П 6 10
4750
РП I
10
УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Бр. 4826

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ

ЗА ГОДИНУ

1862.

V. ГОДИНА.

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕЦИ
У БЕОГРАДУ

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

У НОВОМЪ САДУ,
Брзотискомъ Епископске књигопечатње.

4826

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 1. У Новоме Саду, 10. Јануара 1862. **Год. V.**

ПОЗИВЪ
НА
ПРЕДПЛАТУ ШКОЛСКОГЪ ЛИСТА
ЗА 1862. ГОДИНУ.

Големой потреби учителя и школски управитеља, као и родителя у помоћь притекавши започе уредништво листъ овай пре три год. издавати, и издржа га не само безъ икое наплате, него и са великомъ жртвомъ своіомъ.

У листу овомъ изађе гомила врстни чланака, не само за учителѣ и младеж, него и за родителѣ и све остале люде, коима напредакъ школе и дечие науке и воспитаня на срцу лежи, а одъ наши найвештии школски люди написано. Окромъ многи изредни чланака о задатку школе и учителя, вештинама начинима и средствама задатакъ тай извршити, и гомиле све найодабрании прича, басни и приповедки, найсветие ране за дечие срце и душу, семена найкраснии добродетельи, ако се вешто употреби, изађе у листу овомъ много чланака о црковнимъ обредима, многа житиа светихъ, библичне проповедке старогъ и новогъ завета, црковне молитве и песме, недельна и празднична евангелиа и апостоли, много истумачени молитава и песама изъ часловца и псалтира, више чланака изъ Географие и Историе србске и обште, изъ наравне Историе Фисике и осталога Естествословля, изъ Економие, Диететике, Гимнастике и т. д. и т. д. у колико ово на воспитанѣ и науку дечию уплива има. Листъ овай заступаше намъ целу школску, и целу дечию и родительску библиотеку.

Ту важност нѣгову увидише сви честити управителъи и учителъи и много изображенихъ родителя, те га за се и за свою децу држаше, само на жалост изповедамо, да овихъ врло мало беше; и ма да е валяло да су га баръ сви учителъи и управителъи држали, опетъ прошле год. едва 150 предбройника бияше, кои за нѣга платише, а трошакъ око издаваня листа изнесе близу 1000 ф. за годину.

Листъ ће и одсадъ своме завету веранъ доносити учитеља, управитеља, родитеља и осталимъ пријатеља српске школе и напредка, најодабране у струци школскогъ знања вештине и забаве: али са овако малимъ броемъ плаћаюћи предбройника више обстати неможе.

Уредништво се усилявало листъ овай издавати, не само одрекавши се сваке и најманѣ наплате, него и многе жртве чинећи, и опетъ листъ сила дуга кодъ штампарије нагомила.

То е узрокъ што насъ примора овимъ башка позивомъ на нашъ свестнии публикумъ обратити се молећи за веће саучешће.

Истина е ми имамо и фондъ радъ листа, и у њему до близу 2000 фр., али одъ интереса тогъ фонда едва би се неколико броева листа годишнѣ штампати могло, а ако би капиталъ на то издавати почели, то би му за часъ край начинили.

На помоћь фонда неможемо се дакле іошъ обзирати, онъ мора іошъ много порастети, докъ намъ узможе у помоћи бити, него ми овимъ позивамо све учителѣ и све местне управителѣ кои иоле поноса имаю, да га они о своме а ови о обштинскомъ трошку ехоffiсіо држе, и позивамо све имућние родителѣ, и све пријателѣ школе, да листъ привате, а найвећма се обраћамо на ревностне скупителѣ, (очекуюћи да ће се учителъи за ово найсвойские заузети), за кое ће *на сваки седамъ егземплара по еданъ на даръ добити*

А да би и држанѣ листа одлакшали, излазиће одсадъ свакога 10. 20. 30., дакле триредъ на месецъ, али на већемъ формату, на лепшемъ папиру, и съ лепшимъ словима штампанъ, а ценомъ за 1 фр. ниже него досадъ, за целу год. дакле 3 фр., на по годъ. 1 фр. 50 новч., а на краће се време предплата неприма.

ГГ. предплатнике молимо, да намъ покрай разговетно написана имена и характера своегъ и последню пошту где ће листъ добивати означе.

Овомъ приликомъ являмо и то,да са сви листови прошасти година іошъ доникле послужити можемо, и даћемо ГГ. скупителѣма и на ове листове на сваки седамъ егземплара било за све илъ само поодине, по еданъ на даръ, а даваћемо ихъ іошъ неко време по ону попуштену цену, као што е у брою 36. Шк. Листа год. 1861. обявлѣно, т. е. за год. 1858. 40 новч. 1859. 3 фр. (илъ 2 фр. 50 илъ 2 фр. 30 новч.) а за 1860. и 1861. 3 фр. 50 новч.

Уедно молимо и сву ону ГГ. предбройнике кои су досадъ листъ овай држали, *а неплатили* (а има ихъ преко 300, и то не неотмѣни люди,) да свой дугъ оддуже, да би се и листъ

свогъ опростити могао: а да неби више оваки случаева било, *слаћемо одсадъ листъ само ониме, кои напредъ плаше*, и њиова ћемо имена у листу штампати, *а кои неплаше немогу ни листа добити.*

У Новоме Саду на св. Стефана 1861.

Уреднишство Школскогъ Листа.

Какавъ мора бити, ко ће учитель да буде?

Нећемо овде брояти, каква знања онай имати мора, ко ће учитель да буде, него ће мо само она телесна и душевна свойства навести, што су нуждна ономе, кои е радъ съ успехомъ и благословомъ да учительско званѣ одправля.

Найпре му е нуждно здраво и снажно тело. Учительско званѣ изискуе сила телесногъ напрезаня. Ко мора по 5 и 6 сати на данъ ясно говорити, ко мора по полъ дана непрестано у собицама пуно сигне деце бити, ко мора сваки данъ у одређенъ минутъ свою службу започиняти, и тако съ дана у данъ радити, тай мора и здравогъ и снажногъ тела бити, да се у своима умнимъ и душевнимъ пословима сасвимъ слободанъ осећа, да га ни мало тело неспреча.

Учитель мора веселе нарави и мио човекъ бити. Веселостъ е оно небо, подъ коимъ све прия и цвета, само отровъ не, вели еданъ мудри и велики познаватель човечие нарави. Ко е ердите вредљиве и дурљиве нарави, тай ние за воспитателя ни за учителя. Дечие срце и умъ раствара се само веселомъ и милостивомъ учителю, а испредъ намргођени погледа затвара се, као оно цвеће испредъ наплазеће ноћи, илъ облачине и буре.

Учитель мора лако сватаюћега и ясно мислећегъ ума бити. Онъ мора све досетке, осећаня и мисли, како одъ ковгъ детета падну брзо а право одценити умети, на право место сместити, и тимъ се у своіой намери користити. Учителю, кои тромо и леньо мисли, и споро осећа, нѣму ће немогуће бити све оно сватити, нити ће се онъ умети у оной вреви умне и душевне животности дечие наћи, него ће се збунити, и чисто мученъ бити. — Низъ брзо сватанѣ мора и ясно мишленѣ бити, еръ е учителѣвъ задатакъ децу изъ неясности мишленя осећаня и хтеня къ ясности извести, и изъ неопределености къ определености и извесности, изъ забуне и незнаня къ увиђеню привести.

Учитель мора ясногъ разговетногъ и животногъ говора бити. Говоръ е алатъ, съ коимъ онъ свой свакидашњи посо

свршуе, то му е мотика и лопата и плугъ, то му е мачъ и штитъ. Ако му е тай алатъ недостаточанъ неоштаръ неясанъ, то ће му кодъ найболѣ волѣ и найзрелиегъ увиђеня тешко што за рукомъ поћи, и тешко ће успеха видити.

Учитель мора врло смерне памети бити, не на високо летити, ни за високимъ заносити се. Школска служба земальски блага недае, нити се високимъ отличияма они диче, кои се съ наукомъ и воспитанѣмъ деце занимаю. Ко за тимъ чезне, некъ неиде за учителскимъ званѣмъ, еръ ће се люто преварити.

Али найвећма има учитель испунѣнъ бити любави Спасителя. Учителска е служба служба послѣдователя Спасителѣви, служба апостолска. Кадъ е едаредъ Спаситель Петра на неки посо изаслати хтео, онъ га е прво упитао: „волешъ ли ти мене?“ и кадъ Петаръ одговори: „Господе та ти знашъ све, пакъ и то да те волемъ“ онда му повери службу, стадо нѣгово пасти. Ко изъ ове любави учительско званѣ и службу нетражи, тай ће довека само надничаръ у томъ званю бити, а надничарска е служба не сама никаква, него и врло горка.

Дечие забаве.

(Єданъ мигъ учительима.)

Забаве имаю тако велику моћъ надъ детиомъ душомъ, да ко децу вешто забавляти уме, никадъ узрока имати неће, на децу се тужити. Нађи найневалялиіой деци, о коіой држишъ, да е и надежда побольшаня пропала, нађи згодни забава, пакъ нећешъ ни опомена више требати; а на найбольой деци изађе ти неброена невалялства, чимъ ихъ небудешъ згодно забавляти умео. Свакомъ детету згодну забаву наћи умети, то е найвећа вештина у воспитаню. Задаи дакле деци згодне умне и телесне забаве, и буди уверенъ, да имъ зла лудости, и несташлуци ни на умъ падати неће. Само пази, да су забаве онаке, кое дечию снагу непревазилазе, и немой ихъ натеривати на забаву, еръ онда е робия; него само предлогъ начини, само наговести шта би найзгодние било, пакъ пусти некъ деца сама изберу, шта оће, пусти имъ слободну волю; наймилия стваръ огади се, чимъ се силомъ истерує. После пази, да забава нетрае дуго; наймилия игра отужи се, чимъ дуже потрояти мора. Пайболѣ су између мили забава оне, што у себи друге узгредне забавице имаю; а тако су многе гимнастичне игре, и многе игре умне, игре рачунске и физикалне, и езикословне. и

збирке природословне и т. д. забаве ове не само да деци кућу омиле, и одъ скитнѣ и лутаня задрже, и оно празно време найболѣ испуне, и тимъ сваку прилику чути и видити зло украте, него и практичанъ разумъ развияю, окромъ што е ту и найболя прилика децу познати, и найболя прилика децу себи прилюбити, те и свако добро с' ньима учинити, и властъ надъ ньима уватити.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

---

11. Жертва Авраамова.

(Мойс. I. кнь. гл. 20. и 21.).

Сара роди Авраму сына, и нарече Аврамъ име сыну своме Исаакъ.

И Богъ искушаваше Аврама и рече: Узми милогъ сына твогъ Исака, и иди на землю високу и принеси га тамо на жрву на едной гори, гди ти я кажемъ. Устане Авраамъ сутра уютру рано, осѣдла осла свога, поведе са собомъ два момчет (слуге), и Исаака сына свога, и нацепа дрва за жртву, и пђе па дође трећій данъ на мѣсто, кое му е Богъ рекао. И вдигнувши Авраам очи, опази мѣсто изъ далека, и рече момцим своима: Останите ту са осломъ, а я и дѣте идемо до онде, и кдъ се помолимо Богу, вратићемо се к' вама.

Авраамъ узме дрва за жртву, натовари ихъ на Исаака сына свог: па узме у руке огань и ножъ, те пођоше обадвоица заедно И рече Исаакъ Аврааму отцу своме: Отче! А онъ рече: Штае чедо! — И рече Исаакъ: Гле, ето огня и дрва', а гди е овица штоће се сажећи. Авраамъ одговори: Сыне! Богъ ће изабрти себи овчицу за жртву. И идући тако обадвоица далѣ, дођу на мѣсто, кое е Аврааму Богъ рекао и направи тамо Авраамъ жртвникъ, и наслáже дрва на нѣга, и свезавши Исаака сына свога положи га на жртвеникъ на врхъ дрва'.

пружи Авраамъ руку свою, па узе ножъ да заколѣ сына свога.

Да викну га Анђео Господный са небеса, и рече: Аврааме, Авраае! — А онъ одговори: Ево ме! И Анђео рече: Не мећи руку свою на дѣте, и немой да му учинишъ штогодъ; еръ садъ познахъ, да се ты боишъ Бога, и ниси поштедіо сина твогъ возлюбѣнога, мене ради.

Кдъ погледа Авраамъ очима своима, а онъ види овна ед-

ногъ, што се запле роговима у шипрагу, па оде, узме овна и принесе га на жртву умѣсто Исаака сына свога. И нарече Авраамъ име мѣсту томе: Господъ види.

И позва Анђео Господный Авраама по другій путъ говорећи: „Я самь се самъ собомъ заклео, — говори Господъ, — зато, што си то дѣло учинио, и ниси поштедіо сына твога премилога мене ради; то ћу я ваистину тебе благословити и умножитћу семе твое као звѣзде небесне, и као песакъ украй моря. И одъ твога сѣмена благословени ће быти сви народи на земльи, зато што си послушао гласа мога.

Тада се врати Авраамъ къ своимъ момцима, и отиду заедно дома.

Сара е живила 127 година и умре у Хеврону у земльи ханаанской. И Авраамъ сарани Сару жену свою у двострукой пећини на ньиви на спрамъ Мамвріе. А ньиву ту и пећину купіо е Авраамъ одъ Хетеовихъ синова да му буде ту породична гробница.

12. Исаакова женитба.

(Мойс. I кнь. гл. 24.).

Авраамъ бяше већъ старъ и Господъ га е быо благословіо у свачему. И рече Авраамъ старѣшини дома свога, кои бяше надъ свомъ челяди нѣговомъ. Заклинѣмъ те Господомъ Богомъ неба и землѣ, да неузмешъ сыну момъ Исааку жену одъ кћерій Ханаанаца' међу коима я живимъ, но иди у землю, гди самь се родіо, къ моме племену, и узми момъ сыну жену одтуда. Господъ Богъ ће послати Ангела свога предъ тобомъ и ты ћешь сину момъ жену узети. И закле се на то слуга (име му е было Еліезеръ). И узе десетъ камила' и понесе одъ свега блага Господина свога са собомъ, и оде у Месопотамію у градъ Нхоровъ. И намести камиле ванъ града кодъ студенца, предъ вече, кадъ изилазе жене на воду. И рече: Господи Боже Господина мога Авраама, дай ми данасъ срећу, и учини милость съ господиномъ Авраамомъ. Ето я стадохъ кодъ студенца, а кћери живећихъ у граду изилазе црпити воду. И коя дѣвойка, кадъ іой, — я рекнемъ: „нагни водоносъ (крчагъ) твой, а піемъ,“ — рекне мени: пій ты, я ћу и камиле твое напоити; ту си одредіо твоме слуги Исааку, и потоме ћу познати, да си учиніо милость съ господиномъ моимъ Авраамомъ.

И пре него што е онъ то у уму свомъ изговоріо, изђе Ревекка кћи Ватуилова (унука Нахора брата Авраамовог) р-

жѣи водоносъ — на раменима своима. Дѣвойка та бяше лѣпа. Она се сиђе на студенац, напуни водоносъ свой, и узиђе горе. А слуга Авраамовъ похити іой на сусретъ и рекне: напой ме мало водомъ изъ водоноса твога. А она рече; пій Господине, и скиде водоносъ на руке и напои га, па рекне: И камилама твоима налићу, докъ се све ненапію. И попивши се па изпразни водоносъ у поило (валовъ) и похити опетъ на кладенацъ да извуче воде, и нали свима камилама. А онай човѣкъ се чуђаше, и поћути мало да дозна, ели му Богъ пут благословіо, или ніе. А када престадоше камиле пити, узе онъ златне ободце и два зарукавля за нѣне руке, па рече: кћери, чія си ты, кажи ми, има ли у кући отца твога мѣста за насъ. А она му рече; Я сьмь кћи Ватуилова. Сламе и сена има у насъ много, а и мѣста за обиталиште. И човѣкъ онай поклонисе и помоли Господу и рече: Благословенъ нека буде Господъ Богъ, кои ме е довео у домъ брата Господина мога. И отрча дѣвойка у домъ матере свое, и приповѣди све ово.

У Ревекке бияше братъ по имену Лаванъ. Овай види ободце и зарукавля на руку свое сестре, и чу рѣчи нѣне, и отиде къ ономъ човѣку, кои стаяше іошъ еднако кодъ камила' край кладенца, па му рече: Оди ты благословеный одъ Господа, што стоишъ ту наполю. Я сам спреміо кућу, и мѣсто камилама. И одведе човѣка у домъ и разседла камиле и даде сламе и сена камилама, а нѣму воде да опере ноге и онъ и люди што бяху съ ньиме. И изнесе имъ ести. А онъ рече: Нећу ести, докъ несвршимъ посао мой. Я сам слуга Авраамовъ. Господъ е мога господина веома благословіо и узвисіо, и дао му е овце и теоце, сребро и злато, слуге и слушкинѣ, камиле и ослове. Сара жена господина мога родила му е еднога сина, нѣму е онъ све дао штогодъ има. И заклео ме е господинъ мой говорећи: „Не узми сыну моме жену одъ кћерій Ханаанаца' међу коима я живимъ, но иди у домъ отца мога, и къ моме племену, па узми сыну момъ жену одтуда.“ — Хоћете ли дакле вы милость и правду господину момъ учинити, или не; то ми сада кажите.

А Лаванъ и Ватуилъ рекоше: Ово е одъ Господа. Ето Ревека е предъ тобомъ, узми е и иди; нека буде она жена сыну господина твога. Када саслуша ове рѣчи слуга Авраамовъ, поклони се до землѣ Господу Богу. И сутра данъ уставши рече: Пустите ме да идемъ къ господину моме, и незадржавайте ме. И они призваше Ревекку, и рекоше іои: хоћешъ ли нѣи съ овымъ човѣкомъ? А она рече: Да како, нѣи ћу съ ньимъ. И они благословише Ревекку, а она и нѣне слушкинѣ сѣдоше на камиле и одоше съ човѣкомъ.

Исаакъ узме Ревекку, одведе е у кућу свое матере, и утѣши се са Саромъ матеромъ. А Авраамъ даде сво иманѣ свое Исааку и умре одъ 175 година.

Псаломъ деветнайстй.

Молитва за цара, и ухванѣ у Богу.

Оуслышитъ тѧ Господъ въ день печали. Нека те чуе Господъ у данъ туге. Кадъ си у жалости нека те Богъ чуе.

Защититъ тѧ имѧ Бога Ѧкѡвлѧ. Нека те заштити, некъ те брани име Бога Яковлѣвога. Богъ нашъ, Богъ правый, когъ е праотацъ Яковъ вѣровао, нека те закрилюе, и брани.

Послетъ ти помощъ ѿ свѧтагѡ, и ѿ Сїона застѹпитъ тѧ. Нека Богъ пошалѣ теби помоћъ изъ светога Храма, и нека те изъ Сіона помогне, подупре, одбрани, сачува.

Помѧнетъ всѧкѹ жертвѹ твою, и всесожженїе твое тѹчно бѹди. Нека се сети сваке твое жертве, нека спомене свакій прилогъ свакій даръ твой, и нека твоя велика жртва мастна буде; нека твоя жртва, што се Богу у славу цѣла спалюе на ватри, примлѣна буде одъ нѣга, као мастна; нека жртва твоя буде пріятна предъ Богомъ. У старомъ завѣту приносили су люди Богу плодове земальске и домаћу животиню на жртву, и поштени люди гледали су да одъ стада свога найгоязніе живинче Богу на жртву принесу, као знакъ свога страхопочитанія къ Богу, и свое благодарности. Покажите све примѣре изъ старога завѣта, гдѣ су люди Богу жртве приносили! (Авель и Каинъ, Ное, Авраамъ, Яковъ, Ааронъ, Самуилъ и т. д.)

Коя е жртва предъ Богомъ пріятна? (Она коя одъ чистога срдца произилази). Коимъ начиномъ служе добри Христіяни Богу? (Молитвомъ, постомъ, милостиньомъ, и съ другимъ добрымъ дѣлима). Коя су дѣла милости тѣлесне? Коя су дѣла милости духовне? Коимъ начиномъ могу они люди, коима е Богъ многа земальска блага даровао, Богу найпріятнію жртву принети? (Подижући цркве, школе, болнице, подпомажући просвѣту Христіянску, и сиромашне ђаке:) Знашъ ли примѣре ко е тако чиніо? (Примѣри се овдѣ наводе изъ житія светыхъ, и изъ новіегъ времена у нашемъ народу).

Дасть ти Господъ по сердцѹ своемѹ, и весь совѣтъ твой исполнитъ. Нека ти Господъ Богъ све по срдцу твоме, по жельи твоіой, даде, и нека савъ савѣтъ твой, сву намѣру тою, испуни.

Возрадѹемсѧ ѡ спасеніи твоемъ, и во имѧ Господа Бога нашегѡ возвеличимсѧ. Родоваћемо се спасеню твоме, срећи

твоіой, и у име Господа Бога нашега узвеличићемо се, хвалићемо се, дичићемо се.

Исполнитъ Господь вса прошенія твоя. Нека испуни Господъ све молбе твое; све што одъ Бога молишъ, нека ти Богъ даде.

Нынѣ познахъ, яко спасе Господь Христа своего. Садъ познаемъ, да ће спасти Господъ свога помазаника. Божіи помазаници називаху се у старомъ завѣту цареви, пророци и првосвештеници. У новой благодати назива се по преимућству именомъ тымъ Исусъ Христосъ. Христосъ е речь грчка и значи помазаникъ.

Оуслышитъ его съ небесе скатагш своегш. Богъ ће чути њега, т. е. помазаника свога са своега светога неба.

Въ силахъ спасеніе десницы его. У снази деснице његове то есть Божіе, есть спасеніе. Богъ е кадаръ помоћи своме помазанику.

Сіи на колесницахъ и сіи на конехъ: мы же во има Господа Бога нашего призовемъ. Ово на колима, а они на коньима; едни непріятельи нападаю на насъ на колима, а други на коньма. Алъ мы име Господа Бога нашегъ призивамо; Мы се уздамо не у снагу нашу, но у помоћъ Божію.

Тіи спати быша и падоша, мы же костахомъ и исправихомся. Тіи, т. е. Непріятельи наши сметени, сплетени быше и падоше, а мы устадосмо, и управо стоимо. Ко се у Бога узда и добро чини, тай неможе пропасти.

Господи спаси Царя, и оуслыши ны, коньже аще день призовемъ тя. Господе спаси Цара, помози Цару, и саслушай насъ у коите годъ данъ призовемо; послушай насъ Боже, кадъ те годъ призовемо, кадъ ти се годъ молимо.

Коя е найлепша молитва? Зашто се отче нашъ назива „Молитва Господня.?“ Ко насъ е научіо Богу се молити? Шта смо мы дужни одъ Бога молити? Коя намъ црквена заповѣсть налаже да се Богу молимо?

Айдукъ Велько.

(Една лекція изъ Историе.)

Ако се икоимъ добримъ свойствомъ отликую Срби, то е юначствомъ. Нема рата, у комъ е ньи, а да се ненађе юнака међу ньима. Еданъ одъ найславнии српски юнака, кои су хра-

бро воевали и јуначки се борили бранећи свој народъ и свое отечество, био е Айдукъ Велько Петровићъ.

У почетку српске побуне на Турке подъ Карађорђемъ год. 1803 био е Велько айдукъ у чети Стояна Главаша. Кадъ Срби после две године храброгъ боренья 1806. год. лицемъ на Св. Андрию Београдъ одъ Турака отеше, онда измоли Велько одъ савета да може у свою постойбину црноречку нахию прећи, да е очисти одъ Турака, незактеваюћи ништа више до еданъ барякъ. Саветъ одобри и даде барякъ, и Велько накупи одма до 100 другова, и пође у свою постойбину. У путу дође у село Подгорицу, где неки богати Турчинъ бегъ беше. Велько изненада бегову кулу обколи, и принудивъ бега да се преда, одпусти све Турке безъ вреда, а оруже и конье и одело подели побољимъ своимъ момцима назвавши неке бимбашама неке бульукбашама неке баряктарма, и одъ новаца нешто међу њи разда, нешто у народну касу пошаље, а нешто уза се задржи, и оде, и набрзо завлада своимъ црноречкомъ нахомъ. Турци разумевши шта Велько чини поплашено утекну изъ Србие у Бугарску оставивши Вельку да господари.

У пролеће 1808 год. скупе Турци у Бугарской знатну силу противъ Велька, кои само неколико стотина момака имаћаше. Разабравши Велько да Турци са великомъ войскомъ на њега иду, науми изъ ненада на њи напасти, и у очи оногъ дана, кадъ се Турци на последньемъ конаку одмараше, да сутра данъ одморно на Србе ударе, Велько се ноћу крюћи са своимъ људма у средъ турскогъ стана увуче, обори на Турке ватру, и по његовой наредби повичу њевови у гласъ: „Бежмо Турци, разби насъ Велько.“ Поплашени одъ ватре и вике иза сна Турци стану се клати и бегати; ту их Велько разбие, многе потуче и сву рану и цебану отме.

То беше прва дела младогъ јунака. Народъ му се обрадова, връ доби у њему новогъ узданья, Турци добише љутогъ непријателья, а Карађорђе најизредния друга, кои му поможе ослободити Србе одъ турскога робства.

Вельковомъ јуначству учудише се војници и војводе, Карађорђе и саветъ прогласе Велька за српскогъ војводу, и повере источну границу одъ Турака да чува, кое е и Велько тако одржао, да нипошто нису онде Турци продрти могли, где е онъ био. Одъ Неготина до Ниша летио е Велько као соко и тамо и амо, свуда и непрестано Турке узнемируюћи и тукући. Много реда е Велько са мало свои другова не само одъ многе турске силе одбранио се, него е и сасвимъ разбияо. Бојви на Баньи, на Морави, на Крапни, кодъ Лознице, кодъ Гургусовца

и т. д. сведоци су великога и нечувена Велькова јуначства. Последње јуначко дело била је витешка одбрана Неготина, год. 1813. До те године добро су се Срби држали противъ Турака. Алъ кадъ год. 1812 Наполеонъ на Русију пође, примора рускогъ цара Александра, кои съ Турцима ратъ имађаше, да заключи миръ. Онда се Турци са својомъ уедно скупљеномъ силомъ окрену на Србију. Срби се у скупштини договоре, да се одупру, и почеше лепе припреме чинити за тай велики ратъ, али клета неслога беше већъ у велико махъ узела.

Кадъ се 1813 год. велика турска војска, више одъ 30.000 крену одъ Видина на Србију, у Велька небеше више одъ 3,000 момака, и опетъ онъ са томъ шакомъ људи стане свој сили турској на путъ, и дуго се држао, силне Турке потаманећи, докъ напоследку видевши да Турци већъ близу беше да га обколе, те онда са својима у Неготинъ уђе и затвори да се ту брани, докъ му помоћъ недође. Одма и Турци дођу и обседну га, и ту се започеше боеви Велькови кои јуначство његово овековечише. Одма ону ноћъ, кодъ га обседше Турци, изађе Велько изъ обкопа, јуриши и силне Турке побие. И одъ тада је сваки данъ био сведокъ новога Вельковогъ јуначства. Њему се мило, кадъ је јуришемъ Турке напасти могао, онъ се највећма веселио кадъ се съ њима био. Непрестанимъ чарканьемъ ослаби Велько Турке тако, да су морали помоћъ тражити, кою одма съ више страна добију; али и Велько је у тимъ непрестанимъ боевима изгубио много свои људи, и принуђенъ беше искати у савета помоћи, алъ тамо никога ни мукавтъ небеше, да Вельку помоћи пошље; сви мишљаше, да Турци немогу узети Неготина, докъ га брани Велько. Изъ тога је доба и она песма, што је и данасъ у успомену Вельку певамо:

Айдукъ Велько по ордии шеће
пакъ дозивље Петровића Ђорђа
чули мене Ђорће господару
силни мене обколеше Турци
у биелу Неготини граду
пошљи мени једну чету војске
ако Богъ да и срећа јуначка
те растерамъ око града Турке
Питаћемо с како с држи царство.

Велько се бранише са нечувеномъ храбрости: кадъ му неста танади, пунио је топове комаћемъ гвожђа каменьемъ и ексерима, и штогодъ се у Неготину нашло претопио је, а најпосле талирима топове пунио. Нико одъ његови момака, ниje смео показати да се плаши, сваки је моро бити добре воље.

Велько е самъ често шалу збияо, разговараюћи свое момке, и доиста кадгодъ Велько међу њи улазаше, као да новъ духъ и снага њи обимаше. Таковъ беше Велько до последньега краја свогъ, тако е и у томъ и погинуо. Єдно ютро изађе да бедеме обиђе и наредбе изда, а ту га угледаше турске топџие, и несретно тане пресече Велька преко сред среде. Последња речъ, што изъ његови мртви уста изађе беше: „држ'“ и умирући викну браћи своіой да се добро држе. Онъ погибе месеца јунија 1813 год. оставивши вечито име у своме народу и показавши у свима своимъ боевима толико јуначства, да се найвећимъ јунацима на свету упоредити може.

Образи изъ Историе одъ Крстића.

Помоћъ у опасности живота.

(Єдна лекција за недельошколце.)

Човекъ на овомъ свету ние никадъ одъ зла сигуранъ. Найздравиемъ догоди се изненада и у єдномъ тренутку несрећа, где е и брзе и смотрене помоћи нуждно.

Помоћи човеку у опасности живота и дужностъ е и іошъ већа заслуга кодъ Бога. Сви су људи наша браћа, по науци Спасительевой, и свакомъ треба у помоћъ да притекнемо, гдегодъ намъ се прилика пода. „Штогодъ найманьемъ међу вама у мое име учините, примићу као да сте мени учинили“ вели Спаситель. То намъ е обећанье за свако найманье добро дело, што га своимъ ближньемъ учинимо, а да колика ће награда бити, кадъ животъ найскупље благо своимъ ближньемъ спасемо.

Случаева, где човекъ у опасностъ са животомъ доћи може има различити: кадъ ко премрзне, кадъ се утопи, загуши, задави, с' висине стропошта, илъ когъ громъ удари, или се опие, отруе, илъ одъ бесна пса уеденъ буде и пр. свуда е ту брзе помоћи нуждно, и кадъ ние лекара при руци, треба да свакі други по могућству своимъ у помоћъ притече.

Алъ у овимъ случаевима ние само волье доста, макаръ найискрения била; него треба и начина знати, како ће се помоћи. Невешта помоћъ у овимъ случаевима више шкоди негъ што помогне.

Мићемо све ове случаеве поединце прећи, и свудъ укратко невести, шта се са тимъ бедницима чинити има, докъ позвани лекаръ, по коегъ увекъ одма и прво послати валља, у помоћъ недође.

Наводећи средства и начине, како се тимъ бедницима у помоћъ притећи има, имамо само то уобште споменути, да нетреба очаявати, ако одма први покушай за рукомъ непође: вр. докгодъ знака трулежи и смрада нема, дотле е непрестано надежде, да се бедникъ тай іошъ у животъ повратити може.

(Продужиће се.)

Паремитє.

IV. коло.

1. Верность.

Съ верности према людма познае се верностъ према Богу. Финеесъ синъ Яировъ сирома алъ поштенъ човекъ пребиваше у єдномъ граду на югу. Єдаредъ му дођоше неки странци, и оставише неколико врећа жита на оставу; али заборавише доћи по жито, и Финеесъ ихъ бадава изгледаше. Шта учини Финеесъ? Даде жито сваке године посеяти и пожнети, и у башка житнице сасути. Чакъ после седамъ година дођоше они странци и заискаше свое жито, а Финеесъ ихъ одма познаде и одведавши предъ житнице рече: ето, Господъ е благословио, узмите све е ваше.

И Шетаховъ синъ Симеунъ купи одъ єдногъ Измаелитца мазгу. Нѣговъ синъ опази на мазгиномъ врату єданъ низъ бисера и показујући пръстомъ на бисеръ рече оцу: „Отацъ! Благословъ божи обогаћава и безъ труда.“ „Не тако, одговори Симеунъ; я самъ само мазгу купио, а не и бисеръ“ и рекавъ то скиде бисеръ, и поврати та ономе чи е.

Курякъ и Ягнѣ.

Єдаредъ дође ягнѣ на потокъ, да се напие воде. Озго стаяше курякъ, кои опазивъ ягнѣ викну: „немути ми воде, вр ћешъ садъ страдати.“ Ягнѣ му рече: „та вода одъ тебе къ мени долази, како би ти е могао мутити.“ На то викну курякъ: „Ты ли си онай, што си ме пре по године онако грдио.“ „Я, рече зачуђено ягнѣ, та нисамъ ни на свету било.“ „Томе е дакле твой отацъ грдио“ викну курякъ, и зграби и разчупа ягнѣ.

Тако наће ула узрока, ма како драго било.

Имена

ГГ. Предбройника за год. 1862. са сумомъ примљени новаца.

ГГ. Андријевићъ Іованъ др. Мед. у Н. Саду 1 ф. — Алексићевићъ Милица тргов. у Руми 1 ф. — Арсићъ Стеванъ учит. у мал. Радинци 1 ф. 50. н. Бернћъ Коста и Душанъ учен. у Борчи 1 ф. — Бошковићъ Іованъ профес. у Београду 1 ф. — Видаковићъ Григоръ учит. у Руми 1 ф. — Гимназија Београдска 1 ф. — Горњиновћъ Іосифъ парохъ у Иригу 1 ф. 50 н. — Груићъ Матија учит. у Башаиду 1 ф. 50 н. — Дадићъ Драгутинъ учит. у Ади 2 ф. — Дворана Вуковарска 4 ф. — Деановићъ Михаилъ учит. у Ст. Бечеју 1 ф. 50 — Докторовићъ Коста у Нов Бечеју 2 ф. — Живићъ Миличъ учит. у Т. Кањижи 1 ф. — Јакшићъ Софронъ пар. у Кикинди 1 ф. — Іозиовићъ Алекс. учит. у Сивцу 1 ф. 50 н. — Іорговићъ Григор. учит. у Кикинди 1 ф. — Кнежевићъ Михаилъ ученикъ 1 ф. 50 н. — Кузмановићъ Конст. пар. у Црњи 1 ф. — В. Г. Кушевићъ Светоз. Вел Жупанъ 2 ф. — Лазићъ Стефанъ учит. у Шабцу 2 ф. — Луданћъ Георгъ учит. у Суботици 1 ф. — Мариновићъ Петаръ у Церной Бари 2 ф. — Марковићъ Теофанъ учит. у Іосефови 1 ф. — Матићъ Димитрије у Београду 1 ф. — Миливевићъ Сима учит. 1 ф. — Михаиловићъ Платонъ учен у Вин. 1 ф. — П. Г. Михаловићъ Стеф. архим у Ст. Ђурђу 2 ф. — Монастиръ Ковиль 1 ф. 50 н. — Монастиръ Опово 2 ф. — П. Г. Нако Антонъ архим. Бездин. 2 ф, — Ненадовићъ Ефтим. учит. 1 ф. — П. Г. Николићъ Пав. прот. у Карлов. 1 ф. — В. Г. Николићъ Фед. Баронъ одъ Руд. 3 ф. — Обштина Адашевацъ 3 ф. — Обштина Илинци 3 ф. — Обштина мала Вашица 3 ф. — Петровићъ Григоръ. неиз. пров. у Руми 1 ф. — Поповићъ Лазаръ учит. у Шанд. 1 ф. — Петровићъ Макс. пар. у Шабцу 2 ф. — Поповићъ Светоз. учит. у Будимци 4 ф. — Радакъ Ђорђе пар. у Кикинди 1 ф. — Русъ Георг. тргов. у Кикинди 1 ф. — Селаковићъ Іов. ђаконъ и учит у Шабцу 2 ф. — Смиљанићъ Пет. ђаконъ и учит. у Вуков. 2 ф. — Госп. Стаић Љубица тргов. у Руми 1 ф. — Господинъ Станковићъ Ник. тргов. у Бешанду 1 ф. 50 н. — Стефановићъ Тома др. Мед. у Темиш. 2 ф. — В. П. Г. Стојковићъ Арс. епис. Будим. 2 ф. — Тодоровићъ Іов. у срб. Чанаду 4 ф. — Фарановићъ Іов. учит. у Модошу 2 ф. — Хаџићъ Савва ком. у Суботици 1 ф — Читалиште у Београду 2 ф. — Читалиште у Стар. Бечеју 3 ф. — Читалиште у В. Бечкереку 3 ф. — Читалиште у Пожаревцу 4 ф. — Читалиште у Шабцу 2 ф. — П. Г. Шимићъ Амвр. архим. у Грабов. 2 ф. — Шифманъ Христофъ у Комлошу 2 ф. — Школа Карлштатска 4 ф.

Ово є уедно и признаница.

Ово и зато чинимо, єръ се догађало, да су многи по приватнимъ приликама новце слали, а ми ихъ непримили, кои дакле свогъ имена у привимъ бројевима листа после присланя печатано невиде, нека є знакъ, да писмо новаца примили, па некъ за врућа трага виноу, где су и комъ дали.

ГГ. Предбројницима, кои су више послали негъ што за по год. треба, уписанъ є сувишакъ, за идуће по године, а кои су више послали, негъ што за целу год. треба, уписанъ є сувишакъ за идућу годину, ако ГГ. друго што наредити не изволе.

Нека ГГ. послали су іошъ и више, алъ у ime дуга за прошлу годину, кое писмо овде наводити хтели.

Нека ГГ. послали су у име предплате за 1862. а дугую за 1861., ми смо то у дугъ уписали, а ако желе листа далѣ примати, нека изволе платити.

И овомъ приликомъ молимо, да намъ и остали дуга єграваню, и чекаћемо до краја месеца идућегъ, а онда ће мо ихъ као заборавне дужнике на именце явно у листу опоменути морати.

Нека ГГ. рекламују бројеве одъ 1858., те рекламације невреде, а бројеви, кое іошъ и пошто имамо, наведени су у брою 36 Шк. Листа одъ 1861. —

Брзотискомъ Епископске књигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му є на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 2. У Новоме Саду, 20. Януара 1862. **Год. V.**

О воспитаню

(по Хомякову.)

Воспитаніє, у обширномъ смислу єстъ радня, коіомъ єдно поколенѣ приправля слѣдуюће за ньимъ друго поколенѣ за животъ домаћи, дружевни и духовни. Умно и духовно воспитаніє започинѣ се исто тако зарана, као и тѣлесно. Прва навика и наука, прва упечатленя, коя дѣте посредствомъ своихъ споляшньихъ чувства' добия, имаю великій и неоцѣнѣний упливъ на дальій развитакъ нѣговихъ умнихъ и нравственихъ сила'. — Строй ума у онога дѣтета, коега прве рѣчи бияху: „Богъ, Тата, Мама," сасвимъ ће другчіи бити, него у онога, когъ су прве речи биле: Новацъ, хальине, украшенія суєтна, псовка, лажъ и превара. Душевни правацъ онога дѣтета, коє се навикло є' своимъ родительима недельомъ и празникомъ, а гдѣкадъ и тежатникомъ у Цркву ићи, знаменито ће се разликовати одъ душевногъ правца оне дѣце, коихъ родительи найвеће задовольство налазе у картаню, играню и у другимъ веселяма, а у цркву нити сами иду, нити дѣцу свою тамо шалю. Отацъ и Мати, кои се предаю превеликой радости и усхићеню, кадъ преваромъ и обманомъ новаца добию, кадъ крхаюћи другоме вратъ до части и уваженя дођу, сасвимъ ће дѣци своіой другчіє духовно наслѣдіє оставити, него они родительи кои найвећу радостъ у доброчинству, у правичности, у савестномъ испуняваню своихъ дужности налазе. Родительи, домъ, и задруга домаћа, а притомъ Обштина у коіой дѣца одрасту, єсу велики и важни чинительи воспитаніа; они сваки посебице толико, ако не и више дѣйствую, — на развитакъ умніи и душевний млађанога нараштая, — колико дѣйствує и школа са своимъ воспитаніємъ и обучаванѣм'. Али найвећи найблаготворніи и найспасителній упливъ на воспитаніє наше дѣце и нашега народа има св. црква, ово божествено воспиталиште човечества. Школа и обштински животъ, породица и задруга само у слоги са главнимъ чинителѣмъ воспитанія са св. црквомъ, могу произвести повольна и напредна слѣдства своега воспитательскога уплива. Ако се пакъ

воспитаніе школско и обштеграђанско у противности налази према воспитательской радньи дома и цркве; то се одъ таковогъ воспитанія слабой ползи надати може човечество; шта више оно може и убитачнымъ постати, не само за поедина лица и породице, него и за самъ обштинскій животъ. Кодъ таковогъ раздора при воспитанію, раздваяю се чувства, колебаю се мисли, раздире се душа омладине; нестае унутрашнѣгъ спокойства и чистоте душевне цѣлине. Обезсилѣный умъ недае плода у знаню; повређено чувство оглуне и засише. Човекъ се, тако рећи, одвалюе одъ оне землѣ, на коіой е израстао, и постае туђинцемъ кодъ свое собствене куће.

Школско образованѣ дакле има се у свезу довести са добрымъ воспитаніемъ домаћимъ, и има приправляти дѣцу за животъ, у кои ће дѣца после свршетка школскогъ течая ступити, и у коме ће као чланови породице и обштине, као полезни граћани отачбине, као валяни и послушни сынови рода и свете цркве живити и дѣйствовати.

То правило, по коме се воспитаніе и напредованѣ нашега народа оснивати има на првоначелномъ начину живота и мишленя у самомъ народу, служи намъ за предухраненѣ одъ пропаданя народнога, кое свагда долази успоредъ са презиранѣмъ своихъ обичая и своихъ светиня', а слепымъ подражаванѣмъ туђинству.

Начела живота народнога изменьивати, ил' одбацивати слободно ніе; та начела припадаю народу самомъ, та су нѣгова светиня. Одбацивати и устраньивати валя све оно што е начелима тыма противно, и што изопаченость и поквареность нарава' за собомъ повлачи, аля нова начела народу дати, токъ живота народнога зауставити и животъ народный съ туђимъ начелима накаламити есть грѣхъ, есть светотатство коме пара нема. —

Животна начела єднога народа и нѣгова историчка радня, наликъ су у многоме на природне појаве, а може быти да се она іошъ манѣ могу постићи и докучити, нежел' ови. Развитакъ тыхъ животныхъ начела основанъ е на законима, кое нитко постићи неможе. Никаква вештина ние кадра произвести чувство оно, конмъ непокваренын простъ човѣкъ люби свою свету цркву, свой народъ, свой завичай, свой єзыкъ, свою задругу, свое родителѣ, свою дѣцу. А напротивъ погрешно и одъ народногъ живота одтуђено воспитанѣ, кадро е то чувство пореметити, покварити и угушити. Чувати намъ се дакле и на опрезу валя быти, да нѣжна она чуства и свете осећае, съ коима е промисао Божи нашъ народъ обдаріо, неуништимо не-

смотренымъ подражаванѣмъ туѣинству и мнимой цивилизации. Цело воспитаніе и све школе у народу нашемъ имаю быти основане и саобразне условіяма породичногъ, народногъ и црквеногъ живота нашегъ, живота, кои намъ приостаде одъ нашихъ предака, и кои се по неиспитанимъ судбама Божіима приплоћуе одъ колѣна на колѣно. Школа туѣа, ма вако была по себи добра, ипакъ неможе быти одъ тако чисте нравствене користи по нашу дѣцу, као школа коя е постала у средини нашой, коя е уређена на начелима нашегъ црквеногъ, народногъ и породичногъ живота.

У колико е школа већа, у толико покрай осталыхъ наука има се у ньой савршеніе, подпуніе и достаточніе предавати наука цркве православне као найвеће духовно благо, као завѣтъ више слободе у отношенію къ уму човеческомъ, кои слободно прима светлость Божіега откровенія, и у отношенію къ вольи, коя себе слободно подчинява законима безконачне любави. —

Н. Ђ. Вукићевићъ.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

13. Яковъ и Исавъ.

(Мойс. кньи. I. 25. — 28.)

Исаакъ имађаше два сына близанца: Исава и Якова. Кадъ они одрасту, Исавъ постане ловацъ, а Яковъ благе нарави човѣкъ, кои живяше дома. Исаакъ любляше Исава еръ ловъ нѣговъ бѣше му пріятно ело, а Ревекка любляше Якова. Єданпутъ скува Яковъ вариво, и дође Исавъ съ поля уморенъ, па рече Якову: нарани ме сочивомъ тымъ, еръ самъ изнемогао. А Яковъ рече Исаву: продай ми данасъ свое првенство. Исавъ одговори: ето хоћу да умремъ (од глади) па нашто ми првенство. И рече Яковъ нѣму: закуни ми се; а онъ му се закле, и продаде првенство свое. А Яковъ даде Исаву леба и сочива, и онъ еде и пи, и отиде одатле, и никодашто недржаше свое првенство.

Када остари Исаакъ и притупише му се очи, те немогаше видети, призва онъ Исава сына своегъ старіега, и рече му: сыне мой! А онъ одговори: ево ме. И рече Исаакъ: ето я самъ остарію, и незнамъ данъ смрти мое. Сада дакле узми твое оруђе (твой ловачки алатъ) тоболацъ и лукъ (стрелу), па изиђи у полѣ и улови ми ловъ, и сготови ело, како я радо имамъ, и

донеси ми, да едемъ, и да те благослови душа моя, пре него што умремъ. Ревека е чула была, шта е Исаакъ казао сыну свомъ Исаву. А Исавъ изиђе у полѣ да улови ловъ отцу своме. Тада рекне Ревекка млађемъ сыну свомъ Якову. Я самь чула где отацъ брату твомъ Исаву рече: донеси ми ловъ и сготови ми ело, да едемъ и да те благословимъ предъ Господомъ пре него што умремъ. Сада дакле, сыне мой, послушай ме, што ти заповѣдамъ. И иди међу овце и ухвати ми два ярета мекана и лепа да направимъ одъ ньихъ ело отцу твоме, као што онъ радо има. И унећешъ отцу твомъ, па ће ести, да те благослови пре него што умре.

А Яковъ рече матери своіой Ревекки: Исавъ братъ мой е косматъ (длакавъ, власатъ), а я самь глатакъ. Да ме неће како отацъ опипати, па ћу навести на себе клетву а не благословъ. Тада му рече мати: На мени нека буде клетва твоя сыне; само послушай гласа мога, иди, па му донеси. И онъ оде и донесе матери, и направи мати ело као што радо имаћаше отацъ нѣговъ. И узевши Ревекка Исавлѣву лепу одећу, што быяше у нѣ дома, обуче ньоме Якова, и кожицама ярећіима обави мишце нѣгове и вратъ. И даде ело и леб', што приправи, у руке Якову сыну своме. И овай унесе отцу па рече: Отче! А онъ рече: Ко си ты чедо! И рече Яковъ отцу свомъ; Я самь Исавъ првенацъ твой, урадіо самь, као што си ми рекао. Устай, посади се и еди одъ лова мога да ме благослови душа твоя. — И Исаакъ рече сыну своме: Шта е то, што си тако брзо нашао сынко? А онъ рече: То е што ми даде Господъ Богъ твой. Тада рече Исаакъ Якову: Приближи се къ мени, да те опипамъ, еси л ти сынъ мой Исавъ или ниси. И Яковъ се приближи ка Исааку отцу своме, и овай га опипа и рече: Гласъ е, гласъ Яковлѣвъ, а руке су, руке Исавове. И непознаде га. И рече му: донеси ми да едемъ одъ лова твога сыне, и да те благословимъ. И донесе му, и еде, и донесе му вина, и напи се. Тада му рече отацъ: Оди ближе къ мени и полюби ме чедо. И приближивсе полюби га, и благослови га, и рече: Нека ти даде Богъ много пшенице и вина; нека ти служе народи, и некъ ти се кланяю кнезови и буди господинъ брату твоме. Ко тебе проклинѣ нека е проклетъ, а ко тебе благосиля, нека е благословенъ!

Кадъ престаде Исаакъ благосиляти сына свога, и кадъ овай изиђе одъ отца, дође и Исавъ съ лова, сготови и онъ ело, и донесе отцу и рече: Устани отче и еди одъ лова сына твога, да ме благослови душа твоя. И рече нѣму отацъ: Ко си ты? А онъ рече: Я самъ сынъ твой првенацъ Исавъ. Тада

се ужасне Исаакъ и рекне: Ко е дакле онай, што ми улови ловъ, и донесе ми, па єдохъ и благословихъ га, и быће благословенъ. И кадъ саслуша Исавъ речи отца свога, рече: заръ ниси оставіо и за мене благослова. заръ е само еданъ благословъ у тебе; благослови и мене отче!" и заплака се Исавъ. — Исаакъ му одговори и рекне: Станъ ће твой быти одъ изобиля земелскога и одъ росе небесне благословенъ; мачемъ ћешъ се твоимъ раанити, и брату твоме служити, а доћи ће време кадъ ћешъ сбацити ярамъ његовъ съ врата твога.

Исавъ се єдіо на Якова збогъ благослова, коимъ га отацъ благослови, па в рекао у уму своме: Да се хоће приближити дани плача отца мога, па да убіемъ Якова. Ове речи явлёне быше Ревекки и она призва Якова па му рече; Исавъ братъ твой прети, да ће те убити; сада дакле, сыне, послушай гласа мога, устай и бѣжи у Месопотамію у Харранъ, къ Лавану брату моме, и поживи съ ньимъ неко време, докъ се неодврати ярость и гнѣвъ брата твога одъ тебе.

И отиде Яковъ одъ кладенца клетвенога (где му быяше станъ отчинъ), и пође у Харранъ, и нађе мѣсто и засна тамо, єръ зашло беше сунце. И узе еданъ каменъ одъ камења мѣста тога, и мете га за узглавлѣ себи, и спаваше на месту ономъ. И видн санъ. И гле лествица една утврѣена на земльи, кое врхъ допираше до неба, и анѣели Божіи узилазаху и силазаху се по ньой, а Господъ стаяше горе на ньой, и рече: Я самь Богъ Авраама отца твога и Богъ Исаака, не бой се: Землю, на коіой ты сада спавашъ, теби ћу дати и сѣмену твоме, и благословена ће быти преко тебе и твоега сѣмена, сва поколенія на земльи. И ето я самь съ тобомъ, и чуватћу те, на путу кудгодъ пођешъ, и вратиђу те у ову земльу, и нећу те оставити, докъ неучинимъ све, што ти рекохъ. И пробудисе Яковъ одъ сна свога и рече: „Доиста е Господъ на овомъ мѣсту, а я знао нисамь." — И побоя се, и рече: „О како е страшно ово мѣсто; ово ништа друго ніе, но домъ Божіи, и ово су врата небесна.

И устаде Яковъ рано у ютру и узе каменъ, когъ метнуо бѣше себи за узглавлѣ, и исправи га, као споменикъ, и проли улѣ врхъ њега, и прозва име мѣсту томе: Домъ Божіи: И положи Яковъ обѣтъ (обећанѣ завѣтъ), говорећи: „Ако буде Господъ Богъ са мномъ, па ме сахрани на путу овомъ, и врати ме здрава у домъ отца мога; то ће онъ быти мой Господъ Богъ. И овай каменъ, когъ поставихъ за споменикъ бытће ми домъ Божіи, и одъ свега што ми дадешъ Боже, десетину ћу теби досетковати.

14. Яковъ кодъ Лавана.

(Мойс. кньг. I. гл. 29 — 35).

Яковъ отиде у землю источну и угледа кладенацъ на полю, три стада оваца одпочиваху кодъ нѣга, и каменъ великій бияше надъ ушћемъ кладенца. И скупляху се тамо сва стада, а люди одвaљиваху каменъ и напаяху овце, па опетъ полагаху каменъ на ушће кладенца. И Яковъ имъ рече: Браћо, одкуда сте вы: А они одговорише. Изъ Харрана смо. И рече имъ: Познаете ли Лавана сына Нахорова (управо унука Нахорова а сына Ватуилова). А они одговоре: познаемо. И рече имъ: ели онъ здравъ? А они одговоре: здравъ е, и ето Рахилѣ кћери нѣгове, где са овцама иде. А када угледа Яковъ Рахилю кћерь Лавана брата матере свое, тада приступивъ одвали каменъ са кладенца, и напои овце Лавановe, и поздрави Рахилю, и заплака се. И каза Рахильи, да е онъ братъ отца нѣногъ и сынъ Ревеккинъ, а она отрчи и каза то своме отцу. А кадъ чу Лаванъ име Якова сына сестре свое, изиће му на сусретъ, и загрливъ полюби га, и уведе га у свой домъ. И беше Яковъ съ њимъ мѣсецъ дана; тада рече Лаванъ Якову: Ты си мой братъ, па заръ да ме туне (забадава) служишъ? Кажи ми шта да буде плата твоя? А у Лавана беше две кћери, име старіой Лія, а млађой Рахиля. И Яковъ рече: Я ћу служити теби седамъ година' за Рахилю и рече му Лаванъ: болѣ да ю дамъ тебы него другоме; остани са мномъ. И служаше Яковъ за Рахилю седамъ година', и учинише се предъ њимъ те године, као мали дани, еръ ю радо имаћаше. И кадъ проће седамъ година', даде му Лаванъ Лію умѣсто Рахилѣ. И рече Яковъ зашто ми то учини? Заръ писамъ за Рахилю служіо кодъ тебе, па зашто си ме увредіо? Лаванъ одговори: Ніе тако у нашемъ мѣсту обичай, да се удае млађа пре старіе, а я ћу и ову дати, за посао, кои ћешъ у мене радити іошъ седамъ другихъ година.

Яковъ то учини, и даде Лаванъ Рахилю кћерь свою њему за жену. И Господъ даде Якову 12 сынова, а то су: Рувимъ, Симеонъ, Левій, Юда, Данъ, Нефталимъ, Гадъ, Ассиръ, Исахаръ Завулонъ, Іосифъ и Веніаминъ.

Кадъ е Рахиль родила првенца свога Іосифа, Яковъ рекне Лавану: Одпусти ме, да идемъ у мою землю. Дай ми жене мое и дѣцу мою, због конхъ самъ теби служіо да отидемъ. А Лаванъ рече: Я увиђамъ да е Богъ мене благословіо твоимъ долазкомъ. Одреди дакле награду кодъ мене па ћу ти дати. И рече Яковъ: Ты знашъ шта самъ я теби радіо, и колико ти е было стада кодъ мене. Мало си ти имао, а садъ е нарастло

у множину, и Богъ те е благословіо моимъ долазкомъ. Садъ дакле ваља да и я себи кућу стечемъ! И Лаванъ му рече: Шта ћешъ да ти дадемъ? А Яковъ му одговори: Обиђи садъ све твое овце и развучи одтуда сваку шарену овцу, и шарену козу, и то ће ми быти награда. И рече Лаванъ: Нека буде као што си ти рекао. И Богъ благослови Якова, па се онъ врло обогати и быяху у њега многи овци, и волови, слуге и служкинѣ, камиле и ослови.

И Господъ рече Якову: повратисе у землю отца твога и у родъ твой, и я ћу быти съ тобомъ.

И посла Яковъ те дозва Лію и Рахилю на полѣ, где бяху стада, и рече имъ: Я видимъ лице отца вашега, да ніе према мени онако као юче и предюче, и вы саме знате да самъ я своимъ снагомъ моіомъ служіо отцу вашемъ, а отац' вашъ увреди ме, и мою награду у ягањцима десетъ пута меняше; али Богъ му недаде, да ми зло учини. Кадкодъ онъ рече: Нека ти шарене овце буду награда; онда су се све овце шарене ягньиле; а кадгодъ рече нека ти бѣле овце буду награда, онда су се све овце бѣле ягньиле. Тако е Богъ стада отца вашегъ мени дао. И Богъ ми рече: Устани, изиђи изъ землѣ ове и иди у землю роѣења твога, и я ћу быти съ тобомъ.

И одговараюћи Рахиля и Лія рекоше му: Све што ти е Богъ рекао, то чини. И уставши Яковъ узе жене свое и децу свою на камиле, и изабра сво иманѣ и сво тециво што имаѣаше у Месопотаміи, и све свое, да иде ка Исааку отцу своме. А Лаванъ отишао бѣше, да стриже овце свое, и казаше му трећій данъ, да е Яковъ побѣгао, и узевши сынове и браћу свою гоняше га узастопце путемъ седамъ дана', и достиже га на гори Галаадъ. И Богъ рече ноћу у сну Лавану: Чувай се, да Якову нерекнешъ што зло.

И престиже Лаванъ Якова, па му рече: Шта си учиніо; зашто си потайно отишао, и одвео мое кћери као заробљене, те немогохъ цѣливати мою дѣцу и мое кћери! Яковъ и Лаванъ учинише завѣтъ међу собомъ. И сутра у ютру устаде Лаванъ и полюби дѣцу и кћери свое, и благослови ихъ, па се врати на свое мѣсто.

И посла Яковъ посланике предъ собомъ ка Исаву брату своме у землю Сіиръ у страну Едомску, и заповеди имъ говорећи, реците господину моме Исаву: „Тако говори слуга твой Яковъ: Я становахъ у Лавана, и закаснихсе до данасъ, и ево садъ шилѣмъ явити господину момъ Исаву, да бы нашао милость пред тобомъ.“ И вратише се посланици къ Якову говорећи; Ходисмо къ брату твомъ Исаву, и ето онъ самъ иде на

сусретъ теби, и съ њимъ є 400 людіи. Тада се побоя Яковъ, и посла Исаву дарове у скотовима напредъ предъ собомъ, а онъ остаде ноћу на стану. — И устаде те ноћи, и преко рѣке преведе све свое. И остаде самъ онъ. Тада се боріо съ њимъ єданъ човѣкъ све до ютра. И рече му тай човѣкъ: Пусти ме, єръ ето є зора сванула! А Яковъ одговори: Нећу те пустити. ако ме благословишъ! И рече му онай човѣкъ: Шта ти є име? А онъ одговори: Яковъ. И рече му онай: Неће се звати више име твое Яковъ, но Израиль (Богоборацъ). Єръ кадъ си се ты укрепіо съ Богомъ, то ћешъ и съ људма снажанъ быти. „И запыта Яковъ: Кажи ми име твое. И рече онай човѣкъ: Зашто ты цыташъ мое има, оно є чудно? И онъ благослови Якова тамо. И прозва Яковъ име мѣсту томе: Видъ Божіи. Єръ — вели — я видихъ Бога лицемъ къ лицу, и спасе се душа моя.

Яковъ погледа очима своима, и гле, Исавъ братъ нѣговъ њаше и 400 людій съ њ·ме. И раздели Яковъ децу свою къ Ліи и Рахильи, и изиђе самъ напредъ предъ њима, и поклони се до землѣ седамъ пута, докъ се приближи брату своме Исавъ га загрли, паде му око врата и полюби га, и плакаху обоица. И погледавъ Исавъ види жене и дѣцу, па рече: Шта су ти ови? А онъ рече: То су дѣца, коіомъ є Богъ помиловао слугу свога. И они приступише и поклонише се. И рече Исавъ: На што ти она стада, што самъ ихъ срео. А онъ одговори: Да нађемъ милость предъ тобомъ господине. И Исавъ му рече: Я имамъ много, брате, нека остане теби што є твое. А Яковъ одговори: Ако самъ нашао милость предъ тобомъ, а ты прими дарове изъ моихъ руку, и имай добру волю къ мени. И поврати се Исавъ путемъ своимъ у землю Сіиръ.

И када се приближи Яковъ до землѣ Евфрате, роди Рахиля сына, и разболи се у породу, и прозва име сыну своме: сынъ моє болести, а отацъ му даде име: Веніаминъ. И умре Рахиля и сараниште ю на путу къ Евфрати а то є Витлеемъ. И постави Яковъ споменикъ на гробу нѣномъ.

И доће Яковъ к' Исааку отцу своме у Мамврію, у градъ пуный, то єсть у Хевронъ, у земльи Ханаанской, где становао беше Авраамъ и Исаакъ. И поживе Исаакъ 180 година, и ослабивши умре, и сараниште га сынови нѣгови Исавъ и Яковъ

Псаломъ двадесетый.

Благодарность Богу за благословъ Цару даный.

Господи силою твоею возвеселится Царь, и ѿ спасеніи твоемъ возрадѣется сѣлш. Господе, снагомъ твоіомъ веселисе

Царъ,*) и помоћи твоіой радуе се онъ врло.

Желаніе сердца егѡ далъ еси емъ, и хотѣнія оустнꙋ егѡ нѣси лишилъ его, Желю срдца нѣговога дао си му; штогодъ е Царево срдце зажелило, све си му дао, и што е устнама запросіо, то му ниси узкратіо; штогодъ е Царъ одъ тебе замолиіо, то си му дао.

Ꙗкѡ предварилъ еси его благословеніемъ благостыннымъ. Єръ ты си о Боже предтекао нѣга благословомъ благодетнымъ; дао си Цару твой небесный благословъ пре него што га е одъ тебе искао.

Положилъ еси на главꙋ егѡ вѣнецъ ѿ камене честна. Метнуо си на главу Цареву вѣнацъ одъ драгогъ камена.

Живота просилъ есть оу тебе, и далъ еси емꙋ долготꙋ дній во вѣкъ вѣка. Царъ е просіо у тебе Боже живота, моліо те е да му дадешъ дугъ животъ и ты си дао нѣму дуге дане у све вѣкове, за навѣкъ.

Велія слава егѡ спасеніемъ твоимъ. Велика е слава нѣгова са твое помоћи. Твоіомъ помоћу постао е Царъ славанъ.

Славꙋ и велелѣпіе возложиши на него. Славу и сяйность, велелѣпность метнуо си на нѣга.

Ꙗкѡ даси емꙋ благословеніе въ вѣкъ вѣка, возвеселиши его радостію съ лицемъ твоимъ. Єръ ћешъ му дати благословъ у вѣкъ, веселитћешъ га радошћу съ лицемъ твоимъ. Датћешъ му радостъ, да гледа лице твое.

Ꙗкѡ Царъ оуповаетъ на Господа, и милостію вышнягѡ неподвижится. Єръ Царъ се ухва на Господа Бога, и по милости свевишнѣга неће се поколебати, неће посрнути, быти ће свагда сталанъ у своіой слави.

Да обрящется рꙋка твоя всѣмъ врагѡмъ твоимъ, Нека се нађе рука твоя свима непріятельима твоима; нека снађе рука твоя све твое непріятелѣ.

Десница твоя да ѿбрящетъ вся ненавидящыя тебе. Десница твоя нека нађе све оне, кои тебе мрзе. Кои се люди називаю противницима Божіима? А кои се називаю угодницима Божіима? Чиме можемо мы Богу угодити? А чиме оскорблаявамо мы благога Бога? Како ће проћи они кои се противе вольи Божіой? Шта ће быти съ грѣшницима на другимъ свѣту? Шта намъ е Христосъ спаситель у Евангелию откріо о другомъ долазку своме и о свеобштемъ суду Божіемъ?

Ꙗкѡ положиши ихъ ꙗко пещь огненꙋю во время лица

*) У овомъ псалму подъ именемъ Цара разумева се сынъ Божіи Іисусъ Христосъ, по своіой природи, а уедно се одъ свете цркве употреблява, као благодарность и молитва Богу за Цара земальскога.

твоегѡ. Єръ учинићешъ ихъ као пећъ ватрену у време лица твога. Грешници ће сагорети предъ лицемъ твоимъ; неће моћи одъ гриже савести обстати предъ лицемъ твоимъ.

Господь гнѣвомъ своимъ смѧтетъ ѧ и снѣсть ихъ огнь. Господь срдньомъ своіомъ смести ће ихъ, збунитће грѣшнике, и поешће ихъ ватра. Грѣшници ће на страшномъ суду осуђени быти на муку паклену.

Плодъ ихъ ѿ земли погѹпиши, и сѣмѧ ихъ ѿ синовъ человѣческихъ. Плодъ ньиховъ са землѣ ћешъ изтребити и сѣме ньихово између людій ћешъ изтребити. Учинитћешъ да невалялцима ни трага нема међу людима.

Ꙗкѡ оуклониша на тѧ злаѧ, помыслиша совѣты, ихже невозмогѹтъ составити. Єръ управише противу тебе зло, смислише опаке савѣте, намѣре, кое нису кадри саставити, кое немогу у дѣйство привести,

Ꙗкѡ положиши ѧ хребетъ. Єръ ты ћешъ о Боже учинити да невалялци леђа окрену, у бѣгство ћешъ ихъ обратити.

Во избытцѣхъ твоихъ оуготовиши лице ихъ; у остатцима твоима сготовитћешъ лице ньихово. Са твоіомъ снагомъ, коя ты остае, кое одвише имашъ, сапредъ ћешъ у лице сгађати твое противнике. Сасвимъ ћешъ упропастити, одъ сваке стране сатрти невалялце.

Вознесисѧ Господи силою твоею, воспоемъ и посемъ силы твоѧ. Узнеси се Господе снагомъ твоіомъ; хвалићемо и славити твою снагу. —

Парамитиє.

2. Африкански судъ.

Землѣ покораваюћи дође Александеръ македонски у еданъ африкански предео пунъ злата. Жительи му изиђоше на сусретъ носећи све пуне чиние одъ злата начиньени ябука и остала воћа. „Заръ ви злато едете“ упита іи Александеръ. „Ми не, одговорише му, већъ мислимо, да ти остали ела и кодъ твое куће имашъ, а овогъ не.“ „Я нисамъ дошо, да ваше злато гледам, него да видимъ, како живите, и да научимъ што.“ Онда га они на судиште одведоше, где ньиовъ господаръ судъ казиваше.

У тай махъ дођоше два човека и еданъ рече: „Господару, я купи одъ овога могъ суседа ꙗкъ плеве, алъ нађо у ꙗку велико благо сакривено. Плева е моя, а злато ние, а онъ неће да га прими, зато реци му нека прими. Єръ е нѣгово.“

Онда други речъ привати говорећи: „Господару, онъ се плаши неправедно што присвоити, а оће да то учиним я; я самъ нѣму продао цакъ, и све што е у нѣму, нека задржи што е нѣгово, то га натерай.“

Судия се мудро досети, и упита онога првогъ, немали сина, и кадъ одговори да има, онда упита другогъ, немали ћеръ, и кадъ и овай рече, да има, онда сврши судия: „дакле, ваша ће се деца узети, а то благо ньима уздаре.“

Алексадре се зачуди, кадъ тай судъ чу. „Єсамъ ли неправо судио, упита га судия, кадъ се тако момъ суду чудишъ.“ „Не, одговори Александре, алъ у моіой би се земльи то сасвимъ другчие судило.“ „Како то“ упита судия, „Оба тужителя би у затворъ дошли, и можда и главомъ платили, а благо би узео господаръ.“ На то зачуђенъ судия надъ а се руке дигавъ викну: „па сяелъ и кодъ васъ сунце, падалъ и кодъ васъ благословъ кише?“ Александре одговори: „сяе и пада, шта се то сунца и неба тиче?“ „А ималъ и кодъ васъ овако свакояки животиня и растиня као овде?“ „Има исто тако“ рече Александре. „Е зато кодъ васъ сунце сяе и киша пада, одговори судия, то е тима невинимъ стварцма за любавъ, еръ ви, ви доиста ти благослова незаслужуюте.“

Помоћъ у опасности живота.

1. Помоћъ премрзломе.

Премрзлога невальа поднипошто у топлу, него у заклоньену одъ ветра найладнию собу унети. Ништа ние убитачние по овогъ, него топлота.

При пренашаньу вальа врло смотрено бити, еръ су промрзли уди тако кршни, да се часомъ одломе, особито носъ, уши, нокти прсти.

Одма вальа све альине с' ньега сбацити, алъ нипошто скидати, него опорити, и лагано извући и онако гола нага сасвимъ у снегъ заронити, набацаюћи снега подъ и на ньега, и нагньечећи помало, изузевши само носъ и уста, кое треба голо и отворени да стое. Кадъ е то учиньено, онда се има пазити, и чимъ се где снегъ топити стане, одма новъ сипати. Тако у снегу вальа га дотле оставити, непрестано облагаюћи, докъ оно укоченье тела непопусти и тело неомлитави.

Онда га вальа у мокре чаршаве замотати, и непрестано са найладниомъ водомъ квасити, илъ у найладнию воду у каду ставити и дотле оставити, докъ се ту сасвимъ неодкрави.

Текъ онда га валя сувимъ чаршавомъ утрти и на ладну

постелю ставити, пакъ цело тело са ладнимъ вуненимъ крпама трти. Да се тврдо затворена уста отворе, ваља вилице и образе са ладномъ ракіомъ илъ сирћетомъ помешано са снегомъ трти, а међу тимъ ноге млакомъ водомъ прати, да били крвъ с' главе и прсію доле сишла.

Ако довде іошъ неби дисати почео, ваља са меомъ крозъ уста му, на запушенъ носъ, или ако се уста недаю отворити, на носъ лагано воздуха мало уданути, а одма за тимъ полагано шакомъ трбу гньечећи и ребра поясомъ стежући, онай воздухъ натерати, пакъ опетъ меомъ новъ уданути, и тако неколико реди учинити, докъ се дисање неврати.

Чимъ се први знаци живота покажу, одма ваља грло са перцемъ у зейтинъ умоченимъ голицати, усне и єзикъ са якимъ сирћетомъ дражити, и ово подъ носомъ му држати.

Кадъ ве тело сасвимъ одкравило, кадъ се руке и ноге савияти даю, и свуда се у телу топлота показала, текъ онда га ваља у топалъ креветъ ставити, и са топлимъ вуненимъ крпама трти, и трбу топлимъ виномъ илъ ракіомъ прати.

Чимъ гутати може ваља му чешће помало топлогъ тея са сирћетомъ помешано уливати, алъ само помалко.

А све оне уде, што іошъ као утрнути стое, уши, носъ, прсте ваља непрестано снегомъ трти илъ крпама изъ ладне воде облагати, а кадъ се и у тима осећанье и топлота появила, онда и те ракіомъ прати и топло умотавати.

Остало ваља лекару предати, кои ће ако би повраћеномъ друга коя опасностъ претила, као смртъ одъ капље, ту одклонити умети.

Соломоновъ духъ.

Неки старацъ мучећи се по свакояко непогодномъ времену обделаваше свою њиву, сам' своіом' руком' плуг' управлюћи и сеюћи.

На вдаредъ искрсне предъ њега сійно появленъ неко, духъ вданъ. Старацъ се зачуди, „Я самъ Соломонъ, рече са благимъ гласомъ появленъ, шта радишъ ти старче?“

„Кадъ си Соломонъ, одговори старацъ, како можешъ питати; та ти ме у моіой младости посла къ мраву, да видимъ како живи; я виде и научи радити и чувати, и што тада научи, то ето чинимъ и данасъ.“

„Ти си свое лекције само полакъ научио, рече духъ. Иди іошъ вдаредъ къ мраву пакъ научи іошъ и оно, у зиму старости одмарати се и уживати.“

Добротвори.

(Єдна басна.)

„Имашъ ли већегъ добротвора међъ животињама, негъ што самъ ти я?“ упита чела човека; а овай одговори: „имамъ, овцу, нѣна ми є вуна нуждна, а твой медъ само приятанъ; безъ твогъ дара могу бити, алъ безъ оногъ никако.

Лисица и грожђе.

(Єдна басна.)

На єдномъ чокоту, кои се високо узъ дрво попео беше висаше много лепо грожђе. Туда нанѣе лисица и опазивъ грожђе спреми се и изъ све снаге у висъ скочи да довати, алъ узалудъ; мало за тимъ покуша опетъ, и опетъ, алъ видећи да є улудъ, одману и поѣе, али да є неби у срамоти уватили окренувши се рече: „ние іошъ сасвимъ узрело“ и онда далѣ оде.

Примери особите снаге памтења.

Неки енглезъ именомъ Мортнъ мого є цело слово, кадъ га є єдаредъ чуо, одъ речи до речи напаметъ казати. — За некаквогъ Хортензия пише Сенека, како є при явной лицитации тако све добро памтио, да є све по реду ствари и све њихове цене казати умео. — Неки Клаудие Менетери умео є по 300. разбачени и безъ икоегъ смисла стоећи речи, одма по реду казати, кадъ су му ихъ єдаредъ прочитали. — Славни Пикъ Мирандола мого є 2000, имена єдаредъ прочитано запамтити. — Флорентинацъ Антоние Малиябеши мого є цео садржай књиге прочитане готово одъ речи до речи запамтити, іошъ и сваку страну где є што. — Іосифъ Шкалигеръ научио є за 21 данъ целогъ Омира на паметъ, а за 4 месеца дана дела свию грчки списателя, тако є силно упамтити умео.

Єдна геометрична игра.

(За старию децу.)

Измерити висину торня илъ друге ствари помоћу сена, у одређенъ часъ дана.

Познато є, да є сенъ одъ сваке на сунцу на равномъ узправо стоеће ствари съ ютра много дужи негъ стварь сама, да после

мало по мало све краћи бива, и еданъ часакъ дође, кадъ е башъ онолики као и стваръ што е; после бива све краћи, и у подне е много краћи негъ стваръ. Одъ подне расте, где опетъ еданъ часъ дође, кадъ е исто онолико као и стваръ; и когодъ е радъ, да помоћу сена висину торња куће дрвета илъ друге кое високе ствари измери, има само тай часъ довребати, и онда сенъ ако е на равномъ месту, корацима илъ концемъ измерити, и ко'ко ту ваће толика е тамо висина.

Питанѣ е, кадъ е тай часъ, и како се ваће. Узми нп. плайвазъ, разкречи шестаръ (циркълъ) управо толико колики е плайвазъ, и начини њимъ толико коло, на столу на сунцу стовћемъ; стави тай плайвазъ на средъ кола узправо да стои. Ако узрадишъ съ ютра, сенъ плайваза прелазиће то коло, алъ мало по мало биваће краћи, и доће часъ, кадъ неће ни за длаку ни дужи ни краћи одъ кола бити, кадъ неће ни кола прелазити, ни у нутра падати, већъ управо краемъ коло доватати. То е тай часъ, кадъ е сенъ како ту плайваза тако и сви остали на сунцу стовћи ствари управо као стваръ што е, алъ само ако е на равном месту.

Наймилии брой.

(Една рачунска игра.)

Начинити, да изъ броева 12345679 згоднома мултипликациомъ изаћу све само оне цифре, кое ко найволие, окромъ 8. Мултиплицирай ту цифру са 9 и узми тай продуктъ за мултипликатора на горестављене броеве као мултипликанда, и изаће у продукту све оне цифре, што е найволиешъ. Оћешъ нп: 5, $5 \times 9 = 45$.

$$\begin{array}{r} 12345679 \times 45 \\ \hline 61728395 \\ \hline 555555555 \end{array}$$

Волешъ ли нп. 6. умножи са $9 = 54$, и то узми за мултипликатора; тако е са свима осталимъ броевима.

Вештиица при рачуну.

(За найстарию децу.)

Кадъ се у мултипликатору 1 деси, онда се њимъ неради, већъ само мултипликандъ по месту 1 подпише, или и непод-

писує, већъ мултипликандъ на место особногъ продукта у обшти продуктъ сброи. нп: 426 има се узети 517 пута.

426 × 517

2130 ово е продуктъ одъ 5.

2982 ово е продуктъ одъ 7, а продуктъ одъ 1 стои већъ озго.

220242 сума одъ свию.

или іошъ краће:

426 × 517

2130 продуктъ одъ 5

220242 ово е продуктъ одъ 7 заедно узетъ са продуктомъ одъ 1 коемъ е приброянъ и онай одъ 5.

Зашто стои 0 изъ продукта одъ 5 подъ друго место подписана? Зато, єръ оно 426 озго, служи за продуктъ одъ 1, кое е друга цифра мултипликатора, те по томе е и продуктъ одъ 7 са две цифре десно изашао.

Или: 4567 има се узети 2113 пута.

9134 ово е єпродуктъ одъ 2.

4567 ово е продуктъ одъ десетичне а озго е одъ стотичне 1.

9650071 ово е продиктъ одъ 3 заедно са свима горепоменутима.

Или: 789 има се узети 123 пута.

1578, прадуктъ одъ 2. одъ 1 е озго.

97047, а ово е продуктъ одъ 3 и сума сви скупа.

Или: 478 има се узети 231 путъ.

956 продуктъ одъ 2.

1434 продуктъ одъ 3

110418 продуктъ свию у скуп.

По овомъ начину може се, кадгодъ се има съ два броя, међу коима е 1 мултиплицирати одъ єдаредъ мултипликација свршити, самимъ згоднимъ подписомъ:

Нп: 456 има се узети 12 пути.

5472, ово е уздаредъ и продуктъ одъ 2 и онай одъ 1, што већъ озго стои, где се овако говори:

$2 \times 6 = 12$, 2 на место, остае 1,

$2 \times 5 = 10 + 1 = 11 +$ озго $6 = 17$. 7 на место

$2 \times 4 = 8 + 1 = 9 +$ озго $5 = 14$, 4 на место и најпосле $1 \times 4 = 4$ и преоставше $1 = 5$.

Имена.

ГГ. предбройника за год. 1862 са сумомъ примлѣни новаца.

(продуженѣ.)

ГГ. Димитри Нинковићъ ђаконъ и учит. у Мокрину 1 ф. 50 н. — Срб. Обштество у Пешти 4 ф — Срб. Читалиште у Сомбору 3 ф. — П. Г. Ђорђе Бранковићъ прота у Сомбору 1 ф. 50 н. — Г. Паво Іорговићъ у Сомбору 1 ф. 50 н. — Бн. ученица Ана Вукићевићъ у Сомб. 1 ф. 50 н. — ГГ. Предуготовници у Сомбору: — Велько Константиновићъ 1 ф. 50 н. — Тодоръ Кнежевићъ 1 ф. 50 н. — Милошъ Іоановичъ 1 ф. 50 н. — Нићифоръ Перићъ 1 ф. 50 н. — Евгенъ Вучићъ 1 ф. 50 н. — Васа Урсићъ 1 ф. 50 н. — Тимотая Сленчевићъ 1 ф. 50 н. — Димитрие Іосићъ 1 ф. 50 н. — Миланъ Ђукићъ 1 ф. 50 н. — Филипъ Бркићъ 1 ф. 50 н. — Гд. Др. Мед. Милошъ Радончићъ 3 ф. — Гд. Петаръ Станковићъ пар. у Купинову 1 ф. — Васили Барако у Карлштату 3 ф. — Срб. Обштина у Тителу 1 ф. — Срб. Обштина у Локу 1 ф. — Срб Обштина у Вилову 1 ф. — Срб. Обштина у Мошорину 1 ф. — Гд. Тимотие Лазићъ учит. у Ясенови 3 ф. — Ђорђе Петровићъ учит. у Срб. Бечею 3 ф. — Любомиръ Ђорђевићъ ученикъ у Срб. Бечею 50 н. — Никола Киряковићъ учен. 50 н. — Петаръ Пекаровићъ 1 ф. 50 н. — Мария Іоановића 1 ф 50 н. — Димитри Савићъ 1 ф. 50 н. — Тая Байшански 1 ф. 50 н. — Сава Божићъ сапунция у С. Бечею 1 ф. 50 н. — Углѣша Крварићъ 1 ф. 50 н. — Книжеска срб. народ. библиотека у Београду 4 ф. — Гд. Богданъ Кузмановићъ пар. у Клари 1 ф. 50 н. — Димитрия Матића деца у Београду 1 ф. 50 н. — Васили Клаићъ учит. у Кулпину 1 ф. 50 н. — Матица србска у Пешти 1 ф. 50 н. — Рахила Баракъ учителька 1 ф. 50 н. — Михаилъ Николићъ учитель у Валѣву 2 ф. — Редовничка младежъ босанска у Ђакову 4 ф. — Никола Кузманъ учит. у Бодрогу за монастиръ ходошъ 3 ф. — Яковъ Илияшевићъ учит. у Кистаню 2 ф. Срб. гимназиялна младежъ у Сегедину 3 ф.

Све подъ именима ГГ. предбройника у 1. брою подписано, вреди и овде.

Явна коретподенция.

Г. Видаковићу Гр. уч. у Руми, послалисте намъ 7 предбройника, зато изволите 1 егз. листа gratis примати.

Г. Марк. Теоф. уч. У Іозеф. добићете искано.

П. Г. Нако Ант. арх. Безд. молимо да изволите явити, кои броеви недостаю, и послаћемо.

Г. Ненадовићъ Єф. уч. слаћемо листъ у Митров. докъ другчие ненаредите.

Обштини Адашевацъ Илинци Вашици: непримлѣне броеве послаћемо колко имамо.

Г. Попов. Лаз. уч. у Шанд. има све што желите окромъ 1. кварта. 1860.

Г. Тодор. Іов. у Чанаду. изволите явити броеве, и послаћемо.

Г. Іов. Поповићъ учит. у Бежании, примилисмо 12 ф. алъ безъ писма, и незнамо шта.

Сл. Обштини у Илокъ; што сте желили послато е, алъ на примлѣни 6 ф. има іошъ нешто узъ кньиге приложена рачуна подмирити.

Гд. Ђ. Глибонски учит. у Срб. Бечею, за припослане предбройнике изволите пвимати 1егз. gratis.

Гд. Мих. Николићу учит. у Валѣво примисмо 4 ф. за лањену год. и шалѣмо све што сте желили.

Погрешка.

У именима предбройнике на стр. 16 Жив. Мил. учит. у Т. Каньижи.

Брзотискомъ Епископске кньигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му є на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 3 У Новоме Саду, 30. Јануара 1862. **Год. V.**

Како се постане валянимъ учителѣмъ?

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

На ово питанѣ могло би се найлакше овако одговорити: „Иди у препарандию, и ако поле прилѣжанъ будешъ, ето те за две године спремлѣно за учителя.“ Єли ови истина? Я држимъ, да ће ово само простакъ веровати, кои ни понятия о учительскомъ званю нема; а люди, кои званѣ ово изъ дублѣгъ познаю, люди кои имаю учителѣ учити и настоявати, да ови свою дужностъ савестно свршую, и коихъ се найвѣма тиче, дал' школа и како успева, ти люди нису ни близу те вере, да є свршенъ препарандъ одма и свршенъ учитель, и држимъ, да ће ми сваки паметнии за право дати, да време изображаня за учителя не само съ препарандиомъ несврши се, него текъ последнѣ управо и практично починѣ; и држимъ, да за усаврщенствованѣ у учительству іошъ многе друге снаге у помоћъ притећи мораю. А то су слѣдующе:

Прво є нуждно непрестано мишленѣ на свою службу, и непрестано заниманѣ са ньомъ и свимъ онимъ, што съ ньомъ у свези стои. Кадъ су онога славногъ астронома Нютна, кои є законе тока небесни светова, на чему су се илядама год. астрономи мучили, нашо, запитали, како є онъ на то нашо, онъ имъ одговори: „непрестано самъ о томъ мислио.“ И доиста єдва се веровати може, шта силно уме са непрестаномъ свойскомъ пажньомъ и мислима све на єдну исту стваръ урадити и онай човекъ, кой ние одъ природе сила одаренъ, и да шта одарени. Непрестанимъ мишленѣмъ на исту стваръ постану намъ стране те ствари, што се обично за ситнице и маленкости држе, велике и важне, буду центра и мете сви мисли и све пажнѣ наше. Ово є истина са свимъ противно одъ оногъ, што многи невештаци чине у намери, да се за свою службу живльи одрже; они се обично после свршене школе окупе за пословима, што ни у найманьой свези са школомъ и школскимъ

посломъ нестое, и то зову одморъ одъ школе и одъ нѣногъ посла. Али шта бива тимъ? Губе волю на службу, што манѣ на ню миеле, и губе мало по мало и вештину и способностъ еръ е неумножаваю, те нойпосле изъ оне равнодушности и ладнокрвности за званѣмъ изаће немарня и леньост, и доиста найпосле неспособностъ. То ти е история учительскогъ живота. При томе знай, да више ни єдногъ станя нема, кое би већма той жалостной опасности изложено било, свой животъ тако удо окончати видити, као учительство. А зашто? Зато, што служба ова само неколико сати на данъ исискуе и односи, а све остало време остае празно, па ко га наукомъ неизпунява, онъ га потроши у забавама и послављима, не само непомажућимъ, да у своіой служби све валянии и вретнии радинъ изаће, него противно кваренимъ найваляниега. Зато буди іошъ єдаредъ речено: Ко е радъ валянъ и вретанъ учитель да буде, некъ непрестано званѣ свое на уму има, и некъ бдие и пази, да све, штогодъ животъ науке донесе, у нѣму и у школи користи.

Ко ће валянъ учитель да буде, нуждно е далѣ, да се са свакомъ наукомъ, кою ће деци давити, сваки данъ свойски припреми. Млађи учитељи чине то, особито у почетку свое службе, еръ се неосећаю іошъ у своимъ знаню и вештини сасвимъ тврди, пакъ ихъ нужда тера, да се на оно, што ће предавати, сваки данъ башка припреме. Алъ старии учитель, кои е курс неколико пута прешо, држи да све зна, и да више никоегъ спреманя нетреба, и онда доиста томе и край буде. А шта буде онда? Шта друго, него да одъ тогъ дана почне мало по мало оно, што е таманъ научио заборављати, и удари знанѣм и вештиномъ натрашке, докъ мало по мало незаборави готово све; и онда ти нема жалостниега появлѣня него видити тако празна учителя међу гомиломъ любопитљиве и науке жељне деце. О да би учитељи помислити хтели, да е њиовъ задатакъ, ону сиротиню у духу полезномъ и лепомъ наукомъ обогатити, пакъ да увекъ пре негъ што међъ децу пођу премисле, еда ли шта лепогъ и полезногъ за дечии умъ и срдце носе, да деци даду.

У томъ спреманю садржи се и та дужностъ запитати се, знали самъ оно, што децу пита, и знали самъ оно, што деци за наизустъ ученѣ задае, и ако незна, научити; еръ, одкуда би деца увидила нужду учити оно, што имъ учитель задае, кадъ опазе, да ни учитель то незна, већъ изъ књиге чита. То ми мора сваки допустити, да учитель ничега одъ деце искати неможе, што самъ неиспунява. Зато е нуждно да учитель сваку

молитву и законъ, свако изречение и песму, и све што ће деци за на изустъ ученѣ давати, самъ на изустъ зна, илъ ако незна, да научи. То е дужностъ, коя се нипошто съ образомъ и поштенѣмъ обичи неда.

Ко ће далѣ валянъ учитель да буде, мора се и ванъ школе, колко е више могућно са децомъ забављати. Дечию наравъ мора добра сматрати, ко ће над њомъ да властъ увати, и ко ће вештачки, а не слепачки да е негуе и изображава. У школи, где е гомила деце, непоказуе се нитъ се даде дечия наравъ онако одъ сваке стране видити. Кои учитель децу само изъ школе познае, тай ихъ врло слабо познае. Срећомъ те готово сваки свое собствене деце има, пакъ и прилику дечию наравъ безъ траженя особити прилика гледати и учити. Алъ млађима е учитељима, и учитељма кои собствене деце немаю преко нуждно прилику наћи и аснити, те децу и изванъ школе у домаћимъ играма и забавама и у домаћемъ животу и владаню сматрати, ако ће свою службу съ благословомъ да одправля. Ту ће пажљивъ учитель научити благъ бити, и стрпељивъ, и у згоданъ часъ попуштати, и научиће сила другогъ, што ће му у извршиваню дужности яко на помоћи бити.

Нуждно е далѣ учителю, да пази и на народ, и да нѣга по нѣговой нарави и по нѣговимъ потребама позна. Народна е школа институтъ, што народъ за животъ воспитава и изображава, зато мора и онай, кои ће у њой съ благословомъ да ради, непрестано народъ пазити, и познавати нѣгове мане и зла пакъ исправляти, и нѣгова добра и милине, пакъ освешћавати.

Найпосле имамо и то съ найвећомъ важности придодати, да учитель ни молитве занебрећи несме. Оне свете речи треба непрестано на уму да носи, *да сваки добри даръ и сваки савршени поклонъ само озго долази, одъ отца свешлосши, у кога нема мењања;* и треба да се сећа оне Спасителѣве речи: *„безъ мене неучиниспе ништа“* Неизмолишъ ли даръ ученя отудъ нећешъ веруй ми успети, него ћешъ на жалостъ искусити, да си узалудъ трудъ полагао. Сећай се на оне речи: *молиште и даће вамъ се;* као и оне: *Кадъ ви и зли умеше даре добре даши двци своіой, кадъ васъ моле, да колико ће више ошацъ вашъ небесни даши добара онима, кои га узмоле.* Сетите се овогъ позива, и благословъ неће изостати.

Чиме се у народној школи негује и развија чувство красоте?

Чувство красоте, ков се и естетичнимъ чувствомъ назива, састои се у топломъ саучестію према свему ономе, што е чисто, лѣпо, валяно, племенито и узвишено.

Ово чувство опажамо мы и кодъ саме мале дечице, коя іошъ ни говорити незнаю. Подай само дѣтету комадиѣъ злата, стакла или усіяногъ (политираногъ) дрвета, па ѣешъ видити, како се оно тима стварима радуе, и башъ зато радуе што се сяю, па су съ тога лѣпе. То е узрокъ што дѣте ни понятія іошъ о новцу неимаюћи радіе има сребрнякъ него крайцару, и пре ѣе у руке узети нову чисту бакарну крайцару него прлявъ сребрнякъ.

Премда сиромашніегъ станя люди немогу подпуно уживати и притежавати сваковрстне милине вештачкихъ производа', ништа манѣ и њима самимъ неѣе быти на шкоду ако се привикну и науче осеѣати и уважавати оно што е у животу човѣчіемъ у природи и у вештинама лѣпо приятно добро и племенито. За чувствованѣ свега тога Богъ е дао свима људма природне моћи па зато ніе нама слободно те моћи занемарити ни у ѣдномъ човѣку, него смо ихъ башъ обвезани кодъ свію неговати, развіяти, и усавршавати, те съ тымъ милине живота разплоћивати и по самимъ найсиромашкіимъ колибама.

Мѣсто пакъ гдѣ се то найболѣ и найсгодніе учинити може, есть народна школа, ово главно и свеобште воспиталиште народно.

Са изображаванѣмъ чувства красоте дае се дѣци чудотворна снага противу грубости и развратности, противу непоредка и нечистоте исто тако као и противу прекомѣрно убитачнога разкоша и покваренога укуса, а познато е да се све ове противности у народу нашемъ готово заедно и уеданпутъ налазе, и пропасти га воде.

Наилакше а притомъ понайближе средство, коимъ ѣе учитель чувство красоте кодъ своихъ ученика' пробудити моћи налази се у нѣму самомъ, у личности нѣговой. Гдѣ се учитель пристойно влада, гдѣ на свою споляшню чистоту строго пази, гдѣ се свагда па и у часовима праведнога гнѣва и казненя одъ невалялыхъ и непристойныхъ рѣчій озбильно уздржава; ту е веѣъ тымъ самимъ владанѣмъ нѣговымъ врло много учињено за изображенѣ чувства красоте.

Кадъ у школи у свему редъ и чистота влада; кадъ учитель наймоћніе мотри на то, да дѣца свое кньиге и прописе и

у колико е могуће свое хаљине и обућу чисто држе, да умивена и очешляна у школу долазе, да се пристойномъ говору, и влоданю према старіима науче, а напротивъ де се одъ свакогъ нереда, нечистоте, безобразногъ говора и дѣла строго чуваю; то онда такође школа благотворно дѣйсвуе на изображенѣ овога чувства.

Обштине бы валяло да зданія и двориштa школска као какву светиню почитую, па да ихъ тако оправе, да већъ по самой споляшности своіой школскій домъ после цркве найлѣпшій украшай села или вароши буде, а школско двориште засађено липама и другимъ дрвећемъ и цвећемъ, треба да се доброуређеномъ перивою (врту) уподоблява.

Овой споляшњой лѣпоти треба да подпуно одговара унутрашня чистота и лѣпота школскихъ соба и школскога намештая; да и сиромашна дѣца осете шта е чистота, и како благотворно она действуе на човѣка; како га уздиже, узвишава, и облагорођава, па да се зарана пробуди у њима тежня временомъ и свое обиталиште чисто држати и у чистоти найвећу радость и опоравленѣ живота сматрати.

Учитељ пакъ има од свое стране настоявати, да служитељи, или ако овыхъ нема сама дѣца, што чешће школу чисте, и паю, и да све школске ствари и опреме у реду буду. Па кадъ тако увиде дѣца да у школи њиховой не само о испыту него свакій боговетный данъ чистота и поредакъ влада; то ће имъ се омилити и у наравъ прећи обадве те врлине, пакъ ће, што већма тежити, да ихъ себи присвое, и оне ће имъ правомъ потребомъ постати.

(продуженѣ.)

Псаломъ тридесет трећи.

Благодарность Богуи и савести за владанѣ.

Благословлю Господа на всѧкое времѧ, вынꙋ хвала єгѡ во оустѣхъ ноихъ. Я ћу благосиляюћи славити Господа у свако време. Свагда хвала нѣгова нека е у устнама моима. — Коимъ начиномъ можемо мы свагда и у свако време Бога хвалити и славити? (Кадъ свагда Бога предъ очима имаюћи, старамо се непрестано нѣму своимъ добримъ дѣлима угађати:). Єли и осимъ тога одређенъ одъ Бога кои седмичный данъ, кадъ смо мы нѣга славити дужни? Како имамо мы недељне и праздничне дане светковати? —

Ѿ Господѣ поховалитсѧ дꙋша моѧ. О Господу хвалитћесе

моя душа; я ћу се Богомъ хвалити, што ме е избавіо одъ напасти.

Да оуслышатъ кротцыи и возвеселятсѧ. Нека чую ово сви кротки и благи люди, па нека се радую, (зато вр̀ъ као што е Богъ мене изъ напасти избавіо, тако и на њи заборавити неће :)

Возвеличите Господа со мною, и вознесемъ имѧ его кг҃ѹпк҃. Величайте — добри люди — Господа са мномъ, и преузносимо, прославляймо име његово, сви заедно. —

Взыскахъ Господа и оуслыша мѧ, и ѿ всѣхъ скорбеи моихъ избави мѧ. Я самъ тражіо Господа, я самъ се молiо Господу Богу и онъ ме е услишао, и одъ свію туга' моихъ избавіо ме е. Ко се Бога сећа и моли му се томе ће Богъ помоћи кадъ у нужду падне. Зашто смо мы дужни Богу се молити? Како смо се дужни Богу молити? Како треба да живи онай, кои се Богу моли? Коя е найболя и прва молитва?

Приступите къ немѹ и просвѣтитеся и лица ваша непостидятсѧ. Приступите, о люди, къ њему т. е Богу, и просвѣтитесе, слободно весело и умилято гледайте, па се лица ваша неће постидити; приступайте Богу съ уфанѣмъ и надомъ, и штогодъ одъ своегъ срдца узмолите, то ће вамъ Богъ дати, ако онъ налази, да е то за васъ добро и полезно.

Сей нищїй возва, и Господь оуслыша й, и ѿ всѣхъ скорбей его спасе й. Овай сиромахъ призва, помоли се Богу, — па Господъ услиша га, и одъ свію туга' његовихъ избави га. — Овде цар Давидъ о себи говори, као да бы рекао: Ето, видите како е Богъ мене избавіо одъ моихъ непріятеля, па тако ће избавити и све кои се у њега ухваю. Оно „й.“ стои у место „его,“ и значи њега. (винит.).

Шполчится аггель Господнь вкрестъ боѧщихсѧ его и избавитъ ихъ. Анђео Божіи настаниће се около оныхъ, кои се њега бое, чуваће ихъ и стражаритће около њи, — и избавити ће ихъ. Шта су анђели? Знашъ ли примѣре како е Анђео добре люде чувао? (Повѣстъ о Товиту и Товіи). Како називамо оногъ анђела, кои е нами одъ Бога о светомъ крштеню датъ, да насъ чува) Знашъ ли молитву анђелу хранителю? Какво намъ дакле добро чини ангелъ хранитель? (Чува насъ за живота у страху Божіемъ и у добродѣтељи, одбія одъ насъ сваку напасть, умъ нашъ просвѣштава; упућуе насъ да любимо Бога, да живимо по вољи Божій, па тако да заслужимо царство небесно). — Кадъ одступа отъ насъ Анђео хранитель? (Кадъ се мы своевољнымъ великимъ грѣсима, недостойни покажемо милости Божіе; кадъ смо неваляли).

Вкꙋсити и видите ꙗло благъ Господь. Окусите, и видите како е благъ Господъ. Кадъ се овай стихъ у цркви пое (На пређеосвећеной служби, као причастно) Зашто се о причастномъ башъ пое овай стихъ? (Єръ намъ е спаситељ нашъ превелику свою благость показао съ тымъ што намъ е дао св. причешће, кое кадъ мы достойно окусимо и примимо, постаемо учестници нѣгове милости и на той милости осећамо како е благъ Господъ Богъ нашъ.

Блаженъ человѣкъ, иже оуповаетъ нань. Срећанъ е онай човѣкъ кои се ухва на нѣга т. е. на Бога. (Сравни са „хвали душе моя Господа).

Бойтеса Господа вси свѧтїи єгѡ, ꙗкѡ нѣсть лишенїѧ боѧщисмѧ єгѡ. Бойте се Господа, почитуйте Господа, сви свети сви избрани нѣгови; єръ ништа недостае онима кои се бое нѣга. Ко се Бога бои, тай ће имати свашта доста, тай ни у чему оскудицу трпити неће.

Богатїи ѡбнищаша и взалкаша, взыскающїи же Господа нелишатсѧ всѧкагѡ блага. Богатоши осиромашише и огладнише, а они кои траже Господа неће се лишавати свакога блага; неће оскудицу трпити ни у каквомъ добру; иматће одъ Бога свако добро они кои се труде да Богу угађаю своимъ добрымъ владанѣмъ. Овдѣ говори Давидъ о Саулу и о нѣговимъ саветницима и войсковођама, кои су пропали; кои су и были силни и богати, єръ нису хтѣли да слушаю Бога, одъ кога свако добро долази. А когодъ се Божіихъ заповѣстій и правога пута држи, тай ће до последка срећанъ быти. Довдѣ е одређено да се овай псаломъ на великомъ вечерню после „Благословенія хлѣбовъ“ пое; съ тога се и данасъ овай последњій стихъ благогласно и умилно пое. Съ тымъ пакъ св. црква, показавши намъ найпре како е Иисусъ са петъ лебова петъ хиляда людій наранио, учи нас да иштемо у свему благослова Божіега, и да богати подпомажу сиротиню а сви да своимъ животомъ Богу угађамо; єръ и богати могу кадтадъ осиромашити и огладнѣти, алъ ко се Бога сећа, тога Богъ оставити неће.

Кажи ми кое евангелско изречение, кое насъ учи да валя Бога поштивати? („Возлюбиши Гда Бога твоего всѣмъ сердцемъ твоимъ). Сећалъ се кои Сираховыхъ изреченія о томъ како се валя Бога бояти, и на нѣга се ухвати? („Ко се Бога бои нека се и добру нада. — Ко се Бога бои, бытће срећанъ и на умрломъ часу благословенъ. — Ко се на Бога узда, тога Богъ неоставля“). и т. д.

Кои знаде Соломонова изреченія о Богопочитаню?

(„Бога се бой и одъ зла се укланяй.“ — Богопочитанѣ

є почетакъ мудрости. Богъ куће добрыхъ благосиля, а куће невалялыхъ проклинѣ.

Овде се имаю дѣца сѣћати и на приповѣтке о побожной дѣци и о богобоязливымъ людма, као што су!

1 *Изъ библичне Исторіе*: „о Іосифу; о Самуилу; о Давиду; о Данилу и о три младића.

2 Изъ читанака: Како є Милева была побожна (види букваръ).

Како є Богъ побожнога Богобоя сачувао (I Чит. бр. 1).

Како се Катица своіой матери обриче, да ће се свагда сѣћати Бога (II Чит. бр. 30). —

Како є Богъ помогао оной сиротой жени, што му се крепко молила (II Чит. бр. 51). и т. д.

3 Изъ Школскога Листа: Муве и пауци. Год. I. стр. 7. Божіе писмо на насъ. Год. I. стр. 463 и т. д.

Пріидите чада послꙋшайте мене страхꙋ Господню наꙋчꙋ васъ. Одите дѣцо, послушайте мене, я ћу страху Господнѣмъ васъ научити. Тымъ рѣчма призива дѣчицу къ себи св. наша православна црква и нѣни свештеьи. Єстелъ читали овай натписъ іоштъ гдѣгодъ (на икони св. Саве, и упочетку Синодалнога катихисиса). Гдѣ сте іоштъ учили о страху Господнѣмъ? (То є даръ св. духа).

Кто єсть человѣкъ хотай животъ любай дни видѣти благи; Кои є тай човѣкъ кои воли животъ и ко є радъ видити дабре дане?

Оудержи ꙗзыкъ твой ѿ зла, и оустнѣ твои єже неглаголати лсти. Уздржи езыкъ твой, о човѣче, одъ зла, и устне твое уздржи, да не говоре превару; неговори рѣаве рѣчи. Противъ кое заповести Божіе грѣше кои се у неправду куну, кои псую, кои оговараю друге, кои срамне речи говоре, кои лажно сведочне противъ другихъ людій? (све оно има се поединце испытати).

Дал' и онай грѣши єзыкомъ кои се сваћа? — а онай кои друге срамоти? —

Дал' грѣше и она дѣца коя се ругаю и издеваю имана другима? —

Како назива св. писмо такове, кои се ругаю? (Назива ихъ будалама („Будале се ругаю другима. Ругается гражданомъ лишеный разума).

Како су прошла невалялa дѣца, што су се ругала пророку Єлисею? (види повѣстъ о Елисею).

Съ коима насъ рѣчма изъ псалтира опоминѣ у ускршьи

постъ на пређосвећеној служби св. црква, да чувамо језыкъ одъ оговарања и одъ рђавихъ рѣчій? („Положи Господи хранење устомъ моимъ и дверь ограждения о устнахъ моихъ“).

Очи Господни на праведныя и уши єгѡ на молитвѣ ихъ. Очи Господнѣ управлѣне су на преведнике, и уши нѣгове пазе на молитву њихову. Богъ види добра дѣла праведника', и миле су му њихове молитве.

Ово се потврђује съ овымъ примѣрима изъ библ. повѣстнице, кое деца погађаю:

Како є Богъ Іосифа сачувао и благословіо; како є Богъ благословіо доброга Самуила и кроткогъ Давида; како є избавіо апостола Петра изъ тавнице; — како є чудесно чувао св. Василію великога (житія св. — Шк. Листъ год. IV бр. 1 и 2.)

Изреченіе Соломоново.

Богъ праведнике брани, и чува ихъ на њиховымъ путовима.

Изреченіе Сирахово.

Ко се у Бога узда, тога неоставля Богъ.

Лице же Господнѣ на творящыя зла, єже потребити ѿ земли память ихъ. А лице Господнѣ управлѣно є противъ оныхъ кои чине зла; Богъ немило погледа оне, кои су невалялн, — да имъ уништи са земльи споменъ.

Где се іоштъ говори у светомъ писму о томъ де ће невалялци зло проћи:

Христосъ спаситељ предсказао є, да ће грешници после страшнога суда одтерани быти у муку вѣчну.

Соломонъ говори ово: „Богъ горде мрзи, а смерне милуе. — Богъ куће добрыхъ благосиля, а куће невалялихъ проклинѣ. — Неваляле Богъ оставля за погибеоный данъ. Неиди съ невалялима, и где ихъ покуплѣне видишъ, обиђи и уклони се, єръ они се несмира, докъ коме зла неучине. —

Царъ Давидъ говори: „Нечестивіи, яко прахъ, єгоже возметаетъ вѣтрь ѿ лица земли и т. д. види псалом. I. —

Воззваша праведніи и Господь оуслиша ихъ и ѿ ксѣхъ скорбей ихъ избави ихъ. Чимъ праведни призваше Бога, Господъ ихъ саслуша, и одъ свію яда њиховыхъ, избави ихъ.

Близъ Господь сокрушенныхъ сердцем, и смиренныя дѣхомъ спасетъ. Господь є близу оныхъ, кои су скрушеньи срдцемъ, кои се каю за свое грѣхе, — и понижене духомъ спасти ће онъ; помоћи ће онима, кои су предъ њиме понизни.

Многи скорби праведнымъ, и ѿ ксѣхъ ихъ избавитъ а Господь. Многе туге, беде и яде мораю кадкадъ сносити праведный добродѣтельни люди, али изъ свію тых яда избавитће ихъ Господъ.

Хранитъ Господь всѣ кости ихъ, и ни єдина ѿ нихъ несокрѹшится. Чува Господъ све кости њихове (т. е. праведника') и ни єдна єдина између њихъ неће се скршити. Господъ чува од свакога зла све добре људе.

Смертъ грѣшникѡвъ люта, и ненавидящіи праведнаго претерѣшатъ. Смртъ грешника є люта, грешницима є тешка смртъ, єръ њихъ чека после смрти каштига. Они кои мрзе на праведнога яко греше.

Избавитъ Господь дѹши рабъ своихъ и непретерѣшатъ вси оупокающіи на него. Избавиће Господъ душе својихъ слугу; Господъ ће избавити свое слуге, свое праведнике, и неће яко грешити, неће съ правога пута заћи и проневалялити се кои се ухваю на њега.*)

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

15. Іосифъ и његова браћа.

(Мојс. књ. I. гл. 37.)

Яковъ се настани у земльи Ханаанской; онъ љубляше Іосифа већма него све свое синове, и начини му шарену хальину. А кадъ виде браћа, да отацъ њега већма люби, омрзну на њега. Іосифъ види єданпутъ санъ, и каза своіой браћи: „послушайте санъ овай, што самъ га сніо. Учини ми се као да вы вежете снопове на средъ поля, и устаде мой снопъ и стаде управо, а ваши снопови окренувши се поклонише се моме снопу.“ И рекоше му браћа: Еда ли ћешъ ты царовати или господарити надъ нама!“ И іоштъ већма мрзише нань због санова', и због рѣчій његовыхъ.

И Іосифъ види другій санъ, и каза га отцу и браћи и рече: Я самъ вид'о другій санъ, као да се сунце, мѣсецъ и єданайстъ звѣзда предамномъ кланяху. И запрети му (накара га) отацъ и рече: Какавъ є то санъ, што си га видіо? Заръ ћемо доћи я и мати твоя и браћа твоя, да се теби поклонимо до земље! — И завидише му браћа.

И отидоше браћа од' отца свога. Тада рече Исраиль ка Іосифу. Иди и види єсу ли здраво браћа твоя и овци. И опа-

*) Овай псаломъ кои правила живота у себи садржи чита се на њеки мѣсти о сиршетку св. Литургіе, кадъ се анафора дае. У народной школи често га треба съ часловци и псалтирцы прочитавати, и старати се да науку што се у њему налази, добро схвате, запамте, и по њой се владаю!

зише га браћа издалека, и намислише зло да га уб'ю, и рече еданъ другоме: Ето сновидацъ онай иде. Хайд' да га убіемо, и да га бацимо у едну яму, и рекнемо: лютъ га звѣрь поеде; па ћемо видити, шта су тіи нѣгови санови.

Чувши то Рувимъ отме га изъ ньиховыхъ руку, и рекне имъ: Непролите крви, болѣ га баците у едну яму! Онъ га шћаше избавити изъ руку ньиховыхъ, и предати отцу. — И кадъ дође Іосифъ къ своіой браћи, скину съ нѣга шарену хальину, и баце га у яму, а яма бяше праздна и воде не беше у ньой. И седоше браћа ести. И гле путници Исмаильтяни иђаху у Египетъ. И рече Юда к' своіой браћи: Каква намъ е полза (хасна) да убіемо брата нашегъ, и да затаимо крвь нѣгову. Хайдте да га продамо овымъ Исмаильтянима! И послушаше га браћа; извукоше Іосифа изъ яме и продаше га за двадесетъ златница'.

А када се Рувимъ врати, и невиди Іосифа у ями, тада разтрза свое хальине, и дође к' браћи и рече: Дѣтета нема; куда ћу я садъ да идемъ! —

И узеше хальину Іосифову, и заклаше яре, и помазаше хальину крвлю, и послаше е отцу своме, и рекоше: Ову смо нашли, ето познай е ли то хальина сына твога или ніе. И онъ ю познаде и рече: То е хальина мога сына; лютъ звѣрь уграби Іосифа. И оплакиваше сына свога, и нехтѣде се утѣшити и говораше: Я ћу се съ тугомъ сићи у гробъ къ моме сыну!

---

16. Іосифъ у тавници и предъ Фараономъ.

(Мойс. кнь. I. гл. 39—41.)

Мадіямци (Исмаильтяни) продадоше Іосифа у Египетъ Пентефрію Фараоновомъ благайнику. И Господъ бяше са Іосифомъ, и онъ беше срећанъ. И нађе малость предъ господиномъ своимъ, и угађаше му. И постави га господинъ надъ домомъ своимъ, и све што имађаше, даде у руке Іосифове. И благослови Господъ домъ Египтяниновъ ради Іосифа, и быяше благословъ Господньій надъ свимъ иманѣмъ нѣговимъ у дому и на поляма. Съ тога предаде онъ све што имађаше у руке Іосифове, и ни зашто нехтѣде знати одъ свега што у нѣга быяше, осимъ леба, што га еђаше. И Іосифъ беше лѣпъ образомъ, и прекрасанъ изгледомъ.

И жена Пентефріева, хтеде Іосифа на зло дѣло навести, а онъ іой рече: „Како да учинимъ то зло дѣло, и да сагрешимъ предъ Богомъ!“ И она наговораше Іосифа одъ дана на

данъ, да учини зло дѣло, а онъ є непослуша. И кадъ єднога дана Іосифъ уђе у кућу да ради свое послове, и никога небыяше унутри у кући; тада га ухвати жена за хальину, а онъ остави хальину у руци нѣной и побеже.

И кадъ дође господинъ дома каза му она: Момакъ Єврејинъ, кога си довео, хтеде зло дело учинити и срамоту намъ нанети. Тада се разерди Пентефріе, и баци Іосифа у тавницу. Али Господъ бяше съ Іосифомъ, и даде му милость предъ начелнимъ стражаромъ тавничнимъ, и овай даде тавницу у руке Іосифове, и све кои быяху у тавницу бачени. И у свему штогодъ Іосифъ чињаше, Господъ му срећу даде. —

И сагрешише старѣшина винарскій и старѣшина житарски Фараону, цару египетскомъ. И разерди се Фараонъ на њи и баци ихъ у тавницу где бяше Іосифъ, и предаде ихъ старешина тавничный Іосифу. И єдне ноћи видише обадвоица санъ. И дође имъ у ютру Іосифъ, и види ихъ смућене, и запыта, што су вамъ лица унила: а они одговорише видилисмо санъ, и нема тога, ко ће разяснати. И рече имъ Іосифъ: Кажите ми ваше санове. И каза старешина винарскій свой санъ Іосифу, и рече: У моме сну бяше предамномъ чокотъ, а на чокоту три лесторасли, и чокотъ цветаше и произнесе зреле гроздове. И чаша Фараонова беше у моіой руци, и уседохъ чашу у руку Фараонову. И рече му Іосифъ: Три лесторасли (лоза) всу три дана. Іошъ три дана па ће се Фараонъ опоменути службе твое и опетъ ће те поставити на старешинство твое винарско, и даватћешъ чашу Фараону у руку по твомъ првомъ достоянству. Но сети се мене, кадъ ти добро буде, и учини нада мномъ милость, и опомени на ме Фараона, па ћешъ ме извести изъ ове тврдинѣ; єръ я самъ украденъ изъ землѣ еврейске, и овде ништа зло учиніо нисамъ, но бацише ме у ову яму. И види старѣшина житарски, да є Іосифъ добро расясніо, па му рече: И я самъ видіо санъ; учини ми се као да три кошара хлеба држимъ на моіой глави, и у найгорнѣмъ кошару бяху одъ свію врста' колачи; што єде Фараонъ, и птице небесне ѣаху изъ кошара, кои беше на моіой глави. И Іосифъ му одговори; три кашареесу три дана; до три дана, одузеће ти Фараонъ главу, и обесиће те надрвету, и птице ће месо твое изести.

Трећій данъ беше данъ роѣеня Фараоновогъ, и Фараонъ чињаше пиръ свима своимъ служительима, и постави старѣшину винарскогъ у старешинство нѣгово, а старѣшину житарскогъ обеси, као што имъ каза Іосифъ, и несетисе старѣшина винарскій Іосифа, но заборави га.

После две године Фараонъ види санъ; учини му се да стои

кодъ рѣке, и изъ рѣке изилазаху седамъ крава' лепе по изгледу и одабране по тѣлу, и пасаху по брегу. А другихъ седамъ крава' изиђоше после изъ рѣке, ружне по изгледу, и худе по тѣлу, и пасаху съ кравама оныма по брегу рѣке. И повдоше седамъ ружныхъ и худыхъ крава' оне лепе и одабране краве. И пробуди се Фараонъ, па опетъ заспи, и види другій санъ, и гле седамъ класова изилазаху изъ едне стаблыке, одабрани и лепи; а други седамъ, танки и ветромъ истинѣни, израшћиваху за њима. И прогуташе танки класови, оне одабране и пуне. И устаде Фараонъ, и види, да е то био санъ. И смути се душа нѣгова, и послављ сазва све сказателѣ египетске и све мудраце, и казо им санъ свој, и не беше ни еднога, кои бы га разтолковао. И рече старѣшина винарскій: сећамъ се данасъ мога греха. Кадъ се оно Фараонъ разерди на своє слуге, па мене и старѣшину житарска баци у тавницу, мы санисмо обоица едне ноћи, и беше тамо съ нама младићъ евреянинъ, и казасмо му санъ а онъ намъ га разясни. И како што намъ онъ каза тако се и случило. И посла Фараонъ призва Іосифа, и изведоше га изъ тврдинѣ, и ошишаше га и измѣнише му хальине, и дође къ Фараону. И рече Фараонъ Іосифу. Я самъ санъ видіо, и нема, ко да га разтолкуе, а чуо самъ за тебе, да чимъ санъ чуешъ, одма га умешъ разяснити. Іосифъ одговори: Безъ Бога неможе се одговорити спасенѣ Фараону! И Фараонъ приповеди своє сне Іосифу. и рече Іосифъ Фараону: Санъ Фараоновъ еданъ е. Што Богъ чини, то напредъ показа теби. Ето долази седамъ година' и быће изобилность многа у свој земльи Египетской, а после ће доћи седамъ година' глада, и гладъ ће упропастити землю. А санъ се повторіо двапутъ, еръ ће истинита быти речь што е одъ Бога, и Богъ ће скоро то учинити. Сада дакле гледай човека мудра и разумна, па га постави надъ земльомъ Египетскомъ, и нареди да онъ постави мѣстне начелнике по земльи, да сабираю петый део одъ свію плодова за седамъ обилныхъ година', и да се сабере пшеница подъ руку Фараонову; да се рана чува у градовима. И тако ће се сачувати рана у земльи за оныхъ седамъ гладныхъ година', што имаю быти у земли Египетской, да непропадне земля одъ глада.

Ова беседа бы угодна предъ Фараономъ и предъ свима слугама нѣговыма. И рече Фараонъ свима слугама своима: Єда ли ћемо гдѣ наћи оваковога човѣга, кои има духа Божія у себи. На онда рече Іосифу! Будући да ти е Богъ све то показао; то нема човека мудрия и смисленія одъ тебе ти ћешъ быти у моме дому, твоє речи нека слушаю сви люди мои; я ћу само престоломъ одъ тебе већій быти. Тебе я поставлямъ

данасъ надъ свомъ лемльомъ Египетскомъ. И скинувъ прстенъ са свое руке, мете га на руку Іосифову, и обуче га у ризу црвену, и мете златанъ ланац (колайну) на врат, и посади га на своя кола, и викаше предъ ньимъ проповѣдникъ (викао е: „Ово е отацъ землѣ). И нарече Фараонъ име Іосифу Псонтомфанихъ, и даде му Асенату ћеръ Пентефрія иліопольскогъ свештеника за жену.

Іосифъ имађаше тада тридесетъ година', кадъ стаде предъ Фараона цара Египетскога. И прође Іосифъ сву землю Египетску, и собираше сваку рану за седамъ година, у коима беше изобилность у земльи Египетской, и сабра толику многу, да неможаху већъ више брояти. И Іосифу роди Асенета два сына, пре долазка седамъ гладнихъ година. И нарече Іосифъ име првенцу: Манассія,*) а другоме: Ефремъ.**) И минуше седамъ година' изобылныхъ, и почеше седамъ гладныхъ година' долазити. И отвори Іисифъ житнице и продаваше свима Египетянима. И све стране (друге околне землѣ) долажаху у Египетъ куповати кодъ Іосифа, еръ гладъ беше велика.

Парамитиє.

3. Вински судови.

Некоегъ цара ћи рече едномъ Мудроме: „Колика е наука у теби, а ти тако ружанъ! толика мутростъ у тако ружномъ сасуду!“ „Кажи ми светла госпођице, упита е Мудри, у каквима ви судовима вино држите“? „У дрвенима.“ „А твой е отацъ тако богатъ, замоли га некъ метне вино у сребрне судове.“ Ова уради, и шта би съ виномъ? Учини се сирћетом. „Зашто набрди ћеръ мою на такову лудостъ“? упита га царъ; а Мудри приповеди, како и ко томе повода даде, потврђуюћи, до е редакъ човекъ, у комъ би узъ лепоту заедно и мутрости било. „Та ваљда има и лепи люди, кои су и учени и мудри„? упита царъ. „Зацело би, придода старацъ, іошъ мудрии били, да нису лепи. Лепъ е човекъ редко и смеранъ човекъ; онъ све на свою лепоту мислећи заборавля на науке и мудростъ.“

Дебло дрвета.

(Една лекция из ботанике.)

Дебло дрвета попреко а равно пресечено, ма где да нађемъ немогу проћи, да незагледамъ, и животъ нѣговъ на той рез-

*) Заборавко; еръ онъ учини те заборавихъ на мое яде, и на домъ отчинъ. —
*) Значи: Плодовитость; ер' Богъ ми напредак' даде у земльи пониженя мога.

ници неопитамъ. Кадъ преброимъ годове, (она на той резници као едно у друго умештена кола) знамъ колко е година дебло старо, колко пута листало и цветало. Кое годове видимъ уже, то су ми знакъ, да су то оскудние по дебло године биле, године манѣ ране, вато су годови мршавии испали; а кое годове нађемъ врло широке, то е знакъ, да су то по дебло врло беричетне године биле, године у коима е дебло имало довољно сунца и кише. На многомъ деблу нестои срце башъ сасвимъ на среди, и годови су съ едне стране већма сбиени негъ съ друге, то е знакъ, да е деблу одъ оне стране, где су годови ширн, више ране дотицало, негъ одундъ, где су сбиенни; а то, илъ ние одъ оне стране на близу другогъ дрвета било, ко е му е рану одвлачило, и са коимъ е рану делити морало, или е на край шуме илъ воћняка стояло, те са оне стране сасвимъ слободно било. На гдекоемъ деблу видићешъ само прве годове слабие, а поздние яче, знакъ да е дебло само доникле суседа имало, съ коима е рану делило, а после е сву рану само примало, ваљда су му суседе посекли, те отудъ сви поздни годови ячи изашли.

Плугъ.

(Една басна.)

Єдаредъ рече плугъ ратару: „носи руку съ мене, умемъ я и безъ тебе бразде сећи, то тешко ние, треба само за коньма ићи.“ Ратаръ се склони; алъ текъ што руку скиде, оде плугъ овам' онамо бадати и кривудати, и бразде правити, што низашто неваляше. Како избечи очи незналица, кадъ се обазре и свое бразде опази! Онда рече ратаръ: Узми се одсадъ наумъ и неотимљи силомъ; ко самъ ходити неуме, нека се нестиди мудрнега, кои га води.

Єдна рачунска задаћа.

Ставити 12 новчића у три реда тако, да у свакомъ реду по 4 буде, уздужъ, увисъ, и косо, алъ само у едномъ реду 6. Како би то наредио?

Вештиница при рачуну.

(За најстарију децу.)

Кадъ е у двобројном мултипликатору 1 на месту единица, онда се свршује мултипликација на єдаредъ овако: спусти крайну цифру мултипликанда доле на крайно место продукта, после мултиплицирай са другомъ цифромъ мултипликатора єдну по єдну мултипликанда, алъ свакой доброй далѣ слѣдующу мултипликанда.

Нп. 345 има се узети 21 путъ.

7245 овако говорећи:

$1 \times 5 = 5$, 5 доле,

$2 \times 5 = 10 + 4$ (оно изпредъ 5) $= 14$, 4 доле 1 остае

$2 \times 4 = 8 + 1$ (што е остало) $= 9 + 3$ (изпредъ 4)

$= 12$, 2 доле, 1 остае

$2 \times 3 = 6 + 1 = 7$.

Исто се овако чини, кадъ е мултипликаторъ 11.

Нп: 789×11

$1 \times 9 = 9$, подпишемъ 9,

$1 \times 9 = 9 + 8 = 17$, доле 7, остае 1,

$1 \times 8 = 8 + 1 = 9 + 7 = 16$, доле 6, остае 1,

$1 \times 7 = 7 + 1 = 8$, подпишемъ 8, свега дакле 8679.

или 789×11

789

за єдно место наполье и сума.

8679

Имена.

Г. Г. Предплатника за 1862 год. са сумомъ примљени новаца.

(Продуженъ.)

Г. Г, Гавра Матићъ економъ у Сентомашу 1 фр. 50 н. К. Антићъ за Нѣгово Високопреосвешт. Г. Михаила Митрополита у Београду 4 фр. Стеф. Поповићъ учитель у Кули 1 фр. Савва Белановићъ у Кинну 3 фр. Лазаръ Михајловићъ учитель у Петрово Селу 3 фр. Алекса Цветановићъ учен. III. разр. тргов. школе у Београду 1 фр. 50 н. Адамъ Богосављевићъ учен. IV. разреда гимнас. у Београдъ 3 фр. Сава Хаџићъ ком. у Суботици допуњава за по год. Георгъ Луданићъ учитель у Суботици исто тако. Никола Коновићъ учитель у Суботици 50 н. Васили Симоновићъ учитель у Батони 2 фр. Клирици правога. Семеништа у Задру 3 фр. Георгъ Станковићъ директоръ у Башанду 3 фр. Јованъ Поповићъ учитель у Башанду 3 фр. Темишварско србско градско обштество 2 фр. П. Г. Патрик. Попеску Архимандритъ 1 фр. 50 н. Геор Иконићъ парохъ у Санаду 1 фр. Силабашка србска обштина 3 фр. Радославъ Хорватъ учитель у Н. Саду 1 фр.

☞ Прве листове немогосмо због неки препона разнослати, ма да на време штампани беше; одъ сада ће на време долазити.

Г. Г. Ник. Коњов. учит. у Суб. незнамо кадъ сте и по конъ 1 фр. послали.

Брзотискомъ Епископске књигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 4 У Новоме Саду, 10. Фебруара 1862. **Год. V.**

Чиме се у народној школи негує и развія чувство красоте?

(Продуженѣ.)

Природа, овай дивный одблескъ свемогућности Божіе, пуна е найлѣпшихъ милина' и красота, нити се по великолѣпности, складу, и соразмерности икои вештачкій производъ споредити може са онымъ што намъ природа сматрати и осећати дае. Упознаваюћи дакле дѣцу са красотама Божіе природе неговатиће добаръ учитељ и подражывати у њима чувствованѣ красота' природныхъ, а то е чувствованѣ она милина и пријатность, коју свакій уживати може, за коју се никомъ плаћати немора, па опетъ намъ найневиније и найболѣ уживанѣ свима дае.

Ништа лѣпше, ништа пріятніе ніе видити, него учителя, кадъ лѣпогъ пролѣћнѣгъ, летнѣгъ илъ есенѣгъ дана ютромъ и предъ вече, съ добрымъ своимъ ученицима, између вртова' и винограда', између цвећућій њива' и ливада, по долина' и холмићи, хода, и показуюћи имъ богатолиственa цвећемъ илъ воћемъ обременѣна дрва, илъ друге кое природне производе, разговора се съ њима, и у разговору пробуђуе у њима чувствованѣ природныхъ дивота' и благодетій, коима насъ обилно обасипа штедра рука милостивогъ отца небесногъ. —

Као што сматранѣ и познаванѣ природе служи на изображаванѣ чувства красоте; исто тако сматранѣ, и изученѣ различитыхъ вештина' и умѣтностій особито пояня и пѣваня, свирке, живописаня, и у обште сваковрстне поезіе, кадро е силно развити и усавршити у нами чувство ово, а съ тымъ припитомити и облагородити како поједине люде, тако и народе. Те вештине ёсу она чудесна моћъ, коя е кадра была дивлѣ народе укротити, у дружтво човѣчіе привести и просвѣту до дивногъ степена савршенства уздићи.

Али мы смо овдѣ намѣрни о лѣпимъ вештинама и о њиховомъ упливу на чувство красоте, само у толико говорити, у колико оне у народной школи мѣста имаю, и имати могу.

Кадъ се дѣци износе лѣпе библичне и светитељске иконе да их сматраю; кадъ имъ се показую вешто насликани предмети животиня, растиня, и варошій и предѣла; то онда она виђена лѣпота изображава у уму детинѣмъ лѣпа представляня, а у срдцу пріятна упечатленя, те съ тымъ війси, и снажи њихово чувство красоте.

Кои учитељ на то иде, да му дѣца пишу, и дотле немируе, докъ неуради, да имъ писмо лѣпо, чисто и симетрично, па за око пріятно буде, илъ кои их у рисованю вештба; тай своимъ дѣланѣмъ такође доприноси къ изображаваню чувства овогъ.

Зна ли учитељ разумљиво, лѣпо, и за слушателѣ пріятно читати, и приповѣдати; на пренесе ли вештину ту и на дѣцу; или научи ли кое дѣте у изваншколскимъ часовима, у віолину или другу кою свирку свирати: то е са свакимъ одъ ова три рада, подпомогао развіянѣ чувства красоте, кодъ дотичныхъ ученика.

Алъ наша народна и црквена поезія, наше свете, и наше народне пѣсме ёсу найболя средства съ коима се у народној како свакидашњой тако и недељној школи, омладина вештбати има, ако желимо да се кодъ нѣ естетично чувство развіе онако, као што е башъ по самый животъ народа нашегъ найнуждніе и найспасоносніе. Нема ваљда Србина, кои неужива у црквеној и народној поезіи, и кои ю радо нема. А ако бы се кои такавъ нашао, тай е већъ тымъ самимъ одрођенъ, и одъ свога рода одтуђенъ, нити се за сына србскогъ народа сматрати може.

(Продуженіе.)

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

---

17. Састанакъ Іосифовъ съ браћомъ.

(Мојс. књ. I. гл. 42).

Видећи Яковъ да има у Египту пшенице на продаю, рекне своимъ сыновима: Шта не гледате за собомъ. Я самъ чуо да има пшенице у Египту, идите тамо, и купите намъ мало ране да живи будемо и да неумремо. И идоше браћа Іосифова њи десеторица у Египетъ, да купе пшенице, а Веніямина непусти Яковъ, єръ рече: Да му се какогодъ на путу зло какво неслучи. И дођоше сынови Израилѣви у Египетъ да купе пшеницу. А Іосифъ бияше поглаваръ земљ, продаваше пшеницу свему народу.

Дошавши браћа ка Іосифу, поклоне му се лицемъ до землѣ. Іосифъ познаде браћу и одтуђиваше се одъ њихъ, и говораше имъ жестоко и рече: Одкуда сте дошли. А они рекоше: Изъ землѣ Ханаанске, да купимо ране. И браћа непознаше Іосифа. И сети се Іосифъ своихъ санова, што их виђе, и рече имъ: Вы сте уводе; дошли сте да промостите путове ове землѣ. А они рекоше: Ніе тако господине; мы смо дошли да купимо ране. Сви смо сынови еднога човѣка, мы само мирници; ни су слуге твое никакве уводе. И рече имъ Іосифъ: Ніе то тако, но вы сте дошли да путове ове землѣ промотрите. А они рекоше: Има насъ дванаестъ браће, и наймлађи одъ насъ е садъ съ отцемъ нашимъ, а еднога нема. И рече имъ Іосифъ: То е, што вамъ рекохъ; вы сте уводе. Тако ми здравля Фараонова, нећете изићи одавде, ванъ ако братъ вашъ наймлађій недоће овамо. Пошљите дакле еднога одъ себе и доведите брата вашегъ, а вы ћете овде задржани быти, докъ се необистине речи ваше. И ако то небуде, тако ми здравля Фараонова, вы сте доиста уводе. И даде их подъ стражу на три дана. И трећій данъ рече имъ. Ово учините, па ћете живи быти. Ако сте мирници, нека се еданъ братъ вашъ задржи подъ стражомъ, а вы идите и одвезите куплѣну пшеницу вашу, и доведите къ мени вашегъ наймлађегъ брата, па ће истините быти ваше речи! И они еданъ другоме говораху: У грѣсима смо ради нашега брата, што презрѣсмо тугу душе нѣгове, кадъ намъ се моляше, и непослушасмо га, и зато дође ево на насъ ова невоља. И рече имъ Рувимъ: Нисамъ ли вамъ рекао: недирајте дѣте, и непослушасте ме; ето крвъ нѣгова садъ се истражује. И они незнађаху, да их, Іосифъ разуме; еръ бяше између њихъ толмачь. И Іосифъ окренувсе одъ њихъ заплакасе, а после узе између њихъ Симеона, и свеза га предъ њима, и заповѣди, да имъ се напуне вреће пшенице, да се поврати свакомъ свое сребро у врећу, и да имъ ее даде ела на путъ. И натоварише пшеницу на свое ослове, и отидоше одтуда. И еданъ одъ њи одреши свою врећу, да даде пићу своимъ ословима, тамо где су стали, и види узао сребра свога на врху вреће. И рече браћи своіой: Враћено ми е мое сребро, и ево га у моіой врећи. И ужасну се срдце њихово и узбунише се, еданъ другоме говорећи: Шта намъ е то Богъ учиніо!

И дођоше ка Якову отцу своме у землю Ханаанску, и приповѣдише му све што имъ се случило. И кад испразњиваху вреће свое, беше узао сребра у врећи свакогъ одъ њихъ. И видише узлове сребра свога и они, и њиховъ отацъ, и убояше се. И рече имъ отацъ: Вы ме безъ дѣце остависте; Іосифа

нема, Симеона нема, па заръ да и Веніямина са собомъ узмете! — Мой сынъ неће ићи съ вама, еръ нѣговъ е братъ умро, а онъ е остао самъ еданъ. Кадъ бы му се што зло на путу случило; вы бы свели старость мою съ тугомъ у гробъ.

Псаломъ двадесетдруги.

Ухванѣ праведника у помоћъ Божію. Пророчество на св. Тайне новога завѣта.

Господь пасетъ мя, и ничтоже мя лишитъ. Господъ ме управля као пастиръ, па ми ништа не оскудѣва; Господъ влада нада мномъ, као пастиръ надъ овцама, па одъ нѣга добыямъ я све што ми треба.

На мѣстѣ злачнѣ, тамо всели мя, на водѣ покойнѣ коспита мя. На мѣсту зеленомъ, тамо ме е населіо, на зеленой ливади ме е настаніо; на води тихой одраніо ме е. — Мы христіяни есмо словесно стадо Христово, а пастиръ нашъ естъ самъ преблагій спаситель. Онъ насъ е настаніо и наместіо у светой своіой саборной и апостолской цркви, коя за насъ изобилно духовне ране и утѣхе имаде; у ньойзи налазимо мы миръ и спокойство душе; чланови нѣни постадосмо мы чрезъ свето крштенѣ, коимъ се примамо мы у стадо Христово, и обећавамо нѣгову свету науку слушати и по ньой се владати. Каква е тайна св. крштенѣ? Чиме се мы крстимо? Ко е установіо тайну св. крштеня? Зашто се мы крстамо водомъ? Чега се при крштеню одричемо? Коме се придружуемо при крштеню? Шта то значи придружити се Христу? Ко се зове правый христіянинъ? —

Дшѹ мою wбрати, настави мя на стези правды имене ради своего. Господь е душу мою обратіо, окренуо на добро; упутіо ме е на стазе правде, на путъ добродѣтели, зарадъ светогъ свога имена. — Преко кога насъ люде Богъ на добро упућуе? Каква су то дѣла грешећега исправляти, и сумњюћемъ се добаръ савѣтъ дати? Шта мы добыямо чресъ тайну покаянія? Како валя да се приправимо за каянѣ? У чему се састои право каянѣ? Како намъ се валя владати пошто смо се покаяли?

Аще бо и поидѹ посредѣ сѣни смертныа, не оубоюсѧ зла, ꙗкш ты со мною еси. Еръ све ако я и пођемъ посредъ сѣнке смртне, нећу се уплашити одъ зла, еръ си ты Господе са мномъ; ты мене чувашъ Боже, да ми се зло недогоди. Ко увѣкъ Бога предъ очима има, и одъ невалялства се чува, тога ће Богъ из-

бавити изъ свакога искушенія и сачувати одъ свакога зла. — Чиме насъ неваляли люди могу на зло навести? Чиме мы сами себе можемо у грѣхъ увалити? Како насъ е Христосъ спаситељ научіо, да молимо отца небеснога, да бы насъ сачувао одъ зла? —

Жезль твой и палица твоѧ, та мѧ утѣшиста. Прутъ твой, и палица твоя, те су мене утѣшиле. Твой светый законъ, — кога слуша душа моя, и кои е њойзи міо и драгъ — мене е свагда тѣшио, и у добру ме е отдржао.

Оуготовалъ еси предомною трапезꙋ сопротивъ стꙋжающимъ мнѣ. Приправіо си предамномъ трапезу, усупротъ оныма кои досађую мени; дао си мени трапезу да могу благовати, а да ми злотвори немогу наудити. Ты ме о Господе ранишъ небесномъ раномъ, кою ако достойно примао будемъ, неће ми моћи наудити пакосни и злобни непріятељ рода човечкогъ, нити ће ме кадаръ быти на зло навести.

Оумастилъ еси елеомъ главꙋ мою. Умастіо си улѣмъ зейтиномъ, главу мою; помазао си улѣмъ мою главу. — Како се зове она св. тайна у коіой се мы светымъ миромъ помазуемо? Шта ова тайна значи? Каква е то крѣпостъ духовна што се одъ христіяна' иште. — Кое су плодови дарова св. духа.

И чаша твоѧ оупоѧвающи мѧ, ꙗко державна. И чаша твоя, коя ме напая, преизвретна е, славна е, врло е снажна. —

За кою свету тайну може се ово изреченіе присподобити? Шта мы. У св. причешћу примамо? — Какви треба да будемо пошто смо се причестили? —

И милость твоѧ Господи поженетъ мѧ всѧ дни живота моегѡ, и еже вселитимисѧ въ домъ Господнь въ долготꙋ дни́й. И милость твоя, о Господе, пратитће ме у све дане живота мога, и да се уселимъ у домъ Господань за надуго; да се стално настанимъ у дому Господнѣмъ; да се удостоимъ вѣчногъ блаженства.

Парамитиє.

4. Змия.

„Каква ти е слава, упита човекъ змию, те браћу мою уедашъ, кадъ сама добро знашъ. какве грдне слѣди твой отровъ има; у часу све жиле прожеже, найжешћу ватру у крвъ баци; а да тимъ себе помогнешъ што!“

„Питай твое клеветнике, одговори змия, они су ти приснии и рођении негъ я, па квква е њима асна, каква л' слава,

што сваку честицу твога доброг имена каљаю, и гдегодъ могу пакости чине: они лаю и шапућу у Риму, а теби чакъ у Сирии окове мећу, и муке на те ударају."

5. Све што Богъ даѥ добро ѥ.

Ваљало би да сваки човекъ обвикне овако мислити: „Што годъ Богъ даѥ, добро ѥ, па макаръ се по гдешто на часакъ и зло учинило."

Неки смирени старацъ дође ѥдно вече на градску капију; а кадъ ѥ затворену нађе, и нико му ѥ отворити некте, склони се да гладанъ и жеданъ у полю подъ ведримъ небомъ преноћи, говорећи у себи: „Тако ѥ Божия воля."

Собомъ имађаше онъ свое клюсе, и фенѣръ са горећомъ свећицомъ, коя му у мраку светљаше. Ѥданъ часакъ, алъ дуне страшна олупна, угаси му свећицу, и онъ остане у мраку. Іошъ ѥданъ часакъ, алъ нанђе руля куряка и увате му клюсе и однеше расчупаше и пождераше. Беданъ старацъ дркташе одъ страха, у мраку, на зими, подъ голимъ небомъ, у непознатомъ полю, мећу вуцима, и тешко чекаше, да зора сване, тешећи се онимъ своимъ речма: „Тако ѥ Божия воля."

Кадъ зора сину, и онъ на градску капию дође, има шта и видити, градъ отворенъ и савъ оплячкан. Ѥдна непријатељска войска беше ту ноћъ у нутра ушла, и све живо кое потукла кое собомъ у ропбѣ одвукла. „Нисамъ ли я толико пута реко, уздану старацъ у себи, да ѥ све што Богъ даѥ добро, само што ми много реда текъ у ютру видимо, сашта намъ ѥ онъ то илъ то съ вечера закратио."

Чела и мравъ.

(Ѥдна басна.)

Ѥдаредъ рекне мравъ чели: „Како ѥ то, да мене люди никадъ непохвале, а тебе ваздa на цуна уста; а и я исто тако прилѣжно радимъ као и ти, и мучимъ се збираюћи іошъ већма негъ ти." А чела одговори: „Ѥстъ истина, ми обое радимо и *збирамо, само ти збирашъ само за се, а я и за люде.*"

Угарска.

(За читанъ у старіой школи.)

Угарска ѥ велика пространа равница Обколѣна ѥ одъ сви страна великимъ планинама. На северномъ краю стоѥ словачки, на истоюномъ влашки карнати, на южномъ србске и илирске а на западномъ алпске планине.

Главне су реке Дунавъ Тиса Драва и Сава, кое све четиръ и у грбу угарскомъ стое. Дунавъ и Тиса секу ту равницу средомъ, само онай дотиче са запада а ова съ истока.

Обе ове главне реке Дунавъ и Тиса праве на краевима те велике равнице на три места као капие илъ улазе, крозъ кое су многи различити народи у нутра улазили: едно е тиска илъ источна капия на изворима Тисе, и две дунавске: дойна илъ южна илъ србско турска кодъ Београда, а друго е горньо дунавска илъ западна илъ немачко словачка капия кодъ Пожуна.

На источну илъ тиску капию уђоше пре 1000 год. Маћари 215000 оружани люди изъ Молдаве преко карпата и населише се на тиской равници, и одатле завладаше своимъ земльомъ, коя онда цела славенска беше. Пре Маћара уђоше туда Хуни, и набровни други народи, све еданъ другогъ у ономъ обштемъ покрету и селеню народа изъ Азие гураюћи. На ту исту капию уђоше и год. 1849 Руси притекавши у помоћъ Аустрии противу побунћника у Маћарской.

На нюшной илъ дойнодунавской илъ србской капии стои Угарска и сньомъ цела западна Европа са истокомъ у свези. На ту капию долазаше римски и грчки цареви, да ову землю освое. На ту капию уђоше бесни негда Турци, и завладаше целомъ Угарскомъ. Крозъ ту капию пролазаше Аустриянци, да се Турцима за ньиова насиля освете. У равницаша около те капие биено е неброено већи и маньи боева измећъ Срба и Турака, свака е грудица землѣ крвлю србскомъ и турскомъ напоена.

На горньодунавской и[illegible]ъ западньой капии, кодъ Пожуна, стой Угарска са западньомъ Европомъ у свези. Крозъ ту капию изаћоше некада Хуни, да западню Европу опустошаваю. На ту капию излазаше онда чете Маћара, да немачке землѣ плячкаю. Крозъ ту капию проћоше Турци после зароблћня целе Угарске, и обсеше Бечъ. Крозъ ту капию доћоше Немци подъ Карломъ великимъ, а доцние и подъ другимъ войводама своимъ, да се Маћарма за ньиова нападанья освете. Крозъ ту капию пролазаше крстоносци, кадъ у свету землю полазаше, пакъ се низъ Дунавъ пушташе и на дойнодунавской капии преко Србие и Бугарске путъ Ерусалима прелазаше. На ту капию уђоше Аустриянци, кад оно свое наслѣдно право браняше. На ту капию уђоше и Французи са Бонапартомъ, да у Угарской Аустрию ослабе и разбию. На ту капию уђе у Угарску Християнство, Граћанство, Просвета и Нѣмство. Ту у околини те капие на равницама око реке Рабе ту беше некадъ бошта измећъ Маћара и Немаца, где е такоћеръ силно крви проливано.

На источной илъ тиской капии чува стражу яки градъ Мункачъ, на южной илъ дойнодунавской іошъ ячи Варадинъ, а на западной илъ горньодунавской найячи одъ угарски градова Комораиъ.

На среди те земле живе и данасъ Маћари, и то е прав. маћарска Угарска, на западу живе Немци, то е немачка Угарска, на югу живе Хрвати и Срби, то е хрвацка и србска Угарска, на истоку живе Власи, то е влашка Угарска, а на северу живе Русняци и Словаци, то е руснячка и словачка Угарска.

Штука.

(За читанѣ у старіой школи.)

Штука е найнеситія и найкрвожедния све остале рибе вияћа, алъ и найвећма вияна грабливица и айдукъ.

Найрадие вия и ждере рибу, алъ и водене тице и мишеве и змие, само жабе кажу неће, у нужди ждере у воду бачене мачиће и кучиће и свако друго месо. Рибу ждере коя годъ іой у кобъ дође, небира; нештеди ни свое собствене деце и браће, іошъ манѣ децу свой суседа и суседе саме. Толико ћешъ реда наћи у већой штуки маню, а у овой іошъ маню, што е све една другу прогутала. Найвећа кривичства почини у нитомомъ рибняку, где кадкадъ на врло чудноватъ начинъ доспе; ту душманские газдує негъ вукъ међъ ягањцима; найвеће и найпуние рибняке за кратко време една штука тако опустоши, да ни едне едине рибице неостане. Манѣ рибе пождере све начисто, алъ ни већe непоштеди; кое е десетъ пута величиномъ превазилазе, и на те безъ икаквогъ зазирания илъ стра насрће пакъ уеда и крвави, докъ одъ рана и изгубљене крви необнемогну, и онда ихъ живе раздире, грће негъ оно гладанъ пасъ стрвину. Толико е лудо срчана, да на купаће люде особито децу наилази, и уедцомъ найлюће осакати. Десилъ се на бодльиву рибу, она е непрогута одма, већъ у зуби држи, докъ неугняви, а тада и бодлѣ клону, и онда е гута.

Штука е чудо прождрљива, нема границе, подноси свашто, више негъ икои цинцаръ, и опетъ никадъ желуца неукварн. Іошъ има едно знаменито свойство, кое іой сваки пашажеръ завидити може; уме исто као и курякъ по 14 и више дана постити и гладовати, да ни мрве ране себи неприми, пакъ онда се уме опетъ исто тако безъ бриге нагутати и натоварити до преко носа, вири іой изъ уста, нема где у нутра да стане, пакъ іой опетъ ни врага небудне; то е желудацъ валя-

да найячи на свету. Iошъ рибари о нѣму казую, да у тили часакъ све свари, што годъ у нѣга дође, те отудъ и она грдна прождрљивостъ, еръ одъ часа опетъ огладни. О штучиной прождрљивости, срчаности и айдучству умеу рибари ваданъ и чуда приповедати. Са тога е се сви бое, алъ и сви мрзе и гоне. Гдегодъ се међъ рибама укаже, свудъ е страшило, одъ коегъ сви у найвећемъ страу утекну, а люди е не само са онима силнимъ многоврстнимъ рибарскимъ мрежама оправама и удицама лове, него вияю па туку и батинама и сикирама и ражнѣвима и пушкама, као и друкогъ арамбашу, и нема никога живогъ, ко би се заузимао за ню. И опетъ се она при свемъ томъ гоненю провуче срећно крозъ све опасности, и буде у пркосъ своимъ непријатељма и велика и яка, и доживи кадкадъ већу старостъ и векъ, негъ нѣзинъ найвећи душманинъ човекъ, по 100, 150, 200 и више година.

Штука ние ружна риба, и са онимъ лепимъ као сребрно зеленькастима пругама била би башъ лепа, да само ние оне грдне главуре и грђи расглављени уста, кое е права сушта айдука издае.

Штука се бие обично у Марту. Тада иду две и две, све мужакъ и жена у манѣ реке илъ у баре и фокове, где најпре женка икру на водене траве баци, по 150.000 яя, онда мужакъ млечацъ проспе, и опетъ се обое у дубљ реке врате, небринући се више за свой подмладакъ и потомство.

Докъ е штука млађа расте брзо: за годину дана буде по две фунте тешка; после расте спорие, и буде по мноштву ране, кадъ дебля кадъ мршавия, по барама обично дебля, еръ обилние ране находи. Наивећа досадъ позната, каже се да е 92 фунта имала, алъ ованки ако и има, врло ће мало бити, кадъ многи старъ рибаръ свега своегъ века ние ни одъ 50 фунта велике видео.

Штука живи и у текућой и у стаяћой води. У рекама бави се найрадие на онимъ местима, коя су яче травомъ обрастла, еръ ту увекъ више лова наоди. Волие мирна места, и где се рећe долази. Найрадие седи у заседама, у рекама по каменяцма, у барама по рогозу, пакъ отудъ искаче и напада. Матицомъ реке никадъ неиде. Найволие вртлоге и лимане и особито она места, где се река савия и яке окуке прави. Ни едно таково место ние безъ штуке. Она е већъ створомъ своимъ еданъ одъ найитрии пливача, а на тима местима ни една іой риба кою окупи неутекне. Подъ зиму бежи у дубљину, илъ се крие подъ иловачне брегове, а у барама, ако е у дну дрва и кораня, онда ту найволие.

Ловъ штуке многоструканъ е, алъ найрадие иде на удицу

подъ мамкомъ, и то на живу рибу, отуда радо иде и на ону мицаюћу се а као риба сяйну удицу заливенку; што е удица сяйния, и олово већма на рибу наликъ стинћено, пакъ се умеренимъ тактомъ вуче, то већма штука за њомъ трчи и увати се, особито на мутномъ дану илъ ноћу на месечини, еръ тада манѣ другогъ лова налази, те пре на удицу доће.

Зими е ваде кадкадъ граблама исподнъ леда као цепанице полуукочено.

Штучие е месо едно одъ найслаћи и найлакши рибьи меса, само е сувопарно те безъ соса ние за ело. Штучия е чорба одъ сви рибьи чорби найслаћа, найделикатния. Одъ штучие икре прави се айваръ, и врло вкусанъ, само мора дуже устояти докъ узре. Найслаћа е штука у Јануару и Феѣруару пакъ онда у Јуну и далѣ: найгора е у Марту и после, еръ се тада бие. Увекъ е слаћа штука изъ текуће воде негъ изъ баре, и слаћи штукацъ негъ штука, а найслаћа е она одъ 4 до 5 фунти, штогодъ е коя одъ тогъ већа, то е и сувопарния.

Зрно семена.

(За читанѣ са старіомъ децомъ.)

Свако зрно семена, ма наймалецние било, знаменито е своимъ створомъ.

Свако има споља поячу љуску кору илъ кожу, то е огртачъ илъ аљина, што семе одъ сваке спољашне непогоде било зиме илъ врућине, суше илъ влаге и трулежи чува. Исподнъ те грубље и тврће споляшне љуске стои друга таня, као танка кошуљица, коя чува, да неби она тврда споляшня љуска семе тиштала. Тако майка свое чедо огрће и у више повоя повия, а узимлѣ увекъ найтанѣ пеленице и обуке прво, да неби они грубьи увои детенце жуляли. Чудна брига творца, о той найситниой тварци! Шта га родитеља има, кои се о своимъ единчету толико небрину, као то отацъ небесни о найситниемъ, едва видимомъ зрнцу найпростие травке.

Іошъ знаменитие е зрно у нутри. Ту стои бела езгра, коя е у некомъ семену изцела а у некомъ на двое расколѣна. На дну езгре стои мала кличица, то е найглавнии део семена, младенацъ илъ заметакъ, први почетакъ будућегъ влата илъ раста.

На свакомъ заметку, кадъ га иглицомъ илъ перцемъ смотрено расширишъ, наћешъ овдо коричакъ, а озго еданъ илъ

два листка. Найлакше ћешъ то видити у зрну пасуља илъ боба, ако само пажљиво горню љуску и кошуљицу свинешъ и изгру расколишъ; алъ потражи ихъ и на другомъ семену, у кестену, орау, и у свакой коштици. Ако пажљиво оне листке развити узумешъ, видићешъ ихъ истогъ оногъ облика, као у зрелогъ пасуља илъ боба и пр. само су малецни и бледи, еръ іошъ нису на светлости били, одъ кое боѣ зависе. Младенацъ е дакле сасвимъ готова растиња, са свима удма, само е малена, као оно мало детешце илъ друга текъ на светъ поникла и настанула животиньица. Њему само треба згодне землѣ влаге топлоте и светлости, пакъ да одма клияти поче и расти, и да истомъ ономъ растиньомъ изаће, као што е мати, одъ кое е семеномъ одпао.

Она бела изгра, низъ кою младенацъ као дете на майкини недри лежи, састои се изъ ситни бели зрнаца брашна, стиснути и у тай тврди као колачићъ умешени, и за прву рану томъ детешцету наређени. Као што е у кокошиемъ и свакомъ другомъ тичиемъ и рибиемъ и сви остали животиньица яету жуманце и беланце спремљена прва рана за ону текъ заметнулу се тичицу рибицу илъ животиньицу, тако е ту у томъ растиньскомъ яйцету, (семену) колачићъ тай.

Кадъ семе у землю падне, и кадъ у пролеће топли зраци сунца одкрављену влажну землю загрею онда се и та кличица коя у нутри као успавана лежи у животъ пробуди, онда колачићъ тай навуче у себе влагу, пакъ набубри и напрегне се и ону споляшню љуску расчупа, и кличица избие, башъ као што тиче љуску на яету разбие, кадъ се проклюви.

Колику снагу та малецна кличица има то е за чудо. Покушай и стави на зрнце наквашена сочива теретъ одъ 150 фунти, и тай ће теретъ клица избияюћи свалити.

Брашно те беле изгре кадъ у влаги одмекне претвори се у шећеръ, сладу, (покушай натопи жито и остави да проклия, да видишъ сладу) та слада е прва рана томъ младенцу докъ ояча. Чимъ љуска пукне одма се и младенацъ коричкомъ у землю вата, а стабличицомъ се у висъ к' светлости диже и листке развие; и докъ е сладу потрошио, дотле е и толико одячао, да нуждну рану садъ самъ изъ землѣ на коренъ и изъ воздуха на листъ примати може и далѣ расти.

Збирке за школу.

(Види Школ. Листъ год. 1861 стр. 43, 56 и 74.)

Сваки учитељ ваљало би да себи и ове мале ботаничне збирке набави:

I. Збирка наши најлепши и за украсъ служећи цвешова: Кринъ, царска круна, Сабљичица, Перуника, Лала, Амарилис, Зумбулъ, Овчица, Висибаба, Чарнока, Ягорчика, Гороцветъ, Ђурђицъ жути и шарени Шебой, Љубичица, Данъ и ноћъ, Споменакъ, Каранфилъ, Ђулашикъ, Резеда, Ладолежъ, Врндуша, Драголюбъ, Лепи човекъ, Божуръ, Георгина Ружа, Лепа Ката, Трндофилъ, Зевалица, Попина капица, Целебинъ перчинъ, Кадифица, Невенъ, Новчићъ, Красулякъ, Иванскиј цветъ, Смиљ, Кактусъ, Олеандеръ, Хортензија, Камелија, Ружа, Розмаринъ, Левендулъ, Шимширъ, Зимзеленъ, Іоргованъ, и т. д.

II. Збирка поврћа, башчени билки, зелени. Купусъ, Кељ, Карфиолъ, Келераба, Репа, Цвекла, Спанаћъ, Лобода, Мрква, Пастрнякъ, Целеръ, Першунъ, Ренъ, Кромпиръ, Чичока, Лукъ бели, црни, Влашацъ, Прасъ, Шнитлингъ, Шпаргла, Грашакъ, Сочиво, Састрица, Пасуљ, Бобъ, црвени и модри Патлиџанъ, Салата велика, пољска и реява, Краставацъ, Диња, Лубеница, Бундева, Тиква, црвене ягоде, Ротква, Рибизле, Огрозъ,

III. Билке за зачинъ служеће: Кимъ, Кориандеръ, Бобовнякъ, Мирођија, Чубаръ, Маіоранъ, Босилякъ, Слачица, Ђумбиръ, Паприка.

IV. Збирка лековити билки, Титрица, Папрацъ, Метвица, Нана, Матичнякъ, Рута, Пеленъ, Вратићъ, Прострелъ, Кичица, Одолянъ, Подбелъ, бели Слезъ, Маслачакъ, Горка трава, Морска куделя, Икиротъ, Онайзъ, Исопъ, Майкина душица, Оманъ, Боквица, Гавезъ, Селенъ, Дивизма, Макъ, Турчинакъ, Стежа, Зечитрнъ, Сладко дрвце, Зова и т. д.

V. *Збирка оштровни билки*: Луда салата, Татула, црна и црвена Вучија ябучица, Буника, Разодникъ, Крстацъ, Мразова Сестрица, Лисичнякъ, Пустокара, Козлацъ или Натрагуля, Крвава обична и барска Кукута, Дивљи Першунъ, Саса, Љуљ, Црљивача, Дубачацъ, дивљи Розмаринъ, Кукурекъ, и т. д.

VI. Збирке фабрични билки: Жутилова трава, Катанацъ, Сачъ, Грозбоя, Српацъ, Шафрањика, Шафранъ, Ланъ, Куделя, Макъ, Сунцокретъ, Дуванъ, Мељ, Руј, Броћъ, и т. д.

Како наступа пролеће, и прилика гомилу одъ горепоменутихъ накупити, неваља пропустити прилику.

Збирке ове ваља деци чешће показивати, да баръ ликове ови биљки упамте, пакъ да ихъ познаю, кадъ ихъ у парави виде.

Комъ е могућно добре иконе одъ сви ови биљки имати, ваљало би да ихъ себи набави, пакъ и те деци овда онда показуе.

Алъ найглавние е, све ово деци у природи самой показати, да виде и где и колико расте.

О свакой овой биљки ваљало би баръ по штогодъ найважниегъ деци казати. Опасания овихъ има у Лазићевой и Маринковићевой натуралной Истории, кое е лако добити.

Найпосле ваља децу научити и наводити де сама себи збирке праве, кое ће имъ и врло мила забава бити. При овомъ послу треба имъ показати, како се биљке суше, и научити ихъ, да уза сваку на цедуљицу напишу место где су кою, данъ кадъ су е нашли, имена остала како е народъ зове.

Єдна рачунска игра.

Двое деце имаше свако по неколико јабука. Єдно рече: „дајми єдну, пакъ ћу имати колико и ти„ а друго рече: „Не, него дай ти мени єдну, пакъ я ћу имати дваредъ ко ти.“ Колико е било у свакогъ?

Решенѣ рачунске задаће у брою 3. Метни у први редъ на прво место 2 новчића, у други редъ на друго место 2, а у трећи редъ на треће место 2, и имаћешъ одсвудъ по 4 само косо 6.

Вештице при рачуну.

(За найстарию децу.)

Са 5 мултиплицира се найбрже, кадъ цео мултипликандъ са 10 умножишъ, и са 2 поделишъ, єръ мултипликација съ 10 иште само да 0 додашъ. Нп. 456 има се 5 пута узети 4560, ово е продуктъ мултипликације са 10. а 2280 износъ дивизије са 2.

Са 25 мултиплицира се найбрже, кадъ мултипликандъ са 100 умножишъ, (а то само две нуле додашъ,) и онда са 4 поделишъ.

Нп. 345 има се узети 25 пута

34500, продуктъ мултипликације са 100

8625 износъ деленя са 4.

Ако имашъ са 75 мултиплицирати, а ти само горепоменути износъ са 3 умножи.

Нп: 678 има се узети 75 пута

67800, износъ мултипликације са 100

16950, износъ дивизије са 4

56850 горњи износъ 3 редъ узетъ

Ако имашъ са 125 мултиплицирати а ти умножи са 1000, т. е додай три нуле, и подели са 8. Нп: 468 има се узети 125 пута

468000 износъ мултиплик. са 1000

58500 износъ дивизије са 8.

Єдна геометрична игра.

При пролетнимъ екскурзіяма са стариомъ децомъ.

(Види у бр. 2 стр. 29.)

Меренѣ висине ма коє ствари, помоћу сена, у свако доба дана.

Висина узправо стаеће ствари даде се на сену исте ствари, ако е сенъ на равномъ месту пруженъ, у свако доба дана измерити, съ помоћи другогъ сена, одъ ствари познате висине, упоређенѣмъ и препорціом оба сена.

Пропорція е ова: Колико е сенъ одъ познате ствари дужи илъ краћи него висина исте ствари, исто е толико и сенъ непознате висине дужи илъ краћи одъ исте висине, обоєгъ у исти часъ мерено.

Како ћешъ то меренѣ извршити? Узми штапъ определене величине нп. полъ хвата, и узправи га на равномъ полю, алъ да сасвимъ узправо стои, ни на коју страну ненагнутъ, коє е преко нуждно, ако си радъ да се меренѣмъ непревариш.

Како ћешъ се уверити, да штапъ сасвимъ узправо стои? Найболѣ помоћу каламира, коєгъ ћешъ у часу самъ начинити; вежи камичакъ о парче конца, и држи изъ висине низъ штапъ, да мирно виси. По томе ћешъ одма познати, е ли штапъ на коју страну накривлѣнъ, и по томе ћешъ га изправити; онда измери сенъ штапа било концемъ илъ коракомъ, колико износи; затимъ измери сенъ оне ствари, коіой си радъ висину дознати, и стави пропорцію, по ономъ реду, како е озго речено: дужина штаповогъ сена 1. чланъ, дужина штапа самогъ 2. чланъ,

дужина сена одъ ствари кою меришъ 3. чланъ, а 4. се чланъ непозната висина тражи. Среднѣ чланове умножи и са првимъ подели, што изађе, то є тражена висина ствари.

Народне песме.

(За на исусту ученѣ.)

Соко и орао.

Соко сѣди на гранчици, те пера гледи,
Отудъ дође сура тица, те га удари;
Да є знала сура тица, кога удари,
Три би горе прелећела, да га не види,
А некмо ли покрай ньега, да га удари.

Сестре безъ брата.

Двиє сеє брата не имале,
На га вию од биєла свиле,
Одъ биєле и іошъ одъ црвене:
Струкъ му међу дрво шимширово,
Црне очи два драга камена,
Обрвице морске пиявице,
Ситне зубе два низа бисера;
Залажу га медомъ и шећеромъ:
„То намъ єди, па намъ пробесѣди.“

Имена

Г. Г. Предплатника за 1862 год. са сумомъ примльени новаца.

(Продуженѣ.)

ГГ. Іованъ Яворъ пар. у Скрадину 1 ф. 50 н. — Юлияна Синобадъ у Скрад. 1 ф. 50 н. — Іованъ Миіовићъ богосл. у Скрад. 1 ф. 50 н. — Тодоръ Милутиновићъ учит. у Беочину 1 ф. 50 н. — Васа Бикаръ економъ у Сомб. 1 ф. 50 н. — Никола Грунћъ учит. у Сомб. 1 ф. 50 н. — Іованъ Белянски учит. у Сомб. 1 ф. 50 н. — Тодоръ Іоановићъ учит. у Сомб. 1 ф. 50 н. — Михаилъ Янковићъ учит. у Сомб. 1 ф. 50 н. — Нормалне школе у Сомб. 1 ф. 50 н. — Любомиръ Марковићъ учит. у Нимету 2 ф. — Атанасии Стоядиновићъ учит. у Винковци 1 ф. 50 н. — София Георгиевићъ у Далю 3 ф. — Радованъ Петровичъ учит. у Ужици 2 ф. — Никола Крупежевићъ, Іованъ Миловановићъ, Илия Протић, Милошъ Влайковићъ, Стеванъ Драпћъ, Павле Кретићъ богослови у Београду сваки по 1 ф. 50 н. — Лукиянъ Милковићъ пар. у Врлици 3 ф. — Никола Коњовићъ учит. у Суботици 1 ф. — Живко Войновићъ учит. у Калуђерову 1 ф. 50 н. — Сава Медаковићъ учит. у Лесковици 1 ф. 50 н. — П. Г. Филипъ Трандафиловићъ прота у Вршцу 1 ф. 50 н. — Б. Г. Сима Цнукъ адв. у Вршцу 1 ф. 50 н. — Димитри Бакићъ учит. 1 ф. 50 н. — Іосифъ Іовановићъ трг. у Вршцу 1 ф. 50 н. Тоша Ђор-

ђевићъ трг. у Вршцу 1 ф. 50 н. — Андрија Северъ учит. у Добровићу 3 ф. — С. Тодоровићъ учит. у Товаришеву 1 ф. 50 н. — Іованъ Панићъ учит. у Падеж 3 ф. — Никола Кириćъ учит. у Ади 1 ф. 50 н. — Тодоръ Прилворацъ учит. у Войки 1 ф. 50 н. — Теофанъ Поповићъ админ. пар. Косовске 3 ф. — Атанасије Колунџићъ клирик у Кистању 1 ф. — Евлогије Кузмановићъ ђромонъ у Крушедолу 1 ф. — Сима Маински ђаконъ 30 н. — Исхиријонъ Гаѣански ђаконъ у Темишвару 1 ф. 50 н. — Миша Крстићъ трг. у Тителу 1 ф. 50 н. — Васа Николаевићъ у Стопановци 1 ф. 50 н. — Исидоръ Крецуловски учит. у Срб Итебеј 1 ф. 50 н — Емилъ Милиновићъ учит. у Буковару 1 ф. 50 н. — Петаръ Шукићъ учит. у Негославци 1 ф. 50 н.

Листоноша.

Г. Сим. Бакићу учит. у Вршцу. За присланте предбройнике изволите 1 егз. Шк. Листа примати gratis Г. Ник. Коњовићу учит. у Суботици, са гореномену-тимъ измирено за по године.

Г. Сим. Маинс. ђакону у Петровоселу 1 ф. одбия се за лайнски дугъ, и преостае за ову год. 30 н.

ГГ. Што су илъ поедине броеве илъ читаве четарти прошли год. Шк. Л. потраживали и новце послали, послаће се листови до кои данъ чимъ одъ књиговезца дођу.

Г. Ем. Миланъ учит. Вук. ланьски дугъ одъ 2 ф. као и онай за Г Пет. Шук. учит. Негосл. примлѣн 6.

На фондъ Школскога Листа приложили су:

Изъ Сенте (скупио г. Іованъ Вунићъ учитељ II. разреда): ГГ. Тимотей Бранковићъ пар. и конс. чл. 2 ф. — Алекс. Николићъ пар. 2 ф. — Мойсило Загорица избр. общт. предс. 5 ф. — Андрија Николићъ общт. стар. 2 ф. — Сава Вунићъ адв. 5 ф. — Константинъ Живановићъ адв. 5 ф. — Борђе Вунићъ об. благ. 2 ф. — Михаилъ Жавковићъ общт. ранар 2 ф. — Стева пл. Бодрљица общт. предс. 2 ф. — Стева Лукачевићъ общт. благ. 2 ф. — Андрија Николићъ адв. 2 ф. — Филипъ Ђорђевићъ трговацъ 2 ф. — Яковъ Крагуй екон. 2 ф. — Лазаръ Пецарски екон. и црквн. тутор 2 ф. — Леонтија пл. Тешићъ екон. 2 ф. — Іованъ Николићъ трг. 2 ф. — Василије Бранковићъ трг. 1 ф. — браћа Вунићъ трг. 4 ф. — Сава пл. Брановачки трг. 1 ф. — Самоило Вунићъ трг. 1 ф. — Петаръ Пилићъ еликарь 1 ф. — Михаило Савићъ угоститель 1 ф. — Анко Исаковићъ ћурчија 1 ф. — Никола Радовановићъ берб. 1 ф. — Глиша Борђошки екон. 1 ф. — Аврамъ Борђошки екон. 1 ф. — Силвестаръ Сатићъ екон. 1 ф. — Љубко Славнићъ екон. 1 ф. — Лазаръ Станићъ екон. 1 ф. — Тома пл. Брановачки екон. 1 ф. — Лаза Крагуй екон. 1 ф. — Стева Соколовићъ чизмаръ 20 н. — Атанасија Славићъ чизм. 50 н. — Младенъ Кршанъ 1 ф. — Мойсило Васићъ Исијачки чизм. 50 н. — Аца Пречайски ћурчија 50 н. — Богданъ Ђуричићъ кројачъ 1 ф. — Пая Станићъ дрводеля 1 ф. — Сава Пецарски коларъ 1 ф. — Нова Пецарски ковачъ 50 н. — Борђе Николићъ учит. I. разр. 2 ф. — Александеръ Станићъ предуготовникъ 5 ф. — Божидаръ Димитријевићъ златаръ 50 н. — Іованъ Вунићъ учит. II. разр. 5 ф. — Засада снега 81 ф. 70 н. а. вред. (Скупланѣ ће се іошъ продужити.)

Изъ Лаћарка: ГГ. Євта Петровићъ трг. 5 ф. — М. Петровићъ пар. 1 ф. 20 н. — Сима Петошевићъ ц. кр. лайт. у пензији 40 н. — Велимиръ Марковићъ ц. кр. лайти. 1 ф. — Коста Свилоковићъ стражм. 1 ф. — Тимотије Радовићъ абација и шилташъ 1 ф. — Бока Костићъ, кројачъ 40 н. — Франьо Лоренчићъ, ковачъ 1 ф. — Бока Христићъ, крчмаръ 1 ф. — Давидъ Христићъ, учит. 1 ф. — Свога 13 ф. а. вред.

Брзотискомъ Епископске књигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 5 У Новоме Саду, 20. Февруара 1862. **Год. V.**

Чиме се у народной школи негує и развія чувство красоте?

(Свршетакъ.)

Као што е детињство свію народа у поезію увіено и съ њоме сдружено; тако е цео животъ дѣчій скрозъ поетичанъ. Дѣца све на свѣту съ поетичне стране сматраю. По њиховомъ сматраня начину све на свѣту има душу и живи; кодъ њи се животинѣ и растинѣ разговараю; сунце има своге отца и майку; бубица има свою кућу. и т. д. Простъ народъ, и сва дѣца яко су склонѣни къ поезіи, али не оной научноспитуюћой, него природной, чистой, пуной живости и истинитихъ срдачныхъ осѣћая'. То намъ сведоче наше народне пѣсме, о коима се и странци съ похваломъ одзиваю, са коихъ насъ цѣне и прориче нашемъ народу, временомъ знаменито мѣсто у просвѣти. Као што бистра изъ извора текућа вода найболѣ гаси жеђъ нашу; тако просте народне пѣсме и прекрасне аріе на найлѣпшій начинъ напаяю срдце. Па кадъ се годъ срдце простогъ и непокваренога човѣка надъ земальскомъ ништавости узвиси, было у радости, или у туги, было у сматраню природе и славе божіе, было у спомену на светителѣ Божіе, и юнаке народне: свагда се ту наће у послу песма и поянѣ.

У народной школи имаю се научити на паметъ найодабраніе народне пѣсме, особито оне, кое у лѣпомъ и племенитомъ облику садрже у себи споменъ славне и мученичке прошлости. Исто тако духовне пѣсме, што се найчешће у цркви употреблюю, треба найпре дѣци мало разяснити, па онда ихъ дати да науче, и найпосле упознати ихъ съ мелодіомъ тихъ пѣсама. Истина да како народне, тако и црквене пѣсме наше нису узете изъ круга дѣтињега сматраня, него су поглавито намѣнѣне за одрасле люде; али зато су ипакъ оне за ученѣ у школи врло згодне, с' тога што ихъ ту дѣца найлакше найболѣ и найрадіе науче.

А што тако у дѣтиньству добро и радо науче; то ће безъ сумнѣ у доцнѣмъ животу за свое опоравлѣнѣ, наслађенѣ и за утѣху, често с' вольомъ пѣвати, па с' сваком пѣсмом крѣпити и снажити оно уроѣено свое чувствованѣ красоте, а у ѳдно припитомлявати срдце свое, и недопустити да се у нѣга усели тринѣ неваляныхъ страстій, кое човѣка къ пропасти воде.

Ко неће да дѣцу изъ малена научи лѣпе народне и црквене пѣсме пѣвати, тай ће и противъ свое намѣре дочекати, да дѣца кадъ одрасту, природномъ нагону своѣ срдца слѣдующи, инакъ науче пѣвати, и то коякакве па можда и развратне пѣсме; еръ поезія е потреба душе човѣчіе особито младиѣске, па надъ се у школи и у цркви за времена дѣте ненаучи любити и пѣвати добре пѣсме, а онъ ће после у крчмама пѣвати пѣсме неваляле и развратне.

Пѣсме и пѣванѣ служе у школи и за опоравленѣ дѣчіе, кадъ имъ учѣни умна снага ньихова сустане. Кадъ дакле опази учитель да му се дѣца уморе ил уленѣ, а онъ само нека имъ заповѣди да устану, па сложно два три стиха брзо одпою; паће се одма дѣца развеселити и посао умный радие продужити.

Мы смо вѣчъ горе споменули да поредакъ и чистоћа у школи дѣйствуе на изображенѣ естетичнога чувства; садъ намъ остае іоштъ показати, како и коимъ начиномъ дѣйствуе света наша православна црква на оснаженѣ и развіянѣ овога чувства кодъ народа, а особито кодъ дѣце. Овдѣ су намъ одъ найвеће важности обреди и символи, с' коима е црква наша найбогатія, и кое она зарадъ припитомленя и облагороѣеня срдца нашегъ особито сходно и дивно употреблява.

Високо оно значенѣ, кое обреди православне наше источне цркве имаю, кадъ се само светолѣпно и благочинно одправляю и притомъ іошъ, ако и мимогредъ баремъ кадъ и кадъ разясне, благотворно дѣйствуе у нами на чувство красоте. Символика црквена заиста е узвишена и виспрена. Найсветіе истине, науке и опомене, предае нама св. црква у виду живописаныхъ икона, у алегоричнымъ притчама, у пѣсмама, у коихъ се поезія смисла са поезіомъ гласа надмеће, и незна се коя насъ е вѣма обчарати и срдце наше разнѣжити и разкалити кадра.

Сами природни производи, одабрани и освећени, по историчномъ и по символичномъ значеню своме, служе намъ у цркви на освећенѣ, и срдчано узвишенѣ наше. Света водица, свеће, врбица, мирисавый кадъ тамяна, кольиво, освећено грожће, жито, пшеница, вино и улѣ све то дѣйствуе благодѣтелно на чувства наша, и на срдце наше. Исто

тако вештина резачка и златарска, а особито сликарска представља души нашой, слике небесныхъ жителя и њиховогъ блаженства, у земальскомъ за наше око приступачномъ и наше срдце изображаваюћемъ, прекрасномъ виду.

Тако дѣйствуе црква наша на срдце и на душу нашу и учи насъ да сматрамо велелѣпоту и свѣтлость, као обликъ у коме се висшій, невидимый, духовный свѣтъ нама овдѣ на земльи показуе. — Треба само да се дѣца іошъ докъ у школу иду по ближе упознаду са красотама свете свое цркве, да имъ се омили бављенѣ у храму божіемъ, пакъ ће онда на стази путничкогъ своегъ овдѣ на земльи живота, свагда имати єдно тихо пристаниште утѣхе, и духовногъ уживаня; иматће мѣсто, у комъ ће срдце свое опоравляти, свое чуство красоте снажити и увишавати сматраюћи и уживаюћи оне благодети, конхъ учестници постадосмо чрезъ вѣру христову!

Іоштъ єдно напоследку морамо спомонути:

Чувство красоте свагда треба да є сдружено с' чувствомъ доброте, и овоме подчинѣно; єръ само одъ нѣга свою праву важность добия. Ово су врло добро увиђали іоштъ наши стари, кадъ су у старо-словенскомъ єзику обадва смисла лѣпоте и доброте с' єдномъ рѣчию „добрый" означили. Што є дакле противно нравствености, што убія поштенъ, часть, и добро име; што здравлю шкоди; што иманѣ упропашћуе; то намъ све избегавати, одъ свега тога дѣцу и младежъ брижљиво укланяти и чувати валя, све ако ће то по себи башъ лѣпо быти. Тако чувати треба дѣцу одъ раскошности, одъ великолѣпныхъ и сяйныхъ забава, и уживаня, одъ играпкій и другихъ овымъ подобныхъ за њиховъ возрасть, неприличећихъ и шкодљивихъ заниманя, а особито одъ разнѣжености и тако названогъ доброгъ живота, кои се само у добромъ єлу и пићу и у нераденю налази. Нека намъ увѣкъ предъ очима буде при изображаваню чувства красоте савѣтъ мудрога Нимаєра, кои овако гласи.

„Nur wo sich zu dem Schönen zugleich das Gute, zu dem Guten das Schöne gesellt, nur da entsteht jener reine Geschmack, der sich über alle Urtheile, alle Handlungen, alle Gespräche verbreitet, und die Tugend mit den Grazien verschwistert."

Н. Б. В.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

18. Іосифъ се даје познати своіой браћи.

(Мојс. књ. I. гл. 43 44 и 45.)

Гладъ дотужи на земљи. И кадъ сынови израилѣви поведоше сву пшеницу, што донесоше изъ Египта, рече имъ отацъ: Идите опеть, и купите намъ мало ране. И рече му Юда: Господинъ оне землѣ каза намъ: нећете видити лица мога, ако вамъ наймлађій братъ съ вама нодоће. Ако дакле пошлѣшъ брата нашега съ нама, а мы ћемо ићи, и купити теби ране, ако ли га непошлѣшъ съ нама, а оно нећемо ни мы ићи! И рече имъ Израиљ: Зашто ми зло учинисте, казавши ономе мужу, да имате іошъ єдногъ брата. А они рекоше: питаюћи запита мужъ онай за родъ нашъ, говорећи; „Єли іошъ живъ вашъ отацъ, и имате ли брата? И мы му приповедисмо на то пытанѣ; заръ смо могли знати, да ће намъ рећи: Доведите вашегъ брата! —

И рече Юда отцу своме: Пусти дѣте са мномъ, да идемо, и да непомремо мы, и ты, и наша имаовина; а я ћу га на себе узети, и изъ моихъ га руку изискуй; а ако га недоведемъ и непоставимъ предъ тобомъ, то ћу ти кривъ быти докъ самъ живъ. Да нисмо оклевали досадъ бы се већъ и вратили были натрагъ. И рече имъ отацъ њиховъ Израиљ: Кадъ є тако, а вы чините ово: Узмите одъ плодова' ове наше землѣ у свое сасудове, и однесите томе човѣку дарове: Балзама, меда, тамяна, урме, и ораха' (бадема). И двогубо сребро узмите у свое руке, и у врећама нађено сребро понесите натрагъ; єръ ваљда є какогодъ то забуна; И брата свога узмите, па идите. Богъ мой, нека вамъ даде милость предъ тымъ мужемъ, па ће онъ одпустити онога брата вашегъ и Веніямина. А я, ето остаємъ, као да самъ безъ дѣце. — И отидоше у Египетъ, и стадоше предъ Іосифа.

Іосифъ види свою браћу, и Веніямина єдноматернѣгъ брата свогъ, и рече своме домостроителю: уведи ове људе у кућу, и закољи изъ стада, и приправи, єръ ће самномъ єсти ови људи у подне. А кадъ они виде, да ихъ у кућу Іосифову воде, рекну: Због сребра, што се нашло у врећама нашима воде насъ у нутра, до потворе на насъ, и да насъ убію. — И приступише човеку, што є надъ домомъ Іосифовимъ, и казаше му то кодъ кућнихъ врата', а онъ имъ одговори: Миръ вамъ небойте се, Богъ вашъ и Богъ отаца' вашихъ дао вамъ є благо у вашимъ

врећама, а ваше сребро я имамъ за примлѣно. И изведе къ њима Симеона, и донесе имъ воду, да оперу ноге, и донесе траве ословима њиховима. И дође Іосифъ у домъ, и принесоше му дарове, и поклонише му се лицемъ до землѣ. И рече имъ Іосифъ: есте ми здрави, и ели здравъ отацъ вашъ старацъ; ели онъ живъ. И они одговоре: Здравъ е слуга твой, отацъ нашъ, и іошъ е живъ, — и поклонише му се. И погледавъ очима своима Іосифъ види Веніямина свога єдиноматернѣгъ брата, и рече: Єли то вашъ наймлађій братъ, коега рекосте, да ће те мени довести; и рече: Богъ да те помилуе, чедо! И смути се Іосифъ, и срдце му се покрену за братомъ своимъ, и оде у ложницу и плакаше тамо. И умивъ лице, изиђе, и уздржа се и рече: Изнесите лебацъ! И сѣдоше наспрамъ нѣга првенацъ по старешинству, и наймлађій по младости своіой, и дивише се браћа између себе. И узимаху себи делове одъ нѣга, и Веніаминовъ део беше петъ пута' већій одъ другихъ.

И заповѣди Іосифъ своме домостроителю: Напуните вреће людма съ раномъ, колико годъ могу понети, и метните свакомъ свое сребро врхъ ушћа вреће, и мою сребрну чашу метните у врећу наймлађега.

Зора васія, и люди (браћа Іосифова) одпуштени быше. Изишавши они изъ града неодоше далеко. И рече Іосифъ къ своме домостроителю: Устани па иди за тымъ людма и кадъ ихъ стигнешъ, а ты имъ реци: Зашто ми вратисте зло за добро; зашто украдосте мою сребрну чашу. И кадъ ихъ домостроитель наће, каза имъ то тима речма. А они му одговорише: Зашто говори господинъ такове речи; далеко нека буде одъ слугу твоихъ, да тако што учине. Кадъ смо сребро кое нађосмо у врећама, донели теби натрагъ чакъ изъ Ханаанске землѣ, како бы мы украли изъ куће господина твога сребро или злато. У коега одъ насъ нађешъ чашу, тай нека умре, а мы ћемо быти слуге господину нашемъ. А онъ рече: Дакле као што велите, тако нека садъ буде. У кога се наће чаша, тай ће быти мой робъ, а вы други бытћете чисти (нећете быти криви). И потражи домостроитель чашу одъ найстаріега почињући па до наймлађега, и наће чашу у врећи Веніяминовой. Тада разтрзаше они свое хаљине, и бацише свакн свою врећу на осла, па се вратише у градъ. И уће Юда и браћа нѣгова ка Іосифу, и падоше предъ њимъ на землю. И рече имъ Іосифъ: Како се усудисте то дѣло учинити! Заръ незнадосте, да нема таквогъ врачара, као я што самъ? И рече Юда: Шта да одговоримо, господину и чиме да се оправдамо. Богъ е постигао неправду твоихъ слугу. Ето мы смо слуге господина нашега,

мы и у кога се нашла чаша. И рече имъ Іосифъ: Онай у кога се нашла чаша, тай ће ми быти слуга, а вы пођите слободни къ своме отцу! И приступивъ къ њему Юда рече: Молимъ те господине, да рекне слуга твой речь предъ тобомъ, и немой да се разсрдишъ на слугу твога єръ ты си првий после Фараона. Господине, ты си насъ пытао, имате ли отца или брата, а мы смо ти рекли: У насъ єсте отацъ старъ, и сынъ му наймлађій, ковга є братъ умро, а онъ остао єданъ одъ свое матере, и отацъ га милуе. А ты си рекао: Ако недоће братъ вашъ съ вама, нећете више видити лица мога. И сада дакле, ако я доћемъ къ отцу нашемъ, а дѣте небуде съ нама; то ће отацъ нашъ умрети, и мы ћемо старость отца нашега съ тугомъ у гробъ свести. Я слуга твой узео самъ дете одъ отца говорећи: Ако га недоведемъ къ теби натрагъ, то ћу быти кривацъ предъ тобомъ на свагда. Сада дакле я ћу остати теби слуга у мѣсто дѣтета, а дѣте нека иде съ своіомъ браћомъ!

И неможаше се Іосифъ дуже уздржати. И испусти гласъ съ плачемъ и рече браћи своіой: Я самъ Іосифъ; єли іошъ отацъ мой живъ! — И немогоше браћа ништа одговорити; єръ се смутише. И рече Іосифъ къ браћи свой: Одите ближе! И они се приближе. А онъ имъ рече: Я самъ Іосифъ братъ вашъ, кога вы продадосте у Египетъ, али сада нетужите, нитъ мислите да се я срдимъ, што сте ме продали. Єръ Богъ ме є ради вашега живота предъ вама послао. Ето ово є већъ друга година како є гладъ на земьи. И іошъ петъ година има, у коима неће быти орања ни жетве. Сада дакле нисте вы мене овамо послали, но Богъ ме є овамо послао, и учиніо ме є као отца Фараону и господина свему дому његовомъ, и кнеза свой земьи Египетской. Попаштите се дакле, па идите ка отцу моме и реците му: Ово ти говори сынъ твой Іосифъ: „Богъ ме є учиніо господина свой земьи Египетской; оди дакле къ мени овамо, и не оклевай; я ћу те населити у земьи Гесемъ у Аравіи, и быћешъ близу мене ты и сынови твои, и све што є твое, и зараниђу те тамо, єръ іошъ ће петъ година гладъ быти на земьи.“ И паде Іосифъ Веніямину око врата, и плакаше, и Веніямінъ плакаше на његовомъ врату. И полюби Іосифъ сву браћу свою, и плакаше надъ њима, и за тымъ се разговараху съ њиме браћа његова.

Псаломъ двадесеттрећи.

Пророчанство о награди праведника, и о Вознесенію Христовомъ.

Господнѧ земла, и исполненіе єѧ, вселеннаѧ, и кси живѫщіи на ней. Господня, Божія є земља, и све што ю испуњава, све што є на њој и у њој; сва васіона, савъ свѣтъ и сви кои живе на њему Божій є.

Той на моряхъ шсновалъ ю єсть, и на рѣкахъ оуготовалъ ю есть. Тай Господъ є на моряма утемељіо земљу, и на рѣкама ю е утврдіо.

Кто взыдетъ на горѹ Господню; или кто станетъ на мѣстѣ сватѣмъ єго; Ко ће узићи на гору Господню, ко ће се попети на небо Божіе; или ко ће стати на мѣсту светомъ његовомъ? (Види псаломъ 14., кои е разјашњенъ у Школ. Листу год. 1859 бр. 17.) —

Непокиненъ рѣкама и чистъ сердцемъ, иже непріѧтъ всѹе дѹшѹ свою. Ово є одговоръ на предидуће питанѣ и значи: На небо ће доћи онай кои ніе кривъ рукама, кои руке свое злымъ дѣломъ окаляо ніе; кои є чистъ срдцемъ, кога страсти на зло невуку, кои и не жели што є зло и за душу шкодљиво; кои душу свою суетама непредае, кои се неодае суети; и кои се некуне лажно своме ближнѣму. —

Ко греши противъ 6, а тко противъ 8 Божіе заповѣди? Єли слободно у срдцу свомъ мрзити на другога? Какавъ є грѣхъ зависть? — Шта обећава Спаситељ онима кои су чисти срдцемъ? Изговори то изреченіе славенски? — За коега се човѣка каже, да се суети отдао? Єли то добро дѣло, кадъ є когодъ суетанъ? Єли се добро поносити съ богатствомъ и лѣпимъ хаљинама? Коя заповѣсть Божія забрањује клети се; а коя забрањује лажне свѣдочбе? Како ћешъ се ты одсадъ владати према твоимъ друговима? Хоћешъ ли мрзити на онога, кои є одъ тебе болји, прилѣжніи имућніи; хоћешъ му зла желити? Шта намъ дакле ваља радити, да заслужимо царство небесно? Знашъ ли кою приповѣдку о дѣци и людма коя су руке свое злымъ дѣломъ окаляла? (Каинъ, браћа Іосифова сынови Илини; Гіезіе слуга Єлисеевъ, Юда: — Даље у приповѣдки Два просјачета изъ прве читанке онай Сергія; у приповѣдки изъ друге читанке о Авети, онай Несторъ. и т. д.) А знашъ ли приповѣдке о людма кои су рукама своима добра дѣла чинили? (Іосифъ што є зараніо људе; Рутъ што е свекрву свою ранила и пазила; милостивый Самарянинъ што є оногъ човѣка дворіо и угледао; св. Іованъ милостиви и св. Василіе што су сиротињу

подпомагали и болнице дизали; св. Стефанъ Штиляновићъ што е у време глади люде прерањивао. и т. д.) Онай столаръ што е зноемъ труда свога родителѣ своє раніо, и дѣцу воспитавао (види прву читанку); она жена што е погођеный посао поштено урадила (II чит.) онай газда што е погорелцима знаменитый прилогъ свесрдно даровао (II чит.) и т. д.

Сей пріиметъ благословеніе ѿ Господа и милостыню ѿ Бога спаса своегѡ. Тай кои е чистогъ срдца, кои е поштенъ кои се чува суете, и кои се лажно некуне, — примитће благословъ одъ Господа Бога отца, и милость одъ Бога спасителя свога, одъ сына Божіегъ Иисуса Христа. —

Сей родъ ищꙋщихъ Господа, ищꙋщихъ лице Бога Ѧкѡвлѧ. Ово е родъ оныхъ, кои траже Господа, (кои распитую за Бога кои се држе Бога,) кои траже лице Бога Яковлѣвогъ. То су поштени и валяни люди, кои се по Божіемъ закону владаю.

Возмите врата кнѧзи вашѧ, и возмитесѧ врата вѣчнаѧ и внидетъ царъ славы. Подигните кнезови врата ваша, и подигните се врата вѣчна, па ће уђи Царъ славе. Поглавити Анђели отворите врата неба да уђе Царъ славе. (Ово е пророчство о вознесенію Христовомъ на небо, и у овомъ смислу су на спасовъ данъ многе стихире спѣване.)

Кто есть сей Царъ славы; Ко е тай Царъ славе?

Господь крѣпокъ и силенъ, Господь силенъ во брани. Царъ славе есть Господаръ якъ, силанъ, и снажанъ у рату. —

Господь силъ той еесть Царъ славы. Господъ надъ силама Анђелскима, тай е Царъ славе. — Предидућій и овай псаломъ читаю се и предъ светымъ прићешћемъ.

Парамитиє.

6. Трои приятељи.

Неверуй ни приятелю, докъ га ниси у невольи познао; на трпези има ихъ узъ ате много, ал у тамници ни еднога.

Єданъ човекъ имађаше три приятеля; двоицу любляше и одвише, а за трећегъ немараше много, ма да овай найпоштениє са ньимъ мишляше. Єдаредъ га позову на судъ, где га неко грдно оцрнио беше. „Ко ће самномъ ићи, упита ихъ онъ, да сведочи да самъ невинъ, грдно самъ обтуженъ, и льюто се господаръ на ме разсрдио?“ Први се стане изговарати, да неможе са ньимъ ићи. Други га допрати до прага суднице, а онда остави и натрагъ врати, страшећи се срдита господара. А трећи, на когъ се онай найманье уздаше, уђе саньимъ, и говораше и браньаше га и судия га прогласи за невина и опрости.

Тако има сваки човекъ на овомъ свету трое пријателье, па како се владаю ови, кадъ насъ велики судија на одговоръ позове? Новци и благо, први пријатељи прво насъ изневере, оставе и неполазе с' нами. Родови и пријатељи допрате насъ до гроба до прага суднице, пакъ се одатле свакъ своме дому врати, а трећи пријатељи, на кое у овомъ животу најманье пазимо добра дела наша, прате насъ до престола вечногъ судије, иду напредъ и говоре за насъ, и испросе милости и вечногъ радованья у свемилостивогъ творца.

Коњ и Курякъ

Єданъ роми коњ пасаше по полю. Њега опази гладанъ курякъ и помисли: „Ово би био лепъ залогай, али є клюсина яка, и мораћу као оно лисица съ гавраномъ покушати.“ То рекавъ привуче се понизние негъ ула коню, и стане га са најлепшимъ речма хвалити и нѣгову лепоту и величину и снагу уздизати најпосле придода: „А я самъ ти видаръ, и познаемъ сва лековита биља, што годъ их на свету има, па ако ти што треба, оћу ти съ драге волѣ помоћи.“ „Башъ добро, рече коњ, ноће самъ се у стражню ногу убио, єдва є мицати могу, ако би є хтео са коимъ мелемомъ привезати.“ Курякъ брже болѣ притрча видећи најзгодню прилику на коня скочити и заклати га; ал у исти махъ га коњ томъ истомъ ногомъ тако жестоко по носу удари, да курякъ на место мртавъ паде, и никадъ више на варанѣ непоће.

О ватању и сабиранью лептирова.

Ватанье и сабиранье лептирова за децу є и врло пријатна и врло корисна забава, и што се у польу на чистомъ и слободномъ воздуху баве, кое є по здравље сила користно, и што за лептирима трчећи пријатну гимнастику имаю, окромъ радости и науке ватаньемъ и сабираньемъ.

Зарадъ овогъ ево неколико правила.

За ватанье лептирова ваља неке справице имати; мрежице, кутие, чиоде.

Мрежица є найболя одъ зеленогъ флора, 2 до 3 педља дугачка, мало яче одъ 1 пед. широка, устма толикимъ коломъ одъ дрота разапета, а на 4 до 5 педљи дугъ штапъ као држакъ насађена.

Кутия треба да є повећа, баръ 2 педљи дугачка, 1 широка,

и баръ са шаке дубока. На дно налепи туткаломъ одъ обични чепова насечени баръ с' новчића дебели плочица, све по 1 ил' 2 прста едно одъ другогъ раздалеко.

Чиоде треба да су подуже.

Іошъ валя 1 илъ 2 манѣ кутие уза се имати, за оставъ случайно нађени чаура.

За ватанѣ лептирова обданъ летећи найболѣ су топли мирни и ведри дани; на ветру и киши посакриваю се, и ненађе ихъ. За ватанѣ вечерняка и ноћника найболѣ су мирне ноћи; тражећи ихъ по берковима, шипразма, цвећу. Ноћници лете на свећу, и даю се сила навабити и наватати. Неки ихъ ватаю на са добримъ лепкомъ намазане и по башти и т. д. разапете табаке артие.

При ватаню лептирова морашъ врло пажљивъ бити. Мрежомъ ватаюћи неприступай му съ очию, већъ са стране илъ съ леђа. На сунцу пази, да неби пре твой сенъ на лептира пао негъ мрежа, еръ се одма поплаши и одлети. Ако незгодно стои, болѣ отерай га, да ти на згодние место падне, негъ да на незгодномъ месту мрежу и руке и т. д. подерешъ. Ако повише стои, на грани илъ цвету, алъ где га мрежомъ доватити можешъ, а ти на нѣга устма мреже съ десна на лево омани, и у исти махъ мрежу пребаци, да се око уста замота. Ако л лептиръ на земљи стои, а ти поклапай.

У мрежи лептиръ лети одма у връ, зато што брже мрежу купи, да нема маха много крилма лепршати се, еръ се изудара, и сву бою съ крила окруни. Одма гледай да га прстима за груди уватишъ, пакъ мало сгнѣчи; то га одма умртви; и онда га изъ мреже на дланъ изтреси, чиодомъ крозъ груди прободи, и у кутию на едну плочицу придени. Ниношто жива лептира чиодомъ не набадай нитъ жива у кутию придевай, еръ отимаюћи се сва крила изкрза, и сву бою съ њи свали.

Наватане и кући донешене лептирове валя одма све поразапиняти и сушити.

За разапинянѣ нуждо е имати више пошири, лено остругани и углађени, и дужъ среде изжлѣблѣни летвица. Жлѣбъ за сушенѣ обданъ летећи лептирови, кои су танѣгъ струка, треба да е толико широкъ и дубокъ, да обичанъ тањи плаивазъ у нутра стане, а за разапинянѣ вечерняка, кое су све велики и яка струка, треба да е са близу малогъ прста дубокъ и широкъ.

Расапиню се лептири овако: Кадъ си га дужомъ трбуа у тай жлѣбъ ставио, и чиодомъ у нутра придено, онда чиодомъ крила пажљиво по летви разшири, преко свакогъ узацку пантљичицу папира положи, и сваку пантљичицу озго и оздоблизу края

низъ крило придени. Ширећи крила валя их толико разширити, да се и дойна сасвимъ виде. Тако разапето остави да се у ладу осуше: даньици осуше се за три четиръ дана, а вечерняци и ноћници требаю по осамъ до четрнайстъ дана.

Неки имаю обичай даньике и друге ситние лептирове, међъ две плочице стаклета пригнећити и оставити да се осуше. Може и то поднети, само неваля толико сгнећити, да дробъ изађе, еръ онда е савъ посо укваренъ.

Лептирове, што су ти се у кутии, пре негъ што си их кући донео осушили и укочили, тешко е разапети, да имъ крила неполомишъ. Те лептирове придени найпре у кутие на таванъ влажногъ песка, и остави да данъ два ту постое, после их разапиньи: ту навуку крила мало влаге, и неломе се.

На суве и у кутияма чуване лептире оће мољци неки да наиђу, пакъ их поеду: за сачуванђ нуждно е у свакой кутии по грумичакъ камфора држати, илъ по мало живе сунути, одъ тога утекну мољци. Іошъ валя кутие добро затворено држати, да неможе прашина на лептире доћи.

Ко се са збиранђмъ лептирова бави, треба да их што више може различити фели набави, треба да имъ знаде имена, да имъ познае и гусенице и чауре, да зна где се коя гусеница найродние бави, одъ чега се рани, коегъ се месеца найвише налази, и коегъ у лептира претвара.

Далђ валя одъ сваке врсте баръ по два имати, едногъ приденуто съ леђа, другогъ съ трбуа, да се у едаредъ крила виде и озго и оздо каква су.

Свакогъ лептира име нека одма узъ њега илъ изподъ њега на папириђу написано стои, илъ нумера, а у протоколи кодъ нумере име.

Лептирови одъ едне исте врсте, нису сви еднаки, ни величиномъ ни лепотомъ, зато валя више наватати, пакъ найлепше за збирку одабрати.

Сваки нема прилику све врсте лептирова уватити, зато валя одъ кое може више да навата и насуши, пакъ у промену за оне да дае, кое нема.

Ко много лептирова збира, валя и да знаде, кои су међу собомъ сродни, пакъ те све едно поредъ другогъ да има, а не сбркано Даньике Вечерняке Ноћнике Вештице Мотилъ Мољце и т. д. едно съ другимъ; мора их дакле по томе сортирати, у башка кутие илъ фиоке поређати, и съ поља кутие обележити, да знаде где шта стои.

Одъ лептирова даду се лепи квотлибети (иконе) начинити, изпредеваюћъ их у виду кола, крста звезде и т. д. илъ у

виду писмена коегъ. У коло, звезду и т. д. туре обично найвеће у среду, а остале по разлики величине около све манѣ и манѣ. За писмена узимлю за танке потезе ситние, за деблѣ крупние, било едне врсте илъ различите.

Ко е радъ да се увери, кои лептиръ изъ кое грусенице изађе, валя уваћену грусеницу са онимъ листомъ да рани, кои іой е природомъ за рану одређенъ, и само довољно ране да іой дае, еръ е гусеница свака страота прождрљива, а тако мека, да у часу мањка, ако само на часакъ ране нема. За одрањиванѣ гусенице валя подублю кутию имати, озго флоромъ покривену, да гусеница окромъ ране и довољно свежегъ воздуха има, кои іой е као и човеку за животъ и здравлѣ преко нужданъ. Ко овако гусеницу одранио и пазио буде, видиће іой савъ животъ, видиће и чудиће се како силно ждере, у часу више негъ што е сама тешка, видиће како кошулю баца, видиће какво іой е блато, каква чаура, колко дуго учаурена лежи и т. д. а то е све нуждно знати, кое радъ и потомъ да позна, одъ коегъ е лептира шта; найпосле видиће кои и како кои лептиръ изъ чауре излази, и имаће гледаюћи то буђенѣ и као оживляванѣ изъ мртви сила радости и іошъ нешто ће осећати, више одъ радости и чуђеня, што се неда изказати, алъ, што сила свакогъ къ Богу прилюблюе.

При ватаню гусеница валя мало пазити. Има неке длакаве, кое опале кожу, кадъ ихъ човекъ голимъ прстима дира, те дакле неваля, алъ неваля ни друге голимъ прстима дирати, него кое радъ да ихъ рани, найболѣ е, да ихъ са истомъ гранчицомъ илъ биљкомъ, на коіой ихъ нађе, кући однесе, дакле да гранчицу пажљиво одсече.

Чаура найвише ћешъ наћи по пукотинама дрвљи кора, у маовини на дрвима и подъ дрвима по тарабама, еведрама оградама. Чаура одъ Дањика има найвише по плотовима, и по дрвима, где илъ о танкомъ кончићу висе илъ су онде залеплѣне.

Неколико прича о Лакедемонцима.*)

Седа коса. Упитанъ неки Шпартанацъ, што тако дугу браду пушта, одговори: „Да седу браду гледећи не учинимъ што би старости неприлично било.“

Преступленѣ и каштига. Кадъ слуга некогъ Шпартанца

*) Лекедемонци илъ Лаконци, илъ съ главне вароши њиове Шпарте Шпартанци звани, беше едно колено стари Грка, и имаше обичай све што казати имаше, у кратко и упреко рећи.

са некоегъ преступленія окривленъ извињаваюћи се рече: „Ја самъ то противу свое волѣ учинио,“ а господаръ одговори: „Ништа, па садъ ћешъ и противу свое волѣ батине примити.“

Укоръ. Кадъ Тебанци после победе Лаконаца до реке Евроте у Лаконску уђоше, и еданъ одъ Тебанаца као у подсмевъ викне: „где су садъ они Лаконци јунаци!“ а еданъ одъ уваћени Лаконца одвикне: „нема ихъ, еръ не би ви ни пресмрдели ту.“

Укоръ. Еданъ роми Лаконацъ пошавъ у битку, кадъ га неки изсмеваше, рече „у битки нетреба ко ће бегати, већъ ко ће тврдо на своме месту стоати.“

Почитанѣ старци. Странацъ неки дошавъ у Лакедемонъ опазивши колико страопочитанѣ сви млађи свимъ старцима одаваше, викне удивленъ: „Само е у Шпарти вредно стару човеку бити.“

Богатство. Кадъ Алкамену Лакедемонцу неко пребаци, де онъ поредъ оноликога голема богатства свога опетъ онако штедљиво живи, одговори онъ: „а заръ би богатоме већа дика била отпуштати се своимъ лудимъ желяма негъ своме зрелу разуму.“

Найтврди бедемъ. Кадъ господара Шпарте Анталкиду упиташе, зашто неутврди Шпарту бедемима, и границе неповуче, одговори: „Шпарти су бедеми Шпартанци момци, а границе врхови њихови стрела.“

Заробљени. У битки уваћенъ живъ Лаконацъ, кадъ га као роба продаваюћи извикиваше: „овде има еданъ Шпартанацъ на продаю.“ Онъ уста ономе шакомъ запуши говорећи: „извикуй заробљнога хуло една! а не Шпартанца.“

Заробљени. Едну у битки живу уваћену и као робиню продавану Лакедемонку, кадъ прекупацъ запита: „а ћешъ ли и добра бити, кадъ те одкупим?“ Отговори ова: „биђу, ако и неодкупишъ.“

Безочни просиякъ. Еданъ безочни просиякъ наиђе на некогъ Лаконца, кои га овимъ дочека: „Ако ти дамъ просићешъ ошъ безочније; и тако е твомъ безобразлуку найвише онай кривъ, ко ти е први уделио, еръ те е тимъ скитницомъ и вуцибатиномъ начинио.“

Войска. Упитанъ Агисъ Лакедемонацъ: колика васъ е войска Лакедемонаца, кадъ се усуђуюте насъ оваке яке непријателѣ дочекати, одговори: „доволяна, да уле побиемо.“

Слобода. Два Шпартанца оду своевољно персискомъ цару Ксерксу, да се по налогу Оракла за спасенъ свога отачаства на смртъ жртвую. Кадъ ихъ Ксерксъ чу позиваюћи га, да ихъ

погубити даде, задиви се, и опрости имъ, и хтеде ихъ кодъ себе задржати, и видевши да се одвраю, кадъ имъ најпосле обећа, учинити ихъ првима до себе, одговорише: „Незнашъ ти царе, какво е мило благо слобода, неби ти е царе равуманъ човекъ ни за све царство твое дао.“

Народне песме.

(За на изустъ ученъ.)

Предъ Богомъ ћемо бити сви єднаки.

Не знаю се кралєви,
Не познаю цареви,
Не ниште се потребни,
Не поносе богати,
Кадъ дођемо на суду,
Гди ће Господъ судити
Свимъ праведнимъ и грешнимъ.

Сестра брату зарукавћ везе.

Девойка є сунце братимила:
„Богомъ сунце, Богомъ братъ да си ми!
„Почекай ме, сунце, на заходу,
„Да навеземъ брату зарукаве;
„Оба края крила паунова,
„А на среди очи соколове.“

Вештинца при рачуну.

(За найстарију децу.)

Ако є мултипликаторъ таковъ брой, кои є само у 1, 2, 3 до 9 маьи одъ 100 илъ 1000, а ти мултиплицирай одма са 100 илъ 1000 (т. є. додай мултипликанду толико нула) и одузми отудъ мултипликанда толико пута, колико є мултипликаторъ маьи негъ што є узетъ.

Нп. 672 има се узети 99 пута.

Узми 100 пута = 67200 одузми 672 єданпутъ, єръ є мултипликаторъ у 1 маьи одъ 100. Остаће 66528, и то є протуктъ.

Нп. 3462 × 91. узми оно 100 пута = 346200, затимъ узми мултипликанда 9 пута = 31158 и ово одузми одъ горнѣгъ и продуктъ є 315042.

Єдна рачунска задаћа.

Како се може оваки комадъ лебнѣ илъ друге коре ножемъ у дваредъ на шестъ еднаки делова пресећи?

Решенѣ задаће у бр. 4.

Єдно е дете имало 5, а друго 7 ябука.

Имена

Г. Г. Предплатника за 1862 год. са сумомъ примльени новаца.

(Продуженѣ.)

ГГ. Сава Бѣлићъ учитељ у Братишковци 3 ф. — Іованъ Живковићъ учит. у Фаркаждину 1 ф. 50 н. — Симеонъ Карашъ учит. у Перлезу 1 ф. 50 н. — Петаръ Луцићъ учит. у Тур. Вечею 50 н. — Григори Перићъ учит. у Кумани 1 ф. 50 н. — Салачка срб. шк. пр. Мон. Грабовца 3 ф. — Дерњишка срб. шк. 2 ф. — Кирјаковићъ учен. у Бечею 1 ф. — Гавр. Матићъ Сентом. допунява 50 н. — Срб. девоячка школа у Задру 3 ф. — Єфта Вукадиновићъ проф. гим. у Н. Саду 1 ф. 50 н. — Димитри Поповићъ наместникъ у Сомбору 1 ф. 50 н. — Младенъ Лугумерски препарандъ 1 ф. 50 н. — Паво Берићъ преп. 1 ф. 50 н. — Петаръ Вукићевићъ сенаторъ 1 ф. 50 н. — Сима Костићъ катихета 1 ф. 50 н. — Срб. препарандия 3 ф. — Петаръ Маширевићъ грађанинъ у Сомбору 1 ф. 50 н. — Стеванъ Андреевићъ трговацъ у Земуну 3 ф.

Листоноша.

ГГ. Пет. Луц. учит. у Т. Бечею 1 ф. узета е за лањски дугъ, и преостае за ову год. само 50 нвч.

Дерњ. срб. школа: 2 ф. е узото за лањски дугъ.

Г. Сави Бѣлићу у Братиш. Шк. Л. одъ 1858 кошта 40 нвч. одъ 1859 безъ бр. 15 и 16 коихъ нема 2 ф. 30 н. и 1860 безъ првогъ кварта коегъ нема 2 ф. 60 н. изволите са претичуће 50 нвч. наредбу учинити.

Многа ГГ. ишту листове одъ прошли год. а нешалю новце. Ми књиге неускратисмо ником', а нами новце многи. Зато се овака исканя више неуважую. Већ' кое радъ листове, нека се пожури съ новци, еръ іошъ мало на раздаоя имамо.

Народна Школа.

Чланци изъ Дневника препечатани.

Даю се попуштеномъ ценомъ за 30 нвч. и на 10 егз. 1 gratis.

Сувишно ће бити доказивати важностъ предмета и дела, у комъ е овай претресанъ на онаковъ начинъ, съ онакимъ познаванѣмъ ствари, и онакимъ одушевленѣмъ за напредакъ свестручне народне просвете, каквомъ е редко пара наћи у школской литература ма коегъ народа. Обштинама нашимъ, особито местнимъ школа управитељма и учитељма, алъ и свима, кои утицая имаю у дела школа наши, као и свима приятељма народногъ напредка препоручуемо ово дѣло, да га набаве и да се съ њима користе, колико више могу. Наручбине съ новцима примаю се како кодъ уредништва овогъ листа, тако и кодъ уредништва Срб. Дневн.

Огласъ.

Неке одъ народни песама одређене су деци за на изустъ ученѣ. Те песме морала су досадъ деца изъ школ. Листа одъ учителя приписивати, коегъ томъ приликомъ свега управляю, а преписе морали су учительи исправляти, и опетъ на чисто преписати дати, кое су опетъ прегледати и исправляти морали, и при свой муци опетъ томъ празномъ послу никадъ на край изтерати. На ово су се ГГ. учительи са много страна тужили. Да неби више ови тужби било, дали смо оно неколико песница штампати, изиће до 35 листића исте оне величине као и Бисеръ и драго каменѣ, биће за две неделѣ дана готово, и коштаће 10 нвч., а савъ чистъ добитъ отуда наменѣнъ є фонду учительски сирота. Књижицу ову треба свако дете да има, єръ свако по неку песницу на изустъ учити мора. Ми овимъ сву ГГ. учителѣ позивамо, да намъ што пре ове колико ће књижица требати, и да што пре новце пошлю, а добиће на сваки 10 егз. єданъ gratis.

Премиє за децу.

Како се приближуе край првогъ течения ове школске године препоручуемо местнимъ старешинама и управительма школа као и учительма, и дечинмъ родительма слѣдеће за награду деци наређене иконице и књижице, кое се кодъ уредништва овогъ листа по долеозначену цену добити могу.

Иконице: Св. Никола, св. Іованъ, св. Борће и св. Димитрие по 3 нвч. комадъ, 100 комада било одъ єдногъ илъ по 25 одъ сваког за 2 ф. 50 нвч.

Бисеръ и драго каменѣ, друго умножено и са єдномъ иконицомъ украшено издане по 20 нвч. комадъ, и на 10 комада 1 gratis.

Пчеларъ, за старию децу врло лепъ поклонъ, по 20 нвч. комадъ, на 10 єгземплара 1 на даръ.

Милана.

Приповедка за младежь и родителѣ.

Дѣло славногъ немачкогъ списателя Христофа Шмита подъ насловомъ „Rosa von Tannenburg," кое самъ я посрбіо, и кое є подъ горњимъ насловом у Школскомъ Листу године 1860. печатано, намеравамъ садъ у виду књиге на светъ издати.

С' тога умолявамъ све родолюбце србске, а особито господу народне учителѣ, да ми скупљањемъ предбройника' у помоћь притеку, а я ћу њима, за трудъ њиховъ покрай благодарности моє, єданаистy књигу на даръ послати.

Књига ће износити до осамъ печатаныхъ табака, а цена є за оне предбройнике, кои новце напредъ положе, само 40 нвч. а. вр. за остале пакъ 50 нвч.

Имена господе предплатника заедно съ новцима, молимъ да ми се путемъ ц. кр. поште найдалѣ до 1. Марта у Сомборъ пошлю

Никола Ђ. Вукичевићъ.
професоръ.

Брзотискомъ Епископске печатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 6 У Новоме Саду, 20. Фебруара 1862. **Год. V.**

Разреди и брой дѣце.

Што су дѣца разнѣегъ душевногъ развитка, и што више свако поединo потребуе непосредногъ утицая одъ учителя то бы се више на то пазити имало, да се што е могуће маньимъ броемъ обтерети сваки поединьи учитель; ако се збиля хоће да наукомъ своіомъ успѣшно дѣйствуе и на умъ и на срдце дѣце. Ниже народне школе раздѣлене су обично на три разреда. Ако къ томе іошть увземо, да дѣца по селима, коя неће полазити у веће школе, по шестъ седамъ година у школи остаю, онда долази на свакій разредъ по две године. Какве разности ту нема у душевномъ развитку? Како е могуће, да учителъ увекъ еднако забавити може сву дѣцу? Како да садъ едне садъ друге више или манѣ не занемаруе? Како да учителъ при таквима околностима подпуно задовольи свомъ званію? Та онъ бы морао више што быти, него обичный учитель, а таквы е богме рѣдко. Па онда долази іошъ къ томе, и то чести та безумностъ, да се у такове школе стѣраю по сто и іошъ више дѣце! Люди се туже, кадъ имаю петоро шесторо дѣце, да немогу съ ньима на край изићи, а сиромашномъ учителю натоваре махомъ по стотину, и то имъ се чини, да е са свимъ наравна ствaръ. Ядный учитель! онъ е правый мученикъ у той школи, и то тымъ већій што е савѣстніи. Та онъ бы морао быти самъ духъ светый, (а дѣца анѣели), кадъ бы шта подпуно оправити могао. Заръ се онда чудити можемо, ако су такови учительи присилѣни, прибећи коекаквимъ шарлантанеріяма, варкана и споляшностима. Єръ да бы они збиля постигли што битногъ, темельногъ и подпуногъ, то е скоро не могуће. Али на то скоро нико и не мисли. Што е више дѣце у школи та се већа дика и слава у томе налази; а да ли та многа деца данасъ сутра збыля паметниомъ и нравственіомъ изъ школе изаћу, о томе нико не таре главе.

Доиета да се у школу шиљ само половица одъ те дѣце, то бы и нравственость и просвета и образованость и човѣчностъ имала веће користи, него ли ће игда имати са тако препунѣнима школама, изъ коихъ изилазе само полутани и надуте свезналице.

По нашой мисли и искуству држимо дакле за необходно потребно да бы наше обштине, у коима су трокласне народне школе, и кое већъ три четири стотине форинты жртвую за издржанѣ свогъ учителя, жртвовале іош две стотине за издржанѣ єдногъ подучителя или школскогъ помоћника, те да се тада садашньи првый разредъ разстави одъ другогъ и трећегъ, и у посебной школи преда овоме подучителю. Два разреда може већъ єданъ учитель обучавати, особито ако разреди нису превећъ яки. А имућніе обштине могле бы и овако:

Место подучителя нека узму іошъ єдногъ доброгъ и искусногъ учителя, те овако могу за нужду имати и народну главну школу, подѣливши єдноме учителю првый и другій разредъ, а другоме учителю трећій и четвртый.

Што бы тымъ било више трошка, то бы довольно надокнадила морална добытъ, произлазећа изъ оваквыхъ подпуныхъ вишихъ народныхъ школа, и што бы поєдинимъ обштинарима, кои бы далѣ хтѣли школовати свою децу, заштедио се трошакъ одъ цѣле єдне године.

У смотреню пакъ броя дѣце, валя се држати тогъ начела, да што є више разредъ, то и више дѣце може обучавати єданъ учитель, а што є нижій, то манѣ; єръ као што већъ реко, што су дѣца на нижемъ степену душевногъ развитка, то више потребуе свако поєдино дѣте непосредногъ утицая одъ учителя свога. Лакше є учителю обучавати две стотине у вишимъ разредима, него у найнижемъ разреду двадесеторо дѣце. У вишима разредима не обучаваю учители младежъ, већъ іой само предаю и разлажу, а младежъ се сама учи; мислимо дакле да бы у школама по сели, као што су сада, найвише, смѣло быти до шестдесеторо дѣце на єдногъ учителя, Већій брой покрай обстоећихъ околностій ніе у стању да обучава и воспитава єданъ учителъ, ако хоће подпуно да задовольи своіой дужности и своме званію. У разсталѣномъ првомъ разреду небы такође требало да буде више него до шестдесеторо дѣце; у свакомъ пакъ вишемъ разреду може суразмѣрно и већій брой быти ученѣе се младежи.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

Яковъ у Египту.

(Мојс. књ. 1. гл. 45 — 50).

Іосифъ даде браћи своіой колеснице по заповести Фараона Цара Египетскога, и ране на путъ. И свима даде по две хаљине а Веніямину даде триста златница и петоре хаљине, и отцу своме посла такође одъ свега блага и рану на путъ. И одпусти Іосифъ браћу свою и рече имъ: Не свађайте се на путу И они дођоше у землю ханаанску къ отцу своме Якову, и рекоше му: Сынъ е твой Іосифъ живъ, и онъ влада надъ своме земљомъ Египетскомъ. И ужаснусе у мисли Яковъ и невѣроваше имъ. А они му казаше све што е Іосифъ рекао. А кадъ Яковъ угледа колеснице, што Іосифъ посладе тада оживе духъ нѣговъ, и онъ рече: То е много за мене, ако е іошъ Іосифъ синъ мой живъ, идемъ да га видимъ пре него што умремъ.

И уставши Израиљ дође на клетвеноме кладенцу, и принесе жертву Богу Отца свога Исаака, И рече Богъ къ Израиљу ноћу у виђеню: Іакове, Іакове! А онъ рече: Шта е? и рече му Богъ: Я самъ Богъ отаца твоихъ, небой се изиђи у Египетъ; еръ тамо ћу те великимъ народомъ учинити. Я ћу съ тобомъ заедно ићи у Египетъ и тебе ћу водити до краја, и Іосифъ ће метнути руке своје на твое очи.

И подигоше сынови Израиљеви отца свога, и жене свое на колеснице и узевши сво иманѣ свое отидоше у Египетъ. Свію изъ дома Яковљевогъ, кои дођоше съ њиме у Египетъ беше 75 душа. И Іуду посла Іаковъ предъ собомъ ка Іосифу, да га сретне кодъ Иройскога града у земљи Рамесійской.

Іосифъ упрегне свое колеснице и изиђе на сусретъ къ Израилю отцу своме, и яви му се и паде му око врата и плакаше И рече Израиљ къ Іосифу: Садъ нека умремъ; еръ самъ видіо лице твое, и ты си ми іошъ живъ! И рече Іосифъ къ — браћи своіой: Идемъ Фараону па ћу му рећи: браћа моя и домъ Отца мога, кои быше у земљи ханаанской, дошли су къ мени. —

Іосифъ уведе и отца свога и постави га предъ Фараономъ; и благослови Яковъ Фараона. И рече Фараонъ Якову: Колико е година живота твога? и рече Яковъ Фараону: Време живота мога есть 130 година; мали и зли бяху дани живота мога, и недостигоше дана живота монхъ отаца. —

И настани се Израиљ у земљи Гесемъ, и поживе у земљи Египетской 17 година, и быше дани живота нѣговогъ 147 година: А када се приближише дани нѣгови да умре, тада призва онъ сына свога Іосифа, и рече му; Закуни ми се даме нећем' саранити у Египту, но у гробу отаца моихъ. И Іосиф' рекне: Я ћу учинити по речма твоима, и закуне му се. —

И после тога бы казано Іосифу: Отацъ е твой изнемогао. И онъ узевши са собомъ своя два сына: Манасию и Ефрема, дође къ Іакову. И казаше Іакову: Ето сынъ твой Іосифъ иде теби, и укреписе Израиљ и седе на одру. И видивъ сынове Іосифове рече: Тко су ти ови? И рече Іосифъ къ отцу своме: То су сынови мои, кое ми даде Господъ и рече Іаковъ: доведи ми ихъ, да ихъ благословимъ. И приближи ихъ къ нѣму, и онъ ихъ полуюби и загрли, и благослови. —

И рече Израиљ Іосифу. Ето я умиремъ; и Богъ ће быти съ вама и вратиће васъ изъ землѣ ове у землю отаца вашихъ.

И призва Іаковъ сынове свое и благослови ихъ свакога обашка. И Іуди рече: Неће се одузети влада одъ Іудиногъ племена, докъ недође онай, кои е очекиванѣ народа? И кадъ престаде Іаковъ завештавати сыновима своима, а онъ умре.

И паде Іосифъ на лице отца свога, и полюби га и заповеди слугама своима погребателима да погребу отца нѣговога.*) И Египтяни оплакиваху га 70 дана. И каде проћоше дани плача тада однесоше сынови Израиљеви Якова у землю Ханаанску и саранише га у двострукой пећини, кою е купіо Авраамъ за наслѣдну гробницу, наспрамъ Мамвріе.

И поврати се Іосифъ у Египетъ и браћа нѣгова, и сви, кои съ њимъ отишли бяху да саране Якова. А када видише браћа Іосифова, да имъ е отацъ умро, рекоше: да се неће кадгодъ Іосифъ сетити злобе наше, и вратити намъ за све зло што му указасмо. И дошавши къ Іосифу рекоше му: Отацъ те е твой заклео, пре свое смрти говорећи: Тако реците Іосифу: Опрости имъ неправду, и грѣхъ њиховъ, — и прими неправду слугу Бога отца твога. И рекоше му: Ето, мы смо ти слуге. И рече му Іосифъ: Небойте се; єръ я самъ Божій. Вы немислисте противъ мене зло, а Богъ е смисліо о мени добро; и утѣши ихъ. И рече Іосифъ къ браћи своіой: Я ћу умрети али Васъ ће Богъ посѣтити и извести изъ ове землѣ у землю, за кою се заклео отцевима нашима Авраму, Исааку и Якову. И

*) Погребести овде значи оправити мртво тѣло за укоп.

закуне ихъ говорећи: Кадъ васъ Богъ посѣти онда однесите одавде и мое кости съ вама. И скончасе Іосифъ у Египту, бывшій одъ 110 година, и погребоше га, и положише у раки у Египту.

Псаломъ четрдесетшести.

Хвала и славопѣвъ Богу, и предсказаніе Христовогъ Вознесенія.

Вси ꙗзыцы восплещите рꙋками, воскликните Богꙋ гласомъ радованїѧ. Сви народи заплѣштите рукама, ускликните Богу гласомъ веселимъ.

Ꙗкѡ Господь вишнїй, страшенъ, Царь велїи по всей земли. Єръ Господъ найвисшій, есть страшанъ, онъ е великій Царъ надъ свомъ земљомъ. Доћи ће време кадъ ће сви народи правога Бога вѣровати.

Покори люди намъ и ꙗзыки подъ ноги нашѧ. Господъ намъ е покоріо народа, и туђе народе подъ ноге наше покоріо е.

Избра намъ достоѧніе свое добротꙋ Ꙗкѡвлю, юже возлюби. Господъ намъ е изабрао свое наслѣдіе, свою баштину, лепоту Яковлѣву, кою онъ милуе.

Взыде Богъ во восклиновенїи Господь во гласѣ трꙋбнѣ. Узиђе Богъ са узкликомъ, Господъ узиђе измећу гласова трубе. Ово е предсказаніе о вознесенію Христовомъ на неба, зато се као „Входно“ пое на спасовъ данъ, а на тай исти праздникъ читаю се први стихови овога псалма као Антифони умѣсто благослови душе.

Пойте Богꙋ нашемꙋ пойте, пойте цареви нашемꙋ пойте. Пойте, сви народи, нашемъ Богу, пойте нашемъ Цару, пойте!

Ꙗкѡ Царъ всѧ земли Богъ, пойте разꙋмнѡ. Єръ е Богъ Царъ васцѣле землѣ, пойте нѣму разумно, или пойте му разумно поянѣ, разумно га прославляйте.

Воцарисѧ Богъ надъ ꙗзыки, Богъ сѣдитъ на престолѣ свѧтѣмъ своемъ. Богъ царуе надъ народнима, Богъ сѣди на свомъ светомъ престолу.

Кнѧзи людстїи собрашасѧ съ Богомъ Авраамлимъ ꙗко Божіи державнїи земли ѕѣлѡ вознесошасѧ. Поглавари народни сабрашесе съ Богомъ Авраамовимъ, єръ Божіи су они землѣ начелници, па съ тога се врло узвисише.

Паримије.

7. Крупа старости.

Кога Богъ милује и части удостоява, зашто неби и људи тога поштовали. Седа е коса на глави разумнога и доброгъ човека найлепше достоянство и круна.

Три старца држаше вдаредъ славу, и томъ приликомъ приповедише своіой деци, како до те старости дођоше.

Єданъ одъ ньи, кои учитељ и свештеникъ беше, рече: „никадъ нисамъ на дуги путъ завро, кадъ самъ полазно, да кога поучимъ; никадъ се нисамъ узносио. надъ млађе свое; и никадъ нисамъ руке диго да благословимъ кога а да нисамъ одъ свегъ срца и душе мое Бога за благословъ помолио; са тога ме е Богъ овомъ старости благословио.“

Други, кои трговацъ беше, рече: „никадъ се нисамъ са штетомъ ближньега своегъ обогатити покушао; никадъ ме ние ничия клетва у креветъ пратила; чинио самъ одъ могъ имања милости радо свакой сироти, са тога ми е Богъ оволики векъ даровао.“

Трећи, кои судия беше рече: „никадъ нисамъ у силу и у неправду право одржати покушао: у найтежимъ случаима гледао самъ да себе прво свладамъ, са тога ме е Богъ овимъ векомъ обдарио.“

Онда имъ приступише ньнова деца и унуци, и пољубивши им руке ставише свое одъ цвећа оплетене венце на ньнове седе главе, а старци благословише децу говорећи: „како младостъ, таква нека вамъ буде и старостъ, и нека и вама ваша деца то буду, што сте ви нама, на седой глави цветни венци.“

Старостъ е лепо достоянство, кое се придобива само путемъ умерености правде и мудрости, поштуй е дакле, кадъ е самъ Богъ те части удостоява.

Вечити теретъ.

(Єдна приповедке.)

Кнезъ неки хтеде одъ свог суседке комадъ землъ прекупити, да свою башту расшири, а кадъ ова тай комадъ землъ єдино наслѣдство одъ отца своегъ продати нехте разерђенъ кнезъ отме на силу. Бедна жена оде судии, кои добаръ пријатељ кнежевъ беше, и потужи се. Судија одма устане и узевъ єданъ џакъ собомъ на коня оде кнезу, коегъ у башти нађе. „Дозволи ми господару, рече судија, да овай џакъ земљомъ изъ

удовичине баште напунимъ, и бедну баръ тимъ утешимъ.“ Кнезъ дозволи говорећи: „Узми; кадъ е луда и не хте за новце землю дати, право е, да іой се отме.“ Кадъ судија цакъ напуни, онда замоли кнеза, да му помогне цакъ на коня дигнути. Кнезъ покуша, а кадъ виде, да га ни съ места маћи немогаше рече: „теретъ е велики, немогу.“ Онда судија са великимъ озбилћемъ рече: „Кадъ ти е тай єданъ цакъ землѣ толико тежакъ, да колико ће те цела њива удовичина, у коіой илядама иляда цакова има, крозъ целу вечностъ тиштати: Сети се и остави сироти землю.“ Кнеза ове речи толико и устрашише и тронуше, да одма њиву натрагъ поврати.

Чобанинъ и пасъ.

(Єдна басна.)

„А где си ти?“ упита чобанъ пса, кои єдаредъ дома небеше.

„Несрди се, — рече пасъ, — био самъ мало кодъ могъ болестна пријателя у пооде.“

„Лепо, и нека ти онъ захвали, алъ я не; нѣму су любавъ учинио, а мени штету. Најболѣ дело изваће на зло, кадъ се на нѣму своя дужностъ занебрегне. Докъ си ти у пооде био, курякъ ми најлепше овце однесе.“

„Ние могућно, викне пасъ; та башъ кодъ нѣга самъ и био, и кадъ му представи, како су овце благе и добре, и како неправду чини, што ихъ дави, мое га речи толико тронуше, да ми се завешта, да ихъ никадъ више дирнути неће.“

„Будало! — уздану чобанинъ, — и ти верујешъ, да ће се курякъ обрлатити и одъ оваца одвратити дати, и да ће башъ са благости њнове нарави њима милостивъ бити!

Лавъ са магарцемъ.

(Єдна басна.)

Кадъ оно лавъ са магарцемъ, кои му своимъ дераньемъ помагаше ловъ ловити, по шуми ходаже, викне као у подсмевъ с дрвета врана: „ала лепа дружства за лава, варъ те ние стидъ са магарцемъ упоредъ ићи!“ Не, одговори лавъ, ко се іошъ оногъ, ко му помаже стидио.

Жаба и мишъ.

(Єдна басна.)

Често є наймалецкия животиница найнадутия.

Жаба опази єдаредъ край воде дебела вола. Одма се стане и она надимати и викну мишу: „Гле оногъ вола, што онде край баре пасе, а гле мене, ел' да сам и я онако вилика као он?“

„Ти! ни близу!“

„А сад?“

„Улуд се напињеш, неможеш ти никад онака бити.“

„Али сад сам зацело онолика?“

„Иди небудалиши.“

„Та я ћу се напрећи, и морам онолика бити, ма пукла.“ То рече, и кад се последњи пут напреже, распуче се.

Будала и угине, а неопамети се.

Тице и земљеделство.

(Єдна пролетна лекция за сву децу, и за старце.)

Тица є у економии одъ велике важности. Безъ тице нема земљеделства ни икое вегетације. Тица ту изради посо, коегъ немогу милиони людски руку ни близу онако валяно израдити. То найболѣ видимо на штети и опустошаваню, коегъ гусеница и буба почини. Шта све люди нераде, каква средства и начине несмишляю, да томъ на супротъ стану, па улудъ; и што немогу стотине стотина люди учинити, то неколицина тица учини.

За осведоченѣ тога огромногъ црве и бубе таманећегъ тичиегъ посла, кои све томъ подобне людске напоне непрегледно превазилази, и кои є за люде условлѣ не само благостаня, него башъ самага обстаня навешћемо само неколико примера:

У єдномъ стакленяку беше на лишћу одъ три струка руже до 2000 вашица; ту пустише єдну єдину бареску сеницу, и за неколико часака покупи та вашице све до єдне и очисти руже болѣ, негъ што би ихъ икоя людска рука за то време очистити могла.

Я самъ имао єдногъ црвендаћа у моіой соба, и бровћи єдаредъ виде, да за 1 сатъ преко 900 мува увати и поведе.

Єданъ паръ ноћни кобчића поваташе єдно вече на очи гледъ насъ више, за $^1/_4$ сата, читавъ рой мушица.

Єдногъ патицврка вребао самъ єдаред, и наброяо, да єдно на друго у свакомъ сату на 36 пута по црвића илъ бубицу своимъ у гњизду тичићима донесе.

Сенице су за воћке као и за шуме одъ неоцениме користи. Милионе милиона црви и бубица пождеру, кое би страотно шуму и воће осакатиле. Єлова лептирица она найшкодљивия одъ свию, снесе по дваредъ на лето по 6 до 8 стотина яя; колика гомила изаће дакле ту одъ єдне єдине, кадъ и одъ оти баръ половине, одъ сваке по 600 до 800 изаће; али, свака ихъ сеница са своимъ тичићима по више иляда сваки данъ утамани.

Узъ сенице иду и пузавци и трчуљци, пакъ ихъ и ови и зими и лети подъ коромъ дрва траже, одкудъ ихъ изъ найдубља пукотина за чуто вешто извући умеу.

Исто су тако сенице и по баштама и по воћняцима одъ неоцениме користи. Године 1858 опазимъ я грдну гомилу гусеница све одъ оне найпогание лептирице, кое ми све лишће са више дрва тако пождераше, да као опалѣна саевимъ гола осташе. Подъ всенъ опазимъ милионе яя, што у онимъ длакавимъ гнѣздама по свима дрвима и граню расуто стаяше. Я станемъ дрва чистити, и то ме коштова силногъ посла и новца, али се увери, да су людске руке врло малене и некадре той непасти на супротъ стати, и готовъ беаше мои найлепши дрва пропастъ дочекати. Али, подъ зиму опазимъ, где єдна по єдна сеница и патицвркъ амо долетати поче, и за неколико дана, као да єдна другой доказиваше, доће ихъ читаво ято, што све незна се коя одъ кое журние гусенице ваташе, и на очигледце гусенички гнѣзда нестаяше. У пролеће нагнѣздище се ту 18 пари сеница и тогъ лета врло мало гусеница у моимъ воћу преоста, а године 1860 очистише ми ти мали гусеничари дрва моя тако, да више ни єдне одъ лека гусенице нѣбеше, те дрва у найлепшимъ листу и цвету сияше.

Исто су тако и врабци полезне тице; єданъ єдини утамани преко 3000 гусеница сваке неделѣ докъ тичића има; а тимъ и сувише накрми оно мало штете, што крађомъ оне шаку две трешаня илъ грашка начини.

Исто су тако совуљаге полезне; и оне сваки данъ ютромъ и вечеромъ на ловъ излазећи грдну гомилу буба и мува а особито они вечерняка и ноћника лептирова и њиови црва утамани.

Има неке сове, кое исто као и чворци, и чавке, и вране, и гаврани, и крешталице, и стракани, оногъ найпрождрљивиегъ црва и истогъ бубу кокицу непрестано траже и тамане.

Єданъ енглезъ мотрио е дуже времена на єдну булюну, и гледао, где сваки часъ готово свако 5 минута по єдногъ миша у гнѣздо донашаше.

Єдна пуштовка донесе єдногъ вечера око петровадне на мое очи 11 мишева своимъ тичићима.

Овако би се дало іошъ гомилу примера навести; и о овомъ се може сваки, когодъ добро мотрио буде, уверити.

Можели се дакле веће грεоте и лудости замислити, него те тако очевидно полезне тичице проганяти ватати и тући, као што то многа неваляла деца и будаласти простаци чине, и те одъ свои станова плашећи растерую.

Готово све ситние тичице ране се или єдинце илъ већомъ старномъ, целе године илъ за време одраћивања тичића са црвма, бубама, пауцима и т. д. тако су све врсте пиньица, стракана и сврачака, дроздова, муварки, ципа, цврчака, певака говедарки, ковачића, сеница, шеви, зеба, штрнадака, ласти, детлића и т. д. тако су сви чворци, царићи и патицврци, сви врабци, пузавци, трчуљци, и ко би ихъ све изброво. Све ове врсте тица утамане мирядама гусеница, црви, мува, буба, мрави, вашица, лептирица и лептирова и њиови яя и т. д. и то по врло мудрой наредби, єдне єдну, друге другу врсту тогъ гада ватаюћи, єдне по овомъ друге по ономъ воћу дрвлю расаду и билю и цвећу, свака своимъ начиномъ вештиномъ и лукавствомъ њи тражећи; єдне ихъ умеу съ лишћа и гранчица покупити, друге изъ пукотина коре и изподъ коре извући, или на летеню у воздуху уватити, или изподъ землѣ изчепркати.

Зато би валяло, да се сви земльедьци свойски заузму, и те полезне животиньице као свое Богомъ наређене саюзнике, найверние приятелѣ и довекъ на опреву стоеће стражаре онако закланяю и чуваю, како оне по той своіой важной служби заслужую. И ако неможемо по свемъ свету, алъ баръ по нашой околини можемо овима благодеима своимъ свое станове поля и воћнаке сила омилити.

Сваки разумни економъ валяло би, да овимъ полезнимъ тичицама колко е комъ могућно кодъ себе стана и заклона даде; а то ће учинити: ако тичия гньизда на миру оставляо, свако диранъ скиданъ свальиванъ гньизда, ваденъ яя илъ тичића, ватанъ илъ убиянъ тица или само плашенъ тихъ као грехъ и злочинство сматрао и тако каштиговао буде; далѣ, ако сва шупля дрва и гране, где тице ове найболѣ заклона нађу штедио, те шупльине и рупе садъ пре негъ што ће тице доћи одъ лишћа трулећегъ и плесня очистио буде, да имъ е мило у нутра ући, и ако би рупе тако стояле, да киша у њи ући може,

ни са маломъ дашчицомъ или парче коре као настрешницомъ заклоню. Чимъ то учинио буде, одма ће тице осетити, где су радо примљене и дочекане, одма ће наћи и настанити се, и за еданъ часакъ трудъ тай стоструко накнадити. Разумни економи чине іошъ више, да ове верне и вредне чуваре себи приманме: начине сандучиће са згодно стављенимъ вратма, и те по дрвима гранама и осталимъ згоднимъ местима понамештаю те тимъ тичице те у свое баште и воћняке намаме, где се одъ часа оне и настане.

О ватаню и сбираню буба.

(Види у предидућемъ брою, о ватаню лептирова.)

Ватањ и сбиранѣ буба исто е као и ватанѣ и сбиранѣ лептирова за децу и мила и полезна забава, пакъ ево и радъ овогъ неколико правила.

За ватанѣ буба нуждно су исте онаке справице, као и за ватанѣ лептирова: исте оне кутие, исте чиоде, исто онака само одъ гушћегъ платна начињена мрежица, и добро е іошъ кою стаклену теглицу собомъ понети.

Ватаюћи и сбираюћи бубе валя и оне ситние исто онако радо скупляти и разгледати, као и оне крупние. Найситние кое се едва виде имаю све оне уде, као и найкрупние, а притомъ су много итрие и животние, и у многомъ погледу далеко знаменитие.

Буба има свуда: по цвећу, трави, граню и дрвма, на суву и у води, неброено врсти. Има многе, кое е и видити тешко, еръ се крию: тако су све оне што у води, особито што по дну вода живе; тако су све оне, што подъ коромъ дрва, што подъ земљомъ, што у и на корену, и оне што у балеги и у ђубрету живе. То све валя онай, кои бубе вата да на уму има. Пакъ ни едно дрво, на комъ одлупљену кору наће, да непроће, већъ да завири, еръ ће ихъ зацело ту наћи, а особито она дрва, са кои спави смолу избияти, да загледа, еръ ихъ на тимъ дрвима найвише има. Исто тако вала сваку крпу шуге на деблама прочеврљити, еръ ихъ се и туда гомила крие.

Ватаюћи бубе съ дрва грана воћа валя грану или цветъ у мрежу савити и отрести, или одсећи гранчицу, и у мрежи е отрести, да на дно мреже падну, а после у лађ отићи, и тамо ихъ одбирати, и ако ихъ многе све одъ исте врсте у мрежици наће, найлепше егземпларе за збирку да одбере, пакъ одма на чиоде надене и у кутие склони, а не као што многи

неваляо обичай има, уваћене бубе на шеширъ приденути, и тако кући носити, где ихъ сунце спржи, те найсяйниимъ бубицама сва сяйностъ потамни.

Ватаюћи ихъ по води, валя мрежицу гнюрати, као оно рибари мередовъ, али и мрежу чешће извући, да вода одиђе, и загледати, ниели шта уловлѣно. Водене бубе ватай по бари, ту ћешъ ихъ више наћи, негъ по текућой води; ту ћешъ наћи водене бикове, воденичаре гнюрце и т. д.

Ватаюћи бубе прстима валя врло смотрено и лаке руке бити, еръ се многой особито ситниіой, чимъ се грублѣ дирне, ноге илъ бркови, пипци илъ крила поломе, и онда нису за збирку више.

Продеванѣ чиодама иде овако: увати бубу међу два прста, и чиодомъ е крозъ десно крило тако прободи, да чиода између леви средњи и стражњи ногу прође, алъ пази, незадени у бутъ кои, да форму ноге неукваришъ.

Игле треба да су све едне величине, и све еднимъ правцемъ продевене, еръ онда цела збирка лепши изгледъ има; врло е ружно видити ако е една игла краћа, друга дужа, и една на едну друга на другу страну накривлѣна. Игле треба да су подуже, да недопре буба ногама до дна. Іошъ валя пазити, да све бубе на едной висини игле стое, а не една више илъ плиће, друга ниже и дублѣ.

Бубе су тврђегъ живота негъ лептирови, и могу кадкадъ на чиоди надевене по више дана да живе, и да се муче. Њи ние онако лако умртвити као лептирове, кои чимъ се мало на груди сгнѣче умру; бубу би морао яче сгнѣчити, а онда неби за збирку валяла. За умртвлѣнѣ овихъ ово су средства: чиодомъ продевене стави на жегу сунца и празномъ чашомъ покри; или ихъ на часакъ на врелой пећу, огњишту, илъ у врелой цеви, или на врелой пари подржи, или ако су веће, тури на часакъ у ключалу воду. Неки понесу собомъ стакалце шпиритуса, илъ яке ракие, и бубе у нутра баце, илъ у нутри подрже, докъ неумру. Неки ихъ волию пре на еданъ одъ ови начина умртвити, пакъ онда на игле надевати.

Свака земля, и сваки предео има свое бубе, кое се у другомъ ненаоде; зато сваки, кои ихъ збира, валя да накупи одъ исте врсте више лепи одабрани егземплара, и да ихъ у промену даде за оне, кое нема.

И буба има различити врсти, много више негъ лептирова, кое се по створу телесномъ, найвећма по вилицама илъ риломъ, по брцима и пипцима и ногама разликую, на кое пазити валя, те сродне едно низъ друго ставити,

И овихъ валя на цедуљици име написано имати, и што е найважние, испитивати и вребати, пакъ видити, одъ чега се коя рани и како коя живи.

Дееба.

(Єдна геометрична игра.)

Четиръ брата оће оваки комадъ землѣ тако да поделе, да сваки добие еднаки део, и сваки исту таку фигуру, као ова што е. Како ће е поделити.

Решенѣ задаће у бр. 5.

Пресеци найпре ножемъ где е точкицама означено. После стави сва три крака едно низъ друго и пресеци сва три уедаредъ.

Рачунска задаћа.

Две пилярице понесу на продаю яя. Єдна е имала 40, да дае по 2 нвч. колико ће примити? Друга е имала 60, да дае по 3 нвч. колико ће примити? Ускупа имаше колко яя; да за њи свега приме 260 нвч. Алъ ова скупля боећи се, да ће іой она цену покварити, досети се и наговори ону, да помешаю яя, пакъ да даю паръ по 5 нвч. доказуюћи, да е у цени све едно чим она дае по 2, а она едно по 3 нвч. то е пар за 5 нвч. и да е сва разлика, што ће мало дуже почекати, алъ зато обећи, да ће іой одма чимъ толико пари прода, нѣни 80 нвч. издати. Она пристане, а ова се обрадуе превари. Алъ естъ, кадъ измири ону, неостаде іой подпуно и колко се надаше, єръ за 50 пари по 5 нвч. доби само 250 нвч. а не 260, као овго. Ту се сбуни, и стаде рачунъ и овамо и онамо преметати, и нипошто краја уватити. Ко ће казати, куда се изгубише они 10 нвч?

После неколико неделя доћу опетъ те исте две пилярице; алъ садъ донесе она скупля 60 яя, да дае по 2 нвч. колико ће примити? а она друга имаде 40, алъ да по 3 нвч. дае, колко ће примити. И садъ бише у обе 100 яя, и имаше примити ускупа 240 нвч. Али ова друга позове ону да смешаю, и обећа, чимъ довољно прода да ће одма припадаюће 120 нвч. њой издати, и она пристане. Алъ да вишъ чуда; кадъ яя продаше,

и она прима 120 нвч. преостаде овој не само њени 120 нвч. него іошъ 10 нвч. више. Кадъ то видоше, она се побеси, а ова у чудо даде, и удри съ нова у рачунъ, и преврташе рачунъ и тамо и амо, и шта нечинише, и снезбивише се одъ чуда, алъ никадъ краја рачуну неуватише. Ко ће то изтумачити?

Вештице при рачуну.

(За најстарију децу.)

Ако се мултипликаторъ састои изъ такови цифри, где е свака іошъ едаредъ илъ више пута већа одъ друге низъ ню стоеће, кое е продуктъ већъ наћенъ, а ти мултиплицирай само тай наћени продуктъ толико пута колко е идућа цифра већа одъ преднѣ, пакъ и тимъ се посо брже сврши.

Нп. 6456 има се узети 2489 пута. Овде е прва цифра у мултипликатору 2, друга двареда већа 4, трећа двареда већа одъ 4, 8, и ради овако: 6456×2489

12912 продуктъ одъ 2, прве;
25824, продуктъ одъ 2×2 илъ 4,
51648 прод. одъ 2×4 илъ 8

16068984 прод. одъ 9, и сума свију.

Нп: 9876 има се узети 3692 пута.

29628 продуктъ одъ 3, прве цифре,
59257 прод. од' 2, ер' е 6, друга цифра двареда већа од' 3.
88884 прод. од' 3, ер' е 9, трећа цифра трареда већа од' 3.

36462192 продуктъ одъ 2 са сумомъ свију.

Ако е мултипликаторъ број, кои се у више фактора разложити дае, а ти развожи, и мултиплицирай с тима, пре нећеш посо свршити. Н. п. 456 имасе узети 42 пута. 42 састои се из 6×7 дакле $456 \times 6 = 2736$ и ово мултиплицирай са 7, добићеш 19152 и тим си свршио посо, а уштедио адирање и пискараље неко.

Н. п. 789×63. Узми најпре 7 после све 9 пута, ер е $7 \times 9 = 63$.

$789 \times 7 = 5523$ $9 \times = 49707$.

Ако е мултипликатор смешан број (цело са разбитком) и тако смешан, да удвостьем други цео број дае, онда удвои и мултиплицирай, и најпосле продукт на двое подели.

Н. п. 736 има се узети $2\frac{1}{2}$ пута. Узми одма као да се има іошъ $2\frac{1}{2}$ ил свега 5 пута узети.

$7.6 \times 5 = 3680$, ово подели на двое $= 1840$ и тимъ свршенъ посо.

Н. п. $737 \times 3\frac{1}{2}$, узми као да треба 7 пута $737 + 7 = 5159$ а од овог пола $2579\frac{1}{2}$.

Фондъ учитељска сирота.

На фондъ учитељскихъ сирота стигли су професорскомъ сословию србске препарандие ови прилози: Одъ преосв. епископа темишварскогъ г. Самуила Маширевића 40 фор; одъ преосв. г. епископа вршачкогъ Емилияна Кенгелца 10 фор; одъ преосв. епископа горњо карловачкогъ Петра Іовановића 5 фор. и епископа Никанора Грунћа, 20 фор.

Имена

Г. Г. Предплатника за 1862 год. са сумомъ примљени новаца.

(Продуженѣ.)

ГГ. Михаил Ковачевићъ учитељ у Тарашу 1 ф. 50 н. — Сима Петровићъ трговацъ у Тарашу 1 ф. 50 н. — Дамаскинъ Ђорђевићъ у Батону 2 ф. — Василиі Крстићъ парох у Руми 1 ф. 50 н. — Даница Трифоновићъ ученица у Руми 1 ф. 50 н. — Огняновићъ Илия гимнасиста у Н. Саду 1 ф. 50 н. — Петровићъ Вас. протосинђ. у Темишвару 3 ф. — Срб. народ. школа у Морину у Рисаносрезу 4 ф. — Лазар Циковац парох у Руми 1 ф. 50 н. — Аронъ Илићъ учит. у Мартоњошу 1 ф. 50 н. — Тимотей Бранковићъ пар у Сенти 1 ф. 50 н. и Алекс. Николићъ 1 ф. 50 н. — Михаилъ Божеско учит. и Семиклошу 3 ф. — Іоанъ Вунћъ учит. у Сенти 1 ф. 50 н. — Любомиръ Вишковићъ учит. у Вранѣву 1 ф. 50 н.

Премиє за децу.

Како се приплбжує край првогъ течения ове школске године препоручуємо местнимъ старешинама и управитиљма школа као и учитељма, и дечнимъ родитељма слѣдеће за награду деци нарeђене иконице и књижице, кое се кодъ уредништва овогъ листа по долеозначену цену добити могу.

Иконице: Св. Никола, св. Іованъ, св. Ђорђе и св. Димитриє по 3 нвч. комадъ, 100 комада било одъ едногъ илъ по 25 одъ свакогъ за 2 ф. 50 нвч.

Бисеръ и драго каменѣ, друго умножено и са едномъ иконицомъ украшено изданѣ по 20 нвч. комадъ, и на 10 комада 1 gratis.

Пчеларъ, за старию децу врло ленъ поклонъ, по 20 нвч. комадъ, на 10 егземплара 1 на даръ.

Огласъ.

Трошкомъ фонда школскогъ листа штампано е друго поправлѣно изданѣ краткогъ упутства за србско народне учителѣ. Ово е упутство за точно одправлянѣ свое управитељске и надзиратељске дужности свима местнимъ и диштриктуанимъ управитељма и надзиратељма наши народни школа исто онако

и іошъ пречe нуждно, негъ учитељима самимъ. У нѣму є изложено: кои се предмети, кадъ, и како предавати, за колко времена, кадъ и докле свршити имаю, излошена су учебна средства, опреме, књиге, поделенѣ часова, деце, разреда школски и пр. по овомъ садржаю:

I. Наука вере и закона, и воспитанѣ у њима: а, о воспитаню у вери и закону; б, о науци вере и закона; 1. Молитвице. 2. Катихисисъ. 3. Евангелия и апостоли, 4. Библичне приповедке, 5. Жития светихъ, 6. Ектения, Додатакъ.

II. Наука пояня: 1. О тексту песме, 2. О мелодии песме.

III. Наука гледаня мишленя и говора: 1. Игра сећаня, 2. Игра представляня и описиваня, 3. Игра сравњиваня, 4. Игра ствараня.

IV. Наука писаня са читанѣмъ: А. Наука вештине читаня и писаня. 1. Ручно приготовляванѣ, 2. Умно приуготовляванѣ, 3. Познаванѣ, исписиванѣ и исчитаванѣ писмена. Б. Практично користенѣ съ наукомъ писаня. 1. О диктандама, 2. О слободнимъ писменимъ саставцима. Додатакъ о прегледаню прописа. В. Практично користенѣ са наукомъ читаня, 1. Букваръ, 2. I. Єзикословна читанка, 3. Часловацъ, 4. II. Єсикословна читанка, Додотакъ, 5. Псалтиръ, Додатакъ.

V. Наука рачунаня. О поступку при рачуну уобште. Рачунъ у I. разреду или са букварцима. Рачунъ у II. разреду или са часловцима. Рачунъ у III. разреду или са псалтирцима, Рачунъ у IV. разреду главни школа.

Додатакъ I. О телесномъ изображеню. Додатакъ II. О слепой и немой деци. Додатакъ III. О школскимъ законима. 1. О владаню у школи, 2. О владаню у цркви, 3. О владаню изванъ школе и цркве, 4. О школскимъ каштигама.

Додатакъ IV. I. Поделенѣ школа. II. Поделенѣ деце. 1. О обичнимъ помешанимъ школама, 2. О женскимъ школама, 3. О двокласнимъ школама, 4. О трокласнимъ и главнимъ школама, 5. О недељной школи 6. О шегртской школи.

III. поделенѣ часова: 1, За учителя првогъ разреда, илъ букварaца; 2, за учителя другогъ расреда, илъ часловица, 3, за учителя трећегъ разреда, илъ псалтираца, 4, за учителя четвртогъ разреда на главнимъ школама; 5, за учителѣ трокласни школе; 6, за учителѣ на двокласнимъ школама, 7, за учителѣ на обичнимъ кколама.

Додатакъ V. о школской опреми.

Додатаке VI, о школскимъ свечаностима.

Књига има 9 табака, и две литографисане таблице,

и кошта 50 новчића.

Налази се на продаю кодъ слѣдећи:

У Н, Саду кодъ Г. учителя Тодора Димића и кодъ фактора епископске печатнѣ; у Панчеву кодъ окружногъ школ. управителя Г. Чобића; у Вршцу кодъ Г. учителя Димитрія Бакића; у Кикинди кодъ девоячкогъ учителя Г. Стевана Петровића; у Оросламошу кодъ Г. Светозара Белесліє учителя; у Темишвару кодъ градскогъ учителя Г. Ђорђа Іовановића; у Чанаду кодъ Г. Дионисіє Стефановића учителя; у Бечкереку кодъ Г. Александра Станића учителя; у Франѣву кодъ Г. пароха Райковића; у Елемиру кодъ Г. Симе Величковића учителя; у Сенти кодъ Г. Іоана Вунћа учителя; у Шандору кодъ Г. Лазара Поповића учителя; у Сомбору кодъ Г. Николе Вукичевића препарандіє професора; у Брестовцу кодъ Г. Стевана Милашиновића учителя; у Карловци сремски кодъ Г. Протођакона Илариона Руварца; у Митровици кодъ окружногъ школа управителя Г. Теофила Димића; у Буковару кодъ Свештеника Г. Косме Станића; у Далю кодъ Г. Игнята Поповића трговаца; у Осеку кодъ Г. Протопресвитера Атанасіє Поповића; у Качфали кодъ Г. Протоперсв. Драгутина Груића; у Столномъ Београду кодъ Г. Протопресвитера Оџића, и кодъ Честнѣйши Консисторія у Пакрацу, Плашкомъ, и Задру.

Иконица

За преміє деци наменѣни: има у Сомбору кодъ Г. Николе Вукичевића професора препар. у Вршцу кодъ Г. Бакића учителя, у Н. Саду кодъ Г. учит. Тодора Димића и Аарона Михаиловића; и кодъ Честнѣйши Консисторія у Пакрацу, Плашкомъ и Задру.

Брзотискомъ Епископске печатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 7 У Новоме Саду, 10. Марта 1862. **Год. V.**

Како се постане валянимъ учителѣмъ?

II.

У првомъ чланку (види бр. 3) изложено е, шта сваки безъ изузетка чинити има, да се са правомъ учитељ назове: а овде ћемо изложити, шта има онай чинити, кои оће не обичанъ већъ бољи и вретнии учитељ да буде.

За ово е нуждно непрекидно бављењѣ са онимъ књигама и листовима, у коима е о учитељма у учитељству речь, и то не текъ овлашно загледанѣ, већъ свойско найозбильние читанѣ, ученѣ, премишлянѣ, накъ користенѣ съ њима. Између тихъ књига св. писмо е прва и найважнија; она намъ неба раствара, небеснога отца показуе и насъ за децу његову изявлюе, она намъ найлепша правила за обучаванѣ и воспитаванѣ млађи и деце дае, и християнски учитель има се тих найвећма придржавати. — Овамо спадаю и све оне књиге, кое наситние о учитељской вештини и дужностима речъ воде; само се валя овде одъ обе оне крайности чувати; ни сваку новину одма као правило и законъ примати, и по томъ безъ икоеъ кушаня и обзирања, далъ е и практично и успешно терати; нити се као оно закованица одъ свега новогъ узаптити, на само као неки — терати по старински; него се валя и овде оне апостолске речи држати: „покушайте све, а задржите найболѣ.“ — Овамо спадаю іошъ и све оне књиге, што умни хризонтъ учителя разширую, нове идее у њима пробуђую, нове погледе и сматраня даю, срце и душу лепше и благородние оплођаваю. Одъ тихъ књига и писама найболѣ су оне, кое су популарние написане, а са живљимъ осећанѣмъ и представлянѣмъ, еръ су тимъ по читателя издашние и плодние.

Друго е главно средство, поодењ други школа и гледанѣ шта и како други валяни и вретни учитељи раде. Са овимъ найпрактичнимъ и врло важнимъ средствомъ изображаня учи-

тељскогъ аснити се, нема баш сваки лако прилику; али коме е озбиля за тимъ стало, и комъ свое благо на срцу лежи, тай ће и у найнезгоднимъ околностима опетъ пута и прилике наћи, да се са овимъ одвише важнимъ средствомъ асни. Средство ово препоручуемо тимъ већма, што е и искуствомъ осведочено, да е то текъ онима одъ найвеће користи, кои већъ некогъ искуства у учитељству имаю. Почетници и новаци у учитељству неуму ни у найврстнијегъ учителя ништа видити нит' шта научити, алъ вештаку и практику упадне све ново, лепо, и подражаня врстно у туђемъ раду одма онога часа у очи, и онъ запамти, пакъ одма и самъ то са своіомъ децомъ покушава.

Треће е главно средство друженѣ са своимъ колегама, особито съ онима, кои су свомъ званю са своимъ љубави одати, и кои су у извршиваню ти дужности найвештии. Овде ние нуждно доказивати, него само свакогъ на свое собствено искуство сетити, и сваки ће увидити, колико се силно тимъ друженѣмъ научити даде, ко се само тимъ користити уме; еръ има сила и такови прилика, да баш са найвештиима и найваляниима у друштво дођемо, пакъ намъ опетъ нигде никое асне небуде. Когодъ о себи држи, да онъ своимъ знанѣмъ и вештиномъ све остале превазилази; томе та нѣгова лудостъ неда одъ другихъ научити ништа, ма колко се съ њима дружио, и ма колко они вешти и ваљяни били. Има по неки, іошъ дублѣ у ту лудостъ ушавъ, обичай, свуда где годъ дође самъ самцатъ речъ водити, и свако туђе мнѣнѣ одбацати; тай самъ себи путъ пресеца, умно благо съ тешкомъ мукомъ стечено съ другогъ на себе превести. Има многи, кои ту лепу прилику само у томъ страћи, говорећи о стварма кое ни у коіой свези и одношеню са учитељствомъ нестое: и тай самъ себи савъ онай добитъ укида, коегъ би изъ тогъ друженя и ти састанака имати мого. По томъ су дакле мудростъ, са нѣномъ готовости свудъ и одъ свакогъ учити, и смерностъ са нѣномъ готовости свакогъ чути и одъ свакогъ себи казати дати, и љубавъ къ званю, коя свудъ само благо школе гледа найглавния условля, овимъ се средствомъ са благословомъ аснити.

Колико е то друженѣ користно, іошъ су одъ много веће користи учитељски састанци и конференције, зато, што ихъ се овде іошъ више састане, пакъ више искуства уедно искупи; алъ и ови су састанци само за оне одъ користи, кои долазе да чую и науче, да своя искуства саобште и туђа приме; а кои држе, да све знаю, да ничегъ више учити немаю ни требаю, тима не да састанци ови ништа аснити неће, него ће ихъ іошъ луђе начинити. Има ихъ кои и овамо ни за што друго и

недоћу, него само да се прошале, проведу, са старимъ познаницима састану, или да се прочасте, наједу и напију, іошъ неки да у томе свое бравуре покажу; такови немаю ни понятия о своме званю, ни искрице любави према томе.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

20. Мойсеєво роѣенѣ и воспитанѣ.

(Мойс га 1 и 2:)

Іосифъ умре, и браћа нѣгова и сво поколенѣ оно. А сынови Израилѣви умножо се и оячаю врло. И настаде другий Царъ у Египту, кои непознаваше Іосифа, и рече къ своме народу: Гле, сынова Израилѣви има врло много, и ячій су одъ насъ, хайдте дакле да имъ преваромъ доскочимо, да се како ненамноже, па кадъ намъ се ратъ случи могли бы се они придружити нашимъ непріятельима и насъ надячати. И постави Фараонъ надъ сыновима Израилѣвима настойнике, да ихъ муче пословима и они сазидаше тврде градове Фараону. Али колико ихъ више мучише, толико се они све већма множяше и ячаше. И рече Фараонъ бабицама Еврейскимъ: Кадъ бабите Еврейкињама, а вы ако е мушко дѣте убивайте га, а ако е женско, оставляйте га у животу. А бабице се бояху Бога и неучињаше као што имъ Царъ заповеди. И заповѣди Фараонъ свимъ своимъ людма говорећи: Свако мушко дѣте, кое се Евреима роди у рѣку бацайте, а женско оставляйте некъ живи.

Быяше нѣкій човѣкъ отъ племена Левіина, и жена нѣгова роди мушко дѣте. И они видише да е дѣте лѣно, и крише га три месеца, и кадъ га већъ више немогаху крити, узе мати ковчежићъ одъ сите, и помаза га лепкомъ*) и смоломъ, и мете дѣте у нѣга и остави га у сити (рогозъ шеваръ)**) край рѣке. А сестра е дѣтиня мотрила издалека, да дозна, шта ће му быти. И сиђе ћи Фараонова на рѣку, да се изміе, а слушкинѣ нѣне ходаху нузъ рѣку. И кадъ она види ковчежићъ у сити, пошлѣ слушкиню, и даде га донети.

А кадъ отвори, види дѣте гдѣ плаче у ковчежићу. И пошгеди га кћи Фараонова и рече: То е едно одъ еврейске дѣце! И сестра дѣтиня рече кћери Фараоновой хоћешъ ли, да ти

*) Славенски: „Клей;“ у творителномъ: Клеемъ.
**) Славъ: „Лучица.“

зовемъ дойкиню Єврейку? И рече іой кћи Фараонова: Иди! — А дѣвойка оде и дозва матеръ детиню. И кћи Фараонова њойзи рече: сачувай ми ово дѣте, и отдой га, а я ћу ти плату дати. И узе жена дѣте, и дояше га, а кадъ дѣте нарасти одведе га кћери Фараоновой, и постане іой сынъ, и даде му име Мойсей, говорећи: Изъ воде самъ га извадила. И Мойсей бы обученъ у свой мудрости Египетской, и быяше силанъ дѣлима и рѣчма (Дѣян. Ап. гл. 7. ст. 22.)

И кадъ Мойсей быяше одъ 40 година, отиде браћи своіой сыновима Израилѣвима, и види човѣка Египтянина гдѣ біе нѣкога Єврејанина. И обазресе тамо и овамо, и кадъ никога невиди, а онъ порази Египтянина и сакри га у песку. И другій данъ изиђе и види два Єврејанина гдѣ се бію, и рекне неправедноме: зашто ты біешъ свога ближнѣга. А онъ му одговори: Ко те є поставіо за кнеза и судію надъ нами; заръ хоћешъ да ме убіешъ, као што си іуче убіо Египтянина. И уплаши се Мойсей и рекне: Заръ се зна за то, дѣло. И чу' Фараонъ то дѣло и шћаше убити Мосея. И отиде Мойсей испредъ лица Фараонова, и дошавши у землю Мадіамску сѣде кодъ кладенца. А Свештеникъ Мадіамскій имаћаше 7 кћерій, кое пасаху овце отца свога Іотора. Ове дођоше и црпише (вадише) воду, и напунише корита (валове) да напое овце. И дођоше пастири и отераше ихъ. А Мойсей устаде и избави ихъ, и налій воде и напои имъ овце. И кадъ кћери дођоше отцу, рече имъ овай: Како сте то данасъ тако брзо дошле. А оне рекоше: Човѣкъ Египтянинъ избави насъ одъ пастира' и напой овце наше. А отацъ рече кћерма: Гдѣ є онъ? И зашто сте га тако оставиле: дозовите га да съ нама еде. И настани се Мойсей кодъ овога човѣка, и даде му онъ Сепфару кћеръ свою за жену.

Псаломъ четрдесетдевети.

О правомъ почитованю Бога.

Богъ богшкъ Господь глагола, и призва землю, ѿ костшкъ солнца до западъ. Богъ богова Господаръ проговори, и призва землю одъ истока сунца до запада. Богъ правый призва къ себи све народе, што на земьи живе.

ѿ Сіона благолѣпіе красоты его. Изъ Сіона заблиста се сяйность красоте нѣгове. Найлѣпше и найчистіе се познае Богъ изъ светога писма кое се на Сіону проповеда. Света црква найясніе намъ Богопочитанѣ предае.

Богъ нкѣ пріидетъ, Богъ нашъ и непремолчитъ. Богъ ће явно доћи, онъ е Богъ нашъ, и неће прећутати. Обличитће Богъ свакога за рђава нѣгова дѣла, неће прећутати и затаити ни једнога дѣла нашега.

Огнь предъ нимъ возгоритсѧ, и окрестъ его бѣра сѣлна. Предъ нимъ ће се ватра разгорети, и около нѣга быти ће велика буря. Доћи ће Господъ Богъ са славомъ и силомъ своіомъ, и ту ће намъ показати.

Призоветъ небо свыше и землю, разсѫдити люди своѧ. Богъ ће призвати небо одозго, и землю, да суди своме народу.

Соберите емѹ преподшбныѧ его, закѣщающыѧ завѣтъ его ѿ жертвахъ. Сакупите нему побожне нѣгове люде, кои завѣтъ нѣговъ завѣтую жртвама; кои съ жртвама потврђую завѣтъ; кои жртве Богу приносе.

И возвѣстатъ небеса правдѫ его, нкѡ Богъ сѫдіа есть. И небо ће обявити правду нѣгову, еръ е Богъ судія.

Оуслышите людіе мои, и возглаголю камъ Израилю, и засвидѣтелствѫю тебѣ, Богъ, Богъ твой есмь азъ. Богъ ће рећи: Чуй народе мой, я ћу да ти кажемъ, чуй Израилю, хоћу да ти засведочимъ: Богъ, Богъ твой есамъ я. — У коіой Божіой заповести стои написано исто овако? Кажи прву Божію заповѣсть? —

Не ѿ жертвахъ твоихъ ѿбличѹ тѧ, ксесоженіѧ жеткоѧ предомною сѫть выно. Не ћу те због твоихъ жртава обличити, покарати, та велике твое жртве, што се цѣле на ватри сажижу, предамном су свагда.

Не пріимѹ ѿ домѹ твоегѡ телцѡвъ, ниже ѿ стадъ твоихъ козлѡвъ. Нећу примити изъ дома твога телаца, нити ћу изъ чопорова твоихъ примити јариће.

Нкѡ мои сѫть кси звѣріе дѹбравніи, скоти въ горахъ и колоке. Еръ мои су сви зверови шумски, мои су сви скотови у планинама и волови.

Познахъ всѧ птицы небесныѧ, и красота селнаѧ со мною есть. Я познаемъ све птице небесне, красота пољска са мномъ е, у моіой е власти.

Аще кзалчѹ, нерекѹ тебѣ, моѧ бо есть вселеннаѧ, и исполненіе ея. Па све кадъ бы я и огладніо, опетъ не бы теби рекао; еръ мой е савъ свѣтъ и све што е у нѣму.

Ѣда ли мясо юнча, или кровъ козлѡвъ пію; Заръ я ћемъ меса юнећіегъ, или заръ я піемъ крвъ јарећію? Заръ мени треба она животиня штою вы мени на жртву приносите и спалюете? — Другачія мени треба жртва!

Пожри Богови жертвѹ хвали и воздаждь кышнемѹ мо-

лйтвы твоѧ. Принеси Богу жртву хвале, хвали Бога; и подай вишнѣмъ Богу завѣте твое, што си се Богу завѣтовао, то испуни. Кое заповести Божіе налажу намъ да хвалимо Бога? — Шта се мы заветуемо Богу на св. Крштеню? (Да ћемо живити по нѣговимъ заповѣстима.) Кадъ понавлямо мы то завѣтованѣ? (Кадъ се годъ исповѣдамо и причешћуемо.) Кадъ се мы Богу завѣтуемо, да ћемо какво добро дѣло учинити, онда валя одма и безъ одлаганя свесрдно завѣтъ свой испунити. Коя Божія заповѣсть заповѣда, да даный завѣтъ точно испунимо (III. Божія заповѣсть.)

И призови мѧ вь день скорби твоеѧ, и измꙋ тѧ, и прославиши мѧ. Богъ говори праведницама своима ово: И призови ме у данъ туге твое, призови ме кадъ си у невољи; па ћу те я избавити, и ты ћешъ ме прославити.

Знашъ ли примѣре изъ св. писма како е Богъ, оне кои му се молише, изъ беде избавіо? —

„Іосифа изъ яме, и изъ тавнице; Якова одъ Исавлѣве ярости; Давида одъ Сауловога гоненя, и одъ пакости кою му сынъ Авесалонъ наносаше; Илію одъ гоненя безбожне царице Єзавелѣ; Три младића изъ пећи ужарене; и Данила изъ Лавове яме.“ Тако помаже Богъ и сада оныма, кои га призиваю, и избавля изъ бѣде, свое праведнике.

Грѣшникꙋ же рече Богъ: вскꙋю ты повѣдаеши ѿправданїѧ моѧ, и воспрїемлеши завѣтъ мой оусты твоими: Ти же возненавидѣлъ еси наказанїе и ѿверглъ еси словеса моѧ вспѧть. А грешнику рече Богъ, Богъ ће рећи грешњимъ невалялымъ людма, кадъ имъ судити стане: Зашто ти казуешъ оправданя моя, наредбе мое, законъ мой, и зашто примашъ завѣтъ мой твоимъ устма, а овамо чинишъ неваляла дѣла, мрзишъ на заптъ мой, немила ти е строгость моихъ закона; и одбацуешъ речи мое натрагъ, т. е. непримашъ мой законъ, невладашъ се по моимъ заповестима. Ово говори Богъ особито онымъ людма, кои се претвараю да су побожни, а овамо су имъ мисли и дела неваляла.

Аще видѣлъ еси татѧ, теклъ еси съ нимъ, и съ прелюбодѣемъ оучастїе твое полагалъ еси. Ако си видіо лопова, лупежа, а ты си съ њимъ трчао, и са прелюбочинцима дружіо си се; быо си, као и они, неваляо.

Оуста твоѧ оумножиша ѕлобꙋ, и ѧзыкъ твой сплеташе лщенїѧ. Уста твоя умножише злобу, пустіо си уста слободно да зло говоре, и езыкъ твой саплеташе преваре. Ты рђаве речи говоришъ, и варашъ друге люде. Коя заповесть забранюе псовати и неваляле речи говорити? (Седма Божія заповесть.)

Сѣдѧ на брата твоего клеветалъ еси, и на сына матере твоеѧ полагалъ еси соблазнь. Седећи брата твога оговарао си, и на сына твое матере метао си недела; измишляо си на брата неваляла дела. Коя заповесть Божія забранюе лажи износити на друге люде? (девета.) Како гласи та заповѣсть?

Изреченія Соломонова: Не плети зло на друга свога.

Будала свогъ ближнѣгъ срамоти, а паметанъ покрива. Ко туђе погрешке покрива, тай себи пріятелѣ прави. — Многій допадне зла, само съ неваляла езыка.

Изреченіе Моисево; Не мрзи на брата свога, него ако зло чини, опомени га, да ти се у грѣхъ неупише. и т. д.

Сїѧ соткорилъ еси и оумолчахъ, вознепщевалъ еси беззаконїе, ꙗко бꙋдꙋ тебѣ подобенъ. Ово си ты учиніо, — Богъ вели грешнику — и я самь ћутао, а ты си мисліо безаконіе, мисліо грешно, да ћу я быти као што си ты, да ћу быти теби раванъ. Кадъ Богъ некаштигуе одма грешника, онда гдекои грешникъ мисли, да га Богъ и неће никадъ каштиговати, али се вара; еръ, ако коега и прође каштига за зла дѣла, у овомъ животу, у другомъ доиста ни едномъ мимоићи нећи.

Ѡбличꙋ тѧ, и представлю предъ лицемъ твоимъ грѣхъ твой. Но Богъ говори грешнику. „Я ћу тебе обличити, укорети, казнити, и предъ лице твое изнетћу грѣхъ твой.“ Ма да се како кріе грешникъ и претвара, ма да се одъ людій и сакріе, алъ одъ Бога ни еданъ се сакрити неможе.

Разꙋмѣйте оубѡ сїѧ забывающїи Бога, да не когда похититъ, и небꙋдетъ избавлѧѧй. Разумите дакле и добро упамтите ове речи Божіе, вы кои на Бога заборавляте, и чувайте се да васъ како пресуда ова несграби, па неће быти, ко ће васъ избавити.

Жертва хвалы прославитъ мѧ, и тамѡ пꙋть имже ꙗвлю емꙋ спасенїе мое. Богъ вели: Мене ће жртва хвале прославити. (Ко Бога хвали, тай га и поштуе.) И тамо т. е. у жртви хвале есть путъ, коимъ ћу я праведнику показати мою помоћъ.

Парамитие.

8. Победитељ света.

Велики Александеръ отимлюћи светъ дође у Индии на едну реку рая. Ту се напи оне разблаживе воде, и сила обвесели, ту и свое лице уми, и то га сила подмлади; и онда пође и кровъ многе пустинѣ прошавъ, дође на врата рая: „Отварайте

врата, я самъ победитељ света, царъ све земље.“ „„Ти си крвлю окаљанъ, бежи натрагъ; ово су свети двори, где само праведници улазе.““ „А ви ми дајте баръ споменъ какавъ у знакъ, да самъ овде био.“ На ове речи пруже му једну мртвачку главу. Александеръ је не башъ са вољомъ прими, и даље пође, алъ глава у руци поче све тежа и тежа бивати тако, да је на последку ни држати више немогаше, постаде тежа негъ све злато, што га освоио, тежа негъ сва блага Персије и Индуса, што ихъ заграбио беше. Учуђенъ викне једногъ пустињака и упита, шта то значи? „Та глава си ти, одговори пустињакъ, докъ си живъ, сва блага земна незаситишете, алъ поглед: са шакомъ песка и земље ћу ту главу заронити и смањиће се и постати лака, као и свака друга мртва глава. То учини, и тако се зби. И на скоро се речъ ова изврши. Александеръ повративши се са својомъ војскомъ натрагъ умре у Вавилону, а његово велико царство распаде се и глава победитељва оста као и свака друга мртва глава.

Очарана ја.

(Једне приповедка.)

Заклела се земља раю, да се сваке тајне знаю.

Кнезъ у селу Н. дође једно вече у крчму, и заиште одъ крчмара сатљикъ вина и неколико ровити ја. Кадъ једно је разбие, нађе једну великачку длаку у њему; узме друго, па и у другомъ и у трећемъ исто то. Люди у крчми то видећи стану се чудити, и неки шапћући а други извикомъ говорити, да су ја нечиста, и да се нечастиви съ њима играо.

Кнезъ као да се радоваше томъ, упита крчмарицу, одъ кудъ је та ја купила. „Одъ опанчарева малогъ Симе“ рече крчмарица. Одма заповеди једномъ четнику, да Симу амо доведу. Кадъ Сима у собу ступи, кнезъ намргођенъ викне: „Ти си лоповъ, гвожђе на нёга, одавно я тебе ватамъ, одавно моіой комшиници нестае ја, и никако да увати лопова; пакъ самъ іой светово, да свако је игломъ пробуши, и у свако по једанъ вигъ тури, и запушено опетъ у гњездо остави. Ето је изашло дело на видело, долио си; гвожђа на нёга, па у апсъ, и тамо ће судъ дочекати.“

Чела и Лептиръ.

„Колико се мучишъ кукавицо, рече лептиръ чели, непрестано одъ цвета до цвета летећи и медъ збираюћи, а за кога? Ено отималица човекъ вреба да узме све, и да се са тво-

іомъ мукомъ части, а теби ни живота да неостави. Нисилъ будала, своимъ душманину са своіомъ мукомъ частъ спремати!“

„Я тако себично немислимъ одговори чела, мени е башъ то радостъ, кадъ другомъ радостъ учинити могу, а ко ме узпази, самъ себи ће добро чинити.“

Єла и маовина.

Поносна єла стане се єдаредъ маовини ругати: „ала си уде среће, нико те и невиди колицна си.“

На єдаредъ дуне бура, пакъ поносну єлу на двое сломи.

„О како самъ срећна я, уздане ниска маовина, я с' овомъ удомъ срећомъ моіомъ!“

Іошъ неколико прича о Лаконцима.

За читанѣ и изображанѣ характера.

(Види бр. 5 стр. 76.)

Упитанъ Леонидъ (найславнии грчки войвода) „заръ ћешъ съ толишно другова на ону голему войску непријателя поћи?“ Одговори: „ако е на мношство, онда ние ни сва Грчка довољна, толика е сила непријателя; ако лъ е на юнаштво, онда е ово довољно.“

На исту приметбу одговори другомъ некоме: „Довољно и сувише да погинемо.“

Кадъ Ксеркъс (персиски царъ) Леониду поручи: „Тебе ћу, ако на мою страну прећешъ, господара целе Грчке начинити;“ овай одговори: „Да ти знашъ, у чему е права слава, не би за туђимъ грамзио; а мени е далеко слаће, за слободу мога отачаства погинути, негъ надъ моіомъ браћомъ господаръ бити.“

Кадъ Ксеркъс Леониду поручи: „покори се и пошаљи оруже, одговори овай: „дођи, да га однесешъ.“

Упитанъ Агезилай лаконски краљ, како е тако великимъ юнакомъ изашо, одговори: „нестрашећи се смрти.“

Кадъ му єдаредъ показаше неки градъ, како якимъ зидинама ограђенъ беше, одговори: „Єсте лепъ, алъ не да люди, него да жене у нѣму седе.“

Кадъ га єдаредъ упиташе зашто неда Шпарту зидовима и бедеми оградити, рукомъ на граћане показавши одговори: „ено бедеми и ограда Шпарти.“

На ту исту приметбу отговори другомъ некоме: „Не съ

дрвлѣмъ и каменѣмъ него съ юнаштвомъ граѣана, треба градови да се утврде.“

После сретно окончана рата съ Персіянима, кадъ му персиски царъ писмо посла, у коемъ га на пријатељство позиваше, одби посланике и неотворено писмо натрагъ, са овомъ одпорукомъ: Ние требе писма; ако се Ксеркъс узвлада као пријатељ Лакедемона и Грчке, умећемо и ми пријатељство вратити; аколи га уватимо у шеретлуку, нећемо пријатељи бити, ма колко писама писао.“

Єдаредъ опази неко дете миша киньити, и кадъ мишъ дете угризавъ оте се, Агезилай окренувъ се свима рече: „Кадъ се и тако малецна животиньица уме одбранити одъ онихъ, кои є кинѣ и вреѣаю, а да шта треба люди да чине.“

Кадъ Агезилай у битки некаквимъ лукавствомъ непријателя превара и поби, и неко га прекоре, да то ние юначки, одговори: „Уговореньъ миръ погазати, то є безбошство; а у битки непријателя преварити, не само да є и право и славно, него и одъ велике користи.“

Упитанъ Лаконацъ Каликратида: Какви су люди ти Іонци?“ (Єдно колено Грка) одговори: „Валяни за роблѣ, а за слободу ни потуре вредни.“

Кадъ неки Атинацъ Лаконцу Анталкиди као у подсмевъ рече: „Колико се ви Лаконци юначите, и опетъ смо васъ толико пута одъ Атине одвияли,“ одговори овай: „алъ ми васъ бливу Шпарте никадъ ни видели.“

Упитанъ Лаконацъ Агисъ, коимъ се начиномъ може слободнимъ човекомъ постати, одговори: „нестрашећи се смрти.“

Кадъ Єдаредъ Агисъ изподъ бедема Коринта пролазаше, и ньиову висину и тврдину опази, викне: „Какве ли ту жене пребиваю!“

Кадъ єдаредъ неко тврѣаше, да су лакедемонски мачеви тако кратки, да би ихъ вещци прогутати могли, одговори Агисъ: „и опетъ свое непријателѣ домаше.“

Кадъ Педерату Лаконцу явише, да силна войска непријателя на ньи долази, одговори онъ: „Тимъ већа слава по насъ, више ће мо ихъ добити, да побиемо.“

Кадъ у Шпарти нѣга неизабраше у оно 300 найодабрани, што у савету беше, оде дома радуюћи се, и упитанъ, како се може и чему ту радовати, одговори: „Томе, да у Шпарти 300 граѣана боьи одъ мене има.“

Кадъ неки Аргивацъ (друго колено Грка Шпартанскомъ увекъ противно) хвалећи се съ юнаштвомъ Аргивача некомъ Шпартанцу рече: „Кодъ насъ има много шпартански гробова,“

(као кое су Аргивци потукли) одговори овај: „алъ кодъ насъ вашегъ ни вражиега," (еръ се никадъ нико и неусуђаше амо.)

Два путника сукобивши путемъ неколико Лаконаца викну: „Срећа ваша те пре недођосте, а на читаву би чету айдука наишли," а ови іошъ брже одговорише: „срећа њина те они на насъ ненаиђоше."

Кадъ се нека Іонкиня са своимъ драгоценимъ оделомъ и адиђарма разметаше, показа Лакедемонка своя четиръ узорита сина говорећи: „у томе се састои хвала и слава сваке врстне жене, са тимъ нека си дичи и поноси."

Єдномъ Лаконцу момчету тужећемъ се метери своіой, да му є мачъ кратакъ, рече ова: „а ти га надостави коракомъ."

Єдна Лакедемонка оправляюћи свогъ сина у битку, и очинъ му штитъ пружаюћи рече: „Ако се вратишъ, илъ са њимъ, илъ на њему," (т. є. илъ победи илъ погини.)

Єдна друга рече у истой прилици: „Овай ти є штитъ отацъ сачувао, сачувай и ти, пре погини, а неосрамоти га."

Єдна Лакедемонка изашавъ на капию да чуе, какавъ є исходъ битке, кадъ вестникъ доће и рече: „Твои су синови пали, „ викну му: „То те непитамъ, него како є испала битка по насъ?" И кадъ іой рекоше: „Наша є победа" онда рече: „Садъ нежалимъ, што су пали."

Кадъ Брасида у борби за слободу Грчке у Тракии паде, и у Лакедемонъ дошавши посленици матери његовой Аргилеони явише, хвалећи га, какавъ є юнакъ био, да му више равна нема, одговори ова: „То ви незнате; Брасида є срчанъ човекъ био, алъ има у Шпарти много, іошъ бољи юнака одъ њега."

Рачунске игрице.

Напиши ми съ цифрама: дванайстъ иляда, дванайстъ стотина и дванайст.

Напиши съ цифрама сто безъ нуле.

Напиши сто безъ нуле, са шестъ єднаки цифри.

Напиши сто са четиръ деветице.

Напиши иляду безъ нуле.

Напиши милионъ безъ нула.

Решенѣ задаће у бр. 5.

Подели страну А Б на поле, и повуци одатле исту толику дужъ у нутра а, б, после подели страну Б В на поле, и повуци исту толику дужъ у нутра г, д, и изсеци а, б, в, г, д, после подели б, в, на поле, е, и в, д, на поле ж, и повуци изъ њи исте онолике дужи.

Вештпице при рачуну.

(За найстарию децу.)

При Дивизии: Много є краћи посо, кадъ се место подписиваня продукта пакъ одузиманя и подписиваня реста, одма одузима и само рестъ подписує. Нп. 472624 има се поделити на 542.

```
542 | 472624 | 872 краће є 542 | 472624 | 862
  + | 43 6   |                 |  3902  |
      3902                        1084
    + 3794
      1084
    + 1084
      //////
```

Ове са + означене посте ниє нуждно изписивати, са чимъ се много пискариє уштеди.

Ако є у дивизору на краю єдна илъ више нула, онда се те и исто толико цифри на краю дивиденда одсече, и са осталимъ рачунъ извршує, докъ ништа неостане, а онда се одсечене цифре дивиденда као броитељ а дивизоръ као именитељ у виду разбитка подпишу.

Нп. 672345 има се поделити на 1500

```
15(00 | 6723(45 | 448.345/500.
      |  72     |
        123
         345
        1500.
```

Пописъ

колико є коє године приправника изъ србске Препарандіе Сомборске изишло.

Слѣдуюћи позиву у 10. брою Школскога Листа год. 1859 изданомъ, доставлямъ пописъ овай на основу каталога' у Архиви србске Препарандіе сачуваныхъ, съ томъ примѣтбомъ, да одъ године 1826 до 183°/, правыхъ каталога нѣма, него се само налазе классификаціе поединыхъ професора', съ коима самъ се при овомъ послу послужіо. Уѣдно овомъ приликомъ намѣравамъ за вечитый споменъ изложити имена оныхъ кандидата', кои су се ученѣмъ и владанѣмъ найвѣма одликовали и одъ професорскогъ Сословія особито препоручени были.

Год. 1814. свршило є препарандію 20 приправника. Одъ овыхъ су као найотличніи ученици са особитомъ похваломъ препоручени: Николай Іовановићъ садашњій парохъ сентъ Петерскій, и Самуилъ Илићъ, садашњій В. Пречет. архимандритъ Хоповскій за коега є професорско сословіе срб. препарандіе у год. 1826 званично изрекло, да є:„Praestantissimus omni e respectu Docens.“ — Међу онима кои су съ врло добрымъ успѣхомъ ове године Науке педагогичне свршили споминю се: Георгій Исаиловићъ; Стефанъ Іосићъ; Петаръ Ничићъ; Николай Нерићъ; Лазаръ Зубанъ (бывши саветникъ у Србіи), Сава Лонгиновићъ, и Тимотей Бранковићъ (садашњій парохъ сенћански и мѣст. школски управитель.)

Године 1851, свршили су препарандію 29 приправника. Изъ међу коихъ су отличніи ови: Іоанъ Топаловићъ; Ефтимие Стоядиновићъ, Іоанъ Милошевићъ (доцніе бывшій учитель Ново Садскій) Іоанъ Субота Младеновићъ, (сад: дѣловодитель Матице србске); Живко Пекаревићъ, Георгій Миликшићъ и Маћаревићъ Романъ.

Године 1816 свршили су: 10 приправника. Између коихъ су найбољи были: Аркадія Петровићъ, Георгій Милиновићъ, Василіе Филиповићъ, Александеръ отъ Фелдварій; Павао Живановићъ, и Аркадія Татаровићъ.

Године 1817, свршили су само три приправника другій течай, и то су были: Сава Іанковићъ, Исидоръ Мандићъ, и Богославъ Протићъ.

Године 1818, свршило є 18 приправника, одъ коихъ є найотличніи био Георгій Тошићъ.

Године 1819, свршило є ихъ 19; Међу коима найболѣ се одликоваху: Грегоровићъ Павао и Константинъ Поповићъ

(обоица были су много година заслужни учитељи у Сентомашу, и последњій е год. 1849, кадъ су Мађари(Сентомашъ освоили убіенъ); Адамъ Драгосављевићъ (познатый нашъ филологъ, садъ школскій местный управитель у Шиду): и Василіе Арсеніевићъ.

Године 1820, изишло е изъ другогъ курза 10 приправника. Изъ међу овыхъ найбољи су были: Младенъ Ковачевићъ, Іоанъ Поповићъ, Николай Стойковићъ, Симеонъ Лазаревићъ, Петаръ Єлисеићъ, и Єфта Іоановићъ.

Године 1821. свршили су другу годину препарандіе 22 ученика. Међу овыма найболе су се показали: Артеміе Перишићъ, (доцніе парохъ у В. С. Миклошу); Аронъ Поповићъ; Симеонъ Живановићъ, Петаръ Янковићъ, Ђорђе Нешковићъ, Лазаръ Милићъ, Софроніе Яконићъ (парохъ В. Кикиндскій), Никола Максимовићъ. Ове су године такође съ добрымъ успѣхомъ свршили: Стефанъ Живковићъ (сынъ професора І. Живковића), Атанасіе Луяновићъ (садъ парохъ Семартонскій); Петаръ Токалићъ Байскій пензіонованый учитель; Максимъ Яићъ, учитель Дероњскій и Теофанъ Марковићъ учитель Іосифовски.

Године 1822 свршише ньи 21. Изъ свега превосходни су были ови: Арсеніе Стойковићъ (садашній высокопреосвештеный епископъ Будимскій); Аронъ Илићъ многозаслуженый учитель Мартоношкій; и Кирилъ Ракић

Године 1823, изишло е 18 савршеныхъ приправника. Найотличніи были су ови: Іоанъ Радосављевићъ; Іоанъ Исайловићъ; Драгутинъ Груићъ (садъ протопресвитеръ Мохачкопољскій); Теодоръ Оцићъ; садъ протопресвитеръ Будимскій и парохъ Столнобеоградскій); Василіе Бороцкій, (Єромонохъ и списатель); и Аврамъ Предићъ.

Године 1824, изишло е шестъ изученыхъ приправника, међу коима су найболій были: Єфта Ненадовићъ, садъ учитель у Руми, Исакъ Прица, и Павао Єремићъ.

Године 1825, свршили су шесторица препарандію, између коихъ е съ особитомъ похваломъ у каталогу: Іоанъ Болнрићъ, (садашній Парохъ у Будимской Епархіи), и Илія Петровићъ.

Године 1826, было е у другой години 14 приправника, међу коима су найболи были: Константинъ Бабинъ, Іоанъ Апостоловићъ, Іоань Николићъ, и Іоань Анђелићъ.

Године 1827, было е 9 второлѣтныхъ приправника, међу коима су одъ болыхъ были: Маряновићъ, Савићъ, и Дамянъ Суботићъ, бивши учитель у Старомъ Керу.

Године 1828, свршили су другій течай седамнайсторица. Превосходни су были: Петровићъ Теодоръ, и Петровићъ На-

умъ; Іоановићъ Максимъ, Цветко Јосићъ (парохъ Банскій) и Ђорђе Тошковићъ.

Године 1829 1830 и 1831. незна се кои су свршили, будући да одъ тыхъ година ни класификације нема.

Године 183$^{1}/_{2}$, свршило е другій течай 11 приправника. Съ найбољимъ успѣхомъ положили су испыте ови: Петаръ Лончаревићъ изъ Марковаца; Павао Іоановићъ изъ Илока; Лазаръ Іорговићъ изъ Бочара, и Миронъ Стаићъ изъ Павловице.

Године 183$^{2}/_{3}$, свршише 11. Отликовали су се найвѣма: Константинъ Обрадовићъ изъ Гргуревача; Петаръ Богићъ изъ Ватине; Теодоръ Шевићъ изъ Осѣка; и Стояновићъ Василіе изъ Винковаца.

Године 1834, изишло е 20 савршеныхъ препаранда. Са особитомъ и изванредномъ похваломъ окончали су течай: Ђорђе Дедићъ изъ Сомбора (покойный учитель Сомборскій), Теодоръ Радовићъ такође изъ Сомбора, Александеръ Акшамовићъ изъ Аде (покойный аѣанскій учитель), и Никола Блидовићъ, изъ Рацкозара, (парохъ товарничкій и тамошнѣ школе ревностный управитель.)

Године 1835, свршише другій течай 9 кандидата. Међу коима су отличніи были: Атанасіе Иванчићъ изъ Парабуѣа; Љубомиръ Миросавлѣвићъ изъ Дероня, и Лазаръ Ракићъ изъ Итебея.

Године 1836, изучили су препарандію 12 кандидата. Одъ овыхъ особито су похвалѣни: Симеонъ Бакићъ изъ Ст. Бечея, (учитель вршачкій,) и Сава Гойковићъ изъ Шумберка, (парохъ Бременскій у Барањи). Такође съ врло добримъ успѣхомъ свршили су течай: Прокопіе Топенарскій изъ Шарока (садъ: Парохъ у Майши); Петаръ Арсеніевићъ изъ Карловаца, и Ђорђе Врачарићъ изъ Станишића, (садашњій парохъ Парабућскій).

Године 1837, свршише другій течай 17 приправника. Особиту препоруку у владаню и у наукама добыо е: Єфта Лончарићъ изъ Осѣка. — Съ врло добрымъ успѣхомъ изъ наука свршіо е Петарь Ковачевићъ изъ Карлова. Изъ владаня особиту препоруку су заслужили: Григоріе Перићъ изъ Елемира (садъ учитель у Кумани), и Павао Поповићъ изъ Бранешца у Пожечкой Жупаніи.

Године 1838, изишла су изъ заведенія 22 савршена приправника. Са превосходнымъ успѣхомъ науке су свршили и особито препоручени ови: Стефанъ Лазићъ изъ Брестовца, садашњій отличный учитель Шабачке школе у Србіи; Драгутинъ Дадићъ изъ Кишвалубе учитель Аѣанскій; Павле Максимовићъ, и Станимиръ Николићъ родомъ изъ Крушедола. Съ превосходнимъ успѣхомъ свршили су такође науке: Лука Давидовићъ

садашњій учитељ Мокринскій, и Лазаръ Баићъ, недавно умершій процесоръ препарандіе.

Године 183$^{8}/_{9}$, свршише препарандію 18 кандидата. Међу коима су се одликовали: Љубомиръ Вишковићъ изъ Петрова Села, садашњій учитељ дѣвојачке школе у Франѣву; Іоанъ Ракићъ изъ Итебеја; Іоанъ Костићъ изъ Чалме и Младеня Бошковићъ изъ Маркушице (учитељ шидскій, и списатељ србскій).

Имена

Г. Г. Предплатника за 1862 год. са сумомъ примљени новаца.

(Продуженѣ.)

Сташимир Николић учит. у Врањеву 1 ф. 50 н. — Петар' Ђаковачки пар. у Вран. 1 ф. 50 н. — Шибеничка србска школа 3 ф. — Іованъ Кариковићъ ученикъ у Ст. Бечеју 1 ф. 50 н. — Босиљка Гагићева ученица стар. разр. у Ст. Бечеју 1 ф. 50 н. — Марія отъ Ђермићъ учен. ст. раз. у Ст. Бечеју 1 ф. 50 н. — Стеванъ Болманацъ певацъ у Ст. Бечеју 1 ф. 50 н. — Ђорђе и Алекса Ђикићъ ученици у Ст. Бечеју 1 ф. 50 н. — Љубомиръ Ђорђевићъ учен. у Ст. Бечеју допуњава 1 ф. — Ђорђе Павловићъ учит. у Сенћурђу 1 ф. 50 н. — Самуилъ Поповићъ трговацъ у Винковци 3 ф. — Димитри Марковићъ проса у Шиду 1 ф. 50 н. — Илија Маодушъ учит. у Шиду 1 ф. 50 н. — Младенъ Бошњаковићъ учит. у Шиду 1 ф. 50 н. — Младенъ Бошњаковићъ учит. у Шиду 1 ф. 50 н. — Тимотей Стаматовићъ учит. у Шиду 1 ф. 50 н. — Гжи. Александра Марковићъ у Шиду 1 ф. 50 н. — Љубомиръ Момировићъ трг. у Шиду 1 ф. 50 н. — Србска школа Ст. Молдовска 3 ф. — Трифонъ Влашићъ учит. у Сегедину 3 ф. — Сава Фирићаски бележникъ у Т. Кањижа 1 ф. — Миланъ Живковићъ у Ст. Бечеју 1 ф. 50 н. — Софија Гайновићъ у Ст. Бечеју 1 ф. 50 н. — Поповићъ Іоанъ учит. у Бежании 1 ф. 50 н. — Сава Єромонахъ и Богословъ у Београду 1 ф. — Гаврилъ Єромонахъ и Богословъ у Београду 1 ф. — Петаръ Купусаровићъ пар. у Сакула 3 ф. — Димовићъ Іоанъ учит. у Трету 3 ф. — Георги Петровићъ надзиратель школе у Руми допуњава за по године, исто тако и Єфта Неодовићъ учит. у Руми. — Пржићъ Александеръ гимназиста у Н Саду 1 ф. 50 н. — Пришко читалиште 3 ф. — Др. Миша Политъ 1 ф. 50 н. — Симеонъ Станковићъ учит. у Баји 1 ф. 50 н. — Петаръ Іоановићъ учит. у Крчедину 1 ф. 50 н. — Павле Натошевићъ трговацъ у Сланкамену 3 ф.

Листоноша.

Г. Єф. Нен. уч. у Руми. Писмо са 1 фор. За Г. Геор. Петровића писмо ни видили.

Г. Пантел. учит. у Кузмину. І. четврти одъ 1860 год. нема, зато изволите са претичуће (по цени у 36 брою Шк. Л. одъ 1861) 40 нвч. наредбу учинити.

Г. Тод. Малешићу богосл. у Београ. На Шк. Л. одъ 1859, безъ 15 и 16, кое се за 2 ф. 30 н. дае, претичу вамъ 70 нвч. са коимъ изволите разположити. —

Г. Ђ Глибон. учит. у Ст. Бечеју, за ови поново прислати 7. предброника слаће се по нашой жељи други вами gratis припадајући егземпларъ србской школи у Бечеј. За Николу Кириковићу ученика допуњено е одъ пре већъ заоставша 1 ф. са овомъ дакле садъ приполатомъ изволите наредбу учинити.

Г. Малешићу у Београ. явите намъ имена ваши предплатники за 12 ф. 70 нвч.

Г. Маински бак. у Петровосело. Примисмо 1 ф. 30 н. а одбиямо 1 ф. за лањски дугъ. остало 30 нвч. за ову год.

Брзотискомъ Епископске печатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 8 У Новоме Саду, 20. Марта 1862. **Год. V.**

О смерности, и како се даю деца на њу научити?

Смерностъ е една одъ найлепши милина човечие душе. Она се састои у умереномъ паметномъ ценењу свое вредности, и паметномъ показиваню те према другомъ.

Смерни неистрчава предъ друге, — нетура се као оно безстидни, силомъ први да буде, — неузноси се ни знањемъ, ни богатствомъ и племствомъ, ма найвеће било, — немари нигде своимъ преимућствама сияти, — нетрпи никое хвале, ни икон у очи падаюћа отличя и почашћа, коя би га и надъ млађе некмолъ надъ равне илъ надъ старие уздизала; онъ туђе заслуге цени и уважава, а о своима неда говорити; онъ увекъ себе за манђ држи, негъ што е, и радие се бави съ нижима, безъ да се и найманђ за виша држи; онъ поштуе старие найвећма, а понижуе се и међъ млађима, пакъ моли, где има право искати, благодари и на ономъ, што му се мора дати; онъ чини добра да га и незнаю, и нетражи никое благодарности ни награде; са тога е свакоме мио и драгъ; iошъ е онъ свакомъ користанъ наукомъ и саветомъ; ако науку дае, свакъ е радъ слуша, ако ли саветъ, свакъ га радъ прима; сами укори кое дае благи су, нитъ се на зло приме, еръ нема у њима ни мрве гордости, коя би вређала.

Смерностъ е лепа и мила врсностъ, и то како на мушкой, iошъ лепше и милие на женской глави, овой е найлепши украсъ, и показуе се не само у погледу и говору, у оделу оду и понашаню, не само у свечанимъ приликама и у озбилю, него и у забавама и весељу, свакадъ и на свакомъ месту чува се одъ свега, што би и само необично било, некмолъ што би очи целе дружине на се навлачило.

Смерностъ е мила и на старима, а на млађима е еданъ одъ найлепши цветова младостни милина и врлина. Кодъ старии умни Грка смерностъ е на младежи найвећма ценъна била, то имъ е био известанъ знакъ будућегъ найкрасниегъ човека.

У Св. Писму хвали се смерностъ на врло много места: „Нечините ништа у пркосъ, ни за празну славу, него понизносћу чините єданъ другога већа одъ себе.“ [1] — „Обуците се као изабрани божии у милостъ, доброту, понизностъ, кротостъ, стрпељивостъ, сносећи другъ друга и праштаюћи, ако има ко шта на кога.“ [2] — Слушайте се међу собомъ, и стеците понизностъ; єръ се Богъ гордима супроти, а пониженима дае благодатъ.“ [3] — „Немислите о себи више негъ што валя, него у смерности, као што є коме Богъ уделио.“ [4] — Много є велики и отличи, алъ тайне божіе само ће смернима бити откривене.“ [5] — „Где є смерностъ ту и мудростъ; где гордостъ, ту и срамота.“ [6] — „Сваки кои се подиже понизиће се, а кои се понижуе, подићће се.“ [7] — „Предусретай друге съ поштованћмъ, и држи се узъ ниже.“ [8] — Поштуй друге више одъ себе.“ [9] — „Будите понизни, да будете у дану божиегъ гнѣва поштеђени.“ [10] — (Види іошъ и Іов. 22. 29. Псал. 113 и 118. Прич. 29 и пр.) Смерностъ є основа свакогъ напредка и среће, и чуваръ одъ пропасти. „Блажени нищи духомъ, яко тѣхъ есть царство небесное. (За примеръ види іошъ: Лука 13. Матей 11. 29. Іованъ 13. 7. Филип. 2.) По свему є томъ смерностъ тако важна, да безъ нѣ никое добродетели нема; смерностъ ихъ текъ учини тимъ: она ихъ облагороди, она имъ сяйностъ и цену даде, она имъ увиси милину, као копрена лепоту. Смерностъ є найизвестнии знакъ заслуге и вредности.

Алъ колко є смерностъ лепа и мила, толико є гордостъ, високоумлѣ и безстидностъ срамна и гадна. Гордостъ є явно вређанѣ свакогъ, съ кимъ годъ се сукоби. Гордостъ тражи све да понизи, да би само себе дигла. Горди и високоумни радъ є, да га држимо за веће, негъ што є, — да му више верујемо и приписуемо, негъ што заслужуе, — да на њега више држимо, негъ што є вреданъ, — и да о нѣму вазда найлепше мнѣнѣ имамо; нѣму є непрестано то по глави, како би натерао савъ светъ, да га уздиже, и да му почашћа указуе, коя никадъ заслужно ние. Гордостъ, високоумлѣ и безстидностъ гадно су и на зреломъ човеку, на жени іошъ гадние, алъ найгадние на младежи; и ма да кодъ младежи осећанѣ снаге отме махъ, єръ незрела паметъ неуме да свою снагу одмери према неволяма живота, те отудъ изађе хола, суетна,

---

1, Филип 2 3. 2, Колос. 3. 12. 3, Пет. I. 5. 5. 4, Римљ. 12. 3. 5, Сир. 3. 21. 6, Сол. Пр. 7, Лука 13. 7. 8, Рим. 12, 10 и 16. 9, Филип 2. 4. 10, Прор. Зеф.

обестна; опетъ е тако несносна, да е свакъ омрзне, еръ своимъ наметанѣмъ, истрчаванѣмъ и безстидношћу свакога и млађега увреди, некмолъ стариега. „Гордостъ свали свакогъ“ [1] — „Непуштай гордости ни у срце, ни у речи твое ући; еръ е она почетакъ пропасти.“ [2] — „Гордостъ дође, кадъ човекъ одъ Бога одпадне.“ [3] — „Горди мисле о себи Богъ зна шта.“ [4] — „И ако найманѣ шта учине, надигну вику, и угнѣтаваю друге, и хвале се као лаже.“ [5] — Рука гордогъ би ће сломиена.“ [6] — „Богъ ће куће гордихъ порушити.“ [7] — „Горде мрзи Богъ и васъ светъ.“ [8] — Смерностъ учини неприятелѣ приятељма, а гордостъ приятелѣ неприятељма. Смерностъ начини люде анђелима, а гордостъ е начинила анђеле ђаволима, — она е свалила анђеле съ неба, и истерала люде изъ рая. Високоумлѣ е іошъ грђе, оно надуе и залуди. Високоумлѣ е известанъ знакъ слабости, и іошъ нечегъ малешниегъ у глави илъ у срцу, илъ на обоеемъ. Високоумни е самъ у себе залюблѣнъ, и држи, да само онъ свудъ наймудрие рећи и наймудрие учинити уме. А безобразникъ и безсрамникъ іошъ далеко е несноснии и гаднии, нитъ има ичегъ на свету безсрамниегъ одъ безсрамности. Ко стида нема грђи е одъ пса.

Алъ упамти: Смерни, ако се и понижуе непобацуе се, ни подъ ништо држати дае; никадъ се преко мере непонижава, ни на неудесномъ месту; већъ зна изузети прилику и место, где ће се и подићи, а не газити дати. Далѣ валя добро разликовати оно понижававѣ, што само себе грди, и Богъ зна како грешна и никаква начинити рада; еръ то е лажљива смерностъ, коя о превари ради. Исто тако валя разликовати смерностъ одъ претеране стидљивости илъ глупости и дивлячства, кое су све само изроди красне и миле оне врстности, и кое добримъ и вештимъ настояванѣмъ на добро, а запуштенѣмъ и невештимъ поступкомъ найпротивниимъ и найгадниимъ душевниимъ злама изађу.

Како ћемо научити децу да смерна буду? Учи и привикавай децу съ малена Богу благодарно бити, и сматрати свако добро, кое имамо као незалуженъ даръ нѣгове милости. Казуй и уверавай ихъ, да су и они, као што смо и сви, безъ свое заслуге та добра и божие милости добили, пакъ се нико своимъ превосхедствама ни хвалити нитъ њима узносити треба, еръ ихъ нико самъ одъ себе нема, него ихъ е примио одъ

1, Прич. 29. 23. 2, Тов. 4. 14. 3, Сир. 10. 14 и 15. 4, Псал. 73. 5, Лука 4. 6, I. Іоанъ 2 16. 6, Іов. 38. 15. 7, Прич. 15. 25. 8, Сир. 10 7.

Бдга, по онай речи Ап. Павла: „Што смо, то смо божиомъ милости.“ Та е вера прво и найглавние средство смерностъ у души извити и оснажити, а гордостъ убити.

Друго е главно средство: поштованѣ родителя и сви старии. И на ово одма съ малена децу учи и привикавай. Учи ихъ, да знаю и благодарно припознаю, да имъ родитељи много више чине, негъ што су дужни; научи ихъ благодарно осећати, да животъ и све што имаю после Бога своимъ родитељима дугую. Одма за овимъ долази и ученѣ и привикаванѣ деце на поштованѣ сви старии; али знай да се ово неистера силомъ, ни децу псуюћи и биюћи, срамотећи и понижуюћи; еръ башъ съ тогъ почну и она старие непоштовати, и онда ихъ у њиовимъ слабостима и злама вребати, а онда е не само овихъ ауторитетъ пропао, него и у деци основа те наймилие врсности пропала. Него: говори о стариимъ людма предъ децомъ увекъ са найвећимъ поштованѣмъ, и неусуђуй се ни пошто њи предъ децомъ оговарати илъ њиове слабости решетати, као што то обично сви невештаци чине, те тимъ и децу наведу, да и она то раде. Ако л би кое дете то већъ чинити почело, онда прикои око нѣга, и учини га на сваку нѣгову ману и незнанѣ пажљиво, да се тимъ застиди, и више оно не чини, него да себе гледа и себе исправля.

Чувай далѣ децу, да у њима претеране желѣ и надежде непобудишъ, еръ то само гордостъ и холостъ у њима подранюе. Недопуштай нипошто, да се диже старие надъ млађе, и бистрие надъ туплѣ, и отмнѣние и богатие надъ сиромашние; еръ то часомъ гордостъ и холостъ у њима пробуди, кое после съ децомъ ячаю и расте, и на найвеће зло изађу. Учи ихъ свакомъ приликомъ о себи смерно мислити, хвали смерностъ, а грди гордостъ и холост, само не лица. Има и неки начини ученя, и неке школе, кое сила томъ принесу, да деца и младежъ часомъ себе прецене, и тимъ изађу холи. Многе науке оће да надую (Ап. Пав. кор. I. 15. $_{10}$) особито децу; зато валя децу све на оно сећати, шта незнаю, а никадъ ихъ уздизати, да много знаю. И много похваљиванѣ оће децу іошъ пре и већма негъ зрелие люде да надуе; зато валя съ хваломъ врло штедљивъ и врло предосторожанъ бити; еръ се деца у часу понесу, и држе, да су далеко боля, а доцние, да су сасвимъ друго нешто, него остали люди.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

21. Мойсеєво призванѣ.

(II кн. Мойс. гл. 1 и 3).

Мойсей є чувао овце Іотора таста свога свештеника Мадіамскогъ, и гонећи овце у пустиню, дође у гору Божію Хоривъ. И яви се нѣму анђео Господњій у пламену огнѣномъ изъ купине,*) и онъ види да купина огнѣмъ горе, па ипакъ несагоре. И рече Мойсей: идемъ да видимъ ово велико чудо, што неможе да изгоре купина. И кадъ види Господъ да Мойсей приступа да види, позва га изъ купине говорећи: Мойсее, Мойсее! А онъ рече: Шта є Господе. И Господъ рече: „Неприближуй се овамо; изуй обућу твою; вр' мѣсто, на коме ты стоиш', єсть земля света: Я самъ Богъ отца твога, Богъ Авраамовъ, и Богъ Исааковъ и Богъ Яковлѣвъ!“ И Мойсей одкрене лице свое, вр̀ъ се бояше погледати на Бога. И рече Господь къ Мойсею: „Я самъ видіо патню народа мога у Египту, и сишао самъ се да ихъ избавимъ изъ руку Египетскихъ, и да ихъ изведемъ изъ землѣ те, и одведемъ у землю добру и пространу, у землю коя кипи млекомъ и медомъ. И сада иди, я ћу те послати Фараону, па ћешъ извести люде мое, сынове Израилѣве, изъ землѣ Египетске.“ И рече Мойсей Богу: Ко самъ я да идемъ Фараону, и да изведемъ сынове Израилѣве изъ землѣ Египетске? И рече Богъ Мойсею: „Я ћу быти съ тобомъ! и ово нека ти буде знаменѣ, да те я шилѣмъ: Кадъ изведешъ люде мое изъ Египта помолићете се на овой гори!“ И рече Мойсей къ Богу: Ето я ћу ићи къ сыновима Израилѣвима и рећи ћу имъ: Богъ отаца нашихъ послао ме є къ вама, па ако ме запытаю: „Кое му є име.“ — Шта ћу имъ я рећи? — И рече Богъ Мойсею: „Я самъ, кои самъ“ (азъ єсмь Сый). И Мойсей одговори: „Али ако ми они неузвѣрую, и непослушаю гласа мога, него рекну: Ніе се теби Богъ явіо; шта ћу имъ я онда рећи. И рече къ нѣму Господъ: Шта є то у твоіой руци? А онъ рече: Палица. И рече Господъ: Баци ю на землю. И Мойсей ю баци на землю, и одъ палице постаде змія, и одбѣже Мойсей одъ нѣ. И рече Господъ къ Мойсею: пружи руку и ухвати ю за репъ. И пруживъ Мойсей руку ухвати змію за репъ и постаде палица у руци нѣговой! И рече Господъ къ Мойсею: „Метни руку твою у недро твое!“ — И

*) Шипрагъ.

метну Мойсей руку у недро свое, и извади ю изъ нѣдра, и беше му рука губава (прокажена, крастава) као снѣгъ! И опетъ му рече Господъ: „Метни руку твою у недро твое;“ И онъ ю метну у нѣдро свое, и извади ю изъ нѣдра, и беше она опетъ у румени меса свога. — „Ако ли ти неузверую, и непослушаю гласа твога, а ты узми воде изъ рѣке и проли на суво, па ће та вода, кою си изъ рѣке узео крвлю постати на суву.

И рече Мойсей ка Господу: Молимъ ти се Господе, я нисамъ краснорѣчивъ, нити самъ икада био; него самъ худога гласа и спорога езыка! И рече Господъ къ Мойсею: „Ко е дао уста човѣку, и ко е створіо нема и глува, ока и слѣпа? Ни самъ ли я Господъ Богъ твой? Дакле сада иди, а я ћу отворити уста твоя, и казатћу ти штаћешъ говорити. И Мойсей рече: Молимъ ти се Господи! Извери другогъ способнієгъ, когъ ћешъ послати.“ И разсрди се Господъ на Мойсея и рече: „Та ето братъ твой Ааронъ говоритће мѣсто тебе; онъ ће теби на сусретъ изићи, и кадъ те види обрадоватће се. Ты ћешъ говорити къ нѣму, и мое ћешъ рѣчи у уста нѣгова метнути, а я ћу отворити уста твоя и уста нѣгова и казатћу вамъ шта имате чинити. Онъ ће одъ тебе народу говорити, и онъ ће быти твоя уста. И ову палицу узми у руку съ ьомъ ћешъ знаменя (чудеса) творити.

И узе Мойсей жену свою и дѣцу, и поврати се у Египетъ, и узе ону палицу у свою руку. И рече Господъ къ Аарону: изићи на сусретъ Мойсею у пустиню! И онъ отиде, и срете га у гори Божіой, и полюбише се. И отидоше и сакупише све старешине сынова Израилѣвыхъ. И Ааронъ каза имъ све рѣчи, кое Богъ говораше Мойсею, и почини чудеса предъ людма. И люди вѣроваше, и обрадоваше се што Господъ посѣти сынове Израилѣве и погледа на неволѣ ьихове. И сагнувши се помолише се люди Богу. —

Псаломъ сто и єданаисти.

О срећи праведника.

Блаженъ мѫжъ боиѣся Господа, къ заповѣдехъ єгш восхощетъ зѣлш. Блаженъ, срећанъ е онай човѣкъ, кои се бои Господа, и врло радо има нѣгове заповести. и у заповѣстима Божіим' найвећу радостъ налази. — Кое су то Божіе заповѣди? Како пролазе они люди кои се по заповѣстима Божіима владаю? Знашъ ли кои примеръ изъ библичне повѣсти о людма кои су се владали

по Божіой заповѣсти па су срећни были? (Авраамъ, Іосифъ, Самуилъ и т. д.) —

Силно на земли бѫдетъ сѣмя его, рода правыхъ благословится. Снажно ће на земьи быти потомство нѣгово, и родъ праведныхъ люди благословенъ ће быти; и деца добрыхъ людій быће добра и одъ Бога благословена.

Слава и богатство въ домѣ его, и правда его пребываетъ въ вѣкъ вѣка. Слава и богатство в у кући онога кои се Бога бои, и нѣгова правда обстае до века; за своя добра дѣла бы ће добаръ човѣкъ одъ Бога награђенъ, кадъ кадъ и овде на земьи, али свагда и за цѣло, тамо горе на небу. — Каква награда очекуе добре люде после смрти? — Зашто кажемо да е то награда вѣчна? Кои насъ членъ символа вѣре учи о будућемъ животу?

Козсіа ко тмѣ скѣтъ правымъ: милостивъ и щедръ и праведенъ. Засія у тами светлость правымъ людма, праведницима; еръ Господъ е милостивъ, и подашљивъ и праведан. —

Благъ мѫжъ щедра и даа, оустроитъ словеса своа на сѫдѣ: ибо въ вѣкъ неподвижится. Срећанъ е човѣкъ онай (благо оному човѣку), кои угледа сиромахе и дае имъ милостиню; кои свое рѣчи (и дѣла своя) уређуе на закону Божіемъ; кои живи по закону Божіемъ. А зато е срећанъ тай човѣкъ; еръ онъ нигда неће поклизнути, неће посрнути, неће се у грѣхъ увалити.

Въ памать вѣчнѹю бѫдетъ праведникъ: ѿ слоуха зла неоубоится. У вечитоме спомену быти ће праведникъ; одъ злога гласа неће се онъ уплашити. — Праведникъ ће се до века споминяти; нити ће нѣму зле и пакостне речи завидљивыхъ оговарача наудити. — Ово сте често дѣчице чули да се пое у цркви? Былъ ми кои погодіо кадъ се то пое? Видите дечице има већъ око 1500 година како е умро св. Никола; 600 год., како е умро св. Сава, па ипакъ се они и данасъ споминю. Былъ кои погодіо зашто? — Алъ све ако люди и забораве на добра дѣла праведникова, има л опетъ кога, кои за њи знаде? Єсть, дѣчице, предъ Богомъ су позната сва дѣла наша, онъ се свагда сећа добрыхъ людіи, и онъ ће њи на небу наградити.

Готоко сердце его оуповати на Господа; оуткердися сердце его, не убоится, дондеже коззрится на враги своа. Приправно е срдце праведниково, да се ухва на Господа; праведникъ се свагда на Бога узда. Нити ће се онъ бояти, докъ не погледа на свое непріятелѣ. Ко добро чини, нека се никога небои, еръ нѣму неће моћи злотвори наудити. — Приповеди ми овакавъ случай изъ живота прекраснога Іосифа! (како су га

браћа изъ зависти продала; како се онъ свагда Бога бояо, и како га є Вогъ узвео на велико достаянство. и т. д.)

Расточи, даде оубωгимъ, правда єгω пребываєтъ въ вѣкъ вѣка. Праведникъ много дѣли и дає сиромасима; нѣгова правда, нѣгова добродѣтељ остає вечита.

Рогъ єгω вознесєтсѧ въ славѣ. Рогъ нѣговъ узнеће се у слави; праведникъ ће се прославити; праву славу и похвалу уживаће.

Грѣшникъ оузритъ и прогнѣваєтсѧ, зѹбы своими воскрежещєтъ и растаєтъ: желанїє грѣшника погибнєтъ. Невалялацъ видиће (да се слави праведникъ,) па ће се разсрдити, зубма своима зашкрипиће, и нестаће га; желя грѣшникова пропастиће, неће се испунити. В.

Парамитиє.

9. Данъ пре смрти.

„Покайте се єданъ данъ пре смрти!“ Тако намъ єданъ мудри виче; алъ коє є тай данъ, и зна л ко кадъ ће му тай данъ доћи?

Царъ неки позове све слуге своє на частъ, али имъ неказа часа, кадъ ће частъ бити. Сви се паметнии одма опремише и накитише, мислећи: „у дому царевомъ има свега довољно, ниє ни у чемъ оскудице, може насъ сваки тренутакъ викнути, да идемо.“ А будале се расуше коєкудъ мислећи: „има времена донде, башъ кадъ насъ викну, имаћемо кадъ опремити се.“ На єдаредъ викнуше на обедъ, и опремлѣни одоше одма, а будале — на коє изчекивати мораше, — одбише натрагъ. Тако ови сами себи частъ укратише.

Мудри Соломонъ вели: „нека ти є и свакидашня одећа чиста.“ Па кадъ ће и аљине, съ коима ћешъ на онай светъ поћи чисте и беле бити, буди и душомъ чистъ, буди баръ онай данъ предъ смртъ.

---

10. Рана смртъ,

Рано зоромъ пође єдна девойка у башту, да одъ свежи ружица єданъ венацъ себи оплете. Ружице беше многе іошъ неразвиєне, а неке текъ пукле. „Нећу ихъ іошъ брати — рече девойка; дочекаћу докъ ихъ сунце раствори, онда ће лепше руменити се и милиє мирисати.“

Кадъ око подне дође, нађе све ружице коє одъ црва из-

грижено, кое одъ жеге сунца смагле побледиле и савеле. Девойчица зажали сама на се, што ютросъ онако луда беше; пакъ друго ютро ране дође и ружица набра, те венацъ себи оплете.

И отацъ небесни милию свою децу ране себи позива, пре негъ што ихъ сунце живота извеже, и црвъ земни страсти изгризе; а дечии є рай далеко милии; найскромнии праведникъ неможе у нѣга ступити, єръ му є душа окаляна била.

М у в а.

(Єдна басна.)

Четиръ коня трчаше єдаредъ у коли као ветаръ, и надигоше за собомъ прашину као облакъ. Ту долети мува, и посадивши се на потегу кола, стане иза свегъ грла викати: „гледайте люди, ту самъ прашину я подигла.“

Јабланъ и липа.

„Будало, рече јабланъ липи, пушташъ гране у ширину, те се ето и по земьи вуку, и свакъ ихъ довата и крха; дижи ихъ у висину, где ихъ нико доватити неће.“

„Остави мое гране, рече липа; да ко би уморномъ путнику лада правио, и где би се онако сладко одмарао, кадъ би и я гране у висъ подигла.“

Тумаченѣ пословица и изречения.

Ко се са злимъ дружи, све се на зло тужи.

Многи се добаръ човекъ укварио дружећи се са распуштенимъ безстиднимъ и невалялимъ друговима. Ко са невалялимъ людма посла има, и чешће у њиово друштво оде, тай ако и не одъ єдаредъ, алъ мало по мало исто онаки бесрамникъ и невалялацъ постане, єръ сваки човекъ чини и неотице оно, што они, съ коима се дружи. Буди дакле на опреву, и одбирай себи само онаке другове, кои нитъ раде, нитъ говоре, што би стидљивостъ и савестъ вређало, и бирай оне, за кое знашъ, да ихъ разумни и добри люди милую. Дружењ съ невалялима, неће само твоіой валяности наудити, него и твоіой срећи, и твоме добромъ имену; човекъ се по друштву познае: кажи ми съ кимъ си, да ти кажемъ ко си и какавъ си. —

Позна се тица по перю.

По грбу на кући познае се какавъ е занатлија у њој. По споляшњемъ изгледу човека даде се врло често и његова унутрашностъ, душа и срце познати. Ко е оделомъ аљкавъ и прљавъ, и ни предъ светомъ се те свое немарности нестиди, тога ћешъ видети, да ние ни животомъ ни мишленћмъ бољи ни поносни. И неможе другчие ни бити: Ко се неулюдности и непристойности предъ светомъ нестиди іошъ манѣ ће ихъ се стидити на само. О споляшњой улюдности и чистоти валя се дакле свойски старати, не само што е то огледало унутрашњости, него што е по унутрашностъ, срце и душу одъ велике користи. У аљкавомъ телу обично е душа іошъ аљкавија, и у нечистомъ іошъ нечистија. —

Неодлажи на сутра, што данасъ свршити валя.

То ти е старо, алъ златно правило. Данашњи е данъ твой, ко зна ћеш ли сутра и тебе бити. Найзгодние околности могу се до сутра у найпротивние извернути. Многи се посо даде данасъ найсретние окончати, ковгъ сутра безъ штете и опасности ни започети несмешъ. Іошъ се може сутра ковгъ далеко сретнијгъ посла десити, алъ на ковгъ безъ окончаня данашнѣгъ ни корачити неможешъ. Мударъ войвода несме на сутра битку одложити, кою данасъ сретно извршити може. Найвише люди промаше свою срећу само тимъ, што згодни тренутакъ пропусте, и на идући ослоне се. Кои те благодеј данасъ найсретнијгъ учинити жели, може га до сутра нестати. Стегни дакле време, и неодлажи, него што свршити валя свршуй. Кои свогъ живота милуешъ, нетраћи времена улудъ, животъ се само изъ времена састои.

Чудно друштво.

(Ёдна рачунска задаћа.)

Кодъ мене беше синоћъ на вечери: 1 деда, и 2 отца, и 2 матере, и 4 детета, и 3 унука и 1 братъ, и 2 сестре, и 2 сина, и 2 ћери, и 2 оженћна човека и 2 удате жене и 1 тастъ и 1 пуница и 1 сна; И сви у 7 лица, како е то могућно?

Решенѣ задаћа у бр. 7.

а, 13212. б, $99^{1}/_{4}$. в, $99^{99}/_{99}$. г, $99^{9}/_{9}$. д, $999^{1}/_{4}$. е, Милионъ.

Вештинице при рачуну.

(За најстарију децу.)

Ако се дивизоръ даде на згодне факторе разтворити, онда дивидирай са тима једно по једно.

Нп. 28728 има се поделити на 63, које се састои изъ 7 × 9, онда свеједно та са 63 у цело, илъ најпре са 7 после са 9.

63 | 28728 | 456 илъ 28728 : 7 : 9

352 — 4104 количентъ одъ 7

378 — 456 количентъ одъ 9

//

У случаю да остане разбитакъ, мултиплицирай последњегъ броителя са предпоследњимъ дивизоромъ, и додай предпоследњегъ броителя, а подпиши главногъ дивизора.

Нп. 470177 : 42 илъ 6 : 7.

78362, и остае 5 одъ дивизие са 6

11194 и остае 4 одъ дивизие са 7

4 (последњи рестъ) умножи са предпоследњимъ дивизоромъ 6 = 24, томъ додай предпоследњи рестъ 5 = 29, и подпиши главног дивизора = $^{29}/_{42}$.

Ако е дивизоръ 5, умножи дивидендъ са 2 и подели са 10, пакъ си брже готовъ.

Нп. 457 има се потелити на 5.

457 × 2 = 914 : 10 = $91^{4}/_{10}$.

Ако би у дивиденду на краю нула била, а ти најпре подели са 10, т. е. сбриши нулу, и онда мултиплицирай.

Нп. 228(0 = 228 × 2 = 456.

Ако е дивизоръ 25, а ти мултиплицирай са 4 и подели са 100. Нп. 457 : 25 = 457 × 4 = 18(28 : 1(00 = $18^{28}/_{100}$.

Ако би било у дивиденду на краю нула, а ти најпре подели на 100 (т. е. одсеци две нуле) а после мултиплицирай са 4. Нп. 45600 : 25 = 456(00 : 1(00 = 456 × 4 = 1824.

Ако е дивизоръ 125, мултиплицирай са 8 и подели са 1000. Нп. 4567 : 125 = 4567 × 8 = 36(536 : 1(000 = $36^{536}/_{1000}$.

Ако би у дивизору на краю нула било, а ти прво подели на 1000, т. е. одсеци три нуле, и онда мултиплицирай са 8. Нп. 6705000 : 125 = 6705(000 : 1(000 = 6705 × 8 = 53640.

Пописъ

колико є коє године приправника изъ србске Препарандіе Сомборске изишло.

(Свршетакъ.)

Године 1840, изишли су као савршени приправници изъ заведенія њихъ 27 међу овыма одабранiи су были: Цветко Поповићъ изъ Бана; Гаврило Єгдићъ изъ С. Крстура. Стефанъ Карановићъ изъ Сивца; Илія Алексићъ изъ Црне Баре; Урошъ Коларовићъ изъ Ст. Кањиже; Василіе Максимовићъ изъ Брестовца, Васа Поповићъизъ Кишвалубе, Никола Стояновићъ изъ Карлова, и Григоріе Видаковићъ изъ Ђале.

Године 1841, свршили су педакогичне науке 22 ученика. Најболѣ су се показали: Іоанъ Балугжићъ изъ Кралѣваца, (познатый списатель србскій, и професоръ у Србіи); Павао Сентомашкій (учитель Сивачкій) и Лазаръ Влаховићъ бывшій учитель на Цетиню у Црной Гори

Године 1842, изучили су препарлндію 18 приправника. између коихъ су найвећма одликовани: Стефанъ Поповићъ изъ Брестоваца (као учитель у Бретовцу умро 1860 год.); и Теодоръ Георгіевићъ изъ Сивца.

Године 1843, свршило є другій течай: 13 приправника. Међу овима изъ свію предмета превосходни су были: Николай Момировићъ изъ Сомбора, (садашњи парохъ стапарскіи); и Добренъ Михайловићъ изъ Маише, (садашњіи парохъ Мохачкій),

Године 1844, изишло є изъ заведенія 15 изученьхъ приприправника. Међу овима найотличніи были су. Ђорђе Петровићъ изъ Сегедина (учитель Ст. Бечейскій); Ђорђе Іоановићъ изъ Сомбора, (учитель градскій у Темишвару и србскогъ єзика професоръ у тамошньой Гимназіи); Младенъ Миливоєвићъ изъ Сомбора (умро 1848); Іованъ Живковићъ изъ Четевића, и Константинъ Стефановићъ изъ Новога садъ учитель у Н. Саду.

Године 1845. изучили су другій педагогички течай само 8 приправника. Међу овыма найотличніи су были: Александеръ Стаићъ изъ В. Бечкерека (учитель у В. Бечкереку); Александеръ Груићъ изъ Арадца (учитель у Арадцу), и Димитріе Гавриловићъ изъ сомбора учитель Меленачкіи).

Године 1846, изишлоя 9 савршеныхъ приправника: найбољи су были: Лучићъ Ђорђе изъ Н. Сада; Константинъ Міодраговићъ изъ Н. Сада; Илія Поповићъ изъ С. Крстура (учитель у Франѣву, и стихотворацъ). и Стойковићъ Владимиръ изъ Ст. Кањиже.

Године 1847 препоручено є за учитељско званіе 10 младића.

Одъ коихъ су найбољимъ успѣхомъ свршили: Петаръ Алексіевићъ, и Павао Михайловићъ изъ Н. Сада. Овде се примѣтити има, да е како ове, тако и прошле године было выше ученика, кои су изъ некихъ предмета особито добре, а изъ другихъ опетъ врло рѣаве класе имали; по свой прилици узрокъ су томе быле тада у заведенію догодивше се распре између Наставника.

Године 1848, свршили су препарандію 8 кандидата. Између овихъ отликовали су се: Іоанъ Вуићъ изъ Сенте (учитељ у Сенти) и Андрія Мирковићъ изъ Ср. Карловаца у Лежимиру.

Године, 184$^{8}/_{9}$, было е 8 второлѣтнихъ приправника, међу коима е найотличнію быо Урошъ Іоановићъ родомъ изъ Будима.

Године 1850, свршили су другій течай препарандіе само: 3 приправника, сви с' првомъ класомъ. —

Године. 1851. изишли су изъ заведенія 6 савршенихъ приправника; одъ коихъ су превосходни были: Владимиръ Раићъ изъ Србске Црнѣ, и Давидъ Николићъ изъ Брестовца.

Године 1852, свршили су течай препарандіе 11 кандидата. Найотличнін међу овыма быо е: Николай Аћимовићъ изъ Чанада.

Године 1853, свршили су науке 7 приправника: између коихъ се отликовао: Гигићъ Ђорђе родомъ изъ Модоша.

Године 1854, изишлое изъ заведенія 9 савршеныхъ препаранда, а найбољи су были: Матей Гигићъ изъ Модоша садъ учитељ у темишварскомъ предградію Фабрики, и Илія Пантелићъ изъ Лежимира, Учитељ у Кузмину.

Године 1855, положили су учительскій испитъ (Lehramtsprüfung) 9 савршеныхъ препаранда и еданъ богословъ, кои е на то дозволенъ одъ србско банатскогъ намѣстништва добыо; свега дакле ньи 10. Одъ овыхъ су за учителѣ главне школе проглашени: Павле Іановићъ (учитељ Кикиндскій); Павле Іорговићъ (учитељ IV. разреда у Сомбору), Александеръ Вайдићъ (учитељ у Кикинди), Марко Радосављевићъ (садъ свештеникъ у Чанаду), и Антоніе Симеоновићъ учитељ Футошкій. — Троица су проглашени за учителѣ основныхъ школа, а троица за подучителѣ и спомоћнике званія учительскогъ.

Године 1856, было е 9 второлѣтныхъ приправника, одъ коихъ су ньи 8 съ добримъ успѣхомъ учительскій испытъ положили. Одъ овыхъ за учителѣ главныхъ нормалныхъ и варошкыхъ школа проглашени су: Константинъ Давидовићъ изъ Х. М. Вашархеля (садъ свештеникъ у мѣсту своегъ роѣенія), Лазаръ Илићъ изъ Мартоноша (учитељ у Н. Саду), Стефанъ Петровићъ изъ Мартоноша, (учитељ у Кикинди), и Милошъ Миросављевићъ изъ Футога (умро као Футожкій учитељ год. 1857). Одъ осталыхъ кандидата, двоица су проглашени за у-

учителѣ основныхъ сеоскихъ школа, а двоица за подучителѣ и за спомоћнике.

Године 1857, было є дванаестъ второлѣтныхъ приправника, одъ коихъ троица учитељскій испитъ вису могли съ добримъ испѣхомъ положити, и упућени су да течай повторе. Положили су пакъ съ добрымъ успѣхомъ учитељскій испитъ 9 кандидата, одъ коихъ за учителѣ главныхъ и варошкихъ школа (съ изузеткомъ IV. класе), проглашени су ови: Стефанъ Поповићъ изъ Карловаца (учитељ Кулскій), Несторъ отъ Миковићъ изъ Србобрана (учитељ у Србобрану), Димитріе Милошевићъ изъ Сомбора, (учитељ у Добринци), и Илія Маодушъ изъ Медка у Личкой регименти (учитељ Шидски). Остала неторица добыли су свидѣтелства за основне сеоске школе.

Године 1858, свршише и учитељскій испитъ положише 12 приправника. Одъ овыхъ за учителя главне нормалне школе, съ изузеткомъ IV. разреда, проглашенъ є: Іованъ Углешићъ (учитељ Н. Садске дѣвоячке школе). Седморица добили су свѣдочанства за основне сеоске школе, а четворица за подучитељство и суплеціе.

Године 1859, положили су учитељскій испитъ 15 савршеныхъ приправника. Томъ приликомъ за учителѣ главныхъ нормалныхъ школа, — съ изузеткомъ IV. разреда, — проглашени су: Ааронъ Михайловићъ изъ Елемира садашњи учитељ главне школе Н. Садске; Никола Јанковићъ изъ Неузине, сад. учитељ Мокринскій, Іованъ Настићъ изъ Сомбора, сад. учитељ II. разреда у Србобрану, и Ђорђе Глибоњскій родомъ изъ Србобрана, учитељ II. разреда у Србскомъ Бечею. За учителѣ основныхъ школа съ препорукомъ проглашени су: Михаилъ Деановићъ сад. Ср. Бечейскій, и Никола Кирићъ Аџанскій, учитељи. Сви остали добили су свидѣтелства способности за учитељство у основымъ школама.

Године 1860, свршили су и учитељскій испитъ положили 10 кандидата. — Овомъ приликомъ, — изъ узрока тога што су прошлихъ година обштине, приликомъ избираня учителя, већма цѣниле оне кандидате кои су имали свидѣтелства за основне школе съ препорукомъ, него оне, кои су за учителѣ главныхъ школа проглашени были, — по устмено изданой заповѣсти Гд. школскогъ Савѣтника Дра. Натошевића у мѣсто проглашиваня способности за главне школе, давана є особита препорука. —

Найболѣ є положіо учитељскій испитъ кандидатъ Милошъ Настанићъ, кои є проглашенъ за учителя Србске народне школе са отличномъ препорукомъ. За учителѣ народне школе съ осо-

битомъ препорукомъ проглашени су ови: Димитріе Бакићъ изъ Вршца сад. учитель Вршачкій; Мартинъ Якшићъ изъ Срб. Црнѣ, учитель Кларійскій, Радославъ Хорватъ изъ Кишвалубе, учитель Н. Садски. Сви осталипроглашени су просто за обичне учителѣ.

Године 1861, было е 10 второлѣтныхъ кандидата, одъ коихъ еданъ, по вишой заповѣсти због малолѣтности учитељскій испитъ ніе полижіо, и тако те године проглашени су 18 кандидата за учителѣ Србско народнихъ школа. Найбйлѣ одъ свію положіо е испитъ и особито препорученъ е: Димитріе Акимовићъ родомъ изъ Вршца. Свидѣтелства учитељска съ препорукомъ добыли су такође: Никола Груићъ изъ Сомбора, Сава Райковићъ изъ Вранѣва, Іованъ Белянскій изъ Сомбора, Симеонъ Павловићъ Айвазъ изъ Мокрина, и Симеонъ Величковићъ изъ Нимета.

Изъ овога се види да е одъ почетка 1814—1829. године изишло изъ препарандіе . . . . . 222 учителя.
Одъ 1831—1855 . . . . . 31. учителя.
Одъ 1855—1862 . . . . . 84 учителя.

Дакле свега: 619

мужева изобразили су се досадъ за учитељско званіе у Срб. препарандіи Сомборской, неброѣни овамо оне, кои су у заведенію у слѣдъ висшега дозволеня приватно испитъ положили.

У Сомбору, 26. Януара 1862.

Н. Ђ. Вукићевићъ.
Србскогъ учитељишта професоръ.

Имена

Г. Г. Предплатника за 1862 год. са сумомъ примльени новаца.

(Продуженѣ.)

ГГ. Лука Давидовићъ учитель у Мокрину 1 ф. 50 н. — Александеръ Ковьовићъ учит. у Сомбору 1 ф. 50 н. — Матия Поповићъ богословъ у Београду 1 ф. 50 н. — Урошъ Лугомерски учит. у Илоку 1 ф. 50 н. — Илия Пантелићъ учит. у кузмину 1 ф. 50 н. — Савва и Гавриилъ Ермонаси у Београду допуняваню по 50 н. — Сава Павловићъ богословъ у Београду 1 ф. — Радославъ Манойловићъ парохъ у Шароку 3 ф. — Урошъ Нинићъ ѣаконъ и учит. у Молу 1 ф. 50 н. — Милошъ Ѣурчићъ учит. у Молу 1 ф. 50 н.

Листоноша.

Г. Сим. Бак. учит. у Врш. Само смо за 5 предбройника новце примили.

Г. Дим. Мат. у Беог. Евo и по трећи редъ сви броева; ако овако ноће, зло и напако.

☞ Рекламације одъ прошли година неуважую се.

Због многа рекламација одъ ове године являмо, да листъ уредно на обећано време излази и разашлѣ се, пакъ молимо, да се Г. Г. предбройници кодъ свои пош а известе. На нами ніе кривице.

Премиє за децу.

Како се приплбжує край првогъ течения ове школске године препоручуємо местнимъ старешинама и управитиљма школа као и учитељма, и дечиимъ родитељма слѣдеће за награду деци нарeђене иконице и књижице, кое се кодъ уредништва овогъ листа по долеозначену цену добити могу.

Иконице: Св. Никола, св. Іованъ, св. Ђорђе и св. Димитриє по 3 нвч комадъ, 100 комада било одъ єдногъ илъ по 25 одъ свакогъ за 2 ф. 50 нвч.

Бисеръ и драго каменѣ, друго умножено и са єдномъ иконицомъ украшено изданѣ по 20 нвч. комадъ, и на 10 комада 1 gratis.

Пчеларъ, за старию децу врло лепъ поклонъ, по 20 нвч. комадъ, на 10 егземплара 1 на даръ.

Огласъ.

Неке одъ народни песама одређене су деци за на изустъ ученѣ. Те песме морала су досадъ деца изъ шкок. Листа одъ учителя приписивати, коєгъ томъ приликомъ свега упрляю, а преписе морали су учитељи изправляти, и опетъ на чисто преписати дати, кое су опетъ прегледати и изправляти морали, и при свой муци опетъ томъ празномъ послу никадъ на край изтерати. На ово су се ГГ. учитељи са много страна тужили. Да неби више ови тужби било, дали смо оно неколико песмица штампати, изнеће до 48 листића исте оне величине као и Бисеръ и драго каменѣ, биће за неделю дана готово, и кошта ће 10 нвчића, а савъ честъ добитъ отуда наменѣнъ є фонду учитељски сирота. Књижицу ову треба свако дете да има, єръ свако по неку песмицу на изустъ учити мора. Ми овимъ сву ГГ. учителѣ позивамо, да намъ што пре яве колико ће књижица требати, и да што пре повце пошлю, а добиће на сваки 10 егз. єданъ gratis.

На фонд Школскога Листа приложише.

У Мокрину: Г. Лазаръ Поповићъ парохъ и намѣст. 2 ф.; Гаврилъ Поповићъ парохъ 1 ф.; Димитри Арновлѣвићъ парохъ и конзист. членъ 2 ф.; Исидоръ отъ Риђички економъ 15 ф.; Димитри Нинковићъ диаконъ 2 ф.; Васа Арновлѣвићъ ц, кр. чиновникъ 2 ф.; Филипъ Тешићъ м. судацъ 50 н.; Сима Бодрлица м. благайникъ 50 н.; Євта Кирићъ м. бележникъ 3 ф; Прока Диаковићъ провизоръ у пензии 1 ф.; Миша Трифунацъ адвокатъ 2 ф.; Алекса Тешићъ трговацъ 1 ф.; Алекса Копчалићъ колачаръ 1 ф.; Іоса Миайловъ землѣд. ф.; Іоца Риђички трговацъ 50 н.; Милица Іолићъ землѣд. 1 ф.; Средое Іолићъ землѣд. 50 н.; Лука Давидовићъ II. разреда учитель и скупитель 2 ф.; Одъ целиваюћег народа при водоосвећеню у школ. зданию о св: Сави 9 ф.; — У Суми 47 ф. —

Брзотискомъ Епископске печатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 9 У Новоме Саду, 30. Марта 1862. **Год. V.**

О Неговању чувства наравногъ или моралногъ.

Чувство наравно (нравствено, благонаравно, ћудоредно, морално) есть способность душе наше коя чини, да намъ се допада оно, што законъ Божій, нашъ умъ и здравъ разумъ за добро налази, а да намъ се недопада ни на себи ни на другима оно, што е здравомъ разуму, нашемъ уму и Божіемъ закону противно.

Овымъ наравнымъ чувствомъ кадри смо мы правду одъ неправде, доброту одъ зла, добродѣтель одъ порока на себи и на другима осетити и разликовати.

Да е већъ и у мале деце ово чувство будно и радено, то намъ сведочи њихова мржња и гаденѣ на зло; стидъ и страхъ при учињеномъ злу; њихово радованѣ кадъ добро какво учине, и благодарность, кою деца према родитељима и добротворима осећаю.

Ово уроѣено наравно чувство несме се запустити, нити пак' само себи оставити, него се мора неговати снажити и развіяти; а овай посао мора се врло за рана почети, еръ ће се иначе наравно чувство затупити и покварити пре, него што дете одрасте, пакъ ако се то догоди, онда е врло тешко и готово немогућно лека наћи овоме злу.

Найяче и найдѣйствителніе средство, коимъ се може наравно чувство пробудити и развити, даю примери старешина домаћихъ и обштинскихъ. Што деца виде да чине они, кое она любе, почитую, уважаваю и за паметніе, снажніе и валяніе одъ себе држе; то имъ се обично нейвећма допада; то за њи лако пріоне и у наравъ имъ пређе, па и они онако осећаю, суде, и желе чинити, као што осећаю, суде, и чине старешине. Тако се изображава у деце и у народа савесть, тако постадоше благи обичаи, и благонаравна дела у породицама, у обштинама и у народима. Напротивъ сматранѣ неправедныхъ,

невалялыхъ и свирѣпыхъ дела: преваре, краће, угнѣтаваня, мученя, глобленя и гоненя млађих', могу наравно чувство затупити и угушити. Зато сви старіи, а особито учитељи и родитељи обвезани су већъ и за любавъ доброга примера према млађима своима, валяни быти, и дѣломъ засведочити, да су достойни оногъ найсветіегъ позива, когъ имъ Богъ и друштво човеческо дадоше.

Исто се тако крепи и подпомаже дечіе чувство наравности кадъ се ротитељи и учитељи предъ децомъ често разговараю о добримъ делима, кадъ упућую децу свою да пресуду изрекну о различитымъ истинитымъ или измишлѣнимъ догађаима. Дела овака найболѣ є у виду приповедке деци представити, па онда брижљиво испытивати, кое се дело њима допада? Зашто имъ се то допада? Како би они у подобнимъ случаевима чинили и т. д.

Кадъ бы было могуће, да деца свагда праве пресуде о добру и о злу слушаю; то бы већъ тымъ самимъ њихово наравно чувство чисто и непокварено остало и оячало. По томе дакле добро треба размислити и разсудити, кадъ хоће човекъ штогодъ предъ децомъ да похвали, одобри или покуди. —

Само по наравной (моралной) важности дечіихъ дела, управляти валя свою похвалу, благоволенѣ и одобраванѣ, а нипошто по умной даровитости, тѣлесной лепоти, по богатству или по отмѣности њиховыхъ родитеља. Кои воспитатељ на ову точку строго пази, тай има у руци силно средство, коимъ се наравно чувство дечіе изображава.

Савесть дечію валя свагда у будномъ стаю одржати, и ню на вери у Бога, на правди Божіой, и на надежди живота вечнога утемељити. Тако ће онда деца имати свагда у себи унутрашнѣгъ єдногъ судію, кои ће непрестано на опрезу быти, и њима осетити дати, єли њихово или туђе дело добро, или ніе добро. Настоймо дакле тако стваръ уредити, да се деца, кадъ какво добро дело учине, радую, и унутрашнѣ неко задовољство осећаю, а кадъ зло учине, да осећаю у срдцу свомъ незадовољство, стидъ, каянѣ и чезню за поправленѣмъ. Таковимъ настояванѣмъ и вечбанѣмъ изображава се наравно чувство у деце.

Само страхъ Божій, страхъ одъ невалялыхъ дела и њиховыхъ последица, и страхъ одъ муке вечне, коя непоправлѣне неваляле после смрти очекуе, — само тай трострукій страхъ єсте добаръ и за воспитаніе поспѣшанъ, а напротивъ страва одъ страныхъ людій, одъ измишлѣныхъ аветиня, гвоздензуба, и вештица одъ мртваца, одъ мрака и одъ животиня, и т. д. єсть породъ болне фантазіе и врло шкоди доброме

воспитанію. Одъ оваковогъ дакле страха децу зарана одвикавати треба, нипошто недопуштати да се њиме заразе. —

Стидъ одъ невалялства есть племенито чувство, и изъ њега се раѣа благообразность и частолюблѣ; таковый стидъ есть едино средство, коимъ се у великой масси простога народа наравность отдржати може. Руменило овогъ племенитогъ стида кодъ омладине есть цветъ благонравности и валяности. Кадъ се дете стиди свое погрешке, онда веѣъ више ніе потребно о њой много говорити. Сама стидљивость сачуваѣе га, да у напредакъ съ правога пута непоклизне. Стидљиву децу изсмевати и ругати имъ се, то толико значи, као разтерати хранителѣ наравности изъ околине њихове, и ослободити страсти испод сваке забране. Стидъ е исповестъ срдца, кою Богъ найрадіе има, по онымъ речма псалмопѣвца; „Сердце сокрушено и смиренно Богъ неуничижитъ.“ А наша Србска пословица вели: „Тешко ономе, кои нема стида ни срама, и кои стидъ изгуби! Ко се Вога небои и людій нестиди, тога се ты клони!“

Чувати треба децу одъ лажногъ, неприродногъ и притворногъ стида, кои быва, кадъ се ко само предъ старіима или познатима стиди, а овамо е, на само, предъ себи равнима, и где га непознаю, невалио, безобразанъ и развраѣенъ.

Неваля допуштати да се младежъ стиди свога станя, своихъ родителя, свое мале куѣе, свога места роѣеня и своихъ вршняка, еръ тымъ бы се гордость и охолость у срдцу њиховомъ одгаила, и то никаквомъ добру неводи. Напротивъ световати треба децу де се стиде невлялыхъ и неупутныхъ дела, нечистоте, неуредности, псовке, непоштеня, вараня, лаганя и суровости. Гадне и непристойне речи нетреба да деца изговараю на своя уста, све ако и неразуму њиховъ смисао. Кодъ старешина, кодъ учителя и воспитателя, речи такове, есу знакъ суровости, покваренога срдца, и невалялогъ обичая.

(продужиће се.)

Исясненіе црковныхъ пѣсама

на Благовѣсти.

1. Тропаръ. Днесь спасенїа нашегѡ главизна. Данасъ е нашегъ спасеня и избавленя почетакъ; на данашыій се данъ започело избавленѣ рода човечанскога.

И єже ѿ вѣка тайнства ыкленіе. Данасъ е обявленѣ оне тайне што е одъ вѣка. Данасъ е вѣчна тайна Божія роду човечанскомъ одкривена, покавана.

Сынъ Божій сынъ дѣвы бываетъ. Сынъ Божіи быва сынъ дѣве Маріе.

И Гаврїлъ благодать благовѣствуетъ. И Архангелъ Гаврилъ благодатъ милость Божію обявлюе, проповеда; весео гласъ доноси о Божіой милости. — Приповеди Библичну Повѣсть о благовѣстима! Покажи икону благовѣштенску! Кадъ светкуемо мы благовести? Шта значи та речь благовештеніе: (Блага вѣсть, добаръ или весео гласъ).

Тѣмже и мы съ нимъ Богородицѣ возопїимъ: Радуйся благодатня Господь съ тобою. Зато и мы съ њиме (съ Гавриломъ) матери Божіой рецимо: Радуйсе, — здраво да си — благодатна, милости Божіе пуна дѣво, Господъ е съ тобомъ! —

У коіой молитви ове последнѣ речи читамо? Ко е ове речи првый изговоріо? Кадъ е Архангелъ Гаврилъ ове речи матери Божіой казао? Кое речи у Символу вере показую да е Иисусъ Христосъ приміо на себе човечаство? („Нашего ради спасенія — воплотившаго ся отъ духа свята и Маріи дѣвы и вочеловѣчшася.“)

2. Кондакъ. Возбранной Воеводѣ побѣдителная, яко избавлшеся ѿ ѕлыхъ благодарственная восписуемъ Ти раби твои Богородице. Мы слуге твое Богородице, теби, ратной войводкињи — снажной и моћной бранитељки и помоћници нашой, — приписуемо славу побѣде, и приносимо ти благодарну пѣсму, што смо се избавили одъ зала; што смо се зала опростили, и што смо победу одржали, то теби найснажніой помоћници и заступници нашой захвалити имамо! Мати Божія моли се за насъ пред престоломъ Божіимъ да се мы избавимо одъ страстій, одъ грѣхова и одъ непріятеля што се виде, и што се невиде; а мы, кадгодъ се у добру постояни одржимо и одъ греха сачувамо, дужни смо ту побѣду нашу надъ грѣхомъ приписивати не толико себи, колико нашой крѣпкой и найвећой заступници, и бранитељки матери Божіой, и њой смо на томъ захвалити дужни.

Но яко имущая державу непобѣдимую, ѿ всякихъ насъ бѣдъ свободи да зовемъ ти: Радуйся невѣсто неневѣстная.*) Но ты, о преблагословена Богородице, коя имашъ снагу што се неможе побѣдити, ослободи насъ одъ свакихъ беда; избави насъ одъ свію беда и неволя, да ти говоримо, и да у славу твою пѣвамо: Радуйсе (поздравлѣна да си, слава теби) пречиста дѣво мати Божія! —

*) Ова пѣсма сачинѣна е, кадъ е у IX вѣку Цариградъ одъ нападаня Скитскихъ народа чудесно сачуванъ. —

3. Ірмосъ. Благовѣствꙋй земле радость велїю, хвалите небеса Божїю славꙋ. Благовешћуй, являй, земљо велю радость, а вы небеса хвалите Бошію славу!

Ꙗко ѿдꙋшевленномꙋ Божїю кꙋвотꙋ, да никакоже коснетсѧ рꙋка скверныхъ. Да се живоме Божиемъ кивоту нипошто недотакне рука скрнавихъ нечистихъ поганихъ людій. — Кивотъ или ковчегъ завѣта быо е предсказаніе дѣве Маріе, коя е Христа родила.

Оустнѣ же вѣрныхъ Богородицѣ, немолчнѡ, гласъ Аггела воспѣвающе, съ радостїю да вопїютъ: Радꙋйсѧ благодатнаѧ Господь съ тобою. А устне вѣрныхъ христіяна, нека непрестано гласъ ангела Божіега пѣваюћи съ радошћу вичу; Вѣрни люди, православни христіяни нека у славу матере Божіе велегласно припѣваю поздравъ ангелскій: Радуйсе благодатна, Господъ е съ тобомъ.

Исясненіе духовныхъ пѣсама

на Цветну Неделю.

1. Тропаръ. Спогребшесѧ тебѣ крещенїемъ Хрїсте Боже нашъ, безсмертныѧ жизны сподобихомсѧ воскресенїемъ твоимъ. Мы, кои смо саранѣни съ тобомъ чрезъ крштенѣ, удостоили смо се безсмртнога живота чресъ твое ускрснуће.

Кадъ се у крштеню дете спушта у воду и загнюри, то быва за знакъ да новокрштени има умрети грѣху, т. е. оканути се грѣха, а кадъ се изъ воде подиже, то значи оживленѣ у благодетний животъ. Притомъ, спуштанѣмъ крстећега се у воду, споминѣ се погребеніе Христово, а подизанѣмъ изъ воде, споминѣ се нѣгово славно васкресеніе. Како су у прва христіанска времена оглашени понайвише на велику, и на Лазарову Суботу св. крштенѣ примали, а сутра данъ у цркви Богу благодарили што ихъ е у заедницу съ Христомъ приміо; тако и овай другій Тропаръ цвѣтне неделѣ одтуда почетакъ свой има.*)

И воспѣвающе зовемъ: Ѡсанна въ вышнихъ благословенъ грѧдый въ имѧ Господне. И славећи тебе говоримо: Осанна (спасеніе, слава!) у висини, благословенъ е онай, кои долази у име Господнѣ.

2. Кондакъ. На престолѣ на небеси, на жребѧти на земли носимый Хрїсте Боже. Ты Христе Боже, кои седишъ на пре-

---

*) Првый Тропаръ: „Обштее воскресеніе" разяснѣнъ е у Ш. Листу. Год. II

столу славе своє на небу, а кои си на земљи на ослу у данашњій данъ у Єрусалимъ улазіо.

Аггелωвъ хваленіе, и дѣтей воспиѣваніе пріѧлъ єси зовꙋщихъ ти: Благословенъ єси грѧдый, Адама воззвати. Ты си Христе приміо хвалу Анђела, и пѣсму приміо си одъ деце, коя зваху теби: Благословенъ си ты, кои долазишъ да Адама призовешъ на прво блаженство; кои долазишъ да спасешъ, просвѣтишъ и усрећишъ родъ човечаскій. —

3. Ирмосъ. Богъ Господъ, и ѧви сѧ намъ. Богъ є Господъ, и онъ се нама явіо.

Составите праздникъ. Саставите светковину, светкуйте свечано овай праздникъ т. є. Цвети, или успомену Христовогъ побѣдоносногъ уласка у Єрусалимъ.

И веселѧще се придите возвеличимъ Хрїста. И веселећи се, духовно радуюћи се, одите да славимо и преусносимо Христа.

Съ валїами и вѣтвми. Съ финиковимъ или палмовимъ лишћемъ, и съ гранчицама у рукама, славимо и преузносимо Христа. Зашто мы носимо врбицу и зашто се свети врбица?

Пѣсми зовꙋще: С' песмама зовимо, говоримо, поимо Христу:

Благословенъ грѧдый во имѧ Господа спаса нашего, Благословенъ є онай, кои долази у име Господа Спасителя нашегъ.

4. Входно. Благословенъ грѧдый во имѧ Господне. Благословенъ є онай кои долази у име Господнѣ.

Благословихомъ вы изъ домꙋ Господнѧ. Мы васъ благосиляма изъ дома Господнѣгъ; долазећи изъ Божіегъ дома мы васъ благосилямо. (Ово є быо поздравъ, коимъ, путници што се изъ Єрусалима после праздника кући враћаху, поздравляху на њивама радине и жетеоце.)

Богъ Господъ и ѧви сѧ намъ. Богъ є Гогсподъ, и онъ се нама явіо; Богъ є Господъ целога света, па се онъ нама явіо. —

Изясненіе духовныхъ пѣсама

на великій Четвртакъ.

1. Тропаръ. Єгда славнїи оученицы на оумовенїи вечери просвѣщахꙋсѧ, тогда Юда ѕлочестивый сребролюбїемъ недꙋговавъ ѿмрачашесѧ. Када су се славни ученици на умиваню после тайне вечере просвѣштавали; кадъ имъ се разумъ просветліо, и способнимъ постао за приманѣ спасителѣве последне

науке: Тада е неваляли безбожни Юда, болуюћи сребролюблѣмъ, помрачавао се; Юда, изъ сребролюбля обећавши Юдейскимъ првосвештеницима да ће имъ Христа издати, о тайной вечери іоштъ е већма оцрніо свою душу, и одма затимъ Христа издао. Кои зна приповѣдити повѣсть о тайной вечери? Какавъ е грѣхъ сребролюблѣ? Коя е добродѣтељ томе грѣху противна? —

И беззаконнымъ сѹдїамъ тебе праведнаго сѹдїю предаетъ. И неправеднимъ судіяма тебе праведнога судію предае; сребролюбивый Юда, тебе Христе Боже, найправедніега судію кои ћешъ свима людма на страшномъ суду судити, предао е у данашњій данъ пакостнимъ, невалялимъ, неправеднымъ судіяма т. е. Юдейскимъ злобнимъ свештеницима.

Виждь, имѣнїй рачителю, сихъ ради оудавленїе оупотребивша. О човече, кои чезнешъ и грамзишъ за многимъ иманѣмъ за великимъ богатствомъ и за новцемъ, погледай Юду, кои се збогъ новаца удавіо, (угушіо, обесіо).

Бѣжи неситыѧ дѹши, учителю таковаѧ дерзнѹвшїѧ. Пакъ човече, бежи од' несите душе, бежи одъ неситости душе (као што е Юдина была), коя се усудила таково што своме учителю учинити. — Бежите люди одъ грамзеня за многимъ земаљскимъ благомъ; еръ то е Юду навело, да найболѣгъ учителя свога, нѣговимъ пакостнимъ злотворима за новце прода; па то грамзенѣ и та ненаститность за новцемъ може и васъ навести, да огрешите съ чимъ годъ свою душу.

Иже ѿ всѣхъ благїй, Господи, слава тебѣ. О Господе, Іисусе Христе, кои си свима благъ, кои си према свима людма добаръ и милостивъ, теби нека буде слава.

2. Вечери твоеѧ тайныѧ, днесь сыне Божїй причастника мѧ прїими. Сыне Божій прими ме данасъ за причестника твое тайне вечере.

Не бо врагѡмъ твоимъ тайнѹ повѣмъ. Єръ я нећу твоимъ непріятељима тайну твою казати, обявити, одкрити.

Ни лобзанїѧ ти дамъ ꙗко Юда. Нити ћу полюбацъ теби дати као Юда; нећу те полюбити лажно, као што е учиніо Юда, кои те е полюбцемъ издао.

Но ꙗко разбойникъ исповѣдаю тѧ: Помѧни мѧ Господи въ Царствїи твоемъ. Но као разбойникъ (онай на крсту) исповедам' те, припознаем' те: Помени ме Господе у царству твоме.

3. *Ирмосъ.* Странствїѧ владычнѧ, и безсмертныѧ трапезы на горнѣмъ мѣстѣ, высокими оумы, вѣрнїи прїидите насладимсѧ, возшедша слова, ѿ слова наѹчившесѧ, Єгоже величаемъ. Части (гостбе) Господарове, и безсмртне Трапезе

на горнѣму мѣсту, ходите вѣрни да се узвишенымъ умовима насладимо, изъ речи (изъ св. Еванђелія) научивши се познати Бога Слова кои е узишао, (познати Христа кои се вратіо на небо Богу отцу), и коега мы величамо. —

Изясненіе духовныхъ пѣсама

на великій Петакъ.

1. Тропаръ на краю ютреня. Искꙋпилъ ны єси ѿ клѧтвы законныѧ честною твоєю кровію. Искупіо си насъ одъ проклетства законитога; одъ каштиге за првый грѣхъ, кога е Адамъ у раю учиніо, — ты си насъ Христе узбавіо.

На крестѣ пригвоздивсѧ и копіємъ прободсѧ, безсмертїє источилъ єси человѣкѡмъ. Када си на крсту прикованъ и коплѣмъ прободенъ быо, онда си тымъ самимъ безсмртность свима людма даровао.

Спасе нашъ, слава тебѣ. Спасителю нашъ Христе, слава теби.

2. Кондакъ. Насъ ради распѧтаго, прїидите вси воспоимъ. Одите сви да прославимо онога, кои е зарадъ насъ распетъ.

Тога бо видѣ Маріа на древѣ и глаголаше: Аще и распѧтіє терпиши, ты єси сынъ и Богъ мой. Єръ тога, т. е. распетогъ за насъ спасителя, видила е Марія на крсту, па е говорила: Ако и трпишъ распетіе; то си ты ипакъ мой сынъ, и Богъ мой. —

3. Сїѧ глаголетъ Господь Іꙋдеѡмъ: людїє мои что сотворихъ вамъ, или чимъ вамъ стꙋжихъ; Ово говори Господъ Юдеима: Люди мои, шта самь вамъ учиніо, или чимъ самь вамъ додіяо?

Слѣпцы вашѧ просвѣтихъ, прокаженныѧ очистих, мꙋжа сꙋща на одрѣ исправихъ. Я самь слепцима вашима видъ подаріо, краставе очистіо, човека кои е на постељи лежао, исправіо самь и подигао. (Овде се наводе дотични примери изъ св. евангелія).

Людіє мои, что сотворихъ вамъ или что мнѣ воздасте; Люди мои, шта самь вамъ учиніо? и шта сте вы мени за то вратили?

За маннꙋ желчь, за водꙋ оцетъ. Вы ми вратисте за манну жучъ, а за воду, кою самь вашимъ праоцима у пустињи дао, вы ми даете садъ оцатъ (сирће).

За єже любити мѧ, ко крестꙋ мѧ пригвоздисте. У мѣсто да ме любите, вы сте ме на крстъ приковали и разапели.

Ктомꙋ нестерплю прочее. Я већъ више нећу трпити;

Призовꙋ моѧ ꙗзыки и тіи мѧ прославлѧтъ со отцемъ

и дꙋхомь. Него ћу призвати къ себи мое язичнике т. е. све друге народе я ћу себи призвати, и тіи народи ће прославляти мене са отцемъ и св. духомъ.

И азъ имъ дарꙋю животъ вѣчный. И я ћу њима т. е. обраћенимъ у вѣру язичницима даровати животъ вѣчныи.

4. Законоположницы Исраилевы, Юдеє и Фарисеє, ликъ апостолскій вопіетъ къ вамъ. Зналци закона књижевници Юдейски и Фарисеи! хор апостолскій ово вамъ говори: Се храмъ, єгоже вы разористе: Ето то є храмъ когъ сте вы разорили; Ето Христосъ спаситељ то є онай храмъ, когъ сте вы разрушили.

Се Агнецъ єгоже вы распѧсте и гробꙋ предасте. То є ягнѣ, кое сте вы разапели и у гробъ предали.

Но властию своєю воскресе. Али онъ т. е. Христосъ, своіомъ собственомъ влашћу и снагомъ ускрсну ће.

Не лститесѧ Юдеє. Не варайте се жидови.

Той бо єсть иже въ мори спасый, и въ пꙋстыни питавый. Єръ тай когъ вы разапесте, єсть онай истый, кои є ваше прадѣдове у црвеномъ мору избавіо, и кои є њи у пустињи маномъ раніо.

Той єсть животъ и свѣтъ и миръ міроки. Тай Христосъ єсть животъ и светлость, и миръ овога свѣта. Онъ дає животъ, просвѣту, миръ и сва права блага цѣломе роду човечаскомъ, и свему свѣту.

5. Днесъ виситъ на древѣ иже на водахъ землю повѣсивый. Данасъ виси на крсту онай, кои є на водама землю основао.

Вѣнцемъ ѿ терніѧ ѡблагаетсѧ, иже аггелѡвъ Царъ. Онай, кои є Царъ анђела крунише се круномъ одъ трня.

Въ ложнꙋю багрѧницꙋ ѡблачитсѧ, ѡдѣваѧй небо облаки. Онай, кои небо облацима заодева, облачи се у лажну (фалишн) багреницу, т. е. црвену хаљину.

Заꙋшеніе пріѧтъ иже во Іорданѣ свободивый Адама Заушке прима онай, кои є своимъ крштенѣмъ у Іордану ослободіо Адама одъ грѣха.

Гвоздми пригвождаетсѧ женихъ церковный. Клинима прекива се на крстъ, онай, кои є женихъ цркве; кои є глава цркве и спаситељ.

Копіемъ прободесѧ сынъ дѣвы. Коплѣмъ быва прободенъ сынъ дѣве Маріє.

Покланѧемсѧ страстемъ твоимъ Христе, покажи намъ и славное твое воскресеніе. Кланямо се твоимъ страданіяма Христе, и молимо те покажи намъ и славно твое ускрснуће,

удостои насъ да дочекамо и прославимо славно твое воскресеніе. —

6. Вся тварь измѣняшеся зрящи тя на крестѣ висима Христе. Сва природа променила се гледаюћи тебе спасителю, гдѣ на крсту висишъ.

Солнце ѡмрачашеся, и земли ѡснованія сотрясахуся. Сунце се помрачило, и темељи землѣ стресали су се, задрмали су се.

Вся сострадаху создавшему вся. Све на свету осећало е жалость за онымъ, кои е све створіо.

Волею насъ ради претерпѣвый, Господи слава тебѣ. Господе! кои си своевољно за радъ насъ трпіо, слава теби.

7. Людіе ѕлочестивіи и беззаконіи вскую поучаются тщетнымъ. Што се безбожни и неваляли люди занимаю са штетнымъ душегубнымъ дѣломъ.

Вскую живота всѣхъ на смертъ ѡсудиша. Зашто осудише на смертъ онога кои е животъ свію?

Веліе чудо, яко создатель міра въ руки беззаконныхъ предается. О великогъ чуда! Створитељ свѣта у руке безаконика предае се!

И на древо возвышается человѣколюбецъ. И на крсть подиже се найвећіи добротворъ рода човечаскогъ.

да яже во адѣ юзники свободитъ зовущыя: Долготерпѣливе, Господи слава тебѣ. Човеколюбивый спаситељ трпи распетіе за то: да ослободи у Аду затворене сужне, кои нѣму вичу: О ты Господе кои дуго и премного трпишъ слава теби.

8. Днесь зрящи тя непорочная дѣва, на крестѣ слове возвишаема, ридающи матернею оутробою, оуязвляшеся сердцемъ горцѣ. Пречиста дѣва Марія, гледаюћи на данашњій данъ тебе сыне Божіи на крсту разпета, тугуюћи материнскомъ душомъ, люто е была срдцемъ ранѣна.

И стенящи болѣзненна изъ глубины души, лице же и власи терзающи. Она е изъ дубљине душе болно уздисала, и лице свое и косе трзала.

И перси біющи взываше жалостнѡ. И у прса се удараюћи викала е жалостно: увы мнѣ Божественное чадо: увы мнѣ свѣте міра, что зашелъ еси ѿ очію моею: Авай мени Божаствено чедо мое; Авай мени, свѣтлости овога свѣта; зашто ми зађе испредъ моихъ очію, ягнѣшце Божіе.

Тѣмже и воинства безплотныхъ трепетомъ содержими бяху глаголюще: Непостижиме Господи слава тебѣ. Съ тога и безтѣлесни анђели на небу дрктаху говорећи: Господе, кога

мы постићи неможемо, слава теби; слава теби Господе, твоя дѣла ни сами анђели нису кадри постићи и докучити!

9. Стихира што се пое кадъ се св. Плаштаница у гробъ полаже. Тебе ѡдѣющагосѧ свѣтомъ ꙗко ризою, снемъ Іосифъ съ древа съ Нїкодимомъ. Кадъ е Іосифъ съ Никодимомъ скинуо съ крста тебе Христе Боже, кои се одевашъ светлошћу као хаљиномъ. (псал. 103).

И видѣвъ мертва, нага, непогребенна, благосердный плачъ воспрїимъ, рыдаѧ глаголаше. И кадъ те е видіо мртва, нага, несаранѣна, добросрдачный плачь и тугованѣ започео е и ядикуюћи говоріо:

Ѵвы мнѣ сладчайшій Иисѹсе, егоже вмалѣ солнце на Крестѣ висима оузрѣвшее мракомъ ѡблагашесѧ. Авай мени, о пресладкій Иисусе, коега е мало пре сунце на крсту распетога видило, па се мракомъ обавило.

И землѧ страхомъ колебаше сѧ. И земля одъ страха се ниняла, тресла.

И раздирашесѧ церковнаѧ завѣса. И завѣса у цркви раздрла се, онда кадъ е Христосъ на крсту распетъ быо. —

Но се нынѣ вижѹ тѧ мене ради волею подемша смерть. Но ето сада видимъ, да си ты зарадъ мене своевољно смртъ приміо; умро.

Какѡ погребѹ тѧ Боже мой; Како да те саранимъ, Іисусе Христе, Боже мой?

Или какою плащаницею ѡбвію. Или каквимъ ћу платномъ, да те обавіемъ?

Коима ли рѹкама прикоснѹсѧ нетлѣнномѹ твоемѹ тѣлѹ; Каквимъ ли ћу рукама да додирнемъ твое пречисто и непропадљиво свето тѣло.

Или кіѧ пѣсни воспою твоемѹ исходѹ, щедре; Или кое ћу пѣсме да поемъ твоме изласку о наймилостивіи Господе; съ коима ћу пѣсмама опояти тебе, кои си найвећій добротворъ човечаства?

Величаю страсти твоѧ. Я величамъ, славимъ, преузносимъ твоя страданія; дивимъ се почитуемъ, и кланям се страданю твоме.

Пѣснословлю и погребенїе твое со воскресенїемъ. Я съ пѣсмама прославлямъ твое сарањиванѣ, и твое воскресеніе.

Зовый; Господи слава тебѣ. И я ти говоримъ: Господе, слава теби.

Изясненіе духовныхъ пѣсама
на велику Суботу.

1, Херувимска пѣсма. Да молчитъ всѧкаѧ плоть человѣческаѧ. Нека мучи, нека уђути, нека се утиша и смири свако тело (свака путъ) човечаско: нека умукне сада свакій човѣкъ.

И да стоитъ со страхомъ и трепетомъ. И нека свакій човѣкъ стои сада са страхомъ и дрктанѣмъ.

И ничтоже земное въ себѣ да помишлѧетъ. И ништа земаљско у себи нека непомишля; садъ у овай тайне пуный часъ одбацимо сваку земаљску бригу, и све суетне мисли, па узведимо умъ нашъ само къ Богу.

Царь бо царствꙋющихъ, и Господь господствꙋющихъ приходитъ заклатисѧ, и датисѧ въ снѣдь вѣрнымъ. Єръ, Царъ надъ царевима и Господъ надъ оныма кои господаре долази да закланъ буде, и да се даде вѣрнима за ело. — Ова химна есть една одъ найстарій христіянскихъ пѣсама, и узета е изъ Литургіе св. Апостола Якова. Великій Входъ на коме се она пое означава Христовъ последњій долазакъ у Єрусалимъ на страданѣ; кое се овде подъ именомъ закланѣ разумева. — Речи: да се даде вѣрнима за ело, односе се на свето причешће, у коемъ мы примамо подъ видомъ леба и вина само суште тѣло и крвъ Христову.

Предходѧтъ же семꙋ лицы Аггелстїи со всѧкимъ началомъ и властїю. Предъ њимъ, т. е. предъ спасителѣмъ иду зборови анђелски са свакимъ старешинствомъ и влашћу. Анђели, и анђелски начелници иду предъ Господомъ Іисусомъ пратећи га на своевољну крстну смртъ.

Многоочитїи Херꙋвими, и шестокрилатїи Серафими лица закривающе и копїюще пѣснь. Съ анђелима иду предъ Спасителѣмъ Херувими и Серафими, ови много савршеніи одъ насъ умни духови, закланяюћи лица, и поюћи пѣсму у славу Божію Аллилꙋіа. Хвалите Бога, явіо се Богъ.

2. Ирмосъ. Нерыдай мене мати зрѧщи въ гробѣ егоже въ чревѣ безсѣмене зачала еси сына. Іисусъ спаситељ своіой преблагословеной матери изъ гроба говори: Не тужи замномъ и неоплакуй мати мене, гледаюћи у гробу мене сына твогъ, кога си ты у светой утроби твоіой носила.

Востану бо, и прославлюсѧ. Єръ я ћу устати изъ гроба, и прославићу се;

И вознесꙋ со славою непрестаннѡ ꙗкѡ Богъ, вѣрою и

любовію тѧ валичеющіѧ. И я ћу као Богъ са славомъ узнети, къ себи довести у царство небесно, све оне, кои тебе матерь мою съ веромъ и са любавію величаю. Іисусу Христу свагда су мили они люди, кои пресвету матеръ нѣгову, почитую, и нѣнимъ се молитвама препоручую.

Парамитиє.

11. Награда будућегъ живота.

Негунђай на свой животъ: све што се у нѣму деша, на добро є намерено, ма да ти и неувиђашъ одма, на што шта смера. Немой ни закона претресати, а да речешъ: овай є найбољи, и овогъ ћу се држати, єръ ће на нѣму найвеће награде бити. Ниє ни Богъ хтео, да се дозна, коє ће когъ добра награда бити.

Єданъ царъ хтеде вртъ єданъ насадити, пакъ сазове радине, алъ безъ уговора, и одпусти, да сваки по свомъ найбољимъ увиђеню ради; а кадъ вече дође, онъ ихъ само препита, кои є ко посо радио. Сви стану казивати, шта є ко свршио: Єданъ маслину, други смокву, онай кипарисъ, онай палму показуюћи, кою є засадио. Царъ ихъ награди свакога по делу, коє є ко свршио, и тако буде вртъ свакоякимъ воћемъ засађенъ. Да су радини знали, за коє ће дрво илъ воћку найвећу плату добити, сви би се око тогъ заузели, и царъ неби своє намере извршене видео, неби му вртъ свакоякимъ дрвлѣмъ засађенъ био. —

Некоєгъ мудрогъ запиташе; са шта га є Богъ тако благословио, а онъ одговори: съ тога, што самь наймањи законъ пазио као и найвећи

---

12. Ружа међу трнѣмъ.

Неки побожанъ човекъ, кои тешко вређанъ и кинѣнъ међу своимъ гонитељима живляше, ходаюћи єдаредъ сневеселѣнъ по своіой башти, поче већъ и о провиђеню очаявати, кадъ на єдаредъ као обчинѣнъ кодъ єдне руже застаде, и духъ руже тешећи га овако му проговори: Неоживлявамъ ли я овай лепи цбунъ, чашу благодарности пуну наймилии мириса Господу у име сви цветова, жртву када; пакъ где ме и како видишъ? међу трнѣмъ! Али ме оно небоде, већъ чува, и сокомъ рани, и тимъ лепше изъ нѣга трептимъ; то исто теби твои душмани

чине; пакъ заръ ти твоіомъ душомъ да небудешъ снажнији и већи одъ овога ломна цветића!

Утешенъ и окрепљенъ оде овай и његова душа постаде чашомъ жртве за свое непријателѣ.

Анђео смрти.

Страотанъ се учини умируѣему анђео смрти. Съ његовогъ пламена мача падаю горке каплѣ, његовъ е погледъ страшанъ; заръ нема никогъ, ко би насъ одъ њега одбранио; заръ неможе нико раја угледати, а да пре тога невиди аѣела смрти? Не, не. Когодъ е дела милости и љубави чинио, ко е людма радости правио, и одъ њи благосилянъ био, тай неће смрти гледати. Као райски мириси трепте добра дела, и разблажуюћи душу преведуе на самртномъ часу лако и благо, на онай светъ. Тако е Елисиера верногъ слугу благословио Аврамъ, да невиди смрти. Тако е и Сари праотацъ Яковъ, кадъ е донела гласъ, да му синъ живи, реко: благословена уста, што ми тай гласъ донеше, и сретна била на самртномъ часу. И кадъ Фараонова ћи Витија умираше, да се неби рекло: па каква іой е плата, што е Мойсију избавила и однеговала, изаѣе іой на самртномъ часу Мойсинъ духъ у свой дивоти своіои, и смртъ утече испредъ њи.

Као што се извуче конацъ изъ млека, тако изаѣе душа праведника изъ тела, сећаюћи се шта е са њимъ добра починила; а душа неправедника растае се мучно, као што се трнъ изъ вуне мучно извлачи.

Курякъ и Лисица.

(Народна басна.)

Курякъ и лисица улове єдно свинче, па ће га лепо поделити. Онда рече лисица куряку; „Знашъ шта уіо! шта би ми ту ваздањ делили комадъ по комадъ! већъ я ћу узети за се ово мало меса беса, и ово мало сланине балине, а теби главе вава, ао уіо; — уши буши на ребуши, ао уіо! — црева вева, ао уіо! — срце дрце, ао уіо! — ноге многе, ао уіо! ала е то сиясетъ!“ А уя се све мигољи, па само глади бркъ, па онда ће рећи: „Море тето, нисамъ знао, да си башъ тако упреко луда.“ (Изъ Данице) Н. М.

Лакоми мишъ.

(Єдна басна.)

Мишићъ изашавъ єдаредъ изъ рупе опази мишоловку. „Аха — рекне — то є мишоловка! Како ти то мудри люди уму! Усправе иглу дрвцета подъ циглю, привежу за дрвце парченце сланине, пакъ то зову мишоловка! Само кадъ би іошъ и ми мишеви тако луди били! Алъ ми добро знамо, кадъ се сланина дирне, хрр, падне цигля и лакомцу крај. А іокъ нећете насъ преварати, знамо ми ваше лукавство.“

„Али — придода мишъ — омирисати се опетъ сме. Одъ самогъ мирисаня неће цигля пасти, а я чудо волемъ сланину мирисати.“ То рекавъ подиће подъ каменъ, и стане око сланине њушкати; алъ дрвце беше тако лако запето текъ што мишъ носомъ сланину, дирну, хрр паде каменъ, и лакомогъ миша свега размрцка.

Уздрж' се одъ зла сасвим', да неби као имш' главом' платио.

Єдна рачунска игра.

Погодити коме, кою є цифру избрисо. Задай нека ко кои оће брой напише, то нека са 9 умножи, кадъ є свршио, некъ єдну ма кою цифру изъ продукта избрише, а остале нека ти покаже илъ изговори, и погодићешъ кою є избрисо овако: Сабери све цифре уєдно, и што одъ њи недостае, да допуни суму одъ 9 двареда илъ више реда, то є цифра избрисана.

Нп. $3589 \times 9 = 32256$, и избрисо є нп. 6. Остало є дакле $3 + 2 + 2 + 5 = 12$, на ово треба додати до 2-путъ 9 ($= 18$) іошъ 6, 6 є дакле избрисо. Избришелъ 3, остаће $2 + 2 + 5 + 6 = 15$, и треба іошъ 3 да буде 18 илъ 2×9. Дага већма узбезекнешъ, допусти некъ избрише све броєве окромъ заостали у продукту.

Єдна рачунска задаћа.

Я самъ био іуче на ливади, и донео самъ цвећа, Анђелии 1, Босиљки 2, Драгињи 4, Лубици 8, Милици 16, Ружи 32, Цвети 64, а теби 128. Кажими брзо колико є свега цветова било?

Решенъ задаће у брою 8.

Био є старацъ съ бабомъ, и нѣговъ синъ са женомъ, и овихъ двое деце, одъ коихъ су две девойчице и єданъ дечакъ.

Имена

Г. Г. Предплатника за 1862 год. са сумомъ примљени новаца.

(Продуженъ.)

Сл. Општина Бурђево 3 ф. — Др. Іоанъ Андрићевић допуњива за целу годину. — Саска срп. школа 3 ф. — Антун Шунићъ учитељ у Бакову 3 ф. — Гаврилъ Костићъ учитељ у Кули 1 ф. 50 н. — Данило Орелъ учитељ у Лозници 1 ф. 50 н. — Аркадија Поповићъ учитељ у Шова 1 ф. 50 н. — Арсенијевићъ Игнятъ учитељ у Бингули 2 ф.

Огласи.

Кодъ уреднишства срб. Дневника може се добити карта Бачке Срема и Баната (бившегъ војводства) са предложенима одъ благовештенскогъ сабора за српску војводину границама на великомъ табаку српскимъ словма штампана, правилно и врло лепо нараћена. Ми е свима српскимъ школама препоручујемо, не само што е то одъ досадашњи српски крати по найлепша, него и найефтинія. Цена е до краја Марта 50, а после 80 нв.

Књижица подъ насловомъ: „Неколико народни песама за на изустъ ученѣ“ готова е, и може се кодъ уреднишства овогъ листа по 10 нвч. комад добити.

Обява.

Књига „Милана“ кою самъ я науміо на свѣтъ издати, изићи ће изъ печатнѣ до Бурђева дне, и износиће 10 печатнихъ табака. Рокъ предплате продужуе се до Ускрса. Ко дотле новце мени пошлѣ, добия књигу за 40 новчића; а остали ће платити 50 нов. ГГ. скупителъи добиню еданайсту књигу на дар. У Сомбору, 9. марта 1862.

Н. Ђ. Вукичевићъ, професоръ.

Попуштена цена за Школски Листъ прошли година.

Школски Листа отъ прошли год. имамо іомъ слѣдеће са много попуштеномъ ценомъ на раздаю:

одъ 1858 год. цео квартъ везанъ за 30 нвч.
одъ 1859 год. 1. 3. и 4. квартъ везанъ сваки по 40 нвч.
одъ 1860 год. 2. 3. и 4. квартъ везанъ сваки по 50 нвч.
одъ 1861 год. 2. 3. и 4. квартъ везанъ сваки по 70 нвч.
а поедине листове год. 1858 осимъ 1, коегъ нема за 3 нвч.
одъ 1859 осимъ 12, 15, 16, 18, 25, 26, 27 и 46 коихъ нема по 4 нвч.
одъ 1860 осимъ 2, 3, 22, 34, 41, по 5 нвч.
одъ 1861 осимъ 5, по 7 нвч.

Окромъ овогъ има іошъ неколико ега. целокупни одъ 1859 осимъ бр. 15 и 16 по 2 фор. и одъ 1861 по 3 фор.

Ово е и место одговора оной ГГ. што прошасте листове потражую, и сами имъ цену праве и новце шалю.

Брзотискомъ Епископске печатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 10 У Новоме Саду, 10. Априла 1862. **Год. V.**

О неговању чувства наравногъ или моралногъ.

(свршетакъ.)

Са стидомъ сродно е каянѣ. Свакій укоръ, и свака казнъ школска смера на то, да се дете найпре разжали на свое зло дело, да се као што е скривило, и да се поправи. Докле се чувство каяня у деце непробуди, дотле неможе ни правога поправленя быти. Ако хоћемо да чувство каяня у снаги одржимо, и да оно у дечіемъ животу добре плодове принесе; то га не само често при воспитанію употреблявати, него само онда кадъ дете већу какву погрешку учини. Чувство ово сматрати се има при воспитанію за светиню, као што се сматра на судовима заклетва за светиню. Ако е каянѣ само површно, и речма исказано, и ако изъ њега неслѣдује право поправленѣ, или баремъ настояванѣ о поправленю, онда е оно притворно и фарисейско каянѣ, съ коимъ се деца кваре, и много гора и невалялія постаю, одъ іогунасте, упорне и тврдоглаве деце. —

Кодъ деце треба подражывати чувство задовољности са своимъ станѣмъ, са своіомъ околиномъ, и са свачимъ што се променути и поправити неможе. Што дете има, и што уживати може, то треба и да му се допада, а што нема и што имати неможе, затимъ нетреба да грамзи, и да се отима. Што се годъ деци дае, было за уживанѣ и потребу, было пакъ за сигранѣ; то све треба да е просто и да кодъ деце задовољство побуђуе, а не да ихъ на грамзенѣ и на лакомство наводи.

Радованѣ о своме напредку, есть таково наравно чувство, кое се у школи као побудително средство къ прилѣжности, и сваковрстной валяности употребити има. Али притомъ само чувати се имамо да децу чрезъ много хваленѣ не погордимо и суетномъ неучинимо.

Старати се валя да однегуемо у деци добро срдце, кое се у любави и милости, у пріятељству, дружевности, милосрђу, благодарности, и доброчинству найболѣ показуе. Вараю се они

родитељи, кои мислећи, да су сва деца осимъ њихове покварена, непуштаю свою децу, да се друже съ туђомъ особито сиромашніомъ децомъ. Деца сиромашна, и споля неуглађена, нису свагда и невоспитана, и гдекои путъ може се наћи међу оваковомъ децомъ више доброте и поштења, него кодъ отмѣніе а развмажене деце.

Много пута опажамо да се деца радую, а ни сама незнаю чему. Ово намъ служи за опомену, да ово дечіе радованѣ употребимо као средство за оснаженѣи укрепленѣ наравнога чувства и одушевленя за врлине и извртности чувства. Тога ради валя установити светковине на коима се велика и славна дѣла добродѣтељныхъ, благотворныхъ и светыхъ людій славе и похвалама преузносе, па на те светковине валя водити и децу, нека запамте, и нека у срдце приме све оне врлине, кое се споминю и славе. Тако свете успомене Христіянскихъ мученика и светителя кое се сваке године у православной цркви пѣніемъ, проповедима, обредима и литіомъ светкую, силно доприносе къ воспитаваню благонравнога чувства. Тако спомени основателя црквеныхъ, школскихъ, и другихъ богоугодныхъ завода, свагда оставе благотворне послѣдице и међу одраслымъ людма, а некмоли међу децомъ и омладиномъ.

Погледайте оне обштине наше у коима се св. Сава, Сава Текелія, митрополитъ Стратимировићъ, Димитріе Анастасіевићъ, Сава Вуковићъ и остали велики добротвори сваке године споминю и свечано славе; па ћете се уверити, да се у тымъ обштинама много више добрыхъ дела и извртности људске догађа, него у онима, где се никакво добро дело неслави, неспоминѣ, неуважава, и где су старешине равнодушне према свакомъ добромъ и племенитомъ делу, те се тако према нѣму понашаю, као да га и нема! —

Изясненіе црковныхъ пѣсама

на праздникъ Вознесенія Господнѣгъ.

1. Тропаръ. Вознесася єси ко славѣ Христе Боже нашъ. Увнео си се, узнесао си се, отишао си на небо, у слави Христе Боже нашъ.

Радость сотворивый оученикшмъ. Радость сатворивши ученицима, причиніо си радость ученицима, обрадовао си ихъ.

Обѣтованіемъ стаго Дѣха. Обећанѣмъ светога Духа, обећавши светога духа, тымъ си обрадовао ученике.

Извѣщеннымъ имъ бывшымъ благословеніемъ, яко ты еси сынъ Божій: избавитель міра. Кадъ су или почемъ су они чрезъ благословъ твой извѣстни постали увѣрили се, да си ты сынъ Божій, избавитељ свѣта.

2. Кондакъ. Еже ѡ насъ исполникъ смотреніе, и иже на земли соединикъ къ небеснымъ, вознесеся еси къ славѣ Христе Боже нашъ. Кадъ си оно стараньѣ, кое си о нама имао, испуніо, кадъ си дѣло спасенія рода човеческогъ свршіо, и кадъ си оне кои су на земьи саединіо къ небеснима, кадъ си люде къ небу привео; таде си се узнео у слави о Христе Боже.

Никакоже ѿлучаеся. А никако се ниси одлучіо; ты се ниси растао одъ насъ, тымъ што си се на небо узнео.

Но пребываа нестѹпный. Но ты пребываш неодступанъ, ты си кодъ насъ и сада, ты пребываш съ нама.

И копіа любящимъ тя. И вопіешъ оныма кои тобе любе.

Азъ есмь съ вами, и никтоже на вы. Я самъ съ вама, и нитко противу васъ неће се одржати моћи, нитко васъ упропастити ніе у станю.

3. Ирмосъ. Величай дѹше моя вознесшагося ѿ земли на небо Христа жизнодавца. Величай, прославляй съ похвалама преузноси душо моя онога, кои се узнесао са землѣ на небо Христа живодотавца.

Тя паче ѹма и слокесе матерь Божію. Тебе матеръ Божію, коя си надъ свакимъ умомъ и надъ свакомъ речію, о коіой ніе разумъ нашъ кадаръ разсуђивати по величини Тайне воплоштенія Христовогъ, а мы люди опетъ немамо довољно речій да ю по заслуги прославимо.

Въ лѣто безлѣтнаго неизреченно рождшю. Коя си у години онога кои е безъ година неизреченно родила; коя си родила у времену, онога кои е више свакогъ времена, кои е вѣчанъ, и родила си га неизреченимъ, нашъ разумъ превазилазећимъ начиномъ.

Вѣрніи єдиномѹдренно величаемъ. Вѣрни Христіяни єдиномислено величамо тебе матеръ Божію.

Исясненіе црковныхъ пѣсама

на праздникъ Сошествія св. Духа.

1. Тропаръ. Благословенъ еси Христе Боже нашъ. Слављенъ еси Христе Боже нашъ; мы тебе славимо Христе Божа нашъ.

Иже премѹдры ловцы миліи. Кои си ловце мудре показао,

кои су риболовце учиніо мудрацыма: кои си просте рибаре учиніо апостолима своима.

И тѣми оуловлей вселеннѹю. И кои си чрезъ те апостоле свое уловіо цѣо свѣтъ, кои си чрезъ апостоле задобіо себи савъ свѣтъ.

Человѣколюбче слава тебѣ. Любителю човечаства Христе Боже слава теби.

2. Кондакъ. Єгда снизшедъ ꙗзыки слїѧ,*) раздѣлѧше ꙗзыки вишнїй. Кадъ се вишњій Богъ сишао и езике сліо, помешао, сбуніо; тада е онъ то есть свевишњій Господъ народе разделіо. Кадъ се то догодило? Приповеди о зиданю куле вавилонске! —

Єгдаже огненныѧ ѧзыки раздаѧше, въ соединенїе всѧ призва. А када е Господъ ватрене езыке раздавао, све е народе у саединенѣ призвао, све е народе у обштину Христіянску призвао. Кадъ е Богъ раздавао ватрене езыке? У кои е то данъ после Христова вознесенія было? Какавъ е то праздникъ кодъ насъ? Кадъ е установлѣна прва Христіяска црква или обштина?

И согласнѡ славимъ всесвѧтаго Дѹха. И сугласно славимо пресветога Духа, и садъ мы сви, ма были коега народа сынови, као христіяни сачинявамо едну обштину, стоимо еданъ съ другимъ у духовной заедници и сугласно славимо светога Духа.

3. Ирмосъ. Радуйсѧ Царице матеродѣвственнаѧ славо. Радуйсе — здраво да си — о Царице, славо матерій и дѣвояка; дійко, похвало свию матерій, и свію дѣвица.

Всѧка бо оудобообращателнаѧ бласоглаголиваѧ оуста витїйствовати немогѹтъ тебе пѣти достойнѡ. Єръ никаква лако обртљива лако говораћа, и лепо говораћа уста не могу речма вештима тебе прославити како валя.

Изѹмѣваетъ же оумъ всѧкъ твое рождество разѹмѣти. А слабъ е свакій умъ да схвати твое рођенѣ; ніе кадаръ нитко умомъ своимъ поняти рођенѣ сына твога.

Тѣмже тѧ согласно славимъ. Зато тебе сугласно славимо.

4. Молитва. Царю небесный, оутѣшителю, дѹше истины. О Царе небесный, утѣшителю, душе истине.

Иже вездѣ сый. Кои си свагдѣ, кои си на свакомъ мѣсту.

И всѧ исполнѧѧй. И кой све испунявашъ.

Сокровище благихъ, скровиште, благайницо добара,

И жизни подателю. И живота давателю.

---

*) Види: Бытія Гл. 11. ст. 7.

Прїиди и всели сѧ къ ны. Оди и усели се у насъ.
И очисти ны ѿ всякїа сквєрны. И очисти насъ одъ сваке скрнавости, одъ свакогъ греха, одъ свакогъ невалялства.
И спаси, блажє дꙋши наша. И спаси, о благій Боже, дише наше.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

22. Мойсей предъ Фараономъ, чудеса у Египту и Пасха.

(II кн. Мойс. гл. 5 — 12).

После тога отиде Мойсей и Ааронъ къ Фараону и рекну му: „Ово говори Господъ Богъ Израилѣвъ. Одпусти мое люде! да ми учине празникъ у пустињи!“ И рече Фараонъ: Ко е тай, Господ, кога гласъ да послушамъ и да одпустимъ сынове Израилѣве; я незнамъ за тога Господа, и нећу одпустити сынове Израилѣве. Што вы люде одъ послова одвраћате, идите свакій на свое послове! — И заповѣди Фараонъ приставницима послова народныхъ, да се отежчаю послови овихъ людій, да немисле на кошта. И гонише ихъ приставници, рекоше: Сами вы идите и сабирайте себи сламу, где нађете, али одъ вашега посла ништа се неће умалити. И разнѣше се люди по свой земљи Египетской сабирати сламу. А приставници ихъ гонише и говорите: свршуйте одређеный посао свакій данъ, као и кадъ вамъ сламу давасмо. И бѣше бише писари (књигочіе) племена сынова Израилѣвыхъ. кои поставлѣни быше надъ овима одъ приставника Фараоновыхъ. И писари сынова Израилѣвихъ отидоше къ Фараону, и рекоше: Зашто ты тако чинишъ твоимъ слугама; Сламе намъ недаю, а заповедаю да опеке (циглѣ) правимо, и ето муче насъ, и ты злоставишъ твое люде.“ И рече имъ Фараонъ: Вы сте нерадини, па за то говорите: да идемо и жертву принесемо Богу нашемъ. Садъ дакле идите па радите! сламе*) вамъ недамъ, а посао морате урадити!

И Мойсей рече ка Господу: Господи, што си озлобіо люде твое, и што си мене послао; еръ одкако я одохъ Фараону да говоримъ твоимъ именомъ, онъ е іошъ већма мучіо люде твое, и ты ихъ ниси избавіо. И рече Господъ Мойсею: „Иди и реци сыновима Израилѣвима: Я сањ Господъ, и известћу васъ изъ землѣ Египетске и одъ насилія, и узетћу васъ за свое люде,

*) Славенскій: „плевы“

и познатћете да самъ я Господъ Богъ вашъ. И говорише Мойсей тако сыновима Израилѣвима, али онъ непослушаше Мойсея одъ страха и одъ тешкихъ послова.

И отиде Мойсей и Ааронъ къ Фараону. И баци Ааронъ палицу предъ Фараономъ и предъ нѣговимъ служителѣима, и ова постаде змія. И сазва Фараонъ мудраце Египетске врачаре, и учинише врачари Египетски своимъ врачанѣмъ исто тако, и побацаше свое палице, и ове постадоше зміе, али Ааронова палица прогута палице њихове. И срдце Фараоново беше отврднуло, и онъ ихъ непослуша. — И узе Ааронъ палицу свою и удари њиме воду рѣчну, и претвори сву воду у крвъ, и рибе у рѣки помреше, и засмради се рѣка, немогаху Египтяни пити воде изъ рѣке. И врачари Египетски учинише своимъ врачанѣмъ исто тако. — И отврну срдце Фараоново и непослуша ихъ. —

И пружи Ааронъ руку свою на воде Египетске, и изведе жабе и покрише сву землю Египетску. И чинише и врачари исто тако. И призва Фараонъ Мойсея и Аарона и рече: Помолите се за ме ка Господу, да одгони жабе одъ мене и одъ моихъ людій, па ћу одпустити народъ, да принесе жертву Господу. И кадъ види Фараонъ, да є одлануло, (да су поцркале жабе), отврдно срдцу нѣгово, и непослуша ихъ.

И пружи Ааронъ рукомъ палицу и удари прахъ на земљи, и бы гадъ (ваши) на людма и на скотовима. И врачари не могоше врачанѣмъ своимъ то извести, и рекоше Фараону: „То є прстъ Божій!“ И отврдну срдце Фараоново, и не послуша ихъ.

И Господъ рече къ Мойсею, иди и реци Фараону: „Я ћу послати на тебе и на слуге твое и на люде твое и на домове ваше пасіе муве, (бубе) и прославићу у тай данъ землю Гесемску, на коіой люди мои стануіу; тамо неће быти пасіихъ мува, да ты познашъ да самъ я Господъ Богъ цѣле землѣ.“ И учини Богъ тако. — И рече Фараонъ: „Я васъ одпуштамъ, идите и принесите жертву Господу Богу вашемъ у пустињи, и помолите се и за мене ка Господу!“ И изиђе Мойсей одъ Фараона и помоли се Богу, — и нестаде гада. И опетъ нехтеде одпустити люде.

И Господъ даде, те бы велики поморъ међу скотовима Египетскима, а одъ свію скотова сынова Израилѣвихъ, ніе манькало ни єдно. И отврдну срдце Фараоново, и неодпусти люде. — И Мойсей узе пепела предъ Фараономъ и развасу га къ небу (у висъ) и бише запалѣне гноявице на людма и на скотовима; и неможаху врачари обстати предъ Мейсеемъ због рана. И непослуша Фараонъ.

И пружи Мойсей руку свою на небо, и Господъ даде

громове и градъ (тучу, крупу, ледъ). И потуче градъ по свой земьи Египетской люде и скотове, и сваку траву, и сва дрва на поляма сатре; само у земьи Гесемской, гдѣ бияху сынови Израилѣви ніе было града.

И посла Фараонъ призва Мойсея и Аарона и рече имъ: Садъ самъ сгрешіо: Господъ є праведанъ а я и мои люди нисмо побожни; помолите се дакле за ме ка Господу, да престану громови Божіи, и туча, па ћу васъ одпустити. И изиђе Мойсей одъ Фараона изъ града и пружи руке свое ка Господу и громови престаше и туча, и киша не кану више на землю. Али Фараонъ неодпусти сынове Израилѣве.

И рече Господъ къ Мойсею: пружи руку твою на землю Египетску, па ће доћи скакавци и поешће сву траву на земьи и воће на дрвећу, што є туча оставила. И Господъ наведе вѣтаръ южный, и вѣтаръ наведе врло многе скакавце на све предѣле Египетске. И попашти се Фараонъ, те призва Мойсея и Аарона. И помоли се Мойсей Богу, и даде Богъ великій вѣтаръ одъ мора (одъ западногъ великогъ мора), и ветаръ тай однесе скакавце и баци ихъ у црвено море, и неостаде ни єдногъ скакавца ча свой земьи Египетской. И Фараонъ неодпусти сынове Фараонове. —

И пружи Мойсей руку свою на небо, и бы тама, мракъ, бура, по свой земьи Египетской за три дана: и еданъ другога немогаше видити, и нитко неустаяше съ кревета свога три дана; а кодъ свію сынова Израилѣви бияше видно, у мѣстима гдѣ они пребываху. И рече Фараонъ Мойсею: „Иди одъ мене, чувай се одъ садъ, и да ми ниси више лица видіо; еръ у кои ми се данъ укажешъ, смрћу ћешъ умрети.

И рече Господъ Мойсею: „Іоштъ ћу єдну беду навести на Фараона и на Египетъ, и за тимъ ће васъ одавде одпустити, и изтерати. У поноћи умреће свакій првенацъ Египетскій одъ првенца Фараонова, до првенца свакога скота! —

И рече Господъ къ Мойсею и Аарону: Реци свой обштини сынова Израилѣвихъ. У десетый данъ овога мѣсеца (првогъ пролећнѣгъ мѣсеца), свакій домаћинъ нека узме єдно ягнѣ, кое є безъ мане и одъ єдне године, и нека се то ягнѣ сачува до 14. данъ, и нека га заколю предъ вече, и нека помажу на обоя побоя (на обадва довратка),*) и на праговима у кућама, у коима се ягнѣ еде; и нека еду ту ноћъ меса печенога и неускисла леба (опрѣсноки), ништа неоставите одъ ягнѣта до

*) У Слав. и помажутъ на „Обою подвою;" — Я самъ то овако превео, еръ се тако називаю довратци у овой дечіои божићной песмици: „Божићъ, Божићъ бата. и т. д.

сутра; и кости несакрушите одъ њега, а остатке до ютра огнёмъ сажежете. И едите га овако: опасани око пояса, и обуёа нека вамъ е на ногу, и палице у рукама, и едите журно; ёръ е то пасха Господня (прелазенъ Господнёв). Ёръ я ћу те ноћи проћи сву землю Египетску. И крвъ ће быти знаменъ (знакъ) на кућама где вы будете, и покритћу васъ, и неће быти међу вама погибље, кадъ поразимъ землю Египетску. И тай бытће вамъ за спомень, и празднуйте тай данъ Господу вы и сво потомство ваше. И кадъ дођете у землю, коју вамъ Господъ даде, па вамъ рекну сынови ваши: каква е то служба, а вы имъ реците жертва е та Пасха Господня, кои е покрio (обишао прешао), домове сынова Израилёвыхъ, кадъ е побio Египтяне, а домове наше избавio!" И преклонише се люди и поклонише се. И отидоше сынови Израилёви и учинише, као што Господъ заповёда Мойсею и Аарону.

Ко високо полеће, ниско пада.

(Народна приповедка.)

Била една млекарица. Ёдаръ помузе краву, метне лонце съ млекомъ у шафољ, дигне на главу, и пође да млеко продае. У путу се даде у мисли: „Садъ кадъ млеко продамъ, и новце примимъ, а я ћу купити живине, и то све кокоши, и кокошия ја, пакъ ћу кокоши насадити, да легу; а кадъ излегу я ћу пилиће одранити, пакъ кадъ доспу и њи насадити, и тако ћу радити, докъ силну живину незапатимъ; а кадъ то дочекамъ, онда ћу све лепо у парове повезати и распродати, блaгоси га мене! — За те новце, што добиемъ купићу супрасну крмачу, и кадъ се опраси, оставићу прасце за пасму, докъ тако велики чопоръ свиня незапатимъ. Онда ћу савъ тай велики чопоръ на вашаръ истерати, и продати, благосига мене! — За те новце купићу саме краве, пакъ ћу запаћавати теладъ докъ многу марву незапатимъ; а кадъ и то дочекамъ, онда нећу више овако шафољ съ млекомъ на глави носити, а коекомъ продавати, већъ ћу онда бити права трковкиня, и съ марвомъ ћу трговати, и носити шеширъ и одъ злата минђуше и ланацъ око врата, и одъ свиле аљину; како ће ми се онда сви кланяти, и казивати „любимъ руку милостива" и „слуга самъ понизанъ милостива" а я ћу ихъ лепо поздрављати, и показати да нисамъ више проста млекаруша, свакомъ ћу се лепо поклонити, и лепо по моди „службеница" одговорити. —

На ову речъ, хотећи показати, како ће се поклонити, заборавивши сиротица да шафољ съ лонци пуно млека на глави има, шафољ упусти и све млеко проспе, и уедаредъ цео тај лепо скровени планъ у ништа оде.

Чекићъ и чавлићъ (ексеръ).

(Една басна.)

Едаредъ узме чекићъ еданъ чавлић, да га у даску утера; али се то чављићу нехте, па ни петъ на деветъ, него „нећу, и нећу.“ Чекићъ се расрди, па га за уши зграби, и на даску наместивъ што игда може по глави удари, и поприлично у даску утера. Опетъ викне іогунасти чављићъ: „Я нећу далѣ.“ А чекићъ га іошъ већма жицну, и чављићъ се савие. „Чекай чекай — рекне чекићъ, садъ ћу я теби помоћи.“

Ту низъ њи стаяше и клѣште, кое чекићу много реда у помоћи беше, кадгодъ се тврдоглавъ чавао налаваше. Чекићъ замоли клѣште, и ове одма у помоћъ прискочив, спопадну чавља за главу и стану чупати. Чавља стане дрека, връ клѣште никогъ меко неватаю. Кадъ клѣште чавлићъ исчупаше, привати га чекићъ, и стане исправляюћи и лево и десно ударати, и онда опетъ на даску намести, пакъ почне съ нова у главу бити, докъ га свега у даску несаби.

Некъ се свака іогуница чува, да тако непроѣе.

Тичие яе.

Тичие е яе и оно наймалецние сила знаменито.

Сви знаю, да се яе састои изъ беланцета и жуманцета, обое у тврдой кречной люски затворено. Алъ окромъ те тврѣе люске, што яету место оклопа служи и одъ сваке га повреде чува, има у нутри іошъ три танке кошуљице, што опетъ меко беланце и жуманце чуваю, да ихъ та тврда споля люска нетишти. Тако умотава милостна майка свое нежно детенце у више увоя, а увекъ найтанѣ пеленце прво на дете меће.

Яе е изнутра іошъ знаменитие.

Сви знаю, да у беланцету жуманце стои, свако у свою кошуљицу замотано. На свакомъ жуманьку има една мала пегица, то е найзнаменития стварка у яету. Та е пегица заметакъ и почетакъ будуће тице. Жуманце и беланце съ почетка су само мека постеля и завой ономъ заметку, алъ доцние прва рана той тичици, докъ се изъ яета непроклюви, где е после илъ

родитељи доникле клокоћући прирањују, или се одма сама рани. Тичице њиова майка нераћа живе на светъ, као што се друге домаће и дивље сисаюће животиње раћаю, нитъ има млека, да ихъ дои, као што имаю ове, него е жуманце и беланце непроклювљеномъ пилету на место майкиногъ млека, коимъ у яету расте, докъ недорасте, да се проклюве и до тврће ране довреду.

А како се извие пиле изъ оногъ заметка? Кадъ топлота лежеће майке ће кроз и кроз пробие, одма онай онако лепо сахранћнъ заметакъ оживи, и тичица се мало по мало извия, коя найпослћ люску пробие.

Како тице тако имаю и све рибе, и све друге ситние животиньице: лептири и бубице и муве и остале, исто такова и готово исто тако створена яйца; ни одъ њи се ни едно живо на светъ нераћа, него се свако изъ своегъ яйцета извие, само ове ни майка нележе, него ихъ на згодно место остави, где имъ топлота сунца илъ землћ та лежећа майка буде.

Рода.

Рода оде подъ весенъ одъ насъ, и пробави зиму у топлой земьи, а у пролећа доће опетъ къ нама, и позна свое село, свой оцакъ и гнћздо.

Найпре доће мужакъ самъ, те гнћздо прегледа, пакъ оде, и онда заедно са женомъ доће, пакъ први е посо, гнћздо оправити, кое е ветаръ киша илъ снегъ преко зиме искварио, и онда се легу, и остану тако у слози и любави живећи, да би многогъ човека застидити могли.

Рода е господска тица. Има високо чело, оштро око, а ходъ озбилянъ и поносанъ, цело понашанъ мирно, господско, одмерено. Летенћ е лепо лагано и господско, чини се као да плива по воздуху, само кадъ ловъ вия, онда ће побрже скочити. Рода е врло чиста тица, непрестано се треби, алъ то е и нуждно, на оной белой алини врло би ружно свака прља стаяла.

Родино е гнћздо само грубо набацано пруће. Мужакъ и женка легу на изменъ, увекъ е по едно кодъ куће, да децу и кућу чува и брани. Своимъ оштримъ окомъ превиди целу околину, и недопушта другомъ пару, да се наблизу настани. Рода треба велики просторъ, зато е редко у комъ селу више парова видити, ванъ да е бара много, ту ихъ и више парова довољно ране наоде: црве, бубе, пужеве, слепиће, мишеве и рибе еде врло радо, али найрадие змие и жабе. Ове удара клюномъ докъ неубие илъ толико претуче, да ioй немогу утећи, пакъ онда

гутя. Кадкадъ и мале тичиће, кадъ на гнѣзду саме нађе поеде.

Родинъ е гласъ клепрнянѣ клюномъ. Кадкадъ стану сви ускупа клепрняти родацъ рода и родићи, као да се разговараю што, найвише клепрняю родићи, кадъ им старии ране донесу. Рода се дае врло лако припитомити, и иде по авлии сокаку као и друга домаћа живина, особито поредъ воде, и вата жабе змие и рибе, оде кадкадъ и у полѣ, и опетъ се куѣи врати, као и друга домаћа тица.

Три ствари има на родама чудновато: њиови ратови, њиови судови, и њиово разумно владанѣ.

Кадкадъ се покупе све роде, што годъ ихъ у две оближнѣ провинције има уедно, као у две войске, пакъ се люто потуку, и подуже ратъ воде, докъ една страна небуде саевимъ побиена, илъ докъ изъ тогъ предела неутекне. По свой прилици, да се збогъ недовољнѣ ране побию, те слабии мораю утеѣи, да себи на другомъ месту ране траже.

Пре негъ што ће ратъ започети, побуне се све што годъ ихъ има, пакъ се едне съ едне а друге съ друге стране реке, коя те обе провинције разделюе, скупе, и као да ту саветъ држе. Мора бити, да какавъ такавъ позивъ изаће. Ту клепрѣу, да мозакъ човеку провриште; мора бити да се разумеваю. Понеке клепрѣу врло много, и то су старие, а млаће ћуте. Найпосле се заключи ратъ. Онда се са оне стране, где ихъ више има, све подигну и прелете преко, а оне ихъ дочекаю и ударе на супротъ; и све више и више у воздухъ дижући се тако се люто побию, све клюномъ една другу бодући, докъ се грдно неискрваве, и слабия страна непочне бегати, а яча навали одма на њиова гнѣзда, и сва ихъ исквари и поруши. Алъ после некогъ времена врати се она побиена страна натрагъ, и съ нова се ратъ заподене, пакъ се догоди, да ова оне свое победителѣ надбие и протера, пакъ и њиовъ предель заузме и њимъ овлада.

Далѣ е виђано, да се роде пре негъ што ће подъ есенъ одъ насъ поћи, све у едданъ сабор' скупе, едно велико коло начине, и едну у среду узму, пакъ после многогъ и жестокогъ клепрняня и свађаня око нѣ, као да судъ држе, найпосле све на ню скоче, и клюновима е сву кровъ избоду и убию. Шта и зашто то чине, ние іошъ познато, али е безъ сумнѣ, да нешто изванредно свршую.

Треће е изванредно на њима њиво понашанѣ. По приморскимъ варошима иду роде по улицама измеђъ људи, безъ икаквогъ зазираня, пакъ се туда вркоче, и свакогъ ко имъ на путъ стане теряю съ пута. Туда иду одъ едне пияце до друге, и

одъ едногъ бунара илъ извора до другогъ, и одъ ђубришта до ђубрита, пакъ траже пужеве школьке рибе и пр. Догодилъ се да се куђа запали, на коіой гнѣздо имаю, а оне одма свою децу, ако іошъ летети немогу, на леђа узму, пакъ ихъ избаве; или лете у воду, пакъ се уквасе и онда на гнѣздо те све водомъ испрскаю, да неможе сгорети; а било е примера, где ние могла своє пилиће спасти, да е своимъ крилма ньи заклонећи волела заедно съ ньима умрети, него ихъ оставити, да сами онде изгору.

Цвеће.

Одъ свега што намъ пролеће лепогъ и милога доноси, ние ништа лепше ни милие одъ цвећа. Я незнамъ можелъ бити човека, кой неволе цвеће. Ко цвеће немилуе, тай ваљда никадъ ни едногъ цветка загледао и оногъ дивногъ створа ни видео ние; или мора у нѣму нечега бити, што га те чисте любави и тога найневиниегъ осећаня и радованя башъ сасвимъ некадра и невредна чини.

Имали ичега на свету невиниега и чистиега, имали свежегъ, ималъ смерниегъ и нежниегъ одъ цвећа. Свое наймилие и найзрлие доброте и милине люди цвећу уподоблюю, и свакой по кои цветъ за символъ придаю; свака милина има свою милу слику у по коемъ цвету. Тако има смерностъ, стрпељивостъ, благостъ, чистота срца, невиностъ, вера и надежда свако свой цветъ, кои ихъ представля.

Одъ свегъ цвећа чиними се да е пролетнѣ наймилие, реко би да су у нѣга бое найживлѣ и найвеселие, и изгледъ наймилии као да е овогъ душа найневиния. Како мило стои, башъ као оно рођена браћица и сестрице по више ньи ускупа, пакъ мило едно на друго гледа, и едно низъ друго се вие и люля и грли, а све весело свое главе у висъ дижући, као да намъ вичу: „видите насъ како смо весели, будите и ви снама, садъ е оно мило доба, садъ се савъ светъ весели. Іошъ неко одъ ньи, као любичица и саса и висибаба и првенци, као да намъ дозивлю: „Ево насъ опетъ! Ма да е и зима іошъ, опетъ смо изашли, неподноси намъ подъ земљомъ, па смо изашли на мили светъ у лепши животъ, да вамъ явимо, да е опетъ дошло мило пролеће.

Цвеће и светлостъ.

Светлостъ е цвећу као и свима осталимъ растиняма преко нуждна. Одъ светлости зависи и она разобойностъ цвећа, и она животностъ цветни боя; на светлости добие цвеће и лепши мирисъ, струкови и дебла чврстину и снагу, а воћа и плодови ѣдрину и сласт'. Безъ светлости остану струкови млитави а цвет' бледъ и кржавъ м безъ икогъ мириса. То е узрокъ, што се цвеће непрестано за светлостћу окреће. Зелени што у подруму прорасте пружаю стабљике по више рифи у дужъ по земьи, къ онай страни, где на кою рупицу илъ пукотину зида светлостъ допире, и низъ дуваръ се у висъ пужа, само да би ли се те рупе докопало, да се светлости напие. На слободномъ полю и светлости растећемъ цвећу ние іошъ ни то довольно, него се за изворомъ светлости сунцемъ окреће. Кадъ на цветномъ полю илъ ливади вечеромъ западу окренутъ погледашъ, ѣдва ћешъ по гдекои цветакъ видети, еръ се све као и ти сунцу окренуло; алъ обрни се истоку, пакъ ћешъ се задивити дивоти пуно свуда. Тако е ютромъ опетъ све ютру окренуто, само не рано ютромъ, еръ и цвеће спава, пакъ се подъ ноћъ много завие, и у ютру, кадъ сунце мало већма одскочи и огрее, пробуди се и развие. Овде имамо само іошъ и то приметити, да се неразвия све цвеће у еданъ махъ, већъ неко раније, неко доцније, неко око подне, и после подне, и има по неко чакъ подъ ноћъ и ноћу.

Іошъ неколико прича о Лаконцима.

Агезилай велики спартански краљ неживећи ни најманѣ угодније одъ свои момака, ѣдући и пиући што и они, подносећи зиму и врућину и сваку непогоду као и они, чадоръ свой увекъ средъ ньи имаюћи, и постелю тврду као и они, ни сну неодпуштаюћи се, већъ и нѣга слугомъ свои послова учинећи, кадъ ни у седой старости одъ тогъ обичая неодпусти, укоренъ одъ некогъ, зашто се и у старости тако мучи, одговори: „да млађи виде. и на старцу кралю примера узму.“

Агезилай іошъ дететомъ за краля одређенъ, кадъ га приликомъ неке свечаности на ѣдно одъ последньи места турише, рече: „я ћу показати, да нечини место човека, већъ човекъ место.“

Кадъ съ войскомъ ѣдаредъ крозъ туће землѣ пролазаше, и туда плашећи га се свакояке дарове пакъ и злато, и ѣла и пића и послastице поднашеше, одби ихъ говорећи: „неприличи за юнаке, што роблѣ и невалялце намамлюе.“

Кадъ на нѣгову заповестъ уваћено у битки роблѣ голо свукоше, да се богате аљине башка, а башка голо роблѣ продае, сви се за оно отимаше, а на мекушно роблѣ нико и негледаше, рече онъ своимъ момцима: „ето са кимъ се биете.“

Неколико Лаконаца дошавъ као посланици Тирану Лагдану, кадъ ихъ овай нехте одма преда се пустити, него одъ дана до дана одлагаюћи найпосле се съ болести извиняваше, рекоше ови дворяномъ: „явите ви нѣму, да се ми нећемо съ њимъ бити, већъ само диванити.“

Агисъ лаконски краљ дошавъ самъ къ Филипу кралю македонскомъ у посланство, кадъ Филипъ зачућенъ рече: „заръ си ти еданъ едини дошо?“ Одговори: „Да, едномъ единомъ.“

Брасида Лаконацъ уватећи у смоквама миша, кадъ га овай люто за прстъ угризе, окренутъ своима рече: „ништа ние тако малено, да се неможе одбранити, кадъ само срца има, противу они устати, кои на нѣга насрћу.“

Єданъ Лаконацъ ударенъ стреломъ падаюћи викну: „ние ме жао, што падамъ, већъ што одъ жене стреле, и безъ освете.“

Кадъ неки лаконски краљ едну суседну варошицу, коя Лаконцима сила досаде чиняше, уништите нареди, недопустише Ефори (саветници) говорећи: то нипошто, еръ онда намъ неће деца противника пакъ ни вештбаня у борби имати.“

Кадъ Леотихиду Лаконца упиташе, зашто Лаконци мало пию, одговори: „да неби други съ нами, већъ ми съ другима завладали.“

Упитанъ неки одъ Лаконаца, зашто Лаконци браде носе, одговори: „еръ е то найлепши и найефтинии украсъ.“

Упитанъ Лаконацъ одъ Аргивца, шта уче бити, (као у подсмевъ, еръ ови слабо учише) одговори: „бити независни люди и юнаци, а ви кукавице и лаже (као наученици и вештаци).

Кадъ еданъ Аргивацъ Лаконцу некомъ пребаци, да се Лаконци одма покваре, чимъ у Атику дођу, одговори овай: „то е истина; а ви се Аргивци одма поправите, чимъ у Шпарту дођете.“

Єданъ Атинацъ исмеваюћи предъ Анталкидомъ Лаконцемъ, да су Лаконци люди, што неће ништа да уче: „естъ — одговори овой — и неће никое лудорие одъ васъ да приме.“

Кадъ Никандеръ Лаконацъ чу да Аргивци за њимъ зло говоре, рекне: „То е довољно каштиге за њи, кадъ они за добримъ людма зло говоре.“

Кадъ Лисандра Лаконца неко у очи грдише, рече; „Говори прияне говори све што знашъ, изблюй сва та трица, коихъ си препунъ, и опрости ихъ се.“

Упитанъ Архидамъ, ко у Шпарти влада одговори: „Законъ, и власти по гласу закона.“

Упитанъ Агесилай, како би мого господаръ народомъ владати, а да немора страже ни четнике држати, одговори: „Ако онако влада, као отацъ съ децомъ.“

Упутанъ Анаксандеръ, зашто у Шпарти недаю новце у државну касу скупляти, одговори: „Да неби чувари на наваљялство наведени били.“

У друштву едномъ, где и Лаконацъ Аристъ беше, хвалећи Клеомена, кои на питанѣ, шта добаръ владаръ чинити има, одговори: своимъ пријатељма добро чинити, а непријателѣ гонити, придода Аристъ: „іошъ болѣ е гледати, те и непријателѣ пријатељма учинити.“

Некоме хвалећемъ Харила, што е према свакоме милостивъ, викне Лаконацъ Архидамъ! „Ко би оногъ хвалио, кои е и зликовцима милостив.“

Некоме, кои некаква цитараша хваляше, рече Архидамъ: „А да шта ти остае хвале за добре и ваљане људе, кадъ толико цитараша едногъ уздижешъ.“

У друштву едномъ, где Аргивци свое жене хваляше, упитанъ ѳдан Лаконацъ, шта о томъ мисли, одговори: „О женама, ма најболѣ биле нетреба ни много ни явно говорити, нека само мужеви знаю какве су, а други нико.“

Кадъ ѳдаредъ на суднице врати око браве уплетену живу змию затекоше, и неки суеверацъ викне: „То е неко чудновато преказанѣ;“ одвикне Леонтихада: „Да се брава око змие обвила, ако би и било чуда, а тако башъ ниѳ.“

Ѳданъ Лаконацъ дошавъ да се на жрество одда, кадъ га остали жреци на исповести упиташе, кое е најбезбожније дело учинио, одговори: „То богови знаю, да и некажемъ.“ А кадъ ови навалише, да мора исповедити, упита онъ: „Коме, вами илъ Богу?“ И кадъ они рекоже „Богу,“ а онъ одговори: „А ви изаѣите наполѣ, и я ѣу све казати.“

Некоме за Богове милостинѣ просећемъ одговори ѳданъ Лаконацъ: „Богови кои су на мою милостъ пали, нису вредни, да ихъ помогнемъ.“

Кадъ Еудамидъ Лаконацъ опази Ксенократа седа старца іошъ у школу иѣи, да учи, викну: „Да каде се мисли тай своіомъ наукомъ користити, кадъ іошъ и садъ учи.“

Кадъ ѳданъ Софиста изаѣе, да Херкула хвали, викне му Анталкида: „А ко га куди.“

Ѳдаредъ Софисте о некимъ вежнимъ предметима говорећи, кадъ говоръ свршише, упиташе Лаконца Пантиду како му се

говоръ допада, а овай одговори: „Говоръ е врло добаръ, алъ шта е асне, кадъ неживите по томъ.“

Єдномъ Софисти, кои тврдише, да е говоръ найвеће превосходство людско одговори Пантида: „Дакле ти кадъ ћитишъ, невредишъ ништа.“

Двадесетъ и петъ алема.

(Єдна рачунска задаћа.)

Єданъ е господаръ имао 25 алемова (драги каменя). и држао ихъ е у кутии едной, и да би ихъ лакше преброявати мого, а да неби моро прстима дирати, пакъ прляти, ставио ихъ е у кутии на крстъ овако, да е у нози илъ дршку крста 10, а у свакомъ краку по 5 стаяло, и кадгодъ би ихъ прегледао, далъ су сви на брою. онъ е само сброявао, да л у дршку са свакимъ кракомъ сброено 15 комада каменя има, кои е прегледъ далеко брже свршенъ био, него све пребраяюћи.

б
в.....●.....г
а

То опази слуга, пакъ украде два камена, и опетъ остане, (на онай начинъ сбраяно) свудъ по 15 комада. Како е то учинио?

После неки данъ украде іошъ 2 камена, и опетъ остане свудъ по 15. И тако е крао четиръ пута, увекъ по 2, докъ е едва господаръ крађу осетио. Како е чинио то?

Имена

Г. Г. Предплатника за 1862 год. са сумомъ примљени новаца.

(Продуженѣ.)

ГГ. Максимъ Томићъ учитељ у Госпођинци 3 ф. — Іоанъ Поповићъ парох. у Якову 3 ф. — Франя Коларићъ учитељ у Сесвети 3 ф. — Константинъ Максимовићъ ученикъ II. разр. у Сомбору 3 ф. — Симеонъ Нинковићъ учитељ у Феудварцу 1 ф. 50 н. — Лазаръ Илићъ учитељ у Н. Саду 1 ф. 50 н. — Конст. Кузмановићъ парохъ допуњива 50 нвч. — Коста Новаковићъ у Н. Саду 1 ф. 50 н

Огласъ.

☞ Књижица подъ насловомъ: „Неколико народни песама за на изустъ ученѣ“ готове су, и могу се кодъ уредништва овогъ листа по 10 нвч. комадъ добити; на 10 комадъ 1 gratis.

Брзотискомъ Епископске печатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе сваког месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 11 У Новоме Саду, 20. Априла 1862. **Год. V.**

Како се науче деца на миролюбностъ.

Миролюбностъ е една одъ найглавнии дружевни доброта. Миролюбностъ е тако велико благо, да Св. Писмо царство божие миролюбствомъ зове. Где е миролюбностъ, ту е самъ Богъ. Миролюбностъ е на людма искра Божества самогъ. Само узъ миролюбностъ постои и правда и снага и величина и слава и свако добро, радостъ и сваки благословъ. Где е миролюбство, ту е и царство божие. Св. Писмо хвали и препоручуе миролюбностъ на много места: „Уклони се одъ зла и учини добро, тражи мира и држи се њега.“ [1]) „Очи Господа гледаю на миролюбне, и уши нѣгове на молитву њиову, а кои зло учине, биће изтребљени са землѣ.“ [2]) „Колико вамъ е могућно, и колко до васъ стои, имайте миръ са свима людма.“ [3]) „Имайте миръ са свима, безъ овогъ неће нико видити Господа.“ [4]) „Имайте миръ међу собомъ, и Богъ мира биће међъ вама.“ [5]) „Будале се свађаю, а паметни у миру живе.“ [6]) „Где е завистн и свађе, ту е и несложе и свакогъ зла.“ [7]) Самъ Христосъ Спаситељ назива миротворце блаженима, и каже, да ће се синовима божиимъ назвати. Мат. 5. 9.

Ко држи, да миръ и слога све диже, а немиръ све руши; ко држи, да е онде сваке среће и благослова, где е мира и любави; ко зна, да найгорчие ране, што ихъ люди и народи єданъ другомъ задаю, само изъ несложе излазе; ко е само изъ далеко гледао зла, што се изъ свађе међу найрођенима изроде, тай ће и признати, да само она школа за животъ найболѣ воспитава, што сваку прилику свађе одъ деце одклања, и духъ миролюбности у њима одгаја; ков се слѣдећимъ учинити даде:

Учитељ се мора и онда кадъ децу каштигуе показивати као човекъ, коимъ духъ любави и мира влада. Ко е тимъ

1,) Псал. 34, $_{15}$. — 2,) Пет. I, 3, $_{11}$. — 3,) Рим. 12, $_{18}$. — 4,) Евр. 12, $_{14}$. — 5,) Корин. I, 13, $_{11}$. — 6,) Сир. 28, $_{11}$. — 7,) Як. 3, $_{16}$.

духомъ испуњенъ, тай неће никадъ ни съ једномъ грдномъ речи на децу викнути, нити ће се избезумњивати, пакъ децу гурати трзати чупати илъ тући, него ће после мирно свршене изтраге са сажаленћмъ каштиковати, сећајући се, да и самъ мани има, и да би волио и себи блага и милостивогъ судију.

Учитељ мора на све оно пазити, што би деци повода свађи дати могло, као што су неки несташлуци, играчке, краћа, издеванћ имена, руганћ било са кои му драго мани илъ недостатакл и пр.

Учитељ се мора яко чувати, да га незапазе деца, да онъ неку децу већма негъ осталу пази, закланя, напушта, пашта, било зато, што су одъ имућнии родитеља, илъ што в са њиовимъ старцима у коіой тешњой свези, или изъ кое особите наклоности. То начини у часу завистъ и злобу, и буде у часу поводомъ свађе и зла међу децомъ, а често чакъ и међу родитељима дечјимъ.

Цензорима и помагачима има учитељ дужности њиове строго определити, и врло обозренъ бити, да и овихъ аутоританетъ предъ осталомъ децомъ одржи, и да осталу децу одъ овихъ самовољства сачува. Неумелъ то вешто удесити, онда в далеко болъ, да истихъ нема, другчие ће довекъ свађе и зла у школи имати.

Учитељ несме никошто шпионирања трпити, ни напуштати крадногъ подказивана и тужкараня дечијегъ, връ ће тимъ небройне и вечите свађе и кавге извести, него ваља самъ да пази и испита, и да научи децу явно истину казивати.

Партае међу децомъ, изъ кои често найвећа зла изађу претреба никошто ни часка трпити.

Найлепше в средство за извиенъ миролюбства побудити у деци чувство и любавъ обштинства, осећанћ и свестъ да они сви једну велику и лепу целостъ сачињаваю, и да ће довекъ као браћа једанъ съ другимъ живити имати.

Колико има учитељ говорити.

(Једно питанћ за учитељ.)

Многи се учитељ тужи на учитељство, връ се ту много говорита има, где се силна снага троши и многи у гробъ свалюе. То в истина. Учителъвъ в говоръ школскои њиви и семе и плугъ и све, и мора се живо радити, ако смо ради плода дочекати. Има доиста учителя, кои се силнимъ говоромъ пре времена у гробъ свале, али томе в узрокъ, изузевъ при-

рођену сколност къ ектици, невештина у извршиваню свое дужности, а ние знанѣ само собомъ.

Готово сви учитељи говорећи вичу више негъ што треба. Кадъ су деца сасвимъ мирна, онда се може врло тио говорити, и безъ напрезаня, и безъ уштрба науци; ако л' нису мирна, валя ихъ найпре у миръ довести, другчие е и вика узалудъ. Я самъ се о овой истини на толико места уверио: што учитель веѣма вище, то и деца веѣма немирую, а што учитель тише говори, то и деца веѣма пазе и слушаю. Іошъ има одъ свога тишегъ говора учитель и ту користъ, да ако кадкадъ веѣма викнути мора, тимъ яче на децу упечатленѣ учини, а кодъ оногъ довекъ викаюћегъ огуглаю, пакъ ни найвеће вике непазе.

Друга е іошъ веѣа погрешка, што многи учитељи сувише много говоре, петъ и десетъ пута више, негъ што треба. Ево само еданъ примеръ, како самъ еднога доста вешта учителя при рачину съ децомъ говорити чуо:

„Кадъ имашъ 73 новца, колико ти іошъ треба до 100? Ко ће ми то найбрже израчунити; алъ пазите сви, и бройте одъ 73 до 100, пакъ ће те сви видити колко треба.“ Деца рачуне; едно се яви, да е нашло. Учитељ му вичe: „седи и ћути докъ те не прозовемъ, шта увекъ ти изтрчаваш.“ Яве се и више деце. Учитељ опетъ: „мирни бидите, докъ и други израчуне; сад' сам' тогъ опоменуо што устае пре негъ позовемъ.“ Сврше сва деца. „Но дакле, колко си ти нашо?“ Дете: 26. Учитељ: „Ние истина, видишъ да ниси назно, я самъ то одма знао, да ћешъ ти ма што бубнути; други редъ да ми се ниси усудио руке дизати. Дедъ ко зна болѣ.“ и т. д.

Я питамъ, да ми сваки по души каже, колико е одъ ови преко 70 речи, што ихъ е овде изговорио, нуждно? Оно прво неколико; а све остало преко 60 мого е прећутати, а да јасности питаня не само ни найманѣ на уштрбъ небуде, него ни да іой к ненауди. Свако е питанѣ тимъ ясније, што е краће и определеније наказано. Кои учитель децу навикне питанѣ само едаредъ имъ казати, деца ће га са целомъ пажњомъ приватити, и одма радити; а кадъ знаю, да ће онъ питанѣ два триредъ повторавати, они само наполе слушаю, као имаће іошъ кадъ чути; іошъ и оно наполе тако немарљиво слушаю, да найпосле опетъ питаня неувате. Ко е онда кривъ и той ненажњи дечи-іой, и онима злимъ последицама по здравлѣ учителя одъ тога многогъ говора. Нико други него учитель самъ. Ко е дете ненази, валя га опоменути знакомъ, а не придиковати му стотину речи. Шта се тиче псовка едногъ детета осталу децу? Ништа,

него, чимъ деца више речи чую, него што ихъ се тиче, одма се уобичае непазити, пакъ онда промаше и оне речи, кое ихъ се тичу. Ето тако се многимъ излишнимъ говоромъ учителѣвимъ башъ система ично дечия пажня уквари, распе, пакъ отудъ изађе несташлукъ, зверанѣ и блесанѣ, кое одма свакомъ ко иоле школу и нѣнъ животъ познае у очи падне, одма види, да ту између учителя и деце башъ никое везе нема, свакъ о своіой глави разсутъ. Тимъ излишнимъ речма учитељ дакле и децу забуни и непажљиву начини, и свою собствену снагу троши и губи. Што се дае за 5 новаца купити, то за 50 куповати лудостъ е.

Притомъ има іошъ нешто, што се ту траћи, а то е оно найскуплѣ, што се ничимъ купити неда, време. На учителю е точностъ найвредние свойство. То сваки и кои се нерадъ хвали, себи у неку особиту заслугу приписуе, ако е одма, чим' час' куцне у школи. Свакъ држи, да е сваки минутъ, коегъ учитељ закасни, крађа и издайство на деци, и нема другогъ споляшнѣгъ знака, по комъ и невештакъ вредноћу учителѣву оценити уме, него точно одржаванѣ и испуняванѣ прописани часова. А заръ су они минути, што се у средъ часова тимъ излишнимъ говоромъ страће манѣ вредни одъ они, што ихъ съ доцниимъ улаженѣмъ илъ раниимъ излаженѣм' украде? Заръ ние ово исто онако крађа тога и тако кратко одређеног' времена, кое учитељ тимъ излишнимъ говоромъ страћи, и кое не само да ствари непомажу, него како свакъ види іошъ яко одмажу, еръ уобичае децу немарљиво пазити У вештину учитељства дакле како што вештъ говоръ спада, исто тако и вешто ћутанѣ: не оно лењо, што едва уста отвора; не оно намргођено, што деци сву волю убие, већъ оно мудро, што умно мицанѣ и што ходъ и токъ дечии мисли ослободити и унапредити за свету дужностъ сматра, пакъ се мудро натрагъ повлачи, да само онима слободние пута даде.

Како у рачуну, исто се тако може свуда у свакомъ другомъ школскомъ послу чинити; у приповеданю — навикаваюћи децу да у свези приповедаю, а не исчекуюћи запиткиваня, коима се приповедка изкомада и подере, да іой се ни репа ни ушию незна. При читаню — неисправляюћи одма самъ сваку дечию погрешку, него уобичаећи ихъ, да сва пазе, и било сва илъ по реду, оногъ што чита да изправляю. При реалияма — показуюћи икону, карту илъ збирку, и упућуюћи децу, да сама све виде, нађу, кажу. Іошъ има неки ствари, где неће учитељ ни съ дваестъ и триестъ пута казиванѣмъ оно учинити, што ће учинити, ако едаредъ на таблу напише; и тимъ се даде силанъ

говоръ уштедити. У самомъ држаню дисциплине даде се силанъ говоръ уштедити, ако учитељ научи децу пазити на знакове: кадъ треба књиге, табле, прописе извадити илъ оставити, устати илъ сести, говорити илъ ћутати, одговарати поединце илъ у хору, и пр. на кое се деца за кратко време науче, и учитељ тимъ толику моћъ надъ децомъ са тимъ малимъ знацима добие, да се самъ чидити мора.

Да укратко све кажемъ: потрудити се валя съ малимъ средствама много извршити, и извештити се валя умерено говорити, а понешто и безъ говора децу учити.

Какво друштво валя за учителя.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

На ово питанѣ одговорићемо са онима найпознатиима правилама, о коихъ се истини нико данасъ и несумня.

Прво е правило: Сваки се човекъ по свомъ друштву познае. Оћешъ ли да дознашъ кое какавъ, гледни само друштво какво му е. По друштву се позна, ко се неда другчие. Съ кимъ си, онаки си. Свака тица своме яту тежи. По друштву кое ко себи одбере найболѣ се види, како ко самъ себе цени и уважава. На друштво има дакле и сваки други човекъ, комъ е свое поштенѣ и име мило пазити, а учитељ понайвећма, да неби непазећи на то свету повода дао, са друштва ценећи га зло пресудити. Како при избору, тако и при свакомъ полазку у друштво валя да намъ то правило увекъ на уму стои. Сећанѣ тогъ кадро е и другогъ човека одвући одъ онака друштва, кое би имену нѣговомъ и поштованю на штету бити могло; тимъ пре валя учитељ да се осети.

Друго е правило, на кое ми при избору друштва пазити имамо, у ономъ апостолскомъ изречению Рим. 12, 16. Немислите о високимъ стварма, него се држите нискихъ. Са изречениемъ овимъ невели Апостолъ, да ми у забаву и одморъ крчме тражимо, и да се узъ бећаре лепимо; него насъ светуе, да се нетрпамо међу великаше и богаташе, еръ ће мо велики теретъ на се навући, Сир 13, 2. и презреће насъ, по њиовой нарави, а и ми би могли онай њиовъ раскошанъ животъ гледећи полакомити се на коешта, што би нашемъ званю сасвимъ противно било. Далѣ насъ светуе: „неиди међу безбожнике, да небудешъ ягнѣ међу вуцима. Сир, 13, 21. Недружи се са срдљивима, нити се мешай са назлобривима. Прич 22, 24. Іошъ светуе, да се дружимо са смернима, да одбирамо друштво, где

ће насъ поштовати и радо гледати, где ће мо на користъ бити наукомъ илъ саветомъ. У такомъ друштву неможемо у искушенъ доћи, ни одъ своге поноса што попустити, нитъ помешаюћи се са лакоумима речю илъ деломъ ону чистоту и посвету мисли и осећаня, како ихъ наше званѣ непрестано изискује погазити.

Найпосле: Нами е време савъ капиталъ. Ми и сами свой радъ и заслугу одмерамо по сатима, кое даемо, и по тимъ сатима одмераю намъ люди плату. Отуда слѣдуе, да ми са своимъ временомъ врло штедљиви бити имамо и пазити, ни друштвомъ га нетраћити. Наша е сва вредностъ у знаню, другог' блага немамо; а са овимъ благом стое люди іошъ лошие негъ са онимъ спољашњимъ; никадъ га нико сувише накупити неможе, пакъ да сме рећи, више га нетребамъ, нећу више да га сабирамъ. Ваљане су књиге и другчие, радъ овога блага найпретежние, свако друго далеко превазилазеће друштво.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

---

23. Излазакъ изъ Египта.

(II кн. Мойе. гл. 12 — 13.)

Около поноћи порази Господъ свакога првенца у земљи Египетской, одъ првенца Фараонова, кои седи на престолу, до првенца робиње што е у ями (у тавници подземной, и земуници), и до свакога скотскога првенца. И беше Великій вапай (јукъ): єръ не быяше куће, у коіой ніе было мртвица. И призва Фараонъ Мойсея и Аарона ноћу и рече имъ: Устайте (спремите се) па отидите одъ мога народа, вы и сынови Израилѣви, и послужите Господу Богу вашемъ; узмите собомъ и овце и говеда ваша, па идите, те благословите и мене! И Египтяни натериваху люде, да изъ землѣ изиђу: єръ рекоше: сви ћемо због ньи поизумирати. И люди узеше тесто, пре него што е узкисло, и увезавши га у хаљине, метнуше па рамена своя.

И дигоше се сынови Израилѣви изъ Рамесія, ньи шестъ тисућа людій пешака, осимъ деце, и странци (туђинци) многи изиђоше съ ньима, и быше съ ньима многи овци, волови и скотови. И испекоше тесто, кое изнесоше изъ Египта некисело, єръ ніе было узкисло. —

И рече Мойсей къ людма: Памтите овай данъ, кадъ сте изишли изъ землѣ Египетске, еръ Господъ васъ рукомъ крѣпкомъ одатле изведе. И узе Мойсей кости Іосифове са собомъ.

И Богъ вођаше сынове Израилѣве, на дану стубомъ облачнимъ за показати имъ путъ, а ноћу стубомъ огнѣнимъ, да имъ свѣтли.

И казано бы Цару Египетскомъ, да е народъ побегао, и превратисе срдце Фараоново и његовихъ слугу противъ народа, и рекоше: Шта учинисмо, одпустисмо ето сынове Израилѣве, да намъ више неслуже! Упрегше дакле Фараонъ кола, и сакупи све свое люде, и узе 600 одабрзныхъ кола, и све коњ Египетске и старешине (капетане; тристаты) надъ свима. И віяше Египтяни, сывове Израилѣве, кои се настанили бяху код црвенога Мора. И Фараонъ се приближаваше; а сынови уплаше се и вапише ка Господу, и рекоше Мойсею: „Зарь нія было гробова у Египту, кадъ си насъ извео да погинемо у пустињи!“ И рече Мойсей къ людма: Будите храновни (небойте се), стойте и гледайте спасеніе одъ Господа, кое ће намъ онъ данасъ учинити. Ове Египтяне, кое садъ гледате нећете више никада видити. Господъ ће се за васъ борити, а вы ћутите (неговорите више ништа)! И рече Господъ къ Мойсею: „Реци сыновима Израилѣвима, нека путую далѣ, а ты узми палицу твою и пружи руку на море, и раздели га, да уђу сынови Израилѣви посредъ мора по суву! И познаће Египтяни да самъ я Господъ.“

И подиже се Анђео Господный, кои ићаше предъ четомъ сынова Израилѣвыхъ, и заиђе за њи, а и стубъ облачный подиже се испредъ њи, и стаде за њима између чете Египетске и чете сынова Израилѣвыхъ. И бы тама и мракъ, и дође ноћъ, и не састаше се едни съ другима сву ноћъ.

И пружи Мойсей руку на море, а даде Господъ те удари велики южни ветаръ сву ноћъ, и осуши море, и раступи се вода. И сынови Израилѣви уђоше посредъ мора по суву, и бяше имъ вода као зидъ съ десна и съ лева. И погнаша Египтяни и уђоше за њима, и сви коњи Фараонови и кола и коњаници у средъ мора. И у стражу ютреню (у зору) сбуни Господъ чету Египетску, и рекоше Египтяни: Бежимо одъ лица Израилѣвогъ, еръ Господъ се бори за њи! И рече Господъ Мойсею: „Пружи руку твою на море, па нека се сакупи вода, и некъ покріе Египтяне и кола и коњанике!“ И пружи Мойсей руку на море, и дође вода у корито на свое место. И истресе Господъ Египтяне посредъ мора, и покри вода кола и коњанике и сву силу (войску) Фараонову, и неостаде одъ њихъ ни еданъ.

А сынови Исраилѣви прећоше по суву посредъ мора. И изабви Господъ Исраиля у тай данъ одъ руке Египетске, и видише сынови Исраилѣви Египтяне мртве у край мора. И убояше се люди Господа, и вѣроваше Богу, и Мойсею угоднику нѣговомъ. Тада запѣваше, Мойсей и сынови Исраилѣви ову пѣсму Господу: „Поймо Господу, ербо се онъ славно прославіо, коня и коняника баціо е у море!“ —

Псаломъ сто и тринайсти.

Хвала и Слава Богу.

Хвалите Отроцы Господа, хвалите имѧ Господне. Дѣцо хвалите Господа, хвалите име Гасподнѣ.

Бꙋди имѧ Господне благословено ѿ нынѣ и до вѣка. Нека будо име Господнѣ благословено, славлѣно, одъ сада па до вѣка.

Ѿ востѡкъ солнца до западъ хвално имѧ Господне. Одъ истока сунца до запада хвалѣно е име Господнѣ; свуда се хвали име Божіе.

Высокъ надъ всѣми ꙗзыки Господь: надъ небесы слава егѡ. Високъ, преузвишенъ е надъ свима народима Господъ; надъ небесима е слава нѣгова.

Кто ꙗко Богъ нашъ; на высокихъ живый, и на смиренныѧ призираѧй на небеси и на земли. Ко е такавъ као Богъ нашъ; кои на висина (на небу) живи, и кои на све смерне погледа, были они на небу илъ на земљи? Ко слави име Божіе на небу? Кое люде на земљи има Богъ радо? Требалъ дакле да се мы поносимо, и погордимо, ако смо добри, илъ богати, илъ научени, илъ лепо одевени? Приповеди евангелие о смерномъ Царинику и о гордељивомъ Фарисею?

Воздвизаѧй ѿ земли нища, и ѿ гноища возвышаѧй оубога. Богъ е онай, кои подиже са землѣ сиромаха, и изъ блата узвишуе убогога. —

Посадити его съ кнѧзи, съ кнѧзи людей своих. — Да га посади, да посади сиромаха съ поглаварима своихъ людій. Богъ много пута даде, па одъ сиромашне а добре дѣце постану велика Господа: Свештеници, владике, старешине и официри. Знателъ изъ Библичне Повѣсти кои такавъ примеръ, где е едно пастирче Богъ за Цара изабрао? — Овде треба навести и познате примере изъ Србске Исторіе

Вселѧѧ неплодовь въ домъ, матерь ѿ чадѣхъ веселѧщꙋюсѧ. — Богъ дае матерама, дѣцу на найвећу радость њихову.

Вестници смрти.

(Народна приповедка.)

У старо доба путовао по свету еданъ Дивъ. Єдаредъ изађе предъ њега неки мали алъ пакостанъ човечулякъ викнувъ: стани, ни корака далѣ.

„Шта, одазва Дивъ, теби кепецу да станемъ: ако те само доватимъ, међу прстима ћу те смрвити“ и приступивъ увати га и запита: „а ко си ти, кадъ тако кочоперно говорити смешъ?“

Я самъ смртъ, рече човечуљакъ, мени нико на супротъ несме, и ти се морашъ предати.

Дивъ се зачуди, и нехтевъ покорити се стане се са смрти борити. То бияше дуга и тешка борба, найпосле одржи Дивъ победу ударивши смртъ песницомъ по глави, да се одма обнезнанѣна на землю сложи.

Дивъ оде, а смртъ оста испребияна лежећи, ни съ места се маћи немогаше. „Тужной мени, шта ће садъ одъ света бити, ако и я погинемъ. Нико више умирати неће, и люди ће се тако намножити, да ће еданъ другогъ прождирати, еданъ одъ другогъ неће где стати имати.

Туда наиђе едно момче певаюћи, и опазивъ тога полунесвестна лежећи сажали се, приступи, подиже га и некимъ окрепљивимъ пићемъ напои, пакъ приста, докъ се онай сасвимъ разабра. А знашъ ли, упита га смртъ, ко самъ я, и кога си ти подиго? Я незнамъ. — Я самъ смртъ, коя никогъ нештедимъ, немогу ни на теби разлике правити, клетва ми е тако. Алъ да опетъ видишъ, да самъ благодарна, еръ и я на неблагодарне найвећма мрзимъ, ево ти обећавамъ, да те нећу изненада напасти, него ћу ти пре негъ по тебе дођемъ мое вестнике послати.

Фала ти и на томъ рече момче, баръ донде се нећу бояти ни бринути; и то рекавъ оде певаюћи далѣ.

Али младостъ и здравлѣ неосташе занавекъ; дођоше болови и болести и старостъ. Ние іошъ мени умирати, рече у себи; мени е смртъ обећала пре негъ што по мене дође свое вестнике послати, и опоменути ме; само да ме ова болестъ прође.

Кадъ се опрости болести, настави исто онако несмислено живети. Єдаредъ кадъ у найвећемъ мау веселя би, неко га по рамену куцне, и кадъ се обазре, опази смртъ говорећи му: Айде, твой е часъ куцнуо.

Шта? заръ ћешъ да погазишъ речъ свою. Та ти ми обећа, пре негъ сама по мене дођешъ твое вестнике послати, а я іошъ ни едногъ невиде.

Бути нелажи! Писамъ ли ти одногъ за другимъ слала: непосла л' ти гроэница, кое те у постелю свальиваше; ненапушта л' главобоље и несвести толико реда на те, кое те сасвимъ обневзнаняваше: непушта л' костоболю, коя те по свима удима люто мучаше; неопоминялъ те мой рођени братъ сањ свако вече на ме; нележалъ сваку ноћъ као и мртавъ, и то ти све ништа ние?

На све ове речи немога кукавацъ ништа одговорити, него се предаде своіой судбини, и оде кудъ га смртъ однесе.

Отацъ са три сина.

(Єдна приповедка.)

Єданъ старъ и богатъ отацъ умирући сакупи свою децу пакъ их благослови и благо подели, а преостане єданъ прстенъ са скупоценимъ драгимъ каменомъ. „Овай прстенъ, рекне старацъ, делити се неда, него ћу га ономе одъ васъ дати, ко найблагородние дело учини."

Синови се разиђу, и после три месеца опетъ дома врате. Найстарии синъ рекне: „Єданъ старацъ, когъ никадъ видео нисамъ повери ми свое големо благо да причувамъ, а безъ икакве обвезе и писмена, и я самъ му то благо недирнуто вратио, пакъ држимъ. да самъ доста благородно дело учинио." „Ти си учинио што си требао, рекне старацъ, срамота би било невратити туђе, и Богъ би те покаро ако би затаяо туђе."

Други синъ рекне: „Путуюћи мимо мора, опазимъ дете где играюћи се паде у воду; я брзо притрчимъ, скочимъ, и избавимъ дете, држимъ да самъ доста благородно дело учинио." „Ти си сине, рече му старацъ, учинио, што смо као люди, где є комъ могућно другъ другу учинити дужни. Твое є дело лепо, алъ има у люди и благороднии дела.

Наймлађи рекне: „Мой злотворъ васпи поредъ свои овацa близу дубоке избине неке, и готовъ беше да се стропошта у ню; я притрчимъ и увативъ га за руку будећи одвучемъ одъ пропасти." „Твой є прстенъ, викне радостно старацъ, своме злотвору добро учинити, найблагородние є дело, кое є новћкъ учинити кадаръ.

Курякъ и чобанинъ.

(Єдна басна.)

Пастиру єдном' помру неком' несретном' редьомъ све овце. То дочуе курякъ пакъ дође, да свое сажаленъ изяви.

„Та ели могуће, да те тако голема несрећа стиже! И цело стадо изгуби! Кукавне овце, тако ми ихъ е жао, крваве би суве плакао!"

„Хвала ти вуче — рече чобанинъ — ти си сувише милостива срца."

„Єстъ, придода изъ края беловъ, кадгодъ самъ шта патити мора."

Млада мува.

(Єдна басна.)

Млада мувица седила єдаредъ са своіомъ майкомъ на огньишту, близу лонца, у коемъ се чорба кувала. Стара мува имаде некуда отићи, и полазећи рече своіой ћери: ти остани ту, докъ ја недођемъ, алъ се немичи никудъ. Зашто то, упита ћи. Зато, одговори мати, еръ се бојимъ, да томе преломъ и кључаломъ бунару (лонцу) ближе неприступишъ. Па шта ће бити? Упашћешъ и удавићашъ се. Зашто би упадала? То ти невнамъ казати, алъ знамъ да ће тако бити, ако се надъ њега надлетишъ; колкогодъ самъ мува видила надлетати ту, свака є упала, и ни єдна више наполћ неизашла. То рекавъ мислила є, да є довољно казала, и оде за своимъ посломъ. Ћери се учини то шала, пакъ рече у себи: Какве све бриге старима по глави неходе, ни то невино веселъ, преко димећегъ лонца прелетити, да неокушамъ. Да неби оволика крила имала, айде де; и да неби оволико памети имала; алъ тако су ти сви стари; а ми млађи имамо очетъ свою главу, и оћу башъ шале ради да видимъ, шта би то било, што би ме у нутра увући могло.

То рекавъ диже се и налети, алъ текъ што надъ лонацъ дође, пара є обузе, и она падаюћи викну: Несретна децо, што се држите, да сте мудрији одъ ваши старии и њиове науке неслушате!

Деца и жабе.

(Една басна.)

Едно ято несташне деце играюћи се око баре стану изъ несташлука жабе тући, бацаюћи се каменћемъ за свакомъ, коягодъ се усуди главу изъ воде промолити. Већъ многой жаби прште глави, а неваљала деца све већма дераюћи се бацаше се. Напоследку викне една жаба: Децо децо! Ви башъ нећете ни да помислите, да е та ваша несмислена и по васъ саме никаква игра, по насъ невине животиньице кое вамъ никоегъ зла ни накости нечинимо, пропастъ и смрт. —

Ништа ние бездушние, него шалити се са боловима и смрти живи тварки, кое се као и ми животу радую. Ништъ већма зло и неваљало срце непоказује, негъ туђимъ боловима и мукама радовати се.

У Атини каштиговаше едно дете, што некой невиной тичици очи ископа смрћу, еръ се бояше, тай ће после и людма исти онаки злодей бити, као што оной невиной тичици бияше.

Преображанћ лептирова.

Лептирови су међу нижимъ животињама што тице међу вишима; имаю крила и лете, као и тице, и онако су итри и животни као и тице. Уопште у многомъ су погледу сила знамените животињице: у њи има видети чудновати вештиница, има видети као неке слутнѣ и предказиваня будућности, алъ найчудноватие е преображанћ (Метаморфоза) где се иста животиня сасвимъ другомъ прометне. Найпре е лепша илъ ружния алъ халаво прождрљива и декоя врло шкодљива гусеница, коя силанъ листъ и пупакъ пождере и грдну штету людма почини. У средъ тога найвећегъ ждераня доће на едаредъ пакъ се разболе, и онда се вие и грчи, и мора да умре, iошъ знаде напредъ, кадъ ће то бити, пакъ многа сама себи и покровъ и сандукъ спреми, и сложи се у нутра, и премре, и полежи декоя по дуго времена као мртва, нестане гусенице; а онда опетъ наедаредъ сандукъ пукне, и изъ њега изаће сасвимъ друга животиня; излети найлепши лептиръ, на комъ ни трага одъ оне прождрљивости нема, нитъ мари више листа вести, него само съ цвета росу и медъ сиса, а понайвише ни тогъ нетреба, него живи безъ икое бриге, летећи одъ цвета до цвета, люлюшкаюћи се по њему, прави райски животъ.

Тако се сви лептирови, а тако и све остале бубице, муве, чеде, и многе друге одъ ти ситнии животиньица преображаю: изъ яйца измиле у виду гусенице илъ црва, и кадъ су неко време тако поживеле, онда се учауре и умру. а после изађу лептировима, бубицама, мувама и другчие па као найлепше тичице по ваздуху лете где су пре као црви и гусенице у земьи води блату и гаду едва се мицале. Само неке има, кое у праве гадове спадаю, ваши и стенице, съ коима то небива, него до края живота остаю што су, прави гадови.

Преображанѣ е дакле врло знаменито появленѣ, кое свакогъ човека, особито ако труда узме, самъ очима гледати то, до дивлѣня зачуђава и сила мисли наводи. Отуда су іошъ у найстария времена лептира и нѣгово преображанѣ люди као неки ликъ и подобие своє смрти и свога будућегъ живота сматрали, и на гробнимъ спомеиицима своимъ гусеницу и лептира изображавали, као символъ бесмрности и онога свога вечнога лепшегъ живота.

Говоръ цвећа.

Кадъ пролеће настане и ярко сунце топлие огрее, онда се и цвеће и биля одъ сна пробуде, и као на свечанъ праздникъ устану, све у нове аљине обучено и у нове ликове, пакъ у онимъ своимъ дивнимъ бояма трептећи, и оне райске мирисе свудъ около себе разсиплюћи као да намъ дозивлю: Малодушни, што новерујете божіой речи, гледните насъ рукотворъ нѣговъ; и ми смо мртви били, пакъ смо оживили; стару смо аљину у земьи оставили, некъ онде струне, а изашли смо на новъ животъ у новомъ лепшемъ оделу; научите одъ насъ свући старогъ човека са себе, а обући се у новогъ; поновите се и ви у творцу своме, ковегъ ликъ и подобие на себи имате. Непеците се о телеснимъ потребама; кои насъ овако дивно опреми, и сваке године новимъ лепотама украшава, кои насъ рани и множи и закланя, и за васъ се іошъ већма стара, негъ за насъ, єръ е насъ саме не насъ већъ васъ ради дао; па кадъ е и у насъ сваки листакъ єзикъ являюћи нѣгову безграничну милостъ, заръ да вашъ небуде и далеко болъ.

То е говоръ цвећа, верујте му и одбаците туге и ядања, и известни о промислу оца небесногъ ни саме се смрти небойте, нити сумняйте, да нећемо и ми све смртно са себе сбацив' и одело бесмртия на себе узев' преображени васкрснути.

Знаци погоде.

(Употребити за диктанда.)

Яка црвенъ неба съ ютра илъ вечера предказуе ветаръ.

Жестока жега сунца знакъ е скоре буре и кише.

Коло око месеца, предказуе кишу.

Кадъ е воздухъ тако провидљивъ, да се найдалѣ планине чисто виде, знакъ е южногъ ветра и кише.

Многе просевице на югу, предказую наскору кишу.

Што е на дуги више зелени, биће више кише, а што више црвени, више ветра.

Северо источни ветаръ разгони облаке и доноси суво ведро и ладно време, а югозападни доноси облаке и кишу.

Облаци на излазећемъ илъ залазећемъ сунцу, значе наскоро кишу.

Ако сунце чисто залази, ма пуно небо облака било, разведриће се.

Кад' магла доле падне, биће ведро, а кад' горе оде, облачно.

Кадъ човекъ на шанадномъ уду комъ болове осећа, знакъ е промене времена.

Необична чама на човеку предказуе на скоро кишу и буру.

Кадъ марва рикаюћи у шталу бежи, кадъ теоци и юнице као помамне међу говедама трче, кадъ се овце боду, биће непогоде.

Кадъ петлови у необично време певаю, биће промене времена.

Кадъ се живина много вива, променуће се време.

Кадъ квочка съ пилићи рано за дана на спаванѣ бежи, а ютромъ нерадо наполѣ излази, знакъ наскоре непогоде.

Кадъ се гуске и патке съ дрекомъ по води лепршаю, и съ дрекомъ на рану трче и туку се, биће злогъ времена.

Кадъ се врабци око воде купе и съ дрекомъ се квасе, биће кише.

Кадъ ласте врло ниско по земьи илъ води лете, биће кише илъ промене.

Кадъ певаће тице много певаю, знакъ лепогъ времена, а чимъ заћуте, ружногъ.

Кадъ рибе много изъ воде скупаю, предказую кишу.

Кадъ подъ вече ситне мушице као роеви лете, знакъ лепогъ времена.

Кадъ се муве прозле и пецаю, биће кише и грмлявине.

Кадъ многе гьисте изъ земьѣ излазе биће кише.

Кадъ врикавци (пошци) по кући много певаю, преказую лепо време.

Кадъ димъ изъ оџака право у висъ иде, значи лепо време, кадъ доле пада, кишу.

Кадъ свеће пушћећи гору, знакъ е влаге у воздуху, и наскоро кише, ако е ветаръ нерастера.

Кадъ со влагу навуче, биће кише.

Кадъ жива у барометру у висъ скаче, предказуе лепо време, а кадъ доле пада ружно, и што брже скаче млъ пада, то ће пре та промена наступити.

Єдна рачунска задаћа.

Теро човекъ гуске. Наиће на њега жена и запита: Куда терашъ то двавстъ гусака? Човекъ іой одговори: Иди жено Богъ съ тобомъ, какви двавстъ гусака; да ихъ е іошъ толико, и іошъ пола, текъ онда би ихъ двавстъ било.

Колико е дакле терао човекъ гусака?

Іошъ єдна рачунска задаћа.

Єданъ човекъ најми 20 надничара, и погоди ихъ: люде по 3 фор. а жене по полъ фор. на данъ, и изда 20 форинти. Колико е било люди, а колико жена?

Єдна рачунска игра.

На триуглу показати, да су сви люди еднаки. Метни на углове три неједнаке цифре у знакъ неједнакости људске нп. А благородникъ некъ значи 10, Б, грађанин' значи 5, а В простак' значи 2. Садъ зброй сваке две оближне цифре и стави суму међъ њи. $10 + 5 = 15$, $10 + 2 = 12$, $5 + 2 = 7$. Кадъ си то свршио, а ти садъ зброй свудъ цифру съ угла са оном на среди противне стране стоећом, и изаће ти свудъ една вредностъ, знакъ еднакости људске тако: $10 + 7 = 17$, $5 + 12 = 17$, $2 + 15 = 17$.

Решенѣ задаће у брою 9.

Когодъ има оваке броеве (вову се аритметична прогресия) сабирати, часомъ ће рачунъ свршити, ако найвећи брой іошъ єдаредъ узме. и 1 одузме. Овде є нп. 128 найвећи брой. Тай брой іошъ єдаредъ узетъ износи $128 + 128 = 256 - 1 = 255$. То є сума одъ сви они (у задаћи) броева.

Зашто? Єръ є у аритметичной прогресии сваки слѣдећи брой за 1 већи одъ сви предходећи; тако є 2 за 1 веће одъ 1. Тако є 4 за 1 веће одъ сви предъ њимъ т. є одъ $2 + 1$. Такоѳ 8 за 1 веће одъ $4 + 2 + 1$, кои предъ њимъ стоѳ, и тако є свудъ, покушай ма кои брой. Кадъ оћешъ дакле да ихъ саберешъ, а ти само горепоменуто учини. и рачунъ є готовъ.

Решенѣ задаће у брою 10.

Украо є увек са В и Г по 1 каменъ, а по 1 са Б турио доле подъ А. —

Имена

Г. Г. Предплатника за 1862 год. са сумомъ примљени новаца

(Продуженъ.)

Правосл. обштен. Орловатска 4 ф. — ГГ. Лазаръ Кирићъ учителу Кикинди 1 ф. 50 н. — Михаилъ Зарићъ учителу Кикинди 1 ф. 50 н. — Алекс. Грунићъ учитељ у Арадцу 3 ф. — Максимъ Папићъ прота допуњава 1 ф. 50 н. — Сава Фирићаски учитељ допуњава 2 ф. — Високопр. Гд. Епископъ Емилиан Кенгелацъ 3 ф. — Іоанъ Фарановићъ учитељ допуњава 1 ф. — Тодоръ Малешићъ за приослате предбр. 1 егз. gratis. — Савва Павловићъ богословъ допуњава 50 н. — Преч. Г. Агатангелъ Архимандритъ Дечански 3 ф, и Гд. Кирилъ бромонахъ Дечански 3 ф. Лазаръ Бугарски у ст. Сланкамену 1 ф. 50 н. — Давидъ Христићъ учитељ у Лаћарку 1 ф. 50 н. — Сима Ненадовићъ учитељ у Руми 3 ф. — Ярковачка срп. школа 1 ф. 50 н.

Брзотискомъ Епископске печатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овогъ листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена е на год. 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 12 У Новоме Саду, 30. Априла 1862. **Год. V.**

Како се науче деца на побожностъ.

(Едно питанѣ за учителѣ.)

Ако и есте наука христянска башъ тога ради наређена, да децу Богопознаню и Богопочитаню научи, опетъ ние тимъ исключено, да учитель и друга средства и прилике неупотреби, како би у деци Богобочитанѣ пробудио и извио.

Найпре ћемо казати, шта е Богопочитанѣ и какавъ мора учитель у смотреню овогъ собомъ бити, пакъ онда ће мо изброити средства и прилике, како ће ихъ и кадъ учитель употребити, да децу томъ научи.

Богопочитанѣ е живо осећанѣ блискости живога Бога, скопчано са некимъ светимъ страомъ одъ њега. То осећанѣ е еданъ одъ найглавнии фактора моралногъ живота. У комъ е то осећанѣ живо, никадъ тай свете заповеди Божие преступити неће, ни онде, гдѣ га нико невиди, еръ то осећанѣ да е снагу противу свакогъ кушаня зла. То осећанѣ отера и помисле рђаве изъ наше душе, еръ су и найтайние мисли свевидећемъ оку божемъ явне. То осећанѣ тешн наєъ у беди и злу и онда, кадъ никое людске помоћи близу ние, еръ е онъ, Свемогићи увекъ близу и увекъ наша найвећа заштита и одбрана.

Учитель кои е радъ то свето осећанѣ у деци да пробуди и извие мора пре свега самъ онако живити, као да е непрестано предъ Богомъ; мора се сећати Бога, не само сваки данъ, него сваки часъ. Кудгоъ иде и гдегодъ стои осећа се непрестано предъ Богомъ: ако е у туги, прво нѣму уздише; ако е у невољи, прво нѣга у помоћъ зове; ако е у радости и добру први погледъ благодарности нѣму диже; и нема никоегъ часа, ни рада, ни труда ни благослова, коегъ онъ прво и одма у свезу съ Богомъ свести себе принуђена неосећа.

Са таковимъ почитанѣмъ Бога даде се лако о Богопочитаню и говорити и сведочити и друге на то упућивати и приводити томъ. О такомъ учителю може се рећи: онъ е савъ кровъ оно, што треба да е; на нѣму е све учитель: речъ и дело, погледъ и понашанѣ, срце душа и мисао.

Окромъ овогъ има іошъ особити средства начина и прилика, где сваки учитељ децу на Бога сећати и деци о Богу казивати има, а то су слѣдећа:

Учитељ валя свакомъ даномъ приликомъ да деци и своя и туђа искуства о Свезналости божіой казуе, и како свако зло илъ добро дело, ма како сакривено било, пре илъ после на видило изађе; да казуе о провиђеню божиемъ и управляню людскомъ судбиномъ, и како су нѣгови планови и путови често чудни, алъ опетъ све найлепше, найдивние изађе; да казуе о нѣговой чудесной помоћи у нужди, и како башъ онде избавля, где е нужда найвећа, и свое хранење и помажуће анђеле свудъ има; да казуе о саслушаню наши молитава, и како е онима найближе, кои га у помоћъ призивлю. То све валя не у абстрактнимъ говорима него конкретно у примерима, приповедкама деци казивати, єръ само онда за децу вреди. Те су приповедке неоценѣно благо по децу, и што ихъ кои учитељ више зна и вешто и згодно употребити уме, то е већа срећа и благословъ по нѣгову децу.

Учитељ валя да сваку прилику, коя се у дечиемъ животу деси уасни, да ихъ на ту невидиму алъ осетну блискостъ Бога опомене. Кое дете после дуже илъ опасние болести опетъ у школу доће, валя да га учитељ поздрави радуюћи се нѣговомъ оздравлѣню. алъ пре свега да га опомене на оногъ, кои га е одъ болести диго. Кое дете у беду и неволю падне, илъ комъ ранитељ отацъ илъ мати умре, валя га опоменути на Бога и Богомъ утешити, Богомъ небеснимъ оцемъ, кои о свима бригу води, а о сиротама найвећма. Ако дете изступа изъ школе, сети га на Бога, да остане на путу божиемъ, и у заеднии са онимъ, кои га е спасао.

Учитељ валя да сећа децу на онай гласъ Бога, што га сваки у єрцу своемъ има, кои се башъ онда свакомъ найживлѣ появлюе, кадъ ко у прилику и искушенъ доће, зло кое учинити. Исто се тако появлюе и при єрдачной молитви, при добивеномъ опраштаю у покаяню, и у свима онима приликама, где у нашемъ животу већу кою промену поднети имамо. Алъ исто тако валя ихъ сетити и на онай гласъ тела, и на она кушаня и наводеня на зло, што насъ тело мами и дражи. Та кушаня познаю се по томъ, што гласъ онай Бога у нами угушую, што насъ одъ молитве одвлаче, што само привремену телесну користъ на очи изводе, а помисао на вечностъ газе, што само нашомъ себичности и самолюблю ласкаю, само телесной слабости и страсти угађаю, само се очима и лакоумлю допадаю.

Учутељ валя колкогодъ е можно и изванъ школе да децу одъ они места, кудъ люди само телеснимъ страстма и похотама обузети ягме, чува и одвраћа; еръ ту све оно добро семе пропадне, што га у срце деци усађуе, а вата се семе отрова, кое тело и душу упропашћава.

Учитељ валя и да светуе и да доводи децу на явно Богослуженѣ, и да ихъ брижљиво спрема за срадачно саучешће; а то бива: побуђуюћи ихъ, да омиле црковно поянѣ и да се радую њимъ, и учећи ихъ томе; тумачећи имъ свето еванђелие, и сећаюћи ихъ на држанѣ четврте божие заповеди; и предходећи своимъ сопственимъ примеромъ побожнога саучашћа на явномъ Ботослуженю.

Учитељ валя не само да пази, да деца свое школске задаће и дужности точно извршую, сећаюћи ихъ, да е то дужностъ Богу самомъ, него да и родителѣ дечие испитуе, есулъ и кодъ куће послушна, еръ е и то дужностъ Богу самоме.

Учитељ валя да ихъ подстиче и оживлява да се прилѣжно Богу моле, да тимъ ону обилну божию милостъ и снагу на све добро, а гнушанѣ на зло измоле; ако имъ добро иде, да незабораве Богу благодарити, а у злу и невољи, да молитвомъ у њега прво помоћи потраже; іошъ да у своіой молитви увекъ и све оне сапомену, кое найволию.

Кои учитељ тако учини, наскоро ће доспети, да неће више деци тогъ напоминяня ни нуждно бити, сама ће се у то ужизити, и текъ онда е прави благословъ на њи изливенъ, Духъ свети самъ непосредно и найсилнии.

О ученю на паметъ.

Она умна снага, коіомъ на паметъ што научити можемо, зове се памтенѣ. Памтенѣ ние у све деце еднако снажно. Нека деца за чудо брзо упамте све што годъ чую, а друга врло споро и тешко, и опетъ нису ни она, што брзо упамте увекъ найболѣ, ни ова што теже увекъ найлошия. Мирния и ћутљивия деца упамте обично пре негъ несташния и брбљявия. Овои утрчаваю при напаметъ ученю сваки часъ ковкакве друге мисли наумъ, пакъ ихъ сметаю, сбунюю; а кодъ тише, мирние деце тогъ нема, пакъ лакше упамте. Али се и то зна, да оно, што се часомъ научи часом и заборави, а што се теже учи дуже одржи; спорне е памтенѣ постаяние, а итление е и ветернястие.

О памтењу знамо као и о осталимъ умнимъ снагама то на известно, да се упражњаванѣмъ оштри и снажи, а неупражњаванѣмъ затупљује. Ние нуждно овде примере изъ историе наводити о Митридату, кои е 20 езика говорио, о Красу римскомъ намеснику у Азии, кои е сва она силна грчка наречия найточние знао, о Киру персискомъ кралю, кои е у своіой големой войсци сваког войника поименце знао; има такови примера кровъ све веке до данасъ, и сви се као чуда приповедаю и хвале, а све е окромъ природногъ дарованя упражњаванѣмъ дошло.

Да е даръ памтења врло важанъ, о томъ ни сумнѣ нема. Остарили люди ни за чимъ толико нежале, као за тимъ, што ихъ памтенѣ оставля, што у часу забораве, промену, забуне ствари и лица, пакъ ихъ то у найвећу сметню доведе. Колику су важностъ сви старии педагоги на паметнѣ полагати, види се изъ оне речи ньове, где веле: Tantum scimus, quantum memoria tenemus, т. е. толико знамо, колко памтимо. Зато е у старой школи памтенѣ найважнии готово едни посо био. Противу те едностранности Русо се први са своимъ снагомъ подигао, и показао, да оно знанѣ, кое само у памети а не и разуму имамо, ние никаково, ние ни имека знаня вредно. Алъ онъ е опетъ на други край претерао, хтео е, да се башъ ништа на паметъ неучи, и многи су се њега држали, те тимъ не само ту велеважну снагу ума сасвимъ занемарили, него и цело изъ тогъ исходеће изображанѣ умно и душевно запустили. Новия е школа важностъ обоегъ увидећи признала, да знанѣ, кое само голо у памети стои ние сила вредно, ал е врло важно: да се свако ту прво смести утврди и намножи, да се тимъ материалъ осталимъ вишимъ умнимъ снагама спреми, кои ће прерађивати и у свое створове склапати моћи.

Памтенѣ е у детинству найживљ, пакъ тада га валя и найживљ предъ а се узети. Колико е тада памтенѣ снажно найболѣ се види изъ оне лакоће и брзине, коіомъ мала деца езикъ науче. Готово сва деца разумеу већ на почетку треће године матерни езикъ толико, да сваки говоръ старии люди о стварма видимимъ разумеу, и све свое желѣ и потребе сасвимъ разумљиво казати умеу. А где се за тимъ стане, ту деца до шесте године по два три и четиръ езика науче. Колика гомила нояма, и колика израза! Алъ ние ни чудо. У томе су добу живота остале умне снаге іошъ врло слабе, и незаузимлю ни пажнѣ ни времена. Детия е душа илъ умъ подобанъ празной табли, коя сваку црту и утисакъ на чисто прима, и њихъ тимъ чистие и ясние задржи што е манѣ други црти и утисака ту. Штогодъ тада на ню

доће, то се и радије и јасније увати; после све теже иде, еръ е све пуније; іошъ доцније доћу низъ те споляшнѣ утиске свое собствене мисли и сматраня. съ коима се истина она безазленостъ, лаковерностъ, али съ њомъ и она готовостъ и живостъ приманя туђи утисака, и она брзина и лакоћа памтеня ослаби, расквари.

Ова су искуства по учителя врло важна, зато, да ту снагу донде упражнява, докъ е вољна примати. Одма одъ првогъ дана, кадъ дете у шк лу ступи, валя ту снагу предъ а се узети, пакъ е снажити и извияти, тимъ већма, што се тимъ уедно и дете знањма обогаћава, коя ће му у позднемъ животу на највећу користъ бити. Учителевъ у овомъ смислу полаганъ трудъ никадъ ние неплоданъ осто. известанъ знакъ, да е тимъ великой потреби одможено.

Сваки школски данъ нека дакле и свою задаћу памтеня има, па нека ће наймања бити, нека ће се изъ найситнии изражая састояти. само да се одржава дете у ономъ вештбаню, кое е по оснаженѣ те снаге тако важно. Саберели се іошъ увекъ по истеченю сваки шестъ дана све запамћено уедно, то изаће већъ прве неделѣ прилична гомила знања, коимъ се и дете само радуе, чимъ опази како напредуе, те тимъ іошъ вољније далѣ учи и сабира. Само е едно нуждно, а то е, да учитель съ почетка илъ ситние задаће задае илъ веће на ситние целости раздели, и да одъ времена до времена детету помогне, да све прегледа потвори.

При овимъ задаћама има учитељ найвећма на то пазити, да деци само оно за памтењ задае, што е памтеня вредно. Што е найодабранше, само е то за децу валяно. Овде се ради о постаяномъ сталномъ уваженю, о основу, и дубокомъ укорененю; ради се о интензивномъ асненю онога скупогъ времена, о сетви на њиву, коя никадъ више после неће онако радо споля семе примати; ради се о укорененю онога, што ће за навекъ требати, макаръ после колко му драго мисли и наука преко ума прелазило. Зато мора тай памтеня материялъ єврга одъ знања бити. А имали ту ичега што би се могло упоредити и мерити са онима светимъ речма: „Люби Бога више нагъ себе сама, а ближнѣга свога као себе сама.“ „Што ниси себи радъ, нечини другоме.“ „Како сте ради да чине вама люди, чините и ви њима онако.“ „Поштуй оца своегъ и матеръ свою, да ти благо буде, и да дуголѣтанъ будешъ.“ „Я самъ Господъ Богъ твой, неузимьи други Богова кромъ мене;“ и остала. Тако валя учитель да пази, да е и све остало, што е радъ да му деца

за навекъ памте томе подобно. Коекаква лакрдия, ако би се деци и допадала, несме у ово прво ученѣ улазити. Нека е дакле іошъ едаредъ речено: само найодабрание за децу валя.

Подпуно разумеванѣ свега, што ће деца на паметъ учити, ние башъ преко нуждно. Сваки човекъ самъ иза се извияюћи се расте и у разумеваню оногъ, што е у детињству научио. Прве речи, кое дете проговори, отацъ и мати, тако су пуне садржая, да ихъ цео идући векъ никадъ сасвимъ исцрпити кадаръ ние, и ми опетъ зато ни найманѣ незазиремо, терати дете да ихъ научи. Іошъ я држимъ, да она радостъ, што е имамо, башъ отудъ долази, што знамо, колико е то благо, и да ће цео животъ посла имати, докъ га сасвимъ извие. И отуда се види, шта валя детету за ученѣ давати.

Само неваля опетъ ни оно за напаметъ ученѣ задавати, што е детету по све страно, и о чему башъ нигде никоегъ пойма уватити кадро ние, па кое су му посве празни звукови. Са тимъ опетъ децу товарити значи, навикавати ихъ на несмисленостъ, на безчуственостъ, одлучивати езикъ одъ срца, памтенѣ одъ мишленя, а притомъ можда іошъ на найлепше пойме и речи непазити, или њи злоупотреблявати.

Прво ученѣ напаметъ иде онимъ начиномъ, да учитељ казуе а деца за њимъ говоре. То сама нужда прописуе. Другогъ начина у почетку и нема, коимъ би се у дете мисао коя споля турила. У овоме е начину іошъ и тай добитъ, да се дете у разумеванѣ те мисли найлакше уведе, ако се само учитељ потруди, да мисао ту са разумнимъ гласоударенѣмъ лепо и ясно изговори.

Самостално напаметъ ученѣ текъ онда е могућно, кадъ деца сама читати знаду. Алъ и онда валя сваку за напаметъ ученѣ одређену задаћу дете найпре правилно изчитати научити, коимъ се не само разумеваню помогне, него и лакшемъ и тврђемъ запамтеню. Неправилно научено доцние исправляти хтети, то е и врло тежакъ посо, и редко за рукомъ изађе. И овде е болѣ, да се учитељ онога старогъ и давно осведоченогъ правила држи: далеко е и лакше и савестние учувати погрешку, него е после изправляти.

Далѣ валя учитељ и то децу да научи, како ће при напаметъ ученю поступати. То редко кои учитељ учини, већъ само зада, одавде доведе имате научити, а и непомисли, колико е дете недотупавно, и да и томе неке вештине треба, и да правила има, коихъ се при томъ држати валя. Многа деца дођу кући, пакъ незнаюћи како ће започети, осврћу се тамъ амо, пакъ найпосле одбаце, или запитаю оца и матеръ, кои ихъ опетъ упутити неуму, пакъ онда найприлѣжние дете побаци

се, или найгрдрнии посо предузме. Дужностъ е дакле учитељева, деци начинъ показати, како то напаметъ ученѣ иде, и дужностъ е препитивати децу особито ону, коіой то потеже иде, есулъ и како су она правила пазила.

Што се ти правила тиче, иста су она као и кодъ ученя манѣ деце: валя разделити целу задаћу на више мањи згодни делова, пакъ као и онде сваки делакъ више пута лагано и мислећи прочитати, а онда покушавати, безъ загледаня у књигу одъ речи до речи оно више реда изговорити, и онда далѣ ићи. Іошъ имъ валя казати, да е ютро, докъ ние пажня на коешта друго расута, илъ вече, кадъ се споляшня вика мало сталожила, найудесние време за тай посо, еръ се ту човекъ већма и са свомъ пажњомъ у предузету стваръ задубити може. Исто су тако мирна усамлѣна и одъ сваке вике и вреве удалѣна места найзгодния. Некой, особито теже учећой деци валя световати, да узму и найпре задаћу препишу; спории посо преписиваня сила припомогне, да се стваръ пре запамти. Пре се научи лагано негъ брзо читаюћи. Пре се научи ясно негъ у себи читаюћи. А где ни ово непомогне, онда певанѣ оне задаће сила припомогне. Иза свакогъ наученогъ делка, валя све прешле повторити, а после свршетка целе задаће валя се самъ више реда преслишати.

Далѣ е дужностъ учителѣва, увекъ децу у школи препитати. Што учитељ задаће те прилѣжние препитуе, показуе деци, да важностъ на њи полаже. Деца радие уче, кадъ знаю, да ће питана бити, и да ће учителю радостъ учинити. Ту радостъ учитељ деци уквари, кадъ ихъ непреслишава; зато валя пазити, да неби та лепа воля у деци съ непреслишаваня клонула. А преслишаванѣ е и зато добро, да се и о послушности и о прилѣжности дечиіой увери, и да погрешно исправи То су све важни обзири, и неваля ихъ пренебрећи.

Реферираnѣ валя са онимъ гласомъ да иде, како садржай задаће изискуе. То е само онда могућно, ако дете у онай махъ себи стваръ представля, кадъ е реферира. А башъ на томъ и стои све; томъ се не само мисли и наука она повторава, него се и она осећаня понавляю. Добро гласоударенѣ показуе, да дете неговори безъ свести, већъ да и мисли и осећа. То реферираnѣ може кадкадъ бити и у хору, особито кадъ е задаћа маня, и учитељ се несумня, да е нису сва деца научила.

Найпосле долази повтораванѣ напаметъ наученогъ, што чешће, то болѣ. Repetitio mater studiorum. Повтораванѣ е онай

најважнин посо, кои стваръ утврди, стани. Повтораванѣ валя предузимати и у нарочито зато наређенимъ часима, и приликомъ други са тимъ подудараюћи се лекциа. Само тимъ утврђенѣмъ доће и дете до оне сигурности знања, коя томъ праву вредностъ на цео идући животъ даде.

О наглости учителя.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

Наглостъ є на учителю велико зло, и шкоди нѣму исто онако као и деци. Узрокъ є томъ или природна жестина темперамента, найнесретние свойство на учителю, кое се на свакомъ послу нѣговомъ онога часа види, пакъ би га се што већма клонити валяло; или є узрокъ неправъ поямъ и неправедно осуђиванѣ дечии погрешака и преступлѣня, и оно криво мнѣнѣ, да се грдњомъ, викомъ и псовкомъ више добра учинити даде, негъ благимъ и тиимъ поступкомъ, и она нестрпѣливостъ, коя є рада у едномъ часу оно извршити, што се текъ за дуже време єдва извршити даде. Шта га се реди догоди, да ово илъ оно дете онако овлашно пресуђуюћи за глупо, пакостно, илъ неваляло прогласимо, о чему ни трага нема. Кадъ би само ми себе умерити умели, пакъ оне различне слабости и погрешке дечие онако гледали, као што оно лекари телесне слабости свои болесника гледаю, а то є, као знаке слабе душе, коіой валя, што є слабостъ опасния тимъ већомъ смотреношћу у помоћъ притећи, ми би далеко далѣ дошли. Ми много ковшта осудимо на деци као непристойностъ, безобразлукъ, продрзљивостъ, кое ни близу ние, него истиче изъ незнања, неискуства, безазлености любопитности или онога невиногъ дечиегъ лакоумства, кое су вештаку башъ знаци найлепша свойства показуюћи, кадъ би ихъ само ми вешто извити умели. Има гомила дечии погрешака, што само изъ слабости увиђеня истичу, а не из' невалялогъ срца и покварене душе и волѣ. Има много дете, кое є врло тешко о нѣговой погрешки или неправди обавестити и уверити, али не што неће, него што неможе да є поня свати и увиди. Имамоли ми онда право на дете буцати и викати зато, што є нѣговъ разумъ іошъ недозрео. Има много и много случаева, где су дечиимъ погрешкама више родитељи негъ деца крива; єлъ ту право на децу викати, и децу каштиговати.

Ко све погрешке и преступлѣня дечия са ови точака погледа, тай зацело никадъ на децу буцати неће, окромъ ако є самъ као оно болестникъ илъ срдљива баба вредљивъ, или какавъ човекомрзацъ.

Ово би валяло да сваки особито онай одъ нарави жешћи учитељ сваки редъ кадгодъ у школу пође, да се сети, пакъ ће се наглостъ и жестина сама одъ себе мало помало изгубити, тимъ пре, што ће и самъ за се мирнии бити, и увидити, да одъ оногъ башъ никое користи нема.

Іошъ валя учитељ да се сети, да свака жестина и у ономъ другомъ то исто изведе, пакъ овде, где су снаге нееднаке одгои подмуклостъ и мржню, найвеће зло не по оногъ само, него башъ по учителя. Іошъ у наглости сваки човекъ претера, пакъ се после доцно кае, шта е учинио. Вика и грдня може едаредъ два псованогъ тргнути, а после сву снагу изгуби, и деца огуглаю, пакъ онда изађе цигания и гадъ, кои учителя оногъ часа за оногъ последнѣгъ пукца харектерише. Кадгодъ учитељ грди и псуе, непоказуе се деци у ономъ свомъ поносу и ауторитету, кои любавъ и поштованѣ изазивлю. Умераванѣ и мирноћа душе, и тврдоћа намере, и она блага правичностъ, те се поштую, о трибутъ любави само благости припада.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

---

24. Роптанѣ Исраиљтяна и помоћъ Божія.

(Мойс. књ. II. гл. 15—17.)

Мойсей поведе сынове Исраилѣве одъ црвенога мора и доведе ихъ у пустиню Суръ и идоше три дана по пустињи и ненађоше воде. И дођоше у Мерру (горчина,) и неможаху ту пити воде, еръ беше горка. И роптаху люди противъ Мойсея говорећи: „Шта ћемо пити?“ И возопи Мойсей ка Господу, и показа му Господъ дрво,*) и Моисей метне дрво то у воду и заслади се вода. —

И дође савъ сборъ сынова Исраилѣвыхъ у пустиню Синъ. И ропташе савъ зборъ противъ Мойсея и Аарона и рекоше: „О да смо баремъ помирали одъ Бога у Египту, кадъ смо седили кодъ котлова пуныхъ меса, и ели леба до ситости, а вы насъ изведосте у ову пустиню да насъ гладомъ уморите!“ И рече Мойсей: „Господъ ће вамъ дати до вече меса да едете, и у ютру леба до ситости; еръ чуо е Господъ роптанѣ ваше, коимъ роптате противу насъ. А шта смо мы? — Ніе ваше роптанѣ (мумланѣ гуњђанѣ) противъ насъ, него противъ Бога!“

---

*) Стромъ, живо дрво. —

И бы вече, и дођоше препелице и покрише станъ. (Логоръ, околъ, место где бяху чадорови Израиљтянски). И сутра у ютро паде роса около стана, и гле, остаде у пустињи мало нешто и округло, бело као мразъ на земљи. И кадъ видише то сынови Израилѣви рекоше єданъ другоме: Шта є то? (Манху?); єръ невнадоше, шта то беше. И рече имъ Мойсей: „То є лебацъ, когъ вамъ даде Богъ да єдете. Сакупите себи сваки одъ нѣга за свое домашнѣ мѣру по брою душа!“ И учинише тако. И рече имъ Мойсей: „Нитко да неостави одъ тога за сутра!“ И непослушаше Мойсея, но оставише неки за сутра, и уцрва се и усмрди се. И шести данъ сакупише двоструко, сваки по две мере, и то се неусмрди, нитъ беше црвїй у нѣму. И рече Мойсей: „Єдите данасъ; єръ є субота, одморъ, покой Господу! данасъ нећете наћи ништа на полю!“ А неки изиђоше седми данъ, да скупляю, и ненађоше. И дадоше сынови Израилѣви име зрну томъ Манна; а вкусъ Маннинъ беше, као брашно съ медомъ. И рече Мойсей къ Аарону: „Узми єданъ златанъ кондиръ (стамна, ручка) и метни у нѣга єдну меру Манне, и сачувай ю за потомство чаше!„ И сынови Израилѣви єдоше Манну 40 година, све дотле докъ недођоше у землю Финичку (Ханаанъ).

И подиже се савъ зборъ сынова Израилѣвихъ изъ пустинѣ Синъ и настанише се у Рафитину, и ту не беше воде. И хулише люди Мойсея говорећи: „Дай намъ воде да піемо; Шта є то? Извео си насъ изъ Египта да уморишъ жеђу насъ, и децу нашу, и стоку нашу! “ И возопи Мойсей ка Господу и рече: „Шта ћу чинити съ овымъ людма; ето іошъ мало, па ће ме каменѣмъ побити!“ И рече Господъ къ Мойсею: „Пођи предъ овымъ людма, и узми са собомъ неколико старешина, и палицу, коіомъ си море пресѣкао, узми у руку. А я ћу стати тамо пре долазка твога кодъ камена (стѣне камените) у Хориву; и удари у каменъ, и изиће ће изъ нѣга вода, па нека пію люди!“ И учини Мойсей тако предъ сыновима Израилѣвима, и прозва име месту томе: „Искушенѣ и грдня:“ због грднѣ сынова Израилѣвихъ, и што искусише Господа и рекоше: Далъ є Господъ међу нама или ніе? —

И дође Амаликъ и навоиштн на Израиля. И рече Мойсей ка Іисусу сыну Навиновомъ: „Избери себи юнаке и изиђи па се бори противъ Амалика, а я ћу стати на врх горе и палица Божія бытће у моимъ рукама. И учини Іисусъ као што му рече Мойсей, и борише се противъ Амалика. А Мойсей и Ааронъ и Оръ узиђоше на врх горе. И доклегодъ држаше Мойсей руке горе подигнуте, дотле побеђиваше Израиљ; а кадъ онъ спушта-

ше руке доле, тада побеђиваше Амаликъ. А Мойсеове руке бияху отешчале; и узеше каменъ и подметнуше подъ њега, и сеђаше на камену, а Ааронъ и Оръ подржаваху му руке. И укрепише му се руке докъ незађе сунце. И победи Исусъ Амалика и све људе његове.

Псаломъ 141.

Молитва за помоћъ и спасеніе.

Господи воззвахъ къ тебѣ оуслыши ма. Господе вичемъ теби, послушай ме; Господе! я се тебы молимъ, чуй и саслушай ме.*)

Конми гласъ моленїа моегѡ, внегда воззвати ми къ тебѣ. Пази на гласъ моленя мога, прими гласъ моленя мога, кадъ я тебе призовемъ. Кадъ се годъ я теби Господе молiо будемъ, ты саслушай и милоствно прими мое моленѣ.

Како се валя Богу молити, ако желимо да Богъ нашу молитву милостивно прими? — (одъ свегъ срдца) Хоће ли Богъ помоћи ономе, кои му се моли, а овамо е неваляо, на неће да се поправи? —

Да исправится молитва моа, ꙗко кадило предъ тобою. Нека се исправи молитва моя као кадъ предъ тобомъ;

Нека важи молитва моя као мирисавый димъ изъ кадіонице; нека допре молитва моя преда те, као што иде управо у висъ къ небу димъ одъ каденя; нека буде молитва моя теби Боже угодна и пріятна.

Кадъ ће быти молитва наша Богу угодна?

Има л' какавъ знакъ по коме мы осѣтити можемо да е молитва наша Богу повољна? (Знакъ е тай радостъ спокойство, утѣха, оснаженѣ волѣ у добру, кое човѣкъ после крѣпке молитве осѣћа, а кои то неосећа, тай се ніе одъ свегъ срдца Богу молiо).

Воздѣаніе рѫкъ моею жертва вечерняа. Уздиганѣ моихъ руку нека буде предъ тобомъ Господе као жртва вечерня. Подиганѣ моихъ руку, нека ти буде тако пріятно, као што ти е пріятна она жртва, што се у вече теби приноси. — У старомъ завѣту приносили су људи Богу на жртву ягањце, те-

*) Глаголъ возвати есть свршенъ, и по томе у славенскомъ нема садашнѣгъ времена, него се овдѣ прошло време у смислу садашнѣга употребляе. Исто тако е и на други мѣсти у овимъ псалмовима.

оце, и пшеничну прекруну у знакъ найвећегъ свога поштованя. — Кадъ су те жртве Богу миле биле? (Кадъ су одъ чистогъ срдца приношене).

Мы Христіяни идемо у цркву, кланямо се, клечимо, знаменуемо се знакомъ св. крста, склаплямо и скрштавамо руке; — све су то знаци нашегъ споляшнѣгъ богопочитаня, кои су само онда Богу мили, ако се одъ чистогъ срдца чине, и ако се мы узъ то старамо онако живити као што Богъ заповѣда.

Положи Господи храненїе оустωмъ моимъ, и дверъ ѿгражденїѧ ѿ оустнахъ моихъ. Метни Господе охраненѣ, стражу устима моима, и врата ограде на мое устне. Молимъ ти се Боже, дай ми стражу на мое устне, да уста моя ништа неизговоре што е злобно, пакостно, неваляло. —

Коя заповѣстъ Божія забранюе лажно говорити, клети се, и псовати? А коя забранюе друге люде оговарати и лажно свѣдочити?

Не оуклони сердце мое въ словеса лѹкавствїѧ непщевати вины ѿ грѣсѣхъ. Недопусти о Господе, да се срдце мое нагне на невалялство, да измышлявамъ извиненя за грѣхе; да я правдамъ себе као да нисамь сагрѣшіо; — недай Боже да будемъ тако неваляо, да ми се и онда кадъ грѣшимъ чини као да нисамь сгрѣшіо. —

Съ человѣки дѣлающими беззаконїе и несочтѹсѧ со избранними ихъ. Съ людма кои чине безаконѣ, недай Господе да се я сдружимъ, и я се нећу приброяти међу њихове одабране; я се нећу дружити съ онима кои предняче у злу, и кои радость у злу налазе.

Накажетъ мѧ Праведникъ милостїю и ѿбличитъ мѧ, елей же грѣшнагѡ да ненамаститъ главы моеѧ. Нека ме праведникъ учи и воспитава съ милошћу, па нека ме и кара; али зейтинъ грѣшнога човѣка нека не додирне мою главу; нежелимъ да ми неваляо човѣкъ милости чини.

Ꙗко еще и молитва моѧ во благоволенїихъ ихъ. Єръ іоштъ и молитва моя есть њима на добро; я се Богу молимъ за њихово добро; да се грешници поправе, и да ни мени ни себи ненауде.

Пожерты быша при камени сѹдіи ихъ. Њихове судіе, поглавице невалялаца кодъ камените стѣне бѣше заклани и побіени.

Оуслышатсѧ глаголы мои ꙗко возмогаша. Онда ће се речи мое чути еръ су яке, еръ су умиляте.

Ꙗко толща земли просѣдесѧ на земли: расточишасѧ кости ихъ при адѣ. Као што се грудва землѣ распада и ра-

заспе по земљи; тако ће се кости њихове разсути у паклу грешници ће казнѣни быти у нѣговимъ мукама.

Ꙗкѡ къ тебѣ Господи, Господи, очи мои: на тѧ оуповахъ не ѿими дꙋшꙋ мою. Алъ очи мое управлѣне су къ теби, о Господе и Боже мой; на тебе се я ухвамъ: неодузми ми животъ; дай ми животъ и вечито спасеніе.

Сохрани мѧ ѿ сѣти юже составиша ми, и ѿ соблазнъ дѣлающыхъ беззаконіе. Сачувай ме одъ замке, кою ми направише, и сачувай ме одъ рђавыхъ примера оныхъ людій, кои чине безаконя.

Падꙋтъ въ мрежꙋ свою грешницы: єдинъ єсть азъ, дондеже прейдꙋ. Грѣшници ће пасти у свою собствену мрежу: а я ћу самъ остати докъ непређемъ; я ћу быти одъ тебе сахранѣнъ докъ непређемъ; я ћу съ Божіомъ помоћу мирно и срећно преко замкій неповређенъ прећи. Ко другоме яму копа, тай обично самъ у ню пада.

Изъ Метеорологиє.

(Употребити за диктанда.)

Гдегодъ сунце ваздухъ наглие загрее, усколеба га и начини ветаръ.

Ветаръ є река наглие протичућегъ ваздуха.

Северни ветаръ душе изъ ладнии краєва са вечити снегова и ледова, зато є ладанъ.

Источни ветаръ долази са велики суви простора Азие, зато є сувъ.

Южни ветаръ долази изъ найврелии предела Африке, зато є топалъ.

Западњи ветаръ долази са великога атлантскогъ океана, зато є влажанъ.

Зашто є североисточни ветаръ ладанъ и сувъ, а югозападњи топалъ и влажанъ?

Кадгодъ се у усколебаномъ ваздуху два противна ветрића сударе, начине виоръ.

Кадъ се вода загрее, претвара се у пару.

Пара є на топломъ месту невидљива, а на ладномъ претвори се у сићушне парне бешчице, кое є лако видити.

Кадгодъ є ваздухъ ладнии одъ испараваюће воде илъ землѣ, постане одъ паре магла.

Кадъ сунце маглу увати раствори є у невидљиву пару, а кадъ ладанъ ветаръ ту пару увати, претвори є у маглу.

У доловима е као и изнадъ вода найвише магле, еръ е туда и паре найвише.

О есени е найвише западњи ветрова, пакъ и паре и облака и магле и кише найвише.

Кадъ е ваздухъ топлии негъ испараваюћа земља, пара оде у висину, и постане облакъ.

У висини ваздуха што е више то и ладние, зато е тамо свака пара облакъ.

Магла и облакъ свеедно е, само е магла у низи, а облакъ у висини разлаћена пара.

Кадъ ладанъ ветаръ на пунъ паре ваздухъ дуне, претвори невидљиву пару у облакъ, а топалъ ветаръ раствори облакъ у невидљиву пару.

Топалъ и сувъ ветаръ попие облаке и начини ведро.

Кадъ се пара на ладнимъ стварма разлади, претвори се у ситне капљице, то е роса.

Кадъ росу мразъ увати, начини одъ нѣ слану и инѣ.

Кадъ се више они сићушни парни бешчица у облаку илъ магли уедно спое, начине се капљице, па киша.

Кадъ е съ мора долазећи пунъ паре ветаръ савъ ваздухъ паромъ испунио, онда е часкомъ кише, чимъ ладнии ветаръ дуне.

Кадъ се кишне капљице изъ висине падаюћи више уедно спое, или ихъ ветаръ едно на друго натера, изаћу крупне капљѣ, и ако е облакъ дебљи, плюсакъ.

Што е плюсакъ ячи, знакъ да изъ веће висине и гушћегъ облака пада, а изъ нискогъ и танкогъ облака пада тия кишица.

Кадъ яки ветаръ повећи облакъ на брдо наглие нанесе и разбие, проспе се сва вода наедаредъ, то е пловала облака.

Кадъ се парне бешчице у висини смрзну, постане снегъ; а кадъ се кишне капљѣ смрзну, ледъ, туча, градъ.

Кадъ се съ висине падаюћи снегъ, у топлие коло ваздуха ушавъ понешто растопи, оно пада и киша и снегъ помешано.

Муня е електрична изъ облака у облакъ илъ у землю биюћа варница.

Одъ блиэу исподъ хоризонта севаюћу муня видимо само одсеванѣ, то су просевице.

Кадъ електрицитетъ ваздухъ усколеба, постане бура и олуј.

Громъ е гласъ склапаюћегъ се муњомъ силовито раздераногъ ваздуха.

Грмлявина е изъ далека зуећи гласъ грома.

Кадъ се зраци сунца у кишнимъ капљицама згодно према нами преламаюћи распу, видимо дугу.

Дуга е већа и лепша, што е киша гушћа и шире вата, а сунце ниже стои.

Дуга се увекъ види на противной страни одъ сунца.

Изъ штатистике Аустрискогъ царства.

(Употребити за рачунске примере.)

У аустрискомъ царству ископа се годишнѣ 8000 марки злата, (найвише у Ерделю;) 130,000 марки сребра, (найвише у Словачкой и Банату;) 4000 центи живе (у Краньской;) 60,000. цен. бакра (найвише у Банату;) 100,000 ц. олова, у Крушкой; 4,500,000 ц. гвожђа (у Штаверской и Чешкой;) 25,000 ц. сумпора; 30,000 ц. стипсе; 45,000 ц. галице; 6000 ц. плаветногъ камена; 6.000,000. ц. соли (найвише у Галиции:) 33,000,000 ц. каменогъ угля, (найвише у Чешкой и Банату)

У аустр. царству заузимлю планине брда и висови 9000 □ миля, найвише по немачкимъ краевима, а 3000 □ миля равнице найвише у Маћарской и Галиции; и има 37,000,000 ют. шуме, 12,000,000, ют. паше, 11,000,000 ют. башти и ливада и 2,000,000 ют. винограда. На тима се добие: 40,000,000 мерова шенице 60,000,000 мер. ражи, 44,000,000. мер. ечма, 32,000,000 мер. кокуруза, и 77,000,000 мер. зоби, (найвише у срп. войводству.)

Далѣ се добие: 40,000,000 мерова репе, 6,000,000 мер. варива, 85,000,000 центи кромпира, 1,200,000 ц. лана, 2,000.000 ц. кучелѣ, 750,000 ц. дувана, 41,000,000 акова вина.

Ошъ се добие: 118,000 центи зейтина одъ маслине, 170,000 ц. зейтина одъ репице; 10,000,000 акова, пива 3,000,000 ак. ракие, и роди око 250,000,000 глава купуса.

У аустр. царству има 90 различити врсти сисати животиня, 319 врсти тица, 60 врсти милова, 377 вр. риба, 5000 врсти буба, 2000 вр. лептирова и 2000 вр. мува.

У ауст. царству има: 85,000 айгира, 1,400,000 кобила, 1,500,000 коня, 600,000 ждребади, 110,000 магараца и 35,000 мазги; 112000 бикова, 6,600,000 крава, 3,300,000 волова, 4,800,000 телади; далѣ има 17,000,000 оваца, 1,600,000 коза, и 8,300,000 свиня, и 1,500,000 комада кошница.

За злато и сребро добие се свеке год. до 5,000,000 фр. За гвожђе 54,000,000 фор. За со 14,000,000 фор. За угаљ

5,000,000 фор. За бакаръ 3,500,000 фор. За све ускупъ рударске производе 100,000,000 фор. годишнѣ.

Далѣ се начини за 1,500,000 фор. порцулана; за 2,500,000 фор. штайнгута; за 18,000,000 фор. стакла найвише у Чешкой; за 20,000,000, фор. цигаля.

Сва жита изнесу годишнѣ 1,700,000,000 фор. а све укупъ землѣделске струке 3,000,000,000 фор.

Далѣ се начини 110,000,000 мерова дрвеногъ угля; изради се и заслужи са памукомъ 80,000,000 фор. око коегъ 400,000 люди раде; начини се папира за 8,500,000 фор. и дрвени ствари начини се за 40,000,000 фор.

Далѣ се добие: 400,000 центи овчие вуне, 93,000 центи меда, 32,000 ц. воска; и добие се за мед и восакъ 5,500,000 фор. за свилу 45,000,000 фор. за сиръ и масло 104,000,000 фор. за млеко 275,000,000 фор. за коже 34,000,000 фор. и за месо 142,000,000 фор.

Цела индустрия изведе еспапа за 1,200,000,000 фор. дакле мало яче одъ $^1/_3$ оногъ што землѣделство изведе.

Сва трговина извезе за 220,000,000 фор. робе, а увезе за 200,000,000 фор. годишнѣ.

У аустр. царству има 890 вароши, 2388 варошица, 71,000 села, и 5,700,000 домова. У њима е 26,000,000 землѣделаца, 9,000,000 занатлия, 6—800,000 войника, 250,000 трговаца, 180,000 чиновника, 70,000 свештеника и преко 50,000 учителя. Женѣни е 7, неженѣни 11, неудати 10 милиона, и ту има 15,000 римски парохия, 4,300 унияшки, 3200 православни и 3200 реформатски. Далѣ има 739 римски манастира са 8700 фратара, 176 рим. женски, са 5000 калуђерица, и 44 православна манастира са 270 калуђара. Има 30,000 мали школа, 280 гимназия, 150 реалки, 96 богословия, 20 велики школа, 30 войнички, 13 землѣделски, 8 техника, 5 универзитета, и има 19 заведения за неме, 8 за слепе, и 65 за сироте.

У аустр. царству има 8,400,000 Немаца, 5,000,000 Мађара, 4,400,000 Чеха, 3,200,000 Рушняка, 3,000,000 Талияна, 2,700,000 Румуня, 2,200,000 Поляка, 1,900,000 Словака, 1,600,000 Срба, 1,400,000 Хрвата и Шокаца, 1,200,000 Словенаца, 1,000,000 Чивута, 60,000 Цигана и 10,000 Грка.

По вери е: 26,000,000 римляна, 3,500,000 унията, 3,000,000 православни, 2,000,000 калвина, 1,200,000 лутерана, 50,000 унитараца.

Брвотискомъ Епископске печатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

У место броя 13, 14, 15, 16, 17 и 18.

У Новоме Саду, 30. Юнія 1862. Година V.

О одношеню учителя према дечиимъ родитељма.

(Едно питанѣ за учителѣ.)

Школа е тога ради наређена, да помогне породици децу воспитати. Отуда се види одношенѣ учителя према дечиимъ родитељима. Учитељ е помоћникъ родитељма при воспитаню деце. Онъ се подувата, да децу оно научи, што црковни и грађански животъ иште. Родитељи му предаю децу, на одређенъ брой свакидашьи часова, а на више година дана, изъ нужде, єръ нису кадри сами оно и онолико децу научити, колико живот треба. Учитељ е дакле помоћникъ родитеља башъ у той њиовой найважниioй и найсветниoй дужности. То е одношенѣ, и то само онде валя, где се они, кои помоћи требаю сасвимъ повераваю ономе, одъ кога е траже, а где онай, ко е дае, довољно способства и волѣ на то има; ако тогъ ние, ние ни одношеня никоегъ, и неможе ни ползе бити.

Питанѣ е, коя права и кое дужности учитељ ту има.

Прво е право, да се родитељи у нѣговъ посо немешаю, нити сметаю, да га може мирно свршивати. За валяно одправлянѣ свои дужности учитељ се у свое доба, у явной тога ради влашћу поставлѣной школи приуготовио, и предъ вишомъ влашћу наређеномъ комисномъ о своемъ способству испитъ положио; онъ е одъ њи за способна учителя проглашенъ, и онамо сва упутства, овамо све налоге примио, како ће дужностъ свою целисходно одправляти; iошъ е преко свега тогъ дужанъ о томъ, како дужностъ свою извршуе, дотичной надзирателъской власти одговоръ давати. Родитељи немаю дакле права ни поединце ни ускупъ, ни она упутства и наредбе, нити начина ученя и учебни опрема по своioй воли мењати, нити учителя на рачунъ позивати: а ако би то чинити хтели, валя ихъ на то одношенѣ опоменути, и на њиово право упутити.

Друго е право учителя, да сме предату децу очинскимъ средствама и начинима навести и приморати, да све оне дужности извршую, што ихъ школа свое цели ради свакомъ, ко у

ню дође налаже. То право, децу у томе запту држати, и земаљски законъ и властъ учителю дае, са налогомъ да запъ тай и каштине ништо онаке небуду, да дечиемъ здравлю шкоде. Држи ли учитељ, да се съ тима законо наређенимъ средствама запта неможе по кое дете одъ уобичаеногъ невалялства илъ наклоности къ иступленьма одвратити и поправити, онда е дужанъ дотичной власти — надзиратељству то явити, а ова мора у споразумлѣню са дотичнимъ дечиимъ родитељма илъ старешинама посветовати се, и згодния средства изнаћи и употребити, алъ ни ту границе очинскогъ запта непреступити.

На ова два права има учитељ две дужности. Прва е дужностъ да дужности своегъ званя свестно и съ полаганѣмъ свегъ труда извршуе, и тимъ оно поверенѣ оправда, съ коимъ му родитељи децу предаю. Друга е дужностъ, да у томъ послу сва и само она средства употреби, коя су му тимъ поверенѣмъ и предаіомъ деце као помоћнику родитеља дозволѣна. У препарандии се довољно приуготовио, да дужности те и вешто и валяно извршуе. Декретъ, кои му се при приманю тогазваня у шаке предае, изрикомъ то ише, и само подъ тимъ условлѣмъ, да ће дужности свое точно и савестно свршивати одређуе му се она плата, што е тога ради определѣна.

Исто тако имаю и родитељи своя права и дужности.

Родитељи имаю право искати, да учитељ свое дужности точно и савестно изврше; а ако то неби чинио, стои имъ путъ, кодъ дотичне власти тужити се, ако то и доказати могу. А дужностъ имаю родитељи, свою децу по навршеню законо прописаногъ века у школу довести, предати и прописано време уредно у ню слати; а ако то неби чинили, мора учитељ дотичной власти то явити, а властъ е дужна те родитељ законо прописанимъ средствама и каштикама приморати, да ту дужностъ свою извршую.

То су права и дужности, што ихъ земаљске власти учителю даю и налажу. Алъ прави християнски учитељ неможе ни на томъ застати, већъ ће ихъ iошъ у лепшемъ християнскомъ смислу сватити, што томъ земаљскомъ закону текъ онай прави и лепши човечаства видъ дае. Пре свега имамо овде ону свету речъ Апост. Павла Рим. 13. $_{10}$, споменути: „Любавъ е извршенѣ закона.“ Любавъ е снага, што законъ извршуе, и нѣга у правомъ смислу свата и тумачи. А знашъ ли, коя е та любавъ, о коіой Апостолъ говори? Она што вели: „Люби ближнѣга свога, као себе самога.“ А учителю нема пречегъ ни ближнѣга одъ деце. Любил онъ децу као себе самогъ,

онда не само да неће ни едне своє према деци дужности, што и законъ одъ њега иште, занебрећи, него ће ихъ іошъ са целимъ одданћемъ, са свимъ срцемъ, а то е са своіомъ найвећомъ снагомъ пакъ и съ найбољимъ благословомъ исвршивати.

Благословъ тай прво ће се и прво у томъ показати, да ће и деца њему свимъ срцемъ и своимъ душомъ оддана бити. Любавъ наће любавъ; и ако ће ико, алъ никадъ дете, коемъ се любавъ указуе, неће любавъ дужно остати. Алъ и нико на свету неуме тако осетити, као што осети дете, да л оно, што му се чини, изъ любави быва, или само изъ оне ладне и законе нужде и морања. Зато и нико тако простогъ и тако сигурногъ мерила за свою любавъ нема, као што га учитељ има. Колико онъ люби, исто е толико и одъ деце люблѣнъ, и ако га деца нелюбе, то нема ни съ кимъ другимъ парницу терати, већъ само са своимъ према деци немарнимъ и ладнимъ срцемъ.

Далѣ се показуе благословъ тога любавногъ одношеня учителѣвогъ према деци и на томъ, што далеко преко школе домаша, и што се изъ далеко већи кругова опетъ на учителя враћа. Учини ли учитељ, да га деца заволеу, то тимъ увекъ и дечие родителѣ известно задобие, те га и родитељи заволеу. Я то знамъ изъ собственогъ искуства, и изъ искуства више учителя, кое као найврстние учителѣ познаемъ. Зато и препоручуемъ учитељма, да трудъ свой и на то положе, и учине, да га деца зоволеу, и любавъ ту и кућама однесу. Учитељ треба сваку прилику да употреби, да съ родитељма где годъ ихъ види, о деци запита и разговори; то е увекъ родитељма найболя сведочба, да се о деци брине. Онъ треба децу и у случаю њиове болести да походи; ништа већма родитељ незадобие, него кадъ виде, да и други у њиовомъ болу саучашће има. При изотаяню дечиемъ одъ школе, треба да се учитељ прво са родитељма посветуе, и сваку могућну помоћъ да родитељма понуди, да те сметнѣ редовногъ полазка школе уклони. И у случаима необичнога коегъ иступленя дечиегъ треба не само да се о каштиги него іошъ више о далѣмъ поступку са томъ децомъ, и о свима се средствама са родитељма посветуе, да децу одврати. Исто тако валя да родитељ извешћуе, ако се деца особито добро владаю, ако прилѣжаваю, ако немарна промену и упну се све дужности точно извршивати. Нема тога оца ни матере, ма како љаднога срца били, коинеби на оваке знаке бриге и любави учителѣве њега са найвећимъ поштованћемъ одликовали, ува-

жавали и любили. А да ће онда и родитељи све оне своє дужности, што ихъ према школи и особито према учителю имаю са далеко лепшомъ и благороднiомъ вољомъ испуњивати, него што є само изъ мораня и изъ стра одъ власти извршую, о томе ни сумнѣ ниє.

Домаће и школске свечаности.

Чувство праве нелицемѣрне побожности, и чувство чистогъ родољубля єсу два важна фактора при воспитаню и образованю народа нашегъ. Та два чувства имала бы се на дому, у школи и у цркви особито и свойски неговати, ако желимо, да одъ млађаногъ нараштая нашегъ постану люди одушевлѣни за благо рода, за благо свете цркве православне, за благо, просвѣту и напредакъ цѣлога човѣчства.

Нека већъ и само невино дѣтенце србско учи любити и уважавати родъ, вѣру, и отачбину свою, па ће свако одъ ньихъ кадъ одрасте и човѣкомъ постане, свесрдно затимъ тежити да добаръ граћанинъ, ревностный родољубацъ, и послушанъ сынъ св. цркве буде.

Єдно одъ найважнiихъ средства за пробуђенѣ и осна женѣ чувства побожности, родољубля и отачаствољубля, єсу црквене и народне светковине.

Помислимо само чиме се одржао нашъ народъ за време четирстолѣтногъ сужанства турскогъ? Шта насъ є сачувало одъ туђинства? Шта є уздржало у нама свесть живота народнотъ и црквеногъ? Сабори о празднiцима кои се кодъ црквiй и намастира држаху, црквена свечаность овыхъ светыхъ састанака, и томъ приликомъ узъ гусле спѣване народне пѣсме, сачуваше найвѣма и разбудише свѣсть народа нашегъ, и помогоше намъ те се у невољи одржасмо.

И лане смо мы као народъ прослављали сяйну стогодишню успомену великогъ добротвора народногъ Саве Текелiя. И споменъ тай ямачно є такође многа срдца србска освѣстiо, и на любавъ къ роду, просвѣти, и човѣчству побудiо. Алъ признати морамо да є iошъ великiй брой у народу нашемъ таковыхъ людiй, кое светковина ова ни найманѣ дирнула ниє, кои немаю у себи ни найманѣ пріемљивости, да могу схватити и уважити ове и овой подобных светковина. Има доиста много премного Србаля, кои у себи немаю чувства родољубля, чувства побожности, и тежнѣ за просвѣтомъ и свестранымъ напредкомъ рода свога.

А шта е узрокъ томъ нечувствованю, той немарности за благо рода и за светинѣ народне?

Узрокъ е томе криво и туђинско воспитаніе; узрокъ е што се тіи люди іошъ у дѣтињству одтуђише одъ свега што е србско, што е православно.

Све ће то другачіе и болѣ быти, ако се наша дѣца одъ ране младости привикавала и учила буду любити родъ свой, отачаство, и свету вѣру своихъ праотаца. А да бы се то постигло, нуждно е да се свечане успомене христіянскогъ и народногъ живота нашегъ и у домаћемъ кругу, съ достойнымъ піететомъ обдржаваю.

Па у чему се имаю састояти овакове домаће народне свечаности?

Не у елу и пићу, не у свиркама и играню, него у побожной и родолюбивой успомени, коя пробуђуе свѣсть у нами, и одушевлява насъ за свако добро.

Старешина кућевный нека у ютру на такове дане, скупи око себе сву породицу, нека е пажљивомъ учини на важность тога дана, на нѣгову радостну илъ тужну успомену. При обѣду илъ после обѣда, нека имъ приповѣди догађай съ коимъ е скопчана успомена тога дана, было да е тай догађай изъ повѣстице црквене, или пакъ изъ повѣстнице народне. У првомъ случаю имали бы сви сынови и кћери дома одпояти духовне пѣсме, кое у краткима рѣчма живо представляю самый свештеный догађай и овога важность (Тропаръ и Кондакъ Празника;) у другомъ случаю имала бы се прочитати илъ рецитовати светковини слична народна пѣсма. — Напослѣдку у вече имао бы опетъ старешина сазвати свою породицу, и съ савѣтомъ, опоменомъ и сходномъ наукомъ завршити свечаность дана тога.

Овымъ начиномъ и овымъ путемъ научиће дѣца познавати да мы имамо прошлость нашу, научиће любити и почитовати светинѣ и врлине своихъ старыхъ, и побудиће се у њима тежня да и они достойни валяни и дѣятелни сынови рода, цркве, и отачбине свое буду. У срдцу дѣтіемъ побудиће се чувство побожности, родолюбля и отачаствољубля; умъ њиховъ ствара ће себи идеале сваке врлине, и упознаће се съ найважніимъ дужностима православногъ христіянина и честитогъ Србина; и у души њиховой породиће се воля тежня и намѣра: да себичность своме обштемъ благу подчињаваю, и дужности према роду и обштинству свагда и у свакомъ случаю вѣрно и свесрдно вршняваю. —

Алъ да бы се овакве свечаности у породицама завеле и одомаћиле, нуждно е да школа у томе примѣромъ предходи.

Мы учитељи, треба да свакій важанъ догађај црквеногъ, народногъ, обштинскогъ и школскогъ живота съ оваквомъ успоменомъ у школи нашой съ тихомъ алъ важности пуномъ свечаношћу прославимо.

На празничнымъ каталозима; предъ и после св. причешћа ученичкогъ побуђуймо у дѣци чувство побожности, чувство любави ка ближнѣму, чувство наравности и чувство красоте.

На дане: св. Саве, Стефана Неманѣ, кнеза Лазара и Майке Анђеліе, на дане ознаменоване великимъ народнымъ догађаима као што су цвети, св. Андрія. и т. д; на имендане добротвора и просвѣтителя народныхъ: Доситея, Раића, Мушицкогъ, Саве Текеліе, владике Платона и т. д. пробуђуймо у ученицима нашимъ чувство родолюбля; у те дане су срдца дѣтія за блага упечателня найпріемьивія; у таковимъ приликама више ће дѣйствовати на дѣцу една речь наша, негъ, иначе млога наука.

Ако тако чинили будемо; то ће благословъ Божій почивати на дѣлу нашемъ, и одъ овыхъ простыхъ алъ велеважныхъ школскихъ упомена узеће примѣръ ученици наши па ће и они кадъ одрасту, у своимъ домовима достойно прославляти успомене црквено народногъ и обштинскогъ живота нашегъ, кое ће принети за собомъ найблаготворніе послѣдице за народъ нашъ и за нѣгову будућность.

Н. В.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

---

25. Законъ Божій.

(Мойс. II. кн. гл. 19 и 20; 32 — 34, 39 и 40; и гл. 11.)

Трећегъ месеца после излазка сынова Израилѣви изъ Египта, доћу они у пустиню Синайску и настане се наспрамъ горе. И Мойсей се пошне на гору Божію. и Богъ му рекне: „Ово ћешъ казати сыновима Израилѣвима. Вы сте сами видили шта сами и Египтянима учиніо, и носіо самъ васъ као на орловыхъ крилы, и довео самъ васъ къ себи. Ако вы услушате гласа мо и сахраните завѣтъ мой, то ће те быти мои люди, изабра одъ свію народа; ѳръ сва е земля моя, алъ вы ћете ми бы царско освећенѣ и народъ светъ. Мойсей се сиђе, сазове с-

решине људске и предложи имъ све ове речи, што имъ е Богъ завештао И сви људи еднодушно рекоше: „Све, што Богъ рекне, учиниħемо и послушаħемо.“ И Мойсей каза то Богу. И рече Господъ къ Мойсею: „Очисти люде данасъ и сутра, и да оперу своѣ хаљине, па да буду готови у данъ трећій; еръ у трећій данъ ће сићи Господъ на гору Синайску предъ свима людма. И намести люде у наоколо и реци имъ: Чувайте се, да се на гору непенѣте, и да се нѣ недотакнете; еръ ко се годъ горе дотакне, тай ће смрћу умрети.

Трећій данъ у юдру быше грмлявине и мунѣ и таманъ облакъ на гори Синайской, и гласъ трубе зачу се яко, — и убояше се сви люди, кои бѣху у стану. Мойсей изведе люде изъ стана на сусретъ Богу, и стадоше подъ горомъ. И гора се Синайска сва задими, съ тога што на ню Богъ силазаше у огню. И гласи трубни быше врло яки. Мойсей говораше, а Богъ му одговораше гласомъ.

И Господъ говораше къ Мойсею ове речи:

„Я самъ Господъ Богъ твой, кои самъ те извео изъ землѣ Египетске изъ дома роботе. Да немашъ другихъ богова осимъ мене.

Неправи себи кипа, нити икаквога лика, ни одъ онога што е на небу горе, ни одъ онога што е на земљи доле, ни што е у води подъ земљомъ. Да имъ се непоклонишъ, и да имъ неслужишъ. Еръ я самъ Господъ Богъ твой, Богъ ревнитељ, кои грехе родитељске казнимъ на деци до трећегъ и четвртогъ колена онихъ, што мене ненавиде; и кои чинимъ милость међу тисућама оныхъ што ме любе и мое заповеди хране.

Неузимай име Господа Бога твога суе (за бадава); еръ неће Господъ очистити оне, кои узимаю име Нѣгово суе (кои злоупотреблюю име Божіе).

Помени данъ суботныхй (дань одмора, покоя) да га светкуешъ. Шестъ дана ради и поради у њиму све твое послове, а у данъ седмы нека е субота (покой, одморъ) Господу Богу твоему. Тада нерадй никакавъ посао ни ты, ни сынъ твой, ни кћи твоя, ни слуга твой, ни слушкиня твоя, ни скотъ твой, ни пришелацъ кои стануе у тебе. Еръ за шестъ дана сатвори Господъ небо и землю, море, и све што е у њима, а одпочину у данъ седмый; съ тога благослови Господъ данъ седмый, и освети га.

Почитуй отца твога и матеръ твою, да добро ти буде, и да дуголѣтанъ будешъ на земљи доброй, кою Господъ Богъ твой теби дае.

Не убій.
Не чини прелюбе.
Не укради.
Не сведочи на друга твога лажне сведочбе.
Не пожели жену ближнѣга твога. Не пожели домъ ближнѣга твога, ни полѣ нѣгово, ни слушкиню нѣгову, ни вола нѣговогъ, ни осла нѣговогъ, нити и чега што е ближнѣга твога. —

Мойсей дође и приповеди людма речи Господнѣ, и све наредбе (оправданія). А люди отговорише едногласно: „Све, што е Господъ рекао, чинићемо!“ И попесе Мойсей на гору и бияше тамо 40 дана, и 40 ноћіи.

А кадъ видише люди да се Мойсей съ горе несилази, усташе противъ Аарона, и рекоше му: „Направи намъ Богове, кои ће ићи предъ нама, еръ незнамо шта бы Мойсею томъ, кои насъ изведе изъ землѣ Египетске!“ И рече имъ Ааронъ: „Повадите златне ободце, што су у ушима вашнихъ жена и ћерій, и донесите ми!“ И донесоше. И узе ихъ Ааронъ изъ њиховыхъ руку, па имъ направи саливено теле. И они рекоше: „То су твои богови Израилю, кои су те извели изъ землѣ Египетске!“ И савида Ааронъ предъ њимъ (предъ телетомъ) олтаръ, и рече: „Сутра е праздникъ Господњій!“ И уставши сутра принесе жртву. Па онда седоше люди да еду и да пію, и усташе да играю. —

И Господъ рече Мойсею: „Иди брзо, сиђи се одавде; еръ сагрешише люди, што си ихъ извео; свруше съ пута, когъ си имъ ты показао; направише себи теле, и поклонише му се!“

И сиђе Мойсей с горе, и у руци му бѣху две камените скрижалке (плоче, табле). И скрижалке бѣху дело Божіе, и писмо Божіе на њима изжлѣбљено. И приближивъ се Мойсей къ стану, види теле и игранку, и разсрдисе и вури изъ своихъ руку обадве скрижалке, и сакруши ихъ подъ горомъ. И узе теле, што га направише, и сатре га наситно, и разасу га по води, и њоме напои сынове Израилѣве. —

И рече Господъ къ Мойсею: „Истеши себи две камените скрижалке, као што бѣху оне прве, и попни се къ мени на гору, па ћу на њима написати речи што су биле на првымъ скрижалкама, кое си ты сакрушіо!“ — И истеса Мойсей две камените скрижалке, и уранивъ наютра попесе на гору Синайску. И сиђе се Господъ у облаку. И бяше тамо Мойсей 40 дана и 40 ноћій, и леба невђаше, нитъ вина піяше. И написа Мойсей на скрижалкама речи завѣта, десетословіе.

И када се Мойсей силазаше съ горе Синайске онъ незнађаше, да се прославіо изгледъ лица нѣговога. И видише Ааронъ и сви сынови Израилѣви Мойсея, како му беше прославлѣнъ изгледъ лица, и бояше се къ нѣму пруступити.

И призва их Мойсей, — и после тога дођоше к' нѣму сви сынови Израилѣви, и заповеди им све што Господ каза на гори Синайской.

И заповеди Господъ Богъ Мойсею, да направи „Скинію Свидѣнія“ (Шатру сведочанства, покретну цркву). И скинія имађаше Свето Людско,*) и Света Светыхъ.**)

У светоме светыхъ стаяше ковчегъ завѣта у коме беше златанъ кондиръ съ манномъ, и скрижаљке завѣта. А у светоме людскомъ стаяше олтаръ кадіоный. Двориште беше около скиніе и у нѣму кодъ врата скиніе беше олтаръ за принашанѣ жртвій. — Ааронъ и сынови нѣгови бяху свештеници, и племе Левино служаше Господа. И светковаху Израиляни суботу, и пасху, и петдесетницу, и сѣничный праздникъ. —

И подигоше се сынови Израилѣви изъ пустинѣ Синайске, и отидоше одъ горе Господнѣ три дана далеко, и ковчегъ (ковчегъ) завѣта Господня иђаше предъ њима. И када подизаху ковчегъ рече Мойсей: Устани Господе, и нека се разасну непріятељи твои, и нека беже сви, кои тебе ненавиде! А када се спушталше ковчегъ, тада Мойсей говораше: „Сврати се Господе кодъ тисућа, и кодъ десетине тисућа у Израилю!“

И роптаху люди зло предъ Господомъ, и разсрди се Господъ, и разгори се међу њима огањ одъ Господа, и истреби некій део одъ збора.***) И вапише люди къ Мойсею, а Мойсей се помоли ка Господу, и преста огањ. И прозва се име месту томе: запаленѣ. —

И опетъ плакаху сынови Израилѣви и говораху: „Ко ће насъ месомъ наранити. Сећамо се како смо у земљи Египетской ели рибе за бадава, и краставаца и лубеница, и лука и влашца, а садъ намъ се осушила душа еръ ништа немамо, само е та манна еднако предъ очима нашима!“

И Мойсей рече ка Господу. „Я немогу управляти ове люде самъ. Тешко е то мени едномъ!“ И Господъ рече къ Мойсею: Сакупи ми 70 людій одъ старешина Израилѣвыхъ; за кое ты знашъ да су старешине народне и люди писмени (књигочіе). И приведи их ка скинію свидѣнія, и нека стану тамо съ тобомъ. И я ћу се сићи, и говорићу съ тобомъ, и узећу одъ

*) Светиню людску;
**) Светиню надъ светињама.
***) полкъ, чета, општина.

духа што е у теби и на њи ћу метнути, (умудрићу ихъ, као што си ты мударъ), и нека они съ тобомъ прихвате управу народну; а людма реци: сутра ћете ести меса!“

И изиђе Мойсей одъ Господа, и каза людма речи Господнѣ, и сакупи 70 мужева одъ старешина Исраилѣвыхъ, и постави ихъ около скиніе. И сиђе се Господъ у облаку и говораше Мойсею, и узе одъ духа што е у нѣму и метну га на 70 старешина. А када духъ почи' на њима, тада они пророковаше, (говорише Богомъ умудрени одушевлѣно), а после више не говорише тако.

И остадоше два мужа одъ записаныхъ у стану; едноме име Елдадъ, а другоме Модадъ, и почи' на њима духъ и они пророковаше у стану. И дотрча еданъ младићъ и каза Мойсею говорећи: „Елдадъ, и Модадъ пророкую у стану.“ И рече Іисусъ Навинъ, кои стаяше предъ Мойсеомъ и беше нѣговъ избраникъ (любимацъ) „Господине Мойсее, забрани имъ!“ И рече къ нѣму Мойсей: „Заръ ты за мене ревнуешъ. Сви ће люди быти пророци, кадъ Господъ даде духа свога на њи!“

И ветаръ донесе препелице одъ мора и наведе ихъ на станъ Исраиљскій, данъ хода одъ тудъ, и данъ хода одовудъ, и два лакта у висъ одъ землѣ. И усташе люди и сакупише, свакій, найманѣ по 10 мера, и насушише себи сува меса. И іошъ имъ беше месо међу зубма, а Господъ ихъ порази великимъ поморомъ. И прозва се име месту томе: Гробови лакомства, (гробы похотѣнія, Еврейски: хатавахъ, еръ тамо посарањиваше лакоме люде.

И подигоше се лѣди одъ гробова лакомства и дођоше у Асиротъ, а одатле у пустиню Фаранску.

Псаломъ 142.

Молитва у нужди.

Гласомъ моимъ ко Господꙋ воззвахъ, гласомъ моимъ ко Господꙋ помолихсѧ. Моимъ гласомъ вичемъ я Господу, моимъ се гласомъ Господу молимъ.

Пролїю предъ нимъ моленїе мое, печаль мою предъ нимъ возвѣщꙋ. Предъ њиме ћу излити моленѣ мое, тугу мою предъ њимъ ћу изявити.

Внегда изчезати ѿ мене дꙋху моемꙋ, и ты позналъ еси стези моѧ. Када духъ мой у мени изнемогне, кадъ я заборавимъ на себе и у очаяніе паднемъ; ты и онда познаешъ стазе мое.

На пꙋтꙋ семъ по немꙋже хождахъ, скрыша сѣть мнѣ. На овомъ путу, по комъ я самъ ходао, сакрише ми замку мои злотвори.

Смотрѧхъ ѿдеснꙋю, и возглѧдахъ, и не бѣ знаѧй мене. Я гледамъ на десно, и погледамъ али нема никога, ко би ме познавао.

Погибе бѣгство ѿ мене, и нѣсть взыскаѧй дꙋшꙋ мою. Я бегати немогу, а нема никаго кои бы за мене разпытивао, кои бы се за мене заузео

Воззвахъ къ тебѣ Господи, рѣхъ: Ты еси оупованїе мое, часть моѧ еси на земли живыхъ. Я вичемъ теби Господе (молимъ ти се) и велимъ: Ты си сво мое ухванѣ; ты си део мой у земљи живыхъ.

Вонми моленїю моемꙋ, ꙗкѡ смирихсѧ ѕѣлѡ. Пази на мое моленѣ, и прими га милостивно; еръ я самь врло пониженъ.

Избави мѧ ѿ гонѧщихъ мѧ, ꙗкѡ оукрѣпишасѧ паче мене. Избави ме одъ моихъ гонителя; еръ су ячїй одъ мене; съ су ми се яко осилили.

Изведи изъ темницы дꙋшꙋ мою, исповѣдатисѧ имени твоемꙋ. Изведи изъ тавнице душу мою, да славимъ име твое.

Мене ждꙋтъ Праведницы, дондеже воздаси мнѣ. Мене чекаю праведници, докъ ме ненаградишъ; праведни и добри люди изчекую, да ты Господе мене наградишъ, да ме избавишъ изъ неволѣ; пакъ да тымъ они іоштъ постояніи буду у добродѣтељномъ животу.

Псаломъ 129.

Молитва за опроштенѣ грехова'.

Изъ глꙋбины воззвахъ къ тебѣ Господи, Господи оуслиши гласъ мой. Изъ дубљине зовемъ теби Господе, Господе послушай гласъ мой.

Да бꙋдꙋтъ оуши твои внемлюще гласꙋ моленїѧ моегѡ. Нека уши твое пазе на гласъ мога моленя

Аще беззакѡнїѧ назриши Господи, Господи кто постоитъ; ꙗко оу тебе ѿчищенїе есть. Ако наше преступке узгледашъ Господе; то о Господе, ко ће предъ тобомъ обстати моћи? — Али кодъ тебе е очишћенѣ; ты прашташъ преступке оныма кои се каю. Коя е св. Тайна установлѣна особито заради поправленя нашега? Како треба да ми приступамо къ св. Тайни покаянія? Кадъ ће намъ Богъ опростити наше грѣхове? —

Важи ли онда каянѣ наше кадъ се мы после исповѣди опетъ вратимо безобзирке на своя неваляла дѣла? — Како се мы имамо владати после св. исповѣди? Одъ чега се имамо особито чувати? А у чему се имамо упражнявати, ако хоћемо да намъ Богъ опрости грѣхе?

Имене ради твоегѡ потерпѣхъ та Господи, потерпѣ дш̑а моа слово твое, оупова дш̑а моа на Господа. Ради имена твога чекамъ те, съ любавлю и поузданѣмъ изчекуемъ те, надамъ ти се о Господе; душа моя чека твою речь; ухва се душа моя на Господа

Ѿ стражи оутреннїа до ноши, ѿ стражи оутреннїа да оупокаетъ Израиль на Господа. Одъ страже ютренѣ до ноћи, одъ ютренѣ нека се ухва Израиль на Господа. Одъ ютра па до ноћи; свагда и у свако време, нека се добри люди ухваю на Господа. *)

Іакѡ оу Господа милость, и многое оу негѡ избавленїе, и той избавитъ Израила ѿ всѣхъ беззаконїй егѡ. Єръ кодъ Господа е милость, и велико, подпуно избавленъ само е кодъ нѣга; Богъ намъ е самъ кадаръ у свему и свагда помоћи. И онъ ће избавити Израиля одъ своію преступленя. Богъ ће опростити нама грѣхе наше, ако се изъ свегъ срдца покаемо.

Исаломъ 116.

Хвала Богу.

Хвалите Господа вси ꙗзыци; похвалите єго вси людіе. Хвалите Господа сви народи; прославляйте га сви люди.

Іакѡ оутвердисѧ милость єгѡ на насъ и истина Господня пребыкаетъ въ вѣкъ. Єръ стално влада надъ нама нѣгова милость, и нѣгова истина остае за довѣка. Богъ е вѣчанъ, онъ е свагда было, и свагда ће быти; онъ свагда люби єднако све народе и све люде; съ тога сви люди треба да Бога хвале и прославляю, и да по вольи Божіой живу. —

Изясненіе црковнихъ пѣсама.

На Томину недѣлю.

1. Тропаръ. Запечатанъ гробъ, животъ ѿ гроба возсіялъ єси Христе Боже. Гробъ е было запечаћенъ, па ипакъ ты

*) Свака три ноћна сата сачињаваху єдну стражу (Vigiliae;) а ютреня е одъ 3—6 сатій у ютру.

Христе, — кои си животъ, — изъ гроба си изишао. Премда е гробъ твой Христе био запечаћенъ, ипакъ си изъ гроба ускрснуо ты Христе, кои си источникъ живота.

И двереми заключенымъ ученикшмъ предсталъ еси всѣхъ воскресеніе. Врата су была заключана, па си ипакъ ты Христе, — кои си свію насъ ускрснуће, кои си свима нама даровао новый благодетный животъ, — предъ твое ученике стао, твоимъ ученицима дошао. — (Види Библ. Повѣсть о являню Іисусовомъ после воскресенія.)

Дѣхъ правый тѣми обновлдай намъ по велицѣй твоей милости. И преко тыхъ твоихъ ученика, ты си Христе у нама правый духъ обновіо, по твоіой великой милости.

2. Кондакъ. Любопытною десницею жизноподателная твоя ребра Ѳома испыта Христе Боже. Апостолъ Тома любопитљивом радозналомъ десницомъ испытивао е твоя животъ дававоћа ребра. Тома желећи наочигледно увѣрити се о твоме воскресенію пипао е твою рану на прсима.

Созаключинымъ бо двереми яко вшелъ еси. То се догодило онда када си ты Христе крозъ заключана врата ушао у ону собу гдѣ су се ученици твои задржавали.

Съ прочими Апостоли копіяше тебѣ: Господъ еси и Богъ мой. — И тада е Тома са осталимъ Апостолима викао усклицавао теби: Ты си Господъ и Богъ мой.

Наука природе.

(Една приповедка.)

Међу ученицима Хилела онога мудрогъ учителя у Єрусалиму бияше и неки именомъ Саботъ. Томе се сваки и найлакши посо мучанъ чиняше тако, да се сасвимъ лењости предаде. Хилелъ забринутъ, кадъ виде да речи непомогоше стане свакояко смишляти, како би га спасао. Шећући одаредъ дође са њимъ у долину Ханонъ исподъ Єрусалима; ту беше една бара пуна свакоякогъ гада, смрдљивомъ травуљивомъ обрастла. Хилелъ се спусти на землю и рекне: „Овде ће мо се мало одморити.“ Младићъ зачуђенъ викне: „Заръ ту, кодъ те смрдљиве баретине, неосећашъ ли тай загушљиви смрадъ што се изъ нѣ извија“ „Ти имашъ право Саботу, рече учитељ, та е бара подобна души трула и леня човека; ко би се узъ такову душу радово!

Одатле оду далѣ, и дођу до њеке запуштене њиве пуне трња и корова, кои све жито загушили беше. Опетъ се Хилелъ спусти и рекне: „Овде ће мо се одморити, видишъ Саботу, та њива има добру землю, и могла би сила лепогъ жита и свакогъ полезногъ рода раћати, али е запуштена пакъ ето раћа трнѣ и коровъ, отрове и коекакву травуљину, у коіой се само змиѳ легу и гадъ; онамо си водио душу, а ето ти живот и плодъ леньости.“ Саботъ се яко застиди, и у каяню рекне: „Учителю, зашто ме водишъ по тимъ пустимъ и жалостнинъ пределима, то су каштигуюћа огледала моѳ душе и могъ живота.“ Старацъ му одговори: „Кадъ ниси моимъ речма веровати хтео, ето самъ покушао, неће ли огледало и гласъ природе твоѳ срце већма коснути, не билъ те спасао и своѳ смирио душе.“ Саботъ падне предъ учителя и рекне: „Ниси то бадава покушао, я ћу одсадъ други животъ започети, ти ћешъ се уверити.“

Тако и буде. Саботъ постане радљивъ и прилѣжанъ човекъ, а старацъ учитель радуюћи се томъ, изаће опетъ съ њимъ у шетню, алъ у єдну плодну и красну долину, на єданъ лепъ поточићъ, кои мило виюгаюћи мимо плодни дрва кровъ цветне ливаде и златне њиве пролазаше. „Видишъ, рече старацъ, ликъ твога новогъ живота. Природа, коя те є онимъ укорела, нека те овимъ награди. Нѣзинимъ се милинама само они радую, кои у нѣзиномъ животу свой собственъ гледе.“

Спаситель и житно влаће.

Кадъ є Спаситель са свои ученици на земљи био, пролазећи єдаредъ съ њима богатимъ житнимъ полѣмъ, кадъ ученици влаће брати и зрно вадити сташе, устане влаће говорећи: „Господе, радо се теби и твоимъ ученицима у жртву даемо, єръ ти лебъ вечногъ живота людма донесе; алъ има ихъ многи премногы, кои нису вредни да насъ секу и да се нашимъ брашномъ ране; тима Господе закрати, и нареди, да само у твою славу растемо и само праведнима раномъ будемо.“ Онда рече Господъ: „Златно зрно драго чедо моѳ, ти си било и бићешъ ликъ доброте и подоба милосрћа оца небесногъ, кои на неправедне као и на праведне свою безмерну милостъ излива, онима на жртву благодарности, онима на помилованѣ; пакъ буди утешено и расти благословено съ недра майке своѳ, а нежали се на невредне, већъ буди и у томъ подобно оцу небесномъ, пакъ рани и њи, и нежали; ако те и сече свак,

опетъ се само миролюбни тобомъ радује, и само благодарни лебъ живота у теби налази.“ Тако рече Господъ, а влаше се поклони светимъ речма Спасителя.

О Човече! Служи и ти своимъ дарма сабраћи своіой и небрини се оћел ти благодарити илъ не, еръ є даръ твој даръ божи, и ти слуга нѣговъ, кои ће ти труде богато наградити.

Коњ и во.

(Єдна басна.)

На єдномъ ватреномъ коню яхаше поносито слободанъ дераньнеки. То опази во и рекне коню: „Срамота, одъ детета се яшити дати, я би га бацио и свега изгазио.“ „Ала лепе дике, одговори поносно коњ, дете бацити и погазити.“

Младъ коњ и магаре.

(Єдна басна.)

Неки поноситъ младъ коњићъ помучи се своимъ снагомъ. да оне свое яхачке вештине добро изучи. То опази магаре, пакъ коњића єдаредъ изъ школе излазећа дочека и рекне: „Ниси ли лудъ, толико се школомъ мучити дати; та да ми сву цареву зобъ поклоне, неби имъ се ни єдногъ часка тако вияти дао.“ Коњићъ се насмеши лудимъ речма и рекне: „Што се већма садъ потрудимъ, да свою вештину болѣ изучимъ, тимъ већма ће ме и садъ и доцние светъ волети и уважавати, а ти што си био и остаћешъ, магарацъ на магарацъ.

Гуска.

(Єдна басна.)

Єдна гуска опази свое пере као снегъ бело и лепо, пакъ се понесе, и помисли, да она није за гуску, већъ за нешто веће роѣена. У тимъ мислима оде одъ своѓъ рода одтуђивати се и поће сама по води пловити, пакъ вркочећи се стане изъ све стане вратъ изтезати и извияти, да би га што то наликъ на лабудов изтерала; али узалудъ, кратакъ па кратакъ, и луда гуска оста поредъ све муке и напрезаня гуска па гуска, никадъ лабудомъ непоста.

Дуга.

(Една лекция изъ физике.)

Дуга е едно одъ найлепши и наймилии появленя на небу. Какве су іой лепе и миле бое: оздо любичаста, до нѣ плава, до нѣ зелена, до нѣ жута, до нѣ невенаста, а найгорня румена. Те бое видимо іошъ и на многимъ другимъ подобнимъ појавима: кадъ сунце на водомъ пуно стакло сине, видимо исте бое и у истомъ реду, само ако згодно станемо, а то е: одъ сунца окренуто. Те исте бое видимо на роснимъ капљицама, кадъ ютромъ на западъ, а вечеромъ на истокъ погледимо. Те исте бое видимо, гдегодъ вода пада. (на водопадима) или воду у висъ бацамо, исто као и на воду бацаюћимъ изворима (буковима) кадъ згодно место уватимо. Исте те бое видимо и на стакалцама полиелея, кадъ на нѣму свеће гору, илъ сунце на нѣга сия, а ми згодно станемо. Тако и дугу видимо, кадъ напрамъ сияюћемъ сунцу повећи облакъ обилну кишу излива. То све показуе, да се оне бое свудъ онде покажу, гдегодъ се зраци зунца илъ светлости, у воденимъ капљама или у згоднимъ стаклима преламлю; а гдегодъ се сунца зраци у обилнимъ кишнимъ капљама преламлю, и ми их у згодне стране гледамо, ту се и она дивна пруга укаже, одъ кое кадкадъ само комадић видимо, єръ ние кишни облака већи; а кадкадъ своимъ краевима до землѣ допире, свиткомъ високо у облацима виюћи се. Далѣ видимо на дуги: Кадъ намъ тай кишни облакъ ближе долази, тада намъ се и дуга приближуе, ако облакъ далѣ одлази и дуга. Ко пазио буде видиће, да е дуга то виша, што е сунце ниже, а нижа, што сунцо више; тако найвећу дугу видимо ютромъ и вечеромъ, єръ е тада сунце найниже: а поднемъ, кадъ сунце врло високо стои, невидимо е никадъ. Исто е тако никадъ невидимо на югу, єръ никадъ сунце северномъ страномъ неба непрелази; а врло редко ће мо е и на северу видити, и то само средъ зиме, кадъ е сунце сила на югу.

Една рачунска игра.

Два оца и два сина поделе три ябуке и свакі добие целу ябуку, како е то могућно?

ПОЗИВЪ НА ПРЕДПЛАТУ

на

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Овай се листъ подузео доносити учитељима и школскимъ управитељима, родитељима, младежи и свима пријатељима школе и њезиногъ напредка одабране чланке у струци школскогъ знања вештине и забаве. Колико є досадъ то испуњно показује садржай његови досадашњи година. Тако ће чинити и одсадъ; али његовъ обстанакъ зависиће єдино одъ већегъ саучешћа њега љубљеће публике.

Цена остає, како є у почетку године явљена: на годину 3 фор., на по 1 ф. 50 нов. Излазиће сваки 10 дана на табаку у осмини, ове величине и на овакои артии.

Њега ће добивати **само они, кои напредъ плате. Ко 7 предбройника скупи добиће 8. єгземпларъ на даръ.** Ми се надамо да ће се око скупљаня предбройника гг. учитељи найсвојскије заузети.

Броєви листа, што су због неки препона заостати морали биће што скорије подмирени, и **одсадъ ће листъ на уречено време редовно излазити.**

Овомъ приликомъ умољаваю се сва она гг. предбройници, кои су листъ овай досадъ држали **а неплатили, да свой дугъ одуже, да се и листъ свогъ одужити може.**

Найпосле умољавамо све пријателъ школе, да намъ придешаваюћа се побољшаня или опажане мане као и остале промене на школама изволе повремено до знања доставляти.

Уєдно являмо, да се досадашњи и прошли година листови по ону попуштену цену како є у 8. брою листа ове године явљено кодъ уреднишства листа у Новомъ Саду, и кодъ дирекције препарандије у Сомбору добити могу, **а новци иду на фондъ листа и на фондъ учитељски сирота.**

Уреднишство Школскогъ Листа.

О одношеню учителя према општини.

(Једно питање за учитеље.)

Учитељ је један од оно мало људи, који по своме положеню мора у општини носиоц и представник религиозног и моралног изображеня бити. То положење, колико му и велико и лепо отличие и уваженје у општини даје, толико иште, да он на себе пази, да то уваженје сачува. Покаже ли се он своим животом и владањем тога отличия достојан, држи ли се он у своме домаћем животу као и у своме званю и у своме према предпостављеним властима одношеню онако, како учителю пристои, то мора по општину отуда лепши и већи благослова изаћи, него што од сви други људи ускупъ ван свештеника изаћи могу. Његова смерност и побожност, његова мудра стрпељивост и његова озбиљна оданост своме званю мора свуд гдегод дође свакога невалялога застидити, несталнога утврдити, а поштеном човеку радост начинити и оснажити га.

Али учитељ има окромъ тога своим положењем далеко више прилика где може споляшњем и унутрашњем животу општине прави благословъ бити.

Прва је прилика, да оно свое красно деланје, што је у школи започео настави и продужи и то са онима, кое је више година као свое ђаке имао, и садъ их изъ школе одпушта. Ељ он ји за оно доба, докъ су му у школу долазили на срцу носио, то их неможе ни после сасвимъ занемарити, кадъ прекину сваки данъ на науку му долазити; него и после брижљиво и љубавно њиов животъ и владање прати и гледа, да ту свою љубавну свезу свуд одржи, а особито онде, где спази, да кои одъ ти његови ђака одъ оногъ лепогъ пута, на кои га је наставио одступати и на зао прелазити поће. А ђаци, кои су подъ његовом руководством доиста тимъ путемъ спасења пошли, зацело су тога, ко их је љубавном наукомъ и примеромъ, стрпељивошћу и благимъ саветомъ на тай путъ извео, толико заволили, да неће ни после одъ њега бегати, него се радо одъ њега тражити и наћи дати. Како ће учитељ са томъ старијомъ младежи састанке удесити, даде се много прилика начинити, ако је само воље; тако је нп. врло лепа прилика завести съ њима певачку школу, пакъ приликомъ црковни и народни светковина съ њима показивати се, не само на свое и њиово већъ целе општине радованје, поносъ и душевно сазиданје.

Другу прилику у општини благотворно делати даје учителю његово положенѣ тимъ, што е онъ уедно и црковни певацъ и руководитель пѣнія; окромъ што е іошъ у некимъ другимъ приликама први и найближи помагачъ свештенства, те тимъ у много прилика са народомъ у саобраћай и додиръ дође. У томъ положеню као црковни певац зависи одъ нѣга пѣние, тай врло важанъ део явногъ Богослуженя. Онимъ пуно скромности и достоянства начиномъ, коимъ онъ ту свою дужностъ одправля кадаръ е онъ далеко више негъ што се мисли Богослуженѣ улепшати и увеличати, и побожностъ у души и срцу народа оживити. Умели іошъ онай свой изъ школе посо са овимъ у цркви споити, и поѣел то све из оне свете према спасителю любави чинити, у чию славу овде све и чини, то мора тай нѣговъ радъ и трудъ и овде одъ великогъ благослова по религиозни животъ општине бити.

Далѣ има наредбе, кое прописую, да се у препарандии мора и економие: свилодѣлсва, воћарства, баштованства и др, толико научити, да не само учителю на забаву него и нѣму и општини на користъ буде. Ово е трећа прилика, где учитель општини на велики благословъ бити може. Разумнимъ обдѣлаванѣмъ свое баште и землѣ и негомъ свое домаће живади може онъ деломъ показати, како се съ мало размишляня, съ прилѣжнимъ радомъ и мудримъ уасненѣмъ сваке згоде може и оно, што се мало и незнатно чини врло лепимъ изворомъ прихода начинити. Има многа општина, где люди іошъ и несневаю, колико е и користно и приятно и мило лепе баште испредъ и око куће имати. Има обштина, где се и незна, колико велику користъ нега лепшегъ благороднiегъ воћа доноси и колику радостъ човеку, кадъ после краткогъ времена види свой рукосадъ найлепши плодъ доносити. Поучаванѣ и показиванѣ, а особито учителѣвъ примеръ може у овомъ од неоцениме материялне користи по општину бити. А учитель то тимъ лакше чинити може, што нѣму и средства и пути за усвоенѣ и знања и искуства много лакше на руци стое негъ другимъ людма. Нѣму несметаю луда суеверя и предрасуђа, што многе просте люде задржаваю, те неће ни да покушаю чинити што. Уаснили онъ тай свой сретнии положай на користъ општине, то мора и отудъ по општину велики благословъ изаћи. Овомъ приликомъ немогу пропустити, да и то неспоменемъ, да е заниманѣ са овимъ пољскимъ пословима кадро учителю у општини велико уважанѣ и повереня задобити, где му се напротивъ немарня у леньостъ брои, и сила люде одъ нѣга отуђуе.

А найблагословенији радъ учителя у општини онай е, где се онъ своимъ душомъ своме унутрашњемъ званю посвети. У томе има двоякы послова, едни су, што направце у дужностъ спадаю, а други су, што мимо тихъ иду. Одъ први послова ово су:

Учитељ треба низъ савестно негованѣ и распростиранѣ лепши наука найвећма воспитанѣ народа непрестано предъ очима и на уму да има.

Учитељ треба непрестано съ дечиимъ родитељма у дослуци да стои, и да ихъ задобие, да хармонично са школомъ на дечиемъ воспитаню раде и помажу, а не свакъ о своіой глави и правцу:

Учитељ треба особито на ону запуштену децу да пази, што кодъ куће никоегъ воспитаня немаю, на децу — коихъ су родитељи одпали одъ цркве молитве и слова божиегъ, пакъ ту колко годъ може да ради и децу баръ поврати и спасе. Исто тако валя и на ону сироту, безъ оца и майке заоставшу, као и на ону слепу и нему децу да пази, еръ ови найвише воспитаюће помоћи требаю.

Други су послови ово:

Учитељ треба све добре и полезне књиге међу людма да распростире, да препоручуе, да предбройнике скупля, и да свакако гледи, да помоћу имућнии люди и дарова илъ прилога општинску библиотеку заведе.

Онъ треба све могуће да ради, где е нужде іошъ кою школу подићи.

Онъ треба родитељма, кои талентирану децу имаю да светуе и наведе, да ихъ на вишу школу даю, и да упути и помогне стипендие наћи и добити.

Онъ треба свакомъ приликомъ люде и децу на право празднованѣ праздника да учи, и особито на ону свакидашню домаћу Богомолю да упућуе.

Онъ треба да се потруди свима могућнимъ средствама лепши и уреднии грађански и црковни животъ у општини заводити, где у договору са општинскимъ старешинама сила добра учинити може.

Онъ треба да гледа, да се лепше црковно и народно певанѣ, кое сила на облагороћенѣ срца и душе служи заведе и утврди.

Онъ треба да кавуе и препоручуе людма штедионице, као и примере друштва умерености, и гдегодъ е могуће то да се заводи илъ за то да припрема.

Онъ треба сваку прилику да употреби, да люде одъ зли и њи било морално илъ материяльно убияюћи обичая мудро да одговара.

Онъ може сила припомоћи, да се полезна друштва заведу илъ одбори склопе, и др.

Сила одъ овогъ може учитель и самъ учинити, ако само озбиљне волѣ и вештине има, а іошъ више, ако се са свештеницима и општинскимъ властма, или са отличнимъ члановима општине споразуме; а кои само започне, томъ ће радъ овай све милии бивати, што га дуже радио буде, и све већма ће самъ на себи ону радостъ осећати, што е Богъ само найкраснимъ душама дае, доживиће већъ овде онай благословъ, што га спаситель по речма Мат. 25, 40, обећава говорећи: „Штогодъ учинити едноме одъ ове мое найманѣ браће, мени сте учинили.“

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

26. Прегледачи, и буна Кореова.

(Мойс. кн. IV. гл. 13. 14. 16. 17—20)

Синови Израилѣви настане се у земљи Фараонской. И Господъ рекне Мойсею: „Пошљи одъ себе люде, да разгледаю землю Ханаанску, одъ свакогъ племена по едногъ старешину да пошлѣшъ. И посла ихъ Мойсей, и рече къ њима: Идите и прегледайте землю, каква е, и народъ, што у њой живи, е ли якъ илъ слабъ, елъ га мало или много. И отидоше до долине гроздне, (всколъ) и разгледаше ю, и одрезаше тамо еданъ гровдъ, и подигоше га на мотку, и понесоше смокава и шипака (гранат ябуке). И вратише се одтуда после 40 дана у пустиню Фаранску у Кадиесъ, и казаше: „Мы смо ишли у землю, коя кипи млекомъ и медомъ, и ево ово е нѣзинъ плодъ. Али люди су тамо юнаци, а градови су у гврѣени великомъ оградомъ. И видили смо тамо люде превисоке дивове (исполине оряше,) и были смо спрамъ њи као скакавци.

И плакаху люди сву ноћъ и роптаху противъ Мойсея и Аарона, и рекоше имъ: „О, да смо помрли были у земљи Египетской, или у овой пустињи! Што насъ води Господъ у землю ту, да пропаднемо у бою? Хайде да мы себи поставимо старешину, па да се вратимо у Египетъ!“

И падоше Мойсей и Ааронъ ничице предъ зборомъ сынова Израилѣвихъ. А Іисусъ сынъ Навинъ и Халевъ, кои бѣху одъ онихъ, што землю разгледаху, рекоше: „Земля, коюмо разгледасмо, врло е добра. Ако насъ Господъ радо има, увешће насъ онъ у ту землю, коя кипи медомъ и млекомъ. Небудите одступници одъ Господа, и небойте се людій што су у той земьи; ѣръ време е одъ њихъ одступило. Господъ е съ нама, небойте ихъ се!“ И цео зборъ на то рече: „Треба ихъ каменѣмъ потуѣи!“

Тада се яви слава Господня у облаку надъ скиніомъ свидѣнія. И Господъ рече Мойсею: „Докле ће ови люди мене едити; и докле ми неће веровати, кодъ толикихъ чуда, што самъ учиніо? Али живимъ я, и свагда ће живити име мое и напуниће слава моя сву землю! Сви люди кои видише славу мою и чуда, што починихъ у Египту и у овой пустиньи, — па ме ипакъ кушаше ето већъ десетый путъ, — неће видити землю, коіомъ самъ се клео њиховимъ отцевима. Само деци њиховой, коя незнаю шта е добро, шта л е зло, даћу землю. Сви кои имаю 20 илъ више година, и кои роптаху противъ мене попадаће у овой пустиньи, осимъ Халева и Іисуса сына Навина, И сынови ваши воћени ће быти у пустиньи 40 година, по брою дана у кое сте землю разгледали, за свакій данъ по єдну годину дана.“ —

Корей Левитъ, и Датанъ и Авиронъ изъ племена Рувимова, и 250 начелника усташе противъ Мойсея и Аарона, и рекоше: „Вашега е већъ много. Сви су ови люди свети, и међу њима е господъ, и што се вы дижете надъ обштиномъ Господньомъ!“ И кадъ чу то Мойсей паде ничице и рече Корею и дружини нѣговой: „Познае Господъ оне, кои су нѣгови и кои су свети, и те е къ себи привео. Узмите кадіонице и метните сутра тамянъ предъ Господомъ, и кога Господъ избере, тай е светъ. Заръ вамъ е мало сынови Левини, што васъ е Богъ одлучіо одъ збора Израилѣвог, и узео къ себи да служите службе у Скиніи Господньой, и да стоите предъ зборомъ Господньимъ па да му служите? И ко е Ааронъ, да вы противъ нѣга роптате?“

И посла Мойсей да призову Датана и Авирона. А они рекоше: „Нећемо ићи. Заръ ти е мало што си насъ извео изъ землѣ кипеће млекомъ и медомъ, да насъ потаманишъ у овой пустиньи? Хоћешъ іоштъ людма и очи да повадишъ. Нећемо доћи!“

И Господъ рече Мойсею и Аарону: „Одступите одъ ове дружине, па ћу ихъ я одма изтребити.“

И падоше Мойсей и Ааронъ на лица своя и рекоше: “Боже духова и свакогъ тѣла. Ако е єдан човекъ сгрешіо, заръ ћешъ се на целый зборъ срдити!“ И Господъ рече Мойсею: „Реци збору: Одступите одъ колеба овыхъ тврдосердачныхъ людій, и недодирните ничега што е њихово, да неизгинете съ њима у греху њиховомъ!“

И Мойсей рече: „Потоме ћете познати, да ме е Господъ послао да чинимъ ова дѣла, коя я нечинимъ самъ одъ себе. Ако ови помру смрћу као и други люди, онда ме ніе Господъ послао; али ако се земля отвори и прогута њи и све што е њихово; онда признайте да су люди ови Бога разсрдили!“

И, кадъ престаде Мойсей ове речи говорити, отвори се земля, и прогута ихъ (Датана и Авирона) и куће њихове и све люде што бѣху съ Кореомъ, и сву стоку њихову.

И сви Израиляни побегоше одъ њиховога яука и рекоше: „Да и насъ непрогута земля.“ —

И Господъ рече Мойсею: „Узми одъ свакога племена по єдну палицу, свега 12 палица, и име свакога напиши на палици, а име Аароново напиши на палици племена Левійнога, и метни те палице у скинію свидѣнія; па кога я изберемъ, тога ће палица изтерати (прокліяти, пупољке изтерати).

И положи Мойсей палице предъ Господомъ у скинїи свидѣнія. И сутра данъ уђе Мойсей и Ааронъ у Скинію, и гле палица Ааронова беше изтерала, и процветала. И Мойсей изнесе све палице къ сыновима Израилѣвима, и видише ихъ, и свакій узе свою палицу. И Господъ рече Мойсею: „Остави палицу Ааронову на сахраненіе за знакъ непослушныхъ сынова, и да престане њихово роптанѣ.“ И Мойсій и Ааронъ учинише тако, као што имъ Господъ заповѣди.“

И, после 40 година, доћу сынови Израилѣви у пустиню Синъ, и скончасе ту Маріамъ сестра Мойсеова, и саранише ю тамо.

Ту ніе было воде. И ропташе люди против Мойсея говорећи: „Зашто насъ изведосте у ово зло место, где се не сее, где нема смокава, ни грожђа ни јабука, ни воде за пиће.

И Господъ рече къ Мойсею: „Узми палицу твою, и сазови зборъ ты и Ааронъ братъ твой, и реците камену предъ њима, па ће вамъ онъ дати свою воду.

И сазва Мойсей и Ааронъ зборъ предъ каменъ и рече къ людма: „Послушайте ме вы непокорни: Хоћете л' да вамъ

изъ овогъ камена воду изведемо!“ И подигнув руку Мойсей удари палицомъ двапутъ по камену, и изиђе вода, и напише се люди.

И рече Господъ Мойсею и Аарону: „Зато што нисте веровали у мене нећете овай зборъ увести у землю, кою самь вамъ дао.“ — Ово е вода свађа*) прозвана.

И недадоше Едомляни (Исавови потомци), да прође Исраиљ крозъ њихову землю.

И подигоше се сынови Исраилѣви изъ Кадиса и дођоше у планину Оръ. И Господъ рече Мойсею: „Узму Аарона брата твога, и Елеазара сына нѣговога, и одведи ихъ на гору Оръ и свуци съ Аарона одежде, и обици Елеазара, а Ааронъ ће тамо умрети. И умре Ааронъ тамо на вр'у горе. И плакаше цео домъ Исраилѣвъ за Аарономъ 30 дана.

И пођоше Исраиљтяни одъ планине Ора путемъ къ црвеноме мору, обиђоше землю Едомску, и на путу постану малодушни, и опетъ роптаху противъ Бога и противъ Мойсея, и рекоше: „Што си насъ извео изъ Египта да помремо у пустињи; та ту нема ни леба ни воде, и нама се већъ огадила манна.“ И посла Богъ отровне зміе, и оне уедаху люде, и многи помреше. И дођоше люди къ Мойсею и рекоше: „Сгрешилисмо, што смо роптали противъ Бога и противъ тебе; помоли се дакле къ Господу, да одгони одъ насъ зміе. И Мойсей се помоли ка Господу. И Господъ рече къ Мойсею: „Направи бакарну змію и метни е на мотку, и кога угризе змія, тай некъ погледа ову бакарну змію, па ће остати жив!“ И направи Мойсей змію бакарну, и постави ю на мотку, па кадъ е змія каква угризла когъ човека, а тай гледаше на ову бакарну змію, и остаяше живъ.

Изясненіе духовныхъ пѣсама.

На данъ Константина и Єлене.

1. Тропаръ. Креста твоегѡ образъ на небеси видѣвъ, и ꙗкоже Павелъ званіе не ѿ человѣкъ пріемъ, въ царѣхъ Апостолъ твоихъ Господи. Господе Боже, кадъ е међу царевима апостолъ твой Константинъ видіо на небу слику (икону, подобіе прилику) крста твога, и када е онъ на тай начинъ свой позивъ; као оно негда апостолъ Павле, не од ѵюдій, него одъ самога тебе приміо;

*) Вода прерѣканія. противорѣчія.

Царствующїй градъ въ рѹцѣ твои положи. Онда е онъ т. е. царъ Константинъ престолный градъ царства свога, цариградъ или Константинопољ, у твое руке, Боже, положіо; царъ Константинъ кадъ е вѣру Христову приміо онда е новый градъ свога царства Богу препоручіо, и посветити дао! Кои уме приповѣдити Библичну повѣсть о обраћеню апостола Павла? — А како е царъ Константинъ вѣру Христову приміо? (види Шк. Л. год. 1859, подъ насловомъ: „Частный крстъ Христовъ.“)

Єгоже спасай всегда въ мирѣ, молитвами Богородицы, єдине человѣколюбче. Тай царствуюћій престолный градъ помажи и дай миръ нѣму и нѣговимъ хришћанскимъ житељима, о Боже кои люде любишъ. То учини Господе, ради молитава пресвете дѣве Маріе, кое она предъ тобомъ, за насъ непрестано приноси.

2. Кондакъ. Константинъ данасъ съ матерію Єленою кресть ꙗвлѧютъ, всечестное древо. Данасъ Константинъ царъ с' своіом матеромъ Єленомъ, являю откривaю, показую обявлюю свима людма крстъ частный, на комъ е Іисусъ Христосъ разапетъ быо. У кои данъ споминѣ св. наша црква изнашашће частнога крста (1. августа?) Какви обреди бываю тнй данъ у храму Божіемъ? У кои се данъ празднуе узвишенѣ частнога крста? (14. септ.) Како се тай данъ зове у црквеном езыку? А како га мы у обичномъ говору називамо? — Шта се светкуе треће неделѣ велика поста? Кадъ быва успомена св. Константину и Єлени? (21. мая).

Всѣхъ оубо Іѹдеевъ посрамленїе сѹщее. Крстъ Христовъ есть частно дрво, кое е свію жидова осрамоћенѣ.

Орѹжїе же на противныѧ вѣрныхъ царей. А то исто дрво частнога крста есть моћно оружіе вѣрныхъ Христіянскихъ царева противу противника Христовогъ имена.

Насъ бо ради ꙗвисѧ знаменїе велїе, и во бранехъ грозное. Єръ зарадъ насъ показао се крстъ као знаменѣ велико важно, спасоносно, у ратовима страшно за све противнике имена Христовогъ.

Паунъ и кокошъ.

(Єдна басна.)

Єдаредъ рекне паунъ кокоши: „Гле како се пето вркочи, — и опетъ невичу люди: гле горда петла, него све: гле горда

паука.“ „То є зато, одговори кокошка, єръ люди узъ заслугу и гордостъ праштаю. Пето се поноси на свою пажљивостъ, коя є и људма на користъ, а паунъ само на свое пере.“

Овца и ласта.

(Єдна басна.)

Єдна ласта дође овци, да одъ нѣ мало вуне за свое гњиздо очупа. Овца се стане бацати. Зачуђена викну ласта: „Одкадъ си ти тако тврда; овчару даешъ, да ти сву до голе коже вуну свуче, а мени ни то неколико влаканаца недашъ!“ „То є зато рече овца, єръ неумешъ на онако лепъ начинъ, да є узмешъ.“

Говоръ влатова.

Врео жетни данъ пређе, лепа летня ноћъ спусти се на богате њиве. Онда се єданъ одъ влатова подиже и преко њива викне: „Дижите се, да благодаримо оцу нашемъ небесномъ на нѣговой великой доброти и милости.“ Све се влаће подиже, а одъ њиовогъ шуштаня пробудише се и све тице, што туда становаше.

Први влатъ рече: „Дайте Господу хвалу и славу, єръ є он благ и нѣгова милост траје одъ века и довекъ века. Онъ шалѣ свое сунце, да осиява и огрева и зле и добре. Онъ даје кишу праведнима и неправеднима. Сви се на нѣга згледаю и чекаю одъ нѣга, и онъ даје свакомъ у свое доба. Иляда є лета преко землѣ прешло и свако є свою жетву сабрало и рану сготовило. И іошъ непрестае Господъ свою трпезу застирати и небройна створеня нисиѣавати. Нѣгова є доброта и милостъ сваки данъ нова. Дайте Господу нашемъ хвалу и славу!“ На то и хоръ тица удеси славопевъ свой изъ они небройни и наймилни грал.

Други влатъ рече: „Одъ божиегъ благослова зависи све. Землѣделацъ се труди и мучи, онъ свое њиве оре и свое семе на њи баца, али благословъ долази озго. Између сетве и жетве има многа студена ноћъ и многи жестоко врео данъ да проће. Людска рука ние кадра ни кишни облака навући ни леда одбити. Господъ чува зрнце у крилу землѣ, онъ чува зелене њиве и сазреваюћи влатъ; онъ є и съ нама био и сачувао насъ. Одъ божиегъ благослова зависи све,“

Трећи влатъ речъ привати говорећи: Незаборавите и сиротама дати, пакъ ће вама Богъ и више. О да би мого довикати богатима, што садъ свое житнице пуне, и ономе тврдоме, што юче ону сироту отера, коя на нѣгове њиве пабирчити дође. Ко га Богъ благослови, нека и онъ свою милосну руку отвори, и учини као оно Воозъ, и болѣ одъ нѣга. Незаборавите и милостни бити!" Све тице запояше на ове речи, као да хтедоше све люде пробудити, да ихъ чую и добро къ срцу приме.

Онда и четврти влатъ рече: „Како ко сее, онако ће и жнети. Ко штедљиво сее, неможе много ни жнети, и ко съ благословом сев са благословом ће и жнети. Нечудите се што у житу и куколъ расте; есте л семе прегледали пре негъ што сте га посеяли. Ко куколъ сев, куколъ ће и жнети. Ко само за тело сее, он ће на телу и пропастъ пожнети; а ко и за душу сее, онъ ће за душу и вечити животъ пожнети. Како ко сев, онако ће и жети." Онда се сви влатови пеклонише, и запояше: Аминъ, Аминъ.

Срби.

(Една лекция изъ Историе)

Найстарие доба. Срби — грана славенскогъ народа живили су пре Христа у Боики, данашной источной Галиции, на рекама Днестру и Пруту, међу осталимъ славенскимъ народима, кои тада одъ реке Волге, азовскогъ, црногъ и балтичкогъ мора до карпатски гора становаше, и кое страни писци Антама, Венетама и Сарматима зваше, а кои данасъ подъ именомъ Руса, Поляка, Чеха и Словака готово цео северъ, а подъ именомъ Бугара, Срба, Хрвата и Словенаца готово цео истокъ Европе заузимлю.

Стари страни писци веле за старе Славене пакъ и за старе Србе, да су били побожни алъ и суеверни, правични и поштени, благи, простосрдни, врло гостолюбни и веселе нарави, а све снажни и врло храбри люди, и да су врло любили свою независностъ, обичай и езикъ, у чему су се Срби особито одликовали.

Као сви народи у она доба били су и ови многобожци и идолопоклоници. Ниова врховна Божества беше: Богъ Перунъ громовникъ и господаръ неба и землѣ; Жива Богиня лепоте и младости; Пров Богъ правде; Радгостъ Богъ гошћеня и др. коима су храмове по шумама подизали, и те као светиње па-

зили, у кое ние нико улазити смео до само свештеници и они, кои Боговима жртве принашаше, илъ болници помоћи тражећи. У народнимъ песмама имамо и данасъ трагова одъ ондашнегъ суевери: лелю, ладу, додоле и др. и простъ народъ іошъ и данасъ деци приповеда: о вилама, вештицама, вампирима и др. и има додоле, краљице, даће, кољива и др.

Како остали Славени тако ни Срби у она прастара времена нису имали господара, царева ни кнезова. Свака е општина била самовластъ, и свака породица имала е свога самовластногъ старешину, кои е њомъ владао. Општине су биле међу собомъ у свези. Послове тицаюћи се више општина размиривали су те породичке старешине у договору. Само кадъ е съ коимъ непријатељомъ рата било, онда су старешине војводу бирали и њему сву властъ предавали, алъ тай е морао по свршеномъ рату опетъ сву властъ натрагъ вратити. Доцние су постаяли одъ ти војвода кнезови, како су ихъ и Срби имали кадъ су се изъ Боике изселили.

То е готово све, што изъ они найстарии времена о нашимъ прапраоцима знамо.

Преселенъ. На краю IV. века, (374 пос Хр.) кадъ оно Хуни татарски народъ први изъ Азие у Европу поврвеше, и преко реке Волге и Дона нагрнувши туда стануюће Славене неке покоре и собомъ повуку, тада и други Славени свои стара седишта оставе, и неки на северъ, а неки ближе на западъ и югъ Европе до реке Лабе и Дунава, и чакъ до ядранскогъ мора доћу.

У V. веку (449 год.) заузму Славени у друштву са Хунскимъ кралѣмъ Атиломъ све пределе око северногъ Дунава чакъ до Далмације.

У VI веку беше ихъ већъ много у данашнои Бугарскои чакъ до Драча и Солуна настанѣно, и већъ имаше одъ свои люди на грчкомъ престолу два славна цара: Іустина и Іустинияна (Управду званогъ,) и славне војводе: Велизара, Доброгоста, Всегорда и др.

На почетку VII века, (603 — 614 год.) кадъ оно Авари азиятски народъ на грчко царство нападати сташе, позове грчки царъ Ираклие суседе Срба беле Хрвате, кои иза Карпата становаше, да га одъ непријатела бране, и ови (634 год.) доћу и настане се у северноі Далмации до реке Врбаса и Купе.

Одма за Хрватима (636 год.) доће и еданъ део Срба са еднимъ одъ свои кнезова Ираклию, и добию подъ истимъ условѣмъ да као и Хрвати цара бране найпре Солунску об-

ластъ, те се ту настане, и градъ Србицу, кои и данасъ стои, назидаю. Алъ мало затимъ зажале што су се одъ свое остале браће оцепили, те пођу натрагъ, и већъ Дунавъ прећу, пакъ се опетъ предомисле, и пошлю посланике у Београдъ Ираклиевомъ намеснику, те заиште пусте землѣ између Бугара и Хрвата, кое добию и настане се одъ реке Врбаса и ядранскогъ мора до реке Мораве и Ибра.

Први животъ. Чимъ Срби на ове замлѣ сташе, почну се уређивати. Прво се разделе на племена са своимъ поглавицама, ко: зваше бане и жупане. Бани беше војводе, жупани племенске старешине. Шта са онимъ кнезомъ би, кои Србе овамо преведе, да л' његови наслѣдници властъ кою надъ банима и жупанима имаше, незна се. Само се зна, да сви цару Ираклию подчинѣни беше, кои у царигради владаше, и на коегъ препоруку одма многи Срби у веру християнску прелазити пођоше.

Спочетка владаше сваки жупанъ самовластно независећи єдан одъ другога. Доцние неки по више мањи жупания пода се ваљда доби те изађоше веће области, велике жупание. Такове веће области беше на истоку Србия и Босна, а на западу Неретва, Травуния, Зета и Хумъ.

Одма по Ираклиевой смрти подъ нѣговимъ наслѣдницима, кое све слаби владаоци беше догрàбе Срби прилику, те се испод грчке власти отму, и поживеше тай цео векъ у миру, свое пусте и задивляне землѣ обделаваюћи и упитомляваюћи.

На краю тогъ века изметну се ратови између Грка и Бугара, и између Хрвата Франака и Бугара, и траяше цео VIII и у IX векъ. У тима ратовима поцепани Срби часъ узъ єдне, часъ узъ друге пристаяше, и већъ ту са неслоге многи зала допадаше, где су найвећу користъ имати могли, да су сложни били.

У та доба изроде се и яче црковне разпре између Цариграда и Рима, те двои учителъи християнства свак себи граблѣћи и єданъ другомъ уваженѣ предъ народомъ кваренћи наведу народъ, те силанъ поново у Идолопоклонство паде Али башъ зато и изађоше у половини тогъ века (852 год,) оба она прва славенска апостола Кирилъ и Методъ, кои кирилицу склопе и св. писмо, кое и данасъ имамо, на славенеки єзикъ преведу, те тимъ стане опетъ овай народъ на християнство враћати се и у нѣму тврђи негъ досадъ бивати.

Са тимъ верозаконскимъ поремећенѣмъ поремете се и у државномъ животу: раскомадаю се на многе ситне жупание,

кое независећи една одъ друге, ал ни марећи пакъ ни бранећи една другу, свака о себи остаде тако слаба, да се оне приморске области ни одъ они изъ Африке упадаюћи сараценски морски айдука одбранити немогоше, те грчки царъ Василие (858 год.) победивши Сарацене опетъ једну по једну областъ подъ свою властъ узме, и поново веће жупание начини.

Велики жупани. Први велики жупани беше Воиславъ, за њимъ Радославъ, и после Просегой, о коима се готово ништа незна; сва три у половини IX века.

За Просегоемъ дође његовъ синъ Властимиръ, то беше први знаменитии владаоцъ српски. Онъ ослободи народъ одъ грчке власти; алъ желећи опетъ съ Грцима у љубави остати зашто одъ цара Василия свештенике, кои ће народъ у християнству учити и тада савъ српски народъ на християнство прође (870 год.)

За овогъ владе започеше и ратови између Срба и Бугара, кои после непрестано близу 150 год. траяше, часъ једанъ часъ други народъ до крайне пропасти доводећи. Те ратове започе бугарски кнезъ Пресиянъ, кои да би утврдио свою властъ надъ Сремомъ и Славониомъ, што Бугари (іошъ 827 г.) освоише, хтеде и Србию освоити. Први ратъ траи три године, и Срби после много крвави боева Бугаре надбию, где и Пресиянъ погибе.

Иза Властимира (880 г.) дођу на владу његова три сина, Мутримиръ, Строимиръ и Гойникъ. Ови невешти владаню раскомадаше српску землю и владаше свакъ о се. То опази бугарски краљ Борисъ, па кое да освети свога оца Пресияна, кое као и отацъ му лакомъ на српске земље удари съ войском на Србе; алъ Срби и њега побию и у битки сина му увате, те онъ буде приморанъ мира искати.

Мало затимъ заваде се ова три брата, по свой прилици лукавствомъ и наговоромъ Бугара, и найстарии братъ Мутимир, ваљда башъ съ помоћи Бугара оба млађа брата надбивши увађене оправи Бугарима (886 г.) у заточенъ. Тако поче зло, кое се међу рођену браћу улеже, и странцима пута даде, те кровъ многе веке све са владалачком породицом народъ затираше.

Мутимиръ кодъ себе задржи само Гойникова сина Петра; али ни овай немога несретнога стрица своге подносити, већъ одбеже Хрватима.

Иза Мутимира дође његовъ синъ Прибиславъ на владу (890 г.); на когъ одма идуће год. Петаръ изъ Хрвацке с войс-

комъ удари, побие, и владу преотме, а Прибисавъ са своіомъ браћомъ Хрватма одбегне.

После три год. (894) дође Бранко Прибиславовъ брат изъ Хрвацке, да отме властъ одъ Петра, алъ Петаръ га разбие, увати и заедно са његовимъ синомъ Павломъ Бугарима у заточенъ пошлѣ.

То исто покуша одма и Клонимиръ синъ Стронимировъ, из Бугарске; алъ Петаръ и овогъ надбие, где у бою и Клонимир погине, и после остане Петаръ двадесетъ година на миру.

Тада се бугарски краљ Симеунъ яко осили и у многимъ срећнимъ боевима противу Грка, науми освоити Цариградъ. То осете Грци и позову Петра у помоћъ; а кадъ се овай прими, расрђенъ Симеунъ пошлѣ войску на Србе; али га Петаръ надбие. Симеунъ видећи, да ће му Петаръ сила на путу бити, те неће Цариградъ отети моћи науми Петра преварити и позове га да се о миру договоре, обећавши се и заклевши пријатељствомъ. Петаръ на ту веру оде, алъ бугарске га војводе увате, окую и у заточенъ пошлю, а Србію безъ главе оставшу (914 г.) сву оплячкаю.

Онда дође на српску владу Бранковъ синъ Павле (915 г.) кои е заедно съ Бугарима противу Петра дошо. Али ни Павле неостане дуго на миру. Грци опазе, да е Павле наклоњенни Бугарима чимъ е помоћи и дошо до власти, те подпусте Зарию Прибисављева сина, кои кодъ њи и одрастао беше, са войском, да преотме одъ Павла владу; алъ Павле га надбие (917 г.) увати и пошлѣ Бугарима у заточенъ.

После три године завади се и Павле съ Бугарима, због тога, што Симеунъ хтеде Србиомъ као своіомъ провинциомъ заповедати. Онда Симеунъ пошлѣ (920 г.) истогъ Зарию съ войскомъ на Павла, кои Павла и побие и владу отме (921 г.) Зария одранѣнъ у Грчкой пакъ наклоњенни Грцима поквари са Симеуномъ пријатељство сдружећи се съ Грцима, кои непрестано крваве боеве съ Бугарима имаше. Расрђенъ Симеунъ, кои іошъ никако свое намере — освоити цариграда, постићи немогаше, пошлѣ войску на Зарию: али овай Бугаре побие, бугарске војводе Сигрицу и Мармоена увати, и овихъ одсечене главе у Цариградъ пошлѣ. (923 г.) На то іошъ већма разгнѣвљенъ Симеунъ крене сву войску за Цариградъ наменѣну са Часлановомъ Клонимировимъ синомъ на Зарию. Зария поплашенъ остави Србію и побегне Хрватима (924 г.) а Бугари заставши на српской граници позову сву српску властелю, да дође и да Часлава за господара прими. Ови поверую и оду Бугарима на ноге, а ови ихъ на

Симеунуву заповестъ све посеку, илъ окую и у ропство пошлю, пакъ онда у Србию уђу, сву широмъ оплячкаю и силанъ народъ, кои немога утећи заробе (924 г.) Тада оста Србия пуста и за пуно седамъ година безъ свое главе.

Тако е проподао српски народ са свои неразумни владаоца, кои неимаюћи ни поноса ни увиђеня шта Бугари и Грци съ њима чине, цепаше народъ на партае, iошъ и са туђинскомъ войскомъ у свое землѣ и на свою рођену браћу и народъ нападаюћи доведоше овогъ до крайне пропасти.

Наскоро после умре Симеунъ (927 г.) и три год. затимъ (931 г.) утекне Чаславъ изъ Бугарске, дође у Србию, наће ту само мало люди и стане народъ свой одъ сви страна Хрвацке, Далмације, Грчке и Бугарске прикупляти, и прикупивши га а плашећи се зла одъ Бугара пошлѣ посланике у Цариградъ и припозна старешинство Грка, кои тада већъ и Бугарском овладали беше. Тако изгубише Срби и Бугари свою независностъ, за кою толику силну крвъ пролили беше.

После Часлава остану опетъ Срби безъ господара. Мањи жупани овладаше опетъ свакъ о се, независно еданъ одъ другогъ, и ово станѣ потрая пуно 50 година; за кое доба и ови мањи господари силну крвъ свогъ народа узалудъ пролише све о властъ отимлюћи се, а Грци се ту непрестано мешаше сеюћи неслогу међу старешине и у народъ.

У та доба оцепи се Босна коя донде у заедини са Србиомъ беше сасвимъ одъ Србие. У та се доба и Хрвати сасвимъ са Србима раздвоише поводомъ Рима, кои имъ Богослуженѣ што га донде на матернѣмъ езику имаше оте, и латинско наметну. За Хрватма се и неки Срби поведоше, еръ спочетка небеше толика разлика између едногъ и другогъ верозакона; а кадъ се доцние (у XI веку) Рим сасвимъ одъ источне цркве одцепи, тада се и ова еднополемена браћа Срби и Хрвати, и сами Срби источне и западне цркве тако међу собомъ поцепаше, да найжешћи непријатељи и душмани еданъ другомъ посташе, и ту обои не само у просветномъ и државномъ развитку грдно заосташе, него се физично готово сасвимъ сатрше, као што доиста наскоро затимъ Хрвати паднувши подъ Мађаре свою самосталност коначно изгубише.

(продужиће се.)

Билионъ новаца.

(Єдна рачунска задаћа.)

Новчићъ є тако ситне вредности новацъ да ће силанъ помислити, да многи богатъ човекъ лако и лако Билионъ новчића имати може. Алъ кадъ би ко и имао толико, били могућно било, да єданъ човекъ Билионъ новчића изброи, ако би свакогъ минута данъ и ноћъ броећи 120 комада одброяо; и билъ могућно било то иманѣ распућкати, ако би найвећа распикућа био, и свакогъ сата данъ и ноћъ 1000 фр. избацао. У одговоръ на ова питаня, израчуни прво: Колико є фр. у Билионъ новчића? Колико є година нуждно, да се Билионъ онако као є озго речено одброи? Колико би дуго моро распикућа онако трошећи живити, докъ би Билионъ новчића поарчио?

Билионъ секунада.

(Єдна рачунска задаћа.)

Єданъ є секунадъ тако мала частица времена, да би многи помислио, Билионъ секунда — то є часкомъ преживлѣно. Ми питамо, 1. да ли є Адамъ, кои є 930 година живео Билионъ секунада преживео? и 2, колико би година морао човекъ живети, да Билионъ секунада преживе?

Кутия солдати.

(Єдна рачунска задаћа.)

Неко дете добие одъ уйца кутию солдати на поклонъ. Било є манѣ одъ 60. Кадъ ихъ сложи по 3 у редъ, преостане єданъ, кадъ сложи по четиръ, преостану два, кадъ по петъ претеку три, а кадъ по шестъ претеку четиръ, дакле све два манѣ негъ у редовима, колико є свега солдати било?

Іошъ єдна рачунска задаћа.

Єдногъ старца упиташе, колико є старъ онъ, нѣговъ синъ и нѣговъ унукъ, онъ одговори: я, синъ и унукъ имамо заедно 109 година; мой синъ и унукъ имаю заедно 56 година, а я и мой унукъ заедно 85 година. Колико є свакомъ година било?

О народной школи и нѣномъ дѣланю.

Народна школа занима се съ развиянѣмъ и изображаванѣмъ природныхъ дарова духа човѣчіега, и са спріобштаванѣмъ овыхъ наука и вештина, кое су свакомъ човѣку нуждне, и кое за темељ служе свакомъ далѣмъ образованю. Не само дѣца простихъ родителя, него и дѣца отмѣныхъ людіи имала бы народну школу посѣщивати; єръ приватно обучаванѣ, ако ће како добро быти, никада неможе онакову ползу дѣци принети, какову у доброуређеной школи добыти могу. Маню дѣцу, коя іоштъ шестъ година немаю, небы требало у праву школу примати, єръ такова съ єдне стране сметаю у школи а съ друге небудући довольно за науку способна узалудъ у школи губе, а можда и здравлю своимъ шкоде седећи по више сатій на данъ на єдномъ нѣсту.

Предмети, кои се у народной школи предаю, єсу они, съ коима се и урођене душевне и умне снаге дѣчіе найболѣ вечбаю и изображаваю, а тіи исти предмети по своіой важности необходно су нуждни свакомъ човѣку, кои у просвѣћеномъ данашнѣмъ вѣку обстати и напредовати жели. Наука Христіянска, читанѣ, писанѣ, и рачунъ, обшта знања изъ земљописа и природописа — и поянѣ, єсу данашнѣимъ даномъ за свакогъ човѣка у нашой отачбини преко нуждни предмети, кои се у свакой школи нашой научити мораю.

Што се науке Христіянске тиче; то съ пунымъ правомъ захтѣвати можемо, да дѣца нама у народной школи науче Библичне повѣсти старогъ, а особуто новогъ завѣста, да знаю наизусть главна правила вѣре, и нравствености, и найнуждніе молитве, да све то и разумѣю. Притомъ да способности имаю науку ту у животу употребити, и по светымъ тымъ правилима животъ свой проводити. Найглавніе еванђелске науке, и нѣкоя за правило живота служећа изреченія изъ Соломоновыхъ и Сираховыхъ св. књига нуждно є такође у школи научити и често повторавати, да тако неизгладимомъ собственошћу дѣчіомъ постану. Познаванѣ црквене године, праздника, св. тайнія обреда црквеныхъ и њиховога значеня, разумеванѣ и знанѣ недѣльныхъ и празничныхъ еванђелія, и дѣларемъ гдѣкоихъ апостола, а узъ то и кратка житія оныхъ светителя, кои свечано славимо, єсу такође предмети, што у науку вѣре спадаю, и што се кодъ насъ у народной школи и то башъ чрезъ учителя самогъ предавати мораю, да се тымъ начиномъ дѣца навикну познавати и любити свою свету православну цркву. Съ наукомъ вѣре,

кодъ насъ у найтешњемъ саюзу стои наука пояња, коју свойски свой дѣци предавати ваља и настоявати да дѣца текстове, што се пою, добро разумѣю, да мелодію правилно и складно пояти науче, и да са побожнымъ чувствомъ у цркви у школи и на дому, анђелскимъ своимъ гласомъ прославляю творца свога, одъ кога намъ сва блага долазе.

Читанѣ свакога ученика кои е псалтирскій разредъ свршіо, има быти течно, правилно, и разумљиво. Самъ чатацъ треба да е кадаръ прочитане предмете, — у колико садржай њиовъ непревазилази снагу дѣтію, — разумети, и вештиномъ своіомъ у читаню до тога дотерати, да га слушаоци разумѣю, и съ пажљивошћу слушаю. У писаню има се постићи правилность, читкость, и лѣпота; ученикъ, кои е обичну народу школу свршіо, треба да е кадаръ писати по казиваню (диктандо), и то безъ погрешака и безъ изоставляня повдиныхъ писмена; притомъ бы желяти было, да и мисли свое у толико баремъ на папиръ ставити може, у колико се захтѣва за писанѣ обичнога писма и пословныхъ саставака. Будући да сталнога и обштепримљеногъ правописа іоштъ немамо, то се засада точность и правилность у овомъ погледу одъ ученика народне школе изискивати неможе, и задовољити се морамо съ тымъ, ако намъ дѣца свакоме писмену приличећій знакъ напишу, рѣчи добро разставляю, и интерпункціе правилно употреблюю.

Сматранѣ, размишлаванѣ о предметима, кои насъ окружую, быва при наукы гледаня (назорно обучаванѣ), коя е найглавнія посао у букварской школи. Старія дѣца, увъ читанѣ, сматранѣ и разговоръ са учителѣмъ, присвоити имаю найглавнія знаня изъ науке моралне и благога обичая, изъ науке о чуваню здравля, изъ природописа, куда поглавито спада практично обучаванѣ у баштованству, пчеларству и свилодѣлству, савѣти о неговану живине и стоке, и о болѣм и разумніемъ пољодѣлству. Овамо спада и познаванѣ землѣ у коіой живимо, дужности према владаоцу, и упознаванѣ са прошлости и садашњости народа нашегъ. По себи се разумѣ, да ученѣ нашихъ народныхъ изабраныхъ пѣсама, и валяныхъ народныхъ пословица, међу главне предмете у свакой србской школи спадати мора.

У рачуну ште се одъ народне школе да они ученици кои ю сврше, кадри буду прорачунити наизустно и писмено све четири врсте рачуна у єдноименованымъ и разноименованымъ бровима; и да на основу тога кадри буду свакіи рачунъ изъ чобиногъ живота прорачунити. По варошима и варошицима мо-

раю при томъ дѣца подпуно изучити у народной школи рачун съ разбитцима, правило тройно, таліянску практику, разрачунанѣ лихве, и правило дружевно.

Ово што овдѣ изложисмо есть minimum одъ оныхъ знања, што се у народной школи постиѣи могу, и при валяной управи постиѣи мораю, и кои бы се учитель толико заборавіо, да у школи своіой ученѣ гореизложеныхъ наука и вештина непредае или само овлашъ предае, тога бы одъ школскога дѣла удаљити валяло, єръ тай у мѣсто ползе приноси штету обштини, коя га издржава.

Алъ нетреба мислити да е съ тымъ задоста учинѣно, ако се у народной школи, све оно учи, што мы мало часъ изброясмо. Ученѣ и изученѣ горенаведеныхъ предмета ніе цѣль него е само средство, коимъ се дѣчіе воспитанѣ, коимъ се темељно и валяно изображенѣ ума и єрдца дѣчіега постиѣи жели. Само мртво ученѣ по себи може човѣку вештину и нѣку механичну способность дати, али іоштъ зато нема свое праве педагогичне важности, кою ће текъ онда добыти, ако се њиме буде, развіяю и изображаваю духовне снаге дѣчіе.

По овоме дакле сви разумни люди и пріятељи просвѣте и напредка одъ народне школе изчекую, да она дѣцу у духу благочестія воспитава, и да се постара уредно развіяти све снаге човѣчіега духа, наиме: гледанѣ, уображанѣ, памтенѣ, разумъ, єрдце и волю. Занемарити єдну снагу, а на рачунъ друге ма кое снаге, ніе слободно ни пробитачно. Тако напримѣр никаквимъ начиномъ неможемо одобрити, да се самь разумъ дѣчіи у школи изображава, а да се моћъ памтења занемари, да се єрдце дѣтіе пренебрегне, или да се воля дѣчія разпусти и разузда. И оно прво треба чинити, алъ и ово друго нетреба пренебрегнути; єръ само складнымъ развіянѣмъ и изображанѣмъ своію богоданыхъ снага, воспитавамо мы правога, честитога и на свако добро склоненогъ човѣка. Даваюћи дѣци полезна знања и често повтораваюћи научена правила живота причињаваћемо њима радость и уживанѣ у полезномъ знању, а у єдно тымъ самымъ будиѣемо њиховъ духъ, вештбаћемъ имъ моћъ мышленя, оштриѣемо њихову моћъ разсуђиваня.

Но осимъ обучаваня има школа народна и другихъ средства, коя кадъ се вешто употребе, могу снажно дѣйствовати на воспитанѣ млађаногъ нараштая. А то су: навика и запъ школскій, и примѣръ учителя и осталыхъ школскихъ и црквеныхъ старѣшина.

Истина е да су први и природни воспитатељи дѣчји, њихови родитељи. Али неможе се казати да су родитељи једини воспитатељи свог дѣце, и да су сами они кадри дѣцу одъ зла сачувати и у добру одржати. Свакій човѣкъ, съ коимъ дѣте у саобраћенѣ долази, свакій догађај, когъ дѣте преживи има више или манѣ уплива на воспитаніе нѣгово. Браћа и сестре, другови и вршњаци, служитељи, сродници и знанци много доприносе къ добромъ или рђавомъ воспитанію дѣце наше. Но одъ свію овыхъ судѣлователя при воспитаню, већій, уредній и сталній уплывъ на воспитанѣ дѣчје има народна школа. За више година, свакій данъ по нѣколико часова налази се дѣте у школи са свои другови а подъ надзоромъ учителѣвымъ, то быва у онымъ годинама живота, кое су за приманѣ благихъ утисака найпріемљивіе; то быва у задруги гдѣ се сви по заповѣсти једнога управляти, гдѣ сви једнога слушати мораю, и гдѣ подпуна правица и једнакость влада. Упливъ школе на воспитаніе дѣчје съ тымъ већій быва, у колико е већма кадаръ учитељ свою учитељску важность одржати и њоме надъ дѣцомъ као правый отацъ владати, те тако учинити, да га сва дѣца заволу, и као своегъ роѣноегъ отца и добротвора почитую. Слободно се може рећи, да ће дѣте пре заборавити науку и опомене своихъ родитеља, него што ће заборавити савѣте, опомене примѣре и мудра поученя оногъ учителя своегъ, кои то име у пуной мѣри заслужуе. Кодъ овако великогъ уплива, кои има народна школа на воспитаніе млађаногъ нараштаја, нећемо за претерано држати опомене нѣкихъ човѣколюбивыхъ мудраца новіега времена, кои народу говорише: „Отварайте добре школе, па ћете у њима задобити боліи и валяніи подмладакъ; што на школе потрошите, то ћете уштедити на издржаваню тавничара и тавница!“ Рѣчи ове есу света истина. Проћимо по Белгіи, по Саксонїи по Пруской, и по Чешкой, и по другимъ мѣстима гдѣ су школе у цвѣтућемъ стаю, па ћемо се увѣрети о упливу њиховомъ на благонравный животъ народа; напротивъ лежи и лежати ће у глупости и у варварству свагда онай народъ, кои народне школе ниподашто недржи, кои дѣцу у школу нешилѣ, кои учителя у једну категорію са ноћнымъ стражарима и съ субашама ставля.

Ово говорећи немислимо мы родителѣ одъ дужности воспитателъске ослободити, и цѣло воспитаніе школи предати. То бы было наопако и у зао часъ. Напротивъ и опетъ кажемо да прво и главно старанѣ о воспитанію и усрећеню свое дѣце припада самимъ родителѣима. Родителѣима припада сва тѣлесна

нега дѣце своє; родитељима у свету дужност спада чувство благочестія у срдце дѣтіе уселити, и сѣмена нравствености унь засѣяти, па съ тымъ темељ положити ка изображаваню савести дѣтіе; родитељи напослѣдку имаю споляшня чувства дѣчія особито видъ, слухъ и осѣзанѣ вештбати, учити дѣцу найпре матерњимъ езыкомъ говорити, и навикнути ихъ къ благоме обичаю, умѣрености, чистоти и послушности. Све ово имало бы дѣте са собомъ у школу донети, и одъ тога часа, кадъ оно у школу пође, па доклегодъ школу неостави, прелази поглавита дужность воспитавања дѣтинѣгъ на учителя, непрестаюћи за то инакъ и родитељскомъ дужношћу быти. Никакви су оно родитељи, кои се незаузимаю и неразпытую за дѣчіе у школи напредованѣ, кои дѣцу свою кваре ругаюћи се њиховой школской науци и воспитанію, илъ оговараюћи предъ дѣцомъ учителя. Такови родитељи и незнаюћи сами своме почитаню уштрбъ наносе, свою дѣцу веома кваре, и на њима самима ће се временомъ њихова дѣца найлюће осветити зато што су ихъ они развратили.

Као што се мораю покварити и проневалялити дѣца, кадъ су отацъ и мати у свађи и нелогы, кадъ едно попушта што други забранюю, илъ кадъ едно у пркосъ или изъ шале упућуе дѣцу да у супротъ чине заповѣсти другога; исто тако нема напредка ни тамо, гдѣ се родитељи при воспитанію недрже еднога начела са школомъ. Свако неспоразумленѣ између воспитанія школскогъ и домаћегъ зарана валя одклонити, а таково магло бы се одклонити, чимъ бы учитељ по дужности своіой при ступаню дѣтіемъ у школу, и у другимъ приликама, у виду пріятељскогъ разговора, казивао родитељима како ће онъ съ дѣцомъ поступати, и како бы добро было да они кодъ куће съ своимъ дѣтетомъ поступаю, ако дѣтету своме срећу и божіи благословъ желе. Къ добромъ домаћемъ воспитанію много бы могли допринети православни свештеници, кадъ бы не само у црковнымъ проповѣдима, него при свакомъ испыту и вѣнчаню, при свакомъ свештеню водица и у другимъ приликама свога многостручногъ саобраћења съ народомъ, родитељима о дѣчіемъ воспитаню савѣте давали. Я држимъ да бы ова врета пастирскихъ њиховыхъ трудова найпре, и найбољим плодомъ уродила. Но, хоћели већъ кадгодъ еданпутъ доћи то срећно врѣме, да се сви наши многопоштовани и пречастни пастири словесногъ стада Христовогъ, ове свое найспастителніе дужности свойски лате? —

Реклисмо већъ да е обучаванѣ у народной школи само єдно одъ она три главна средства, коима ми дѣцу у школи воспитавамо. Добивена у школи знања имаю велики упливъ на предузећа дѣчија, и даю праваць њиховой вольи. Но на срдце дѣчіе и на њихово мишленѣ іоштъ много дѣйствує начинъ, коимъ учитель при обучаваню поступа. Сватко ће допустити да ће паметанъ, разборитъ и уреданъ учитель за образацъ служити своимъ ученицима, и у њима найлакше паметне, разборите и уредне люде однеговати; да ће искусанъ и побожанъ катихетъ своимъ понашанѣмъ и на срдце дѣчіе великій упливъ задобити; а напротивъ онай, кои свой предметъ ладно, неразговетно и као одъ бѣде предае, омразиће дѣци науку, па ма та и найсветія была. Ученѣ животописа важныхъ особа и уобште ученѣ историчныхъ предмета и землѣописа, ако се само добро предае, може човѣка особито изобразити и сталанъ моралный карактеръ у нѣму произвести, па нѣга на любавь къ отачбини, на доброчинство, на благодарность према добротворима побудити, ако се неуче како валя, могу навести омладину на незадовольство са садашньимъ станѣмъ, на невѣрность и на свако зло. Єзыкословіе, писанѣ, поянѣ и рачунъ, све да и неузмемо у призрѣніе садржай прочитаногъ, разговореногъ, написаногъ, или прорачунѣногъ предмета, већъ по самомъ начину коимъ се ови предмети предавати имаю, врло снажно изображаваю млађаный карактеръ дѣчіи, побуђуюћи у њима зарана точность, чистоту, штедльивость, чуварность, и позоръ на свакій свой коракъ.

За изображаванѣ сталногъ моралногъ характера одъ велике е важности школскій заптъ. Већъ и сами родительи кадри су на дѣци своіой познати, држи л' учитель у школи добаръ заптъ или недржи Ако е учитель меканъ па попушта, онда дѣца у школи подивяю, па не слушаю више ни кодъ куће; ако ли е онъ преко мѣре строгъ, или ніе кадаръ разпознати природу и ћудь свакогъ поединогъ дѣтета, онда опетъ брзо изгубе дѣца волю њи у школу, омрзну на учителя, плаше се одъ нѣга и сматраю га као каквогъ окрутника. Напротивъ ако учитель уме благость съ озбильношћу скопчати, и у школи своіой добаръ заптъ одржати; то ће га дѣца радо слушати, и свесрдно съ найвећомъ готовошћу заповѣди нѣгове извуняваће. Добаръ заптъ може се у школи много лакше одржати него на дому родительскомъ; єръ дѣца пре и лакше увиде потребу запта у школи, него кодъ куће; ту примѣръ многе друге добре дѣце повлачи засобомъ и саме непослушне и ленѣ; ту се

поджиже частолюблѣ; и кадъ се годъ єдно дѣте за свой трудъ, послушность или другу кою врлину у школи предъ своимъ дѣцомъ награди, онда свагда награда та побуђуе сву дѣцу на подобне врлине; а напротивъ кадъ годъ се єдно дѣте за свое преступке казни, то казнь та постаѣе предохраненѣмъ за сву дѣцу, и многога на добаръ путъ изведе, кои се већъ странпутицомъ упутіо быо, и у зло навалице срляти почео. Гдѣ су годъ обштине, или поєдина сословія людска у сваѣи, гдѣ млаѣи старіега непоштуе; гдѣ се имућніи лѣности и неуредности отдаю; гдѣ званичници свое дужности, а занатліе свое послове пренебрегаваю; гдѣ домаћице свою куђу неуредно држе,— на свимъ тымъ мѣстима, ови и други обшти грѣси имаю се преписати рђавомъ запту, кои є владао у школи мѣста тога и у самомъ мѣсту онда, кадъ су садашньи люди дѣца была. На противъ гдѣ є годъ слога, редъ, и благословъ Божіи међу супрузи, у обштини, и међу поєдинымъ вишимъ и нижимъ сословіяма; ту є знакъ да є мѣсто то имало ваљане учителѣ и старешине, кои су у школи држали добаръ заштъ онда, кадъ су садашньи честити граѣани и граѣанке, іоштъ као дѣца у школу ишли.

Напоследку примѣръ учителѣвъ повлачи за собомъ дѣцу, и сву омладину, па и саме одрастле, особито просте и непокварене люде. Ако є учитель добаръ христіянинъ, прави човѣколюбацъ; ако є онъ савѣстанъ, точанъ и вѣранъ у испуняваню своихъ дужностій, ако има смѣрно о себи мањніе, ако є вреданъ, уредanъ и любитель чистоте; то ће све те красне врлине, више или манѣ, и нѣгови ученици одъ нѣга наслѣдити, и све сами честити и срећни люди постати. Уобште се узети може, да се владанѣ учителѣво, у владаню нѣговыхъ ученика као у огледалу каквомъ истоветно показуе.

Осимъ свега овогъ премного дѣйствуе на воспитаніе дѣчіе у школи, примѣръ школскогъ управителя, и свію оныхъ старешина, кои школу посећую, и кое дѣца за важне и отличне почитую, а особито примѣръ свештенства, кои дѣца у цркви, у школи и на други мѣсти виђаю и себи за праваџъ живота узимаю. Но као годъ што великій и благословени уплывъ на добро воспутаніе дѣчіе имаю ваљани и изредни примѣри учителя, свештеника и свію старешина; исто тако свакій рђавъ примѣръ, што га учитељи и све друге старѣшине дѣци и омладини даю, квари и нравно убия не поєдинога само, него множину, цѣло поколенѣ и цѣле обштине. Праведно се дакле кеваляли учитељи нравственымъ убицама и развратителима

омладине назвати могу, а свакомъ таковомъ приличи онай укоръ, кога, изрече самъ Спаситель свѣта: „Иже аще соблазнитъ единаго отъ малыхъ сихъ, уне бы ємў было, да обѣситсѧ жерновъ осельски на выю его, и да потонетъ въ пучинѣ морстѣй.“

Све ове околности у разсмотренѣ узевши, морамо признати, да школа врло великій, и мал' да не, найвећій упливъ на воспитаніе младѣаногъ нараштаја има. Грѣше дакле и вараю се люто они, кои іошъ и у данашњемъ вѣку мисле, да и све єдно по народъ имао онъ школе или неимао: быле школе добре или занемарене; ишла дѣца у школу, или неишла. С тога сви мы, кои се именомъ Србина и православногъ христянина дичимо, прионимо и свойски настоймо око тога, да намъ народне школе, ова света воспиталишта и училишта дѣце наше, у напредно и цвѣтуће станѣ што скорије доћу: да намъ сви учительи и сви школски и народни наставници честити благонравни, благовоспитани и валяни буду: да се и по онима краевима нашега народа, гдѣ іошъ за сада никаквихъ народныхъ школа нема, лучъ просвѣте школске што скорие засвѣтли, на праву срећу и на свестрану кориеть нашегъ доброгъ али многострадавшегъ народа.

О одношеню учителя према школскимъ надзирателѣима.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

Школски надзиратељи имаю дужностъ настаявати, не само да учительи свою службу точно и савестно свршую, него мораю и сами свима могућнимъ средствама и начинима помагати, да се целъ школе постигне. По томе су дакле надзиратељи прве найближе старешине и настоятељи школе, и учительи ихъ имаю као такове пазити, свудъ съ поштованѣмъ предусретати, у школи ихъ съ пуно части одаванѣмъ дочекивати, њи на закаванѣ о свима стварма тицаюћи се споляшњи одношеня школе точно извешћавати, њнове предлоге у смотреню неки побољшаня школе слушати, и у свима недоумљивимъ случаима одъ њи савета потражити. А надзиратељи су обвезани све у надзиранѣ спадаюће дужности точно испуняватн, као што су: старанѣ о школскимъ зданияма, намештаима, учебнимъ опремама, дечинимъ књигама, премияма и остало; старанѣ о школскимъ свечаностима, егзаменима, фериjама, настояванѣ да се школски часи, разделенѣ

деце и наука, прописани методъ учења и предаваня, школски законъ точно обдржава; старанѣ да деца редно школу походе и школско време издрже, да се и обична, и где е има шегртска недѣлна школа држи; настояванѣ, да се у школи сви прописани протоколи и записници уредно воде, и остало, (у краткомъ упутству у додацима изложено). А учитељма стои право, на надзирателѣ, кои ихъ неби са тима горепоменутима и осталимъ у користъ школе наређенимъ дужностима помагали, кодъ више предпостављене црковне и политичне власти потужити се.

И ово ће одношенѣ учитељи и надзирателѣ као пра и християни далеко лепше сватити, него што га тай споляшњи законъ наређуе. Ако духъ любави у њима живи, оно ће надзирателѣ као свештеникъ учителя већъ зато пазити и любити, што е и то єданъ и то отличнии членъ оне християнске општине, коју онъ као душепопечителѣ на срцу и души носити има, коя му е повѣрена, да е са душевнимъ раномъ пасе и за коју се онъ, ако е прави свештеникъ сваки данъ и кодъ куће и у цркви Богу моли и Богу жртве принаша. А учитељ ће тога надзирателя већъ као свога душепопечителя поштовати и любити, и као што нѣгове савете у онима найсветнимъ одношаима свога унутрашнѣгъ живота слуша, и одъ нѣга у найрадостнииим и найжалостниимъ часима помоћи тражи, тако ће исто драговољно и благодарно нѣгове савете и у смотреню одправляня своѓъ звања примати.

Са овакимъ љубавнимъ одношенѣмъ приближиће се єданъ другомъ іошъ већма. Како е онай душепопечителѣ одрастлиихъ и старинхъ, тако е учитель деце; како е онай пастиръ стада, тако овай яганяца. Учитель спрема децу, да у свое доба честити членови оне општине буду, коя е свештенику повѣрена; а свештеникъ упућуе и учи люде и родителѣ, да свою школу и децу пазе, како ће и они у свое доба извретни членови општине и вредни наслѣдньици свои честити родитеи бити. Ако икое споляшњомъ наредбомъ установлѣно одношенѣ тако дубоко у живот општине и породица засеца, то е заиста ово. Обоица, свештеникъ и учитель позвани су, царство божие у општини своіой основати, и ни єданъ неможе то одлучено и о своіой вољи и глави терати, него, што єданъ сее, то други као лепъ цветъ привата и далѣ пази и негуе, да сви плодъ дочекаю. Одъ добро упућене деце буду добри люди, а ови изроде опетъ за школу добру, и за сваку полезну науку примљиву децу.

Где се одношенѣ ово са обе стране овако свати, ту се свештеникъ за школу стара, не само надгледаюћи, да е кодъ деце, него да е своимъ упливомъ іошъ веѣма кодъ старии и родителя осигура. А учитељ се опетъ брине и радуе, да поверену му децу за слово и царство божие примљиву начини, и да учини, да и после свршене школе цркву и црковни животъ пазе, да га бране и хране, и целогъ живота свогъ ревњиви чланови православне цркве и општине буду

Кадъ обоица то свое одношенѣ овако свате, онда ће даля послѣдица то бити, да ће свештеникъ све свое дужности и стараня о школи окромъ законогъ обвезаня драговољно и ревњиво свршивати и учителя свима могућнимъ средствама и начинима помагати; а учитељ ће свештенику у нѣговимъ душепопечитељскимъ дужностима свудъ любавно помагати, и онда мора одута по целу њиову општину велики благословъ изаћи.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

---

27. Разстанакъ Мойсеовъ и нѣгова смртъ.

(Мойс. књ. V. гл. 3. 6. 28—35.)

Господъ рекне Мойсею: „Попни се на врхъ горе, и погледай очима къ мору и сѣверу и югу и истоку, и види землю, кою ћу я сыновима Исраилѣвима дати: еръ ты нећешъ овай Іорданъ прећи. И заповеди Іисусу (сыну Навиновомъ) и укрепи га и утѣши, (охрабри); еръ онъ ће прећи предъ свима людма и наслѣдиће имъ у наслѣдство землю, кою ћешъ садъ видити!“

И четрдесете године, првога дана еданайстогъ мѣсеца после излазка изъ Египта говораше Мойсей сыновима Исраилѣвима: „Чуй Исраилю: Господъ Богъ нашъ Господъ есть! И люби Господа Бога твога одъ свега срдца твога, и одъ све снаге твое! — И нека буду ове речи закона Божіегъ, кое я теби данасъ заповедамъ у срдцу твомъ и у души твоіой. И кажи ихъ синовима твоима, и говори о њима кадъ седишъ у дому, и кадъ идешъ путемъ, и кадъ лежешъ и кадъ устаешъ. И ако послушашъ гласъ Господа Бога твога, и сахранишъ све заповеди нѣгове, кое ти я сада заповедамъ; то ће на тебе доћи благословъ Божіи. Благословенъ ћешъ быти у граду и у полю; благословена ће быти деца твоя и плодови землѣ твое и стада

оваца твоихъ. Благословене ће быти житнице твое, и ты ћешъ благословенъ быти кудъ улазишъ, и кудъ излазишъ. (Кудгодъ идешъ быћешъ сређанъ). Али ако непослушашъ гласа мога и не сахранишъ заповеди ове, доћи ће на тебе клетве. Проклетъ ћешъ быти у граду и у полю; проклета ће быти деца твоя, и плодови землѣ твое, и стада оваца и житнице твое. И ты ћешъ проклетъ быти кудъ улазишъ и кудъ излазишъ. И разсеяће те Господъ Богъ твой међу свима народима одъ кон. до кон. землѣ. Ето я самъ предъ васъ метнуо животъ и добро; смртъ и зло!“

И написа Мойсей све речи закона овога у књигу, и рече Левитима, кои дизаху ковчетъ завѣта Господня: „Узмите књигу закона овога и метните є са стране до ковчега завѣта Господня, да вамъ буде тамо за сведочанство: єръ іошъ за живота мога разгнѣвили сте Господа, а камолъ нећете после!“

И попе се Мойсей на гору Нававъ на врхъ Фазга, што є наспрамъ Єрихона. И показа му Господъ землю. И рече Господъ къ нѣму: „Ово є земля, коіомъ самъ се клео Авраму, Исааку и Якову. Ето самъ ю показао очима твоима, али ты тамо ући нећешъ!“ — И сконча се тамо Мойсей слуга Господњій, и саранѣнъ бы у земьи Моавской. И нитко незна гробъ нѣговъ; до овога дана. А Мойсей имаћаше 120 година, кадъ премину, и непотавнише очи нѣгове, нитъ увенуше устне нѣгове.

И оплакиваху сынови Израилѣви Мойсея 30 дана.

И Іисусъ сынъ Навинъ испуни се духа разума (мудрости. знања); єръ Мойсей беше положіо руке своє на нѣга, и слушаше га сынови Израилѣви, и чинише, као што заповеди Богъ Мойсею. И неустаде више такавъ пророкъ у Израилю, као што беше Мойсей.

---

28. Улазакъ Израильтяна у землю обећану.

(Књига Іисуса Навина, 1, 7, 13, 14, 21, 23, 24.)

После смрти Мойсея слуге Господнѣгъ рече Господъ Іисусу сыну Навиновомъ служителю Мойсеовомъ: Мойсей слуга мой сконча се; сада дакле устани и пређи преко Іордана, ты и сви ови люди, у землю, коју вамъ я даемъ. И буди снажанъ и одважанъ, на храни све оно, што ти є Мойсей заповѣдіо. И нека књига закона овога никада неостуна одъ твоихъ уста, и поучавай се у њой даню ноћу, и твори све онако као што є написано, на ћешъ быти у свему напреданъ, и све ћешъ разумно радити.

И заповѣди Іисусъ поглаварима народнымъ (книжевницима, писарима): „Уђите у средъ стана и заповѣдайте людма говорећи: Приправите ела, еръ іошъ три дана па ћете прећи овай Іордан, да примите землю кою Богъ отаца вашихъ вама у део дае!“ И они рекоше Іисусу: „Све штогодъ заповѣдишъ чинићемо и на свако мѣсто кудъ насъ пошлѣшъ ићићемо, и у свему, као што слушасмо Мойсея, слушаћемо и тебе, само нека Господъ Богъ нашъ буде съ тобомъ, као што е быо съ Мойсеомъ.

И посла Іисусъ сынъ Навинъ два младића да потайно разгледаю землю и Єрихонъ, и дођу два младића у Єрухонъ и уђу у кућу жене, коіой е было име Раавъ. И бы доказано цару Єрихонскомъ, и онъ посла къ Раави и рече: „Издай те люде, еръ су дошли да разгледаю землю.“ А Раавъ сакріе ова два човѣка на тавану у ланеномъ поздеру, па рекне: „Быяху кодъ мене неки люди, али я незнамъ одкуда су, а кадъ се врата у сумракъ затвараху, они одоше. Гоните само за њима узастопце, па ћете ихъ сустићи!“ И гонише за њима путемъ къ Іордану и врата градска быше затворена. И кадъ ови одоше, Раавъ се попне на таванъ и рекне младићима: „Я знамъ да е Господъ предао вама ову землю; еръ страхъ вашъ нападе на насъ, и одъ васъ се уплашише сви што живу у овой земљи. И сада закуните ми се Господомъ Богомъ вашимъ, да ћете учинити милость у дому отца мога, и у животу задржати домъ отца мога, и матеръ мою и браћу мою и сестре мое, и све што е њихово. И они се заклеше. И спусти ихъ Раавъ на врпци (ужету) крозъ окно доле, еръ домъ нѣнъ беше на градскоме бедему. И отидоше у гору, и бише тамо три дана, докъ се невратише у градъ они, кои ихъ тражише по овима путовима, а немогоше нигдѣ наћи. И после тога сиђоше се младићи съ горе, и пређоше Іорданъ и приповѣдише Іисусу Навину све, што имъ се догодило, и рекоше му: Господъ е зацѣло предао у руке наше землю, и бое се одъ насъ сви што живу на той лемљи

И устаде сутра Іисусъ и кренуше се сви сынови Исраилѣви изъ Сатина, и дођоше до Іордана, и стадоше тамо.

И после три дана — кренуше се да прелазе Іорданъ, а свештеници подигоше кивотъ зевѣта Господня предъ людма. И када свештеници, што ношаху кивотъ, уђоше у Іорданъ, и ноге њихове поквасише се у води: тада застаде вода, коя одъ горе тече, и задржа се у едной гомили; она вода што доле тече, одтече у море Аравійско у море слано, и нестаде е. И стаяху свештеници, кои ношаху кивотъ завѣта Господня, на

суву усредъ Іордана. И сви сынови Израилѣви прелажаху по суву, и сви люди прећоше Іорданъ. И када свештеници изъ Іордана изиђоше, тада се устреми вода Іорданова на свое мѣсто, и пође као и до юче и предюче.

И наставише се сынови Израилѣви у Галгалима предѣлу, кои лежи источно одъ Ерихона. И 12 камена што узеше сынови Израилѣви изъ средъ Іордана, као што заповѣда Господъ Исусу, када се свршавао прелазакъ сынова Израилѣвыхъ, донесоше у станъ, и постави ихъ Исусъ у Галгалима, и рече къ сыновима Израилѣвима: „Кадъ васъ запытаю ваши сынови; шта е то каменѣ?“ А вы имъ реците: „То каменѣ е за то, што по суву прећоше Израильтяни овай Іорданъ, када Господъ Богъ вашъ изсуши предъ њима воду Іорданску докъ непрећоше; као што некада учини Господъ Богъ вашъ црвеноме мору, кое онъ пред вами изсуши, докъ га непрећосмо. Нека познаду сви земаљски народи, да е рука Господня крѣпка, и да вы штуете Господа Бога вашега на свако време!“

И учинише сынови Израилѣви пасху на полю Ерихонскомъ, и едоше опрѣсноке (брашнанъ, безквасанъ лебацъ,) и новину одъ пшенице са те землѣ. И престаде Манна у тай данъ кадъ едоше одъ пшенице са те землѣ.

И када быяше Исусъ кодъ Ерихона, и погледавъ своима очима, види човѣка где стой предъ њимъ, и у руци му го мачъ. И приступивъ Исусъ рече въ нѣму: „Еси ли ты нашъ, илъ си одъ нашихъ непріятеля?“ А онъ му рече: „Я самъ войсковоћа Господнѣ войске, и сада дођохъ овамо!“ И паде Исусъ лицемъ своимъ на землю, и поклони му се и рече: „Господине, шта заповѣдашъ твоме слузи?“ И рече войсковоћа Господньій ка Исусу: „Изуй обућу съ твоихъ ногу; ер мѣсто на коме стоишъ есть свето!“ И учини Исусъ тако.*)

А Ерихонъ бѣше затворенъ и обкољенъ одъ сынова Израилѣвыхъ, и нитко немогаше изъ нѣга изилазити, нитъ у нѣга улазити.

И Господъ рече ка Исусу: „Ево я ти предаемъ у руке Ерихонъ. И обилазите градъ унаоколо, сви юнаци по еданпутъ на данъ, и тако чините шестъ дана. И седамъ свештеника нека узму седамъ труба што су предъ ковчегомъ, па у седмый данъ обиђите градъ седамъ пута, и нека свештеници затрубе у трубе. И када зачуете гласъ трубе, нека сви люди подигну велику вику, и тада ће стѣне градске попадати изъ темеля, а сви люди нека се устреме и уђу у градъ.“

*) Ово се чита у цркви на вечерню у очи св. Архистратига Михаила.

И чинише тако шестъ дана, а у седмый данъ уставше рано и обиђоше градъ седамъ пута и када га седмый путъ обилазаху, тада затрубише свештеници у трубе. И Исусъ рече къ сыновима Израилѣвима: „Подигните вику; еръ Господъ предаде вама градъ и све што е у њему нека буде проклето предъ Господемъ; само сачувайте Разву, и све што е у дому њеномъ; еръ она сачува разгледаче, кое мы овамо шиљасмо. И падоше стѣне Ерихонске свудъ уоколо, и уђоше сви люди у градъ, и освоише га и спалише га огнемъ.

Нѣкій Ахаръ изъ племена Юдина узе нешто себи одъ клетве (уплячкао е нешто изъ града). И рече Господъ ка Исусу: „Сагрѣшише люди и преступише завѣтъ мой, и украдоше одъ клетве, и сакрише у своимъ судовима. Съ тога нећу више быти съ вама, ако неизбаците клетву између самихъ себе!“ И приведе Исусъ люде по племенима, и бы обличенъ Ахаръ изъ племена Юдинога. И рече Исусъ Ахару: „Сыне мой! Дай славу Господу Богу, и исповѣди ми шта си учинїо, немой ништа затаяти!“ И одговори Ахаръ: „Доиста самъ я предъ Богомъ сагрѣшїо, тако и тако самъ учинїо. Видїо самъ при плѣну едну лѣпу одећу (огртачь) и 200 дидрахмїй *) сребра, и еданъ ссудъ, кога е вредноћа 50 дидрахмїй. То ми се допало, па самъ узео, и ено све е то сакривено у земљи у моїой кући (у колеби, шатри). И изнесоше све то изъ куће и донесоше ка Исусу и старешинама Израилѣвымъ и положише предъ Богомъ (предъ кивотомъ завѣта Божїега). И одведе Исусъ Ахара у долину едну, и рече му предъ цѣлымъ Израилѣмъ: „Зато што си ты насъ упропастїо, нека упропасти тебе Господъ!“ И побише Ахара каменѣмъ и сажегоше све нѣгово огнѣмъ и наметаше нань гомилу каменя.

И покори Исусъ све цареве Ханаанске, еръ Господъ беше съ њиме. И даде Господъ Богъ Израилю сву землю, коїомъ се онъ заклео њиховымъ отцевима, и настанише се у њой, и раздели Исусъ землю између 12 племена по жребаню **) као што Господъ Богъ заповѣди Мойсею. А племену Левиномъ недаде наслѣдїя; еръ жртве, што се Богу приносе, осу наслѣдіе њихово. И добыше Левити 48 градова међу другимъ племенима, да живе ту, и добыше кодъ тыхъ градова пашняке за свою стоку.

*) Новацъ одъ прилике форинта.

**) Т. е. подѣлїо е на 10 племена и два полплемена Ефремово и Манасино, кои су целе дѣлове добили.

И после многогъ времена, када Господъ даде Израилю миръ одъ свију непріятеля, и када већъ остари Іисусъ сазове онъ све сынове Израилѣве, и све њихове старешине, и главаре, и судіе и књигочіе (књижевнике писаре) и рекне имъ: „Я самъ већъ остаріо, и преживіо дане, а вы сте видили све што е учиніо Господъ Богъ вашъ свима народима, и како се онъ за васъ боріо. Зато храните и творите све што е написано у књигама закона Мойсеовогъ, и да се нисте уклонили одъ тога закона ни на десно ни на лѣво. Немойте да се прелѣте у народе, кои заосташе у земљи той; имена њиховыхъ Богова нека се и неспоминю међу вама, некуните се њима, нити имъ служите, нитъ имъ се кланяйте; него се држите Господа Бога вашегъ, као што сте до данасъ чинили, и любите веома Господа Бога вашега. Аколи се окренете и придружите овымъ другим народима; што су съ вама, и ако се съ њима узжените и сродите, онда ће они быти вама препоне и замке, и као клини у петама вашима, и стреле у очима вашима, све дотле, докъ вас нестане са ове добре землѣ, коју вамъ даде Господъ Богъ вашъ. Я одлазимъ данасъ на путъ, као и сви кои су на земљи, а вы знайте, да каогодъ што е досадъ на васъ дошло свако добро, што е Господъ Богъ вама рекао; такође исто навести на васъ Господъ Богъ сва зла, докъ васъ неистреби, ако преступите законъ Божій и разердите Бога. Бойте се дакле Бога и служите њему вѣрно и поштено. Ако ли нећете да служите Господу, а вы изберите себи данасъ, коме ћете служити, али я и мой домъ служићемо Господу.“

И рекоше сви люди ка Іисусу: „Мы ћемо Господу Богу нашемъ служити, и нѣговъ гласъ слушати!“

И учини Іисусъ у тай данъ завѣтъ съ народомъ, и даде имъ законъ и судъ (правицу) у Сихему предъ скиніомъ Господа Бога Израилѣва и записа Іисусъ речи ове у књигу закона Божіега, па одпусти люде свакога у свое мѣсто. И послужи Израиль Господу у све дане Іисусове и у све дане старешина, кои проводише време са Іисусомъ, и кои видѣше сва дѣла Господня, што учини Израилю. И после тога умре Іисусъ сынъ Навинъ слуга Господньій, пожививши 110 лѣта, и саранише га у предѣлу имовине нѣгове у гори Ефремовой. — И кости Іосифове, кое пренеше сынови Израилѣви изъ Египта, закопаше у Сихему у њиву коју е некада Яковъ дао Іосифу у део. (у талъ).

И после тога Елеазаръ првосвештенияъ и сынъ Ааронов скончa се, и постаде првосвештеникомъ на мѣсто отца свога сынъ нѣговъ Финеесъ, докъ и онъ неумре.

Єдна рачунска задаћа.

Како ћешъ склопити изъ ови броева: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, више задатака за сабиранѣ, алъ тако, да у свакомъ задатку све ове цифре буду, свака само єдаредъ, и да у свакомъ задатку сума управо 100 изнесе.

Іошъ єдна рачунска задаћа.

Єданъ є човекъ $51\frac{1}{2}$ година старъ, а нѣловъ сынъ $19\frac{3}{4}$ године. Колико ће година требати, докъ тай човекъ управо іошъ єдаредъ онолико старъ буде, колико є сынъ?

Єдна геометрична задаћа.

Како се даде овако четвороуги комадъ папира поделити на две єднаке поле, а да обе опетъ исти тай видъ задрже?

Єдна рачунска игра.

Погодити коме, колико ноцава у цепу има. Задай, некъ суму свои новаца, што ихъ у цепу има са 50 умножи; томъ продукту нека 72 дода; одъ те суме нека 111 одбие: томъресту нека опетъ 36 дода; ту суму са 5 нека подели, и нека продуктъ каже, а ти ћешъ му погодити, колико новаца у цепу има, кадъ продуктъ са 10 поделишъ, или што исто толико чини крайну нулу избришешъ. Нп. има 10 новаца $10 \times 50 = 500 + 72 = 572 - 111 = 461 + 39 = 500 : 5 = 100$, и избрисана крайна нула остае 10. Или ако нећешъ да толико трага замећешъ, а ти задай нека само суму свои новаца са 50 умножи, тай продуктъ са 5 подели, и нека каже износъ, одъ коегъ ћешъ ти крайню нулу одсећи, а што остае то є сума нѣгови новаца.

Како научи школа децу на ред.

(Једно питање за учитеље.)

Ред се у томъ састои. да свашто у свое време, на своме месту и у своме природномъ или законо прописаномъ току и реду бива.

Безъ реда има школски радъ гомилу препона и сметьи, и мора сваки часъ прекиданъ бити, а тимъ се силно време изданьуби, и велики део успеха осуети.

Школа приучаваюћи децу на редъ, нечини само себи већ и деци велику користь, на цео идући векъ њиов. Ред уштеди свудъ силно време, уштеди много снаге, уштеди много труда, и силну срдню. Редъ обогаћава човека, а нередъ е много велико благо и многога найбогатиегъ човека сатро и просиякомъ начинио. Редъ е полакъ живота.

Да би учитель децу на редъ научио, има прво и прво самъ своимъ примеромъ деци у томъ смотреню огледало бити. Што годъ у школи или свои собствени, или школски ствари има, књига, папира, учебни опрема и осталогъ, нека свако свое опредељно стално место има, и нека увекъ ту стои.

Исто тако валя свою любавь реда и у томъ да покаже, да свое школске часе найточние држи, било њи започинюћи или свршуюћи, и да одъ прописаногъ и деци познатогъ разређеня наука по часовима никадъ ни за мрву неодступи.

Нека пази, да се у школи нигде ничегъ невиди, што у ню неспада, а све што у ню спада нека вазда на свом прописаномъ месту стои.

Исто тако, нека свако дете и свака дечия стварь свое одређено место има, и нека ни едно своегъ места неменя, било у школи или у цркви, нити кое свое ствари дира и съ места креће, вади и поремећава, докъ потребе ние.

Нека е забранђно деци ишто у школу уносити, што у школу непринадлежи.

При свакоме раду школскомъ, било писаню, читаню, рачуну, излаженю на таблу, на иконе, мапе и остало, гдегодъ е реда нуждно, нека се тай найстрожие пази.

Тако валя децу и на уредно свршаванъ свое нужде научити, и у овомъ смотреню врло пажљивъ бити, пакъ само у случаю засведочене лажи непуштати.

Исто се тако има наређенъ ред при улаженю у школу, у цркву, или на кое друго место и при излаженю отуда најточније пазити; исто тако и при спроводима, било за литкомъ, на пратьи, или другчије.

Најпосле и у самой игри ништа децу ненапуштати, да ишто преко реда учине.

Али е најважније и одъ највеће користи по школу, на редовно походенъ школе најстрожије пазити. Да се то постигне нема никоега болъгъ средства, него оданость учителя у држаню школе и радьи школской. Онъ треба пописъ одсуствующихъ најточније да води, и те попише безъ икоегъ призреня дотичной власти сваке неделѣ уредно да подноси. Онъ треба ту леню децу любавно да предусрета, са њиовимъ родительма и старешинама, да се пријателски и братски договара, да ихъ о штети, што е деца отудъ имаю обавести; а најглавније, да гледа, да деци школу милимъ местомъ начини, пакъ да сама свое родителѣ моле, да ихъ одъ школе незадржаваю.

Кадъ се тако деца съ малена одма науче све свое радове и ходове редовно свршивати, и све свое ствари у реду држати, једномъ речи редъ свуда најточније пазити, они ће после у свему уредни люди навекъ бити.

Како се има поступати при читаню приповѣдака, изъ прве језикословне читанке.

Ніе доста да дѣца у другомъ разреду основне школе само течно читати умею; него се ипште одъ њи и разумеванѣ онога што е прочитано, и присвоенѣ оне науке, коя се у прочитаномъ предмету садржи. Тога ради има се одабрати изъ прве језикословне читанке по 25—30 приповѣдака, кое ће се свейски предузети и тако предавати, да наука у њима изложена дѣчіомъ собственошћу постане. За предаванѣ сваке овакове приповѣдке мора се учитель добро приправити, да у власти има како приповѣдку саму, тако и начинъ и поступакъ при предаваню пѣномъ, и да у прсте знаде изреченія и пословице кое съ дотичномъ приповѣдкомъ једну и исту науку у себи садржаваю. Пошто е у школи најпре краткій разговоръ съ децомъ повео о предмету, кои се у приповѣдки налази, опоменуће онъ дѣцу да пазе и приповѣдиће имъ приповѣдку ясно и разговетно. Дѣца врло радо слушаю приповѣдке. Ако учитель умѣ дѣци одъ свегъ срдца лѣпо приповѣдати, то ће га они пажљиво

слушати, и онъ ће завладати њиховимъ срдцемъ и њиховымъ разумомъ. Приповѣданѣ ово нуждно е зато, што жива рѣчь већма дѣйствуе на срдце дѣтіе него прочитана. У приповѣданю мора учитељ предъ очима имати правиланъ говоръ, да бы съ тымъ и дѣцу правилномъ говору навикао. На ово е особито нуждно пазити у онымъ краевима нашега народа, гдѣ се неправилно српски говори. Притомъ говоръ учителѣвъ валя да буде понятію дѣтіемъ сходанъ, и несмѣ у себи ништа имати, што дѣца схватити и разумети не бы могла.

После приповѣданя слѣдуе читанѣ. Докле годъ дѣца у добромъ читаню извѣчбала се нису, дотле е врло користно, да учитељ найпре самъ добро, разумљиво и лѣпо, као за мустру дотичный предметъ прочита. Тада сви ученици гледе у књигу и читаю у себи, алъ уедно пазе и на учителѣво читанѣ и примаю његовъ начинъ читаня, и удараня гласомъ. Оваково читанѣ учителѣво, може се погдѣкадъ и у самомъ трећемъ разреду съ ползомъ употребити, само нека ніе увѣкъ изреда у обичаю. — Затимъ читаю дѣца и то едно прозвано на гласъ, а сва друга у себи. Прозвано дѣте мора читати ясно, правилно, разумљиво, и съ променомъ гласа кодъ пытаня, чуѣня, заповѣдания и у другимъ подобнымъ приликама. Чита се одсѣкъ по одсѣкъ, и после свакогъ одсѣка имаю ученици на пытаня учителѣва одговарати: О коме е была сада рѣчь? Шта се читало о нѣму? Шта е ко рекао, илъ учиніо? Ко имъ се ту найвећма допада и зашто? и т. д. Брзо читанѣ, читанѣ у гласъ, и читанѣ съ подвикиванѣмъ нипошто се трпити несмѣ. Гдѣ ученикъ при читаню погрѣши, ту га треба задржати, па упутити да се самъ поправи, илъ да га другій ученикъ поправи, а ако и овай небы знао, онда мора самъ учитељ, казати како е валяло читати, алъ уедно строго изискивати, да и само дѣте одма затимъ прочита онако, као што валя, и текъ онда се смѣ далѣ читати. На краю ове друге године могу сва боля и талентирана дѣца не само правилно, и разумљиво читати, него и са осѣћанѣмъ.

Пошто е тако предметъ до края прочитанъ, небы съ горега было, да га учитељ даде іоштъ еданпутъ одъ почетка па до края прочитати.

У таковомъ бы послу обично прошло оно $^{3}/_{4}$ сата што е за читанѣ свакій данъ одређено. У доидућой прилици прозваће учитељ дѣцу да приповѣдаю ту исту приповѣдку, а то чине найпре даровнія, и прилѣжнія па онда и слабія дѣца. Гдѣ бы дѣца запела, илъ штогодъ заборавила, ту ихъ има учитељ

чрез згодна питања извести на правый путъ, али никако им и ни-шшто несмѣ допустити да приповѣдку на изустъ рецитую онако као што у књизи стои.

Затымъ испыта учитељ дѣцу чему нас учи та приповѣтка, и кадъ наведе дѣцу те погоде све оне врлине, кое се у приповѣдки хвале и све оне пороке кои се у њой куде, онда ихъ сећа на законъ Божій, те погађаю съ коимъ се дѣломъ милости, или съ коіомъ заповѣшћу дѣло дотично слаже, или неслаже, исто тако наводи ихъ да погађаю сва овой науци слична еванђелска и друга света пречења и пословице, што су ихъ дотле већъ писали и учили, и усаветуе ихъ како се имаю владати у подобнымъ приликама. Прочитане и научене приповѣдке имаю се субатом опет приповѣдати, и у свакой другой сгодной прилици повторавати, и то особито свагда онда, кадъ кое дѣте погреши противъ науке у той приповѣдци изложене, ради његовогъ осрамоћења, илъ кадъ се дозна да в кое дѣте добро какво дѣло учинило, ради похвале његове и ноошгреня у добру.

Увъ сваку овако предавану приповѣдку сдружити треба и езыкословну науку. Ако учитељ сэмъ правилно и добро српски говори, — и ако одъ дѣце строго изискуе, да и они правилно говоре и да изговараю правилно сваку рѣчь и свакій гласъ; то ће се онда већъ тымъ самымъ много учинити за знање српскога езыка. Покрай тога научити имаю дѣца у школи узъ предмете за читанѣ, а и иначе изъ разговара са учителѣмъ, све оне српске рѣчи, у мѣсто коихъ наши варошани немачке мађарске, таліанске, турске и ты Боже знашъ чіе употребляваю. Напослѣдку у варошкимъ школама сву дѣцу, а у сеоскимъ само ону, за кою се држи да ће се далѣ школовати упознавати треба како узъ диктанда, тако по гдѣкадъ и узъ предмете изъ читанака са єзгромъ српске граматике, вештбаюћи ихъ мало по мало са суштнымъ именима, съ приложнымъ именима. Са єдноброемъ и вишеброемъ; са родовима; съ лицама и личнимъ замѣницама: съ глаголима у садашњости, прошлости и у будућности; и са одговорима на пытаня ко; чій или чега; коме; кога или шта и чимъ или съ кимъ? на коя пытаня, као и у свимъ другимъ приликама дужна су дѣца у подпунымъ ставовима одговарати.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

29. Гедеонъ.

(Књига судија, гл. 2, 6, 7, 8.)

И када се сконча Исусъ сынъ Навинъ, слуга Господњій, и када се савъ онай нараштай приложи къ своима отцевима; тада настаде другій нараштай, кои непознаваше ни Господа, ни нѣговыхъ дѣла што учини Израилю. И учинише сынови Израилѣви зло предъ Господомъ, и оставише Господа Бога отаца своихъ, и пођоше за боговима другимъ и поклонише имъ се и разгнѣвише Господа, и предаде ихъ Господъ у руке ньиховихъ непріятеля.

И када имъ Господъ подизаше судіе, тада бяше онъ са судіомъ, и избављаше ихъ изъ руку непріятеля ньиховыхъ. А кадъ умираше судія, тада се они опетъ одвраћаху одъ Бога, и развраћиваху се идући за туђимъ боговима и служећи ньима.

И предаде Господъ сынове Израилѣве у руке Мадіамляна, и возопише ка Господу Богу због Мадіамляна. И яви се Анђео Господньій Гедеону, кои млатяше пшеницу на гумну, да бѣжи испредъ Мадіамляна, и рече му: „Господъ е съ тобомъ снажни юначе; иди ты ћешъ спасти Израиля изъ руке Мадіямске!“ —

И Гедеонъ рече къ Богу: „Ако ћешъ ты Господе моіомъ рукомъ спасти Израиля, као што си казао; то ћу я метнути овчіе руно на гумно, и ако буде роса само на руну, а по свой земљи суша: то ћу я по томе дознати, да ћешъ ты спасти Израиля!“ И тако се сбуде. И урани Гедеонъ сутра у ютру, и устече роса изъ руна, пунъ чанакъ воде. И рече Гедеонъ къ Богу: „Несрди се на мене Господе, што ћу те іошъ даннутъ кушати: „Нека буде суша само на руну, а по свой земљи роса. И учини Богъ тако ту ноћъ, и бяше суша само на руну, а по свой земљи бяше роса.

Тада устаде сутра у ютру рано Гедеонъ и савъ народъ што съ ньиме бѣше. И рече Господъ къ Гедеону: „Много има съ тобомъ народа; съ тога нећу я у ньихове руке предати Мадіамляне, да се каквогодъ непохвале Израильтяни противъ мене и нерекну: Моя е рука мене избавила! Сада

дакле реци людма у уши: „Ко е боязљивъ и страшљивъ нека се врати натрагъ и нека отиће са горе Галаадске!“ И вратише се 22 тисуће, а осташе 10 тисућа. —

И рече Господъ Гедеону: „Још е много народа. Одведи их доле на воду, и кои стане воду језикомъ локати, као што пасъ лоче, тога метни обашка: а кои падне на колѣно да пије, тога метни обашка!“ И быше брой оныхъ, кои локаше изъ шаке језикомъ, 300 людій, а сви остали преклонише колѣна да пію воду. И Господъ рече Гедеону: „С'оте 300 людій што су локали воду, спасићу я васъ, а сви други люди нека иду свакій на свое мѣсто.

И ту ноћъ рече Господъ къ Гедеону: Сиђи се у окол (логоръ) Мадіамскій, да чујешъ шта они говоре!“ И сиђе се Гедеонъ и слуга нѣговъ. И Мадіамљани, и Амаликитяни и сви сынови истока стаяху у долини као скакавци множином, и њиховымъ камилама не бѣше броя, но бѣху множиномъ као песакъ у крај мора.

И вада дође Гедеонъ, а оно гле, приповедаше еданъ човѣкъ другу своєму сану, и рече: „Я самъ овай санъ видіо, као да се тѣсто ячменога хлѣба ваљаше у околу Мадіамском, па привали се къ шатору мадіамскомъ, и обори га и паде шаторъ. И одговори на то другъ му и рече: „То није ништа друго, но мачъ Гедеоновъ; Богъ е у нѣгове руке предао Мадіамљане и савъ окол!“

И дође Гедеонъ опетъ у окол Израильскій и рече: „Устаните и спремите се, еръ Господъ предаде нама у руке войску Мадіамску!“

И онъ раздѣли 300 людій на три начелства, и даде свима у руке рогове, и празне крчаге и у њима свѣће, па имъ рекне: „Мотрите на ме, па радите штогодъ я узрадимъ! И кадъ я у рогъ засвирамъ, засвирајте и вы и реците: „Мачъ Божій и Гедеоновъ!“

И уђе Гедеонъ и 100 людій съ њимъ, около поноћи у еданъ део окола, и пробудише стражаре, и засвираше у рогове, и поразбіяше крчаге, што имъ бѣху у рукама. И тако засвираше сва три начелства, и поразбіяше крчаге, и задржаше у лѣвимъ рукама свѣће, а у деснымъ рогове и повикаше; „Мачъ Господныій и Гедеоновъ!“ И побѣгоше Мадіамљани и быше понижени.

И рекоше люди Израильски Гедеону: „Владай надъ нама ты, и твои сынови, и сынови сынова твоихъ; еръ ты си

насъ спасао изъ руке Мадіамске.“ А Гедеонъ имъ рече: „Нећу я надъ вама владати, нити ће сынъ мой надъ вама владати, него нека Господъ влада надъ вама. —

И понизише се Мадіямци предъ сыновима Исраилѣвима. И неусудише се више подићи главе. И быяше земля у миру 40 година све докгодъ живяше Гедеонъ. И умре Гедеонъ у старости благой. И свратише се сынови Исраилѣви (съ правога пута), и непоменуше Господа Бога своега, кои ихъ е избавіо изъ руке свію ньиховыхъ непріятеля. И неучинише милости съ домомъ Гедеоновымъ (съ породицомъ нѣговомъ), после свега онога добра, кое е онъ чиніо быо Исраилю. —

---

30. Рутъ.

(Кн. Рут. гл. 1—4.)

У време када судіе судяху быяше еданпутъ гладъ на земльи. И Елимелехъ изъ Витлеема отиде у землю Моавску и жена нѣгова Ноеминя, и два сына нѣгова. И умре Елимелехъ, и остаде после нѣга у животу Ноеминя и обадва сына нѣна. Ови узеше себи жене Моавкинѣ. Єдной е име было Орфа, а другой Рутъ. — и живише тамо 10 година. И умреше обадва сына. Тада се крену Ноеминя и обадвѣ снае нѣзине изъ Моавске землѣ, и иђаху путемъ да се врате у землю Юдину. И рече Ноеминя снаяма своима: „Вратите се свака кући отца свога, и нека Господъ учини съ вама милость, као што сте вы чинили съ покойнима и са мномъ, и нека вамъ Господъ Богъ даде, да нађете миръ свака у кући своега другога мужа!“ И полюби ихъ Ноеминя. А оне подигоше гласе свое и плакаху. И Орфа полюби свою свекрву и врати се натрагъ, а Рутъ иђаше за свекрвомъ далѣ. И ова іой рече: Ето твоя етрва вратила се къ своимъ людма и своимъ боговима; па врати се и ты, и иди за твоіомъ етрвомъ. И рече Рутъ: Куда идешъ ты, тамо ћу ићи и я; и гдѣ се настанишъ ты, тамо ћу се настанити и я. Твой народъ есть мой народъ, и твой Богъ есть мой Богъ. Гдѣ ты умрешъ, тамо ћу и я умрети, и тамо ћу се дати саранити; само ће смртъ мене съ тобомъ разставити!“

И када ньи двѣ у Витлеемъ дођу, стане о ньима цео градъ говорити, и рекоше: „Єли то Ноеминя?“ А она имъ рече: Не зовите ме Ноеминя (весела); него ме зовите Горка,

еръ испуни ме Господъ вельомъ горчиномъ (жалошћу). Я пуна одъ васъ отидо, а сада ме праздну поврати Господъ!

И быше почетакъ жетве ечмене. И Рутъ Моавиткиня рече Ноеминьи: „Да идемъ на њиву па да купимъ влаће. И рече іой Ноеминя: „Иди кћери моя! И Рутъ отиде и сабираше на њиви класе идући за жетеоцима, и дође на њиву Воозову, кои бѣше одъ сродства Елимелехова.

И Воозъ дође изъ Витлеема и рече жетеоцима: „Господъ съ вама!“ А они му рекоше: „Нека те благослови Господъ!“ И рече Воозъ: Чія е ова женска? А слуга, што бѣше надъ жетеоцима одговори: То е Моавиткиня, што е съ Ноеминьомъ дошла; она е ту одъ ютра па до вечера, и нимало се није на њиви одмарала. И рече Воозъ къ Рути: „Чуй ћерко! ты неиди сабирати класѣ на другу њиву, него овдѣ пріони за моимъ служкињама, гдѣ оне жању, ты иди за њима. А я самъ моимъ слугама заповѣдіо, да те нитко недодирне, и када ожеднишъ, а ты иди къ суду и пій.

А Рутъ падне ничице, поклони се до землѣ, и рекне: „Како е то, да самъ я нашла милость предъ очима твоима, да ты мене познаешъ, а я самъ страна!“ И Воозъ іой одговори: „Казано ми е све што си ты чинила съ твоіомъ свекрвомъ после смрти мужа твога, и како си оставила отца твога и матеръ и землю роѣеня твога, па си дошла за њомъ овамо међу људе, кое ниси досада познавала. Нека ти Богъ наплати твое добро дѣло, и некъ ти буде обилна награда одъ Господа Бога Израилѣвогъ, коме си дошла, да се подъ нѣговимъ крилма добру надашъ;“ — И она рече: „Я самъ милость нашла предъ очима твоима господине мой, еръ ты си ме утѣшіо, и говоріо си къ срдцу службенице твое, и я нѣу быти као една одъ твоихъ службеница!“ И Воозъ рече; „Већъ е врѣме ести, приближи се овамо, да ѣдешъ лебъ мой, и умочи залогай твой у оцатъ!“ — И сѣде Рутъ са стране жетелаца, и еде и насити се, и остави на страну, па устаде опетъ да сабира класѣ. И заповѣди Воозъ своимъ момцима говорећи: Нека сабира она између снопова, и немойте да ю застидите!“

И сабираше она све до довече на њиви, и омлати што е сабрала, и узе и дође у градъ, и извади изъ своихъ нѣдара па даде свекрви, ело, што за ню оставила бѣше. И рече іой свекрва нѣна: „Гдѣ си данасъ сабирала и гдѣ си радила. И приповѣди Рутъ своіой свекрви гдѣ е радила, и рече:

„Тай се човѣкъ зове Воозъ: кодъ когъ самъ радила.“ А Неоминя іой рече: Нека е тай човѣкъ влагословенъ одъ Господа, еръ ніе одрекао милости свое ни живима ни помрлима; тай е човѣкъ нашъ сродникъ!“ — И пристаде Рутъ за служкиняма Воозовима, те сабираше класѣ, докле се ніе свршила жетва ечма и пшенице, и стаяше са своіомъ свекрвомъ. —

И узе Воозъ Руту за жену, и Господъ іой даде те роди сына. И Ноеминя узе дѣте и мете га на крило, и бѣше му дадиля. И прозваше сусѣди име нѣгово говорећи: „Родіо се сынъ Ноеминьи“ и дадоше му име Овидъ. А Овидъ тай есть отацъ Єсея отца Давидовогъ.

Изясненіе духовныхъ пѣсама.

На Иванъ данъ.

1. Тропаръ. Пророче и предтече пришествїѧ Христова, достойнѡ восхвалити тѧ недоумѣемъ мы, любовїю чтущїи тѧ, Светый Іоане пророче и претече долазка Христовога, мы кои те съ любвомъ штуемо, нисмо кадри, тебе, како валя, похвалити и прославити;

Неплодство бо рождшїѧ, и отчее безгласїе разрѣшисѧ славнымъ и честнымъ твоимъ рождествомъ. Єръ неродкиньство материно, и отчева немость раздрешила се твоимъ славнымъ и частнымъ рођенѣмъ. — Приповѣдите повѣсть о рођеню Іоана крстителя! (Биди Библ. Повѣсть нов. завѣта.)

И воплощенїе сына Божїѧ мїрови проповѣдуетсѧ. И твоим рођенѣмъ воплоћенѣ Божіега сына свѣту се проповѣда. Іоанъ крститељ проповѣдао е народу Юдейскомъ Іисуса Христа.

2. Кондакъ. Прежде неплоды днесъ Христова предтечу раждаетъ. Єлисавета, коя одпре неродкиня бѣше, на данашњій данъ родила е Христовога предтечу, св. Іоана кои е напредъ предъ Христомъ ишао, и проповѣдаюћи, люде припремао за Христовъ долазакъ.

И той есть исполненїе всѧкагѡ пророчества. И овай предтеча Христовъ есть испуненѣ свакога пророчства.

Єгоже бо пророцы проповѣдаша, на сего въ Іорданѣ руку положи. Єръ на онога, кога су пророцы предсказивали, св. Іованъ е у Іордану, руку метнуо; св. Іованъ е крстіо онога, о коме су пророци предсказивали, т. е. Христа.

Ꙗвися Божїѧ слова пророкъ, проповѣдникъ, вкꙋпѣ и предтеча. И съ тымъ што е св. Іованъ Іисуса проповѣдао и крстіо га, показао се онъ, као пророкъ, као проповѣдникъ, а уедно и као предтеча.

*3. Другій Тропаръ св. Іована крстителя.**) Памѧть праведнагѡ съ похвалами. Успомена праведника есть съ похвалама. Добродѣтељныхъ и праведныхъ людій споменъ прославлѣнъ быва: праведници достойни су да имъ се успомена слави.

Тебѣ же довлѣтъ свидѣтелство Господне предтече. Алъ теби, о предтече, довољно е свѣдочанство Господнѣ. Теби о претече Христовъ никакве друге похвале нетреба него оно свѣдочанство, кое е теби самъ Іисусъ Христосъ дао а Христосъ е казао да е Іоанъ найвећій између свію людій, да е онъ свѣтилникъ кои свѣтли и гори, да е онъ вишій одъ свію другихъ пророка.

Показалъ бо сѧ еси во истинꙋ и пророковъ честнѣйшїй, ꙗко и въ стрꙋѧхъ крестити сподобилсѧ еси проповѣданнаго. Ты си се доиста показао частніи, славни, већій и одъ самихъ пророка; еръ си се удостоіо у рѣчнымъ таласима крстити онога, кога су пророци предсказивали, и коега долазакъ си и ты людма навѣшћивао; за кога си ты людма казивао.

Тѣмже за истинꙋ пострадавъ радꙋѧсѧ, благовѣстилъ еси и сꙋщимъ въ адѣ Бога ꙗвлшагосѧ плотїю, вземлющаго грѣхъ мїра, и подающаго намъ велїю милость. Съ тога, или збогъ тога, ты св. Іоване страдао си за истину, радуюћи се, и благовѣстіо си оныма, кои су у долнѣмъ свѣту, да се явіо у тѣлу Богъ, кои узима на себе грѣхъ свѣта, и кои дарує нама велику милость.

На Петровъ данъ.

1. Апостолѡвъ первопрестолницы. О вы први и найотличніи међу Апостолима.

И вселенныѧ учителїе. И учитељи цѣлога свѣта, и свію народа, кои су на земљи.

Владыкꙋ всѣхъ молите. Молите господара свію людій; молите Бога.

Миръ вселеннѣй даровати, и дꙋшамъ нашимъ велію милость. Да Богъ дарує миръ цѣломе свѣту, и нашимъ душама да дарує велику милость т. е. вечито спасеніе, и славу небеску.

---

*) Одъ 7. ян. 27. августа, и свакогъ обчиногъ вторника.

2. Твердыа и Богокѣщанныа проповѣдатели, верхъ Апостолихъ твоихъ, Господи, пріялъ еси ва наслажденіе благихъ твоихъ и покой. О Господе Іисусе Христе, ты си стално, постояне и о Богу казующе проповѣднике и Апостоле твое Петра и Павла приміо у наслађенѣ твоихъ блага и у покой; ты си ньи призвао къ себи, да уживаю твоя небесна блага, и да имаю код тебе одморъ одъ своихъ трудова.

Болѣзни бо онѣхъ и смерть пріялъ еси паче всакагш всеплодїа. Ньихове апостолске труде и страданя, и ньихову мученичку смртъ ты си Господе приміо већма, него ма каковый найплодовитїи приносъ. Подвигъ духовный кога свети Апостоли имадоше докле св. Евангеліе по свѣту казиваху, и кадъ истину науке Христове своіомъ смрћу заседочише: тай подвигъ, то самоотреченѣ и пожртвованѣ ньихово Богу е миліе него ма какве друге жртве, кое люди нѣму принашаху.

Єдине скѣдый сердечнаа. О ты, Господе Іисусе, кои сам вданъ познаешъ срдца, коме су познате све мисли и намѣре, све желѣ и осећаня, све тежнѣ и све тайне духа човечіега. —

С р б и.

Єдна лекция изъ историе.

(Продуженѣ.)

Кралѣви пре Немања. После Часлава прођу 50 год. у непрестаномъ немиру отимлюћи се, ко ће владати, докъ найпосле Владимиръ синъ далматинскогъ краля Петрислава а Часлановъ роћакъ на владу дође (год. 1010).

Срби и Бугари живеше непрестано у непріятељству. У Бугарской беше краљ Самуило. Овай опазивши, да се Срби опоравляю и завидећи томе, дигне велику војску на Србе (1011). Владимиръ човекъ мирногъ духа, после свакоякогъ покушаваня да ратъ избегне, и нехтевши се у бой упуштати преда се. Самуило уђе у Србию и оплячка, а Владимира собомъ као заточеника одведе. У тамници тамо запази га Самуилова ћи Косара, замилуе, одъ оца измоли и пође за њега, и Самуило поврати Владимиру краљевство и пусти у Србию на престо, где Владимиръ до смрти Самуилове миранъ бияше. А кадъ Самуило (1014) умре онда нѣговъ синовацъ Владиславъ наговором Грка найпре Самуиловогъ сина Радомира изъ потае убие и круну прими, пакъ онда наумивши то исто и съ Владимиромъ учинити, дигне војску и позове Владимира на договоръ. Вла-

димиръ знаюћи каква е вера у Бугара нехте отићи, већъ пошлѣ Косару. Владиславъ е лепо дочека и опетъ посланике Владимиру пошлѣ, кои се у име краля на часномъ крсту заклеше, да ни о каквой превари немисле. Владиміръ повериве и оде, а Бугари га у цркви увате, и на црквени врати погубе у Преспи 22. Мая 1015. Тако Владиславъ овлада Србиомъ, кою сву у накрстъ съ войскомъ проће, и чакъ до града Драча доће и обседне, али ту одъ гриже савести, што брата и шура уби полуди и на пречацъ умре (1017) а войска му се сва кудъ кое распе. Кадъ то грчки царъ Василия дочу, онъ съ войскомъ у Бугарску и Србию уће, многе градове да неби ови тврда места имали порушти, и овлада са обе землѣ (1019). Тако Србия опетъ подъ грчку властъ доће, одъ кое се тешкомъ муком ослободила била.

На 20 год. после Владимирове смрти устане Владимировъ синовацъ Воиславъ, и стане Србе противу Грка кои ихъ силно угнѣтаваше дизати. У еданъ исти данъ устану сви Срби на оружѣ, и све Грке, што по Србии беше, кое побию, кое истераю (1040) и Воислава за своегъ краля узму.

Тада се догоди, те бура едну грчку лађу са 440 ока злата на србско приморѣ баци, и Срби злато увате. Са тога се изроде крвави ратови између Срба и Грка. У првомъ рату, где Грци многу войску имаше некте се Воиславъ безобзирке у битку упуштати, него ихъ довреба и изъ ненада нападне и разбие. У другомъ рату, где Грци на 70.000 войске имаше повуче се Воиславъ се своима у брда, разреди войску тако, да Грци мислише Богъ зна колика е сила овамо; еръ Срби сташе са сви страна викати, трубити и на Грке навале, где ихъ тако побию, да Грци сами цишу, да 40.000 люди ту изгубише (1043).

Воиславъ е владао 25 година, и био е еданъ одъ главни србски владаоца; онъ народъ одъ Грка ослободи, и землѣ свое разпростре.

Иза Воислава доће на престо најпре нѣгова жена Неда и одма за тимъ синъ Михаило. Бугари тада покорени одъ Грка и силно одъ њи угнѣтавани заишту помоћи одъ Срба, да се ослободе, и Михаиловъ синъ Бодинъ оде Бугарима у помоћъ, побие Грке, и Бугари га узму за свога краля подъ именомъ Петра (1072). Одма идуће године доћу Грци съ войскомъ на Бугаре, алъ ихъ Бодинъ по други путъ побие (1073) али трећа му срећа лоша беше Грци доћу съ много већомъ войскомъ и

Бугаре, кои незнаюћи одъ кудъ ће Грци доћи разделѣне нашав побию, Бодина увате и у Антиохию у заточенѣ одвуку, а Бугарскомъ іошъ црнѣ овладаю (1075).

После смрти Михаилове (1078) буде српски краљ братъ нѣговъ Радославъ. Овай дознавши, где е Бодинъ заточенъ постара се и избави га; алъ Бодинъ видећи свогъ стрица и стара и мирна човека дигне се противъ нѣга, отме му престо и отера у Требинѣ. Бодинъ ктеде одма и одъ све браће свое властъ преотети и све српске землѣ уедно споити, те снажну државу начинити, алъ ихъ барски владика Петаръ измири, и ту се Бодинъ закуне, да ће у любави живити; алъ опетъ доцние освои Расу (1081) завлада Босномъ и освои Драчъ (1085).

Бодинъ е добро владао и противъ Грка, кои га сувише мрзеше сретно воевао. Само е едно погрешио, што е браћу и братучеде свое наговоромъ жене свое Гркинѣ, коя се плашила, да ће нѣгова браћа сину нѣговомъ и нѣзиномъ престо отети, поубияо. Съ тога узаћу после нѣгове смрти силни немири међу Србима све о то, ко ће владати. У тимъ немирима долазаше обично онай на престо, кои найлукавии илъ найячи беше. Тада се борише найприснии сродници међу собомъ немилице крвъ свогъ народа проливаюћи.

Тада беше на престолу найпре Бодиновъ братъ Доброславъ, за њимъ Михаиловъ унукъ Владимиръ, за њимъ Бодиновъ син Ђорђе, за њимъ Бодиновъ синовацъ Грубеша, и нѣговъ братъ Градиня, и овогъ синъ Радославъ, после овогъ роћаци Белюшъ и Деса оба сина рашкогъ жупана Уроша, чия оно ћи Єлена за маћарскогъ краля Белу слепогъ удата беше, и съ коіомъ нѣзинъ братъ Белюшъ у Будимъ дође и ту прво до краля достоянство имаде, где са своіомъ сестромъ краљицомъ у найопасние доба по маћарско кралѣвство врло мудро владаше.

Српске землѣ беше тада све на партае разкомадне и већъ дође крайнѣ време, да све пропадне или да престану зла, што люто землю и народъ затираше; и тада дође на српски престо Градињинъ синъ Стеванъ Немања.

Мравъ.

Неки лењивацъ опазивши у полю како лепо цвеће цветаше, и лепше тице певаше помисли у себи: заръ нисамъ я далеко бољи одъ њи, пакъ да се мучимъ; нећу, могу я и лепше цветати и певати. — То помисли, пакъ се одважи и оде у

пустињу, да онде подъ видомъ сматраня Божии дела и богомолѣ іошъ ленъ животъ проводи.

Єдаредъ тако седећу викне гласъ съ неба: Лењи! лењи! гледни малко по земљи. Лењи спусти очи и опази гомилу мрава што сви у итномъ некомъ раду забунѣни беше. Єданъ посаше теретъ много већи негъ самъ што е. Други се мучаше са зрномъ семена, кое едва вилицама држати могаше. Єдни нашаше брже болѣ по грудицу землѣ, загаћујући поточићъ, што имъ пута утапляше; други нашаше и спремаше зимницу. Они люштитше семенъ, да имъ у влажномъ стану неизклија: они скланяше децу свою одъ облачине, они онамо сахраньиваше свое мртве, што у битки погинуше, а они утврђиваше станъ што ветаръ покварио беше. Сваки свой посо радиште и нико никогъ незбуньиваше, сваки мирно єданъ другомъ спута склањући се, и где кои немога самъ своге терета свладати, или се немога съ њимъ узъ стрмо брдо успети, томъ други помогаше теретъ приватаюћи илъ леђа своя подмећући. Лењи опазивши то све удиви се, и био би іошъ дуже остао да гледи, алъ му опетъ гласъ съ неба викну: Заръ ниси ти бољи одъ њи? У тай махъ ступи предъ њега старацъ неки говорећи: Ядни бедниче! заръ ти никога на свету немашъ, коме би исто тако мого у помоћи бити. Невидишъ ли те ситне животиньице, како свак' за све ради и свак' довољно има! Лењи застиђенъ тимъ врати се и стаде одъ тада у томъ великомъ мравиняку људства и самъ помагати, гледећи како сваки честити не за се већъ за све ради и живи.

Дивска играчка.

(Народна приповедка.

Кадъ су іошъ дивови на земљи живили сиђе се єдна дивска девойчица са врх планине у до, да види, како људи живе, и дође на єдну њиву, башъ кадъ ту ратари радиште. Кадъ опази ратаре и плугъ и марву зачуди се, врх никадъ тогъ чуда видила ние, и гледећи допадне іой се толико, да помисли, то ће іой найлепша сиграчка бити, пакъ се сагне, свой кецелякъ разшири, целу њиву заедно съ ратарма плугови и марвомъ у кецелякъ згрне и пуна радости отрчи на планину. Њезинъ отацъ седио башъ за трпезомъ, кадъ она уђе. „Где си ти била, ушта е, и шта си то донела, кадъ си тако пуна радости?“ Девойчица показа кецелякъ. „Шта то толико у нутри гамиже?“ „Сиграчка єдна, одговори девойчица, да видишъ отацъ, лепше ниси

ни ти никадъ видио.“ Съ овимъ речма изгрне изъ кецељка све на трпезу. Кадъ се сташе ратари и плугови по трпези мицати и свој посо далѣ радити, стане девојчица плѣскати одъ радости. Алъ старацъ опазивши то викне срдито на њу: „Заръ е то сиграчка Богъ те невидио, купи одма и носи натрагъ, где си нашла.“ Девојчица стане плакати, али іој неможе. „Ние мени ратаръ сиграчка, викне дивъ озбиљнимъ погледомъ, ни очу да ми гунѣашъ, него купи и носи одма; узао часъ, кадъ би ратаръ свое њиве напустио, остали би и дивови безъ леба, и моро би савъ светъ одъ глади помрти.“

Путникъ и изворъ

Уморенъ на жестокой летнѣга дана врућини нашће путникъ на изворъ. Одъ наглогъ и дугогъ хода беше гола вода одъ зноя, а одъ тешке жеђи готовъ да умре. Кадъ опази изворъ, као найвеће благо да нађе паде на њега и написе. Али нагла ладноћа на озноѣно тело тако га тешко стиште, да одма на землю паде. Проклети отрове викне путникъ, ко би се подъ тимъ лепимъ ликомъ толикой пакости надао. Некриви мене, рекне му благи изворъ; гледни те ливаде са небройнимъ цветомъ и травама, све одъ мене живи, одъ мене се зелени и блиста: види она весела стада, сва се овде пое и небройно твое браће сваки данъ мене благосиља, што ихъ новомъ снагомъ напаямъ. Я самъ на твоме болу сасвимъ невинъ и ако погинешъ самъ си своіомъ непажњомъ и неумерености томе кривъ.

Єдна рачунска игра.

Два ђака добију на поклонъ 30 новчића, 15 е било нови, а 15 стари. Обоица се стану отимати о нове. Онда старији рекне: да пореѣамо све 30 на столъ у коло, па да броимо, некъ сваки 9-ти буде твој докъ 15 неизвучешъ. Млађи пристане. Старији пореѣа, а кадъ млађи стаде свакогъ 9-от вадити, учуди се, кадъ све саме старе извуче. Како су то били пореѣани?

Єдна рачунска задаћа.

Єданъ учитељ запита другогъ, колико има у школи деце, а овай одговори: $\frac{1}{6}$ ние дошло у школу, 20 пишу, 17 рачунаю, 11 клече и 7 су затворени

На то онай одговори: и то е доста деце, алъ я опетъ имамъ 4 више.

Колико е било у свакогъ?

Решенѣ рачунски и други задаћа.

На страни 175 прва задаћа: било е само 8 гусака.

Друга задаћа: било е 4 човека и 16 жена.

На страни 208: било е свега њи троє: дедъ, отацъ и синъ. Отацъ е био уедно и синъ, (старцу деди.)

На страни 224 прва задаћа. Сданъ билионъ новчића чини 10 вияда милиона форинти. Да се сваки данъ потроши 1000 фр. требало би 27945 година, докъ би се све потрошило. Броећи свакогъ минута 120, требало би 15844 године и 53 минута.

Друга задаћа: Адамъ е преживио у 930 година само 29,348,568000, Секунада. Човекъ кои би морао Билионъ Секунада преживити моро би живити 31688 година 32 дана 1 сатъ 46 минути и 40 секунада.

Трећа задаћа: било е свега 58 солдати.

Четврта задаћа: старацъ е имао 69 синъ 40 а унукъ 16 година.

На страни 240. Прва задаћа:

$$50\frac{1}{2} \text{ или } 78\frac{3}{6} \text{ или } \frac{89}{6\frac{1}{2}} \text{ или } \frac{90}{8\frac{3}{6}}$$

$$\frac{49\frac{38}{76}}{100} \quad \frac{21\frac{45}{90}}{100} \quad \frac{4\frac{35}{70}}{100} \quad \frac{1\frac{27}{54}}{100}$$

Друга задаћа: треба ће 12 година пакъ ће бити синъ $31\frac{3}{4}$ а отацъ $63\frac{1}{2}$ године старъ.

Трећа задаћа: пресеци најпре као ове точке, после сваку ту полу пресеци опетъ као ове точке и састави овако да најдуже стране дођу едно на друго.

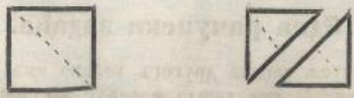

О одношеню учителя према властма.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

Властъ е учителя на нѣгово званѣ поставила; она га у нѣговомъ праву брани и закланя, и она настаява, да онъ свое дужности точно извршуе. Учитељ е дакле дужанъ не само наредбе и налоге власти познавати и што точние извршити, него и пристойно поштованѣ и покорностъ властма свуда и на сваком месту оддавати, кое већъ сама мудростъ владаня одъ нѣга иште, другчие е преступникъ закона.

Али християнски учитељ непокорава се властма збогъ стра законопреступлѣня, нити заради свога споляшнѣгъ благостаня, већъ зато, што е то и божия воля. Онъ добро зна, шта апостолъ Римлянима гл. 13. говори: „Свака душа да се покорава властма, ко е владаю; еръ нема власти да ние одъ Бога, а што су власти, одъ Бога су поставлѣне. Ко се супроти власти супроти се наредби божиіой; а кои се супроте примиће грехъ на себе; еръ властници нису стра чинећима добро већъ зло. Оћешъ ли дакле да се небоишъ власти, чини добро и имаћешъ хвалу одъ нѣ, еръ е слуга божии теби на добро; ако ли зло чинишъ бой се, еръ узалудъ неноси мача, еръ е божии слуга, освотникъ на гнѣвъ ономе, кои зло чини; валя се дакле покоравати не само одъ стра него и по савести.“ То апостолъ говори, а християнски учитељ не само да то зна, него и живи по томе, нити може та правила обићи, а да самъ собомъ, са целомъ наукомъ што е деци дае, и са целимъ званѣмъ своимъ у найвеће противусловлѣ недође; та цело деланѣ нѣгово на покорности е основано; дечия е покорностъ прво условлѣ, да званѣ свое съ благословомъ одправляти може: безъ тога неможе никадъ ништа учинити. Овде се може рећи, да ни едногъ више на свету станя нема, кое тако сасвимъ одъ покорности живи, као учитељи. Па као што онъ одъ свои млађи покорност иште, и безъ те ништа учинити неможе, тако е дужанъ самъ своимъ старешинама покорностъ оддавати, и то не одъ обичая, не изъ показиваня предъ светомъ, него изъ найдублѣгъ увереня и убеђеня. Ако тогъ ние, онда неће ни на свомъ деланю благослова имати, а онда ние ни за одправлянѣ учитељски дужности способанъ и онда нетреба никоме чудо да буде, што светъ нѣгову непокорностъ найстрожие осуђуе.

Християнски учитељ не само да самъ власти поштуе и њима се покорава, него и децу то чинити учи, кое бива не само ономъ навикомъ на покорностъ уобште, што е у школи

пре свега нуждна, него и асненѣмъ сваке прилике, гдегодъ се кога пода, да чувство законитости и реда у деци оживи и освести, било то при приповеданю згодни библични и други приповедака, било при читаню односногъ комаѣа у буквару илъ читанкама, било при писаню и препитиваню односни изречења изъ св. писма и осталихъ, као и сваком даномъ приликомъ показивања или послѣдица, кое изъ непокораваня и преступлѣня закона изходе.

Іошъ ни ту християнски учитель нестане. Онъ зна, да е само онай човекъ земаљскимъ властма своимъ душомъ одань, ко их као божию наредбу сматра, зато гледа да своіой деци властъ ту свакадъ као такову предъ очи ставля; а и радъ тогъ има и примера и изреченя у св. писму довольно, кое за основу употреблява. Али за ради то треба побожна душа и срце, да у том смислу значай власти свати, и треба свете озбильности, да деци у срце улие, да се покорностъ одъ ньи зато иште, што є то божия воля

Кои учитель значай власти са тогъ погледа сватио буде, онъ ће не само све налоге, што се нѣга као учителя тичу вольно и точно извршити и сваком приликомъ у одсудству као и присудству властника ньима све поштованѣ одавати, него ће и све остале наредбе исто тако извршивати и радити и помагати, да се са лепше стране и погледа свате и изврше. Онъ треба да е тогъ увереня, да све наредбе, што их власти чине то изъ пуногъ увереня чине, да е тако по народъ и отачаство найболѣ, єръ ако е ико увидити кадаръ, шта е по цео народъ найболѣ, то су зацело власти, кое све нужде и потребе не само поедини места, већъ целе землѣ найболѣ познаю. Зато ће учитель сваку прилику коя му се пода, то свое уверенѣ и пред децомъ тако показивати и употребити, да исто то уверенѣ и у деци изведе, коимъ ће окромъ верности према господару и покорности властма іошъ и любавъ своегъ отачаства то найблагородние и найпоносние осећанѣ, што га човекъ има, не само самъ на себи показати и засведочити, него исто то и у деци извити.

Како се науче деца на миръ.

(6дно питанѣ за учителѣ.)

У школи є миръ и тушина главно услављ, ако ћешъ у науци успеха да дочекашъ, и ту ние довольно само она споляшня тишина: да никаквогъ шушканя ни метежа нема, да

нико неговори, нешапће, нешушка; него онай унутрашњи душевни миръ, где е душа са свима мислима сабрана и сасвимъ науци, што е учитељ казује, предана.

То свойство — душомъ своіомъ тако стишанъ бити умети, и старинима е людма одъ велике користи, и они е требаю, кадгодъ ће дужу кою беседу да чую, илъ кои дужи чланакъ да прочитаю, и да отудъ што више запамте; а за школске радове тишина е та тако небоходно нуждна, да учитељ мора одма одъ првогъ дана безусловно на то найвећма пазити и подпипошто никоегъ ни найманћгъ немира неодпуштати. А то ће учинити, ако узуме самъ миранъ, самъ сполашнћ и унутрашнћ стишанъ бити. Кадъ учитељ децу било на почетку часова илъ подъ лекциомъ немирну опази, нетреба да виче да псуе и грди, у намери, да тимъ децу стиша, већъ треба одма одъ часа да съ предаванћмъ стане, да заћути, и мирно кои часакъ постои. Што више кои учитељ тада обичай има викати, тимъ већи немиръ међу децомъ изведе; а кои заћути и ћутећи децу погледа, или сасвим озбиљно рекне: „Я іошъ чуемъ да неко немируе“ одма се сва деца утишаю; и онда може предаванћ далћ наставити, па ако опетъ немиръ осети, мора опетъ стати. Покушай и уверићешъ се, да е то врло згодно средство, и нећешъ требати вике псовке ни боя.

Учитељ се има далћ старати, да свако дете свой прописанъ посо ради, и мора децу научити, кадъ кое што казати или показати има, да дигне руку, или кодъ писаћи задаћа таблицу илъ прописъ.

Кадкадъ се деси, пакъ се сва деца узнемире; то бива поводомъ сполашнћ кое вике; тада е найболћ командирати, да сви устану, пакъ онда седну, опетъ устану и седну, и то неколико реда едно за другимъ. То децу онога часа опетъ у миръ сведе, и опомене, да се они на онакомъ месту находе, где нису сами себи оставлћни. У таковомъ случаю викати на сву децу, да се умире, сасвимъ е безъ успеха; башъ тада сваки о себи мисли, да га се то нетиче; далеко више вреди тада, по едногa несташногъ по имениe прозвати.

Нипошто несме учитељ трпити, да деца непрозвана одговараю, да еданъ другомъ доказуе, дошаптава, или да се тада разговараю, осврћу, гураю и т. д. Ако само некомъ пропусти, и само неколико такове деце у школи има, до кои дан ће сва такова бити, едно одъ другогъ види и научи, узъ несташно мора и оно наймирние да се укваси, и бранећи се одъ оногъ

несташногъ неможе да пази, шта се предае, іошъ тужкараюћи се сваки часъ учителя узнемирава и предаванѣ прекида.

Нипошто нетреба трпити, да деца при куцаню разпустногъ часа књиге затвараю, папире и остале ствари спремаю, и тимъ шушкаю и немирую, као да више ништа са учителѣмъ немаю. Али исто тако нетреба ни децу преко одређеногъ часа задржавати. Коју точностъ учитељ одъ деце иште, исту ту треба и самъ собомъ да држи, зато валя науку у одређенъ часъ исто тако точно прекинути, као што є точно и започети валя.

Найпосле, да би се одржао миръ при излазку изъ школе као и при улазку, нуждно є, да учитељ први у школи буде, и онде се за предаванѣ спрема, и да изъ школе последњи излази, онда ће и деца мирно у школу улазећи бити и спремати се, и мирно изъ школе излазити.

Методичнй поступакъ

при предаванію букварске приповедке: „Говори истину!“ под бр. 13.

У овой малой приповедчици ясно є изложена мисао: „Да не валя лагати“ и послѣдице су доста живо, па и наймањой деци сасвимъ понятно представлѣне, тако, да іошъ вештимъ руковођењемъ мораю се деца од нѣ гнушати а тим постаяти: искрени, истинити — прави хрістіяни.

а.) Првый посао био бы, да се лепо, деци найобичнійимъ речимэ приповеди, тако:

Єданпутъ пођу два детета Срданъ и Ранко на воду, и стану се отимати, ко ће пре заитити. Оће Срданъ пре а оће Ранко пре. Докъ су се они тако отимали, ко ће пре заитити, разбію найпосле обоица свов крчаге (ћупе, тестіе), шта ће садъ? нити воде нити ћупе, плачу алъ непомаже; найпосле оду и кући, алъ неоднесу ни воде ни ћупе.

Ово нико ніе видіо, само єданъ старый чича Срећко, али Срданъ и Ранко нису знали, да их когодъ гледи.

Срданъ, како оде кући, запита га отацъ: а ди є вода? ди є ћупа? Срданъ сирома застиди се и спусти главу; отацъ запита: а шта ти є, што не говоришъ? Срданъ плачући найпосле рекне: Молимъ те отацъ, опрости ми, я ћу ти казати све како є было. Докъ смо се я и Ранко отимали, ко ће пре заитити, куцну се некако наше ћупе и разбію. Молимъ те сладкій отацъ само ми садъ опрости, никадъ више нећу тако радити. А отацъ му рекне: зато што си истину казао и одма се покаяо, я ти праштамъ; само одсадъ буди увекъ добаръ.

А шта е Ранко радіо? Башъ кадъ е дошао кући, отацъ му е жито вело, и тако е био жеданъ, да е едва чекао сина съ водомъ. Та ди си већъ за Бога? хе, отацъ! Како самъ я прошао; кадъ самъ се враћао съ водомъ, изађе велико псето предъ мене, а я беж' па беж', докъ найпосле не падиемъ и ћупу не разбіемъ. Башъ кадъ е Ранко говоріо ово оцу, ту се онда деси и чича Срећко, имао е башъ онда са Ранковимъ оцемъ нешто мало посла; како Ранко изговори оцу ову беду, коя га снађе, викне чича Срећко: а што лажешъ, лажљивче едане! па онда самъ чича Срећко приповеди оцу Ранковомъ све по реду како е было

Отацъ, кадъ чуе ово, узме еданъ прутићъ, па ти мога Ранка добро издевета, а хуло! Будъ си разбіо ћупу, тудъ іошъ и лажешъ, па и мене іошъ оћешъ да преваришъ!

Ето вид'те децо, како се неда ништа затаяти!

б.) Дед' Іоване был' ты знао ту приповедчицу мени лепо приповедити? Ко іошъ зна? — тако!

в.) Узмите садъ сви Буквариъ и отворите на страни 34. подъ бр. 13 назите! я ћу читати само до прве точке, а вы сви у себи лепо за мномъ читайте!

г.) Садъ валя едно болѣ дете то исто да прочита, алъ мора добро викати; па едно среднѣ; и іош едно, алъ од лошіи.

д) Добро! кажи ты мени, о коме смо ми ту читали? па шта се каже о њему? Съ кимъ е было? ди? зашто? ели добро то было? да како би добра деца ту радила? и т. д. Све могуће одъ сваке точке испитати.

Овде валя деци све непознато разяснити, и упутити да буду послушна.

е.) Кадъ се прође цела приповедка, овако све точка по точка заедно са гореченимъ, онда прочита учитель целу, разговетно, онако башъ као што се говори, а деца лепо за њимъ читаю.

ж.) Затимъ прозове дете да то исто прочита.

З.) Садъ іошъ едно дете, да е лепо своимъ простимъ речима приповеди.

и.) Добро! Добро! Кажи садъ ты мени, кои е было больи Срданъ илъ Ранко? (Срданъ) Какавъ бы ты волео быти? (као Срданъ) Противъ кое е заповеди божіе Ранко погрешно (дотле су већъ учили 9 и 8 запов.) Како гласи 9. заповедъ? Шта е іошъ тай Ранко радіо? (хтео да превари оца) А какавъ е было Срданъ? (хе, онъ се одма покаяо, ніе лагао као Ранко) На шта е њему радіо отацъ његовъ? (опростіо му, еръ е ка-

вао, да ће бити одсадъ увекъ добар). Тако ће видите и нама Богъ опраштати, ако се будемо одъ срца кајли и више никадъ не грешили. А шта е было са Ранкомъ? (было е бівнъ) А зашто? Ето вид'те тако тврдоглава и лажљива деца пролазе!

і.) Доведенѣ у сношеніе са библичнымъ и букварскымъ приповедкама.

Єли іошъ дигодъ ко тако радіо као нашъ Ранко? Одговори дечіи:

Каинъ, кадъ е убіо свога брата Авеля, па е мисліо да ће моћи и самогъ Бога преварити. (в. библ. бр, 7. 8 и 9).

Јаковъ кадъ е хтео преварити оца свога, да е онъ старіи синъ, и да га тако благослови. (в. библ. бр. 26). То се може и еданпутъ лепо приповедити.

Тако су Іосифова браћа лагали, да су Іосифа зверови растргли. (в. библ. бр. 32. 33.) И та се лепо и врло згодна приповедка може приповедити.

Царъ Фараонъ како е више пута варао Мојсея, да ће пустити Израилтяне (в. библ. 50 и др.)

Отацъ е ямачно казао Ранку, да се неигра путемъ; еръ може разбити ћупе; па єли послушао то Ранко? можете ли се сетити іошъ ков приповедке изъ буквара, како деца нису слушала родителѣ свое, па богме іошъ горе него Ранко прошли?

Како су Мирко и Радовца ишли у воће. „Родителѣ свое слушай“ бр. 7.

Како Петаръ умало што се ніе отровао, неслушаюћи матеръ „Не лакоми се“ бр. 17.

О Добрену, како е добро чиніо, па се ніе покаяо „чини добро, па се не кай“ бр. 10.

Илія, како е моліо за опроштенѣ и покаяо се „Не буди лютитъ“ бр. 15.

Єдна или две могу се томъ приликомъ и приповедити.

к.) Сродна изреченія и народне пословице.

1. О лажи и превари.

Еванђ. Нема ништа сакривено, што се неће одкрити, ни тайно, што се неће дознати. Како хоћете да чине люди вама чинити и вы ньима онако.

Товит. Пази на себе и буди смотренъ при свакомъ кораку твомъ. Што ниси радъ, да теби други чини, немой ни ты другоме.

Мојс. Проклетъ быо, ко слепогъ варао.

Народне половице. Ко ѳдаредъ слаже, други путъ му се неверуе, ако и истину каже. Свако зло изађе на видило. Чини добро не най се: учини зло, надай се. У лажи е плитко дно. (Снегъ не пада, да мори светъ, већъ да свака зверка свой трагъ покаже).

2. О слушаню родителя и старіи, (5. запов.)

Еванђ. Богъ заповеда говорећи: поштуй оца твогъ и матеръ; а ко оца и матеръ не поштуе, смрћу да умре. Ко се Бога боч, тай и свое родителѣ поштуе, и слуша ихъ као старешине свое.

Мойс. Кое очи оца и матеръ непоштую, те валя орли и гаврани да поеду. Ко зло рекне оцу илъ матери, убіенъ да буде.

Народне пословице. Поштуй старіе еръ ћешъ и ты стеръ быти. Поштуй старіе, пакъ ће и тебе твой млађи. Где се старіи неслушаю, ту ни Богъ не помаже. Ко зло чини, нека се добру не нада.

Што су деца више овакови изреченія и пословица до тогъ времена чули илъ писали, сотимъ ће их садъ све више и више погађати.

Напоследку валя узети обећанѣ, да ће се увекъ по той приповедки владати: ако се врлина и доброта каква узноси; а напротивъ чувати, ако е у приповедки црт: краће, лажи или подобногъ каквогъ порока.

Ђорђе Теодоровићъ.
Второкл. приправникъ.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

31. Илій и Самуилъ.

(I Цэрств. гл. 1—6.)

Быяше єданъ човѣкъ по имену Елкана изъ Архатеме са горе Ефремове. Жена нѣгова Анна неимађаше дѣтета, па быяше сѣтна и плакаше. И у Силолу*) стаде предъ Господомъ Богомъ и умилѣна душомъ помоли се Господу и обѣца обѣт (завѣтова се) Господу говорећи: „Адонаи Господи Елои Савваотъ, ако погледашъ на смиреніе (понизностъ) свое службенице, и дашъ ми мушко чедо, то ћу га я теби дати у даръ до смрти нѣгове; вина и никаква друга ниђа одъ когъ се

*) Гдѣ е было у то време скинія свидѣнія, и ковчекъ завѣта Господня.

опити може, неће мов чедо пити, и желѣзо неће дотаннути главу нѣгову (неће се шишати ни бріяти). И она се дуго моляше Богу, а Илія свештеникъ мотріо є на уста нѣна. Она говораше у срдцу своме; само се устне нѣне мицаху, а гласъ се нѣнъ нечуяше, и Илій држаше да є она піяна, па іой рече: „Докле ћешъ ты піяна быти; иди изъ мѣста Господнѣгъ!“ И одговори Анна и рече: Не, господине, я самъ жена у туги, вина и піянства нисамъ пила; него изливамъ предъ Господомъ мою душу!“ И одговори іой Илій: „Иди съ миромъ, Богъ Израилѣвъ нека ти даде твою молбу, кою си ты одъ нѣга просила.

И отиде Анна своимъ путемъ и дође своіой кући, и у свое време роди сына и назове му име Самуилъ (одъ Бога измолѣный), и рече: Єръ самъ га одъ Господа Бога Саваота испросила. И Анна млекомъ питаше сына свога, докъ га неотдои. И кадъ га отдои, одведе га у Силомъ къ Илій и рекне: „Я самъ она жена, што самъ предъ тобомъ стаяла, и молила се Богу за ово дѣте. И Господъ ми даде што самъ просила у нѣга, па зато га я опетъ даемъ за све дане живота нѣгова на службу Господу!“ И поклони се тамо Анна Господу Богу. И оставише родитељи Самуила предъ Господомъ, па отидоше кући у Армателу; а дѣте служаше Господу предъ лицемъ Илія свештеника.

Синови Илійни бяху врло неваљали, и неповнаваху Господа. И грѣхъ њиховъ бяше врло великій предъ Господомъ Богомъ, єръ због њи люди презираху и саму жртву Господню.

И Самуилъ служаше предъ Господомъ као дѣте, и бяше опасанъ ланенимъ нарамникомъ, и мали огртачь (стихаръ) начини му мати, и доносаше му га кадъ долазаше съ мужем своимъ принети жртву. И Самуилъ се узвеличи предъ Господомъ Богомъ.

Илій врло остари, и чуе за све зло што чине нѣгови синови, па имъ рекне: „Синови мои, то ніе добаръ гласъ што чуемъ о вама; и синови непослушаше гласа отца свога.

А дѣте Самуилъ напредоваше, и бяше благъ предъ Богомъ и предъ людма.

И Самуилъ спаваше у цркви Господньой, и зазва Господъ: „Самуиле Самуиле;“ А онъ рече: „Ево ме!“ И отрча къ Илій и рече: „Ево ме, што си ме звао!“ А Илій рече: Я те нисамъ звао иди па спавай. И онъ оде и заспа.

И Господъ опетъ зазва: „Самуиле, Самуиле!“ И Самуилъ устаде и отиде Илій по другій путъ, и рече: „Ево ме, што си ме звао!“ А Илій рече: „Нисамъ те звао чедо мое, иди па спавай!“

И призва Господъ Самуила по трећій путъ, и онъ устаде, па оде къ Илій и рече: „Ево ме, што си ме звао!“ И позналде Илій да Господъ призива Самуила, и рече му: Иди па спавай чедо, и ако те опетъ узове онай што те е звао, а ты реци: „Говори Господе, слуга те твой слуша.

Самуилъ отиде и спаваше на своме мѣсту. И дође Господ и стаде и зазва га опетъ као и пре: „Самуиле, Самуиле!“ И рече Самуилъ: „Говори Господе, слуга те твой слуша!“ И Господъ рече: Я ћу одмаздити на дому Илійномъ невалялства нѣговихъ сынова, за кое е онъ знао, да су псовали Бога, па ихъ ніе каштиговао!“

И спаваше Самуилъ до ютра, и урани у ютро и отвори двери храма Господнѣгъ, и бояше се Илійю казати. И рече Илій къ Самуилу: Самуиле, чедо, шта ти е речено, немой то одъ мене таити. И каза му Самуилъ све, и не утаи одъ нѣга ни одне речи. И рече Илій! „То е самъ Господъ, нека чини што е нѣму угодно!“ —

И узеличенъ бы Самуилъ, и Господъ бѣше съ ньимъ, и позна савъ Израиль одъ Дана до Вирсавіе,*) да е Самуилъ правый пророкъ Божій.

И сабраше се иноплеменици (филистимяни) противъ Израиля на ратъ, и изиђе имъ Израиль на сусретъ, и борише се иноплеменици са Израильтянима, и падоше юнаци Израилѣви и убіени быше у бытки на полю 4000 людій. — И послаше люди (што воеваху) у Силомъ и узеше отуда ковчегъ завѣта, и обадва сына Илійна Офни и Финеесъ быше съ ковчегомъ Божіимъ. И када дође ковчегъ у станъ узклицаше савъ Израиль гласомъ великим. И уплашише се иноплеменици и рекоше: „Богови су дошли къ ньима у станъ. Тешко нама!“ И быше се опетъ съ ньима, и побѣђени быше люди Израилѣви, и побѣже свакій своіой кући, и паде одъ Израиля 30,000 людій. И узетъ бы ковчегъ Божіи, а обадва сына Илійва Офни и Финеесъ умреше. И данъ човѣкъ изъ рата бѣгаюћи дође тай данъ у Силомъ и разтрза хальине своя, и прашина бѣше на глави нѣговой. (бѣше земльомъ посуо главу,

*) Одъ северне па до южне границе землѣ Израилске. —

у знакъ туге и несреће). И Илій сѣђаше на своіой столици кодъ врата гледаюћи на путъ, єръ срдце му бѣше у страви за ковчегомъ Божіимъ. И човѣкъ доће у градъ казуюћи, и повика савъ градъ. И чу Илій гласъ јука, и рече: Шта значи ова вика? А Илій имаћаше 98 година и очи његове изнемогоше те немогаше видѣти. И човѣкъ онай рече Илій: „Побѣгоше люди Израилѣви испредъ лица иноплеменика, оба твоја сына умреше и ковчегъ Божіи отетъ е. И када онъ спомену за ковчегъ Божій, тада паде Илій са столице натрагъ, и сломи хрбатъ (леђа, потилякъ) и умре, єръ беше човѣкъ старъ и тежакъ. А онъ суђаше у Израилю 40 година.

И узеше иноплеменици ковчегъ Божіи и однесоше га у Азотъ, у храмъ Дагоновъ, и метнуше га близу Дагона (кип кога су за Бога почитовали). И кадъ Азотяни сутра у ютру у храмъ уђоше, нађу Дагона где лежи на земљи предъ ковчегомъ Господњимъ. И они узеше Дагона и метнуше га на свое мѣсто. И сутра данъ нађоше опетъ Дагона на земљи предъ ковчегомъ Господњимъ, а глава Дагонова и обадве ножне стопале, и обадва ручна длана бѣху одсѣчена.

И посѣти Господъ иноплеменике многимъ неволяма због ковчега, и они га непосредку послаше натрагъ сыновима Израилѣвима. — И сабраше се сынови Израилѣви у Массифату,*) и постише тай данъ и рекоше сагрѣшисмо предъ Господомъ Богомъ! И суђаше ту Самуилъ.

И чуше иноплеменици да се сынови Израилѣви скупили бѣху у Масифату, и пођоше њихове војводе противъ Израиля. И убояше се сынови Израилѣви и рекоше Самуилу: „Не ћути! него се еднако моли за насъ Господу Богу нашемъ, да насъ избави изъ руку иноплеменика. И принесе Самуилъ Богу жртву, и сбунише се иноплеменици и погнаше сынови Израилѣви иноплеменике, и неусудише се више доћи у предѣле Израилѣве. И судяше Самуилъ у Израилю, све дане живота свога.

---

32. Саулъ првый царъ Израильскій.

(I царств. 8—15.)

Када Самуилъ остари, постави онъ сынове свое да суде Израилю. И непођоше сынови путемъ његовымъ него нагнуше за лакомствомъ, и примаху дарове, и занемарише правду. И до-

*) На мапи школской: Mispah.

ћоше старешине Израилѣве къ Самуилу у Арматему, и рекоше му: Ево ты си већъ остаріо, а сынови твои неиду по твоме путу; зато постави намъ сада цара да суди надъ нама као што суде цареви надъ другимъ народима. И недопаде се Самуилу што рекоше: дай намъ цара да суди надъ нама. И помолисе Самуилъ ка Господу, и Господъ рече Самуилу: Послушай гласъ народа у свему што ти рекоше; ѣръ они нису увредили тебе, него су увредили мене; ѣръ имъ ніе мило, да я надъ њима царуемъ.

И бѣше човѣкъ одъ племена Веніаминова, коме е было име Кисъ, и у овога бѣше сынъ Саулъ, раменомъ висшій одъ свію людій. И изгубише се ослови Кисови, и рече Кисъ къ Саулу: „Узми са собомъ єдногъ момка и идите па тражите ослове!“ И проћоше гору Єфремову и ненаћоше ослове, и када дођоше у землю Сифову,*) тада рекне момакъ Саулу: „Ево у овомъ граду има єданъ славанъ Божій човѣкъ; све што онъ каже, то се сбуде; хайдемо тамо; онъ ће намъ казати путъ, коимъ намъ ићи ваља!“ И Саулъ му рекне: „Добро говоришъ, хайдемо тамо!“

Господъ е био Самуилу на єданъ данъ пре тога казао: „Я ћу сутра послати теби човѣка одъ племена Веніяминова да га помажешъ за цара надъ свима моима людма, и тай ће избавити моє људе изъ руку иноплеменичкихъ (филистимянскихъ). И када виђе Самуилъ Саула, где къ нѣму иде, тада му рече Господъ: „Ето то е онай за кога ты рекохъ, да ће надъ моим людма владати.“ И приближи се Саулъ къ Самуилу на средъ града, и рекне: кажи ми кое е домъ прозорљивца. (видовитогъ човѣка, пророка)? А Самуилъ одговори Саулу; Я самъ тай; нестарай се за изгубљене ослове; они су већъ нађени; али оно, што е найкрасніе у Израилю, намѣнѣно е теби и дому отца твога! И сутра данъ изведе Самуилъ Саула у єданъ део града и узе сасудъ са уљемъ, и поли по глави Саула, и полюби га, па му рече: Господъ Богъ те е помазао на царство, и ты ћешъ владати у народу Господњемъ, и спастићешъ га одъ непріятеля, и ово помазанѣ нека ти буде за знаменѣ (знакъ), да те е Господъ помазао за кнеза надъ своимъ наслѣдствомъ. И сићиће на тебе духъ Господњій; па ћешъ ты другій човѣкъ постати.

И заповѣди Самуилъ свима людма да дођу ка Господу у Массифатъ, и ту изабраше Саула за цара и рекоше: „Живіо

*) Где е пророкъ Саулъ пребывао.

царъ!“ Али нѣки разуздани люди говорише: Шта, заръ ће намъ тай помоћи? и безчестише Саула, и дарове му недонесоше.

И изиђоше синови Израилѣви противу Амонитяна, и ударише на Амонитяне врло рано у ютру, и побише ихъ и распудише тако, да ни двоица неосташе заедно. И рекоше люди къ Самуилу: „Гдѣ су садъ тіи, што нехтѣдоше да Саулъ надъ нама влада? Дай, да ихъ садъ све потучемо!“ Али Саулъ рекне: „Данасъ нека небуде нико убіенъ; еръ е Господъ дао данасъ спасенје у Израилю!“

И рече Самуилъ къ Саулу: „Иди и порази Амаликовъ народъ, и непоштеди нѣга, нити ишта што е нѣгово!“ И порази Саулъ Амеликовъ народъ, и ухвати њиховога цара жива, и сачува нѣга и све добре овце и биволе и ѳло и хаљине, и све што е было лѣпо и угледно, а само оно, што е было худо, даде утаманити. Тада рече Господъ Самуилу: Жао ми е што помазахъ Саула на царство; еръ се окреноо одъ мене, и ніе испуніо мое заповѣсти!“ И ожалости се Самуилъ и моляше се сву ноћъ ка Господу за Саула, и уставши сутра данъ у ютру рано поће, и доће къ Саулу. И Саулъ му рече: „Благословенъ да си ты предъ Богомъ. Я самъ онако урадіо, као што е Господъ казао!“ А Самуилъ му рекне: Какво е то блеянѣ оваца и муканѣ говеда што до моихъ ушію допире?“ Саулъ одговори: „Я самъ дотерао овамо найболѣ овце и волове што е народъ сачувао, да ихъ принесемъ Богу на жртву, а све остало самъ потукао. А Самуилъ му рекне: „Ниси лъ ты био маленъ пред Господомъ, и ніе ли тебе Господъ поставіо за властелина надъ племенима сынова Израилѣвыхъ, и помазао те за царa? Зашто дакле ниси послушао гласа Господня, него си се на плячку полакоміо, и учиніо зло предъ Господомъ? Заръ су Господу угодне жртве и приноси тако, као што му е угодна послушность? Та послушность е боля одъ жртве, и покорность е пріятнія него сало овнуйско! Као што е грѣхъ чаранъ (врачанъ), тако е грѣхъ и противленъ; и као што е грѣхъ идолослуженъ, тако е и непокроность. Зато дакле, што си ты презрѣо гласъ Господньій, презреће и тебе Господъ, и ты нећешъ быти царемъ у Израилю!“ И окрене Самуилъ лице свое да поће, и ухвати Саулъ за окрајакъ негове хаљине, па ю подера. И рече къ нѣму Самуилъ: Тако раздире Господъ царство Израилѣво изъ твоихъ руку, и датће га болѣму одъ тебе.

И отиде Самуилъ у Арматему, и ніе више видіо Саула до свое смрти.

Крчагъ суза.

(Народна приповедка.)

Била една мати и дете, и мати є то єдиче дете радше имала негъ свою душу, ніе могла безъ њега живити, ни по часка бити. Тада дође нека велика болештина и многу децу помори пакъ и то єдиче увати, и дете се на смртъ разболе. Три дана и три ноћи седила є мати и све плачући Бога молила, да іой Богъ спасе єдиче; али болештина непопусти и дете умре. Тешка жалостъ свали матеръ, коя садъ остаде сама никога више на свету свога неимаюћи; она некте ни єсти ни пити, него оста данъ и ноћъ плачући и свое дете вичући. Тако у трећу ноћъ седећи на истомъ ономъ месту, где іой издану дете, а одъ бола и жалости готово обнезнанћена, на єдаредъ се отворе врата и мати се чисто устрави кадъ свое дете опази. Али дете небеше као на овомъ свету, већъ у анћела претворено, пак невино па свою майку гледећи, и крчагъ єданъ пунъ препунъ на руци држећи майки рекне: мила майко, немой плакати замномъ; ево већ пунъ крчагъ твои суза, што их замномъ проли; анћео плача овде нхъ накупи, крчагъ є већъ пунъ препунъ, пакъ ако ішшъ єдну сузу проливши, крчагъ ће се пресути, и онда ти майко нећу више ни у гробу мира ни у оном животу спасеня имати; а твое є дете на добромъ месту, у добрим рукама, са анћелима заедно, пакъ немой више майко, немой плакати.“ То рече и нчезе и више се непоказа, и майка се заради своґъ детета стиште и више ни єдне сузе непусти, докъ іой срце непрепуче, те и нћ са овогъ света нестаде.

Правила за чуванћ здравля.

(Употребити за диктанда.)

Чистъ воздухъ є прва рана и снага живота, а нечистъ отровъ и убиство.

Нечистъ є воздухъ гньздо и лего найопачни болештина и помора.

Воздухъ слободанъ и отворен увекъ є чистни негъ заптивенъ и затворенъ.

Здравьи и дуговечнии є, ко се на полю бави, негъ ко по затворима седи.

Кои люди найдуже живе? Кои се найвише на слободномъ воздуху баве.

Што више светлости, то болѣ по здравлѣ и дугъ векъ.

На светлости бавлѣћи се сви су здрављи и веселии, а у тами сви бледи и трули.

Здравлю већма шкоди яка врућина и разпараванѣ, нег зима.

Никадъ ниє дуговечанъ био, ко се съ малена топлотомъ разнежио.

Сувише претопляванѣ размлитави и ослаби найснажниєга.

Ко ће здрав и яки да буде, нек с малена на зиму стврдне.

Ко ће да му зима нешкоди, нека обикне на ню.

Ко ће на зиму да стврдне, некъ се сваки данъ ладномъ водомъ пере.

Ништа толико неочеличи, као сваки данъ ладно пранѣ и трвенѣ.

Ладно тушованѣ оснажи мало по мало и найслабиєга.

Пранѣ и купанѣ у ладной води по здравлѣ и снагу неизплећено є.

Зло пролази, ко зноянъ у ладну воду улази.

Бирай место где ћешъ се купати, ако ниси радъ главомъ платити.

Одећа є и обућа да заклони тело, а не да га стеже и тишти.

За младежъ су много болѣ ладниє аљине нег сувише топле.

Кои се найвише утопляваю, найвише и страдаю.

Главу валя већма одъ врућине чувати него одъ зиме.

Главу и вратъ валя найлакше покривати, пакъ ћешъ найманѣ одъ њи патити.

Топле капе и жестоко сунце више є деце съ главе убило, негъ зима.

Тесно є одело многу женску пре времена у гробъ свалило.

Зноянъ аљине са се збацати и безобзирке се разлађивати, многи є главомъ платио.

Влажну одећу и обућу ни по часа на себи нетрпи.

Чувай се одъ влажногъ времена више негъ одъ ладногъ.

Неиди ни съ яке зиме напречацъ врућини, а іошъ манѣ съ врућине на зиму.

Чистоћа є іошъ єдно здравлѣ.

Чистоћа продужує векъ а нечистоћа скраћує.

Нећистоћа є гадъ и смрадъ, трулежъ, болестъ и пропастъ.

Ко се найвише знои и прля, треба да се найвише пере и умива.

Опери се сваке неделѣ млакомъ водомъ и добро сапуномъ и оштромъ крпомъ орибай.

Пери се и пресвлачи што чешће можешъ, да здрав будешъ.

Удесанъ є станъ по здравлѣ и дугъ векъ сила вреданъ.

У повишемъ пределу и згодномъ положеню у брду дуже се живи негъ у низи и долу.

На сувимъ обалама већи река дуже се живи него низъ баре и прашину.

Бежи изъ затворени собица као изъ гробница.

У собама сувимъ сунчанимъ и високимъ дуже се живи него у мрачнимъ, ниским и низъ смрдљиве одае стоећимъ.

Влажна, мрачна и ниска собица готова тамница и гробница.

Казаматски подрумеки и остали подземни станови, то су већъ за живота раке и гробови.

Умереностъ у єлу и пићу главно є условлѣ за здравлѣ и дугъ векъ.

Єди само докъ гладъ незаситишъ, и пи само докъ жеђъ незагасиш.

Више люди умре одъ єла и пића, негъ одъ глади и жеђе.

Више се люди удави у вину и ракии, него у води.

Ние пробитачно єло и пиће ни врло врело, ни врло ладно.

Єла и пића люта и разпаљива увекъ су шкодљива.

Дражљива и разпаљива єла и пића колико крвъ разпалюю, толико векъ скраћую.

Што є кое єло простие то и здравие.

Ранећи се зелѣмъ и воћемъ дуже се живи негъ месомъ, и повећи добромъ водомъ дуже, негъ якимъ и силовитимъ пићама.

Ко ће найслаће да еде, некъ нееде докъ неогладни.

Здравие и дуже живи ко уобичаи залогае добро жватати, негъ живо гутати.

Ко се єлом претовари, валя после да изгладуе, ако ће добро да проће.

Наравъ є само воду за пиће наредила.

Потражи найболю пияћу воду и пи є увекъ тазе ваћену.

Устаяна є вода тако неваляла, као и трула и шугава.

Уобичаи съ ютра и вечера добре воде мало и повише пити, то блажи и снажи, разтвара и отвара, то найболѣ крвъ чисти и одъ многи зала сачува.

Ко се зноянъ и задуванъ ладногъ пића найслаће наши, найвећма одкия и силанъ главомъ плаћа.

Зноянъ и уморенъ неши ладна пића, еръ ти неће напой бити већъ болестъ.

Зноянъ на ладну землю легати и зноянъ ладно пиће пити, може найячегъ убити.

Ни єданъ пиянацъ ниє дугогъ века био, сви пре времена мањкаю.

Радъ є главно условлѣ за здравлѣ и дугъ векъ.

Радини люди сви су снажни и поносни, а лењи сви трули и никакви.

Сладко одспавати вреди више нег сладко се наести и напити.

Пре умори неспаванѣ него гладъ и жеђ.

Нема сладка сна безъ умора, ни сладке наести безъ глади.

Слаће спава, ко се пре спаваня ладномъ водомъ умива.

Ко рано леже и рано устае и здравлѣ у дуже живи, негъ доцно лежући и устаюћи.

Спаваћа соба треба да є простарания и ладния, чистия и више ветрена негъ икоя друга.

Нешуштай никоєгъ зла на се, већъ одма чимъ осетишъ немоћи тражи.

Гладъ и жеђъ и ситостъ, уморъ и сањивостъ, зима и врућина, стега и тисканѣ и сва остала осећаня, то су чувари здравля; ко на њи пази, найсретние пролази.

Свака є неумереностъ душманинъ тела и душе.

Страсти су найвећи душмани здравля и живота; готово сви люди, што пре времена умиру съ овогъ умиру: врло редко съ друге кое кривице.

Весела наравъ продужуе векъ а невесела скраћуе.

Поштенѣ и поносъ векъ продужуе, а непоштенѣ га скраћуе.

У време реднѣ валя се већма чувати негъ другчие, ко ће да сретно проће.

Паметно владанѣ у време реднѣ многогъ одъ пропасти сачува, а нечуванѣ силногъ у гробъ свали.

Коме є здравлѣ и дугъ векъ мно мора се у болести іошъ мудрие владати него за здравля.

Вештъ лекаръ сачува животъ и продужи векъ, а бабске лекарине силногъ у гробъ свале.

Ко ће дуго да живи, валя уредно да живи.

Єдна рачунска задаћа.

Отацъ купи орая, и исто толико лешњика, и подели деци. Свакомъ детету даде по 12 орая и іошъ му преостане 48, и свакомъ по 15 лешњика, и преостане му 15. Колико є свега имао орая лешњика и деце?

Како научи школа децу на чистоћу?

(Једно питање за учитеље.)

Чистоћа є іошъ єдно здравље; нечистоћа є найгадния болестъ. Чистоћа є главно средство снаге и дугогъ века; нечистоћа є трулежъ и свали найснажнијега. Чистоћа є прво и найглавније средство лепоте, нечистоћа є гадъ и смрадъ. Чистоћа є найвећа штедня, а нечистоћа найвеће разпикућство и пропастъ. Чистоћа є огледало душе и знакъ нѣзиногъ поноса; нечистоћа є знакъ крайнѣ леѣности и немарнѣ, грубости и безстидности; она дае повода свакоме и о чистоћи душе и мисли сумняти се. Чистогъ човека мило є видити, онъ є свудъ радне примљенъ, ако ће найнезнатнии бити, сваки га омили и поштуе; о нечистогъ немари се нико ни очешати, и ако ће другчие найпризнатии човекъ бити, свакъ га се клони и гади на њега. У чистоћи се сваки пријатно осећа, сваки є у њой одма некуда веселии, разположенији, поноснији; нечистъ се мора самъ одъ себе стидити. О чистоћи вели єданъ мудрацъ: Ко є кадаръ дивљи народъ до чистоће довести, тай є найвећу препону у изображеню тогъ свладао. Чистоћа є іошъ у найстарија времена толико уважена милина била, да су є сви законодавци у религиозу церемонию узели. Децу валя дакле одма съ малена на чистоћу тела и одела привикавати и притезати, и одма имъ съ малена сваку нечистоћу, коягодъ се избећи и одклонити може огадити. Ово треба већъ родитељи да учине, пре негъ што є дете до школе дорастло; алъ што ови запусте, то мора школа домирити, накнадити. Што више деца особито простачка и сиромашка прилику имаю било у игри или ванъ нѣ упрляти се, и што имъ манѣ њихови родитељи и домаћи на чистоћу пазе и манѣ децу на чистоћу притежу, то више мора учитељ настојавати и съ найвећомъ строгостн и іогунствомъ, ако се тако рећи може, той самъ изъ голе леѣности и немарнѣ пзтичућой склоности на нечистоћу свудъ гдегодъ се укаже насупротъ њи, ако ће децу на чистоћу да уобичаи, и тимъ све те горепоменуте по тело и душу убитачне послѣдице нечистоће одъ њи одклони, а све оне благотворне послѣдице чистоће њима набави.

Шта има у томъ погледу учитељ чинити?

И овде као и свудъ дужанъ є учитељ своимъ собственимъ примеромъ предходити. Онъ треба да є огледало чистоће деци своіой. Нечистоћа на нѣму осрамоти му сваку речъ, ако ће найснажнија бити, кою о чистоћи предъ децомъ проспе. Кадъ чистоћа никовгъ трошка неиште, већъ само пажнѣ и атања за

њомъ, то може и найсиромашнији чистъ бити. Нека є одећа и обућа колико му драго стара, нека є и окрпљена, чиста може вавекъ бити, и чистоћа ће іой цену подићи, а нечистоћа найновију и найскупоцнију понизити. Нечистъ и необученъ предъ децу излазити, знакъ є крајне безстидности. У папуча и у кошуљи у школу предъ децу долазити законом є забрањено. Учитељ є у школи у своіой найсвечанніой служби; ко ту толишно малоуважава, да є необученъ и упрљянъ свршује, ние те службе достоянъ, и ваља му є одма одузети, не само съ непоштованя исте, него што ће тай сву децу укварити.

Како на себе исто тако има учитељ пазити и на целу околину свою: на школско заданіе и придворъ, све стае и зграде, а особито на школу и нѣзине опреме и намештае; єрбо є све сведокъ, колико онъ чистоћу люби и уважава, сведокъ колико поноса има. Школа є свето место, а учитељ свештеникъ те светинѣ, пакъ треба како у нутри тако и споляшње да ликъ те светинѣ на себи носи. Узалудъ ће учитељ одъ деце чистоћу изтраживати, ако є самъ на себи небуде носио; узалудъ световати ихъ, ако небуду деца на нѣму и око нѣга прво видила, како є пази и уважава. Предъ децомъ су речи безъ дела празанъ ветаръ. Што виде то чине, што чую то пролеће. А онаи изговоръ, да неће обштина школу да му обели и ориба, знакъ є само нѣгове немарнѣ; коигодъ мисли, да се тимъ извинює, люто се вара; онъ самъ себе издае, срамоти и обтужує, а не извинює; такове ће ситнице и деца извршити, кадъ се само свойски и своимъ начиномъ зауэму, а некмоли отреситъ и волянъ човекъ.

Школски законъ прописує, да учитељ пазити има, да є школа чиста, да ни єдно дете неполази одъ куће прляво, неумивено, него чисто опремљено; улазећи у школу, као и у цркву да се одъ кише, снега илъ праха отресе и каоне ноге предъ врати очисти; да се ни єдно дете неусуђує школе ни школске опреме прляти и шарати или нечистоће уносити; да се никое неусуђує туће ствари илъ єданъ другогъ прляти, и ако би ков што упрляло, да има очистити и каштигу примити. На све ово има учитељ строго пазити, децу найпре о свему поучити, посветовати, обавестити, и што є найглавније само прво неколико дана строг бити, док га деца сазнаю, на што найвећма пази, и има улазећу у школу децу дочекати, прегледати, и неумивену одма над чинію воде отерати, да се умие, илъ самъ уватити, пакъ умити и очешљяти; пакъ ако поле стида у деци и родитељма било буде, зацело неће више нужде имати то чинити. Вашљиву децу ваља

одма одъ остале деце одлучити, илъ одма кући вратити и запретити, да више таково недоће, еръ ће до коже ошишано бити. Ако укоръ непомогне, онда се има учитељ на родитеље саме обратити, и тешко ће тако безстидни људи бити, да ће и даље тако децу занемаравати. Исто тако валя шугаву децу одма кући вратити, ни часа ихъ међу осталомъ децомъ нетрпити.

Чистоћа илъ нечистоћа дечия види се іошъ болѣ на њиовимъ школскимъ опремама, на таблицама, књигама, прописима: на то има учитељ іошъ строжие пазити, и децу одма, чимъ є найманю нечистоћу опазио опоменути, научити, а после сгодно и каштиговати; има децу научити и показати имъ како ће, ако лебъ илъ вестива заедно съ књигама у торби доносити мораю, ове одъ оногъ одлучити, да се непрљаю, и има кадкадъ тобре прегледи и истрести дати, и у нечистима закратити књиге доносити. Исто тако има на свима писменимъ и красописнимъ било школскимъ илъ домаћимъ задаћама дечинмъ найстрожие чистоћу пазити, и ништа никое као израђене непримити, докъ ние и чисто израђена; а ту непомаже нечисте прописе илъ табле само плайвазомъ илъ мастилом превући, или изъ књиге издерати, него строго за вратъ стати, да є на очигледъ чисто израдити има: уопште мора учитељ на себи и на своимъ радняма чистоћу показати, да деца виде, како чинити имаю, и има строг бити на сваку найманю нечистоћу, ма у чему се та показивала и за тимъ одма съ почетка стати и тврдо децу стегнути, и може уверен бити, да ће то врло лако и часомъ за руком доћи.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

33. Самуилъ помазуе Давида на царство.

И рече Господъ Самуилу: „Докле ћешъ ты плакати за Сауломъ, кога самъ я поништіо, да небуде више царъ у Израилю? Напуни рогъ твой улѣмъ, и иди, я те шиљемъ у Витлеемъ ка Єсеу, еръ єдногa између његовихъ сынова изабрао самъ за цара!“ И дође Самуилъ у Витлеемъ, и уплашише се старешине градске и изиђоше му на сусретъ на рекоше: „Єли овай долазакъ миръ? (Носилъ намъ миръ твой долазакъ?) А онъ одговори: „Миръ є: я дођохъ да принесемъ жртву Господу Богу!“ И освети Єсея и његове сынове, и призва ихъ ка жртви (на богомолю). И приведе Єсей седамъ сынова своихъ къ Са-

мунлу, и рече Самуилъ: „Господъ ніе ни єдногъ одъ овыхъ изабрао. Имашъ ли ты іоштъ ковга сына?“ А Єсей одговори: „Имамъ єдногъ, алъ тай е маленъ, ено чува овце на пашняку!“ И рече Самуилъ: Пошльи по нѣга, па га доведи овамо. И посла Єсей, и уведе Давида, а онъ бѣше руменъ, лѣпыхъ очію, и блага изгледа. И рече Господъ Самуилу: „Помажи Давида, єръ е онъ добаръ!“ И узе Самуилъ рогъ съ улѣмъ и помаза Давида, и духъ Господньій ношаше се надъ Давидомъ одъ тога дана. И отиде Самуилъ натрагъ у Арматему.

И одступи одъ Саула духъ Господньій и мучаше га духъ лукавый, и рече Саулъ къ своимъ слугама: „Нађите ми човѣка, кои лѣпо пѣва, па ми га доведите!“ И одговори єданъ одъ слугу: Я самъ видіо Давида сына Єсеевога изъ Витлеема; тай уме пѣвати, разуманъ е, юначанъ, мударъ на рѣчма а лѣпъ по изгледу, и Господъ е съ њиме; и посла Саулъ гласоношу ка Єсею и поручи му: „Пошльи ми твогъ сына Давида што ти е кодъ оваца!“ И дође Давидъ къ Саулу и служаше предъ њимъ и радо га имађаше Саулъ, и бѣше му Носилацъ оружія. И када лукавый духъ нападаше на Саула, тада узимаше Давидъ гусле и свираше своіомъ рукомъ, и тако се опорављаше Саулъ и беше му болѣ, и лукавый духъ одступаше одъ нѣга.

34. Давидъ и Голіятъ.

И сакупише Филистимяни свою войску на борбу, и стаяху на гори съ єдне стране, а Израильтяни стаяху на гори съ друге стране, а єдна долина бияше међу њима. И изиђе єданъ якъ човѣкъ изъ окола Филистимянскога, по имену Голіятъ, а висина нѣгова бѣше 6 лаката и єданъ педаљ. И мѣденый (бакреный) шлемъ бѣше му на глави, на прсима оклопъ съ токама, а на голеницама имађаше мѣдену обућу, и на рамену штитъ. И онъ стаде предъ околомъ Израильевымъ и повика: Зашто изиђосте вы сви да се съ нама біете. Ето я самъ Филистимянинъ, а вы сте Єврси Саулови. Изаберите себи єдногa човѣка, па нека дође къ мени, и ако ме онъ надјача, онда ће мо сви мы быти ваше слуге, а ако надјачамъ я нѣга, онда ћете вы быти наше слуге, и нама ћете служити. И када чу Саулъ ове рѣче уплашисе и онъ и савъ Израиль съ њиме. И долазаше Филистимянинъ свако ютро и свако вече являюћи се предъ Израильтянима за 40 дана.

И быяху три брата Давидова у войсци Сауловой, а Давидъ пасаше овце отца свога у Витлеему, и отацъ Єсей рекне Давиду: Узми брашна и леба па иди у станъ къ своіой браћи, и

однеси 10 сираца на подай тисуѣнику, и походи браћу твою, на се онда врати да самном субату проведешъ. И устаде Давидъ и оде у войску и поздрави се съ браћомъ своіомъ. И докле іошъ онъ съ њима говораше, а изъ окола Филистимскогъ изиђе Голіятъ, и чимъ га Израильтяни опазише, поплашише се и побѣгоше, па говорише: „Видисте ли овога човѣка, што долази да грди Израиля, и ако се когодъ наће на га убіе, тога ће царъ усрећити великимъ богатствомъ и даће му кћеръ свою за жену. И пыташе Давидъ оне, кои съ њиме бяху: „Шта ће се учинити са онымъ човѣкомъ, кои убіе оногъ Филистимянина, и скине погрду са Израиля?“ И рекоше му люди тако и тако, и одведоше га предъ Саула. И рече Давидъ Саулу: „Слуга є твой радъ да се бори са овымъ иноплеменикомъ!“ Саулъ му рекне: Неможешъ се ты съ иноплеменикомъ борити; єръ ты си іошъ дѣтићъ, а онъ є борацъ одъ своє младости. А Давидъ одговори Саулу: Докъ є слуга твой чувао овце отчине, па кадъ є дошао лавъ или медвѣдъ и украо изъ стада овцу, я самъ трчао за њимъ, и біо га, и изтргао овцу изъ нѣговихъ уста, а ако се противіо, я самъ га за гршу ухватіо и угушіо; па заръ я нећу моћи поразити овога иноплеменика, кои никодашто недржи войску Бога живога; Господ Богъ, кои є мене избавіо одъ лава и одъ медвѣда, избавиће ме и одъ овогъ иноплеменика. И рече Саулъ Давиду: „Иди и нека Господъ Богъ буде съ тобомъ. И обуче Саулъ Давида у одећу юначку, и даде му шлемъ на главу и опаса га своимъ оружіемъ. Давидъ пође у оружію тамо и овамо, и уморисе, єръ небѣше на то навикнутъ, и узеше одъ нѣга то. А онъ узе у руку свою палицу, и изабра себи петъ гладкихъ камена изъ потока, и мете ихъ у пастиреску торбицу кою ношаше, и узме свою праћку у руку, и пође предъ иноплеменика. И виђе Голіятъ Давида, и рече: Заръ самъ я псето, кадъ идешъ противъ мене съ палицомъ? Ходи къ мени, па ћу дати тѣло твоє птицама небеснима. И рече Давидъ ка иноплеменику: „Ты идешъ противъ мене съ мачемъ, съ копльемъ и штитомъ, а я идемъ противъ тебе у име Господа Бога Саваота, кога ты никодашто недржишъ!“ И пружи Давидъ свою руку у торбицу, и извади єданъ каменъ, и мете га у праћку, и баци праћку, и удари иноплеменика у чело, и паде Голіятъ лицемъ на землю. И дотрча Давидъ брзо, и стаде надъ њимъ, и извуче мачъ изъ нѣговихъ нѣдара, и умртви га и одсѣче му главу. И видише Филистимяни, гдѣ погибе њиховъ юнакъ, и бѣжаше. И погнаше юнаци Израильеви и юдини Филистимяне.

Талиръ.

Неки господаръ имађаше слугу, кои врло жестокъ и лютъ човекъ беше, и за сваку ситницу одма у срдню долазаше и тада найгрће псоваше. Господаръ га често опоминяше, да се умера и баръ изъ почитаня Бога да свой гнѣвъ удржава, али овай веляше: „то ми ніе могућно, така ми е наравъ, одма се разсрдимъ, пакъ онда ни самъ незнамъ, шта радимъ.“

Єдаредъ дође господаръ и слуги рекне „Ђуро — то беше име слузи — ево овай талиръ, а ћу ти га поклонити, ако се само єданъ данъ узможешъ одржати да непсуешъ.“ — Ђура прими. Остале слуге то видећи договоре се, све могућно да покушаю, да Ђура недобие талира, пакъ све, што годъ тай дан чињаше и говораше беше на то смерено, да Ђуру разерде; али се Ђура недаде разердити, онъ се тако тврдо држаше, да ни єдне зле речи тай данъ на његова уста неизађе. Кадъ дође вече, онда му господаръ пружи талиръ говорећи: „Срамота Ђуро, да ти за любавъ овога тричавогъ новца твою наравъ умерити можешъ, а Богу за любавъ не!“ — Ове речи толико Ђуру коснуше, да се онъ одъ то доба саевимъ промену, и никадъ више ону свою рђаву ћудъ непоказа.

Ракъ и лисица.

(Єдна басна.)

Єдаредъ се узме лисица раку подсмевати, како лагано мили, говорећи: „Ви господине раче ходите башъ као да вамъ е ко гнятове пребио; я гледећи вашъ ходъ реко би, да болѣ натрашке ходите негъ напредъ.“ Ракъ се стане бранити и хвалити, да онъ итрие трчи негъ лисица, и положивши 10 талира позове е у обкладу. Лисица прими. Онда се договоре о мети до кое ће трчати, іошъ, придода ракъ, да ће лисиџи нешто одъ те мете и приде дати, и то башъ толико, колико њезина дужина износи, пакъ іой рекне, да толико изступи, да се на утркиванѣ спреми и кадъ онъ викне „садъ“ онда обое да потрче. Лисица изађе и спреми се, а ракъ се лагано у ону велику и вунату лисичиню репину увуче и увати, да лисица и неосети, пакъ онда викне. Лисица стане из све снаге већма негъ што е икадъ трчати, душу да пусти, и кадъ до мете дође, она се обазре и викне: где си рако да те видимъ; а ракъ кои ближе мети стаяше иза леђа іой викне: ево ме лиіо ево, алъ где си

ти толико, одъ кое доба те чекамъ, већъ мишля нећешъ ни доћи.“ Лисица се чисто престрави кадъ рака съ леђа чу: „Ти мора бити да си са нечистимъ у договору,“ рекне плати обкладу ишуняюћи одвуче се отудъ.

Рода и кобацъ.

(Єдна баена.)

Єданъ кобацъ увати шеву, растргне и пождере є. То опазе две роде, и єдна уздане и рекне: „Кукавна шева, тай часъ є тако мило певала, па шта се съ њомъ учини!“ — На то кобацъ претећи викне: „Ћути родо; а она жаба, што є мало часъ са томъ клюниномъ пробурази, ніе ти лепо певала.“

Овце и вуци.

(Єдна баена.)

Єдаредъ зарате овце и вуци, и овце помоћу паса одрже победу. Онда пошлю вуци своє посланике, да учине уговоре о миру, и пошлю сву децу свою, да ихъ овце као талце мира задрже, али да издаю псе. Луде овце помисле, више нетреба одъ вукова стра имати, уъ такове талце има и сувише сигурности, и издаю псе. Мало затимъ заурлаю вучићи, а матори вуци са сви страна улете међъ овце, кое садъ без свои бранителя осташе, и обедећи ихъ, да вучиће злоставляю и тимъ уговоръ газе навале и страшанъ покољ међъ овцама начине. Садъ осете овце, шта су учинile, кадъ су се на миръ съ вуцима полакомиле. Тако проће сваки, ко своє приятелѣ непријательма издае.

М а к ъ.

Четиръ растинѣ стану се међу собомъ о првенству препирати: винова лоза, ружа, маслина и палма. Винова лоза рекне: моє є првенство, надъ моіомъ снагомъ нема веће, запитайте людско срце нека вамъ оно за мене каже. Ружа рекне: моє є првенство, надъ моіомъ лепотомъ нема веће, запитайте людско око, нека вамъ оно каже. Маслина рекне: моє є првенство, надъ мойимъ плодомъ нема блажегъ ни любкнега. На то палма од-

говори: мой є плод слађи негъ вино, и любкийи од маслине. — Кадъ никоє непопусти оду све четворо високомъ платану: кажи намъ ти, кои си найстарйи међу растиняма, и одъ иляду година искуства имашъ, коме међу нама припада првенство? Онда платанъ рекне: маковъ є сокъ далеко снажнийи некъ винов, и опиє човека далеко већма и чудноватиє негъ вино: нѣгова руменъ, кадъ се преко велики простора излиє надражи людско око далеко већма, негъ руменъ руже: маковъ є зейтинъ исто онако благъ и любакъ као и зейтинъ маслине, а сви знате шта чела о маку вели, да є нѣговъ медъ много слађи, него одъ палме.

Гусеница одъ белога лептира.

Међу свима гусеницама найшкодљивия є она одъ белогъ лептира. Нѣ има найвише по баштама и на воћу, где силну и грдну штету начини. Да се неби тай лептиръ премножио има одъ саме природе една врло знаменита наредба начинѣна. Кад та гусеница мирно и безъ икоєгъ зазираня листъ ждере, никоємъ се злу и ненада, дође неки мали зољићъ, ситанъ едва би га окомъ спазио, убоде своимъ оштримъ репићомъ гусеницу, и снесе у ту раницу своє яйце; после убоде на другомъ месту, и снесе друго, и тако насади по 20 до 30 яяца у гусеницу, коя при томъ нитъ бола много осећа, нити се одъ зољића одбранити може. После неколико дана излегу се гусеници подъ кожомъ изъ ти яяца ситни црвићи као уплювци и стану гусеници подъ кожомъ мастъ єсти, а никоєгъ другога по живот гусенице знатиниєгъ уда ни дроба недираюћи. Кадъ су ти зли гости за неку неделю дана тако ранећи се израстли, онда се крозъ кожу гусенице прогризу и измиле и опреду себи неку жућкасту паучину као опаклию пакъ се учауре и за неку неделю дана изађу савршени зољићи, да исто тако са гусеницама тога белогъ лептира газдую. Гусеница та мора после краткогъ времена болна да скапа, никадъ се неучаури нитъ лептиромъ буде, пакъ се ни далѣ плодити ни разпоганявати неможе. Између 20 гусеница зацело ћешъ ихъ по неколико наћи, коє є тай зољићъ тако насадио, а то велико мноштво те гусенице утамани.

Стрвоконъ.

Овако се зове она буба, што обичай има ситниє мртве животињице: мишеве, тице, жабе и остале одма чимъ где кою нађе подъ землю заривати. Метни такву животињицу или ко-

мадићъ смрдљива меса у башту на крту землю, и то у лето, пакъ ћешъ видити, како они тай посо свршую. Помоћу свога врло оштрога обоняня осете, и одъ сви страна долете, и прво навиде, да л' е земля изподъ леша доста крта, пакъ онда своимъ доста якимъ предњимъ ногама претисну изподъ леша землю избацати тако, да за часакъ са читаве по и више шаке лешъ подъ землю утоне и найпосле ни трага озго видимо неостане. Како се умеу помоћи, кадъ се изподъ леша тврдъ каменитъ патосъ деси, ево примеръ, што га єданъ учитель, кои е своимъ очима гледао, приповеда.

Єднога дана у Маю уђемъ у башту, и опазимъ на стази єднога мртвогъ миша кои се там' амо дрмаше. Кадъ штаномъ миша превринемъ нађемъ подъ њимъ єдну стрвокопу бубу, коя по своме обичаю ктеде миша заронити, те га там' амо помицаше. Буба се та одъ мене ни мало непоплаши, већъ свой посо далѣ настави, али іой тай врло мучно иђаше, єръ стаза бияше крупнимъ шлюнкомъ врло тврдо набнена. После дужегъ узалудногъ мученя поће одатле, као да се ктеде празногъ посла оставити, али се опетъ врати, и опетъ покуша, пакъ опетъ поће отудъ, и то чиняше триредъ. Найпосле сврне са стазе у лею, наће єдно местанце, где земля врло крта бияше, пакъ онда се брже болѣ опетъ мишу врати, и стане га часъ съ преда вући, часъ са страгъ гурати и овам' онамо дрмулити зацело у намери, да га одудъ на оно згодние место одвуче, али и тай трудъ беше узалудъ, и после дужегъ напиняня прне и одлети. Я добро знаюћи, да животиня намеру свою лако ненапушта, опетъ помисли, да ће в овде сасвимъ напустити; али како се зачуди, кадъ после єднога часка опази, где њи четворо долетише. Онога часа као у договору подиђу свака са своє стране подъ миша, и на леђа га дигнувъ поћу стазомъ управо ономъ месту, што га она єдна у лею нашла бияше. Кадъ мртвацъ на место донеше, стану одма све четиръ брже болѣ землю подривати, мишъ стане све дубљ тонути, и у тили часакъ га нестаде; затимъ све четиръ бубе изподъ земљ изађу, те найпре савъ трагъ озго лепо затрпаше тако, да се и незнађаше, на комъ месту миша заронише, и онда две одлете одатле, а две се опетъ на истомъ месту подъ землю завуку.

Покушай и натакни мртвога миша илъ тицу на кочићъ и заденн кочићъ у землю, бубе ће ове кочићъ подривати докъ непадне и докъ миша илъ тицу доле несвале, пакъ онда зараняти.

А зашто то чине? Да своіой деци ране спреме. Кадъ лешъ зароне, оне се надъ ту ровину покупе, ту паре, пакъ онда женке подъ землю оду, онде у лешъ свака по до дридесетъ ја снесе. Отуда се излегу црви, кои се тимъ месомъ ране докъ неојачаю. Бубе су те тимъ што сваку стрвину одма подъ землю зароне одъ велике користи по остали светъ, єръ тимъ смрадъ загуше, кои би се отуда извио и воздухъ тровао; зато ихъ ваља познавати и штедити, не убияти.

Описаніе први Християна.

(Изъ єдногъ римскогъ писма изъ II-ог столеħа.)

Христяни се неразликую одъ други люди ни свезомъ, ни єзикомъ, ни своимъ граħанскимъ животомъ. Нема нигде вароша ни села, да би они одлучено одъ други люди живили, нити се другимъ коимъ єзикомъ служе, нити имъ є начинъ живота другчии. Они се небрину за светске ствари много, него како де доħе; живе по варошима грчкимъ и варварскима, где се ко затеко; они се одеваю и ране, како є где обичай; али њиовъ домаћи животъ и њиово владанѣ, то є саевимъ другчиє, него други люди.

Они живе у своимъ отачаству као да су у туђини. Они у свима теретима участвую као и остали граħани, а трпе све као да су туђинци. Њима є свака туђина као и отачаство, а свако отачаство као туђина. Они ходе по земьи, а живе у небу. Они се покораваю земаљскимъ законима и властима, а животомъ ихъ своимъ далеко превазилазе. Они свакога любе, а њи сви мрзе. Њи люди и непознаю, а осуђую ихъ. Њи убияю, а они живе. Они су сиромаси, а свакога обогате. Одъ њи све отимлю, и опет имаю свега у изобилю. Њи презиру, а они пуни славе. Њи грде и газе, а они се тимъ величаю. Њи псую, а они благосиляю. Њи злоставляю, а они ихъ поштую. Они чине добро, а съ њима се поступа као са злочинцима. Они мучени и убияни радую се као да у животъ ступаю. Чивути ихъ гоне као криковерце, и гоне ихъ Грци, а узрока гоненя неуму ни ови ни они право казати.

У кратко да ти кажемъ: што є душа у телу, то су християни у свету. Душа станує по свима удима тела, християни по свима градовима света. Душа живи у телу, а ниє одъ тела;

християни живе у овомъ свету, а нису одъ овогъ света. Душа є у видимомъ телу невидима; християни се у свету виде, а њнова побожна мисао и душа невидима є. Тело врчи на душу и противи іой се, ѣръ му она закраћује удоволяваня светска, и светъ врчи на християне, ѣръ се и они противе удоволяваньма светскимъ. Душа воле тело, ма да є оно мрзи; и християни любе свое противнике и гонителѣ. Душа є у телу као заточена, и опетъ є она што тело и све уде ускупа држи; и християни су у свету као неки заточеници, а управо су они, што светъ држе. Бесмртна душа живи у смртномъ телу; тако живе християни на овомъ свету очекуюћи бесмрће на небу. Строго єломъ и пићомъ држана душа буде лешша и снажния; тако биваю християни све снажни, ма да ихъ даню и ноћу муче. Ето то є њново положенѣ у свету, и они то као найсветие сматраю.

Срби.

(Єдна лекция изъ Историе)

Кралѣви изъ племена Немања. Први краљ изъ овогъ племена био є Стеванъ Немања наймлађи синъ Градинѣ, роѣенъ 1114 у Рибници близу Дуклѣ. Кадъ Немања дорасте, добие неке неточие краєве србски земаля као жупанъ подъ свою власт, а очинъ престо найстарии синъ Радословъ прими. Немања стане одма у своимъ краима цркве и манастире дизати, и то беше Грцима врло мило, алъ његовой стариоій браћи врло неправо, те зато се дигну на нѣга, увате и затворе га; али се онъ ослободи, и съ помоћи грчкогъ цара Манойла, кои му приятель беше браћу надбие, њнове области преузме и стане подъ именомъ великогъ жупана владати 1159. Немања човекъ побожанъ и великога духа, когъ савъ народъ врло любляше прво се постара, те немире у своіой земьи утиша, и тимъ разкомадане србске области све уѣдно спои, те тако снажну србску државу оснуе. Докъ є живио грчки царъ Манойло, живио є и Немања съ Грцима у любави до 1180, а по смрти онога, почемъ іошъ многи краєви србски земаля подъ грчкимъ ярмомъ стењаше сдружи се Немања са угарскимъ кралѣмъ Беломъ III. и отме одъ Грка Далмацию, Дуклю и остале краєве, у коима Срби живише и све ихъ у єдну државу спои. Кадъ є тако све краєве србски земаля уѣдно споио, онда му найвећа брига беше како ће државу свою найболѣ наредити, и тада подиже многе цркве и намастире, а найважние беше то, да Арневу ересъ утамани и православну

веру у своме народу утврди. У она доба био е Папа и били су немачки цареви найсилнии, и когодъ се одъ слабьи кралѣва ктеде одржати у своіой власти, моро е гледати да съ тима пріятельство учини. Тада Кретоносци са немачким царемъ Фридриком I. 1188 крозъ Србію нанѣоше да Єрусалимъ одъ турака отму; Немања ихъ лено дочека, угости, обдари и тимъ пріятельство съ царемъ учини, кои га за краля припозна. Немања е владао 37 година, и год. 1195, предавши своме найстарнемъ сину Стевану престо, а среднѣмъ сину Вуку Зету и Хумъ, оде у манастиръ Студеницу, ковгъ е самъ подигао, те се онде по ондашнѣмъ обичаю подъ именомъ Симеуна покалуѣри, после отуда у Светугору оде, где му наймлаѣи синъ Растко подъ именомъ Савве калуѣеромъ бияше, те онде помоћу свои синова Стевана и Растка подигне србеку Лавру славни србски манастиръ Вилиндаръ 1196, где іошъ четиръ године поживи, и 13 февр. 1200 умре. Народъ србски, о комъ се онъ као найбољи отацъ целога живота своіъ старао, да га сретна и велика начини слави га и данасъ као свога светитиля подъ именомъ Симеона Мироточивогъ.

Нѣговъ синъ Стеванъ прими 1195 владу и владао е за живота очина у миру, живећи у любави са своимъ братомъ Вукомъ; али кадъ отацъ умре, науми Вукъ преотети престо од брата, и договори се съ папомъ, да ће веру примити ако му круну краля даде, позове угарскогъ краля Имру и нѣговогъ брата Андрію бана хрватскогъ и далматинскогъ у помоћъ, и отме одъ брата престо 1202 одъ ковгъ се доба почну угарски кралѣви и кралѣвима Срба звати; алъ одма затимъ народе се у Угарской немири, а ова се оба брата измире, Вукъ уступи престо Стевану, а у томе и Савва изъ Свете Горе са многима оца приспе, ков у манастиръ Студеницу постави и међу браћом пріятельство утврди. Ово измиренѣ небияше угарскомъ крапю Андрии право, те се дигне съ войскомъ на Србе, алъ Савва и Андрію са Стеваномъ измири и опријатељи. После се ожени Стеванъ съ ћери млетачкогъ дужда Дандоле 1217 и наговором тазбине заиште одъ пане кралѣвску круну, ков пана одма нареди, али Савва дочувши то брже болѣ договори се са грчкимъ царемъ те претече Пану и съ благословомъ цариградскогъ патриярха венча своіъ брата кралѣвскомъ круномъ у Жичи 1222 од ковгъ се доба овай провенчанимъ кралѣмъ назва. Са овога венчања умало се черезъ Пане незаде найлюѣи ратъ између Срба и Угара. Стеванъ првовенчани живио е после іош неколико година

на миру, пакъ онда предавши престо свомъ найстариемъ сину Радослову оде у манастиръ Жичу, коегъ е самъ подигао, ту се покалуђери и умре год. 1288.

Његовъ неймлађи братъ Растко рођенъ 1169. одъ детинства благъ и смиренъ, гледећи како се отацъ стара, да дигне цркве и манастире, и да међу Србима утврди православну веру, приликомъ едномъ, кадъ неки калуђери изъ Светегоре Немањи дођоше, да милостињу просе, разговараюћи се съ калуђери како они скромно живе добие волю да се томе чину посвети, и томъ се приликомъ у своіой 17-ой год. одъ оца украде, у свету гору оде подъ именомъ Савве покалуђери 1186 и остане онде, кудъ му доцние и отацъ као калуђеръ изъ Студенице дође 1195. Год. 1196 изради Савва у Цариграду, да му отацъ сме у св. Гори србски намастиръ зидати, и кадъ манастиръ готовъ беше, покупи калуђере и самъ своіомъ рукомъ правила написа, како имаю калуђери живити 1202. Доцние одъ браће позванъ дође Савва у Србію, пренесе мошти оца своегъ изъ св. Горе у Студеницу, и прими се ту Игуманства, где до год. 1215 остане, и онда се опетъ у св. Гору врати; а после видећи како цариградски латински патрияхъ, (еръ тада у цариграду латински царъ владаше) хтеде и надъ Србіомъ властъ задобити, оде у Никею, где тада беше столица грчкогъ цара и патрияха, представи грчкомъ цару и патрияху како е садъ врло нуждно да Србия добие свога Архиепископа и свою независиену црковну управу, да би се могла бранити противу намера латински, и ови њега натераю, те се тогъ прими и буде 1221 за првогъ србскогъ Архиепископа посвећенъ. Одатле вратећи се у Србію венча своегъ брата Стевана за краля у Жичи, раздели све србске землѣ на 12 епархия и постави епископе. Кадъ после Стеванъ, когъ онъ предъ смрть самъ закалуђери умре, венча Савва Радослава за краля, затимъ оде у Єрусалимъ света места походити и Христовомъ се гробу поклонити; кадъ се врати у Србію, затече завађене синовце Радослава и Владислава измири ихъ, наговори Радослава, те се покалуђери, а круну свомъ брату Владиславу преда коегъ Савва на кралѣвски престо венча. Затимъ постави Савва смиреногъ Арсенію за србскогъ Архиепископа место себе и оде по други путъ у света места, одкуда враћаюћи се доће свомъ пријателю бугарскомъ цару Асену у Трновъ, где е на Св. Богоявленъ год. 1237 служио а одма после неколико дана 14 Јануара ту и умро. Савву е признала св. црква за божиег угодника, а србски народъ слави га као свога првог Ар-

хиепископа и просветителя. Онъ є основао српску єрархију, подиго у српскимъ земљама епископске столице, утврдио у народу православну веру, искоренио силне зле обичає кои се у народу іошъ одъ стари времена затекоше. Тело његово беше свечано саранѣно у Трнову, отуда га даде Владиславъ пренети у манастиръ Милешево 1238 где є лежало до 1595, а те године Синанъ Паша што силна свирепства тада почини донесе и св. Савве тело отудъ у Београдъ и на врачару га спали.

Стеванъ првовенчани имао є четиръ сина: Радослава, Владислава Уроша и Предислава. Овай последњи угледа се на своґъ стрица Савву, оде у калуђере и постаде доцније српски Архиепископъ подъ именомъ Савве II.

Найстарии синъ Стевана провенчаногa Радославъ владао є само неколико година, и завадєни се са целомъ властеломъ принуђенъ буде оставити престо брату своме Владиславу, и утече у Дубровникъ 1234, где се стане договарати, да се на престо врати, ал стриц Архиепископ Савва видєћи, да Радославъ неможе више у Србии владати неговори га, те се покалуђери и наскоро за тимъ умре 1235 неоставивши по себи никоєг порода.

Владиславъ примивши владу 1234 прво се постара, те се са Дубровчанима измири, а онда навали, те у земљи законити миръ уведе. Онъ се први побрину, те изъ страни земаля веште рудокопе доведе, и тимъ нове богате изворе отвори за државне приходе. Владиславъ є имао рата са Грцима и Арнаутима, и драчкоґъ войводу Іована Ангела рођака грчкоґъ цара побие и жива увати коєґъ на закгеванѣ грчког цара поврати и тим съ Грцима миръ учини. Онъ є сазидао манастиръ Милешево, кудъ є и мошти своґъ стрица Св. Савве 1238 пренео, и после две године и самъ онде умро и саранѣнъ 1240.

За Владиславомъ почемъ онъ мушке деце неима доће на престо нѣговъ млађи братъ Урошъ. Одма на почетку овога владе загрози Србима велика опасностъ. 1241 год. уђу Татари у Угарску, опустоше є сву широмъ, и прећу Саву, а Урошъ видєћи велику татарску силу, преко 500,000, штедєћи своґъ народа, повуче се дубље у землю, напусти неке краєве Босне и Србие, кое ови 1242 опустоше и отуда преко Бугареке натрагъ оду. После тоґъ имао є Урошъ дуже времена непријатељство съ Дубровчанима, кои слободно по српскимъ земљама трговаше, али незадовољни тимъ, ктеше іошъ неке веће слободе на очевидну штету српске земљ; найпосле се измири съ Дубровчанима 1254 тако, да му за ту слободну трговину по Србии

плаћаю годишнѣ 2000 дуката. Урошъ є имао много неприлика и съ Бугарима, кои 1268 упадну и у србске краєве неке и одатле уђу у Угарску, алъ узбиени врате се натрагъ. Урошъ є доста сретно владао, умео є са свима суседнимъ државама съ Угарскомъ, Бугарима, Грцима и Дубровникомъ миръ одржати, али ипє сретно окончао. Онъ є имао два сина Драгутина и Милутина. При жененю сина Драгутина Катариномъ ћери угарскога доцине краля Стевана обєћа овомъ престо предати, а кадъ по томъ некте речъ одржати Драгутинъ наговоромъ своєъ таста угарскоєъ краля Стевана дигне се са оружємъ на нѣга и приморага утећи у Драчъ, где 1272-о год. умре.

(Продуженѣе се.)

Бура.

Бура є єдно одъ найстраотнии алъ и найвеличаствении появленя у природи. Изпред нѣ є обично воздух врло врео и тежак, нека запара и теретъ чисто спрече човеку предисанѣ. На ведромъ небу покажу се онда ма на коємъ краю мањи алъ оштро обсечени пепељасти облаци; ти се стану брзо ширити, са сви страна сближавати, све већма єдно на друго гомилати, и у часку све небо прекриле и помраче. Онда дуне олуй, сва прашина се у виорима у висъ дигне, све се воде узколебаю, таласи се стану ваљати, дрва изъ темеля љуљати, живадъ крити и люде нека страва обузме; изъ дебели црни облака погдекоя и муня севне, и погдекоя крупна кап кише падне, а изподъ оне таме мали бели облачићи брзо се там' амо узмуваю. Садъ груне бура у свой своіой снази и страви; мунѣ стану са сви страна облаке просецати, а громови тако страотно урлати, да сва земля застрепи стене и зидине се стресаю. Иза свакоєъ грома силанъ плюсакъ груне кои у часу сву околину поплави и буйни потоци на све стране полете, и на незгоднимъ местима грдну штету почине; іошъ кадкадъ чудна нека тутњава и кршава по целомъ ваздуху захуи, иза коегъ одма и ледъ груне, и іошъ грђу штету у часу начини. Тако потрае та страва неки часакъ, докъ после тиша киша махъ непреузме, мунѣ и громови почну све ређе бивати, облаци се стану разгаљивати, грмљавина све далѣ одлазити, докъ мало помало опетъ ясно сунце несине; наполѣ изашавъ чисто се као новороћени осетимо, чистъ лакъ и разлаћенъ ваздухъ чисто прса човеку разтвори; нестало праа, земля се нацонла, венуће цвеће поново оживило, сва дрва се у нову зеленъ

обукла, и тице поново своѥ песме започеле, іошъ кадкадъ то цело позорѣ она дивно красна изпредъ одишавши црни облака блистаюћи се дуга завршн у знакъ измиреня у ваздуху. Па има ли човека, кои би при томе страотно величаственомъ появленю недирнутъ остао, има ли, кои неби свою слабостъ припознаваюћи благодарно на ону безконачну милостъ и мудростъ Свевишнѣга непомислио, што и у той страотной бури своѥ благослове излива. —

Шта ѥ бура и шта се тада у облацима збива све незнамо, ма да нешто и известногъ знамо. Знамо, да громъ неубия нитъ запалюѥ, већъ муня, и по многобройнимъ опитима знамо, да ѥ муня иста она сила, што ѥ изъ свакогъ стаклета трвено сувом вуненомъ крпомъ изтерати можемо и што ѥ електрицитетомъ зову; само ѥ те силе у стаклету врло мало, зато ѥ ту и слаба, а у облаку врло много, зато ѥ онако снажна. — Муня удара найрадие у високе особито у самце стоѣе ствари, брда стене торићве висока здания и дрва; найрадие иде на руде и мокра дрва, а найнерадие на стакла и смолу. На томе ѳ основанъ строй м у н ѣ в о д а, конма смо кадри наша здания одъ муне сачувати. Оне гвоздене у висъ дугнуте шипке са позлаћенимъ врщцима стоѥ сповно са другима по връ крова водећимъ гвозденимъ жицама, коѥ муню мирио подъ землю сведу. — Кога бура у полю увати, валя да стане или да потише ходи, а нипошто да петрчи ни да се подъ дрва крие, али ни близу воде да нестои; а у соби валя подалѣ одъ прозора бити, на проваи нестояти, и никои се гвоздени ни други ствари недотицати.

☞ О Г Л А С Ъ.

Листъ ѥ овай зато заостао, што му ѥ забранѣно било, безъ имена уредникова, као досадъ, излазити; а уредници су га зато напустили, што су га и они люди, кои се листъ найближе тиче, — учитељи и местни школа управитељи тако мало држали и тако неуредно плаћали, да ние могућно било, ни трошкове за штампу и пошту подмирити, него се морало дугъ правити. Са одобренѣмъ власти примамъ одъ данасъ уредништво и издаванъ овогъ листа я на се, заедно са другоимма нѣговимъ, ако га узмогу одъ дуга куртализати и далѣ одржати, и — почемъ съ овимъ табакомъ прво по год. листу излази, позивамъ све, кои га држати желе, да се приме; излазиће свако 10 дана, како ѥ у почетку год. явлѣно, а што ѥ заостало, биће што скорие подмирено.

Др. Ђ. Натошевићъ.

Брзотискомъ Епископске печатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 19. У Новоме Саду, 15. Юлія 1862. **Год. V.**

Какви мораю бити школски управитељи?

(Єдно питанѣ за ове.)

Како изображенѣ у коіой општини напредує, то се найболѣ види на истории нѣзине школе. То є данасъ найсигурние мерило. Где є школа баталъ, ту одъ нѣ ни плода ние, нити є та кадра срца и душе деце, а крозъ њи општине онако пробудити и изобразити, како то валяна школа учинити има, и како духъ Христянства изискує. Поредъ рђаве школе пропада млађи нараштай у свима найсветиимъ странама своимъ, а у томъ нараштаю пропада сва општина.

Ову истину валя све власти особито општинске да найтоплие пригрле и на срце приме, пакъ онда по њой далѣ да чине. Ревностъ, брига и обозреностъ, коіомъ се коя општина око побољшаня свои школа заузимлѣ, то є мерило, колико свести и колико осећаня и любави има за изображанѣ и срећу свое найрођение деце и потомства; то є и єдина и сва заслуга за потомство, ничимъ другимъ за нѣга ништа и незавредисмо; а то є на давашњи данъ и найлепши споменъ и задужбина, кое већъ и данашнѣ а кое ће идуће време више негъ икою другу задужбину ценити и признавати.

Али та стваръ ние са самимъ подизанѣмъ лепи школски здания и набавлянѣмъ валяни намештая ни близу свршена. Найглавнии су елементи добре школе учитељи и управитиљи, особито ови. Да школа коя свима онима по детие срце и душу благословенимъ плодима уроди, то после учителя найвише зависи одъ управе и управителя.

Школа є машина, коя има умъ и срце учеће се младежи пробудити, оснажити и за све лепо и добро загреяти; а то ће само онда учинити моћи, ако є управитељ човекъ, кои и самъ знаня у той ствари има, и кои све факторе хармонично сложити уме, да сви око тогъ приону. Управитељ є душа машине. Одъ нѣга зависи, да сви или савестно или шлендриянски свое дужности свршую на благословъ или на пропастъ деце.

Управитељ е средоточие, онъ е сунце, око коегъ учитељи као планети стое, мицанѣ и правацъ топлоту и светлостъ одъ нѣга примаюћи, да институтъ тай по општину благословенимъ плодомъ уроди.

А тай тако школу оживљюћи и пунъ благослова упливъ имаће управитељ онда, ако самъ собомъ валянога, научногъ и колико е више могућно савршеногъ педагогично дидактичногъ знања и вештине имао буде.

Само оно, што е човекъ самъ собомъ добро сажватао, и ясно познао, може и на другомъ право и достаточно оценити и за животъ користно уаснити. Одъ нѣга се ише, не само свако колце те машине, кадгодъ би нуждно било, да самъ собомъ заступити, и у свакой струци ту предаване науке као учитељ изаћи уме; него мора башъ онъ и главно коло у той машини бити, и снага, што целу машину миче и тера, и вештакъ, кои целу машину тако удесити има, да сваки факторъ и елеменатъ на найудесние место стављенъ, и свакомъ найудеснии посо задатъ буде. А будући, да школа ние само училиште него и воспиталиште, то е мора онъ и са те стране добро на умъ узети, и своимъ елементима у те обе стране — учећи и воспитаюћи — животу фамилие и државе на руку ићи.

Што се наука тиче, мора управитељ и сваку пособце и све ускупа тако познавати, провидити и у прстима имати, да га у томе никоя незгода смести ни у недоумлѣнѣ довести неможе. Видъ, и редъ и све послѣдице наука има онъ као вештъ и талентиратъ воћа у свое шаке уватити, и по тай нѣму поверени институтъ найболѣ удесити. А ово ће му само онда за рукомъ поћи, ако у ону унутрашню свезу сви предавани предмета буде прониће умео, несмећући оне истине съ ума, да само целостъ и свестраностъ науке човека душевно подиже, изображава и разсветлява, и да по томе несме наука афористичну већъ да мора унитивну форму имати, било то на полю реални, религиозни или социялни дужности.

Едно одъ найглавнии средства, да се та целъ постигне, методъ е. Методъ е средство и едини путъ, што къ той цели води, зато га као найглавнии елеменатъ мора управитељ школе добро и крозъ познавати. Го механикъ у школи убия школу; онъ е као онай ковачки шегртъ, што иляду реда на данъ све по едномъ истомъ месту удара, безъ да управо зна зашто. А да се найбољи методъ изабере и найкористние употреби валя разума и искуства. Овогъ обоегъ мора управитељ

довољно имати. Зато ние пробитачно службу ову младомъ човеку поверавати, кои текъ починѣ своя педагогичка и дидактичка искуства сбирати, већъ педагогу, кои се своіомъ досадашњомъ службомъ и животомъ пуно тогъ искуства набрао, и нарочито онакомъ човеку, кои е на народной школи и у школи манѣ деце практично учитель био; еръ никои други неможе тако лако у задатакъ и духъ ове школе проніћи, а безъ тогъ ће часком погрешку кою учинити на велику штету и пагубу института, кои подъ нѣговомъ управомъ уцветати и плоде носити има; зато би свуда оно „per aspera ad astra“ пре видети волео, негъ овде.

Како на полю дидактике исто тако мора управитель и на полю педагогие вештакъ бити, ако ће успеха и благослова да дочека. Воспитанѣ се поднипошто неможе нитъ сме одъ ове школе одлучити. Кадъ наука ништа друго ние, него теоретично воспитанѣ; то неможе ни воспитанѣ ништа друго бити, него практична наука. Когодъ мисли учити а не воспитавати, или воспитавати а не учити, тай се люто вара, у найнесретнію педагогичку погрешку пада, и я управо рећи морамъ, да ни понятия немамъ о воспитаню безъ науке, нитъ припознавмъ науку безъ воспитаня.

Управитель ове школе мора оно врховно начело воспитаня, онай характеръ педагогичкогъ принципа, — што децу за децу држи, њиову срећу као светиню пази, њиову невиностъ поштуе и чува, надъ свакомъ пособце наклоности и дарованѣмъ детиимъ бдие, а сваки особени интересъ одмеће, — точно и ясно познавати и аснити А почемъ е воспитанѣ обделаванѣ нарави и живота, и воспитавани одъ воспитателя сасвимъ индивидуално сматранъ бити има, то се вештъ управитель несме педантски едне системе уватити, него мора у овомъ погледу сасвимъ избирачъ (Еклектикъ) бити, ако ће погрешака да неправи. Она речъ Апостолова: „изпитайте све и задржите наиболѣ“ ни на кога се већма неодноси, него на воспитателя (педагога); и почемъ управитель, било едне едите школице или найвећегъ института педагогъ бити мора, то се са пунимъ правомъ одъ нѣга изчекивати и изтраживати сме, да онъ све воспитаня начине познае, и изъ свию оно, што е за нѣгове околности найпробитачние да одбере. Као еклектикъ мора изпитати, шта е склавски а шта слободни, шта филантропски и еудемонистички, методички педеутички егоистички и идеалистички начинъ воспитаня учинити и припомоћи кадаръ;

и при овомъ напитиваню и одбираню валя до тога увереня да дође, да е християнски воспитаня начинъ найбољи и єдини найсавршенни, одъ гогъ се и найболѣмъ успеху известно надати може. Овай воспитаня начинъ узима децу не само съ моралне и интелектуалне, него и са естетичне и религиозне, са социяалне и националне стране на око. Само су у овомъ воспитаня начину судружене све доброте и савршенства, и само е у нѣму она велика и висока целъ, коіой право воспитанѣ тежити мора.

Найпрактичнии и по томъ найважнии део школскогъ воспитаня стои у дисциплини. Дисциплина е найважние средство воспитанѣ и науку могућномъ начинити; то е полиция, властъ и влада школе. Отуда далѣ слѣдуе, да управитель мора башъ ту найболѣ познавати и држати умети, ако ће управу школе у свое шаке примлѣну на користъ општине да држи. Управитель мора све учителѣ, целу колегию у томе обавестити и сложити, да дисциплина ние ни у ономе деспотизму, кои само съ батиномъ влада, ни у ономъ демократизму, кои деци њнове судове и права, њнове цури коморе и пере допушта, него да се та по начелима мудре монархие држати има, ко ће одъ нѣ благослова да дочека. У педагогичкомъ кодексу каштига стои на челу: Каштигуй да поправишъ, и каштигуй нарави схогдно обазируѣи се на физична и душевна свойства свакога поединце детета.

(Свршиће се).

Кака научи школа децу на пристойностъ.

(Једно питанѣ за учителѣ.)

Пристойностъ се састои у сполиштнѣмъ изразу воспитаня. То се показуе у ходу, стаяню, седеню, говору и целомъ споляшнѣм появлѣню, и то увекъ изъ нутра зависи, као што увек унутрашнѣ воспитанѣ издае, те са тимъ се и найболѣ разликуе од оне само голе споляшнѣ светске углађености, како е многи данасъ има, и само као маску на себи носи, у оной варавой мисли, да се цело воспитанѣ само у томе састои.

Тай споляшньи изразъ важи при оценьиваню човека у свету врло много. Пристойностъ е прва препорука међу странима. Силни люди и они, што имаю прилику човека на ближе познати само га по томе и по ономъ првомъ упечатленю, кое на њи

учини оцене, и при томъ мнѣню остану, а многа и недобию прилику човека наближе познати, те у ономе свомъ мнѣню, како га у први махъ увате остану и недаю се лако окренути. А почемъ многогъ човека срећа и несрећа одъ тога зависи, како се у свету показуе, и какво мнѣнѣ светъ о нѣму има, то валя школа, коя савъ свой трудъ око унутрашнѣгъ воспитаня дечиегъ полаже и на ово да пази, и ово на деци колко више може да изобрази; на ако и неможе ону танку и фину сполашню углађеностъ деци дати, алъ мора ихъ на ону пристойностъ и улюдностъ навикнути, што ихъ воспитанѣ само собом иште, и што и найнижегъ реда люде некуда подигне и некуда отличние и воспитание начини.

Међу средствама, съ коима школа децу на пристойностъ приучава прво е и найважние примеръ учителѣвъ. Єсте добро деци говорити, да треба лепо да седе и ходе и стое, да треба пристойно свакога позната и непозната гдегодъ когъ сретну да поздраве, да треба за свашто, што добити желе лепо и умилято да моле; али самимъ казиванѣмъ, упућиванѣмъ, опоменима и саветима, самимъ голимъ речма ние ни овде поможено, као ни на другоме месту у дечиемъ воспитаню; него е и овде, као свудъ нейглавния стваръ, да дете свудъ около себе ту тако препоручивану пристойностъ види, и да се све што е непристойно изпредъ нѣгови очию уклони. Учитељ мора дакле на свое владанѣ предъ децомъ врло пазити, нипошто неучинити, што би противу пристойности било. На ово е тимъ нуждние неке и неке учителѣ опоменути, што ихъ има, кои у овомъ погледу за чудо на се непазе и за чудо се занемараваю. Исто се тако има учитељ чувати одъ сваке рђаве речи, псовке, грднѣ, одъ сваке непристойне шале, и одъ свакога оногъ говора, кои би и на другомъ месту непристоянъ био, некмоли у школи. Учитељ има пазити, да се свудъ предъ децомъ не само пристоянъ него и любазанъ покаже, да непропусти децу при долазку у школу и одлазку, као и при сукоблѣню путемъ и онда, кадъ оће, да се одъ нѣга сакрию поздравити, пакъ може уверенъ бити, да ће тимъ примеромъ и онимъ опоменима и наукомъ за кратко време у своіой школи тако лепъ обичай завести, да ће и нѣму и свакомъ когодъ у школу ступи мило бити; и валя да зна, да ће благотворне послѣдице те навике текъ доцние у животу у правой своіой лепоти показивати се и осетити.

Има многа школа, коя є у овомъ погледу не школа него пропастъ деци. Има школа, где деца и оно мало пристойности и улюдности што одъ куће донесу забораве, пакъ то не само у онимъ часима где су деца сама у школи, него у онима, где є учитељ предъ њима. Има, где деца на очигледъ учителю найраспуштеније скачу, туку се, трљаю и гураю, псую и грде, и тимъ не само школу скврњаваю, и одъ нѣ вашаръ начине, него у оной надражности нису кадра ни после онако душомъ и мислима сабрана бити, како наука изискуе. Учителѣ кои то напуштаю, валяло би одма одъ школе одпустити, децу растерати и такове школе затворити, єръ то нису школе воспитаня и пристойности, него школе найгрђе непристойности и развштености.

Єдно врло важно средство све те празне школске часе, како пре почети лекция тако и између поединн предмета пријатно испунити, то су гимнастичне игре; њима се найвећа гомила деце найлепше забави, њима се тело окрепи, здравлѣ утврди, сви уди окретнии буду и вољи покорнии, съ њима се не само снага и срчаностъ него и лепше држанѣ тела задобие, съ њима се науче деца покорна бити на сваку речъ, са тимъ играма одклони се она обична разузданостъ и испуни то време са полезномъ забавомъ; и деца волию ово негъ оно, а учитељ є у стаю съ овимъ играма найвећу гомилу деце пријатно и полезно забавити, те изъ ти и іошъ многи други погледа заслужую те игре, да се у све школе варошке и сеоске уведу. Іошъ ако се уме учитељ и ту са помагачима послужити, то ће те часе дечиегъ одмора и своимъ собственимъ одморомъ начинити моћи.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

35. Давидъ постаје царемъ.

(I. царст. 17. 18. 24. 26. 21; II. царст. 2. 7. и 9).

Давидъ узме главу Филистимянина Голіата, и донесе є у Єрусалимъ. Саулъ га узме къ себи. И Іонатанъ сынъ Сауловъ веома любляше Давида и учини съ сыномъ завѣтъ, и скине свою горню одећу, па є даде Давиду. И нѣаше Давидъ разборито свуда, кудъ га годъ Саулъ шиљаше. Саулъ постави Давида

кадъ войницима, и даде му Мелхолу кћеръ свою за жену. Алъ кадъ виде Саулъ да є Господъ съ Давидомъ, и да савъ Израиљ њега радо има, стане се бояти Давида, и омрзне нањ. — Давидъ побѣгне одъ лица Саулова у пустињу, и ту му дође сынъ царевъ Іонатанъ, и полюбише се и плакаше єданъ за другимъ, и Іонатанъ рекне Давиду: „Иди съ миромъ и нека буде између насъ онако, како смо се єданъ другомъ завѣрили.“ И Давидъ отиде далѣ у пустињу, а Іонатанъ се врати у градъ.

И дође Давидъ у пештеру Одоламску, и чуюћи за њега браћа и сродници дођу къ њему, и сакупи се около њега до 400 людій. — Саулъ пође тражити Давида, и рекоше Саулу: „Ето є Давидъ у пустињи Енгадской!“ А Саулъ узме са собомъ 3000 изабраныхъ момака, и дође на путу до мѣста, гдѣ люди пасаху стада, и уђе у єдну пештеру, а Давидъ и његови люди сеђаху у нутри у пештери. И рекоше люди Давидови къ њему: „Ето ово є данъ у кои ће ти Господъ непріятеля твога у руке предати, па чини съ њиме што ти є воля!“ Давидъ одсѣче потайно окраякъ одъ одеће Саулове, алъ одма затимъ задркће му се срдце, па рекне своимъ людма: „Далеко нека буде одъ мене то, да я дигнемъ руку на господина мога, єръ онъ є помазаникъ Господњій!“ И недаде Давидъ своима людма, да убію Саула. — И Саулъ изиђе изъ пештере и оде на путъ. А Давидъ изиђе за њимъ па повикне: „Царе господине!“ Саулъ се на то окрене, а Давидъ се поклони до земље и рекне: „Ето твое очи садъ виде, да те є Господъ данасъ предао у руке мое, али я те нисамъ хтѣо убити, и ето є у моіой руци окраякъ твое одеће; упознай дакле и види, да кодъ мене нема злобе ни непослушности, и да я теби ништа скривіо нисамъ, а ты тражишъ душу мою (идешъ ми о глави). Господъ ће судити међу мномъ и међ тобомъ; онъ ће ме одъ тебе заклонити, али рука моя нигда неће быти противъ тебе!“ На то рекне Саулъ: „Єли то твой гласъ Давиде сынко?“ И заплаче се на рекне: „Ты си праведніи одъ мене; єръ ты мени учини добро, а я теби учини зло. Богъ некъ ти плати, што си ми данасъ добро учиніо, и што ме убіо нисн. И Саулъ отиде на свое мѣсто, а Давидъ са своимъ людма попне се на утврђено мѣсто кодъ єдногъ кланца.

И кадъ чуе Саулъ да се Давидъ бави у пустињи Зифской, а онъ пође са 3000 людій да га тражи. Давидъ се крене и дође на мѣсто гдѣ быяше околъ Сауловъ. И Саулъ спаваше на царскимъ колима, копљє му быяше у землю забодено кодъ главе,

а његовъ войсковоћа Авенир и войници спаваху. Давидъ и његовъ войвода Авеса уђу ноћу међу ове люде, и Авесса рекне Давиду: „Господъ ти данасъ предаде твога непріятеля, и я ћу га ево садъ коплѣмъ пробости!“ Алъ Давидъ му одговори: „Немой га убити; єръ ко руку дигне на помазаника Господнѣгъ, тай неће остати неказнѣнъ! Узми коплѣ и крчагъ съ његовога узглавља, па да идемо далѣ!“ — И тако узме Давидъ коплѣ и крчагъ и оде, а то нитко неопази, єръ сви спаваху. Давидъ пређе на другу страну и стане на врх горе изъ далека па викне: „Авенире, шта нечуваш господара твога: ето є у моимъ рукама царево коплѣ и крчагъ, што му кодъ главе бияше!“ Саулъ позна гласъ Давидовъ па рекне: „Єли то твой гласъ сыне Давиде? А Давидъ одговори: „Я самъ царе господине! Зашто гониш мене слугу твога? Шта самъ теби я скривіо?“ На то рекне Саулъ: „Я самъ єгрѣшіо. Вратисе сыне Давиде къ мени, я ти никаква зла учинити нећу; єръ данасъ є было животъ мой драгъ предъ твоимъ очима!“ А Давидъ одговори: Ето є царево коплѣ у моимъ рукама, некъ дође амо єданъ момакъ, па нека га однесе!“ И Давидъ отиде своимъ путемъ, а Саулъ се врати на свое мѣсто.

После тога отиде Давидъ цару Гетскомъ (у земљи Филистимской), а Саулъ га више нѣ тражіо.

И умре Самуилъ пророкъ, и плакаше за њимъ савъ Израиль, и сараниште га у Арматеми у његовомъ граду.

И сакупише се Филистимяни противъ Израиля, и уплаши се Саулъ и врло се ужасну срдце његово. И ударише Филистимяни на Израиля, и бѣжаше юнаци Израилѣви испредъ лица иноплеменика. И убише Филистимяни Іонатана и друга два сына Саулова. Самъ Саулъ ранѣнъ рекне своме оружіеносцу: „Извади мачъ твой на ме проболи!“ Оружіеносацъ то нехтѣде чинити, онда Саулъ узме мачъ и падне нань. И кадъ види оружіеносацъ гдѣ умре Саулъ, падне и онъ на свой мачь и умре. И тамо погибоше у єданъ данъ Саулъ и његова три сына, и његовъ оружіеносацъ и сви юнаци.

И плакаше Давидъ у туђини за Сауломъ и за Іонатаномъ сыномъ његовымъ.

И после тога отиде Давидъ у Хевронъ, и доћу тамо люди изъ Юдеє, и помажу га за цара да царуе надъ домомъ Юдинымъ. 30 година имађаше Давидъ кадъ се зацари, и владаше 7 година надъ племеномъ Юдинымъ, а у Єрусалиму надъ цѣлимъ Израилѣмъ и Юдомъ владаше онъ 33 године.

Царъ Давидъ освои Єрусалимъ одъ Євусея, што тамо жи вляху, и заузме твердиню Сіонску, и настани се тамо, и прослави се, и Господъ бѣше с њиме. Хирамъ царъ тирскій пошлѣ Давиду посланике, и кедрева дрва и дрводељце и каменаре, те ови сазидаше домъ Давиду. И оде Давидъ на узе ковчегъ Господњи, и унесоше га у градъ Давидовъ (Сіонъ), и поставише га у скинији (у древномъ храму), коју подиже Давидъ. И Давидъ принесе Богу жртву, и благослови народъ именомъ Господа Саваота. — И Давидъ рекне: „Єли заостао кодгодъ изъ дома Сауловога да учинимъ съ њиме милость?“ И дође Мемфивостей сынъ Іонатановъ, и тай бѣше ромъ. И рече му Давидъ: Не бој се, я ћу милостъ учинити съ тобомъ, због Іонатана оца твога, и вратићу ти сва поља Саула дѣде твога, а ты свакидањ ѣди лебацъ на моіой трпези! —

---

36. Давидовъ грѣхъ и каянѣ.

(II. царт. 11 и 12).

Давидъ пошлѣ свога војводу Іоава у бој противу сынова Амоновыхъ. А онъ остане у Єрусалиму. Єдно вече ходаше онъ по крову свога царскога дома, и опази Вирсавію жену Уріе Хетеанина, па пошлѣ писмо војводи Іоаву по Уріи Хетеанину, и у писму напише: „Намести Урію на најопасније мѣсто у бою, па се онда вратите одъ њега, да тако убіенъ буде и погине. Іоавъ метне Урію кодъ града на мѣсто гдѣ се знало да су најсилнији јунаци. И изиђе сынови Амонови изъ града, те се побію са Іоавомъ, и падну многи люди Давидови, и погине ту и Урія. Іоавъ яви Давиду све што се догодило и Давидъ доведе жену Урііну у свој домъ, те му буде жена, и роди му сына. Али то дѣло зло се показа предъ очима Господњима. И Господъ пошлѣ къ Давиду пророка Натана, кои му рекне ово: „Была два човѣка у једномъ граду, једанъ богатъ а други сирома. У богатога бѣху стада и врло лѣпи биволи, а убогога небѣше ништа, но само једна мала овчица, онъ ју је купіо, ђржао и раніо; кодъ њега је она одрасла съ његовомъ дѣцомъ одъ леба његовога је ела, изъ чаше његове пила, на крилу му почивала, и была му је као ћерка. Єдаредъ дође нѣтко съ пута богатоме човѣку, а онъ нешћаше узети изъ своега стада и одъ своихъ говеда, да сготови обѣдъ путнику; него узе овчицу сиромахову, сготови ју за обѣдъ своме госту! —

Давидъ се яко разлюти на тогъ богатогъ човѣка, и рекне Натану: „Тако ми живога Бога, тай човѣкъ, што е то дѣло учиніо, има умрети!“ А Натанъ му одговори: „Тай си човѣкъ ты! И зато ово ти говори Господъ Богъ Израилѣвъ: Я самъ те помазао за цара надъ Израилѣмъ, избавіо самъ те изъ руке Саулове, и дао самъ ти домъ Израилѣвъ и домъ Юдинъ, а ако ти е мало, іоштъ ћу ти додати. Па зашто си презрѣо рѣчь Господню, и учиніо зло предъ нѣговымъ очима; Урію Хетеанина убіо си мачемъ сынова Амоновыхъ, а жену нѣгову узео си себи. И съ тога ово говори Господъ: Я ћу подићи зла противу тебе у твоме дому, и што си ты учиніо у тайности, то ћу дело я учинити явнымъ предъ Израилѣмъ и предъ овым сунцемъ?“

И рече Давидъ Натану: „Я самъ сгрѣшіо Господу Богу!“ — А Натанъ одговори: Дакле е и Господъ одузео одъ тебе твоя сагрешеня, и ты нећешъ умрети, али сынъ, што ти се родіо, тай ће умрети!“ — И отиде Натанъ у свой домъ. И разболѣ се дѣте, што га е родила Вирсавія, па умре. И после тога роди Вирсавія сына, и даде му име Соломонъ. И Господъ љубляше Соломона и Давидъ даде га подъ руку Натана Пророка. (Давидъ е предао Натану на воспитаніе свога сына Соломона).

Найгриотния неблагодарностъ.

(Едно сравненіе.)

Єданъ е човекъ имао скупоценъ драгъ каменъ, али неуглаћенъ, пакъ безъ сяйности и угледа. Онъ е добро знао, да у камену томе сила лепоте има, али е ние умео самъ извити. То узме на себе єданъ вештакъ, и тай е имао силногъ посла и великогъ труда, али му посо лепо за рукомъ поће и каменъ изаће тако диванъ, да му тешко пара беше, и човекъ се онай после съ каменомъ тимъ сила радовао и у многимъ свечаимъ приликама дичио, али — мало помало сасвимъ на оногъ вештака заборавио, што му е ту радостъ начинио.

Тай е драгъ каменъ дете са своима дивнимъ дарма, а учитељ е вештакъ, кои своіомъ наукомъ и вештиномъ дете изобрази, као што се оно драгъ каменъ своимъ собственимъ праомъ усиява. Силанъ трудъ валя положити, докъ се они дивни дари детине душе извію; само найвећа стрпељивостъ са многомъ вештиномъ и мудрости учине, да изъ незнялогъ де-

тета мало помало лепо изображенъ младићъ изађе; али онда е највећа греота, кадъ и родитељи и ти младићи после краткогъ времена трудъ и бригу доброга учителя своегъ сасвим забораве.

Поштуй старије људе.

(Єдна приповедка за букваре.)

Єданъ отацъ имађаше два неваљала детета. Та деца имаше неваљао обичай стариимъ людма где годъ когъ сукобише ругати се. Са тога се многи люди њиовомъ оцу тужише, и отац децу често караше говорећи имъ, како е од Бога и люди греота и срамота, кадъ млађи старије непоштую; али лакоумой деце беше све опомене узалудъ. Найпосле догоди се, те приликомъ свечарства та иста деца напућена учителемъ своимъ оцу честиташе и у томе срећу здравлѣ и дргъ векъ желише, а отацъ имъ одговори: „Нежелите ми дуга века, већъ болѣ желите да умремъ, да старости и недочекамъ, да ме кадъ остаримъ неваљала деца — при овимъ речма оштро децу погледа — неизсмеваю, па можда и моя собствена.“ Деца се те прилике већма негъ обично застидише, тада найвећма свою погрешку признаше, те сташе одъ то доба старије люде поштовати и свуда имъ пристойну частъ одавати.

Пужеви.

(Єдна басна.)

Єдаредъ се посваћаю два пужа, а знате ли о што? О то, ко е бржи. Дакле е истина, да и у найлењой душици има гордељивости и зависти. За своегъ судију изабраше жабу. Жаба одреди мету, пакъ онда закректа, а пужеви къ мети пођу, ко пре. Дуго време, потрая, а пужевима се єдва опазе, да се съ места помакоше; читавъ сатъ прође, а ови ни єднога доброгъ комада неодмакоше. Нойпосле судии додија гледанѣ, пакъ љутито скочи и пужевима рече: „Будале єдне, научите найпре поштено ићи, пре негъ што се узхтете утркивати и другога за судију звати.“

Човечия душа.

(За читанѣ са найстариомъ децомъ).

Я могу све уде могъ тела мицати, рукама ватати, држати и различите радиѣ свршивати, и те радиѣ зову се телесне радиѣ. Алъ я могу и оно, што видимъ илъ чуемъ упамтити и после тога сетити се: могу о стварма мислити: знамъ и осећамъ се да самъ, и да самъ онай исти, кои самъ юче и одире био; умемъ разликовати добро одъ зла, истину и лажъ, право и неправо, и т. д. то нису телесне радиѣ, нити се и помислити даде, да те радиѣ тело свршивати може. У момъ и свакомъ човечиемъ телу има дакле нешто, што може мислити, познавати, хтети и т. д. то є душа, и та самъ душа я собомъ и сваки човекъ самъ собомъ, а тело є само алатъ души. Душа ние телесна ствариъ, пакъ неможемо о телесномъ створу душе ни говорити. Она є невидима, и неможемо є сполъшньма чувствама сватити. Она є съ теломъ на неки нама непознатъ начинъ везана и разлучи се одъ њега текъ на смрти.

Човечия душа може сила различити радьи свршивати, она има различити моћи. Те моћи Богомъ су свакомъ човеку дане, али ихъ немаю сви люди у истой снази: у деци су те моћи врло слабе, текъ заметнуте.

Кадъ я око себе погледамъ, видимъ гомилу различити ствари, видимъ њинове ликове, делове, саставъ, боя; кое се ствари мичу видимъ и то; кое гласа одаю чуемъ гласа; кое мирисе когъ имаю, осећамъ мирисе; кое укуса каква имаю и то осећамъ; осећамъ имъ тежину и т. д. те све ствари заедно са њиовимъ снагама стое ванъ мене и сачињаваю сполъшньи свет. Те све ствари упадалесу ми у очи и сполъшня чувства одма одъ роћеня могъ исто као и данасъ, али я нисамъ онда свестанъ био, пакъ ихъ нисамъ ни опажао, текъ мало помало дошао самъ къ свести. Да могу те ствари приметити дате су ми неке моћи, има ихъ петъ: моћъ вида, слуха, обоняня, кушаня, осећаня, и зову се сполъшня чувства. Све опазке, кое помоћу ти сполъшньи чуветава чинимъ зову се опажаня а та моћъ душе, коіомъ до ти опажаня долазимъ зове се моћъ опажаня. Опажаня ти ствари, што у тай сполъшньи светъ спадаю, зову се опажаня сполъшнѣгъ света. Али я имам и такови опажаня, коя ми недолазе одъ сполъшнѣгъ света. Я волимъ мое родителѣ; я се каемъ и болеме, кадъ ихъ и неотице увредимъ; мене яко ожалости, кадъ се ко одъ њи разболе;

я се поплашимъ за животъ њиовъ ; я се радуемъ њиовомъ оздравлѣню. Та любавъ, болъ, жалостъ, стра, и радостъ доиста су неке промене у мени, я њи у себи опажамъ, и те спадаю у мой унутрашњи светъ. Та опажаня недобивамъ помоћу споляшнѣгъ чувства. Я имамъ дакле окромъ они горепоменути споляшњи іошъ и неко друго чувство, кое ми те мое унутрашнѣ промене явля, и то се зове унутрашнѣ чувство, а та опажаня зову се унутрашня опажаня. Душа човечия има дакле споляшня и унутрашня опажаня, она помоћу споляшнѣгъ, ова унутрашнѣгъ чувства.

Кадъ кою ствaръ видимъ н. п. орла, я онда могу и после, кадъ ние орла предамномъ опетъ себи орла представити исто, као да га башъ гледамъ. Я га у себи видимъ исто онако, као да би га очима гледао. То се представлѣнѣ у мени начинило одъ онога споляшнѣгъ виђеня; остао є у мени као ликъ, икона одъ орла, коя ми орла представля. Исто се тако начине и остану у мени ликови илъ иконе и одъ остали ствари, кое наполю видимъ. И како є кадъ светъ бистрия, пажня на те споля ствари онтрия и упечатленѣ одъ ти споля ствари яче илъ слабие, тако и та преставлѣня изаћу и остану тамния, илъ яасния и разговетния. И помоћу добри описаня може сваки себи стваръ представити, али та представлѣня нису никадъ онако ясна, као кадъ стваръ очима видимо. — Алъ я могу себи и оно представити, како самъ невесео био, кадъ ми є мати болна била, и како сам се радовао, кадъ є оздравила, уопште могу себи представити прошасте веселе и невеселе часе и догађае, бриге и страве кое самъ кадгодъ имао; а то су опетъ представлѣня унутрашњи опажаня. Та моћъ душе споляшня илъ унутрашня негдашня опажаня себи представити моћи зове се моћъ представляня.

Окромъ ти представляня ствари по виђеню илъ описаню могу я себи и безъ тогъ ствари представити, кое никадъ писамъ ни видео ни описаня имао. Тако могу себи представити дрво са лишћемъ одъ злата. То є представлѣнѣ ствари, кою никадъ видео писамъ, то є дакле саевимъ другчие представлѣнѣ, ние повратно као оно, што самъ видео, већъ саевимъ ново наћено, измишлѣно; моћъ такогъ представляня зове се моћъ уображаня. Та моћъ найболѣ се у сну появлюе, начини намъ Богъ зна каква представлѣня и помеша ихъ на найчудноватие начине. Има случаева, те моћъ та будне люде тако силно кадкадъ овлада, да они много коешта видити и осећати мнио, што други

люди неспажаю, то су саняри, фантасте; а има люди, кои такова празна представлѣня непрестано имаю и њи за праву истину држе и недаю себи то изъ главе избити, то су луде, сметени.

Сва та представлѣня о споляшнѣмъ илъ унутрашнѣмъ свету неразиђу се сасвимъ тако, да ни трага одъ њи у нами неостане: ми имамо моћъ њи у себи задржати, сачувати, и кадъ намъ є воля та преда се извести сетећи се само на њи, та моћъ зове се памтење и сећање. Тако задржимо у памети оно, што учимо. Што кою ствaръ илъ науку на више чувствава уватимо и што ихъ у онай махъ ясније себи представимо, тимъ лакше ихъ и тврђе запамтимо.

Кадъ гледнемъ н. п. дрво, и на њему видимъ дебло съ коромъ и гране, и опазимъ на деблу рупу, а на граню гњиздо, то знамъ, да ово двое није нуждно ни битно, већъ само случайно, дрво би и безъ тога исто то дрво било; алъ дебло, кора, гране, то му є преко нуждно и битно, безъ тога неби дрво било. Кадъ све те битне знаке ускупа ставимо, онда добиємо поямъ (понятиє) о дрвету. Та моћъ душе пойме начинити умети зове се разумъ. Кадъ оћемо да се осведочимо, шта є на коіой ствари битно, а шта случайно морамо више ствари истогъ тогъ рода сравнити, пакъ све оно, што є на њима опште и битно уедно сабрати, а оно, што є случайно одбацити, єдномъ речи, морамо мислити. Што є кои човекъ више опажаня и представляня имао и има, то и више предмета за размишлянѣ, и што се кои човекъ у размишляню више вештба, то бистриегъ разума буде. Разумъ се изображава и наукомъ, и друженѣмъ са разумнимъ людма и пажљивимъ читанѣмъ добри књига. Свака радня, ма коя била, трговина, занатъ, землѣдѣлство и т. д. ште много разума, размишляня, да се користно тера. Помоћу разума увршћуємо ми своя знаня, разређуємо и правимо врсте, родове, разделења и т. д. правимо рачуне и размереня, премишлямо о свима околностима и правимо предсуде своє о различитимъ предметима. Помоћу разума увиђамо узроке и послѣдице различити промена, поява и догађая. Узрокъ се зове оно, крозашта шта бива, а послѣдица є оно, што бива. Тако є н. п. сунце узрокъ светлости, ватра узрокъ топлоте, мразъ зиме. Свака ствaръ може у исти махъ и узрокъ и послѣдица нечега бити. Топлота на огњишту послѣдица є ватре, а уедно узрокъ, да се єла куваю. Добра сведочба ђака послѣдица є нѣговогъ прилѣжаваня и доброгъ владаня, уедно узрокъ радованя родитељима.

Тако се даде свудъ са узрока на послѣдицу сиѣи илъ са послѣдице на узрокъ узиѣи. Кадъ би човекъ у станю био све узроке изпитати и дознати, опетъ се неби задовољио, докъ неби найпосле на онай узрокъ сви ствари дошо, кои се за први и єдини узрокъ сви ствари и свегъ света држи, то є Богъ, коегъ є душа човечия веровати и увидити са свои собствени моѣи приморана. Сви остали узроци, на кое при тумаченю различити природни ствари и поява наилазимо, само су узгредни, съ коима Богъ овай светъ и овай у њему редъ држи.

Разумъ се зове и моѣъ разсуѣиваня, кадъ разсуѣива; ако уме танке разлике сродни ствари лако и брзо наѣи зове се оштроумлѣ; уме лъ пойме разчланити и до њиовогъ порекла извести, оно се зове дубокоумлѣ, проничивостъ; а кадъ уме они различити ствари наличия брзо наѣи, коя се врло тешко опазити даю, онда се зове досетљивостъ, хитроумност.

Али ми можемо и оне мисли имати, кое никако у овай споляшњи светъ неспадаю, нити се њега тичу. Све што є право илъ неправо, добро илъ зло, свето илъ скврнаво, єдномъ речи: све истине било моралне илъ религиозне, те никако неспадаю у овай споляшњи єстаствени вѣкъ у онай виши превстаствени светъ, а моѣъ душе, то превстаствено сватити моѣи, зове се умъ. Помоѣу ума кадаръ є човекъ надъ овай телесни єстаствени светъ подиѣи се у онай виши невидими душевни светъ, и свезу овихъ као єдну целостъ сватити, у коіой се величаство божие показуе. — Разумъ и умъ зове се другчие и моѣъ мишленя, и ту є разумъ нижа, а умъ виша мишленя моѣъ.

Све ове моѣи ускупа: моѣъ опажаня, представляня и мишленя ускупа узето сачињаваю моѣъ познаваня.

Окромъ ти моѣи осеѣамо ми у себи іошъ и неке тежнѣ и нагоне к' деланю, кое све произлазе изъ неки осеѣаня. Те тежнѣ различите су: своіомъ єстаственомъ природомъ тежи човекъ на све, што є приятно, на телесна увеселяваня, удовољства и благостанѣ, и то є кодъ неки люди єдина тежня сви њиови дела и намера; али телесно удоволяванѣ ние найглавния стваръ у човечиемъ животу; та удовољства траже и остале животинѣ и зверови, съ коима се ни єданъ човекъ нерадъ упореѣуе. Човекъ є кадаръ не само телесне, него и душевне радости осеѣати; онъ се радуе са свачимъ, што є истинито, лепо, уредно, добро, благородно, а гади се на еваки нередъ, на лажъ, превару, на све што є неблагородно, зло, непоштено, неправо, и т. д. пакъ и то га све наводи и натеруе да ово илъ оно учини.

Слава, користъ, богатство, тврдоћа, завистъ, мржня, освета, стра, сажаленѣ, наклоностъ, љубавъ, отачаствољубље, благодарностъ, побожностъ и т. д. то су све подвизи, кои насъ на различнита дела подижу.

Али ние свеедно, ма кои одъ ови подвига насъ на дела подизао, и ние свеедно, ма каква дела чинили. Богъ намъ е дао савестъ, коя намъ непрестано вичe, да самo оно чинимo, што увиђамo, да е добро, право, поштено и т. д. Савестъ насъ тера непрестано о нашемъ душевномъ усавршеню мислити и старати се, волю нашу исправляти къ светињи и по заповедима божинмъ, и тимъ се милости божие удостояти. Савестъ насъ позива о срећи наши ближњи старати се: људма онако чинити, како смо ради, да они нама чине, а нечинити другомъ оно, што нисмо себи ради. Ко тай гласъ савести слуша, и чини по закону, како Богъ и љубавъ ближњега ште, тай има мира одъ своe савести и душевна задовољства, другчие га изпуњава савестъ съ немиромъ и страомъ.

Найпосле има сваки човекъ и слободну волю. Он може безъ обзираня на горепоменуте подвиге, може и противу сполящњег насиля ово илъ оно дело хтети и извршити га ил оставити. Никоя сила неможе га натерати, да зло ков учини, кад самъ неће. Безъ слободне волѣ неби био одговоранъ за своя дела, и неби био кадаръ учинити ни зла, ни добра. Овай даръ слободне волѣ само е у валяногъ и честита човека чисто и у снази сачуванъ, пакъ само е онъ право слободанъ: а онай, што само на тело мисли нема те слободе, онъ е постао робъ свои телесни удоволяваня. Християнска наука показуе човеку, како може себе облагородити и своя дела онако удесити, како нхъ Богомъ наређено определенѣ нѣгово ште; она му показуе, шта е Богъ чинно и наредно, да се одъ робства греха спасе и да снагу добне постати божии човекъ по ономъ лику и подобію, како га Христомъ Спасителѣмъ обновлѣна вера показуе.

Искрице.

Добро воспитанѣ младежи найболя е економия, а невоспитанъ и неученѣ найскупля штедня у општини и држави.

Деца се ничега манѣ небое него претьи ков се іошъ оног вечера неизврше. —

Децу валя тако каштиговати, да намъ кадъ люди буду благодаре.

Подъ уредништвом Др. Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 20. У Новоме Саду, 15. Юлія 1862. **Год. V.**

Наредба

Кралѣвско угарскогъ наместничкогъ савета одъ 15. Јануара о. г. бр. 67343. ex anno 1861, издата консисторији бачкой, вршачкой и темишварской, и свима дотичнимъ политичнимъ властима.

Почемъ су православне народне школе у бившой области сербскогъ войводства и тамишкогъ Баната после укинуѣа ц. к. сербско банатскогъ намесгничства безъ свакогъ надзиранја остале; то овај кралѣвско угарски наместнички саветъ желеѣи овоме више неодољивомъ злу помоћи, исту ону наредбу, коіомъ е надзиранѣ и управа православни школа у осталимъ краевима угарске кралѣвине іошъ 1859 год. православномъ клиру поверена разшируе и на све к' бившой срб. банатской области припадаюће жупание, и докъ се у овомъ погледу дефинитивна упутства неиздаю, налази слѣдећу привремену наредбу издати:

У бачкой, вршачкой и темишварской диецези има како местно тако и диштриктуално православни школа надзиранѣ и то нарочито у педагогичко дидактичкомъ обзиру, заедно са свима овамо спадаюћимъ пословима примити — како што е то у осталимъ православнимъ диецезима већъ примило — дотично православно свештенство, подъ врховнимъ надзиранѣмъ дотични преосвештени епископа и консисторија, и има то тако руковати, да — имаюћи предъ очима дотични диецеза садашњи положаѣ — све оно у призренѣ узме, штогодъ се за подизанѣ и процветанѣ православни школа за цели сходно увиѣало буде.

У овомъ погледу има се:

I. Окромъ местногъ свештеника, комъ се местно школе надзиранѣ нарочито у педагогичко дидактичкомъ погледу поверава, свудъ по еданъ за то способанъ мирски школе настоятељ наименовати, когъ ће дужностъ бити, на споляшнѣ устройство школе пазити, и да се школска здания и намештай васда у добромъ станю држе.

II. Ако се у комъ месту више самостални свештеника налази, то се има надзиранѣ школе ономе поверити, кои се међу њима за ту целъ за найспособниегъ нађе.

III. Диштриктуално надзиранѣ школа, — почемъ ће то, кадъ се са диштриктуалнимъ црквн визитацияма спои сила одлакшано бити, има дотични протопресвитеръ водити; а ако би кои одъ протопресвитера за ово важно званѣ телесно илъ душевно неспособанъ био, онда се има изъ истогъ протопресвитерата други свештеникъ за диштриктуалногъ надзирателя наименовати. Право овогъ наименованя дае се диецезалномъ епископу, али, пре негъ што се декретъ диштриктуалномъ надзирателю изда, има се одобренѣ одъ овога краљ. угар. намест. савета измолити, и на ово одобренѣ имаће се у декрету позвати.

IV. Ако би ради лакшегъ надзираня школа узтребало садашнѣ протопресвитерске диштрикте што променути, регулирати или удесние ограничити, то има дотична консистория овомъ крал. угар. местоз. савету о томе свое предлоге поднети.

V. Врховно диецезално надзиранѣ школа имаю преосв. Епископи заедно са своіомъ консисториомъ водити.

VI. Сви свештеногъ чина надзиратељи а нарочито диштриктуални биће у своимъ званичнимъ пословима одъ жупански окружни и варошки власти подпомагани.

VII. Найпосле имаю преосв. Епископи у заведенияма за предуготовлѣнѣ свештеника постоећима за ученѣ Катехетике Педагогие и Методике бригу водити.

Какви мораю бити школски управитељи?

(Єдно питанѣ за ове.)

(Свршетакъ.)

Управителю ние само знаня и вештине довољно, већъ онъ мора и волѣ и делателности и мора снаге надъ осталимъ елементима имати, ако ће успеха да дочека. Добаръ управитељ мора ту свою превагу у знаню и вештини деломъ показати; а кадъ е средоточностъ и сунце, око коегъ учитељи као планети стояти имаю, то мора надъ њима и ону владаюћу снагу имати, коіомъ ихъ као некимъ чаромъ у свези и хармонии држи. То ће само онда имати, ако засведочио буде, да онъ њи доиста знанѣмъ и вештиномъ премашуе, и то темељнимъ знанѣмъ, о комъ се неможе рећи, „зна одъ свачегъ понешто, у целомъ

ништа.“ Само тимъ моћиће оно уваженѣ у колегии задобити, кое є нуждно, да се у институту редъ и редованъ токъ одржи, те успехъ и благословъ дочека. Часомъ се у колегии, где є више люди, по нека самовољна глава наће, кою онъ само томъ горепоменутомъ превагомъ умекшати и вољномъ учинити може, да се у тай прописани и необходно нуждни редъ сложи и слюби.

Кадъ се школа као нека башта сматра, у коіой приянѣ растиня само одъ тогъ зависи, какви су у ньой баштовани нарећени, то мора добаръ управитель све снаге, съ коима разполагати има добро и крозъ познавати, пакъ на найзгоднiемъ месту употребити. Управитель сачинява заедно са учитељма єдну педагогичко дидактичку целостъ. Учитељи су чланови, а онъ є глава и душа, кои те све чланове у свези држати и згодно употребити има. Само кадъ се са члановима добро разположенѣ учини, кадъ се сваки чланъ на оно место, за кое є найзгоднiи стави, онда може успеха и благослова одъ ньове раднѣ бити. Одъ вештогъ поделеня рола зависи савъ ефектъ раднѣ. Найбољи глумацъ поквари найлепшу радню, кадъ му се противна нѣговой индивидуалности рола даде, а полошiи задовољи, ако му управитель згодну за нѣга ролу одбере. Исто є тако у школи. Ако управитель люде непознае, съ ньима несавестно поступа и ньи неупотреби по ньиновой вештини и таленту, онъ ће, ма да найболѣгъ семена у шакама има, найрђавiи плодъ истерати. Где се противни елементи наместе, ту неможе хармониє у радньи па ни добра бити, него ће се цепати и место шенице коровъ ницати. Савсимъ други резултати видиће се на онай школи, где на кормилу човекъ стои, коi са обозрености и разумомъ, съ яснимъ познаванѣмъ снага съ коима разполагати има, ньи тако употребити уме, да свака у своіой сфери и радню добие. Ту ће онда свако дело и свака речъ Ефата бити, коя успано детие око розтвара, свезанъ єзикъ раздрешуе, у тами чамећи умъ разасветлява; ту ће свака речъ бити каменъ у зиданю онога храма, у комъ ће млади нараштай свое найскупоценiе благо за овай и онай животъ наћи.

А оће л' управитель то свое научно и недагогично благо у пракеу да асни, и да онай свой са обозрености, са познаванѣм стварн и своимъ богатимъ искуствомъ удешенъ план учења и воспитаня у дело и животъ да приведе, све учитељске снаге згодно да употреби, то мора онъ и енергие имати, постоянства, тврде намере и волѣ, да богме са нуждномъ меромъ хуманитета у томе.

Познато є, да кадкадъ найблагороднје тежнѣ на највеће препоне наиђу. Колко реда люди башъ найленшимъ плановима највећма на супротъ стану. Овогъ има у школи, као и свакой другой сфери живота, іошъ овде вальда више негъ игде. Овде има тврдоглавства споля и унутри, препона озго и оздо; у самой колегии учителя много реда ће ихъ управитель осетити. Овакимъ противницима и непријатељима добра мора онъ и умети и готов бити увекъ насупротъ стати. Енергия є стена, о кою се и найтврђи таласи разбію. Са енергиомъ мора онъ свой планъ, чимъ є о целисходности тогъ уверенъ у дело привести умети, ма чега стало. Али, да до тогъ увереня, до ясногъ увиђеня те целисходности доће, како што се неките да онъ безъ своегъ собственогъ разсуђеня будне, исто тако несме ни егоиста бити и самовољникъ. Онъ ако и єсте глава целогъ, опетъ ніе самъ собомъ целостъ. Кадъ є стваръ, коюе унапредити позванъ свестрано точно и право напитао и познао, онда се има онъ само као главни и први члан тога учитељскогъ ланца сматрати, и као таковъ само у помоћъ целости притећи, и има за разсветленѣ своегъ мнѣня сви остали чланова мнења саслушати, премерити, и по томъ свой планъ, ако є нуждно поправити и удесити. „Испитай и познай себе и своє мненѣ у мнению другихъ. Шумаръ узимлѣ изъ шуме држалѣ за сикиру, да шуму креше и негує. Одъ люди учи мударъ, како съ людма владати и ньи поправляти валя.“ А кадъ є на тай начинъ и тимъ путомъ увидно и уверно се о целисходности идее ил плана, онда мора то закономъ бити, и на то осланяюћи се сме се за подпуно властна и снажна држати, са своимъ енергиомъ планъ тай у дело привести, єръ то онда ніе резултатъ нѣговогъ самовољства, тврдоглавства и себичности, него є резултатъ людскогъ договора и споразумлѣня свию чланова, а таки планъ мора увекъ по школу, нѣга, учитель и савъ животъ користан бити.

Онай институтъ, кои за управителя има човека раздружена, самовољна, себична, уображена, надувена и гвоздензуба, никадъ процветати неће. Exempla sunt odiosa. Ми смо ихъ имали и имамо, и неморамо далеко нѣи, докъ ихъ наћемо.

Управитель има управляти и надгледати школе и учитеље, али — са разумомъ и благости, а не са деспотском ћуди и грубосћу. Набашвати, кудити, чангризати, неслано и капларски заповедати да се тако и тако чинити има, многи управитель башъ майсторски разуме, особито кои є по себи цепидлака, или опаке нарави човекъ, а при томъ небрига за стваръ, коя са-

вестногъ испитиваня ште. Іошъ и такови люди имаю обично неку несносну и неодољиву надутостъ, и мисле, да су сву мудростъ и знанѣ кашикомъ покусали. Али баш съ тимъ найвећма ствари шкоде. Поправити стваръ, и то на лепъ и човечанъ начинъ, то є посо. Управитељ мора човечности имати, то є главно свойство на њему. Онъ мора у учитељма самъ себе поштовати, и пазити, ако ће да њега и њи деца и светъ поштую и пазе. А човечан ће управитељ погрешке, што их буде опажао међу четир ока и љубавно приметити и са обзиранѣмъ корети, знанюћи, да є учителю, кои ће съ успехомъ да ради нуждно, не само да самъ себе поштуе, него да є и одъ свои старни поштиванъ. Управитељ мора љубави имати, пакъ ће ту и љубавногъ озбиля бити. Љубавъ є найвећа снага; што є ко више има, тимъ ће и лепше мислити, и човечније судити и енергичније радити моћи. —

Можда ће ми ко пребацити, да су то утопије, да є управителя, кои би сва горепоменута свойства имао немогуће наћи, да такавъ само у идеале спада, а у овомъ га свету нема. На то одговарамъ, да управитељ са тима горепоменутимъ свойствама никако у идеале неспада. Идеалъ є сборъ свију савршенства, а то ние смртномъ човеку дато, и нетражимъ, да управитељ та свойства у найвишой потенции и найчистиємъ савршенству безъ икое найманѣ слабости и оскудице имати мора; али ихъ у главнимъ погледима имати треба; то се искати мора, и то се никако неможе утопиомъ звати. Топла жеља, да се колко є могуће савршење шта добије, то є света дужностъ свакога, когодъ ту шта рећи има, — а дужностъ є єданъ одъ найвиши погледа свакога честитогъ човека.

Школа дакле, коя є сретна, да тако научена и педагогично наображена управителя добије, кои методично учити, руководити и управляти уме, кои собствено богато искуство има, кои є свою умну и практичну превагу свакадъ показати кадаръ, кои са вештачкимъ прегледомъ све на расположенѣ стављене му снаге испитати познати и найудесније употребити уме, кои съ енергиомъ и тврдиномъ намере оне припознато найболѣ планове у дело привести брине се, а при томъ човечки и љубавно у своомъ кругу делати уме, та школа ће за кратко време процветати и наскоро найблагословенимъ плодомъ уродити, на велико благо фамилия и дружине, општине и државе.

Концентрация науке.

(Једно питање за учитеље.)

Подъ именомъ концентрације и комбинације разумева се спојање сродни ствари око једногъ средоточија, као око центра тако, да сви спомоћно једну целостъ сачињаваю. Концентрација науке састои се у спајању сви сродни предмета увдно тако, да једанъ другогъ објашњава, подпомаже, утврђуе. Кадъ учитељ после свршене предузете теме нп. изъ науке христијанске одма у идућемъ часу читања одбере приповедку исте те теме нп. онамо е имамо 5-у божию заповедъ, пакъ и овде одбере приповедку, у коіой е о почитаню родителя и старији речъ, и ту тай данъ са децомъ чита; и истогъ дана узме за диктандо изречения опетъ те исте теме; найпосле и у приповеданю библични приповедки тай исти данъ и приповедку те исте теме приповеда илъ препитуе, то е очевидно, да ће деца ту тему далеко свестније и јасније сватити, и далеко тврђе запамтити, него ако учитељ необазирући се на то макаръ што са децомъ читати узме, и ма што писати, приповедити илъ испитивати. Кадъ се предмети ови овако сваки особље безъ обазираня на њиово сродство, прикладностъ и међусобно одношенъ и свезу изражую, то се онда сасвимъ противно чини Тако се ради у оним школама, где е за сваку науку башка учитељ наређенъ, и свака наука особље тера. Учитељ, кои нп. одъ 8 до 9 сати свой часъ има незнаюћи шта ће предавати онай, кои ће одъ 9 до 10 сати деци доћи, неможе се на оногъ предаваню ни обазирати, нити свог предмета са оногъ предметомъ и онолико колико е могућно у свезу сводити. Овде е чисто непоиятно, како е при овакомъ устройству школа у њима напредовати и успети могућно. Ову непонятностъ само ове три околности понятномъ чине. Прво е учебни планъ самъ собомъ, кои е обично тако удешенъ, да они предмети једанъ мимо другогъ и једанъ за другимъ иду, кои су једанъ другомъ прикладни, кои се једанъ съ другимъ под дараю, те једанъ другогъ објашњаваю, и тимъ се сами собомъ спаяю, безъ да учитељ једногъ предмета за други шта зна, пита и у свезу своди. Друго е управитељ школе, кои при полаженю и надгледаню школа и при препитиваню деце гледа, те науке спая и питаньма у свезу доводи тако, да и деци самой то свестно буде. Алъ найвише се у томъ случаю, где е предаваню на више люди поделѣно, спаяю науке у детињемъ уму саме собомъ. Човечии па и детии

умъ тако е устроенъ, да све сродно едно низъ друго вата, све што му се изъ науке кое неважно чини побаца а остало прима, и то низъ сродно уверѣе, спаи и у свезу илъ дотично одношенѣ своди.

Али народна школа неможе и несме се на то ослаияти, да дете свгре одъ наука одбира, и њи само собомъ безъ помоћи учителя спаи: него се мора учитељ постарати, да сам те свгре одбере и њи у такомъ саюзу деци кавуе и децу препитуе, да ихъ известно деца упамте и задрже. Узроци, зашто учитељ ово чинити има слѣдећи су: онъ у овай школи не само да съ великомъ гомиломъ деце посла има, него и съ децомъ различите старости, различити разреда пакъ и различитогъ приуготовлѣня. Ако ће дакле свой деци праведанъ да буде, мора предаванѣ тако удешати, да и онда, кадъ кое оделенѣ деце пређе и само себи остави, опетъ та деца и за тай махъ, кадъ су сама, да у науци напредую, а не да дангубе. А то ће моћи само онда бити, ако при предаваню науке на концентрацию свойски настаявао буде.

Деца у овой школи найвише су деца сиромашки родителя. Ту вие ни мислити, да ће они, кодъ свои многи домаћи послова децу кодъ куће у науци подпомагати. Они за то ни времена, ни средства, ни вештине немаю; зато мора учитељ сваку науку тако концентровано деци казивати, и у сва одношеня коя ясние сватенѣ и упамтенѣ истихъ помоћи могу свести, онда ће деца и безъ домаће помоћи опетъ напредовати моћи.

Време, што е овой школи одређено, да све свое предмете валяно истера и свлада врло е кратко. Зато мора учитељ навити, да ни едногъ часка деца напразно непропусте, да сваки тренутакъ користе; и тога ради мора науку съ наукомъ тако удешати, да една другу што више може обяснява и помаже; а то бива само концентрациомъ.

Школа ова има за животъ спремати. У животу мораю све раднѣ, што ихъ сваки поединце извршуе една другу подпомагати, ако ће свудъ мира и благостаня да буде. Школа већъ мора томе упутство бити. Она ће то учинити удесећи свое раднѣ тако, да една другу подпомаже, една за другу припрема, илъ една другу далѣ унапредакъ води, а то ће учинити концентрациомъ.

У краткомъ упутству (другомъ поправљеномъ и умноженом изданю) изложено е кодъ сваке поедине науке и кодъ сваке

поедине школе, како се то чинити има. У школскомъ листу давано е више примера за мустру тога, какъ учитељи треба да се онога држе, тимъ више, што е овай посо у народной школи тимъ лакше могућанъ, еръ овде еданъ човекъ све предмете предае, какъ му е могућно и найболѣ зна на коіой ће точки и шта ће и како спаяти. Ону концентрацию наука дакле, што се у вишекласнимъ школама кое згодно удешенимъ расположенѣмъ предмета и планомъ предаваня, кое вештиномъ надгледаня управителѣвогъ, кое оставлянѣмъ на горепоменуто свойство дечиегъ ума само собомъ текъ одъ чести добие, ту концентрацию може овай учитель увекъ кадъ оће сустићи неоставляюћи то на срећу, већъ чинећи свестно и тако явно и ясно, да и деца целу ту тежню свестно увиде.

Шта има учитель пре и после школе чинити?

Учитель има пре у школи бити негъ деца; тимъ ће и немиръ онай, што га деца сама у школи праве одклонити, и примеръ точности деци дати.

Подъ учителѣвимъ надзиранѣмъ имаю се деца за лекције приправляти, књиге прописе таблице и т. д. спремати, израђене домаће задаће предавати и лекције свое повторавати учитель ихъ има саслушати и показати, ако кои пре почети лекция што питати, молити или тужити има. Тимъ начиномъ се пре негъ што е наука започета миръ и тишина уведе, коя децу за науку найболѣ припреми и примѣниву начини.

После свршени лекция има учитель прегледати попись и побележити одсудствуюће, за њи испитати, и наредити ко ће ихъ обићи и испитати какъ му явити. После школе има извидити све нереде, несташлуке, тужбе, и онда деца у тишини ствари свое спремаю, и кадъ су дотичну молитву одпояла или одчитала, онда ихъ пушта, да у миру и тишини по реду скамия наполѣ излазе, и іошъ доникле за њима пази, да мирно и путемъ дома одлазе. Ако и ние могућно, да деца башъ сасвимъ ћутећи у школу улазе и излазе, опетъ мора учитель саветомъ и настоянѣмъ децу до тога довести, да што тише и мирније улазе и излазе, да безъ вике и гураня пристойно и лепо долазе и одлазе, да путемъ нигде незаостаю, него мушка съ мушкомъ а женска са женскомъ по двое мирно и право кући оду, да и они, што по далѣ њи имаю исто тако мирно иду, ако ихъ учитель и невиди

(Лошъ види крад. упутст. стр. 107) Далѣ ихъ има научити, да свудъ и свакадъ, било єданъ другогъ илъ странога когъ кадъ сукобе да поздраве и да свакомъ стариемъ дужно почитанѣ одаю, да пута стариемъ непрелазе, да капу скину и коме пристои руку полюбе.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

37. Авесаломова непослушность.

(II. кн. царст. 13, 15, 18.)

У цѣломъ Израилю небѣше нитко тако лѣпъ као Авесаломъ сынъ Давидовъ. У нѣга быяху колеснице, коньи, и 50 людій, кои трчаху предъ ньимъ. Онъ є устаяо рано у ютру, излазіо на путъ кодъ врата градскихъ, и свакоме кои долазаше цару на судъ, говоріо є: „Твоя є стварь праведна и добра, али нема ко да те саслуша кодъ цара. Да самъ я царь, я бы свакоме право судіо!“ И кадъ се ко приближіо да се Авесалому поклони, а онъ му пружаше руку и цѣливаше се ньимъ. Тако чинеѣи задобые Авесаломъ срца мужева Израильскихъ.

Авесаломъ отиде у Хевронъ, па пошлѣ уводе по свима предѣлима и поручи: „Кадъ чуете гласъ трубе, а вы вичите: Авесаломъ се зацаріо у Хеврону!“ И многи люди иѣаху за Авесаломомъ. И рече Давидъ своимъ служительима и свима, кои быяху съ ньиме у Іерусалиму: „Бѣжимо одъ Авесалома, да нас како непохвата и непотуче!“ И изиѣе царь и све слуге нѣгове пѣшице, и съ ньиме сви люди, и преѣоше преко кедронскога потока. И поне се Давидъ на гору Елеонску и плакаше тамо, па онда отиде далѣ у пустиню.

А Авесаломъ и юнаци Израильски уѣу у Іерусалимь.

Давидъ пошлѣ свою войску противъ Авесалома, и заповѣди войводама говореѣи: „Поштедите сына мога!“ И быяше битка у шуми Ефремовой, и падоше тамо юнаци Израилѣви предъ слугама Давидовима. Авесаломъ побѣгне на мазги у честаръ (густишъ) велике шуме, и запне му се коса за єданъ растъ, те остаде измеѣу неба и землѣ, а мазга оде исподъ нѣга. Іоавъ — войвода Давидовъ — узме три стреле и забоде ихъ у срце Авесаломово, па онда затруби трубомъ, да се врате люди и да

негоне далѣ Исраиля, еръ е онъ люде штедіо. — Іоавъ скине Авесалома и баци га у едну велику яму, и набаца нань гомилу каменя.

И дође гласоноша Давиду и рекне: „Ево ти царе добра гласа. Господъ е данасъ судіо свима, кои су се противъ тебе бунили!“ А царъ рекне: „Єли добро и дѣтету Авесалому?“ А гласоноша рекне: „Нека буде онако свима непріятељима господина мога, као што е дѣтету Авесалому. Царъ се ожалости, попне на горницу и стане сѣтовати: „Сыне мой Авосаломе, Авесаломе сыне мой! Богъ бы дао, да самь я мѣсто тебе умро. О сыне мой Авесаломе! —

---

38. Царъ Соломонъ, и нѣговъ судъ.

(III књ. цартт. 1—4.)

Кадъ дође време да царъ Давидъ умре, тада заповѣди онъ свомъ сыну Соломону говорећи: „Я полазимъ на путъ, куда свакій човѣкъ поћи мора, а ты крепи се и буди савршенъ мужъ. И чувай завѣтъ Господа Бога твога, иди по нѣговымъ путовима, и ради разумно, по свему ономе што самь я теби заповѣдіо!“ И умре Давидъ, и саранише га у граду Давидову *) и онъ царова у Исраилю свега 40 година.

Соломонъ сѣдне на престолъ Давида отца свога, а было му е тада 20 година. И Господъ Богъ даде Соломону разумъ и премудрость велику, и Соломонъ се испуни знаня више одъ древныхъ сынова, и одъ свію мудраца Египетскихъ.

И Господъ се яви Соломону ноћу и рекне: „Проси себи што хоћешъ!“ А Соломонъ рекне: „Господи Боже мой, ты си мене слугу твога за цара поставіо намѣсто Давида отца мога. А я самь малый момчићъ, незнамъ улазка ни излазка мога. Молимъ те дакле, дай ми срдце паметно, да слушамъ и да судимъ твоимъ людма право, и да умѣмъ разликовати добро одъ зла!“ И ова бесѣда быяше угодна предъ Господомъ Богомъ, и Господъ рекна Соломону: „Зато, што си одъ мене то искао, а ниси искао дуга живота ни велика богатства, ни душе твоихъ непріятеля, него си просіо себи разума да судъ слушашъ, то самь ти я по твоимъ рѣчма учиніо. Дао самь ти разумно и мудро срдце; нитъ е быо пре тебе, нит ће после тебе быти такавъ човѣкъ. Алъ и оно што ниси искао, датћу я теби. За живота

---

*) т. е. Іерусалиму.

твога, неће бити између свију царева, таквога човека као што си ты. И ако пођешъ моимъ путемъ, па узчувашъ све мое заповѣди, као твой отацъ, то ћу ти я умножити твое дане!“ И ово бѣше санъ. А Соломонъ се пробуди, и оде у Іерусалимъ, па стане предъ лицемъ кивота завѣта Господня, и учини великій пиръ своимъ служителыима. —

Две жене доћу єдаредъ предъ Соломона, и прва рекне: „Господине мой! я и ова жена живилесмо заедно у єдномъ дому, и обадве смо се породиле. Сынъ ове жене умре ноћу, она га є у сну угушила. — Она устане у по ноћи, па узме дѣте изъ моихъ руку и успава га на своме крилу, а свое мртво дѣте на мое крило. У дому томъ ніе никога было осимъ насъ двѣ. И кадъ я уютро устанемъ да надоимъ дѣте, а оно нађемъ мртво; посмотримъ га, и то небѣше сынъ кога самъ я родила!“ А друга жена рекне: „Ніе тако, него є ово мой сынъ што є живъ, а онай што є мртавъ то є твой сынъ!“ И парбише се предъ царемъ. А царъ рекне: „Донесите овамо мачъ!“ И кадъ мачъ донеше, а онъ рекне: „Разсѣците живо одойче на двое, и єдну половину подайте овой, а другу половину оной жени. Тада она жена чіе є было живо дѣте, рекне: „Авай мени, Господине, подайте њойзи живо дѣте и немойте да га убіете!“ А она друга рекне: „Некъ ніе ни мени ни теби; пресѣците га на поле!“ А царъ ракне: „Подайте дѣте оной, што є казала, немойте да га убіете, єръ то є права мати! — И чу савъ Израиљ за ову пресуду, и сви увидише да є у њему мудрость Божія.

И Соломонъ бияше господаръ свію царевина одъ рѣке Ефрата до Египта, и цареви му доношаху дарове, и служаху му, и слушаху мудрость његову. И име Соломоново прослависе на све стране. И миръ бѣше са свію страна. И живљаху Юда и Израиљ у време Соломоново безбѣдно, свакій подъ своимъ виноградомъ, и подъ своіомъ смоквомъ.

И изговори Соломонъ 3000 пословица, и 5000 пѣсама. И говораше о дрвећу, одъ кедра што є на Ливану, до малога Исопа, што расте на стѣни, и о скотовима, о птицама, и о пузећимъ животиняма. — И долажаху сви люди слушати премудрость Соломонову.

Дечия пресуда.

(Єдна приповедка.)

У єдномъ селу на Дунаву догоди се одъ пре негде, те єданъ човекъ у воду падне, и био би се удавио, да му ние други у помоћъ притрчао. Овай му пружи мотку неку, и онъ се увати и избави, али ватаюћи мотку ударисе некако окомъ о ню и избие око. То буде поводъ сваће, и чимъ га она прва страва пређе оде у селу кнезу и обтужи онога, да му за избиено око накнаду плати. Кнезъ сбуњенъ и незнаюћи како да суди одложи ту ствар до идуће скупштине, да би се међу тимъ болѣ премислио, али и тай данъ доће и іошъ онъ собомъ на чисто небияше. Забринутъ поће тай данъ са своѓъ салаша у село на скупштину. У путу наиђе на трое деце, коя се на неку особиту игру спремаше. „Шта ви децо ту радите“ упита кнезъ. „Играмо се скупштине.“ „А шта ће те на скупштини?“ „Да судимо ономъ, што є у воду пао, и оногъ што га є избавао, суду тужио.“ Кнезъ пристане малко, да види, како ће деца судити. Деца непознаваюћи овога наставе свою игру и непазећи га. Како судише деца? Да оногъ на ономъ истомъ месту опетъ у воду баце, и ако се узможе самъ избавити, да му овай за око плати, ако не, престає судъ и парница. Кадъ то кнезъ чуе извади неколико новчића и даде ихъ деци пакъ своимъ путемъ оде. На судъ дошавъ покуша іошъ єдаредъ одговорити тужителя и найпосле рекне: „Море човече! твоя кућа горела, и неко са своіомъ опасности све покућство ти избавио, само єдну ствар не, а ти тражишъ, да ти за ону плати, што ние мого избавити.“ Тужитель прићути алъ незадовольи се; онда кнезъ изрече судъ што га у деце чуо беше и єдва онда тужитель одъ парнице одпусти.

Уди човечиєгъ тела.

(Єдна басна.)

Уди човечиєгъ тела незадовольни своимъ определенѣмъ побуне се єдаред. Ноге рекоше: што би ми луде биле васъ остале довека носити, тражите себи ноге, ако их требате. Руке рекоше: Што би ми луде биле за васъ све довека радити, тражите себи руке, ако ихъ требате. Уста и зуби рекоше: И ми би морали луди бити, све непрестано за друге жватати, тражите себи уста и зубе,

ако ихъ требате. Тако говораше и очи, кое за све остале гледати и стражарити имаше, а тако и сви остали уди, и ни єдан некте више своєг посла радити. Шта би? Цело тело за неколико дана тако клону, да сви уди венути и обамирати пођоше. Онда увидеше ови своју лудостъ и хтеше се сложити, али беше доцно; тело се немога више опоравити него опаде и пропаде и уди своју неслогу своіомъ пропасћу платише.

Сунцокретъ.

(Єдно описание.)

Има л' кога, ко сунцокретъ непознае, тай нашъ найвећи и найкористнии цветъ, кои намъ цело лето наше баште своіомъ лепотом онако дично краси. Кадъ му семе у пролеће по 1 илъ 2 прета дубоко и по 1 ил 2 стопе раздалеко у землю затрпаш, увати се за кратко време у врло снажан бео корен. Из корена изтера као рука дебео, по 6—8 и више стопа високъ, зеленъ, оздо округао, озго угластъ и гранастъ, споля оштродлакъ, из нутра пунъ срца струкъ. На струку изаће велико озго сяйние, оздо тамние лепо зелено, широко, рубомъ рецкаво, на три яке жиле разапето лишће, кое на дугачкимъ оштримъ петељкама на изменце на струку и граню поређано стои. На вр струка и граня стое они лепи велики по $^1/_2$ стопе и већи као злато жути, малко доле приклонѣни цветови. Сваки цветъ састои се изъ гомиле ситни єдно низъ друго сабиени цветића, одъ коихъ они на рубу стоећи као неки езичићи илъ зракови изгледаю, а сви остали као цевице. Кадъ є цветъ неко време тако у своіой пуной лепоти сяо и насъ погледомъ весело, онда почну цветићи венути и падати, найпре они на рубу, а после и сви остали, и онда се покаже оно крупно пепелясто и мрко у нутри пуно благог зейтина семе; има га по 100 до 150 зрна у свакомъ цвету, свако зрно у свою љуску замотано.

Одъ ове є биљке све користно. Дойно лишће венући обрано и осушено врло є добра зимня рана за музаре краве. Іошъ боля є рана цветьи табанъ после отреблѣня семена осушенъ и предаваня намекано у води скуванъ, издроблѣнъ, и заедно са оном по краве врло питавомъ чорбомъ у помие помешанъ, кое крава врло радо еде и много више и слађегъ млека дае. Іошъ болѣ млеко буде, кадъ се и падаюћи цветъ скуши, осуши, и заедно са цветьимъ табаномъ кува. Осушени струкови ложе се на ватру

место огрева. Изъ семена се цеди врло благъ зейтинъ, кои се у ела као и маслиновъ зейтинъ узимлѣ. Люске одъ оцеђоногъ семена крави су слађа сластъ него одъ кудељногъ семена. Куванъ цветњи табанъ докъ е зеленъ и младъ еду люди у сласт. Изъ ти сви погледа заслужуе сунцокретъ, да га люди свудъ, гдегодъ места има сею и негую. Али и радъ челе вредно га е сеяти; чела цветъ овай волие негъ многи други, еръ е пунъ сласти, одъ кое она медъ прави, зато е пуно чела на нѣму, па когодъ чела има и радъ е, да много више меда добие, валя овай цветъ да негуе, тимъ више, што онъ никое особите неге неиште, задоволян е ма съ коимъ местом низ лее и стазе, нузъ плотъ, тарабе, илъ зидове, само где га зракъ сунца осияти и греяти може, когъ онъ већма негъ други цветъ воле, и за коим се онако радо окреће, отуда и име сунцокрета добио.

Обштина.

(Прва лекция изъ Географие.)

Места, у коима люди живе илъ су вароши илъ варошице, илъ села илъ салаши. Шта е наше место? — Сви люди, што у едномъ месту живе, сачиняваю едну грађанску обштину. Люди су се зато у обштине сабрали, да би еданъ другомъ болѣ помагати могли, и да би у овима већимъ дружинама оно прибавити установити и држати могли, што по единомъ човеку и поединой породици ние могућно. Ни? — Међусобна подпора и помаганѣ то е дакле целъ обштине. Али као што свака породица свогъ старешину има, кои се о нѣномъ благостаню стара, тако мора и свака обштина свое старешине имати, кои ће се старати, да се целъ обштине постигне. Те старешине су градоначелници или кнезови са сенатомъ. Где многи ускупа живе, ту се мора пазити на редъ и на миръ, и да еданъ другомъ никое штете ни пакости неучини, да нико туђа права неповређуе и да сваки свою дужностъ свршуе. О том се прво стараю обштинске власти. Далѣ имаю ове пазити, да се путови чисто и добро држе, да се при продаяма илъ купованю права мера пази, да се никоя пића ни ела непродаю укварена и здравлю шкодљива. Далѣ се стараю за сигурностъ грађана жителя како личну тако и њиовогъ иманя, тога ради имаю пандуре или четнике, стражаре или чуваре, кои имъ као слуге увекъ на руци и заповести стое.

Сва јавна здания у општини: цркве, школе, општинска или варошка кућа, шпиталь, касарне, коњушаре, путови, мостови, бунари, шпркови, општински бикови, ајгири обдржаваю се општинскимъ трошкомъ, іошъ се има свака општина и за сироте старати. За издржаванѣ свега овогъ нуждно е много новаца, зато мора сваки житель као чланъ општине по своме могућству припомоћи, да се све те потребе подмирати могу, то бива општинскомъ порезомъ дациомъ. Ради тога намештени су одабрани люди, што порезу примаю и у општинской каси чуваю. И то су као и начелникъ са сенаторима општински званичници. Сваки валянъ грађанинъ извршуе општинске наредбе точно, дае припадаюћи датакъ драговољно и готовъ е свакадъ општини по своіой снази у помоћъ притећи.

Свака грађанска општина коя свою цркву има сачинява и црковну општину, или парохию. Има општина, што више парохия имаю. Црковни општина има различити: православни, римски, лутерански, калвински, гдегде и чивутски. Свака парохия има своегъ пароха. Парохъ е свештена или духовна власт у своіой парохии. Онъ учи юде у вери, настоява да деца у школи то науче, држи богослуженя, чита молитве и слово божие, дае благослове црковне, теши болне, и саранюе мртве. Свака парохия има обично и свою школу са еднимъ илъ више учителя. У школи се деца уче и упућую да добри грађани и парохияни буду. Деца, коя старие слушаю, редовно у школу долазе, наукомъ прилѣжаваю и добро се владаю чине већъ ту своимъ родитељима и старима радостъ, и биће све добри грађани и сретни люди.

Како се зове наше место? У коіой црковной општини живимо ми? Кое е грађанско, мирско, а кое црковно старешинство? Кое дужности имамо према мирскомъ старешинству? Кое према духовномъ? Ко зна шта о постанку нашегъ места приповедити? Кое су найглавнія здания? Кое су найглавние улице? На кою су страну неба пружене? Изађи на таблу и нарисуй сама што лишніма све или главние улице, и означи точкама општинска здания. Означи и околину нашегъ места, на коіой страни лежи гроблъ, виногради, пашнякъ, ливаде, њиве, баште и т. д. види кратко упитство стр. 79 и 80.

Искрице.

Морална снага — темељ државе — само е плодъ воспитаня. Воспитанъ е дакле найвиши и найсветни посо людски, нуждань оцу за свою децу, нуждни владаоцу за цео народъ његовъ. —

Матере су биле и остаће найглавние звезде на хориюнту воспитаня, и само у оной мери, како оне свой задатакъ свате, и оцеви то

признаю, а учитељи матерама подобни постану, само ће у той мери и изображенѣ народа напредъ поћи. Где су матере праве матере, само ту цветаю фамилие, цветаю школе, и цветаће учитељи, ако матере и одъ матера науче у љубавномъ воспитаню деце сву свогъ живота важност полагати. —

Децу што рание наводити да мисле, то држимъ за најважнии посо у воспитаню.

Палица занта у школи и у кући то є Ааронова палица. Побаци є, изаће ти змиє, стави є у светиню наочигледъ, уцветаће ти и пуно найлепшегъ плода донети. —

Памти добро: Найбистрия и найдаровития глава ако изнадъ невваляла срца стои, подобна є храму стоећемъ изнадъ пустаиске руне. —

У народну школу странъ єзикъ турати, то є найвеће разбойништво. Туђе и половно не само да нигде никогъ неизображава, него простогъ човека кои мора свомъ народу веранъ бити отруе. Далеко є болъ и национална страшивост него противно, далеко є болъ и она неулюдностъ туђе презирати, негъ она туђе прецењивати и привлачити а свое побацати и презирати. Никои елементъ туђинства нека неулази у негову душу и срце, єръ га сваки цепа одъ свогъ и разчупава у темелю свомъ. —

Воспитателю и учителю! Што годъ деци науке даешъ, обуци є у примеръ, и буди известанъ о успеху. —

Христосъ Спаситељ, кадъ є хтео люде учити, моро се човекомъ учинити; и ми се морамо децомъ, ако ће мо децу да учимо. —

Имайте метода само, пакъ ће те се чудити, шта га є дете у єдномъ часу научити кадро. —

У школи найпуниюй деце, пакъ нећешъ ни єдно єдино оштроумно и разборито дете наћи, ако є учитељ фушеръ у изпитиваню.

Решенѣ рачунски и други задаћа.

На стр. **255** прва задаћа. Били су новчићи овако намештени: **0 0 0 0 + + + + + 0 0 + 0 0 0 + 0 + + 0 0 + + + 0 + + 0 0 +**. Нуле значе нове, крстови старе; а да ихъ овако сложити можешъ упамти ове гласове **оуса и ааее и аеса**; пакъ кадъ є **А 1**-ви **Е 2**-ги **О 4**-ти и **У 5**-ти у реду самогласъ, а ти по реду гореставлѣни гласова разложи новчиће по томе овако: **0** стои напредъ, а **0** є **4**-ти, стави **4** нова новца; иза **0** види озго **У**, а **У** є **5**-ти, метни дакле **5** стари новчића; иза **У** стои **Е**, а **Е** є **2**-ги, метни **2** нова; иза **Е** стои **А**, а **А** є **1**-ви, метни **1** стари, и тако ређай далъ, све на єданъ гласъ нове, а на други старе, а све по онолико нови плъ стари, колики є тогъ гласа брой.

Под уредништвом Др. Ђ. Натошевића Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе сваког месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 21. У Новоме Саду, 30. Юлія 1862. **Год. V.**

Наредба.

крал. угарскогъ наместничкогъ савета одъ 2. августа (21. юлия) 1862 бр. 49173 сврху управе наши основни народни школа.

А. О окружнимъ школскимъ надзирателима.

Чл. 1. За окружногъ школскогъ надзирателя именуе конзисторія са одобренѣмъ кр. угарскогъ наместничкогъ савета редовно дотичногъ проту. Ако би исти за тай важанъ позивъ или телесно илъ душевно неспособанъ био, то може конзисторія и другогъ свештеника изъ истогъ протопопства на нѣгово место наименовати, али са одобренѣмъ кр. угарскогъ наместничкогъ савета. У декрету са коимъ се ко за надзирателя поставля, ваља се у оба случая позвати на одобренѣ наместништва.

Б. О главнимъ основнимъ школама.

Чл. 2. За сваку главну основну школу са четири разреда одређуе се управитель, кои е обвеванъ са овимъ званѣмъ скопчане дужности, подъ непосреднимъ надзоромъ дотичне конзисторіе верно и савестно испуняватн.

Чл. 3. Управителѣ на главнимъ школама одъ четири разреда наименуе кр. угарски наместнички саветъ на предлогъ дотичне конзисторіе.

Чл. 4. За управителя главне школе може се само така мирскогъ или свештеничкогъ реда особа кр. угарскомъ наместничкомъ савету предложити, коя е са своимъ радомъ у школской струци посведочила, да ће подпуно у стаю бити овомъ позиву одговорити и коя ће и у другомъ обзиру сбособна бити за управу главне школе.

Чл. 5. Способность катихете за гл. школе испитуе конзисторія, подъ коіомъ се главна школа налази. Конзисторія ће изборъ на основу расписаногъ стечая предузети и за потврѣенѣ кр. угарс. наместничкогъ савета старати се, коемъ има све молбенице поднети.

Чл. 6. Учитељ и подучитељ на главнимъ школама са четири разреда именује такођеръ кр. угарски наместнички саветъ.

Чл. 7. За попуњење сада споменутихъ учитељскихъ и подучитељскихъ места увекъ се има стечай расписати. Стечай расписује, на известие управителя главне школе или варошъ или православна обштина, како је већъ то у дотичномъ месту уобичајено.

Стечай се има са рокомъ одъ четири наделъ у новинама огласити.

Узъ молбенице треба приложити крштено писмо, сведочанства о способности, досадашној служби, о политичномъ и моралномъ владању, и предати вароши или православној обштини, како је стечай ова или она расписала.

Чл. 8. Варошъ, односно православна обштина дужна је одмахъ или *најдуже за 14 дана* у споразумљењу са управителемъ главне школе *тройни предлогъ* консисторији предати са *свима* молбеницама, са овомъ у приложеној форми изготовљеномъ и као што треба попуњеномъ таблицомъ *свију* просителя заједно са мњењемъ управителя главне школе. Консисторија ће сва ова писмена у спроводу своге мњења кр. угарс. наместничкомъ савету поднети.

Чл. 9. Само се такавъ просителъ може предложити, кои је педагогичне науке на кр. препарандияма у Сомбору или Араду са добримъ успехомъ свршио и кои је онде за *учителя главне школе способнимъ проглашенъ*.

Чл. 10. По одлуци кр. наместничкогъ савета декрете наименованя издаје консисторија, коя има наименованогъ или сама или преко окружногъ надзирателя заклети и о томе дотичну власть известити.

Чл. 11. Чиновни редъ учителя на главнимъ школама не управља се по школскомъ разреду, већъ по времену службе, кое су као прави учителји провели.

В. О другимъ основнимъ народнимъ школама.

Чл. 12. Местни управителъ другихъ основнихъ народнихъ школа то је дотични парохъ; ако пакъ у једномъ месту више самосталнихъ свештеника има, то ће консисторија најспособнијегъ између њихъ наименовати.

Чл. 13. Консисторија именује и учителе овихъ школа.

Чл. 14. Ако се на овакой основной народной школи учитељско место упразни, дужанъ е то местни управитељ школе безъ свакогъ одлагања окружномъ школскомъ надзирателю, овай опетъ конзисторији пријавити, коя има одмахъ стечај са рокомъ одъ четири недељ расписати съ томъ приметбомъ, да просителји своє молбенице конзисторији поднесу и да узъ њихъ, осимъ крштеногъ листа, сведочанства о своїой способности, о своїой служби, политичномъ и моралномъ владаню приложе.

Чл. 15. Ако е у каквомъ месту, по досадашњемъ обичаю, вароши, православной обштини, другой каквой корпорации или физичной особи право презентације или предлога (кандидације) задржато: то е конзисторија дужна све молбенице послати онима, кои споменута права извршую, и нажню њихову на оне просителѣ обратити, кои, у недостатку прописанихъ свадочанства за учителѣ нуждну способность немаю.

Кои имаю право презентације или предлога, обвезани су свою презентацију или предлогъ најдуже за 14 дана предати конзисторији.

Чл. 16. Где нема овакогъ права презентације или предлога: тамо е дужна конзисторија, — ако е то у дотичномъ месту законитъ обичай био и желю обштинскогъ поглаварства саслушати.

Чл. 17. Презентација не сме ни за какво условлѣ везана бити, н. пр. да се представлѣни етара о породици своїгъ у званю предходника: и само се такавъ просилацъ може представити или предложити, кои прописану учителѣску способность докаже.

Чл. 18. Ако се презентација или предлогъ за 14 дана конзисторији не пошлѣ: онда има она непродужанъ рокъ одъ 8 дана одредити за пошилянѣ на ако и овай рокъ безъ успѣха проће, то ће она наименованѣ и безъ презентације или предлога предузети.

То исто стои и о преслушаваню у чл. 16. споменутогъ обштинскогъ поглаварства.

Чл. 19. Конзисторија издае декрете наименованя, извешћуе оне, кое е нужно известити, одређуе заклетву, и о свакомъ наименованю извешћуе кр. угарс. наместнички саветъ, подносећи му изводъ изъ свога записника и по форми подъ .‖. начињену и као што треба испуњену таблицу свию просителя.

Чл. 20. И подучитељ основних школа поставља конзисторија, издав декрете наименованя и о томе извешћује кр. угарс. наместнички саветъ у смислу 19. чланка.

Конзисторија може упразњена подучитељска места или путем стечая, или и безъ тога попунити: али у оба случая има одъ просителя захтевати да посведоче да су зато способни и да им є морално владанѣ безъ мане. Осимъ тога има конзисторија іош и на то пазити, да се подучитељи само на таквимъ основнимъ школама постављаю, на којима су така звања већъ уређена, или у којима се за необходно нужно наће, да се исте, због великогъ броя деце, која иду у школу, у смислу постојећих правила прописанимъ путемъ осную.

Чл. 21. Конзисторија поставља и помоћнике т. є. таке учитељске особе, којихъ є намештанѣ нужно због болести, старости или због ослабљене умне моћи учителя. Местномъ или окружномъ школскомъ управителю, а и учителю, допушта се, да препоручи конзисторији помоћнике. Али сами нити могу примити, нити поставити кога за помоћника.

Чл. 22. Особе, које нису свршиле педагогичке науке са добримъ успехомъ на кр. препарандијама у Сомбору или у Араду, не могу се ни коначно ни допунителнo наименовати ни за учитељ. ни за подучитељ. шта више ни за саме помоћнике. Ако се и на расписанъ стечай нѣданъ између просителя неби нашао, који би овомъ законитомъ пропису у погледу на способностъ одговорио: онда има конзисторија сва писмена кр. угарс. наместничкомъ савету поднети и истоме молити се ради ослобођења одъ овихъ прописанихъ свойства.

Чл. 23. Ако є конзисторија намерена какву особу на таквомъ месту за учителя или подучителя (било то привремено или коначно) поставити, у коемъ іой є отацъ или тастъ свештеникъ: онда има пре постављня сва писмена кр. угар. наместничкомъ савету ради прегледа поднети.

Чл. 24. Тако исто има конзисторија сва писмена кр. угарс. наместничкомъ савету ради предходногъ допуштеня и онда поднети, ако є у намери поставити за учителя или подучителя (било то привремено или коначно) какву свештеничку особу (пресвитера или ђакона), ма да ова иначе све закономъ прописане способности има.

Чл. 25. У смислу ове наредба поставлѣни учитељи, као и они, кои су одъ пређашњихъ за то компетентнихъ грађанскихъ власти наименовани, могу се само са предходним одобренѣмъ овогъ кр. угарс. наместничкогъ савета одъ своихъ служба уклонити, или у друга места преместити.

Учитељ Леня.

(Єдинъ образъ.)

Ко ниє никадъ комотна и по типару живећа човека видео, валяо є у Дембеловце да оде и учителя Леню да види: очи и глава стаяше му као узето, тешко беше дочекати да их макне; ходъ лаганъ, єдва ноге развлачише; а образи беше као бундеве и трбу већи негъ у игумана.

Миръ и тишина — то му є речъ — (девиза) била одкадъ га люди памтеше, за тимъ є чезнуо, я самъ га іошъ изъ детинства знао.

Отацъ му є био качаръ, — и она непрекидна лупа терала є синчића чимъ є пузити почео, да одъ куће бежи на тише и мирниє место коє. Л є іошъ у детинству самоћу любио, те многи — многи сат и на дану под дрветом где преспавао, найрадиє за кућомъ край потока.

Кадъ є Л. до школе дорастао срећа донесе те добиє учителя кои такође сила на миръ и на тишину држаше, комъ деца у школи по читаве дуге сате безъ икоєгъ посла зеваше и спаваше, па шта? баръ мирно седише. Л. є био любимацъ учителѣвъ, онъ є своє прописе тако прилѣжно лагано писао, како се само помислити дало, умео є читаво поподне са тимъ мирно и у найвећой тишини пробавити.

Кадъ Л. дорасте, ктеде га отацъ у свой занатъ узети, али то беше сасвимъ противно Лењиной нарави, и после многе грднѣ и псовке мораде отацъ признати, да є ту сва мука узалудъ, Лењи занатъ особито качарство башъ нимало немирисаше. Онда дође учитељ и рекне: „подайте га у препарандию, ето већъ садъ пише као штампано.“

Тако буде Л. за учителя одређенъ, и склони се на то, та онъ беше іошъ у школи наймирнии, никадъ се одъ нѣга ни гласка не чу. Л. дође у препарандию и провуче се, наравно све последњи; алъ мора неко и последњи бити, недобиваю

ни први царевине; онъ се ниe као оно безобразникъ напредъ турао и отимао, већъ све лепо смерно и скромно натрагъ ишо. У друштву ниe био немио, и онъ є кадкадъ по кою гукнуо и своимъ хуморомъ друштво веселио.

Тако се провуче Л. кроз препарандију и егзамене, и диплому доби, и срећа га намери у Дембеловце најпре за привременогъ, а после краткогъ времена и за дефинитивног учителя. Онъ достиже свою давножелѣну намеру, и време мученя са ученѣмъ сретно проће; шта га є реда онъ у препарандии за тимъ временомъ узануо, да га само егзаменъ проће и да штацију добие, пакъ да онда лепо у миру и тишини поживе, да се курталише єдаредъ ти дерни књига и штудия, и оно слатко време пригрли, где немора мислити ни главе разбияти, већъ све муке и труде забораву предати.

А школа? и несташна деца? и школске раднѣ? и оно редовно ученѣ деце, као што є у препарандии на главной школи показивано? — Иди одатле! Л. памти своегъ учителя, и како є кодъ нѣга читати и писати учио, пакъ волие на онай посо мислити негъ овай, што га новимъ зову и што га безпослени люди измишляваю; оно є нѣму лепша мустра одъ школе; а нешто є и изъ новие системе примио. Устройство штача — где стария деца онай мрски посо изпитиваня млађе сама врше, пакъ се немора учитель съ тимъ мучити ни своегъ живота вести, то му се устройство одъ єдаредъ допало. Прва дакле реформа, што є Л. у Д. увео била є то, да є одма старию децу за препитаче наредио, кои ће млађу препитивати, и текъ садъ се Л. одъ свегъ срца радовао, да є тай мудри начинъ ученя тако добро сватио.

Што се даљи реформи тиче, кое є Л. у Д. увео, то су слѣдеће:

Школску молитву имао є онъ само єдну єдину и пре и после школе, и пре и после подне; а и наштo би є меняо и деце банбадава мучио. Iошъ да и ту найлакшимъ путемъ деца науче наредно є, да млаћа узъ старию на гласъ уче. За молитвомъ долазно є сатъ мирногъ и тиогъ у себи изъ књиге ученя, ту є Л. седио за катедромъ мирно и само се по кадкадъ обазрео, да деци викне „миръ.“ Иза тогъ долазило є читанѣ и то наравно по реду, како деца седе, и ту є цео учителѣвъ посо био, главу кадкадъ дићи и рећи, „други:“ алъ доцние се и томъ злу досетио, те наредио, да свако дете до точке чита, а одъ точке друго да привата, те одъ то доба ноће и читанѣ

само собомъ, и Л. немора ни уста отворити. Како е учио децу рачунъ? Старія су деца певала таблицу адиције субтракције мултиплікације и дивизије одъ краја до краја лепо и сложно да е било милина слушати, а млађа су узъ старію попевала; и ово су били наймирнији часи Л. ѣръ ту ніе ни речи говорити требао. Кадкадъ су радила деца и на табли и таблицама, и ту е савъ посо био, што га Л. имађаше ређи ономъ што на табли ради: „добро е — бриши," илъ „певаля — бриши," и одма сва деца брисаше и добро и неваляо, и Л. се ніе морао прегледаюћи мучити ни срдити. Онъ е примио и изречения изъ новіе школе, алъ е ту знао бољи методъ, сва деца певаше ихъ на гласъ апостола, тако уз старіе учише млађа, те и то ноће само собом, безъ да учитель ту шта пазити имаде. Исто е тако радио са песмама народнимъ али за одлакшанѣ деци, задавао е свакомъ по неколико стихова, и свако е дете знало, где ће стати, да одма друго привати и настави. Ето тако е ишло читанѣ и рецитиранѣ у ньговой школи, да ніе морао онъ ни уста отворити. Приповеданя у ньговой школи ніе било, нити е онъ по своіой педагогии допуштао, да е то посо за децу, „за приповеданѣ валя искуства, — деца треба да слушаю, а не да брбляю." Тумаченѣ, изясняванѣ, и питаньма изводенѣ деце на истину, то се ньму свидило една одъ найгрубльи педагогички погрешака и неупутности, ньгова речъ беше: „нека се учи самъ помагати, а да шта ће радити кадъ изађе изъ школе и небуде мене узъ ньга." Што се науке писаня тиче, и зато е имао онъ свой врло лакъ методъ: найстарије и найвештије дете морало е задаћу на табли написати, и да се неби морали сви са поправлянѣмъ мучити, имало се написати како валя, пакъ онда су остала преписивала, и кући носила, да родитељма покажу, шта су радили. Одъ сви школски радьи найрадије е терао краснописание; ту е само найстарије дете прегледалице раздало, пакъ е онда читаво поподне у мирномъ вечбаню пролазило, и учитель ніе ни палца маћи имао.

Л. е био найвећи непріятель они планова школски, где се задаће непрестано менати и учитель часъ овогъ часъ оногъ разреда деце лаћати мора. Ньговъ е планъ био мустра одъ простоте и ясности: два сата пре подне сва три расреда оно исто, а после подне се пише. Ко е радъ био изъ флегме да га изведе, требао е само што споменути о рачуну умномъ, о стварномъ или єзикословномъ изясняваню, о науци гледаня, мишленя и говора, пакъ тогъ часа му се хумористична жила о-

творила, и онда е падало досетака и доскочица као кише. Ние ни попа М. већи непријатель изјашњавања молитава био, него што е Л. изјашњаваня читанака. Зато и беше оба са противницима новие школе у найвећемъ пријатељству.

Іошъ Л. и у томъ срећа послужи, те и надзирателя доби, кодъ когъ све, што би други у найвеће небреженъ уписавао, мирно пролазаше. Л. е разпуштао школу много реда безъ икоегъ узрока, о накрмљиваню праздника четвртком ние дао речи прословити, започињао е школу по лепомъ старомъ обичаю о Митрову, или о Аранђелу, а да га не грде, да се башъ нимало за новию систему не брине, свршавао е о Петрову; и на польске раднѣ имао е „точно призрение," а што е сваки данъ школу мало кашнѣ започињо, а мало порание свршавао, то су му све власти сеоске кровъ прсте гледале, еръ онъ у целой околини наймирнии и найтиши човекъ беше, кои се ни у што мешао ние, за обштинске ствари ние марио ни запитати, зато се сеоской господи найвећма допадао; о политичнимъ стварима ние хтео ништа ни чути некмо л' говорити, онъ ние ни знао, да има новина на свету. У воденю листе одсуствујуће деце био е врло милостивъ, т. е. ние е никадъ ни имао, и то се људма, што у школи децу имаше іошъ понайвећма допадало. Л. е увекъ кодъ куће седио, ние марио никудъ крочити се, да га неби радини люди скитницомъ и призваломъ прозвали. Миръ и тишина била е у школи и око школе найсвечания. Снага мирне леньости симпатички ваташе мало помало и децу, и научише по читаве сате у школи бити, а да се ни съ места немакну, ни гласка одъ себе непусте. Многи е човекъ за школскогъ часа мимо школе пролазећи држао, да е унутри све празно и пусто. Нѣгову е децу и на улици редко видети било, да се играю или вичу, већъ седише скрштени руку подъ стреяма или лежаше на земльи мирно у светъ зиняћи.

Лаганъ и гнявећи говоръ учителя Л. пређе мало помало на све Дембеловчане, и ено ихъ и данасъ се познаю, али на подсмевъ свима; нико неће ни девойке изъ Д. да узме, ни за момка отуда да пође, ни ковгъ посла тамо да има.

Тако е живео Л. у миру и тишини; лети е затварао капке и седео у мрачной ладовини; зими е легао порание, да огрева и свеће заштеди. Брига ние имао, нити ковгъ еда. Умно напрезанѣ чиняше му се гола будалаштина, та онъ већъ давно све што му за маћистора нуждно беше у маломъ прсту има-

ђаше. Обуће е врло мало дерао, годинама га едни ђонови носише; ни одеће много нетребаше. Друштва нити е имао, ни за друштво марио. Кадъ се кои редъ десило, да се седећи уморио, а ни сна нобеше, онда е обичай имао у ловъ на муве дићи се; са тучкомъ у руци вребаше мирно по дувару, али неубияше много, да би увекъ лова имао.

Л. е само воду пио, и то врло умерено; едина му е брига о трбуу била, али ту беше плата довольно, окромъ напокланъ добиване сланине, шунке, кобасица, чварака, ја, пилића итд. ков слеляци по ономъ лепомъ старомъ обичаю слаше, понайвише да тимъ изостаянѣ дечие одъ школе изправнаю, али и другчие.

Л. ние био оженѣнъ, него е имао уза се едну дремльиву и као пребиену узъ нѣга вукућу се тетку, коя га као свое дете неговаше. Тако поживе Л. али сирома не беше дуга века; сувише се прегои, те га капля удари и пре времена у вечити миръ и тишину одведе, — проста му душа а лака земльица!

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

---

40. Зиданѣ храма и смртъ Соломонова.

(III царст. 5—8, и 11.)

Соломонъ поручи Хираму цару Тирскомъ говорећи: „Ты знашъ отца мога Давида, како онъ ніе могао савидати храмъ Господу Богу своему, због противника, кои га окружаваху. Сада е Господъ Богъ дао мени миръ, и зато самъ науміо храм имену Господа Бога мога савидати, као што е Господъ Богъ рекао Давиду отцу моме. Зато садъ заповѣди да ми се насеку дрва на Ливану!“ И сѣкоше люди Соломонови и люди Хирамови каменѣ, и дрва три године дана.

Године четири сто четрдесете после излазка сынова Израилѣвыхъ изъ Египта, а четврте године царованя Соломоновог савида Соломонъ храмъ Господу Богу у Іерусалиму на гори Аморіи. Дужина храма бѣше 60 лаката (аршина); 20 лаката ширина, а 30 лаката висина. И изнутра повлати Соломонъ храм златомъ чистимъ и даде изрезати два Херувима одъ ћипарсвогъ дрвета, и метнути ихъ насредъ давира (унутренѣгъ храма, молитвеника, олтара). Единайсте година царованя Соло-

моновога довршисе храмъ, а зидаше се седамъ година. И една завѣса разставляше свето одъ светога светыхъ. У светоме (т. е. у цркви) стаяше златна трапеза, и предложени хлебови, а у светоме светыхъ (святая святыхъ, олтаръ, давиръ) поставлѣнъ бѣше кивотъ завѣта и у нѣму скрижалке закона, кондиръ съ маномъ, и жезалъ Ааронов. Около храма даде Соломонъ саградити преддворѣ, и у нѣму башъ предъ храмом жртвеникъ за спаљиванѣ жртвій, и море бакарно (умиваоницу).

И царъ Соломонъ сакупи све старѣшине сынова Израилѣвыхъ къ себи у Сіонъ. И стане предъ лицемъ жртвеника Господня, и подигне руке къ небу и рекне: „Господи Боже Израилѣвъ. Нема теби равнога Бога ни на небу горе ни на земьи доле! Небо и небо небеса нису теби задоста, а камо ли овай храмъ што га я теби сазидахъ. Али послушай молитву слуге твога данас, и нека буду очи твое отворене на овай храмъ даню и ноћу. И саслушай молитве слуге твога, и людій твоих Израиля, о чему се годъ овдѣ они буду молили. — Кадъ твой народъ падне предъ непріятељима са своихъ грѣхова, па кадъ се теби окрене и помоли у овомъ храму, а ты саслушай са небеса, па се смилуй! кадъ се небо затвори и небуде кише, зато што люди грѣше, па кадъ се помоле на овоме мѣсту и поврате одъ своихъ грѣхова — ты ћешъ ихъ онда саслушати, и смилова ћешъ имъ се, па ћешъ дати кишу на землю, коју си у наслѣдіе дао людма твоима! — Кадъ буде гладъ, помор, пожаръ, гусеница, скакавци и болезаня, па ти се люди овдѣ у храму твомъ помоле; а ты ћешъ имъ милостивъ быти и датћешъ свакоме по путовима нѣговима, єръ ты єданъ познаешъ срдца свію людій! И туђинацъ, кадъ дође изъ даљне землѣ, па се помоли на овомъ мѣсту; ты ћешъ и нѣга саслушати, и датћешъ му по свему што те онъ буде моліо. Нека сазнаду сви люди на земьи име твое, и нека те се бое!

И кадъ сврши Соломонъ молитву свою, а онъ благослови савъ саборъ Израилѣвъ гласомъ великимъ и рекне: „Благословенъ нека буде Господъ Богъ, кои даде миръ людма своима са свимъ онако као што є рекао. И непропаде ни една нѣгова рѣчь, коју каза Мойсею слуги своему. Нека Господъ Богъ наш буде свагда съ нама, као што є бывао съ нашимъ отцевима. И нека буду срдца наша управлѣна ка Господу Боду нашему, да мы поштено живимо по нѣговымъ заповѣдима!“

И учини Соломонъ тай данъ светковину, и савъ Израиљ съ њимъ, и быяше зборъ великій предъ Господомъ Богомъ кодъ храма, кога Соломонъ сазида, седамъ дана. И осмий дан распусти Соломонъ народъ, и благосиљяху цара, па одоше свакій своме дому радујући се веселымъ срдцемъ за сва добра, што Господъ учини Давиду слуги своме и Израилю народу своме.

И царица Савска (земља Сава лежаше южно одъ Іудее), чу за име Соломоново и за име Господње, и дође у Іерусалим, и виђе разумъ Соломоновъ, па му рече: „Истина е све што самъ чула у моіой земљи за твое речіи и твой разумъ; нека буде Господъ твой благословенъ, кои изволи теби дати престол Израилјевъ, и кои те постави за цара надъ њима да судишъ право, по њиховомъ закону!“ И она даде Соломону дарове, па се врати у землю свою, и све слуге њене съ њоме.

И сазида Соломонъ домъ себи на Сіону, и домъ жени своіой кћери Фараона цара Египетскогъ. И узе жене туђинке и кад остари, а оно жене туђинке приклонише срдце његово туђимъ боговима. И учини Соломонъ зло предъ Господомъ Богом. И рече Господъ Соломону: „Зато што ты ниси сачувао мое заповеди, раздераћу я твое царство, и даћу га слуги твоме; али за твога живота нећу то учинити, зарадъ Давида отца твога, но изъ руку сына твога одузећу царство, и само ћу едно племе оставити сыну твоме, зарадъ Давида слуге мога, и радъ града Іерусалима, когъ самъ себи изабрао.

И царова Соломонъ у Іерусалима надъ цјлыимъ Израилјемъ 40 година. И умре, и сараниште га у граду Давида отца његовога. И зацари се Роваомъ сынъ његовъ умјесто њега.

Пролетње тице.

Све оне мале певачице тичице, што пролећемъ и лети насъ по башта и шума своимъ милимъ песмама веселе, оду одъ насъ, кадъ есенъ дође и лишће на дрви жутити и венути и едно по едно опадати поће. Неке одилазе саме, неке паръ по паръ, а неке у великимъ ятама.

Оне немогу наше зиме поднети, њиове су аљинице сувише лаке и само за лето спремљене, пакъ би кодъ насъ све помрзле; а и где би добиле гусеница, црва, бубица, мува, бобица и зрна на нашемъ снегу и леду, кое имъ е за рану ну-

жно. Чимъ ютро сване оће да еду, па оће и у подне и на вече и іошъ по кои редъ на данъ, а где да нађу.

Кадъ ладни северни ветрови пођу облачине по небу гонити, одма и те тичице беже одъ насъ далеко — далеко на югъ, у топлие краеве, где ране за ньи довольно има. Оне оду преко брда и долина, преко река и широки мора, по сто двеста и више стотина миля далеко.

Ньима нико пута непоказуе, оне га саме знаю, и нађу; али пре негъ што пођу, оне се стану пребирати и изкупляти мужаци и женке, браћа и сестре, родови и приятељи, пакъ іошъ неки редъ чисто невесело око свои станова облете, као да се опросте, пакъ онда оду. Ласте и препелице, славуи и пиньице, црвендаћи и говедарке, муварке и царићи, зебе и грлице, кукавице с пупевци, роде и ждралѣви — све то оде далеко — далеко. Путемъ догоди се по коіой и несрећа, али ихъ опетъ найвише сретно доспе.

А кадъ у пролеће опетъ кодъ насъ топлие гране сунце, оне се опетъ врате нама; свака нађе свой предео, нађе свое место и гњиздо, где се родила и где е весела била, пакъ съ нова свое миле песме опетъ започну, и тако свакогъ пролећа долазе, а сваке есени одлазе. То е чудновато, и никои човекъ неуме тумачити како то бива, али благи Богъ е тако наредио, пак мале тичице те и насъ и оне краеве, кудъ оду одъ гусеница, црви и буба чуваю, ватаюћи и таманећи.

Найближа околина.

(Друга лекция изъ географие.*)

Кадъ изъ нашегъ места изађемо и полѣмъ пођемо, било макаръ на кою страну, то дођемо на едну линию, где нашъ атаръ престае, а други суседски настае. Та линия зове се граница између атара нашегъ и суседскогъ. Као што између две суседске ньиве, баште, винограда, воћняка или куће има границе, што ихъ едно одъ друго оделюе, тако има и између суседски места. Кадъ би неколико сати далеко отишли, ми би не едно него више суседски места прошли. У колико си суседски места ти већъ био? Та суседска места нележе сва у истомъ правцу, на истой страни, већъ едно тамо, друго тамо, у свако има други путъ што води. Одъ едногъ до другогъ места воде тови, и то су или стазе или друмови. Широки, лепо порав-

*) Пре читаня нуждно е показати положай суседни места точкама на табли, и путеве и границе линияма означити.

њни, изъ обе стране яркомъ обкопани и дрвлѣмъ засађени или каменомъ патосани путови зову се главни друмови.

Нека места леже наблизу, а нека врло раздалеко. Дальина једногъ места одъ другогъ мери се временомъ, што га среднѣ корачаюћи човекъ треба, да одъ једногъ места до другогъ дође. Брои се на минуте и милѣ. Свака миля има 100 минута људскогъ хода, а коњи прећу за 60, и то се зове една поштанска миля. Нузъ путъ, обично на крај места, стое подигнути дирези и на њима табле, на коима стои написано име места, а на другомъ руц и на њой написано, куда тай путъ што га рука показуе, води, пакъ ко читати уме, може одма знати, за колко времена тамо приспети може. Где се више друмова разлазе, ту више кажирука има, свака свой друмъ показуе и дальину, колико е оно место далеко кудъ води.

По главнимъ друмовима виде се многи пешаци и виде празна и теретна кола, нека возе путнике, нека рану или другу робу. Треса кола, звонца на коњма, пуцанѣ кочиишки бичева чую се издалека и ноћу. Найживлѣ е на друмовима око они места где е вашаръ, ту свакояки люди дође што свакояке робе на вашаръ на продаю донесу.

Врло е нужно, да су путови одъ једногъ до другогъ места добри. У некимъ местима има много ране и марве, у другима више трговачке дућанске робе. Чега ко сувише има, то може, кадъ су путови добри у часу на друго место однети, где тога нема а треба, пакъ тамо продати, а за те новце себи оно купити, чега нема а треба, тако продаю селяни рану и марву варошанима, а ови њима одело и друге за кућу нужне ствари; али где су путови неваляли, ту то иде врло тешко, и люди немогу на продаю ништа однети ни нуждне ствари донети. —

Кажи ми, кое место лежи одъ насъ на югу, на северу? кое источно, кое западно? Кое су наша суседна места? Коимъ путемъ морашъ ићи у Н? Чега наши люди найвише имаю? куда носе на продаю?

Изађи на таблу и нарисуй наше место и суседна, означи само точкама, али извуци линиями све главне путове. Начините и ви остали на своимъ таблицама то исто; али оћу тако да начините, да миля толику дужъ изнесе, колико свакогъ палацъ износи. (То мера у маломъ некъ буде) Напишите и у прописе сва суседна места, почните са истока пакъ редомъ како унаоколо леже.

Велизаръ.

(6дна казка изъ Историе.)

Пре дуго времена, има више одъ 1300 год. за владе грчкогъ цара Юстинияна (Управде) беше єданъ човекъ по имену Велизаръ, кои одъ сиромашкогъ порекла изашавъ као простъ войникъ у цареву гарду уђе, али се ту тако вретанъ показиваше, да мало по мало првимъ войводомъ изађе. Царъ беше тада у врло незгоданъ ратъ са Персиянима заплетенъ, и немогаше оной великой персиской войсци, у коіой преко 40,000 оружани люди беше, ни полу толико на супротъ послати. Али мудростъ Велизарова беаше више вредна негъ сва персиска войска; Велизаръ Персияне победи и на врло пробитачанъ по Грчку миръ примора. Идуће године породи се у Цариграду онай велики немиръ, кои силно кровопролиће призрокова и умало савъ Цариград пожаромъ неупропасти; тай немиръ кои би іошъ далеко грђи зала починио био, Велизаръ своіомъ мудрости и снажномъ мишцомъ утиша, и цару престолъ и животъ спасе. Исте те године оде Велизаръ са своима воєнимъ четама у Африку на Гелимера Вандалскогъ краля, и ма да неимаћаше више одъ 15000 момака, опетъ противу далеко веће силе освои град Картагу, потуче непріятеля сасвимъ и краля њиовогъ жива уваћена и заробљена съ тріумфомъ у цариградъ доведе. Царъ Юстиниянъ неимаћаше никои отличія ни достаянства, коима би Велизара отликовао, онъ даде у славу Велизара и споменице ковати, кое тада найвећа частъ беше, али и єваку прилику употреби, те са тимъ вретнимъ войводомъ гдегодъ кою мога победу задоби. Тако га пошлѣ и у Талияпеку, да онде Остроготе разбие и Велизаръ у Сицилии са своимъ четама изашавъ освои градове Сиракузу, Палермо и Неаполь, потуче готскогъ краля Витига и увати, уђе са тріумфомъ у Римъ и донесе своимъ цару круну и уваћена готскогъ краля у цариградъ. И противъ Бугара воеваше Велизаръ за своіъ господара исто тако верно и єрстно.

Те велике и многе услуге што ихъ Велизаръ своимъ отачеству указа, ти силни за цареву славу воћеньи боєви, у коима самъ големи рана допадаше, те многе землѣ, што ихъ онъ цару своме задоби и покори, то све требало є цара довољно уверити, да є Велизаръ исто тако и одань и веранъ слуга њему, као што є вреданъ юнакъ и човекъ. Али злоба и завистъ неваљали люди, кои исто тако славни бити хтеше, али ни срца ни памети

Велизарове неимаше тражиште сваку прилику да га кодъ цара оцрне, и онай великн царъ беше толико лаковеранъ, те лаже оне послуша, кои му обтужиште Велизара, да онъ ние онако веранъ као што се чини, већъ да є наумио цару престо отети и самъ себе царемъ учинити. Царъ стане доиста подозревати и бояти се и доће до тога, те лажно обтуженомъ Велизару сва достоянства одузме и заповеди, да га у тамницу вргну.

Іошъ злоби и пакости неваляли люди небеше ни то довољно, они іошъ далѣ цара дражиште, и царъ се овога великогъ и славногъ човека, когъ савъ народъ највећма уважаваше толико забоя, те у стару наумн истога іошъ већма по себе безопасна учинити, и тада ону нечовечну заповестъ издаде, да му оба ока изжежу и онда изъ землѣ изагнаю. То нечовечно дело буде извршено, оне очи, што за миръ и благо отачаства и за славу и животъ цара онако верно бдише буду са усиянимъ гвожђемъ изжежене, и онда оду тражити воћу, ко ће тога ослепљеногъ бедника иза границе одвести. То буде по граду явно извикано, али се сваки укланяше, докъ єдва єдно дете доће, ков се за воћу бедномъ старцу томъ понуди. Онда изведу тогъ бедника из тамнице, скину окове съ њега и пруже место войводскогъ мача просиячки штапъ у шаке, да се са њимъ иде по туђини лебомъ ранити.

Велизаръ бияше не само онимъ потворенѣмъ и онимъ нечовечнимъ поступкомъ у душу убиенъ, већъ му срце беше разчупано, што приморанъ беше све што наимилие на овомъ свету имаћаше оставити отачаство и породицу, а највећма жалише за своіомъ маломъ ћери Ириномъ, коя са детиомъ верности и нежности непрестано узъ њега беше, њему кадъ изъ битака раньи долазаше крвъ утираше и ране превияше, и иза они тешки умора мучни ратни трудова са нежномъ детиомъ рукомъ њега неговаше. Кадъ савъ светъ са дивлѣнѣмъ на Велизара гледаше, и съ радости узклицима вретногъ войводу свогъ узносише и славляше Ирина као тайномъ слютьомъ некомъ застрашено забринута на старогъ оца свог погледаше, коя као добри анђео хранитељ уз њега беше, и коіой сва светска слава далеко маня беше него любав и чуванѣ свогъ стара отца. И то дете свое садъ да остави — то беше сувиие за разчупано срце беднога старца. Само іошъ єдаредъ ню видети, іошъ єдаредъ нѣзинъ мио гласакъ чути, у своя родитељска наручия узети, то само желиште, пакъ да онда све свое остави и у туђу землю поће, да се пребия одъ немила до недрага, докъ га и смртъ наће. Али тамничар

га већъ оставио био и отишао, и онъ самъ са онимъ дететомъ што му за вођу дошло беше предъ таминцомъ сташе. Кадъ то чу' да никога ту нема, онда замоли то дете, да га пре негъ изъ града изађу његовомъ детету Ирини одведе, да се опрости и да іой свой благословъ даде. Али дете ово немога одъ вцаня ништа рећи већъ колена старцу обгрливъ плакаше, да га немогаше старацъ утешити. Знате л' ко беше то дете? Његова мала ћерка Ирина, коя се преобучена у мушке аљине одъ сви свои украде, да и ту свогъ оца неостави, да и садъ и одсадъ сленогъ оца своге као анђео хранитель чува води и негуе.

Тако изађе Велизаръ изъ града и изъ своге отачаства, коемъ онъ оволика силна добра учинио беше, и оде у туђу землю, где свой бедни животъ пребиваюћи се одъ немила до недрага оконча, али и ослепљенъ и у туђини оста онъ богат и срећанъ у души своіой нпаъ ту верну и благодарну любавъ свога детета.

Благословено свако дете, благословена свака ћи, коя као ова и у беди оцу своме чуваръ и хранитель остане.

Крава, конь, овца и пасъ.

(Една басна.)

Крава, конь и овца стану се једаредъ препирати, ко е човеку полезнии. Крава рече: „Я му даемъ мое сладко млеко укусанъ сиръ и мирисно масло.“ Конь рече: „Я му вучемъ терете и возимъ га и носимъ као перо лако.“ Овца рече: „Я идемъ гола, да њега господара ваоденемъ.“ На то дотрча пас, а ови све трое погледе га са презиранћемъ, као кога што ни на кою користъ нпе. Ту дође и господаръ и стане улагаваюћа се пса миловати. То опазивъ стану ови гунђати и конь рече: „Зашто чинишъ тако господару, варъ нисмо ми твое любави далеко вреднии него тай лаяви пасъ?“ Господаръ одговори: „Сете и ви вредни, я васъ све волемъ, али овай е мене већъ више реда одъ лопова избавио, кои хтеше и васъ однети и убити, онъ чува мой и вашъ животъ, па како би могли њега презрети.“

Под уредништвом Ђ. Натошевића Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му є на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 22. У Новоме Саду, 10. Августа 1862. **Год. V.**

О начину ученя показуюћемь.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

Школа є дужна прописане науке децу тако научити, да ихъ деца разумеу и усвоє. Да то учини има различити начина: начинъ показуюћи, да деца гледе; начинъ говорећи, да деца за учителѣмъ говоре; начинъ приповедаюћи, да деца слушаю, и начинъ питаюћи, да деца сама истину нађу.

Найлакши и найпростии є начинъ онай, где се деци ствар показує, да є виде. Деца ту очима стваръ свате и добию о њой найясниє представлѣнѣ. Овимъ се начиномъ у многимъ случаима за чудо наука одлакша, деца стваръ єднимъ погледомъ свате болѣ и ясниє, него што є са гомиломъ речи могућно. Али изъ искуства знамо да ниє свакадъ ни ово гледанѣ ствари довољно, да се у детніой памети ясна и стална представлѣня изведу. Несташно детиє око уме тако брзо и ветренясто преко ти показивани предмета прелазити, да одъ они многи икона, што их деца сваки данъ виде, у њиовой памети врло слаби или башъ никави трагова неостане; а са такимъ радомъ ниє школи нимало помежено; она мора све што децу учи тако урадити, да то у деци остане, да се неизгиби. Тога ради є нуждно и при овомъ показуюћемъ ученя начину неки правила придржавати се, а то су слѣдећа:

1. Све што ћешъ деци показивати треба да є ликомъ одабрано. Оћешъ ли писмо коє деци да покажешъ и научишъ то за знакъ определеногъ гласа когъ познати, мора писмо тако правиланъ ликъ имати, да га дете у свакой књизи одма чимъ види позна. Оћешъ ли коє писмо деци на таблу да напишешъ, да га и ту виде и познаю, морашъ га што є лепше могуће направити. Тако и цветъ, дрво, каменъ, и свака друга стваръ, што є учитељ деци показує да є деца науче познати, мора све битне знаке, по коима се познава тако ясно на себи носити, да се одма виде и познаю.

2. Све што се деци показује ваља имъ тако предъ очи износити, да добро виде, уоче. Учитељ є дужанъ на ово пазити и уверити се, да деца све, сто имъ се показује, добро виде. Кратковидој деци нето као и оној подалѣ седећој мора съ показиваномъ ствари поближе прићи, или ма како другчије у помоћъ имъ притећи. Што годъ учитељ на таблу пише, мора тако крупно написати, да сва и она нейдалѣ седећа деца ясно виде. Где се ситнице показују, као при познаваню цветова, семеня и т. д., мора се учитељ постарати, да довољно єгземплара одъ те показиване ствари у школи има, да свако дете добије. Ако одъ кое показиване ситне ствари неби више єгземплара било, као нп. географичне карте, то се мора учитељ другчије помоћи, било да стваръ деци ближе принесе, или да одъ деце по неколико изводи, или да главније точке подеблѣ означи и т. д.

3. Неваля нипошто више ствари на єдаредъ деци показивати, єръ ту опажанѣ єдно друго збуњује и збрисује. Што є дете недотупавније, то є и некадрије више єдно за другомъ показивани ствари илъ икона сваку ясно и тврдо сватити, и некадрије икону низъ икону у себе уватити, већъ свака поздније виђена и уважена икона збуни и збрише ону пре нѣ виђену. Учитељ мора ово непрестано на уму имати, пакъ се по томъ владати. У школи се нерадн о томъ да деца много виде макар и незапамтила, већъ да запамте, єръ є само са овимъ добивено.

4. Где се о познаваню кое ствари ради, коя є изъ више делића сложена, ту има учитељ делиће разложити, и опетъ их предъ децомъ у цело сложити тако, да деца виде, како се склапаю. Учитељ, кои себи све делиће башка стоиће представити уме несме ни помислити, да ће то и деца одма оногъ часа, чимъ стваръ у цело виде себи представити умети, него имъ мора сваки делакъ показати.

5. При показиваню ствари мора се учитељ деци окренути. Има учителя, кои се при показиваню ствари одъ деце к' ствари окрену, а на децу се и необазиру. Има ихъ, што леђма стваръ заклоне, да є деца и невиде. То су све знакови, да учитељ више на стваръ мисли него на децу. Таковъ учитељ треба іошъ самъ да учи. Прави учитељ мора стваръ тако знати, да є и негледећи види, и мора целу пажню на децу обратити.

6. Којогодъ є стваръ дете ясно сватило, треба да є уме и именомъ казати и о њой се ясно изразити. Име и речъ ніе само знакъ, да смо стваръ сватили, него є іошъ и болѣ свести

преда. Кадъ ко каже: „я то знамъ, али неумемъ да кажемъ“ то ти є известанъ знакъ, да є ниє ясно сватно. Има речъ іошъ и ту снагу, икону одъ ствари то тврђе у паметъ утиснути, што се чешће изкаже. Кадъ к' ономъ уваћеню ствари, што га окомъ учинимо дође іошъ и ово увомъ, то є известно, да се тимъ већма тврђе утуби. Кадъ є дакле речъ и име тако важна стваръ, то има учитељ на то найстрожниє пазити, да деца и имена и речи и све изражає съ правилнимъ склопомъ строємъ речи и правилнимъ гласоударенѣмъ изговараю.

О начину ученя напредъ говорећемъ.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

Овай начинъ ученя бива, кадъ учитељ напредъ говори, а деца за њимъ. Ово се ради само докъ іошъ деца читати неумеу, а већъ се по кои врло важанъ изразъ или наука утубити има, н. пр. молитва, изреченѣ, песма. При овомъ є ученю уво главно оруђе коимъ се наука вата. Што се изразъ кои чешће и пажљивиє чує и чешће а съ важносћу изговори, то се и већма утуби. И при овомъ ученю има неки правила, коихъ се придржавати валя, а та су слѣдећа:

1. Само оно, што є доиста памтеня вредно може се овимъ начиномъ учити. Што ће деца тако научити имати, да имъ довекъ остане, то валя и ту вечиту вредность да има. Зато мора учитељ добро премерити шта є и да л' є вредно, да вечито у детету остане.

2. То тако одабрано има се ясно, гласно са правилнимъ гласоударенѣмъ и съ важности говорити. Сваки знаде како деца неправилно млитаво безъ икоєгъ израза говоре, кадъ у школу пођу. Єдно одъ найглавнии средства говоръ њиовъ поправити, то є говоръ за учителѣмъ. Невештомъ уву има учитељ у онимъ тањимъ разликама гласа са яснимъ и гласнимъ говоромъ припомоћи. Само ће тимъ начиномъ и деца на гласанъ и ясань говоръ научити се.

3. Све што є учитељ тако изговорио, имаю деца исто тако гласно и правилно за њимъ изказати. Съ почетка ће ово деци теже ићи, єръ нису вични снажно изговорити шта, зато ће учитељ съ почетка више труда и стрпљивости требати, да децу ослободи и до тогъ говора доведе. У овоме ће му послу стария деца сила помоћи, кадъ ихъ позове, да ова то учине, и

млађа одъ њи чую. Да при томъ неѣме дреке бити, коя сву лепоту говора саевимъ уквари, разумева се само по себе.

4. Говориће за учителѣмъ часъ поѣдино дете, часъ цело оделенѣ, часъ цела класа. Ако учитель поѣдино дете назове, то мора или найболѣ или найлошие бити: найболѣ за примеръ осталой, докъ іошъ нису сва научила, да се њимъ и слабља ослободе, а найлошие, да учитель любавнимъ поступкомъ са овимъ и сву осталу ослободи, али и за мерило, да л' су сви научили. Редъ и законъ е, да цело дотично оделенѣ говори. Макаръ колика гомила деце била могућно е све тако говорити научити, да се найтања гласоударења разликую. Изоштренѣ пажнѣ, коя се при томъ раду задобие, исто е тако важанъ добитакъ, као и горепоменута вештина и изображенѣ говора детинѣ.

5. Кадъ ће деца почети или стати, или кадъ ће поѣдино дете или цело оделенѣ приватити или наставити то има учитель са уговореним знаковима заповедити. Оне речи: „назите децо, садъ ћемо сви ово говорити" или „де ми ти кажи то исто, али лепо," то се сме само прво дана у школи чути, а после е излишно; губи се и време и важность. То ние тешко, четири знака изумети, єданъ, на кои ће започети; други, кадъ ће стати; єданъ, да по єданъ говори; други, да цело оделенѣ каже; іошъ лакше е децу на та четиръ знака навикнути; а не би веровао човекъ, шта га се силно тимъ начиномъ и важности задобие, и шта га се силно и посла и времена заштеди, и како се радо деца на ту ситницу приволеу.

6. При говору деце има ихъ учитель добро пазити, да се увери, да сва говоре. Међу гомиломъ деце наће се увекъ по неко, што е леньо и уста раскланати, што е расуто, пакъ и непази, има немарне, пакъ неће да говори, а има и болешљиве, па му се немили. На све то има учитель пазити и приломоћи. Пажљивомъ учителю неће се ни єдно дете подкрасти, а непажљивомъ и немарномъ многа, и њему на очигледъ растеће ове мале немариѣ и леньости, да великимъ непристойностима и злама изађу

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

41. Пророкъ Илия.

(III. царст. 16—19.)

Ахавъ царъ Израильскій чиняше зло предъ Господемъ већма, него сви цареви, што пре њега бияху. Онъ узме жену Ie-

завелю кћерь цара Сидонскога, и почне служити Ваалу (лажномъ богу). Илія Пророкъ изъ Тевіе Галаадске рекне Ахаву: „Живъ е Господъ Богъ надъ Силама, Богъ Израилѣвъ, коме я служимъ! Неће быти овыхъ година росе, ни дажда (кише), ванъ на рѣчь изъ моихъ уста!“

И бы рѣчь Божія къ Иліи: „Иди одавдѣ на истокъ, и сакри се у потоку Хоратовомъ наспрамъ Іордана, па ћешъ пити воду изъ потока, а Я самъ гавранима заповѣдіо, да те прехраню тамо!“ Илія учини по рѣчи Господньой, сѣдне при потоку Хоратовомъ и гавранн доношаху му леба и меса ютромъ и предъ вече, и онъ піяше воду изъ потока. После нѣкогъ времена усахне изворъ, еръ не бѣше дажде. И Господъ рекне Иліи: „Иди у Сарепту Сидонску, и бави се тамо, а Я самъ заповѣдіо жени удовици, да те рани!“ Илія оде у Сарепту и дође до врата градскихъ, и тамо една жена сабираше дрва. Илія іой рекне: „Дай ми мало воде да піемъ и комадъ леба да едемъ!“ А она му рекне: „Живъ е Господъ Богъ твой! Нема у мене ништа но само прегршъ брашна у ведру и мало уља у чбанцу (чобаня, крчагъ), и ето я самъ накупила мало дрва, па ћу сготовити ела себи и своіой дѣци, да едемо, па да онда умремо.“ Илія іой рекне: „Небой се, иди и учини, као што си рекла, али найпре сготови едну малу погачу, па ми донеси, а себи и дѣци сготови после; еръ тако говори Господъ: „„„Брашна у ведру неће нестати и улѣ у чбанцу неће се сманьити, докъ годъ недаде Господъ дажду на землю!““ Жена отиде и учини, као што рече Илія. И одъ тога дана брашно у ведру остаде, и улѣ у чбанцу несманьи се по рѣчи Господньой.

И треће године бы гласъ Господньи къ Иліи: „Иди покажи се Ахаву, па ћу Я дати дажда на лице землѣ!“ И кад види Ахавъ Илію, рекне му: „Ты ли си онай што развраћуешъ Израиля!“ А Илія му рекне: „Не развраћуемъ Израиля я, него ты и домъ отца твога развраћуете Израиля, тымъ, што остависте Господа Бога вашегъ, па идете услѣдъ Ваала. Сада дакле сакупи къ мени на гору Кармилску свега Израиля, 450 Ваалових лажныхъ пророка, и 400 пророка шумскихъ, кои еду са трапезе Іезавелине. Ахавъ пошлѣ у савъ Израиль и доведе све лажне пророке на гору Кармилску. И Илія имъ рекне: „Што вы рамате на обадвѣ ноге. Ако е Господъ Богъ, то идите за ньимъ; ако ли е Ваалъ богъ, а вы идите за ньимъ!“ И люди неодговараше ни рѣчи.

Онда рекне Илія къ людма: „Я остадохъ єданъ пророкъ

Господньій, а ето има пророка Ваалових 450, и пророка шумских 400. Дайте намъ дакле два вола, нека изберу єднога они себи, па нека га разсѣку на дѣлове и метну на дрва, али огань да не подпале. А я ћу узети другога вола, па ћу га метнути на дрва, а огня нећу подпалити. И призовите вы имена богова ваших, а я ћу призвати име Бога моега, и кои послуша па даде огня, тай є правый Богъ!" И люди рекну: „Добро говори Илія, тако нека буде!"

Тада рекне Илія лажнымъ пророцима: „Изберите себи єднога юнца и радите вы найпре, єръ васъ є много, па призовите имена богова ваших, али огня неподпалюйте!" И пророци Ваалови узеше юнца и учинише тако. И призиваху име Ваалово одъ ютра до подне, и говораху: „Послушай насъ Ваале, послушай насъ!" И не бѣше гласа, нити послушања. И скакаху около жртвеника, што га начинише. А кадъ бы подне, поруга имъ се Илія и рекне: „Вичите већма, єръ вашъ Богъ вальда има посла, или што ради, или спава па ће устати!" И викаху опетъ на гласъ, и крояху се по своме обичаю ножевима, и многи се біяху бичевима, докъ имъ крвь не поће. И дође вече, а не бѣше гласа нити послушања. Тада рекне Илія лажнымъ пророцима: „Одступите сада, да и я учинимъ мою жртву!" — и они одступе и уђуте. А Илія рекне людма: „Приступите къ мени!" — и узме 12 каменя по брою сынова Израилѣвыхъ, и сазида олтаръ и ископа яракъ свудъ унаоколо око олтара, и метне дрва на олтаръ, па рекне людма: „Донесите воде и ливайте на жртву и на цѣпанице!" и учинише тако. И онъ имъ рекне: „Удвойте!" а они удвоише. И рекне имъ: „Утройте!" а они утроише. И вода течаше свудъ око олтара, и яракъ се напуни воде. И погледавши Илія на небо, помоли се и рекне: „Господи, Боже Авраамовъ, Исаковъ, и Іаковлѣвъ, послушай мене Господе, послужи мене данасъ огнѣмъ, нека упознаду сви ови люди, да си Ты єданъ Господъ Богъ, и окрени срдца овыхъ людій да за тобомъ поћу!" И спаде огань съ неба, и прогута жртву и дрва и воду у ярку, а и каменѣ и землю полиза огань. И падоше сви люди на лице землѣ, и рекоше: „Ваистину Господъ Богъ, тай є правый Богъ!" — И Илія рекне людма: „Похватайте пророке Ваалове, да се ни єданъ одъ њи несакріе." И ухватише ихъ, и Илія ихъ одведе на потокъ Кисовъ и ту ихъ закла. — Илія рекне Ахаву: „Прежи, па иди! єръ ето садъ ће быти дажде!" И наеданпутъ се помрачи небо одъ облака и одъ вѣтра, и бѣше велика дажда.

Ахавъ оде у градъ Іезреель, и каже жени своіой, све што учини Илія. Іезавель пошлѣ Илію и поручи: „Сутраѣу у овай часъ я теби учинити, што си ты оныма учиніо.“ И уплаши се Илія, па отиде у Вирсавію землю Юдину, и остави тамо свое служче, а онъ оде у пустиню данъ хода, и сѣдне подъ смрекомъ (феньомъ, боровицомъ), и рекне: „Садъ е вѣтъ доста, узми ми животъ Господе, ѣръ нисамь ни я болыій одъ моихъ отаца!“ И заспи Илія ту подъ дрветомъ И гле, Анѣео Господныій додирне га и рекне: „Устани еди и піи!“ И кадъ прогледа Илія, а оно кодъ узглавля нѣговога ѣчмена погача и крчагъ воде. Онъ устане, те се наеде и напіе, па опетъ заспи. И дође Анѣео Господныій по другій путъ па му рекне: „Устани еди и піи, ѣръ е великій путъ предъ тобомъ.“ И Илія устане, па се наеде и напіе, и иѣаше у снази тога ела 40 дана и 40 ноћій до горе Божіе Хорива, и настани се у ньой. И гласъ Господныій рекне му: „Шта ты овдѣ радишъ Иліа?“ а онъ рекне: „Я самъ ревнуюћи ревновао, за Господа Бога Сведржителя; ѣръ сынови Израилѣви оставише завѣтъ твой, и олтаре твое раскопаше, и пророке твое поубіяше, па самъ остао я самъ еданъ, и ето сада иду на то, да и мени животъ одузму!“ А Господъ му рекне: „Врати се своимъ путемъ, па ћешъ Єлисея сына Сафатова помазати умѣсто себе за пророка!“ И Илія отиде одтуда, и нађе Єлисея, а овай ораше на 12 парій волова. Илія баци кожный огртачъ на нѣга. И Єлисей пође за Иліомъ и служаше му.

---

42. Виноградъ Навутеонъ и Іезавеля.

(III. царст. 21. и 22., и IV. царст. 9.)

У Навутея Израилитянина бѣше еданъ виноградъ башъ до гумна Ахавова. И Ахавъ рекне Навутею: „Дай ми виноградъ твой, па ће ми быти вртъ за зелѣ, а я ћу ти дати другій лѣпшій виноградъ, или ако ти е воля даћу ти сребро (новаца) умѣсто винограда.“ А Навутей одговори: Я нећу да ти дадемъ баштину моихъ отаца.“ Ахавъ оде куће лютитъ, и легне у креветъ, а Іезавеля му рекне: „Зашто е духъ твой тако смућенъ и зашто неведешъ?“ Онъ іой одговори: „Я самъ рекао Навутею: Дай ми виноградъ — за сребро, или ако хоћешъ, даћу ти другій виноградъ умѣсто овога? А онъ ми рече: „Не дамъ ти баштину моихъ отаца!“ — На то рекне Іезавеля:

„Заръ ты тако садъ радишъ царе Израилѣвъ? Устани, еди и пій па ћути, а я ћу ти већъ дати Навутеовъ виноградъ.“

Іезавеля напише књигу у име Ахавово, запечати ю нѣговимъ печатомъ, па ю пошлѣ старѣшинама, кои живљаху съ Навутеомъ. А у књизи бѣше написано овако: „Постите се постомъ, и посадите Навутеа у прочелѣ предъ народомъ, и намѣстите два невалялца противъ нѣга, нека свѣдоче, да е онъ противъ Бога и противъ цара говоріо, па нека га онда изведу изванъ града и каменѣмъ побію!“ — Старешине училе тако. И кадъ чуе Іезавеля, да е умро Навутей, а она рекне Ахаву: „Устани и присвои себи виноградъ Навутеа Израилитянина, — садъ већъ онъ више неживи, него е умро!“

И Господъ рекне Илиѝ Тесвитянину: „Устани и иди на сусретъ Ахаву, онъ е садъ у винограду Навутеовомъ, дошао е да га себи присвои, па реци му, овако говори Господъ: Ты си убіо Навутеа и присвоіо себи виноградъ нѣговъ; зато ће на мѣсту гдѣ су свиньи и пси нѣгову крвь полизали, полизити и твою; а Іезавелю ће повести пси у предградію Іезраильскомъ!“

И после три године бѣше ратъ између Ахава и цара сиријскогъ. И случайно одапне стрѣлу єданъ човѣкъ и згоди цара Израилѣвогъ, и изъ нѣгове ране изтече многа крвь у кола. То вече онъ умре и саране га у Самаріи. И када спираху крвь са кола на студенцу Самарянскомъ, а оно свиньи и пси полизаше, крвь Ахавову. —

И кадъ Іуй постане царъ у Израилю, а онъ улазаше у градъ Іезраиль. А Іезавеля гледаше кровъ прозоръ. И Іуй рекне: „Турите ю доле! А люди е турише съ прозора, и пошкропише се крвлю зидови, и коньи ю сгазише. А пси поедоше трупъ Іезавельинъ.

Повѣсть о рођенію и воведенію преблагословене

дѣве Маріе.

Родительи преблагословене дѣве Маріе были су Іоакимъ и Анна. Њи су обое были изъ царскогъ племена Давидовогъ, и живили су праведно и по Божіой вольи. Доходакъ свой делили су на трое: првый су део покланяли на цркву Божію у Іерусалиму, другій део раздавали су на сироте, убоге и недужне, а трећій су део за себе задржавали и на свою потребу обраћали. Тако богоугодно живећи дочекали су њи двое велику

старость, и были су у свему спокойни и задовољни, само ихъ е то едно мучило, што нису имали деце еръ Анна быяше неродкиня. Кодъ Іудея была е велика срамота, кадъ ко ніе деце имао; и таковога човека држали су сви за найвећега грешника, па и сами свештеници нису одъ таковога хтели да примаю жертве, кое е Богу на славу приносіо.

Єданпутъ предъ великій праздникъ приносили су побожни Израиљтяни жертве Богу у храму Іерусалимском. И Іоакимъ приступи да принесе жертву Богу, али предъ нѣга изиђе едан човекъ изъ племена Рувимовогъ, па му рекне: „Теби ніе слободно найпре жертву принети еръ немашъ ни еднога детета.

Ово доброга Іоакима яко разжали; онъ изиђе изъ цркве невесео, вратисе своіой кући, а одатле отиде на гору где му е стадо пасло. Ту начини себи колебицу, и проведе 40 дана постећи и Богу се молећи.

И Анна е была у своме дому тужна и невесела; еръ іой већъ и слушкиня нѣна пребациваше што нема деце. У туги своіой отиде она у свой воћнякъ и ту подъ ловоровимъ дрветомъ седећа молила се Богу овако: „Боже моихъ отаца, дай ми благословъ твой и услыши молитву мою, као што си услишао и благословіо Сару и даровао іой у старости сына Исака.“ Тако молећи се погледа горе, и спази на дрвету птичіе гнѣздо, па се іоштъ већма разжали, и ядиковати почне. —

У тай махъ приступи къ њой Ангелъ и рекне іой: Анно, Анно! Господъ Богъ е услышао твою молитву, ты ћешъ родити, и благословенъ ће быти плодъ твое утробе на свой земљи.“ Анна одговори Ангелу: „Живъ е Господъ Богъ мой; ако я родимъ мушко или женско чедо, посветући га Господу Богу моме, да нѣму служи за живота свога.“ Исто се тако яви Ангелъ и Іоакиму у пустињи, па му рекне: „Іоакиме, Іоакиме, Господъ е услышао твою молитву, одлази садъ одавде; ето твоя ће жена родити дете.“

Іоакимъ сиђе се съ горе са своимъ пастирима, и пође кући. Анна га опази и изиђе предъ нѣга па га съ радошћу дочека, и обадвое се обрадую гласу, когъ добыше одъ Бога.

Сутра данъ принесе Іоакимъ Богу жертву благодарности у храму Іерусалимскомъ.

После деветъ месецій роди Анна женско детенце, задои га и даде іой име „Марія“ а то значи: „Госпођа.“

Кадъ е дете одъ године было, сазове Іоакимъ поглавите свештенике, књижевнике и остале старешине Израиљске, угости

ихъ, и изнесе предъ њи свою малу ћерку. — Свештеници благослове малу Марію говорећи: „Боже отаца нашихъ; благослови ову девојчицу и подай јој име, кое ће се спомињати одъ свију родова!“

Три године живила е преблагословена дѣва Марія у дому родитељскомъ. Јоакимъ и Анна зажеле садъ испунити свое обећанѣ, кое су учинили, кадъ су кћеръ свою одъ Бога измолили. Тога ради сазову сву свою родбину и млоге честне и добродѣтељне дѣвице, и пођу у цркву Јерусалимску да тамо свою кћеръ Богу посвете и на воспитаніе даду. Предъ маломъ Маріомъ нѣаху у реду дѣвојке носећи у рукама запалѣне свеће, а свети нѣни родитељи водећи е за руку доведу е предъ храм Божји. Сродници и пріятељи ишли су за њима са запалѣнымъ у руци воштаницама славећи Бога. Силный народъ бјо се слегао да види ову светковину, и сами Анђели Божји на небу слављаху овај улазакъ Богомъ избране девојчице у храмъ свевышњега.

Свештеници изиђу предъ храмъ Божји, и стану предъ вратима. Анна подигне свою кћерцу на првый степенъ, кои е у храмъ Божји водіо, а она се сама попне преко свихъ 15 степеній и текъ се на последњемъ заустави. Ту е прими великій свештеникъ Божји Захарія, и полюбивши е рекне: „Узвеличіо е Господъ твое име међу свима родовима на земљи. Тобомъ ће Господъ Богъ открити спасеніе сынова Израилѣвих.“

Захарія после овыхъ речій уведе дѣву Марію найпре у цркву кои се звала „Святая“ т. е. светиня, а одатле, на велико чудо целога народа, уведе е у самъ унутарњій део храма кои се зваше „Святая Святыхъ“ т. е. светиня надъ светињама. У овомъ найсветіемъ месту храніо се ковчекъ завѣта окованъ одсвуда златомъ, у коме се налазаху скрижали (таблице) завета Божјегъ, сасудъ са маномъ и жезалъ Ароновъ, а надъ ковчегомъ бѣху насликани анђели Херувими кои осѣњаваху олтаръ. У преграду ову ніе смео ући нитко другій осимъ једног архіерея, па и то само једаредъ у години. Ту садъ даде Захарія место дѣви Марји да се Богу моли, а остале девојке, што се у цркви воспитаваху, молиле су се Богу између олтара и цркве.

У цркви Јерусалимской, коју е царъ Соломонъ сазидао, была су осимъ храма Божјегъ, још млога зданія и преграде. У једнима одъ тыхъ преграда живяху люди побожни, кои су Богу служили и законъ Божји учили; у другима пребиваху странци, кои су о празницима у цркву на молитву долазили;

у трећимъ преградама напоследку смештене су биле дѣвице, кое се ту за време воспитаваху и Богу служаху. А ту су становале и неке удовице, кое су свој животъ на вечито служби Божіой посветиле биле.

Дѣва Марія научи овде читати и писати, и провођаше време у молитви, пояню псалмова, у смиренію и послушности, у читаню св. писма. Ту се она и ручноме послу учила, и тако се у њему одликовала да є кадра била доцніе са дивном вештиномъ хитонъ т. є. доламу Христу спасителю тако откати и начинити, да на целой халѣини нигде ни найманѣ шва ніе было.

Родитељи преблагословене дѣве Маріе долазили су іой често у походе, а особито мати њена Анна, поучавала ю є и упућивала свакомъ добру.

Рану, кою іой црква као и осталымъ дѣвойкама даваше, покланяла є дѣва Марія сиромасима и странима, а она се ранила хлебомъ небеснимъ когъ є свакій данъ ангелъ доносіо, као што се то сподобіо видити великій Захарія.

У цркви живећи проводила є пречиста дѣва дане свое овака: одъ ютра до трећегъ часа (9 сатій у ютру) молила се Богу; одъ трећегъ до деветогъ часа (до 3 сата после подне) упражнявала се у рукодѣлію или у читаню светыхъ књига; одъ деветогъ часа после се опетъ молила Богу, и молила се све дотле, докъ іой небы дошао ангелъ кои іой є небесну рану доносіо.

Тако уредно и свето живећи напредовала є дѣва Марія возрастомъ и мудрошћу, горела а све већма и већма любавлю према Богу, и была образацъ и узоръ свію добродѣтељій. Найрадіе и найчешће говорила є она о Богу и о закону Божіемъ; была є смерна, учтива, благообразна; никога ніе вређала, свакоме є добра желила, укланяла се одъ гордости; никаква зла у њой ніе было; њенъ споляшный изгледъ одговарао є красоти њенога духа и срдца.

Ово, што смо у повѣсти о рођеню и о воведенію преблагословене дѣве Маріе изложили, налази се написано у єдной древной књиги коя се зове благовѣстіе св. апостола Іакова, и у списаніяма древныхъ учителя црковныхъ, кои су ове важне догађае на основу стародревногъ преданія превенствующе цркве забиљежили. Споменъ рођеня пречисте дѣве Маріе држи наша црква 8 септембра, а одма сутра данъ быва споменъ светыхъ и праведныхъ родителя њеныхъ Іоакима и Анне. Споменъ пакъ оногъ догађая кадъ су родитељи трилѣтну дѣву Марію у храм

Божій на воспитаніе довели зовесе воведеніе, или входъ Богородице, и быва 21-ог новембра сваке године.

Пастирче.

(Една приповедка.)

Било едно пастирче, то е умело на свако питанѣ тако мудре одговоре давати, да се на далеко чуло, чакъ до цара, и царъ га даде дозвати пакъ рекне: „ако ми узумешъ на моя три питаня одговорити, я ћу те узети на место своґъ детета.“ Пастирче ушта: „како гласе та питаня?“ Царъ рекне: „прво е питанѣ: колико има капьи воде у мору?“ Пастирче одговори: „Царе господару, затвори све реке, што се у море изливаю. да несмешамъ те каплѣ са онима, па ћу ти казати, колико ихъ у мору има.“ Онда опетъ царъ ушта: „колико има звезди у небу?“ Пастирче рече: „Дайте ми велики табакъ папира.“ Кадъ му то даше, онъ узе перо и написа пуно ситни синћушни точкица, да се едва видети даше, а изброяти никако, пакъ онда рече: „Толико звезди има на небу, колико ту на папиру точкица, ето их бройте.“ Найпосле ушта царъ: „Колико часака има у вечности?“ Пастирче рече: „У нашой планини има една стена, та е сатъ висока, сатъ широка и сатъ дубока, самъ тврдъ каменъ лютац; ту долази свако сто година една мала тичица и оштри свой клюнъ о стену; кадъ се одъ тога оштреня сва стена изтроши, онда ће први часакъ вечности протећи.“ На то царъ рекне: „Ти оставшъ кодъ мене као мое дете.“

Прва лекция на географичной карти.

(по карти Срема, Бачке и Баната одъ І. Ђорђевића у Новомъ Саду.)

Ова карта представля наше отачаство, нашу землю.

Горњи рубъ карте означуе северну или поноћну страну света, дойњи южну или подню страну, овай съ десна источну или ютреню, а овай съ леве стране западну или вечерню страну.

На северномъ краю ограничена е наша земля лево сувимъ, а десно рекомъ Моришемъ; на источномъ краю сувимъ; на южномъ краю десно рекомъ Дунавомъ, а лево Савомъ, а на западномъ краю оздо сувимъ, а озго Дунавомъ.

Цео источни край ове землѣ испуњенъ е ситнимъ кратькимъ линицама, то значи планине. Где су ове линице гушће и црнѣ, то означую више планине. Гдегде се виде средомъ ови

ситни линица беле пруге или дужи, то су ртови гребени или венци планина; а гдегде се скупляю ове линице као зраци у неке округлие белеге, те означую найвиша брда на тимъ планинама.

Савъ овай остали бељи просторъ землѣ значи равницу, то су или ораће землѣ, пашняци, ливаде и пустаре, а гдегде и пескови.

На рекама и овима границомъ и овима средомъ землѣ текућимъ виде се нека већа или маня бела местанца, то су аде или острова, т. е. суве землѣ на средъ река. Манѣ реке су црнимъ линияма извучене, и што е коя линия шира или ужа, то е знакъ веће или манѣ реке.

Низъ реке готово свуда виде се синћушне праве линице, цртице, не онако повиене, као ове овамо брдске, и значе баре, мочаре и ритове, што се низъ реке наоде. Погдегде виде се и средомъ землѣ, и то су ритови; а гдегде су окружене башъ као оно на рекама аде, то су или веће, дубље баре или езера.

Найпосле има и низъ реке и средомъ землѣ ове ситне округле бележице, као нека ситна дрва, то значи шуму.

Цела ова карта испунѣна е различитимъ знацима и именима, ко ихъ увчита наћиће сва села, варошице и вароше, и знаће где шта лежи. Шта знакови значе ево е на левомъ углу карте написано изясненѣ. Ова округла изнутра са црнимъ точкама попунѣна, или празна ситна колца, као окца, значе вароши, варошице и села; окца са оштримъ цртама као зрацима унаоколо значе градове: окца са крстомъ озго значе манастире. Главние вароши iошъ су и подвучене. Између села и вароши повучене су или двоструке танке линие, то су главни друмови, или просте линие, то су обични путови. Низъ нека места стое назначени мали поштарски рожићи и означую поштарске штације. Гвоздени путови означени су овима правимъ дебљимъ црнимъ линияма, а границе између жупания, као и између воене крайне и провинцияла, означене су овима краткимъ а уврстанимъ дебљимъ цртицама и точкама.

Ко е радъ помоћу ове карте ликъ наше землѣ себи представити, мора карту на стол положити и тако окренути, да источни рубъ на истокъ собе окренутъ доће, и да представи себи планине извишено.

Iошъ се виде одъ истока на западъ и одъ севера на югъ преко целе землѣ извучене праве танке линие, кое су на оба

краја означене съ броевима; на овима уздужъ линијама стоје броеви 46 и 45, а на овима попреко лежећима броеви 37, 38, 39 и 40. Свака та дужъ од броја до броја подељена је на десетице до 60. Ове линије служе на то, да се јасније означи на коемъ месту целе землѣ наше отачаство лежи. Кадъ би ове источне или уздужъ лежеће линије на западъ далѣ изплачили, оне би око целе землѣ обишле; исто би тако обишле целу землю и ове одъ севера на югъ повучене; само ове источне остале би свудъ наеднако раздалеко, а ове северне доле югу доникле све би се већма једна одъ друге разлазиле, а северу доникле све би се већма сближавале, и на једной точки би се све једно скупиле, а после опетъ разлазиле, као што би се овамо југу после највећегъ разлазка опетъ сближавале и на једной другой дойной точки опетъ све једно скупиле. Сва места у правцу ови северни или попречни линија лежећа имаю заедно јутро, заедно подне и заедно вече; а сва места правцемъ ови источни или уздужни линија лежећа имаю јутро, подне и вече тимъ раније, што је кое ближе истоку, а што далѣ на западъ, то све касније.

Свако место у правцу ови попречни или северни линија лежеће што је кое ближе северу, то је ладније, а што је кое ближе југу, то је топлије. Кадъ би овимъ правцемъ на северъ далѣ пошли, дошли би све у ладније најпосле и најладније крајеве, где је тако люта зима, да се никадъ снегъ и ледъ некрави, где нигде ничега зеленога нема, и где нико живъ обстати неможе; а кадъ би овимъ другимъ краемъ на югъ пошли, ми би опетъ у све топлије вилајете улазили, и дошли би најпре у землѣ где никадъ снега ни мраза нема, где се довекъ шуме зелене, а после би дошли опетъ у тако вреле землѣ, где ону силну врућину само они онде рођени люди истрпити могу.

Одъ оне најладније точке до те најврелије линије има 90 степени, сваки степенъ одъ 15 миља дужине. Наша земља заузимлѣ само једанъ и по степена.

Наша земља нележи ни у онима најладнијимъ ни у онима најврелијимъ крајима, већъ како се на овима на уздушнимъ линијама стоећимъ броевима види између 44. и 46. степена, дакле башъ на среди између врелогъ и ладногъ краја, зато ниje кодъ насъ ни онако люта зима ни она силна врућина, већъ средовно.

Питања: Покажи кое је северни, источни, јужни, западни рубъ. Положи карту како ваља по страни света. Покажи реке, аде, баре, шуме,

брда. Прочитай кою варошь, село, поштарску штацију, манастиръ, град. Покажи кои главни друмъ, гвоздени путъ. Покажи попречне и уздужне линије. Прочитай неколико места што имъ заедно данъ сване и омркне. Прочитай неколико коима найранје сване, а неколико, коима найкашње. Кое су найладнија, а кое найтоплија места? Прочитай сва места на Дунаву, Сави, Тиси, Моришу, каналу бачкомъ, банацкомъ, на Тамишу, Бегеју.

Дрвени коњ.

(Једна приповедка изъ историје.)

У старо доба, на 1200 год. пре Хр., зарате се Грци са Тројанцима и Грци обседну градъ Трою, кои у малой Азији не далеко одъ мора лежаше. У той обсади и бою изгину многи грчки и тројански јунаци; и кадъ Грци много реда узалудъ на градъ јуришаше, да га отму, рекне имъ найпосле єданъ жрецъ, да лукавствомъ извршити покушаю, што снагомъ немогу, пакъ да томе крвавомъ бою края начине, и Улисъ, главни грчки војвода измисли слѣдећи предлогъ и рекне: „Знате л' браћо шта ћемо; да дамо єднога коња одъ дрвета начинити, толико великогъ, да се могу у њега сви найбољи наши јунаци сакрити; остала војска сва, нека се на лађама натрагъ повуче, а све, што у табору одъ сграда има, да се спали, да Тројанци, кадъ то спазе помисле, да смо се ми њи оставили и дома се вратили, пакъ да безъ бриге градъ отворе и изађу. Одъ насъ мора єданъ кодъ коња остати, али то мора онай бити, когъ ни єданъ Тројанацъ непознае, и тай ће се морати за грчкогъ бегунца издати, къ Тројанцима прибећи и явити, да є одудъ одъ зла утекао, и подъ коња сакрио, когъ су Грци своіой покровительници богињи Палади Атини посветили, и онъ садъ, кадъ су се Грци развили њима подъ заштиту бежи; кадъ га Тројанци приме, онда ће имати о томъ настојати, да Тројанци коња у градъ увуку, а кадъ ноћь дође, и Тројанци мирно и безбриге поспаваю, онъ ће овима у коню прикривенимъ знакъ дати, и ови ће изаћи, пакъ градъ на све стране запалити и све живо мачемъ посећи.“ Кадъ Улисъ изговори, сви похвале ту мудрость, само се синъ њиовога найвећегъ јунака Ахила противу тогъ дигне и рекне: „Јунаци иду отворено и нападаю на непријателя на слободномъ полю, явно, а не изъ потае, тако ваља да се покажемо.“ Улисъ похвали срчаность младића и придода: „Истина є све што велишъ, али ти видишъ, да ни твой отацъ,

кои е полубогъ снагомъ и юнаштвомъ, пакъ ние кадаръ тогъ града освоити, неможе дакле ни само юнаштво све извршити.“

Улисевъ предлогъ будне едногласно примљенъ и извршенъ. Коњ будне начињенъ и најбољи јунаци увуку се унутра, а сва остала војска повуче се натрагъ. Пуно радости изађу Тројанци наполе, и чудећи се величини коња стану се световати, шта ће са њиме чинити, оће ли га спалити или у море бацити. Єданъ одъ тројански жреца рекне: „Чувајте се, неверуйте Гркомъ ни њиовимъ поклонима, и ту ће зацело преваре какве бити.“ То рекавъ прободе гвозденимъ ражњемъ трбу коњу, и изнутра заечи као изъ грдногъ бурета гласъ шупљине.

Међу тимъ дође и онай Гркъ и стане свою лукаву игру играти, и сви му Тројанци повероваше: „Одъ кадъ е Грка, сва е надежда њиова на богиню Паладу Атину; али, одкадъ е њенъ ликъ изъ цркве у Трои украденъ, срди се богиня на њи, зато и немаю одъ тогъ доба среће у оружю. Садъ су радъ тогъ и отишли, да икону нађу и донесу, а пре тогъ саградиште тогъ коња на поклонъ богињи, неби ли е умилостивили, и даше га зато толико висока и велика начинити, да га неби ви ни кровъ кою капию у градъ увући могли, еръ би онда богиня вами наклоњена била и сасвимъ се одъ Грка окренула.“

Одма разруше Тројанци градске зидове и пута начине, пакъ ставе точкове подъ ноге коња и увуку га са славомъ у свою светиню непазећи на тешке укоре жречице Касандре. Међутимъ се увуче и онай лукави Гркъ у градъ, и стане после поноћи у знакъ уреченъ зажежену факлю витлити, и дође, те лагано на трбу коња куцне, и сви Грци изађу, пакъ едни са голимъ мачевима заћу по кућама, и међу шињима и спаваћимъ Тројанцима грданъ покољ учине, а други градъ на све стране запале, и на едаредъ савъ у најжешћој ватри букне. Међу тимъ долети и остала грчка војска у градъ и у часу све порушише и посекоше. Грчки војвода Менелай одвуче свою жену Елену, са ков се тай ратъ и започео. Приямъ тројански царъ и његови синови ту изгибоше. Царица са ћерима и славна Андромаха буду као робкиње Грцима раздате, и градъ Троя до темеля порушенъ.

Са големимъ благомъ и многимъ роблъм уђу Грци у лађе и врате се натрагъ у свое отачаство после 10 година одсуства отудъ.

Под уредништвом Ђ. Натошевића Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 23. У Новоме Саду, 20. Августа 1862. **Год. V.**

Предметъ и задаћа воспитаня.

(6дно питанѣ за учителѣ.)

Предметъ воспитаня е човекъ. Никое створенѣ недоѣе слабие на светъ одъ човека, и да му родителъска нега одма у помоћь непритече, неби мого ни неколико часака поживети. Али пре негъ што дете и гласка живота одъ себе даде већъ материня любавь надъ њимъ бдие, и та е любавь тера, да на детинѣ потребе пази и њему по своме искуству и снази у помоћи буде. Узъ ту любавну пажню на све потребе његове, и узъ любавну негу дете расте телесно и душевно, и у те обе радње састои се задаћа воспитаня. Любавь е дакле прва и найнуждния потреба у овой радњи; любавь е, коя учини, да мати све види, шта детету треба, и любавь е, коя е умудри, да зна, где шта и како детету помоћи валя.

Съ почетка нема дете никои други потреба, до само телесни, пакъ и родитељи се немаю ни о чемъ другомъ старати, него да само у томе дете задоволѣ, да е сито, топло и чисто, или болѣ рећи, да ние гладно, да незебе и да нележи у нечистоћи; имаю га чувати одъ сваке нагле промене топлоте, светлости и гласа, — у томе се састои савъ посао воспитаня у то прво доба живота. Али наскоро покаже се у ономъ живлѣмъ и пуние израза и значая мицаню детин очию и променама лица душевно буденѣ детета; ту започинѣ други виши душевни животъ, пакъ одъ тада валя на овай іошъ већма пазити, тай іошъ већма неговати. И ту любавь учи, како съ дететомъ поступати валя; она насъ тера съ дететомъ играти се и разговарати. Говоръ е средство, увъ кое душевни животъ детета найболѣ прия. У њему добива детия душа съ дана на данъ све снажнию и зрелию рану, и мало помало развие се у свима онимъ странама, како што е у његови старии развиена. Одъ њи научи дете осећати, мислити, говорити и радити.

То е путъ, коимъ воспитанѣ иде, гдегодъ се на наравъ остави. Тако воспитаваю сви незнабожци и дивљаци свою децу,

али има и многи токоре християни, кои сва она лепша средства, што имъ се тога ради подаю отице или неотице непазе, одбацую и презиру. А прави свестни християни имаю далеко лепшу цель воспитаня свое деце. „Пустите децу къ мени.“ Са овимъ речма означуе Спаситель задаћу християнскогъ воспитаня. Къ њему Списателю, да ихъ пустимо. Са тимъ показуе потребу єдну у деци, кою она проста любавь ние кадра довидити, али кою око вечите любави види. То є она изъ оне свимъ людма прирођене грешности изходећа потреба изкупленя, спашеня, како Апостолъ къ Римл. 3. 23. вели: „Сви су сагрешили и тимъ изгубили славу божию, и оправдаће се благодаћу његовомъ, одкуномъ Исуса Христа.“ И псалмиста 13. 3 вели: „Сви скупа неваљали су, нема га кои добро твори, нема ни єдногъ.“ И Ев. Іоан. 3. 6 вели: „Све што є рођено одъ тела тело є.“ И Апост. Римл. 7. 18, вели: „Знамъ, да у мени, то єстъ у телу момъ не живи добро. Хтети добро, то имамъ у себи, али учинити, извршити добро, то неналазимъ, немамъ. Добро, што оћу, то нечинимъ, а зло, што нећу, то чинимъ. А кадъ чинимъ оно што нећу, то онда нечинимъ я, него грехъ, кои живи у мени. Тако налазимъ у себи законъ, кадъ оћу добро да чинимъ, да има нешто у мени што ме на зло гони. Я имамъ радость у закону божиемъ по унутрашнемъ човеку: али има други законъ у удима моима, кои се супроти закону ума могъ и заробляваме закономъ греховнимъ, кои є у удима моимъ.“

Исто тако стое и деца у томе окову — мрежи греха, кои имъ погледъ помрчава, веселость и невинность убия, волю спреже, и њи гони на непокорность и на противленъ, и то є узрокъ сви препона у воспитаню. Узалудъ се туже родителъи на ово, и узалудъ се труде да зле послѣдице тога своиомъ пажњомъ и настаяванемъ одклоне и одбию. Томе само єдна помоћь има: „пустите децу мени“ говори Спаситель. Християнски воспитатель дакле, ако ће да ихъ одъ они окова и клетве спасе мора ихъ привести ономе, кои є њиовъ одкупитель и Спаситель. Учећи ихъ закону божиемъ, и казуюћи имъ клетву и спасенѣ има ихъ пробудити и заданути вољомъ, да се отимлю, да деца божия буду; єръ дете треба да научи свога Спасителя познати, њга любити, у његову дружину ступити, єръ „онъ се яви, да грехе наше узме, и коигодъ у њему стои не греши, а коигодъ греши невиди га, нити познае.“ Посл. Іов. I. 3, 56, „Као што за грехъ єдногa доће осуђенѣ на све, тако и правдомъ єдногa доће оправданѣ за све, и као што непослушносћу єдногa посташе криви сви,

тако ће и послушносћу єднога бити оправдани сви.“ Римл. 5, 18 и 19. „Тако Богу светъ омилѣ, да є сина свогъ єдинороднога дао, да ни єданъ, кои га верує непогине, него да има животъ вечни.“ Іоанъ Ев. 3, 16. То є сто цель християнскогъ воспитаня, може л' се што ясниє и простиє рећи, и могу ли заръ християнски родитељи и учитељи ту цель превидети, они, кои су при крштеню и при упису детета свогъ у християнску дружину заветовали се, нѣга у томъ смислу воспитати, а ови, кои знаю, да су та деца у ту дружину уписана, заръ смеду ту свету задаћу воспитаня променути или є обићи?

Само у овой задруги са своимъ Спасителѣмъ постає човекъ примљивъ за даре Духа светога, кои га прерађаю и освећую, и кои га свию милости овогъ и оногъ света достойна чине, како Апост. Римл. 8, 10 и 11, и Титу 3. 5—7 вели.

О начину ученя приповедаюћемъ.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

Овимъ ученя начиномъ служимо се, кадъ имамо деци дела каква казивати. Приповедати се може врло рђаво и недотупавно, али и врло вешто и згодно. Ко ће добро да приповеда мора редъ коимъ дела, лица, догађаи єдно за другимъ иду, врло добро знати и тога се држати. Али ни то само ниє дивољно; приповедка може и при томъ іошъ врло сувопарна бити, те неучинити оно упечатленѣ, коє треба. Да би се у томъ успело, има се слѣдећи правила држати:

1. Учитељ треба да приповеда ясно и просто. Приповедаће ясно, ако буде стварь крозъ познавао, провидио, и себи є ясно представити умео; а просто, ако се буде найобичнимъ речма и слогомъ служио. Ову ће вештину само на добримъ, примернимъ мустрама приповедки научити; а у овоме су погледу библичне приповедке, али онимъ речма и слогомъ, како у Библии стоє, одъ неоцениме лепоте. Кои се дакле учитељ буде са овихъ читанѣмъ пажљиво бавио, ове за мустру узимао, и трудно се по овима своє приповедке удесити, тай ће се извештити найясниє, найпростиє и найоначигледниє приповедати, те тимъ найбољи у томе вештакъ бити.

2. Оно представлѣнѣ о ствари, коє човекъ добиє, кадъ се у стварь удуби, и она желя, и у деци исто тако ясно пред-

ставлѣнѣ о той ствари извести, учиниће, да ће гласъ учителѣвъ на опредѣленимъ местима нуждну и снагу и ватру имати, и тимъ много яче упечатленѣ на децу учинити. Све, што є наређено, да се у народной школи деци приповеда, ние само, да се запамти, него да се у души преживи. Ово ће се моћи само онда постићи, ако учитель самъ у себи то преживео буде, да съ ватреномъ речи яче упечатленѣ на децу начини. Различити у приповедкама долазећи лица различита душевна разположеня изискую и различито представлянѣ, пакъ и различити гласъ приповедача. Кои учитель на то узпази, тогъ ће приповедка сасвимъ други животъ и изразъ имати, децу ће већма задражити, утубленѣ одлакшати и свой плодъ и благословъ донети.

3. Учитель има пазити, да неприповеда дуже, него само док види, да деца пазе. То ће познати, ако при приповеданю непрестано на децу пазно буде; видиће, кое очима нестои или теломъ пада. Ко пази, тай є окомъ и теломъ запетъ, а кои непази, тогъ око несташує или блеса. Учитель мора знати, да є непрестано запетъ слушати врло тешко и изискує много постоянства и снаге, кою многи и зрео и изображенъ човекъ нема. Деца те снаге немаю. Што су живля тимъ теже є дуже ихъ запету држати, а да само слушаю; а приповедати имъ и онда, кадъ непазе, то значи воду у решето сипати.

4. Пажљивость се дечия оногъ часа понови, чимъ учитель на часакъ стане, или кое у то спадаюће питанѣ деци зада, или кадкадъ само окомъ или претомъ знакъ кои даде. Само ихъ нипошто неваля съ непажнѣ грдити, и само не много речи о пажньи у средъ приповедке просипати; єръ то оногъ часа расне и нѣга и сву осталу пажљиву децу; єрбо тимъ нешто сасвимъ страно у праву ствар доће, кое є уквари, разчупа.

5. Кадъ є ствар изприповедана, онда се препитує, и то найпре слабия деца, да на задавана питаня одговараю, а онда вештия деца, да є уцело окончано приповеде. То се зато чини, да деца приповедку болѣ утубе, и да се радую, да су нешто научила, стекла, и тимъ се на далѣ теченѣ надраже. Найпре се задаю питаня зато, да се она целокупна целость као на више мањи делова разложи, да є тимъ деца као коракъ по коракъ и делакъ по делакъ увате; а после се иште, да є уцело кажу, безъ прекиданя, безъ уплетани питаня и помоћи учителѣве, и текъ тимъ є посао свршенъ. Пажљивъ ће учитель одма знати, где дете само безъ нѣгове помоћи говорити уме, и оставиће му ту радость, да само говори; а само ће онде помагати, где види,

да запиње, и то само тако, да се едва помоћь опажа, да се то већма дете радуе, што безъ помоћи само казивати може.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

43. Илія узлази на небо.

(IV. царет. гл.)

Када Господъ хтѣде Илію у віору на небо узети, њаше Илія и Єлисей и дођу у Ветиль, а сынови пророчкій, што быяху у Ветилю, рекну Єлисею: „Знашъ ли ты, да ће Господъ данасъ узети твога господина са врхъ твое главе!“ А онъ имъ рекне: „И я знамъ то, али вы само ћутите! И дођу у Іерихонъ, и сынови пророчкій, што быяху у Іерихону, рекну Єлисею: „Знашъ ли ты да ће Господъ узети данасъ твога господина сврхъ твое главе?“ А онъ имъ рекне: „Та и я то знаљъ, али вы само ћутите!“ Илія рекне Єлисею: „Седи ту, ербо ме Господъ шиљѣ до Іордана!“ А онъ му рекне: „Живъ е Господъ Богъ, я те нећу оставити!“ И пођу обоица и стану кодъ Іордана. И 50 людій одъ сынова пророчкихъ стаяху према њима изъ далека. Илія узме свой кожный огртачъ (милоть) и удари њиме воду, и разступисе вода тамо и онамо (на обе стране), те они прећу по суву. И кадъ прелажаху Илія рекне Єлисею: „Ишти шта хоћешъ, да ти учинимъ, пре него што будемъ узетъ одъ тебе!“ А Єлисей рекне: „Нека буде духъ што е у теби, двоякъ у мени!“

И докле они ћаху и говораху, а оно гле, кола и коньи огнѣни раставе ихъ и бѣше Илія узетъ віоромъ као на небо!

А Єлисей гледаше и викаше: „Оче! оче! гле кола Израилѣва, и ћегови коњаници!

И више га ніе видити могао. Єлисей узме Илінъ огртачъ, кои паде на ћега, па се врати и стане на брегу Іордановомъ. И узме огртачъ Илінъ и удари њиме воду, а вода се раступи. И Єлисей рекне: „Гдѣ е садъ Господъ Богъ Илінъ!“ па удари воду по другій путъ, и разступи се вода тамо и онамо, те Єлисей преће по суву.

И кадъ га виде сынови пророчкій што стаяху у Іерихону на спрамъ ћега, а они рекну: „Духъ Илінъ почива на Єлисею!“ И дођу му на сусретъ, па му се поклоне.

---

44. Пророкъ Єлисей.

(IV. царет. 2. 4, и 5.)

Єлисей отиде у Ветиль, и кадъ онъ путемъ иђаше а оно изиђу дѣца изъ града и ругаху му се: „Ходи овамо ћело, ходи!“ Єлисей се окрене њима и прокуне ихъ именомъ Господњимъ. И гле, изиђоше двѣ медвѣдице изъ шуме и разтргаше између њи 42 дѣтета.

Єлисей оде отуда у гору Кармилску, а одатле се врати у Самарію. И жена єдна одъ пророчкихъ сынова' дође му и рекне: „Мой є мужъ умро, а ты знашъ да є онъ био богобоязливъ. И ето садъ дође займодавацъ, на хоће да однесе моя два сына да му буду робови! Єлисей іой рекне: „Кажи ми шта имашъ садъ у кући? А она му рекне: „Нема у мене ништа у кући, но само мало уља, коимъ се мажемъ!“ Єлисей іой рекне: „Иди па изништи одъ свію твоихъ сусѣда' праздне сасудове, и уђи у свою кућу и затвори врата за собомъ и за своимъ сыновма!“ И жена отиде и учини тако, и сынови іой донесу сасудове, а она уливаше улѣ у њи. И када се напунише сви сасудови, а оно престаде улѣ! Жена отиде и каже све то човѣку Божіемъ, а онъ (Єлисей) рекне іой: „Продай то улѣ па плати дугъ, а ты и твои сынови живите одъ заоставшега уља!“

Нееманъ поглаваръ войске сирійске, човѣкъ валянъ и могућанъ, бѣше прокаженъ (губавъ, краставъ, гукавъ). И дѣвойчица єдна мала изъ землѣ Израилѣве, у служби кодъ Нееманове жене, рекне своіой госпоћи: „О кадъ бы мой господинъ био кодъ пророка Божіегъ, што є у Самарији, тай бы га очистіо одъ проказе!“ —

И Нееманъ дође на коњима и на колима и стане предъ вратма дома Єлисеевога. Єлисей пошлѣ му посланика и рекне: „Иди па се измій седамъ пута' у Іордану, па ћешъ се очистити.“ Нееманъ се разсрди, па отиде и рекне: „Я мышляхъ, да ће онъ доћи къ мени, и стати па призвати име Господа Бога своега, и метнути руку на мене па очистити мою проказу! Заръ нису рѣке у Дамаску болѣ, одъ Іордана, и одъ свію вода Израильскихъ, заръ се немогу я и у њима измити па се очистити? — А слуге му рекну: „Да ти є пророкъ казао штогодъ велико бы то учиніо, а онъ ти само рече: „Иди и измій се па ћешъ се очистити!“ И Нееманъ се сиђе, па се загнюри у Іордану седамъ пута, и очисти се! И врати се Нееманъ къ Єлисею па рекне: „Ето садъ знамъ да нема Бога у свой земльи,

но само у Израилю! (т. е. само Израилтяни вѣрую у правога Бога,) Прими дакле благодарность одъ слуге твога!“ — А Єлисей му рекне: „Живъ є Господъ Богъ, коме я служимъ; — я нећу одъ тебе ништа примити! Иди съ миромъ!“ — И отиде Нееманъ.

А Гіезій слуга Єлисеевъ пожури се за њимъ и рекне: „Господинъ мой шиље ме къ теби говорећи: Ето дођоше два дѣчка, сынови пророчки изъ горе Єфремове, подай имъ дакле талантъ сребра, и две хальине преображице (стаћице, свечане хальине), А Нееманъ рекне: узми два таланта у две кесе и две хальине преображице!“

А кадъ бы вече, дође Гіезій кући и стане предъ свога господина, а овай га запыта: „Одъ куда долазишъ?“ А онъ рекне: „Слуга твой ніе никуда ишао!“ А Єлисей му рекне: „Ніе ли мое срдце ходило за тобомъ. Ты си узео сребро и хальине, да купишъ вртове, маслине, винограде, овце и волове, слуге и слушкиње. Нека дакле Нееманова проказа пріоне за тебе!“ И изиђе Гіезій прокаженъ као снѣгъ.

---

45. Пророкъ Іона.

(Књига пророка Іона 1—4.)

Бы рѣчь Господня къ Іони: „Иди у великій градъ Ниневію, и проповѣдай у њему, єръ вапай злобе њихове, до мене є већъ допро!“ Іона устане да бѣжи у Тарсисъ испредъ лица Господня, и сиђе се у Іопію, нађе лађу, даде свой наямъ па уђе у лађу.

И Господъ подигне великій вѣтаръ, и бѣше бура, и уплашише се лађари, и вапише свакій своме Богу, и бацаху ссудове изъ лађе да лакша буде. А Іона се спиђе на дно корабля и спаваше тамо. И корманошъ дође па му рекне: „Шта ти рчешъ? устани па моли Бога твога, да насъ спасе и непропаднемо!“ И рекоше люди єданъ другоме: „Аайдте да бацамо коцке (жребіе), па ћемо дознати, са кога є ово зло на нама!“ И бацаше коцке, и коцка падне на Іону. И рекоше му: „Кажи намъ ко си, одкуда си, и куда идешъ?“ А онъ имъ рекне: „Я самъ слуга Господњій, и поштуемъ Господа Бога небескога, кои є створіо море и суву землю! Узмите, па ме баците у море, и одма ће се море утишати, єръ я знамъ да є због мене ова непогода. И бацише Іону у море и престаде волованъ.

И Господъ заповѣди киту, да прогута Іону. И бѣше Іона у утроби китовой три дана и три ноћи. И помоли се Іона Господу, и заповѣди Господъ киту, те избаци Іону на суво.

И бы рѣчь Господня къ Іони по другій путъ: „Устани и иди у градъ Ниневію и проповѣдай у њему!“ И Іона отиде у Ниневію. А Ниневія бѣше градъ великій, три дана хода. Іона почне улазити у градъ и проповѣдати: „Іошъ три дана, па ће Ниневія пропасти!“ И повѣроваше људи Ниневійскій Богу, и наредише постъ, и обукоше се у врећишта. И царъ Ниневійскій сиђе са престола, свргне са себе хальине, па се обуче у врећиште и сѣђаше на пепелу. И вапише људи свойски къ Богу, и поврати се свакій са свога неваљалога пута и одъ неправде. И кадъ види Богъ да се они окренуше одъ своихъ неваљалихъ путова, а онъ се разкаѳ о злу што говораше да ће имъ учинити, — и не учини.“ т. ѥстъ, опрости имъ грѣхе, и поштеди њи, и њиовъ градъ.

И разжали се Іона и смути, па се помоли Богу и рекне: „О Господи, ніѳ л’ то што самъ я рекао, кадъ самъ іошъ био на моіой земльи; съ тога самъ хтѣо и бѣжати у Тарсисъ, ѳръ знао самъ да си Ты милостивъ, дуготрпльивъ и многомилостивъ! И сада владико Господи, узми ми животъ, болѣ ми ѳ да умремъ него да живимъ!“ И Іона изиђе изъ града, и сѣдне на спрамъ града, и направи себи колибу, и сѣђаше подъ њомъ, да види шта ће быти граду. И нарасте тиква надъ главомъ Іониномъ те буде хладъ, и Іона се обрадуѳ. А црвъ уютру подгризе тикву, па се осуши, и засія сунце па опали Іону по глави. И Іона ослаби и рекне: „Болѣ да умремъ, него што овако живимъ! А Господъ рекне Іони: „Ѳ л’ ти яко жао тикве?“ А Іона рекне: „Врло ми ѳ жао!“ И Господъ рекне: „Теби ѳ жао тикве, око кое се ниси трудіо, нити си ѳ неговао, и коя ѳ преко ноћь никла, и преко ноћь пропала, — а я да непоштедимъ великога града Ниневіе, у коме живи више одъ 120,000 људій, кои незнаю шта ѳ десно, ни шта ѳ лѣво, и у коме живе многи скотови њихови!“

Пре него што су Юдеи у Асирско и Вавилонеко робство одведени, и докле у робству быяху, шиляше имъ Господъ Богъ свое пророке, кои имъ казиваху волю Божію, чуваху ихъ одъ идолопоклонства и неваляльства, и духомъ Божіимъ предсказиваху њѣке будуће догађаѳ. Оваковыхъ пророка, коихъ се књиге у Библіи налазе, было ѳ 16. Имена су имъ: Исаія, Іеремія,

Іезекіиль, Даніилъ, Осія, Іоиль, Амосъ, Авдія, Іона, Михей, Наумъ, Авакумъ, Софонія, Аггей, Захарія, и Малахія.

Златна рибица.

(За читанѣ са букварцима.)

У ѳдномъ поточићу беше ѳдна мала рибица тако лепа, да іой лепотомъ не беше равне. Љуске и перая на њойви сияше као злато, и рибица играше по води веселие него тица у ваздуху. Ню опази рибаръ, начини удицу, натакне црва на ню, спусти у воду да рибе и неосетише. Ту дође и та златна рибица, па како гладна беше а безазлено ни на кое зло и немишляше, кадъ опази црва зграби га и увати се. Брзо є извуче рибаръ на полѣ, и хтеде є у свою торбу турити, да куѣи носи, да колѣ, пече и поеде, али лепа рибица стане плакати и молити: „Пусти ме, чича, да живимъ, я самъ іошъ мала, каква ти є асна одъ мене, пусти ме, да се іошъ играмъ, да већа нарастемъ, пакъ ме онда увати и кољи.“ Рибаръ се малой рибици сажали и рекне: „Ако ћешъ држати речь и на уговорено време опетъ доћи, я ћу те пустити, да іошъ ѳдну годину дана живишъ, али да свою речь држишъ.“ Рибица се обећа; рибаръ є пусти, те она оде весело и радостно по води пловећи и играюћи се и беше све већа и већа. Кадъ година дана прође, сети се рибица своє дате речи, и макаръ да є могла на другу страну отићи, некте, воледе погинути, него дату речъ погазити. На уречени данъ дође на оно исто место, ту наће рибара и рече: „Ево ме чича, по задатой речи, дошла самъ, чини самномъ шта ошешъ.“ Рибаръ се зачуди поштеню мале рибице и рече: „Рибицо, ти си твою речь поштено држала, Богъ би ме покарао, кадъ би ти зла учинио, иди слободно кудъ ошешъ, просто ти било, тако добре рибице я неватамъ ни убиямъ, има ихъ сила лажљиви, те ћу ватати.“

Мува и чела.

(Ѳдна басна.)

Како є то — упита мува челу — ти по васданъ одъ цвета до цвета летишъ и медъ вадишъ, пакъ те нимо недирне; а я, докъ где станемъ, іошъ сисати и непочнемъ, а већъ

вребаю, да ме убију; я држимъ, кадъ би и я жаоку имала, те бости и моима се душманима осветити могла, да би ме онда вацело на миру оставляли.“

Ти се варашъ — рече іой чела — што мене много сигурние одъ свакогъ зла чува, то є трудъ мой съ коимъ самъ я людма на користъ, а ти си имъ на штету само.

Непорушива палата.

(Єдна прича.)

Єданъ индијански царъ пошлѣ своє људе, да му нађу вештака, кои ће му по западной науци палату зградити, што ће довека остати. Промисломъ божиимъ нашђу ови люди на св. Тому и упитаю, неуме л' онъ таку палату зградити. Тома имъ одговори: „умемъ; я ставлямъ темелѣ, што никадъ неотруну, дижемъ зидове, кои се никадъ неруше, мешемъ кровъ, што се никадъ несвалюе, и прозоре, што довекъ светлости имаю.“ Томе се цареви люди врло обрадую, и одведу Тому цару. Царъ га лепо дочека и упита, може л' онъ таку палату зградити, и кадъ Тома рече да може, царъ му силно злато и сребро даде и пусти градити. Тома оде и сазове сву сиротиню и стане благо делити, што му царъ за грађевину дао беше. Кадъ царъ чу', да є Тома све благо раздао, а палате ни започео, даде га ухватити и у тамницу вргнути. — Тай царъ имађаше брата; тога увати єдаредъ яка грозница, и у оной ватри дође ванъ себе од радости видећи предъ собомъ велику дивну палату, што є Тома брату нѣговомъ саградио делећи милостиню сиротињи изъ онога царскогъ блага. Кадъ га ватра попусти, онда овай брату своме рече: „Брате, ти имашъ дивну палату, дай є мени, а я ћу ти сву свою царевину предати, я самъ є видео, и ту нико платити неможе.“ Онда пошлѣ царъ у тамницу по Тому и рече му: „Кадъ си палату сградио, а ти ми є и покажи, да є видимъ.“ Онда рече Тома: „Све што се гради у времену то се временомъ и поруши и распадне; али што сиротињи милостинѣ раздашъ, то є вечито и то ти гради палату у небу, по речима Христа: ставите свое благо онде, где га нећe пустине узети ни црви поести.“ Тако говораше Тома, и светомъ наукомъ еванђелскомъ оба цара и низъ њи силанъ народъ у Индии на веру христову обрати.

Нешто о злю.

Што се инсектски станова тиче, незна се коме првенство припада злю или чели. Злѣви танко свое сaће обесе на полю гдегодъ или ихъ ставе у рупе, зидове или у землю. Та злѣва гньизда тако су художно начинѣна, да чисто измире човека са онима њиовимъ злимъ господарима. Изъ обштегъ улазка може се свакой поединой станици сасвимъ слободно прићи. Ни єданъ золь другомъ несмета, и колко су зле нарави, никадъ се међу собомъ неповаде. За свою децу сви се найбрижльивие стараю; противу непријателя иду сви сложно на одбрану; то є многи лито осетио, когодъ се усудио у злѣво гньизда дирнути. Съ каквомъ наваломъ притисну развкварено гньизда оправляти, ни єданъ се золь одъ посла неизвлачи, сви приону, докъ неоправе. При свему томъ не стое злѣви нимало у милости кодъ люди, кое зато, што се сваки њиове жаоке бои, кое зато, што на свако воће наилазе. Кадъ човекъ гледне, како на воће навале, и како брзо кору воћа особито крушку и грожђе прогризу и сокъ ждеру, то сваки лако увидити може, зашто баштовани и воћари свашто могућно смишляю, да ове немиле госте одбию и утамане.

Ора.

(Єдно описанѣ.)

Ора є єдно одъ наши найвећи и найдуговечнии, найлепши и найполезнии дрва. Има га по 40 до 60 и више стопа у висину, и исто толико круномъ у ширину. Расте према осталимъ дуговечнимъ дрвма доста брзо, изаће за 20 до 30 год. дебломъ са стопе дебео, а може по 1000 година да трае.

Ора има врло снажно и врло далеко подъ земљомъ разгранато коренѣ, кое сву землю тако яко посиса, да свем околномъ рашћу сву рану преотме, зато неможе ништа испод ора да прия. Орово дебло обично є право, и има снажне далеко раширене гране, и то є, што му круну онако велику и лепу чини. Кора на деблу и гранама докъ є млаћа глатка є, а старија испрепуца; унутрашња кора управо лика и белика чудо є люта и оштра, као отровъ. Оровъ є лепо зеленъ и сјанъ листъ єданъ одъ найлепши листова што ихъ имамо. Сваки листъ састои се изъ

3 до 4 пара повећи, лепи, яко мирисни листића, што сви на једној главној петељци стое. Оровъ е цветъ незнатанъ, као и у сви дрва съ мацама. Маце стое у китицама одвоене прашне одъ плодничави. Прашне су подуже, угасито зелене, стое на краю лањски гранчица и опадну, чимъ прашацъ издаю. Округао оровъ плодъ има озго докъ неузре дебело, зелено месо, кое е и опоро и сувише горко и прсте тако оцрни, да се она боя по више дана неда спрати, и найбрже сиће грешомъ прано. Подъ тимъ месомъ стои она рапава на две поле разцепљива тврда љуска. У љускама стои єзгра у своіой танкой кошуљици, та е докъ неувене бела, чврста и сувише горка, а увела пожути и сву горчину изгуби. Єзгра е кокораста, кокица, сладка и пуна масти; у ономъ оштриемъ врху стои унутри малецанъ заметакъ. Ора е савъ крозъ, коренъ, кора и дрво особито листъ и плодъ пунъ якогъ мириса, и тимъ се одъ свакогъ зла брани, ни една ни тица ни буба ни црвъ неиде радо на нѣга, съ тога е оровина найдуговечния и ора найчистие, а съ густогъ лишћа и найладовние дрво, и подъ њимъ е ако на пространомъ и слободномъ месту стои найлепше ладовати, само ние пробитачно подъ њимъ због тогъ якогъ мириса спавати, особито главобољнима, и ние пробитачно ни по варошкимъ теснимъ авлиама, ни по селима га близу кодъ прозора спаваћи соба имати.

Ора улиста мало поздние одъ други дрва, узрева найпоздние, а листъ му пада порание. То све показуе, да е изъ топлиегъ края амо пренешенъ, зато и неможе яке зиме подносити, и мањи му мразъ маце убие, пакъ одма поцрне и опадну као опалене. Нѣгово е отачаство Персия у Азии, где га и данасъ особито около каспискогъ мора велике шуме дивлѣ има. Отуда е іошъ у найстария времена у Европу пренешенъ и има га данасъ по свима краевима у северъ чакъ до Шведске, само што тамо због мразева никадъ плода недонесе. Найвише га данасъ има по Шпањолской, Француской и Талиянской, откуда се сваке године много милиона орая на лађама на продаю разнесе. И кодъ насъ га има толико много, да многа места у Славонии, Босни, Ерцеговини, Србри и Банату одъ нѣга свое име имаю.

Орая има више врсти; найкрупнии е бабацъ, има га као гушчие яе крупно, али е кртъ и слабие сласти и масти; найситнии е коштуняцъ, кадкадъ као лешњикъ ситанъ, а тай е найслађи и найболѣгъ дрвета; найплоднии е мекушацъ танкокорацъ, особито онай дугулясти, шилясти, тогъ е єзгра найвећа и найпуния масти.

Орова сладка и масна єзгра єде се у сласть, само што многи часком промукне, а то є због оне нѣгове врло брзо ужежљиве масти, што се у устоянимъ орасима іошъ у єзгри ужеже. Найслађи су ораси са грожђемъ или медомъ, найпробитачнии после єстива рибе. Жене мећу орасе у многа теста, колаче, узимлю се у сућуке, алву, и зелене куваю у шећеру. Ора є, кое съ богатства рода, кое са свое чистоте дошао кодъ люди у толико поштованѣ и важность, да га о бадњемъ дану узъ божићни колачъ стављаю, њимъ матере при разсипаню сламе по соби собу прекрете, съ њимъ различите врачбине тераю, и њим се на лио и тако играю.

Изъ орове єзгре даде се вештимъ цеђенѣмъ врло много, близу половину терета лепогъ, благогъ зейтина нацедити, коегъ на мести, где много орая има люди у ела узимлю исто као и маслиновъ зейтинъ, штета є само, што се овай неда дуго држати, єръ се брзо ужеже, те зато се мора одма потрошити. Оровъ є зейтинъ найбољи за мазанѣ косе, одъ нѣга изаће коса и угасития и већма расте. Оровъ зейтинъ молери у свое боє найволию, єдно што є ведрии те ведрие боє неуквари, не начини тамне, а друго, што се брже суши, те немораю за тимъ дуго чекати и дангубити. Оровъ зейтинъ узимлѣ се и за лекъ противу они тањи белина и облачака на очнемъ стакалцу, и ту є онай, што є мало ужеженъ бољи, єръ є оштрии, особито кадъ се са тазе изваћеномъ воловскомъ жучи помеша и на те белине заеиплѣ.

Оно зелено месо са незрели орая кува се као тей и пие противу гљисти; њимъ се испираю десни у полячини; та вода є и врло добра за измиванѣ трули и млитави рана; а найважнии є тай тей противу дечие шкрофуле; заради тога многи люди месо то єгуле, на ладу осуше, и преко целе зиме и пролећа куваю и деци пити даю. То леченѣ сила се подпомогне купаюћи децу у топлой води помешано съ куванимъ тимъ истимъ оровимъ месомъ или лишћемъ. Та водица є іошъ и врло добаръ лекъ противу инсекта на людма и живадма, томъ водицомъ омивена она места, где инсекти найвише досађую нерадо наилазе. То є месо іошъ врло згодно за боядисанѣ дрва кожа, вуне: зелено насечено и у отвореномъ бурету водомъ потопљено, што дуже стои, то ячу бою дае. Кажу, да Цигани украдену децу томъ водицомъ умиваю или тимъ месомъ лице помажу, и тешко є познати, да нису њнова.

Али найвреднне є орово одъ дебала и дебљи грана узето

дрво, коє се ни онога изъ преко мора донашаногъ Махагона не стиди. Орово є дрво и чврсто, и даде се найлепше угладити и усияти, а збогъ мириса є одъ бубе найпостояниє. Што є коє угаситиє и шарениє, као што є обично оно што на песку расте, тимъ є столарима милиє. Найлепше своє рукотворе ови одъ оровогъ дрвета праве, сви наши найлепши собњи намештаи одъ оровине су, и то не крозъ, єръ є дрво скупо, него у само танкимъ плочицама оровогъ дрвета поставлѣни.

По свему се томъ види, да є ора єдно одъ найполезнии, а уєдно є іошъ и єдно одъ найлепши и найгосподскии дрва, што ихъ ми имамо. Ора съ онимъ своимъ поноситимъ узрастомъ, ономъ лепотомъ богатствомъ и мирисомъ листа, и снагомъ грана може се са липомъ и растомъ, овима нашимъ найлепшимъ дрвима мерити и превазилази ихъ; у нѣму є споєнъ поносъ и горостасъ раста и благи нежни характеръ липе. Нѣга є найлепше видети самце, било то у полю или на већимъ просторима по варошима; онъ є лепъ и у алеу особито исподъ брда, где оно нѣгово угасито зеленило врло лепо одъ остале ведриє зелени одудара, ал найлепше на среди широки авлия: само на средъ мањи башти нетреба га зато мећати, што снажнимъ кореномъ сву рану околнимъ расадима а густимъ листомъ и зракъ сунца преузме, те мора подъ њимъ све угинути. У баштама є найболѣ са северне и источне обале, где є своимъ снажнимъ гранама яка обрана осталогъ слабиєгъ дрвля противу снаге ветра.

Са свега горепоменутога заслужує ора, да га люди свуда гдегодъ є места расађую, тимъ више, што онъ никоє неге нетребує, и у мршавой земљи болѣ прия и много снажнии изађе него на дебелой. Кодъ насъ прия свуда, греота є само, да се тако мало пази и занавля кодъ толике скупоцености дрвета и толике друге користи одъ нѣга.

ДОПИСЪ.

Изъ Сомбора. Ове године имали смо 25., 26. и 27. юл. испите у препарандии. Приправника било є ове године 43, одъ коихъ є 17 други течай, а 26 први течай походило. Учитељски испитъ съ добримъ успѣхомъ положили су петнайсторица савршенихъ кандидата, одъ коихъ су за учителѣ србскихъ народнихъ школа са особитомъ препорукомъ проглашени: Теодоръ Кнежевићъ родомъ изъ Турске Кањиже и Ђорђе Теодоровићъ

родомъ изъ Сомбора. За народне учителѣ съ препорукомъ проглашени су такође и ови: Тимотие Слепчевићъ изъ Фелдварца, Евгеније Вучићъ изъ Мартоноша и Владимиръ Радивоевићъ изъ Српскогъ Сент-Петра. За учителѣ обичнихъ сеоскихъ школа добили су свѣдочанства ови: Іованъ Айдуковићъ изъ Сомбора, Ђорђе Марковићъ изъ Новога Сада, Ђорђе Сентомашки изъ Сивца, Филипъ Бркићъ изъ Сомбора, Симеонъ Михайловићъ изъ Петрова Села, Лазаръ Перићъ изъ Станишића, Никола Сарканацъ изъ Осѣка, Ђорђе Іовановићъ изъ Тамишграда, и Ђорђе Миладиновићъ изъ Пивница. Боголюбъ Ћосићъ родомъ изъ Бана, добио є свѣдочанство способности за одправлянѣ учитељскогъ звания у будимской епархии. — Єданъ приправникъ због малолѣтности није на испитъ пуштенъ, а єданъ га опетъ није у стању био како ваља положити. У првомъ течаю 12 ученика положили су испитъ саевимъ добро, и ови ће безъ препоне у други течай прећи; деветорица имаю изъ поединихъ предмета слабе класе, и мораю изъ њи у почетку школске године испитъ наново полагати, иначе ће течай повторавати; четворица имаю изъ свију предмета рђаве ноте, а єданъ є због иступленя іошъ пре испита изъ заведения одпуштенъ. У суботу 28. юлия држано є свечано благодарение у светођурђевской цркви. У понедељникъ 30. юлия приправници су распуштени.

Ове године предавани су у српскомъ учительишту исти они предмети, као што є године 1857. бивше ц. кр. српско-банатско намѣстништво наредило. У место професора Лазара Баића, кои се 12. января у вѣчность преселио, обучавао є приправнике у краснописаню и рисованю учитељ на овдашньой реалци г. Андрия Іиржикъ, и показао є о испиту врло лепе успѣхе своихъ ученика у овимъ вештинама. Тай исти г. изъ собственогъ побуђеня учио є приправнике гимнастици, са чега заслужуе, да у овомъ листу явно похвалѣнъ буде.

Примѣтили смо да є дисциплина школска у препарандии ове године яко ослабила, и зато би желили, да се у будуће строжие съ приправницима поступа, и да се они, кои законе школске преступаю, съ мѣста изъ заведения одпусте; єръ єданъ такови кадаръ є цѣло друштво покварити. У течаю ове године била є у заведению врло велика незгода, што су неке узруяне и немирне главе лажну тужбу поднеле ч. конзисторији бачкой, услѣдъ чега долазила є овамо зимусъ конзисторияльна компеня, коя є препаранде и млађе учитеље овдашнѣ испитивала, и увѣривши се о томъ да є поменута тужба сама измишльотина, пред-

ложила е конзисторији, да се обтужени професоръ Н. Вукичевићъ за свою ревность похвали, а тужитељи нѣгови да се строго казне. После тога су немирни и безсавестни тужитељи на ново поднели безимену пашквилу ч. конзисторији, у коіой баяги сами препаранди обтужую свога професора. Услѣдъ ове тужбе изаслатъ е био у заведение на свршетку априла ове године г. прота сомборски, предъ кимъ су се сви ученици устмено и писмено изяснили, да ни єданъ одъ њи ние ту пашквилну тужбу подписао, и да е све, што се у њой говори, найгадние и безсавестно опаданѣ и клевета. Ми се надамо, да ће частна конзисторија строго и явно каштиговати те безсавестне оклеветатељ, а желити би било, да се у будуће такове пашквилне и неистините тужбе не примаю, нити да се због њихъ истраге чине, єръ таковимъ постущима у очима нижега граѣанства, и недозреле младежи умалява се важность ономе човѣку, коме е правитељство поверило главну катедру у србской препарандии и управу надъ овдашњомъ главномъ народномъ школомъ, и кои се за време свога деветогодишнѣга дѣланя у школи и у књижеству, свагда старао светой православной цркви и миломъ роду своимъ вѣрно и савестно служити.—

Доидућа година у препарандии почеће се 1. октобра. Младићи, кои у ово заведенѣ ступити желе, имаю до тога дана овамо доћи и донети сведочанство одъ свршене са добримъ успѣхомъ друге реалне или четврте гимназийске класе, лѣкарску исправу о стаю здравля, и крштено писмо, съ коимъ се засведочити мора да су єданайсту годину живота навршили. Осимъ тога, сваки, кои у заведение ступити жели обвезанъ е предъ професорима препарандие положити строги испитъ изъ малога катихисиса (молитвица); изъ србскогъ читаня, и писаня и єзикословля; изъ славенскогъ правилногъ читаня и изъ рачуна са цѣлимъ и разбиенимъ броевима. Исто тако проба ће се и гласъ свакогъ ученика, и изискиваће се баремъ знанѣ малога пѣния, кое дѣца у трећемъ разреду основне школе знаю.

Искрице.

Оно су найсретнии народи, кои свое њиве и свое деце душе и срца найболѣ обделаваю. —

Школа припада само држави — явномъ животу — тако вели данашня педагогия; школа припада само цркви тако вели римски клиръ; школа припада наполе држави, а наполе цркви, тако вели протестантско свештенство. —

Под уредништвом Ђ. Натошевића Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 24. У Новоме Саду, 30. Августа 1862. **Год. V.**

О лажьивости дечиой и о средствима противу тогъ.

(Єдно питанѣ за родителѣ и учителѣ.)

Има єдно появленѣ на людма, што насъ дружећи се съ њима врло немило дирне, силомъ на сумню наведе, найпростосрдниегъ и найотворениегъ на єдаредъ узаптие, и одъ свакога далѣгъ другованя са тимъ людма застраши. То немило появленѣ е она склоность на лажь, што е по неки люди имаю, коя одъ часа свакогъ увреди, єръ нема човека, кои би равнодушанъ био гледећи, где га други за будалу држи и съ коекаквимъ лажима на силу Бога обманути и преварати мисли. На тако непоштованѣ и багателизиранѣ мора се сваки увређенъ наћи и одъ часа на оногъ омразити.

Али ние то само за поедине люде, него за цело друштво людско врло опако зло. Шта би било са веромъ на люде, са уздањемъ и ослањањемъ на њи, шта съ пријатељствомъ, кадъ неби ни о комъ известанъ био, да л' истину говори? Шта са обећањма и увераваньма, кадъ се никадъ на њи човекъ неби ослонити смео? Онда неби нигде реда, нигде сигурности било, нигде правде ни суда. Одкуда е неверство, издайство, превара, потваранѣ, оговаранѣ, сплеткаренѣ итд. него све са извртаня истине и злоупотребленя вере. Кадъ би нестало истине међу людма, неби онда никои законъ вредио, и никоя наредба, и све би у пропасть отишло. Где се неможе владалацъ на речь свои министара и чиновника, и где се немогу поданици на реч свог поглаварства ослонити, ту е готовъ превратъ и пропасть свию. Исто е тако зло и пропасть, кадъ у званяма и на судовима лажь овлада. Исто е тако наопака и у зао часъ по сваког господара и старешину домаћегъ, кадъ лажь и притворство међу млађима махъ преотме; и наопако и у зао часъ по целу државу, кадъ сваки државлянинъ само на то смишля, како ће обште или приватне законе и наредбе обићи.

Иза ови големи зала, што изъ лажљивости истичу слѣдује само по себе нужда, свако могуће средство употребити, да се томъ злу на путъ стане, а овде є пре свега питанѣ, кое су узроци, извори, изъ кои зло то истиче.

По нашемъ искуству узрокъ є или у деци самой, или у погрешкама, што ихъ родитељи при воспитаню деце чине, или у неудесноме школскомъ запту. Ово намъ прво развидити ваља, пакъ ће се онда средства противу тогъ зла сама собомъ показати.

Узми ако волешъ, да дете сасвимъ невино на светъ дође, и да нема прироѣени зала, опетъ ћешъ се, ако пазио будешъ уверити, да се у детету пре или после, више или манѣ неваляле тежнѣ и склоности появљивати поѣу. Тако ћешъ видети, да є неко дете одма съ малена склонѣно на самовољство, тврдоглавство и іогунство, друго на зависть и злобу; неко на инатъ и свађу; неко на убийство. Исто є тако и та склоность на лажљивость. Узрока лажљивости има сила, тако є: лакоумность — коя никадъ непремишля шта ће рећи; тако є разсутость — коя никадъ своимъ мислима сабрана ние; тако є ветреняштво — кое ни за какво озбилѣ незна, нити ишта точно и строго узима; тако є неразсудљивость — коя никадъ за слѣди неразбира. Много реда є лажи узрокъ стидљивость — да избегне укора, или надежда — да избегне каштигу; кадкадъ є узрокъ воля — брату и другу своимъ помоћи, да небуде накаранъ или каштигованъ; кадкадъ жеља — да родитељма или старииma срдню уштеди; кодъ неке є деце башъ лукавство и намера преварати. Има прилика, где сувише жива фантазия децу при казиваню чега необичногъ, што су видела или чула на лажь наведе, и ако се на то за времена непази часком у обичай пређе и лажљивосћу се изметне. Има случаева, где є узрокъ лажљивости суета или величанѣ и тежня себе нечимъ необичнимъ и великимъ начинити, а кодъ старие деце тежня и жеља пажню свегъ друштва на се обратити, и жеља, да га сви за досетљива и оштроумна држе, коя ихъ на лажь наведе.

То су найглавнии узроци и извори лажљивости у деци самой.

Много чешће су родитељи узрокъ овога зла на деци. Ако є главна задаћа воспитаня зле и неваляле обичае искоренявати, то є іошъ главния дужность зла ненапуштати и сваки поводъ одклонити. Али на жалость изъ искуства знамо, да у многимъ

премногимъ фамилияма ни једно ни друго небива, и мора се човекъ чудити, колико далеко немарня и несмисленость родитељи задире. Пази и чујешъ родитељ толико реда на очигледъ деце говорити коешта, о чему су уверени, да е сушта лажь; а реци имъ само, да е неупутно предъ децомъ тако шта говорити, онога ће часа одговорити: „Ко би опетъ радъ деце свяку речь на кантаръ узимао; немой само попречце лагати ни потварати, а друго говори, како ти дође.“ Али пази и видићешъ, колико су такова сакатa начела грдно шкодљива; еръ кадъ то чине родитељи, у кое деца по своіой нарави найвећу веру имаю, и њи за нека одъ себе далеко виша и савршения створеня држе, шта би друго и могло отуда слѣдовати, него угледанѣ и подражаванѣ; а онда ма то найневиније лажи биле, увекъ е по децу велико зло.

Іошъ има примера, где родитељи не само што сами пред децомъ лажу, него направце децу лагати уче. Ако е дете ма изъ когъ узрока одъ школе изостало, или се у школу закаснило, пакъ се страши отићи, они га науче: „Реци, да си болестанъ био, или ма што друго слажи.“

Има, где е узрокъ лажљивости дечие она луда предрасуда да многи родитеља, коіомъ они дечію лажљивость, лукавство и притворство за знакъ особитогъ телента држе. Я самъ на жалость више реда, а одъ токорсъ изображени родитеља, кад самъ ихъ са лажљивости деце њиове корео изрикомъ рећи чуо: „Нестарајте се ви за тога, тай е тако лукавъ, да ће се свуд пролагати и изъ сваке неприлике лукавством помоћи и избавити.“

Изъ такви сакати начела долази и оно, да неки родитељи децу свою іошъ похвалюю, кадъ ова другогъ преваре или с лажи оману; а шта друго треба, да се невалялство у дечие срце укорени, него кадъ и родитељи то одобре, кадъ и они као мудре старешине свою санкцию даду, и децу съ тога похвалюю и то имъ у вредность уписую.

То сакато мнѣнѣ несмисленя родитеља дође іошъ, те ону безавлену и простосрдну искреность дечию кору и изсмею, кою би похваљивати валяло, или іошъ у преступленѣ детету узму, кадъ отворено и слободно истину изкаже, или кадъ мисли и желѣ свогъ срца безавлено открие.

Има опетъ многи неразборити родителя, што се сасвимъ и безъ икоегъ обазирања на детие изказе ослоне, и били би кадри посваћати се и потући, да е света истина, што дете каже.

Отуда изађе оно лаковерство, све веруюћи, што размаженъ синакъ или ћерка гукне, и она склоность, свуда ихъ у заштиту узимати, бранити, и ни едне речце на њи рећи недати. Я неверуемъ, да едногъ учителя има, кои то више реда доживео ние, да по неко дете своимъ родитељма свакояке лажи на учителя, на школу, на осталу децу недонесе, кое ови за готовъ новацъ приме, пакъ безъ икоегъ извиђаня удри у парницу и протериванѣ. То лудо на речь верованѣ, шта може друго за собомъ повући него закорененѣ лажљивости у деци.

Има далѣ и противни случаева, гди опетъ родитељи ништа деци неверую, него све штогодъ рекну у сумню повлаче, било да о ситницама или да о найважниимъ стварма што казую. Ови опетъ люди неуму ни да помисле, да е мудро и предосторожно поверенѣ найглавние средство, ту моралну снагу у деци пробудити и оснажити.

Даљи е узрокъ дечие лажљивости суета понеки родителя, кои се радую чути, како њиово дете друге забавляти и увеселявати уме; а неће да се оне речи сете: „где е много говора, ту е и лажи много.“

Многи су родитељи любопитни, да чую, шта у туђой кући бива, те тимъ поводъ дечиой лажљивости даду, чимъ имъ допусте гласове пренашати; а неће да помисле, да ту часомъ не само лажи него и потвараня буде, и да се тимъ у деци характеръ крозъ и за навекъ уквари; а какви грдни зала неизађе изъ тога блебетаня, оговараня и сплеткареня, и каквимъ се грднимъ срамотама и злама човекъ тимъ неизлаже.

Іошъ имамъ и овай узрокъ лажљивости дечие да наведемъ, онай обичай родителя то зло сманявати говорећи: „Ние вредно о той маленкости толико речи просипати и детету толико замерати;“ а неће да се сете, да изъ мале варнице найвећи пожаръ изађе и одъ мали погрешака найвећа зла.

Узроци дечие лажљивости истичуће изъ рђавогъ држаня школскога запта слѣдећи су: Прво е она нестрпљивость и оно сувише у очи упадаюће изтраживанѣ истине одъ деце, како неки учитељи обичай имаю. Има много одъ нарави страшљиво дете, кое се тимъ сувише капларскимъ поступкомъ іошъ већма престрави, и што би другчиа свою погрешку безобзирке простосрдно признало, постане на таки поступакъ лукаво, и кое би на благъ поступакъ искрено и отворено истину рекло, устраши се, па слаже.

Има школа, где се опетъ на лажљивость врло мало пази

или нимало; има школа, на кое и прости люди вичу, да се сувише меко са децомъ поступа. Учитељи мораю и на ово пазити. Ние оно любавь, где се зла крозъ прсти гледе, већъ оно, где се ненапуштаю. Ни едно преступленѣ неваля безъ караня пропуштати; то би сувише небриге било и само би зло іошъ већимъ начинило, место да га убие Сваку погрешку мора учитељ одма накарати, тако и лажь, и ову особито, да свако дете увиди, да неможе учителя преварати.

Многи учитељ и у томъ яко греши, кадъ свакомъ безъ разлике допуштаю, свакояка донашаня доносити, коимъ се само лажљивость и лукавство извия, како што е већъ озго у речи о родитељма споменуто

Има найпосле примера где е пристрасће учителя лажљивости дечие криво; али нека учитељ и непомисли, да су само одрастлии кадри осетити разлику, како се са овимъ или онимъ поступа. Осете то и деца, и умеу тако оштро видети, да човекъ едва веровати може; пакъ постану на тай пристрастни поступакъ сувише злобна и онда лажљива.

То су, колко ихъ се сећамо узроци и извори, изъ кои лажљивость дечия истиче. По томе е садъ лако средства наћи, коима се то зло спречити може, или где се укоренявати почело нѣга смањити и убити.

Прво е и найглавние средство морално религиозно осећанѣ, кое валя што е рание могућно у детету пробудити и оснажити. Нека говори ко шта оће, ово остае довека найсигурнии чуваръ одъ свакогъ зла, и дае оной уроћеной склоности на искреность и истинитость снагу и постоянство. Тога ради валя чешће децу опоминяти, да е Богъ свезнао, кои и найтайние помисли наше види и зна, и ставляти имъ за угледъ ону найсавршению и найчистию добродетель Спасителя, кои е найсветие огледало и образацъ истинитости.

Далѣ валя упућивати децу, да на себе пазе и себе познаю; а то ће учинити, ако се свако ютро на свое дужности спремали и свако вече препитивали буду, да л' су се онако владали, како законъ божи прописуе, и како се у свакидашньим молитвама моле и обећаваю. При томе ихъ валя опоменути, да ће се томъ пажньомъ и одъ остали мана и зала, као одъ лакоумля, расутости, итд. сачувати.

Удуби у децу што већма можешъ оно найглавние начело християнства: „што нисн радъ, да теби други чини, нечини ни

ти другоме," — буди дакле искренъ, ако си радъ, да и теби други буде.

Учи децу, да е само оно поштованъ и обште уваженъ човекъ, кои е искренъ и истинитъ, а да е лажљивость и притворность зло, кое само на се каштигу навуче.

Покажи имъ, како се изъ едногъ преступленя уђе у другo; како се изъ мали и незнатни погрешака уђе у велика зла, и и како одъ мали лажљиваца грубе варалице и велики лопови изађу.

Каштигуй одма прву опажену лажь; еръ изпадне ли лажљивцу за рукомъ здаредъ те преварати и одъ заслужене каштиге извући се, или друго што лажю задобити; онъ ће и други редъ и више реда то покушавати и изаћиће найлукавия варалица.

Нехвали дете, кадъ видишъ, да се другомъ улагуе, него пробуди у нѣму поносъ, да самъ себе уважава и да му истина найсветия ствaрь на свету буде.

Расуту и ветреняету децу поучавай, да на своe речи пазе, да премишляю, шта ће рећи, и покажи имъ, шта га силу непriятности себи и другоме онай причини, кои само у ветаръ брбля, и у какве се зле неприлике брблявосћу човекъ заплете.

Пази увекъ добро на узрокъ, зашто ти ко шта казуе, тужуе, зашто гласа доноси итд. и непримай никадъ ништа безобзирке и одма за готовъ новацъ.

Навикни децу да ћуте о онимъ стварма, што намъ улюдность или законъ закраћуе на светъ и на гласъ износити.

Тога ради валя имъ кадкадъ по кою тайну поверити, да видишъ, како ће е чувати и да се после са своимъ поверенѣмъ владати умешъ.

Поучи децу, да поштую вредность говора. То е даръ божи, когъ неваля злоупотребленѣмъ оскврнявати. Говоромъ можемо еданъ другогъ поучити, поправити, разведрити, утешити; али и увредити, преварити, убити. Овде важи найвише она света еванђелска речь: „никаква рђава речь да неизађе изъ ваших уста." Ефес. 4. 29.

Што се потвараня тиче научи децу, да е то вавекъ лудость, еръ место да туђе мане открие, самъ свое тимъ изда, и да е то последнѣ поганство, кое вавекъ найвеће презирнѣ свакога валяногъ и поштеногъ човека на се навуче.

Усветуй ихъ, да задату речь држе; научи, да никадъ ни-

шта ветренасто и лакоумно необричу, пакъ неће у неприлику доћи лажомъ постати.

Метни имъ на срце, да лажа ни самъ себе непоштуе, и да никадъ оногъ мира у своіой савести нема, како е прав човекъ има, него да га довекъ немиръ мучи.

Нетрпи никои тужкараня и донашаня, коя на то смераю другоме пакость начинити.

Поверавай се искреной и простосрдачной деци увекъ, а осрамоти лажь и лукавство свакадъ, што већма можешъ.

Пробуди у старіой деци волю на читанѣ онаки књига, коихъ е предметъ чистота мисли и осећаня, и правичность характера.

Найпосле гледай, да се деца само са добромъ и честитомъ децомъ друже; чувай ихъ одъ друштва зла и неваляла; а што е найглавние буди имъ самъ огледало и образъ поштеня, искрености и истинитости.

Библичне приповѢдке

у библичнимъ рѣчма.

46. Робство асирско и повѣсть о Товиту и Товіи.

(IV. царет. 17. и књига Товитъ.)

Осія царъ Израильскій учини зло предъ очима Господньима, премда не тако, као цареви што су у њи пре њега. И дође царъ Асирискій (Саламанасаръ) и обсади градъ Самарію, и воева три године, и узе Самарію, и одведе Израильтяне у Асирію. И ово се збило зато што су сынови Израилѣви сгрѣшили Господу Богу своме, и служили идолима. И царъ Асирійски доведе људе изъ Вавилона и населише се у градовима Самариским у мѣсто сынова Израилѣвыхъ.

Мужъ нѣкій изъ колѣна Нефталимовогъ, по имену Товитъ, бѣше такође у робство одведенъ и у робству сећаше се Бога, па му вишній Богъ даде милость предъ асирскимъ царемъ, те онъ бѣше царевъ трговацъ. Товитъ даде нѣкоме Гаваилу у граду Раги у Мидіи 10 таланта сребра у заимъ. Онъ бѣше свагда милостивъ, и чињаше милостиню своіой браћи Израильтянима; лебове раздаваше гладнима, одѣваше наге, и кадъ годъ е видіо когъ убіеногъ и преко стѣне ниневійске баченогъ Израильтянина, онъ га е сараніо.

Кадъ є єданпутъ увече потайно сахраніо нѣкогъ угушеногъ Израильтянима, доѣе куѣи и легне кодъ зида у двориштy, и врабци испусте топлину на нѣгове очи, па му се навуче бѣло на очима, и лѣкари му немогаху помоћи. Анна, жена Товитова, прела є вуну и шиляла господи, а они іой даду плату и єдно яре. И кадъ она доѣе куѣи а яре почне блеяти; онда іой Товитъ рекне: „Одкуда ти яре, да ніе украдено; врати га натрагъ; єръ ніе лѣпо, да поѣдемо оно што є крадено.“

Товитъ мисляше да ће скоро умрети, и опомене се на сребро, што даде Гаваилу, па призове къ себи свога сына Товію и ово му рекне: „Сыне, ако я умремъ, а ты ме сарани, и да ниси вреѣао матеръ свою, него ю почитуй у све дане живота нѣнога, и чини іой по вольи, а не на жао. Сѣти се колико є она претрпила, докъ те є у утроби носила. Кадъ она умре, а ты ю сарани кодъ мене у єдномъ гробу! Сыне, у све дане живота твога сѣћай се Господа Бога нашегъ, и незажели грѣшити ни одступати одъ Божіихъ заповѣдій. Правду твори у све дане живота твога, и неиди путемъ неправде. Ако будешъ правду чиніо, быћешъ сређанъ у свима дѣлима твоима! Одъ имања твога чини милостиню. Неодвраћай лице твое ни одъ єдногъ сиромаха, па неће ни Богъ лице свое одъ тебе одвратити. Ако имашъ много, подай према томе милостиню; ако ли имашъ мало, а ты неплаши се по мало давати милостиню; єръ милостиня избавля одъ смрти и неда ићи у таму (у пакао). Милостиня є добаръ даръ предъ вишньимъ Богомъ, за све оне кои ю чине. Чувай се одъ сваке нечистоте, и узми жену одъ твога рода, а не туѣинку; єръ смо мы сынови пророка. — Сыне! люби браћу твою (т. є. Израильтяне), не мой да се понесешъ срдцемъ надъ браћомъ твоіомъ и надъ сыновма и кћерма народа твога; — єръ у гордости є пропасть, и велика поквареность, а у нерадньи є умаленѣ и велико осиромашенѣ; єръ нерадня є мати глади. — Плата, онога кои кодъ тебе ради, нека неваостае кодъ тебе, него му є одма издай. — Ако послужишъ Богу, Богъ ћете за то наградити. — Пази на себе, сыне, у свима дѣлима твоима, и буди паметанъ у свему животу твоме. Што ниси радъ себи, не чини ни другоме. Вина у піянство да непіешъ! Одъ леба твога подай и гладноме, и одъ хальина твоихъ нагоме, и одъ свега сувишка твога чини милостиню, и да незазре око твое кадъ чинишъ милостиню. Трошни лебове твое кодъ гробова праведника, али невалялцима да недаешъ. У свакогъ мудраца тражи савѣта, и незанемари ни

ѳданъ полезный савѣтъ. У свако време благосиляй Господа Бога и проси одъ њега, да путови твои буду прави, и да твое ставе и намѣре на добро испадну. Сѣћай се моихъ заповѣдій, и некъ се оне никада неизгладе изъ твога срдца! — И садъ ти являмъ за оныхъ 10 таланта (10 фунтій) сребра, што самъ дао Гаваилу у Раги Мидійской! Небой се, сыне мой, ако и ѳсмо осиромашили, опетъ ћешъ ты многа блага имати, ако се будешъ Бога бояо, одъ грѣха клонио, и радіо оно што ѳ Богу по вольи!“

Товія одговори: „Отче! я ћу све чинити што ми ты заповѣдашъ, али како ћу моћи узети сребро, кадъ ми ѳ непознато.“ Отацъ му даде писмено (рукописъ, обвезницу), па му рекне: „Тражи себи човѣка, кои ће съ тобомъ поћи, и иди те донеси сребро!“

Товія отиде да тражи човѣка и нађе Рафаила, а незнађаше да ѳ овай Ангелъ. И Рафаилъ му рекне: „Я ћу съ тобомъ ићи, знамъ добро путъ, и живіо самъ у Гаваила брата твога.“ — И Товитъ рекне сыну: „Иди съ овымъ човѣкомъ, и Богъ, кои на небу живи, нека путъ вашъ благослови, и Ангелъ Божій некъ съ вами путуе. И отиду обоица, и псетанце съ њима.“

То вече дођу до рѣке Тигра. Младићъ Товія сиђе се у рѣку Тигаръ да се окупа, али изъ рѣке искочи ѳдна риба, и шћаше га прогутати. Ангелъ му рекне: „Ухвати рибу, распори ю, узми изъ нѣ срдце, црну цигерицу жучъ, па то сачувай. И путемъ рекне ангелъ Товіи: „Жучъ ѳ нато, да се њоме помаже човѣкъ, кои има бѣло на оку, па ће се изцѣлити. — И дођу близу града Екватана. А када се приближе къ вратима града, тада рекне ангелъ младићу: „Брате, данасъ ћемо остати ту кодъ Рагуила, и онъ ѳ твой сродникъ, а има ѳдиницу кћерь по имену Сару. Я ћу говорити, да ти ю даду за жену, а дѣвойка ѳ та красна и паметна.“

И дођу у домъ Рагуиловъ, а Сара кћи Рагуилова предусретне ихъ и радостно поздрави, и уведе ихъ у домъ. И Рагуилъ рекне къ ѳдни жени своіой: „О, како ѳ овай младићъ наликъ на Товита, могъ братиногъ сына!“ И запыта ихъ: „Одкуда сте браћо!“ они рекоше: „Мы смо одъ синова Нефталимовихъ што су заробльни у Ниневію!“ И онъ имъ рекне: „Познаете ли Товита нашега брата?“ они одговоре: „Познаемо га; онъ ѳ живъ и здравъ!“ А Товія рекне: „Онъ ѳ мой отацъ!“ И скочи Рагулъ, полюби га, заплаче се, благослови га и рекне му: „Ты си сынъ доброгъ и честитогъ човѣка!“ А кадъ чуе Рагуилъ, да ѳ Товитъ очи изгубіо, а онъ се сневесели и за-

плаче. Жена његова и кћи Сара такође се заплачу, и приме их усрдно, па заколю овна, и донесу многа ела.

Рафаилъ саобшти рѣчь Рагуилу, а Рагуилъ призове кћерь свою и уме є па є преда Товіи за жену и рекне: „Ево по закону Мойсеовомъ узми є, и одведи є къ твоме отцу!“ и благослови их, па дозове жену свою Єдну, па напише писмо и запечати га, и држаше имъ сватове 14 дана.

Товія рекне Рафаилу: „Узми два момка и две камиле, па иди у Рагу Мидійску къ Гаваилу и донеси ми сребро, а и њга самогъ доведи у сватове; єръ Рагуилъ ме є заклео, да неидемъ одавде, докъ не прођу сватови, а отацъ мой брои дане, и ако се дуго задржимъ, онъ ће се яко ожалости!“ Рафаилъ отиде, и преда Гаваилу писмено, а онъ изнесе кесе съ печатима и преда му, па сутра уютру дођу заедно на свадбу.

И када се навршн 14 дана свадбе, Товія рекне Рагуилу: „Одпусти ме; єръ отацъ мой и мати моя већъ се ненадаю да ће ме више видити!“ А тастъ му рекне: „Остани іошъ код мене, а я ћу послати отцу твоме и явити за тебе!“ Товія одговори: „Не, но одпусти ме къ отцу моме!“ — Рагуилъ даде му Сару и полу имања, и слуге, и скотове и сребро, и благословивъ их одпусти говорећи: „Нека вамъ Богъ даде срећу, дѣцо, пре него што я умремъ!“ А кћери рекне: „Поштуй свекра и свекрву, они су ти сада твои родительи, и да чуемъ добаръ гласъ за тобомъ!“ и полюби ю. И Єдна рекне Товіи: „Мили брате! Да Богъ да се срећно вратіо, и да Богъ даде, да я видимъ чеда одъ кћери мое Саре, и да се обрадуемъ предъ Господемъ; ето я ти даемъ кћерь мою у залогу, а ты немой да іой на жао чинишъ. И отиде Товія благодарећи Богу, што му благослови путъ њговъ. И благосиляше Рагуила и Єдну.

И када се приближе къ Ниневіи, а оно рекне Рафаилъ Товіи: „Знашъ брате, како си оставіо отца; хайдемо дакле напредъ предъ твоіомъ женомъ, да приправимо домъ, а узми у руку и рибію жучь.“ И пођу заедно, а псетанце за њима!

Товитъ, отацъ Товіинъ, брояше свакій данъ, и када се навршише дани путованя, онъ се яко ожалости. И Ана жена његова почне оплакивати сына и рекне: „О сыне мой, садъ нема ко више да се за мене стара, єръ самъ се лишила тебе свѣтлости моихъ очію!“ Она излазаше свакій данъ на пут,— и кадъ га опази гдѣ иде, а она рекне отцу њговомъ: „Ево иде сынъ мой, и онай човекъ што є съ њиме пошао!“ И Ана потрчи, и падне око врата сына свога, и рекне му: „Кадъ самъ

те само видила, чедо моѣ, садъ могу умрети!“ И плакаху обадвоѣ. А Товитъ изиђе къ вратма и подтакне се, а сынъ му притрчи, и прихвати га, па поспе жучъ на очи нѣгове и рекне: „Небой се отче!“ И сиђе се бѣло са очію нѣговыхъ, и видеѣи сына свога, падне му око врата, заплаче се и рекне: „Благословенъ еси Боже и благословени су сви свети твои ангели! Ето я садъ опетъ видимъ сына мога Товію!“ И сынъ каза отцу сву славу, коя му се догоди у Мидіи. Товитъ изиђе къ вратима Ниневіе на сусрѣтъ своіой снаси радуюѣи се и благосиляюѣи Бога, И када се приближи къ Сари снаси своіой, благослови ѣ и рекне: „Оди здрава кѣери; нека ѣ благословенъ Богъ, кои те ѣ къ нама довео, и нека ѣ благословенъ твой отацъ и мати твоя!“ И сватови Товиіни быше овдѣ съ веселѣмъ осамъ дана.

И Товитъ дозове сына свога, па му рекне: „Гледай сынко, да дадешъ плату човѣку, што ѣ съ тобомъ ишао.“ А сынъ рекне: „Отче, я мислимъ да нећу погрешити, ако му дадемъ половицу одъ онога што самъ донео; вѣръ онъ ме доведе теби здрава, и донесе сребро моѣ, и тебе такоѣе излѣчи!“ И старацъ рекне: „То ѣ право да му се даде!“ Па онда дозове ангела и рекне му: „Узми пола одъ свега, што донесосте!“ А онъ дозове обадвоицу потайно(на само) и рекне имъ: „Благосиляйте Бога, и хвалите га и величайте, и славите га предъ свима живима, за све ово, што вамъ ѣ онъ учиніо. Я самъ Рафаилъ, ѣданъ одъ седморице светыхъ ангела, кои приносе молитве праведника, и улазе предъ славу Божію!“ И обоица се уплаше и падну на лице. А ангелъ имъ рекне: „Не бойте се, вѣръ ће вамъ миръ быти, а Бога славите на вѣкъ; вѣръ я нисамъ своіомъ милошћу дошао, него самъ дошао по вольи Божіой, и съ тога славите нѣга увѣкъ; я полазимъ ономе, кои ме ѣ послао, — а вы напишите све ово што се догодило у кньигу!“ — Товитъ и Товія устану, и више нису видили ангела.

Товитъ ѣ быо одъ 88 година, кадъ ѣ видъ изгубіо, и после осамъ година прогледао ѣ, па ѣ давао опетъ милостинѣ, и іошъ се вѣма бояо Господа и нѣга славіо. А кадъ вѣкъ врло остари, а онъ дозове сына свога и шестъ сынова нѣговыхъ, па рекне сыну: „Чедо моѣ, ето я самъ остаріо, и вѣкъ самъ при излазку изъ овога живота, а ты иди у Мидію, вѣръ я вѣрувмъ оно, што ѣ Іона пророкъ казао за Ниневію, да ће се оно разорити. А у Мидіи быће миръ. И браћа наша (Ірдеи) разсѣяће се са землѣ благе, Іерусалимъ ће опустити и домъ Божій у нѣму

биће спалѣнъ. Али ће Богъ браћу нашу опетъ помиловати и вратити ихъ изъ робства, па ће сазидати Іерусалимъ, и домъ Божій сазидаће се у њему за све вѣкове, као што казиваху пророци. И ови ће се народи окренути, да се истинито боє Господа, и одбациће идоле своє, и обрадоваће се сви они, који любе Господа у истини и у правди! — И ты сыне сачувай законе и заповѣди, и буди милостивъ и праведанъ, да добро теби буде! Сарани мене лѣпо, и матеръ твою, и после тога немойте стаяти више у Ниневіи. — Знайте дѣцо да милостиня чини добро, и правда избавля!“ — И ово говорећи Товитъ испусти душу свою на постельи, а бѣше му 158 година. И сарани га сынъ славно. И кадъ умре Ана, а онъ сарани и ню кодъ отца. И отиде Товія са женомъ и съ сыновима у Екватанъ къ своме тасту Рагуилу. И остари тамо частно, и сарани лѣпо свога таста и ташту, и наслѣди њихово иманѣ. И умре одъ 127 година у Екватанѣ у Мидіи, а чує пре смрти да є пропала Ниневія, коју пороби Навуходоносоръ и Асуиръ.

Єжъ и кртина.

(Єдна басна.)

Предъ зиму єдаредъ дође єжъ кртини и замоли, да му мало места у своіой рупи даде, да се одъ зиме склони. Кртина га прими. Али текъ што се єжъ у рупи виде, стане се ширити и башити, и кукавна кртина стане се часъ одудъ часъ одундъ на његове бодлѣ набадати. Садъ се текъ осети, колико є зло учинила и каквогъ є злогъ госта у свой домъ примила, пакъ се стане Богъ зна како ядати и єжа молити, да изађе и други ставъ себи потражи, єръ є овай за њи двоє сувише тесанъ. На то се єжъ насмеє и рекне: „Коме є неправо нека изађе, мени є добро и немож' болѣ бити.“ —

Разгледай добро съ кимъ у ортаклукъ стаєшъ, да непрођешъ као то кртина съ єжомъ и да неузморашъ са своіомъ штетомъ изъ свога собственогъ стана бегати.

О човеку у месецу.

(Народна прича.)

У старо време пође єданъ човекъ башъ у неделю у шуму, да сече дрва, дође, насече, повеже у єданъ велики наламакъ,

ошъ заглави и єдну гредицу у нутра, пакъ упрти на леђа и пође кући. У путу сукоби га єданъ лепъ човекъ у свечано одело обученъ, што у цркву иђаше, пакъ застане, погледи га и рекне: „Заръ ти незнашъ, да є данасъ неделя, и да се тай данъ и Богъ Господъ одмарао и данъ тай посветио, а ти нећешъ да га светкуєшъ.“ А знате ли, ко є тай био, што є то рекъо? Самъ Богъ Господъ. Али онай човекъ беше закованъ грешникъ пакъ рече: „Неделя или понеделякъ, шта ме се то тиче.“ „А ти ћешъ тай нарамакъ до векъ века носити, никадъ га се опростити нећешъ, рече Богъ Господъ, и кадъ тако неделю непоштуєшъ, а ти ћешъ одсадъ на веке радинъ данъ имати, и у опоменъ свима, што неделю непоштую у месецу изложенъ бити.“

Одъ то доба стои онай човекъ са своимъ нарамкомъ у месецу и стояће докъ трає света и века.

Црвенкапа.

(Народна прича.)

Било єдно дете, кое се звало Црвенкапа, и било є врло лепо. Онъ є имао стару майку, та є живила у шуми, и била є врло добра; она є Црвенкапи лепу црвену капу и сила други лепи ствари напокланяла. Єдаредъ умеси црвенкапина мати колача, па рекне: „Милане, — тако се имело Црвенкапи — ти ћешъ садъ ићи, да старой майци ови колача однесешъ и ово мало чорбе, да се оснажи; али пази, нетрчи, да непаднешъ и држи се пута, несврћи, да незађешъ.“

Црвенкапа пође. Кадъ у шуму уђе изађе предъ њега вукъ; али Црвенкапа се ние плашио.

Вукъ рекне: „Помозъ Богъ Црвенкапа, ако Богъ да тако рано?“

Црвенкапа одговори: „Носимъ моіой старой майки колача, што є мати умесила, и носимъ мало чорбе, да се оснажи.“

Вукъ опетъ упита: „А где є твоя стара майка?“ Црвенкапа одговори: „Тамо у шуми, близу великогъ раста, где она зова низъ колебу стои.“

„Ти би мого майци и єдну киту овога лепогъ цвећа однети,“ рекне вукъ.

Црвенкапа се обазре по шуми и видећи лепогъ цвећа помисли: „то ће башъ добро бити,“ пакъ стане брати цвеће бело

и плаво и румено, све лепо мирисаво, и начини лепу киту; али у томъ траженю заће съ пута и стане се обазирати и тражити и поплаши се, и дуго времена проће, докъ едва пута наће.

Међутимъ вукъ отрчи колеби и закуца на вратима. „Ко то куца на врати?“ Упита стара майка. „Я, Црвенкапа — рекне вукъ, донео самъ ти колача и мало чорбе, да се оснажишъ; отвори врата.“

Стара майка одговори: „Немогу съ постелѣ, болна самъ; него издигни ручку мало и врата ће се отворити сама.“ Вукъ учини тако, и врата се отворе; вукъ уће и стару майку прогута, пакъ онда нѣне аљине обуче и нѣзину капу на главу метне, пакъ у постелю легне и ушушка се.

У томе присне и Црвенкапа. Кадъ у колебу уће и постељи приступи, нѣму се чисто кожа наежи, еръ стара майка сасвимъ другчие изгледаше негъ обично. „Ао майко, како ти изгледашъ, колике су ти уши нарастле?“ — „Да болѣ чуемъ.“ — „Колике су ти очи!“ — „Да болѣ видимъ.“ — „Колике су ти шаке!“ — „Да те лакше уватимъ.“ — „Ухъ майко, па колика су ти уста!“ — „Да те лакше поведемъ.“ — То изрече и скочи съ постелѣ вукъ, пакъ и Црвенкапу прогута и легне опетъ у креветъ, али яко натоваренъ тврдо заспи и захрче.

Ту наиће ловацъ съ пушкомъ и зачуе хрканѣ па рекне: „Дай да видимъ, шта ова старица ради.“ Кадъ уће у колебу, опази вука на постељи. Брзо натегне пушку да га убие, али помисли: „Да ние та аветъ старицу прогутала, па ако га убиемъ мора ће и она у трбуу умрети,“ те истргне свой велики ножъ, и лагано се привуче, пакъ вуку трбу распори. Чимъ се трбу разклати, а ту се указа црвена капа, и одма за њомъ и Црвенкапа искочи, а за њимъ се и стара майка извуче. Обое се захвале ловцу, што ихъ избави, и Црвенкапа изтрчи напољѣ, пакъ донесе много камења и натура ихъ вуку у трбу. На то се вукъ пробуди, съ постелѣ скочи, али изнемогао одма на место падне и издане.

Томо се сви обрадую. Ловацъ одере съ вука кожу и однесе ѳ. Стара майка седне, пакъ чорбу посрче и колачъ преломи пакъ и Црвенкапи даде. Онда Црвенкапа устане и рекне майци „з' Богомъ“ и оде шумомъ кући, али се добро у наумъ узе, и съ пута више несаће. Кадъ кући доће онъ све по реду матери приповеди и мати се обрадова, да су обое тако сретно прошли. Ето вамъ приче о Црвенкапи.

Створъ землѣ.

(Єдна лекция изъ геологие.)

Земля на коіой стоимо састои се изъ разне врсте землѣ, камена и руде, и у њой има и дубоко унутри, а особито озго пуно остатака одъ изумрли растиня и животиня.

Земля є озго или водомъ прекривена или сува. Вода прекрива више одъ две трећине, а само є єдну трећину суво. То суво є на веће или манѣ комаће поцепано. Найвећи комадъ сува сачињава тако названи стари светъ, а то є Европа, Азия и Африка, мањи є Америка, а онда долазе она неброєна маня или већа острова. Али и по тимп сувама има већи или мањи простора водомъ покривено, међуземнимъ морама, заливима, єзерама, рекама и барама.

Суво землѣ ниє свудъ равно; по њему има већи или мањи планина, брда и долина и равница. Планина има различите висине, дужине и ширине. Свако брдо има свой табанъ, своє стрмове и своє висове, венце или гребене. Табанъ се више манѣ неприметно губи у долове и равнице. Стрмови су више или манѣ стрми, окоми или лагано у висъ дигнути. Висови су или голе шиљасте стене или земљомъ покривени ужи или шири венци и равне ширине и дугачки гребени, и широке горе. Мали висови зову се брежуљци, већи брегови, іошъ већа су брда. Брда, стоє или самце или ихъ стои много єдно мимо другогъ и єдно изъ другогъ као ланацъ пружаюћи се, то су планине.

Свуда између планина стоє шири или ужи, дубљи или плићи долови или язови. Туда обично теку потоци или манѣ и веће реке, коє све далѣ у низу теку, тамо се свє више уєдно стичу, и све ниже текући у мора се сливаю. Сва дакле мора стоє у найдубљимъ долинама. Али и по ньиовомъ дну има већи или мањи брда и планина, и ако су толико високи, да ихъ неможе море покрити, онда праве средъ мора сува, то су и тако су сва острова. Ниє дакле ни дно мора свуда єднако дубоко, него є где дублѣ, где плиће.

На брдима и планинама, али и равницомъ стоє у ладнимъ краєвима свуда привремени или вечити снегови, а мора су и воде ледомъ покривене; у топлимъ краєвима брда су обично или сва или доникле шумомъ покривена, а на врховима, ако су врло високи стоє и ту или привремени или вечити снегови, ма у долу найжешћа врућина била. На равницама али погдешто и на побрћу и брдима стоє градови, варошн и села.

То є укратко споляшњи видъ землѣ.

Каква є земля изнутра видимо найболѣ на просеченимъ брдима, на високимъ речнимъ и морскимъ обалама, при копаню бунара или при копаню обични или рударски лагумова. Ту видимо да є земля изъ различити тврѣи или крѣи и трошни стена, изъ разни руда и каменя и разне врсте трошне землѣ саставлѣна. То све нестои єднако, него некое у виду стене, а некое у виду тавана, и нити є свуда єдне дебљине, ни єдногъ положеня, ни єдне смесе; него гдегде стое тавани тањи или дебљи, равно или косо положени, гдегде сама чиста стена, или чиста земля. Где є тавана, ти стое вавек озго, а вавекъ оздо стена; и опитуюћи таване видићешъ, да су горњи крѣи, а дойни тврѣи, због терета и тиске гнѣченѣмъ они горњи.

Землѣ и каменѣ разликую се само тврдиномъ. Измрви каменъ у прахъ и биће земля или песакъ, а стврдне л' земля или песакъ, то буде каменъ, крѣи или тврѣи и чвршћи, што се већма стегне и стврдне; зато и стои каменѣ и стена оздо, а тавани озго, и зато су дойни тавани све тврѣи, а горњи крѣи.

Што дублѣ у землю подъ землю улазимо све є топлие налазимо. То знамо по нашимъ подрумима и лагумовима. Што є кои дубљи, то є и топлии. У дубокимъ рударскимъ лагумовима раде радини голи, одъ врућине неподносе аљина на себи. У земљи има дакле сила топлоте, што дублѣ, то яча. Топли извори сви долазе изъ дубљине, и што изъ веће, то су врелии; вода се тамо одъ силне врућине угрев. На многимъ местима на земљи има брда, коя су одъ врха па дубоко у дно крозъ провалѣна, и изъ њи излази ватра и ватрено блато, ватромъ растоплѣнъ каменъ. То су све известни знаци да у земљи дубоко подъ нама силно топлоте и ватре има.

Цело дакле тело землѣ састои се съ поля изъ ове тврде земне камене и рудне коре, а дублѣ унутри све є у ватру растоплѣно. Ова тврда кора постала є излаћенѣмъ; унутри се ние іошъ и неће се вальда никадъ изладити ни стврднути.

(Продужиће се.)

Искрице.

Ко ће за учителя изабранъ да буде, валя доказе да даде свое найвеће вештине, своегъ найоштриегъ сматраня, свое найвеће виткости душевне и свога найблагороднига срца. Само найизврстнии люди у нации достойни су, да имъ се ово найскупоцение благо — деца повере. —

Под уредништвом Ђ. Натошевића Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 25. У Новоме Саду, 10. Септембра 1862. **Год. V.**

Породица (фамилия) као воспиталиште.

(Єдно питанѣ за родителѣ и учителѣ.)

Фамилия є основана на оной љубавној свези између мужа и жене, коју є свезу самъ Богъ наредио и благословио; „Није добро, да є човекъ самъ; даћу му помоћницу, коя ће пузъ њега бити.“ Мојс. I. 2, 18. Кадъ изъ те свезе божиимъ благословомъ деца дођу, одма се ту и воспитаюће снаге појаве и свою свету радню започну.

Међу снагама тима љубавь є прва, и то не само она, коіомъ родитељи свою децу љубе, него и она дечия, коіомъ се деца родитељима прилюбе, и кою она родитељска у деци пробуди. Кадъ дете види, колико га отацъ и мати воле, и колико се за њега непрестано брину, онда се и у њему пробуди љубавь къ њима, и та љубавь буде основа, изъ кое се сва остала найлепша морална осећаня развию: прво покорность родитељима, пакъ онда и почитанѣ и гледанѣ на њи, као на виша и съ вишимъ савршенствама одарена лица, и развие се послушность, понизность, благодарность, и сва остала благонравля, пакъ съ њима и животъ такавъ.

Друга воспитаюћа снага, што се у фамилии појави, то є примеръ родителя и дечии угледъ на њи. Што дете види, да отацъ и мати чини, то исто чини неотице и само. Другчие и неуме. У себи нема іошъ никои подвига, кои би га на ово или оно дело определявали. Тимъ оштрие пази на све оно, што око себе види, да се ради. Къ томе долази іошъ и онай у детету урођени нагонъ подражаваня, те тако узме све оно радити, што око себе види, да се ради. На те раднѣ има и слободногъ пута и непрекидногъ надражаваня. А то све толику надъ њимъ снагу има, да му башъ неда другчие чинити.

За учителя є врло важно, да снагу овихъ уплива добро познае, и то непрестано на уму да има; па ако и онъ своє воспитаюће деланѣ по оному удеси, као што дете то у очиной кући има, онда треба да зна, да има саюзника єдногa ячега,

него што га ико себи и зажелити уме. Ако ли му пакъ налаже дужность и савесть, детия осећаня и тежиће на други правацъ изводити, а не онимъ напуштати, коимъ детии родитељи иду, онда ваља да зна, да онамо єдногъ противника има, са коимъ се непрекидно бочити мора, на коегъ целу свою пажню обратити и своимъ снагомъ и постоянствомъ одапрети се мора, да га надбие и свлада.

Трећа є воспитаюћа снага у фамилии споляшнѣ станѣ родителя, са свима ту придешаюћима се променама, повољностима и неповољностима. Домаће благостанѣ као и беде и неволѣ уживаю и трпе заедно съ родитељма и деца; и ови су упливи толико снажни, да цео споляшњи положай детиегъ живота определе, пакъ се по томе и воспитанѣ равнати мора. Овде ваља и то знати, да како оца и матеръ те промене разполажу, исто тако и децу. Ако деца на своим родитељима виде, како их богатство високоумне, тврде и немилостиве начини, науче се и она на то и неотице така постану. А кадъ виде, да су родитељи на свима радостима и благословима, што ихъ имаю Богу благодарни, и да сва та Богомъ дарована блага као оно добри домостроителъи у нѣгову славу и благо ближњихъ асне, то и сама и незнаюћи у тай мишлѣня начинъ уђу. Напротивъ где се родитељи у беди и неволи непрестано незадовољни осећаю, и непрестано гунђаю и на забранѣна средства смишляю, да се од тогъ избаве, то се и у децу исте мисли увуку, као да са тим станѣмъ увекъ то душевно разстройство неодлучимо скопчано стои. А где се беде и неволѣ са тврдомъ надеждомъ на Бога сносе, и плачно око на нѣга погледа, у когъ руци сви благослови стое, то се и у детету одма съ малена исто то душевно разположенѣ развие.

Сви ови поменути утицаи, макаръ да су врло важни, излазе одъ родителя неотице и незналице, и исто се тако незналице одъ деце примаю. И опетъ є могућно већъ съ овимъ децу къ Спасителю приводити — врховной цели и задаћи воспитаня. Ако само родитељи децу ономъ светомъ љубави любе, и њи као найвеће Богомъ даровано и Богу принадлежеће благо сматраю, то се љубавь њиова никако неможе по самомъ ономъ осећаню милованя, самомъ чувственомъ допаданю равнати, него по њиовомъ одређеню за царство божие, пакъ онда неможе ни безъ мере и граница бити. Є л' животъ родителя на вери основанъ, и на божиемъ закону и речи, то ће њиовъ примеръ и децу већ съ малена на исти тай живота основъ свести. Држе ли се ро-

дитељи у своимъ споляшњимъ одношаима оне божие наредбе, по коіой су само домостроитељи божии на овомъ свету, то ће се и у деци исто то разположенѣ за рана развити, или баръ за то зготовити.

Али християнска породица има окромъ тогъ изричну задаћу дете Спасителю привести и у нѣгову задругу ставити. И има на то едно средство, да то известно изведе; средство найпростие, и средство, кое ни едной матери ни оцу, макаръ у каквомъ положеню били никадъ неоскудева. То е средство молитва съ децомъ Богу и настояванѣ, да се деца и сама Богу моле.

Шта чини мати, коя се са своимъ дететомъ Богу моли? Она изказуе своя найтайния и найсветия осећаня. Тимъ иста та и у детиемъ срцу пробуди. На крили молитве и Боголюбности диже она и свое дете Богу и научи га едной радњи, коя ће му ако икоя едина крозъ сву вечность найлепша и найсветия остати. Радня е та и зато важна, што е у њой іошъ и пуно науке и пуно найсветии правила за животъ. Отацъ и мати, кои се са своимъ дететомъ Богу моле науче га и безъ казиваня, да е Богъ отацъ свию, коме се има све казати, штогодъ ко на срцу има; да онъ свакога чуе, когодъ му се потужи; да е он благъ и милостивъ и свемогућанъ; да све што имамо одъ нѣга имамо, пакъ му и благодарни бити требамо; да све што требамо, одъ нѣга прво изиштемо и молимо; да му се и за се и за друге молити требамо, и да сви къ нѣму свое руке дижу, мали и велики, сиромаси и богати, молећи и благодарећи. То су све свете истине, што ихъ сваки, ко се съ децомъ Богу моли, у дечия срца удуби, и то не у виду споляшнѣ науке, већ деломъ наочигледно; пакъ и сама деца, чимъ руке скрсте или склопе и Богу се молити стану, одма сва та осећаня у своіой души пробуде, и све горепоменуте истине припознаю, безъ да имъ ихъ по единце брояти морашъ. Родитељи дакле, кои свою децу Богу молити се уче, они већъ тимъ и онай божии налогъ — пустите децу къ мени — одъ чести изврше; и то тимъ радомъ у дечие срце посеяно семе ние можно, да безъ плода остане.

Отуда се види, колико е фамилия воспиталиште само тим простимъ средствама, а да колико е, где су родитељи изображени.

Овде имамо іошъ и слѣдеће укратко придодати; да никоемъ човеку ние могућно другогъ учити и воспитати, а да се

самъ при томе и болѣмъ ненаучи; да чимъ ко оцемъ или матеромъ постане, одма се у нѣму сасвимъ други лепши светъ мисли и осећаня отвори, о чему пре ни сневаo ние; да у детинмъ тежняма и склоностима родитељи као у огледалу свое и себе више манѣ виде, и тимъ се познаю, пакъ што треба исправити могу; да почемъ се све, што отацъ и мати говоре и чине одма за децу прилепи, то имъ валя врло обозрено бити деломъ и речи предъ децомъ. Найпосле: Исто се тако могу и све радости и жалости, све надежде и страшеня што ихъ родитељи имаю, врло згодно као воспитаюћа средства употребити.

О дечиємъ своєволъству.

(Єдно питанѣ за учителѣ и родителѣ.)

Сви родитељи знаю, да деца оће врло радо свою волю да одрже, и њомъ свудъ гдегодъ могу да продру. То оће да учине и онда, кадъ имъ учитељи и родитељи изрично закрате чинити шта: оће и онда, где се тимъ о своіой глави чиненѣмъ у опасность сломити могу, кою или неувиђаю, или неће да увиде.

Колико се родитељи на то туже, толико валя и да знаю, да колико є та склоность у деци съ єдне стране зла, толико є съ друге добра, и неваля є силомъ угушивати, него само на добро управляти, пакъ ће башъ отудъ съ временомъ найлепшег плода бити. Дете є човекъ у маломъ, и треба да се и телесно и душевно толико развие, да у свое доба савршенъ човекъ будне, кои ће се у свету и животу са многимъ незгодама и злама бочити имати; пакъ да се ту оджи, нуждно му є имати снажну волю, тврдъ характеръ и таку самосталность, да є ништа обманути неможе, ни мамљивъ гласъ преваре, ни варави изгледъ добитка, ни малешна обазираня на люде, ни плашня одъ посла и терета, ни стра одъ опасности. Свою дужность извршити, то му као честитомъ човеку има бити прво и надъ свему.

Постоянство м самосталность диче човека. Нема ништа ружние него човекъ, кои се подобно трски на ветру, часъ на ову часъ па ону страну обрће. А оне врсности изаћу башъ из тог своєволъства детиегъ, изъ те у нѣму уроћене тежнѣ за самосталносћу, изъ те уроћене желѣ ићи безъ туће помоћи путемъ своимъ, и изъ тогъ уроћеногъ нагона дознати узрокъ сваке заповести и запреке.

Али да се то своевољство неби изопачило и у самовољство, тврдоглавство и іогунство прешло, ваља дечију волю зауздавати, и чимъ у запрећено нагне, пре негъ што памећу своіомъ разлоге разума сватити уме, недати; а та є узда приморанѣ, да се у тимъ случаима съ веромъ подвргне вољи свои старии и да се њой покорава. Само пазити ваља, да се у овом неучини, као што обично бива, где башъ ови старии узрок сви они зала буду, на коя после найвећу вику дигну.

Много реда оће већъ мало дете да свою волю одржи са онимъ намргођенимъ ћутанѣмъ, буренѣмъ, или іошъ чешће дрекомъ. У такомъ случаю треба га равнодушно и ладнокрвно оставити, некъ се дури и дере, и не обзирати се на нѣга, као да га и ние, да види, да му то непомаже; или га ваља другимъ чимъ забавити, али людски, не улагиваюћи му се; или кадъ ни то непомаже, наполѣ га извести и оставити. Али млитаве матере особито старе майке трче одма чимъ дете викне, пакъ му волю изпуне, те башъ тимъ га укваре, осамоволѣ.

Исто тако греше и они родителъи, кои неуму мирно детета оставити, већъ одма удри у зипаранѣ грдню и псовку. Тимъ опетъ постану деца на псовку равнодушна, огуглаю, пакъ нигде ништа више неслушаю; а има примера, где се пролукаве или толико прозле, пакъ кадъ немогу своє волѣ одржати, гледе да старинма пркосе, да ихъ на єдъ и срдню наводе, или іошъ и натрагъ грдити и псовати поћу и у часу до найвеће виртуозности у томъ дођу. Одъ те деце изаћу после праве сатане свима и млаћимъ и старнимъ своима и туђинама.

Нипошто непусти детету нѣгову волю онда, кадъ є у присуству странога когъ оће да изтера, єръ ако єдаредъ попустишъ, буди уверенъ, да ће є идуће прилике іошъ безобразние изтеривати. Отуда она тужба многи родителя, да су имъ деца онда найгора, кадъ кога страногъ има. У томъ случаю само єдаредъ дете издржи непазећи и необазирући се на нѣга, или га наполѣ извуци и осрамоти мало, и буди уверенъ да ти неће више досаћивати.

Найпосле гледай и добро пази, да ако си му у слѣдъ тог самовољства и непокорности каштигомъ коіомъ запретио, да речь одржишъ и претню извршишъ; али безъ многогъ говора, когъ деца у тай махъ и неслушаю, и незапамте; а после каштиге предусретай га опетъ отворено и людски, не врчи; тимъ ће болъ каштиге заборавити, али оне добре послѣдице њене не, него ће ихъ тимъ болѣ запамтити.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

47. Последнѣ доба и пропасть царства Юдиногъ.

(IV. царст. 18—25; паралипоменонъ 28., 29., 33., и Іерем. 42—44).

У време Осіе цара Израилѣвогъ зацари се Єзекія сынъ Ахаза цара Юдиногъ. Одъ 25 година бѣше онъ кадъ поче царовати, и владаше у Іерусалиму 29 година. Єзекія сруши капишта (храмове лажныхъ богова), изкорени гаеве, у коима се люди кланяху, и змію бакарну, кою начиніо бѣше Мойсей, єръ сынови Израилѣви кадише предъ ньомъ. Іоштъ къ томе отвори онъ двери дома Господнѣгъ (кое є отацъ нѣговъ дао затворити), и обнови ихъ, и уведе у храмъ свештенике и левите, кои га очисте, и пошлѣ посланике ка свему Израилю кои говорише народу: „Сынови Израилѣви обратите се къ Господу Богу Авраамовомъ, Исаковомъ и Іаковлѣвомъ, и небудите као отци ваши, и као браћа ваша!“ И сакупе се у Іерусалимъ млоги люди да учине праздникъ Пасхе, па разоре све олтаре поганичке и побацаю ихъ у потокъ кедарскій, и бѣше веселѣ велико у Іерусалиму, каквога ніе было одъ времена цара Соломона.

Сенахиримъ царъ Ассирскій навоишти на Іудею. Єзекія се посавѣтуе са старешинама и съ юнацима, сазида стѣне око Іерусасима, постави ратне начелнике, и сакупи люде па имъ рекне: „Укрепите се и охрабрите се и не бойте се цара асирскога, и множине што є съ ньиме; єръ много више има съ нама него съ ньиме; съ ньиме є мишца тѣлесна а съ нама є Господъ Богъ нашъ, па ће насъ онъ спасти и бориће се за насъ у бою нашемъ!“ И люди се яко охрабре рѣчма цара Єзекіе.— А Сенахиримъ напише Іудеима писмо и руга̀ше се Господу Богу Израилѣву говорећи: „Као што богови другихъ народа немогоше избавити свое люде одъ мое руке; тако ни Богъ Єзекинъ неће избавити свое люде одъ мое руке!“ — И Исаія пророкъ сынъ Амосовъ пошлѣ казати къ цару Єзекіи: „Тако говори Господъ Богъ надъ силама, Богъ Израилѣвъ: Неће уѣи у градъ царъ асирскій, нити ће пустити стрелу нань, но путемъ, коимъ є дошао, вратиће се, а я ћу градъ заштитити.

И ту ноћь, спѣе се ангелъ Господньій, и погуби изъ окола (логора) асирскогъ 185,000 людій, и кадъ уютру устане, а оно све саме лешине леже. Тада се Сенахиримъ врати у Ниневію, а сынови нѣгови убію га.

И тако избави Господъ Богъ Езекію, и све кои съ њимъ у Іерусалиму становаху, изъ руке Сенахирима, и даде имъ миръ.

Кадъ умре Езекія зацари се сынъ његовъ Манасія. Онъ њаше у слѣдъ мрзкихъ обичая поганичкихъ, и подигне жртвеникъ Ваалу, іошть проліе и многу невину крвь, и држаше на врачанѣ и чаранѣ, и поставе идолу и ливене образе у дому Божіемъ. И Господъ Богъ наведе противу њега военачелнике цара асирскогъ, кои га ухвате и одведу окована у Вавилонъ. И кадъ падне у неволю Манасія, а онъ потражи Господа Бога свога и понизи се предъ њимъ, и помоли му се. И Господъ Богъ чуе вапай његовъ, и поврати га у Іерусалимъ на царство његово: И Манасія избаци идоле, и подигне олтаръ Господньій, и заповѣди племену Юдиномъ, да служи Господу Богу. И умре Манасія, а зацари се сынъ његовъ Амонъ, и овай учини зло предъ Господемъ и непонизи се предъ њимъ као Манасія, и убише га слуге у дому његовомъ. —

Сынъ његовъ Осія бѣше одъ 8 година, кадъ поче владати и владаше 31 годину. Онъ разори олтаре идолске у свой земьи Израилѣвой, и оправи домъ Господньій. Хелкія свештеник нађе у дому Господнѣмъ књигу закона, коя дана бѣше рукомъ Мойсеовомъ. И царъ Осія сакупи старешине у Іерусалимъ и прочита имъ све рѣчи књиге завѣта нађене у дому Господнѣмъ, и завѣтуе се предъ Господемъ да ће хранити заповѣди његове у све дане живота свога. И онъ заповѣди те се светковала Пасха у Іерусалиму такова каква ніе држана одъ времена судія. Іошть све чаратељ и врачаре и све мрзке обичае искорени Іосія. —

После Іосіе чињше цареви зло предъ Господемъ; старешине и свештеници и люди бѣху неваљали, и шиляше имъ Господъ пророке, свое вѣстнике, а они се пророцима ругаху. Тада предскаже пророкъ Іеремія да ће Халдеи царство Іудино разорити и народъ у Вавилонъ одвести, али да ће ихъ Господъ после 70 година повратити у землю отаца њиховыхъ, и нитко нешћаше пророку вѣровати.

Навуходоносоръ царъ вавилонскій побѣди цара Іудейскогъ Іоакима, и одведе дѣцу изъ царскога и изъ другихъ отмѣныхъ племена у Вавилонъ (Међу овомъ дѣцомъ бію и Данилъ и његова три друга). И после три године одметне се Іоакимъ одъ Навуходоносора, а овай пошлѣ свою войску, и окуе га, па га одведе у Вавилонъ, и єданъ део сасудова изъ дома Господнѣгъ односе тамо.

И зацари се Іехонія, а Навуходоносоръ пошлѣ, те га одведу у Вавилонъ, и съ њимъ найдрагоцѣније сасудове изъ дома

Господнѣгъ однесу. И одведу у Вавилонъ 10,000 зароблѣныхъ Іудея, и све поглаваре и юнаке, и све дрводелѣ и вѣштаке, а само сиротиню остави у Іерусалиму, и постави Седекію за цара у Іерусалиму. Седекія неслушаше Іеремію пророка (кои му бѣше дѣда по матери) и одметне се одъ цара вавилонскогъ, и чиняше, што є зло предъ Господемъ Богомъ. Девете године нѣговогъ царованя доѣе Навуходоносоръ и сва сила нѣгова, па обколе Іерусалимъ. И бѣше великій гладъ у Іерусалиму, и бѣжаше многи юнаци изъ града, па и самъ Седекія побѣгне: но Халдеи ухвате Седекію поколю му сынове, а нѣму избоду очи и свежу га, па га одведу у Вавилонъ, и однесу сва сакровишта дома Господнѣгъ и дома царевогъ. И запали Навуходоносоровъ войвода домъ Господньій, и раскопа стѣне іерусалимске, и само простаке и виноградникe остави у земльи, а савъ другій народъ одведе у Вавилонъ.

И кадъ одведенъ бы у плѣнъ израильскій народъ, а Іерусалимъ се одпусти, тада сѣдне пророкъ Іеремія, и плачуѣи ридаше надъ Іерусалимомъ овако: „О како садъ лежи овай градъ пустъ, кои бѣше пре пунъ народа; негда владаше надъ земльма, а садъ мора да служи. Плачу путови, што воде у Сіонъ, вр̀ъ нема ко да иде по ньима на праздникъ; сва су врата разорена; свештеници уздишу; дѣвице и дѣцу у роблѣ одведоше; и непріятельи Іерусалима, садъ му се ругаю! Нестаде ми суза изъ очію, смутило се срдце моє надъ пропашћу ћери Сіоне (Іерусалима града)! Ко ће те спасти ћери Іерусалимова, ко ће те утѣшити, ко ће те изцѣлити? Пророци твои, т. є. учителъи, казиваху теби суетна и безумна, и неодкрише ти неправде твое да ихъ предупреде! Али неће те на вѣки Господъ одбацити: онъ, кои насъ є понизіо, помиловаће насъ по великой своіой милости, само се мы окренимо ка Господу, и подигнимо срдца наша къ Богу высокоме на небеси!“ —

Навуходоносоръ постави за управителя надъ Іуденма, кои остали бѣху у земльи Іудиной, нѣкога Годолію, и овай имъ рекне: „Небойте се долазка Халдеаца, него сѣдите на земльи и служите цару вавилонскомъ, па ће вамъ добро быти!“ Али Іудеи убію Годолію и све што съ ньиме бѣху у граду Масифу, и отиду у Египетъ, вр̀ъ се бояху Халдеяца.

48. Пророкъ Данiилъ и три младића.

(Дан. 1—3.)

Царъ Навуходоносоръ даде довести младиће заробљеныхъ Израильтяна, одъ племена царска и кнежевска, кои бѣху безъ мане и лѣпога облика, разумни, мудри, умѣшни и яки, да служе у двору царевомъ, и да уче Халдейске књиге и езыке. И заповѣди да имъ се дае свакiй данъ рана са цареве трапезе. Међу тымъ младићима бѣху одъ племена Юдинога: Данiилъ, Ананiя, Азарiя и Мисаилъ. И дворски старѣшина даде имъ имена: Данiилу, Валтазаръ; Ананiи, Седрахъ; Мисаилу, Мисахъ, а Азарiи Авденаго. И Данiлъ намисли, да се неоскрнави одъ ела са трапезе цареве, и одъ вина нѣговога. И замоли за то старѣшину. А старешина рекне: „Я се боимъ господина мога цара, да какогодъ невиди онъ лица ваша унила и слабiя одъ вашихъ врщняка, па ћете ми главе доћи!“ И рекне му Данiлъ: „Покушай съ нама 10 дана, и нека намъ даю сѣмена земальска (варива) да ѣдемо, и воде да пiемо!“ И после 10 дана покажу се они тѣломъ ячiй него младићи, кои ѣяху са цареве трапезе. И старѣшина одузме одъ њи друго ело и пиће, и даваше имъ сѣмена. И овой четворици младића даде Господъ разумъ и мудрость у свакой науци, и кадъ дође одређено време, одведе ихъ старѣшина предъ цара, и царъ наће да су они у свакой мудрости, умѣтности десетъ пута больи одъ свiю мудраца у нѣговомъ царству.

Царъ Навуходоносоръ даде направити златанъ образъ (кипъ), 60 лаката високъ и 6 лаката широкъ и постави га на полю Деиру у страни вавилонекой, и проповѣдникъ на гласъ викаше: „Вама се говори, люди, племена и народи! чимъ чуете гласъ трубе, свираче, гусала, и сваке врсте музику, а вы падайте и кланяйте се образу златноме, а ко се непоклони, быће баченъ у пећь распалѣну.“ И сви люди кланяху се образу златноме. Тада приступе неки Халдеи и рекну: „Седрахъ, Мисахъ и Авденаго неслушаю заповѣдь цареву!“ Навуходоносоръ даде дозвати Седраха, Мисаха и Авденаго, и рекне имъ: „Ако се непоклоните образу златноме, а вы ћете одма быти бачени у пећь распалѣну, и ко є тай Богъ, кои ће васъ изъ мое руке отет и!“ Они одговоре: „Богъ нашъ на небесима, коме мы служимо, кадъ насъ є избавити изъ пећи распалѣне и изъ твоихъ руку, царе! Али башъ ако онъ то и неучини, ипакъ знай, да бого-

вима твоима нећемо служити, нити ћемо се поклонити образу златноме, кога си ты поставіо!“ Навуходоносоръ испуни се ярости и рекне: „Зажарите пећъ седамъ пута, и оковавши баците ихъ у ню!“ И три мужа Седрахъ, Мисахъ и Авденаго ходаху посредъ пламена поюћи и благосиљаюћи Бога. И Ангелъ Господньій сиђе съ ньима у пећъ, и отресе пламенъ огнѣни изъ пећи, и средину пећи учини као росный вѣтаръ, и ниодкуда их пламенъ недодирне. И они пояху: „Благословљенъ еси Господе, Боже отаца нашихъ, и хвалѣно и прославлѣно нека буде име твое на вѣки!“

Навуходоносоръ чуе, гдѣ они пою, и рекне своимъ велмужима: „Та мы смо три човѣка бацили у пећь, а я ихъ видимъ четворицу гдѣ слободно иду посредъ огня здрави неповређени, и обликъ четвртога подобанъ е сыну Божіемъ.“ И дошавъ на ушће пећи рекне Навуходоносоръ: „Седрахъ, Мисахъ и Авденаго, слуге Бога вышнѣга, изиђите и ходите!“ И они изиђу. И све старѣшине скупе се и виде да огань тѣлесима ньиховима ненауди, ни власа главе ньихове неопали, нитъ имъ се хальине измѣнише, нити у ньима бѣше вонђ одъ палѣвине. И царъ поклони се предъ ньима Богу и рекне: „Благословљенъ нека буде Богъ Седраховъ, Мисаховъ и Авденаго, кои посладе ангела свога и избави свое слуге, што се на нѣга ухваше!“

Сократъ.

(Црте изъ животописаня.)

У оно време, кадъ Грци све свое непријателѣ свладаше и сретнимъ ратовима и трговиномъ силно богатство у свое землѣ навукоше, пакъ се услѣдъ тога найвећимъ луксусима предаше, онай простии и поштении предака начинъ живота оставише, и само се за богатствомъ, господствомъ и телеснимъ удовольствима ягмише, пакъ и лажна наука изађе, коя све то одобраваше, те найвећа развратность и сва зла обладаше, коя имъ после и независности главе дођоше, у та доба изађе међу ньима ёданъ мужъ именомъ Сократъ, кое наймудрии и найвретнии човекъ беше, што га они стари, мудри и умни Грци имаше, и кои се први противу те лажне науке и ти зала явно подиже.

Као еви мудрии и умнии люди тако и онъ дуго о томъ мишляше, у чему се права срећа и блаженство людско састои, и

како би се могло на земљи подпуно задовољно и сретно живети, пакъ дошавъ до тогъ заключења, да ће онда човекъ најсретнији бити, кадъ будне волю божию напуно извршавао — колико врстанъ човекъ беше са своимъ снагомъ и озбилѣмъ мушка характера предузме тако живети.

Савъ нѣговъ животъ беше огледало умерености и уздржаня. Єла и одела беше најпростија, іош се учаше сваку незгоду подносити само зато, ако би га беда и неволя коя сустигла, да онъ ню а не она нѣга свлада. Ово нѣгове речи беше: Богъ најсретнији ничега нетребује, и одъ люди ко манѣ треба и съ маљимъ се задоволява, тимъ є сретнији и Богу ближи.

Отацъ є нѣговъ био кипорезацъ пакъ є и онъ доникле ту вештину учио. У биткама, што ихъ Грци са Персијанима имаше био є онъ єданъ одъ најхрабрији бранителя свога отачаства, и врло се знатно юнаштвомъ показао. Али онъ ние ни за очинимъ занатомъ ни за войништвомъ тежио, него за ученѣмъ младежи, не само зато, што є добро знао, да се онай, ко є радъ светъ исправляти на ову обратити мора, него што се башъ унутрашњомъ тежњомъ на ово позванъ бити осећаше. Своя мнѣня и науке казиваше онъ отворено и учаше явно, безъ да зато наплате ков искаше, а своимъ правичнимъ животомъ беше ученицима своимъ најкраснији примеръ и узоръ; пакъ не само младежь него и старији люди, кои ради беше добра шта чути и научити збираше се са сви краева нѣму и слушаше га, и ићаше свуда узань. Нѣгова школа беше најславнија у Грчкой и најславнији грчки филозофи: Платонъ, Ксенофонъ, Антистенъ, Еуклидъ, Ешинъ, Аристипъ итд. отуда изађоше. Нѣгови га ученици толико силно волеше, да многи одъ њи изъ даљине одъ више миля сваки данъ у Атину долазаше, само да Сократа чую. Антистенъ ићаше изъ Пиреа съ по сата даљине сваки данъ; а Евклидъ изъ Мегаре съ четиръ миль далеко долазаше у оно доба кадъ Мегаранима подъ животъ главе забрањено беше у Атину долазити и крађаше се ноћу у женскомъ оделу кровъ градске капие, да само Сократа чуе и да се нѣговомъ дивномъ наукомъ наслађава и учи.

Єдаредъ Сократъ са свои ученици уморанъ одъ многогъ хода по жеги са тешкомъ жећи на бунаръ дошавъ, стане лагано ведро по ведро воде извлачити и просипати, и некте пити, а да онима примеръ даде, како се и при највећой жељи уздржати и свладати валя, не подати се, ни кадъ би се задовол-

нѣмъ Богъ зна шта задобило, некмо ли где се човекъ са ситницомъ, са єднимъ напоіомъ за навекъ осакатити може.

Єдаредъ са ученицима идући сукобивъ некогъ отмѣногъ граћанина кадъ тога лепо поздрави, а онай се и необазре, већъ гордо мимо њи проће, и ученици га укореше: Знао си да є неучтивъ, па зашт' га поздрави? онъ одговори: Заръ ако є онъ таки, да и ми будемо?

Нѣгова жена Ксантипа беше навекъ рћаве волѣ, злоћуда, вавекъ готово на каръ, и єдаредъ га поће предъ ученицима живо грдити, а онъ мирно слушаше, а кадъ она све већма зипарати узе, онъ устане и одъ куће поће. То є разлюти іошъ већма, те узе некакавъ судъ пунъ воде и крозъ прозоръ за њимъ баци, а онъ ученицима мирно рекне: Обично є, да иза грмлявине и кише будне.

Оваки примера уздржаня могли би іошъ пуно навести, кад би све казивати хтели, али довољно є ово, да сваки види, колико є мударъ и стрпељивъ био и колико се уздржавати умео, да нигде ничегъ неучини, што би му характера окаляти могло. И опетъ є и онъ признавао, да у свакомъ човеку има нешто, што га на зло тента, да човеку није могућно безъ помоћи божие честитъ бити, и да люди одъ зала ти дотле спашени бити неће, докъ башъ самъ Богъ съ неба међу њи болесне и невољяле недоће, да их онъ самъ поучи, изцели и спасе.

Тако учаше Сократъ до свое 70 године, наукомъ и примеромъ свое суграћане на добро изводећи, и опетъ беше нѣговъ животъ и нѣгова наука многом противна, єръ умереность и мудрость учаше, а зла и лудости, лажне науке и развратанъ животъ укореваше, те зато на нѣга повикаше, и потворише нань, да се онъ у неко друго божаство узда, да свое домаће богове непоштуе, да младежь и светъ своіомъ наукомъ развраћа; и неправедне судие, кое онъ такође са зла живота укореваше нѣга у тамницу вргоше и на смрть осудише.

Кадъ му судие смртну казань изрекоше, онъ имъ мирно одговори: На васъ ће доћи казань већа; ви сте ме осудили, да се могъ караня опростите, али ће те дочекати противно. За мене стара и болѣ є, да се са овогъ света уклонимъ, за мене смрть није каштига, за добра човека нема зла ни на овомъ некмо ли на ономъ свету, я ћу тамо у свему далеко сретнии и блажении бити, зато ми није судъ вашъ неправъ, само єдно иштемъ, кадъ моя деца дорасте, и буду више за телеснимъ удовољаванѣмъ тежила негъ за честитосћу душевномъ и буду себи уо-

бражавали, да су Богъ зна шта, а нису ништа, ви ихъ карајте, као што самъ я васъ.

Ученици и пријатељи његови долазаше му у тамницу и у тима последњимъ часима живота учаше ихъ и говораше о бесмрћу душе увераваюћи ихъ, да ће се съ њимъ опетъ на другомъ свету наћи. У тамницу долазаше и жена съ дететомъ му, и кадъ ѳдаредъ у найвећи махъ врискати поче, замоли онъ, да ѳ уклони; а кадъ мало за тимъ и ѳданъ одъ пријателя плакати поче, рекне; та зато жену уклонисмо. Кадъ ѳданъ одъ њи узданувъ рече: Заръ тако невинъ да погинешъ, рече Сократъ: Заръ би ти вилио да кривъ умремъ. Кадъ ѳданъ одъ његови ученика, кои тавничара подмитио беше, да врата отворена остави како би Сократъ изаћи и бегствомъ се спасти мого, нѣга тимъ понуди, он предлогъ тай одбаци говорећи, да ѳ дужность свакога доброгъ граћанина законима и властима покоравати се, и да га никоя неправда навести несме, да се самъ о своіой глави наредбама противи.

Тако прими смрть мирно у тврдой надежди на вечити блаженъ животъ, после свое 70. год. оставивши за собомъ име наймудрия и найврстния човека што га стари светъ имаде, и образацъ живота, како га само найкраснии човекъ на овомъ свету водити може.

Створъ землѣ.

(Ѳдна лекция изъ геологие.)

(продуженъ.)

Ватра и вода то су обе найвеће снаге, кое су землю овакомъ начиниле, као што ѳ данасъ.

На почетку створеня била ѳ земля сва ватрено, течно, големо зрно, као голема ватрена капля. Около нѣ стаяо ѳ ваздухъ; а сва вода, што ѳ данасъ на земьи има била ѳ ономъ ватромъ сва у пару претворена и стаяла ѳ као найгушћи облакъ и магла у ваздуху. Онда ние іошъ било на земьи животиня ни растиня, ни сува, ни воде, ни брда ни долова нигде.

Мало помало якомъ и лютомъ ономъ зимомъ, што у висинама ваздуха одъ века влада излаћавало се то ватрено течно зрно землѣ на површности, и ватала се споля у тврду, найпре танку, после све дебљу, найпре врелу али мало по мало све ладнию кору, докъ се ние ова толико изладила, да ѳ и сва вода,

што е у пару претворена у ваздуха стаяла разлаћена кишомъ доле на излаћену землю пала и ту после остала. Тада е дошла вода на землю, и тада е сва земля водомъ поливена била, еръ ниe било брда ни долина, да се вода овамо слие, а онамо суво остави.

Кад се земля далѣ излаћавала и стврднявала она се и стезала и пуцала. Крозъ те пукотине коре земне кадъ е вода подъ кору на ону ватру дошла, она се опетъ у пару претворила, а нара е своiомъ страотномъ снагомъ пукотине оне на кори землѣ iошъ вeћма разчупала и наполѣ продирала, и своiомъ снагомъ и оно оздо ватрено блато наполѣ собомъ избацала. То се блато на тврдой кори землѣ у веће или манѣ гомиле нагомилало, ту се мало помало изладило и стврдло, то су и тада су постала прва брда и планине и међу њима долине.

Исто су тако и брда, кадъ су се излаћавала и стврћавала стезала се и пуцала. И у те е пукотине вода улазила, и гдегодъ е яка зима и мразъ воду уватио, онъ е следио, а кадгодъ се вода слеђава, она се шири, и у томе страотну снагу има, све што томъ леду на путу стои растури.

И тай е ледъ у пукотинама брда своiомъ страотномъ снагомъ брда iошъ вeћма цепао и кокао. То одвалѣно комаће стене рушило се съ врхова и висова доле, и рушећи крунило се и мрвило; и данасъ нема више ни едно брдо оногъ лика, као што е у почетку света било; свако е више манѣ водомъ порушено, снижено, и то непрестано бива. Исто тако вода и сваки каменъ и камичакъ и грудву у кою уће, кадъ се у њима следи разкока и све на ситнице размрви. Тако е постала и данасъ постае одъ оне тврде стене ова трошна земля, и текъ тада су могле растинѣ и живитинѣ на светъ ступити.

Вода iошъ више ради. Изъ облака падаюћи раквашава и размекшава сву пакъ и ону на брди землю, и сноси е доле, и односи понешто потоцима у реке, а рекама у мора, те е ту сталожава и начини на ушћама реке сама себи прегаче, то су делте, како ихъ све веће реке имаю. Наглие воде односе и крупние каменѣ а тише воде само ситанъ прахъ и сталожава ихъ, и тако се по талозима позна, да л' ихъ е яка или тия вода нанела.

Како се брда изъ различни маса састое, ков се лакше или теже размрвити и у долове однети даю, тако се и различити талози и тавани начине, и како дуго то сношенѣ и сталожаваћ трае, тако се и таньи и дебльи тавани начине. То се за крат-

ко време едва познава, али за више стотина и иљада година, буду ти тавани за чудо дебели. Како онама вода брда непрестано руши, и све нижа прави, докъ ихъ напоследку сасвимъ неоравни, тако опетъ овамо ситние ове мрве съ дана на данъ у долове и мора сносећи корита њнова непрестано изпуњава, и чини ихъ све плића, и докъ то крозъ много иљада година непрестано бивало буде изпуниће ихъ сасвимъ и изравнити, и онда опетъ неће бити ни брда ни долова, земля ће бити опетъ сва равно округла, као што е у почетку била, и биће сва водомъ поливена, као што е оно на почетку била.

Исто то ради вода и унутри у земљи и брдима, и онде све штогодъ може размекшава и разтапа, и собомъ наполѣ износи. То сведоче сви рудни минерални извори: кречни, сумпорски, просто слани и горко слани итд. Тимъ непрестанимъ изношенѣмъ биваю брда све шупља. Тако се начине у брдима они већи или мањи лагумови, пештере. У некимъ пештерама налазе се силни стубови одъ капљака камена, тако лепи, као да су ихъ зидари или каменари онде видали, или тесали, све од кречногъ камена, когъ е вода озго изнадъ пештере растопила и кроз слеме пештере капљући онде сталожила, кристалисала. —

(продужиће се.)

Медведъ, свинче и лисица.

(Єдна народна басна.)

Медведъ, свинче и лисица договоре се, да заедно єдну њиву узору и посею, и почну уговарати, шта ће чии посо бити. Свинче рекне: „Я ћу комшинъ кошъ прорити и семена накрасти, и самъ своіомъ њушкомъ ћу њиву узорати.“ Медведъ рекне: „я ћу посеяти.“ Лисица рекне: „я ћу репомъ подрляти.“ — Тако узору и посею. — Кадъ дође жетва, стану се договарати, како ће жети. Свинче рекне: „я ћу косити.“ Медведъ рекне: „я ћу купити, на гумно носити и вршити.“ Лисица рекне: „я ћу моимъ репомъ плеву изъ жита извеяти.“ Медведъ придода: „онда ћу я делити.“ Тако и учине, али медведъ стане неправо делити, едва на многу молбу свинчету само сламу остави, све зрно себи задржи, а лисици неоста ништа. Лисица стане чикати и претити, да ће цару на тужбу отићи и царскогъ ивновника довести, да онъ подели, и оде. Свинче и мед-

ведъ поплаше се, и медведъ рекне свинчету: „Зарій се у плеву, а я побегo на крушку.“ Лисица оде и нађе мачку и рекне: „Айде самномъ, овамо у плеви пуно мишева.“ Мачка се обрадује, и од радости путем стане час за овом час за оном тицом у ваздух скакати, све да увати. Медведъ съ дрвета то видећи довикне свинчету: „Зло по насъ, ево иде лисица са некимъ чуднимъ дељиомъ савъ у самуровину обученъ, и скаче и вата тице по ваздуху.“ Мачка пође управо на плеву и стане мишеве тражити. Свинче промоли малко главу, да то чудо види. Мачка помисли одъ нюшке миша и скочи те люто ноктима свинче за нюшку загради. Іошъ люће врисне свинче и скочи изъ плеве, те одъ стра беж' и стропошта се у язвину. Мачка се поплаши одъ крмета па беж' узъ дрво на крушку. Медведъ помисли: „овай е крмка удавио, пакъ ево га садъ на мене;“ и одъ стра съ дрвета скочи и распадне се. Тако остане лисици и жито и слама.

Неколико загонетни питаня.

(За децу.)

1. Ко другомъ служи, а самъ себе троши?
2. Докъ е живо, оно е црно; а кадъ се скува, оно поцрвени?
3. Ко непрестано иде, а никадъ съ места неоде?
4. Како могу 10 люди 10 яя тако поделити, да сваки по едно добие, и да опетъ едно на чинии остане?
5. Како се може вода у решету носити?
6. Кадъ е воденичаръ у воденици безъ главе?
7. Кадъ су ситне ябуке и крушке найслађе?
8. Шта е сваки радъ бити, а немари да е?
9. У кою се бурадъ неда вино сипати?
10. Зашто пето зажмури, кадъ кукуриче?
11. Колика е разлика између землѣ и месеца?
12. Четиръ брата непрестано се утркую, и никадъ еданъ другогъ нестигне; ко су то?
12. Кои коњ види исто онако натрагъ као и напредъ?
14. Где немаю ни реке и мора воде, ни брда землѣ, ни градови люди?
15. Два оца и два сина улове само 3 зеца, и опетъ сваки по едногъ има; како е то?
16. Где се плаћа вода исто онако скупо као и вино?

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Новом Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 26. У Новоме Саду, 20. Септембра 1862. **Год. V.**

Држава као воспиталиште.

Она свеза између власти и поданика, што се државомъ зове, исто е онако Богомъ наређена, као што е породица. „Єръ нема власти, да ние одъ Бога, а што су власти одъ Бога су поставлѣне“ вели Апост. Римл. 13, 1. А основу свију закона дао е самъ Богъ на гори синайской.

Већъ отуда се види, да е држава воспиталиште, и то воспиталиште слоге, покорности и оданости. Когодъ у ову свезу ступи, тай неможе више о своіой воліи и глави чинити, што му на умъ падне, него се мора у многимъ случаима држати правца, како га државни закони и наредбе прописую; а тако држећи се мора многу страсть укротити, многу тежню обуздати, многу желю заћуткати, и мора се много реда обаврети на оно, што е дозволѣно, а шта не. Све то назива нашу унутрашню снагу и тимъ укреплява владу надъ самимъ собомъ; све то чини човека предосторожна и расудљива; а тимъ се снага грѣха и зла у срцу разбия и у човеку крепи она склоность признавати надъ своіомъ воліомъ іошъ и другу ячу и мудрию и той се повиновати.

Али држава невоспитава човека само у томе, да се туђой вишой и мудриой воліи покорава, него и да се самъ себе одрече. Обште благо надопушта никомъ, да само свою себичну користъ гледа, него ште, да увекъ обште благо навимо, а тимъ намъ погледъ далеко разпространява и начини срце велико. Сваки е државляninъ дужанъ обштемъ благу свакадъ у помоћь притећи. Обично бива, да притичући обштемъ благу у помоћь сваки своју собствену користъ у томъ наоди и средства набавля, што су му за одржанѣ собственог живота нужна. Тако трговацъ доносећи оне еспапе, што ихъ многи требую набавля томъ пажњом на обшту потребу и себи како за свое собствено тако и за обдржанѣ свое породице нужна. Тако занатлия правлѣнѣмъ ствари, што ихъ многи требую самъ себи лебъ за ужитакъ набавля. Тако учитељ жртвујући свой труд

и свое време на ученѣ и воспитанѣ туђе деце, тим и себе и свое обдржава. Сви ови, а тако и сви остали у држави живећи мораю се себе одрећи и сваки своју снагу и вештину обштемъ благу на услугу оддати, да у држави живити могу, — и са тимъ е држава велико воспиталиште.

Кадкадъ се деси и таки времена, да мора човекъ свое иманѣ и самъ животъ свой радъ спашеня свога отачаства жртвовати, и история насъ учи, да су башъ та времена за воспитанѣ читави народа найважнія бивала. У њима се показивало, да ние довольно самогъ покораваня законима, да се благостанѣ отачаства сачува; да ние ни оно одреченѣ самога себе у погледу на свой обстанакъ кадро било све найблагородние снаге пробудити и изазвати, него е морала у той нужди и опасности отачаства и оно найсветие осећанѣ любавь изазвано бити, и починило е дела, што се чакъ изъ найстарии времена амо не само сяю, него и насъ на ista онака дела надражаваю.

Изъ тога се види, да е и држава велико воспиталиште, и да она тима своимъ предпоменутимъ снагама іошъ више зреле люде негъ децу воспитава. Али, ако су ови за своегъ детинъства къ свомъ Спасителю привођени, и съ њимъ у задругу ступили, то ће у своимъ врелиимъ годинама и ову задаћу грађанске и државне задруге у томъ леншемъ християнском смислу сватити и ню испунити. Они ће законима покорни бити не одъ стра каштиге, чимъ се преступницима прети, већъ зато, што е то воля божия, коегъ се светой наредби сваки повиновати мора, да срећу и блаженство наће. Они ће обштемъ благу све свое снаге жртвовати, не за любавь добитка, нити за любавь части отуда, него изъ послушности оне апостолске свете речи: „Слажите се, помажите међу собомъ, сваки даромъ когъ е примио, као добри пристави (домостроителѣ) различне благодати божие; ако ко говори, нека говори као речи божие; ако ли служи, нека служи као по моћи, кою Богъ дае, да се у свачему слави Богъ кровъ Исуса Христа.“ I. Пет. 4. 10, 11. Они ће свое отачаство любити и готови бити, сваку жртву за њега учинити, нечекаюћи крайне опасности и зла, пакъ да онда свою любавь покажу, и недржећи, да своемъ отачаству од свое волѣ припадаю, већъ по вољи и по наредби божиой. По томе ће и та свеза, коіомъ су у држави везани постати свезом любави, коіомъ ихъ отацъ преводи сину, по Еванг. Іоан. 6. 44, да се и на њима потврди она апостолска речь Римл. 8, 28, „да онима, кои любе Бога све иде на добро“ и све на тврћу свезу са Господомъ, а тим на све веће времено и вечито блаженство.

Како воспитаваю дивљи народи своју децу?

(Једно питање изъ историе о воспитаню.)

Међу дивље народе брое се не само они дивљаци у Африки и Америки, што по шумама одъ кореня и лова дивлячи, а низъ реке и мора одъ лова рибе живе; него и сва она номадска племена, што се са своимъ стадама одъ паше до паше чергарски вуку, и безъ икои тврђи седишта и лепше дружевне и државне свезе іошъ непрестано у ономъ првобитномъ патриярхалномъ стаю живе.

Цело воспитанѣ овихъ састои се само у грубой телесной нези и у самоукомъ извештбаню, да исто оно и онако раде и живе, као и њиови старии. О напредку и облагороћаваню каквомъ ни спомена нема. Говоръ и мисли, осећаня и склоности, грубость и суеверство све то прелази неотице и незналице без никаквогъ побољшаваня съ родителя на децу и то єдинце примеромъ и навикомъ, єръ одъ редовне науке и школе ни трага нема. Што кодъ ови нарида у свимъ предузећама и целом животу њиовомъ найзаковане суеверство влада сасвимъ є наравна стварь; што є кои народъ глупльи, то є и суевернии.

Први посао, што га ови око воспитаня свое деце имаю то є, да ихъ свакояко изсакате, да страшилама и чудовиштама начине; тако є стезанѣ главе, да изађе шиљаста или њосната и рнява носа итд. тако є тетованѣ — жеженѣ лица, груди, руку итд. са усияним гвожђемъ, да изађу шарена, страшна и своге племена жигомъ жигосана.

О женскомъ воспитаню нема ни трага; жена є у њи роб, коя све издирати мора и сужань каквомъ равна нема, пакъ и женску децу на то тераю.

Све што се виде, да о воспитаню раде, то є око мушке деце, а цела тежня тога само на то иде, да ихъ што млађе срчанимъ и ратоборнима начине. Срчаность са немарьомъ за животъ и смрть то є у њи найвећа добродетель. Само су тим међу своима одликовани, а непријатељима азорни и страшни. Тога ради гледе, да ихъ са онимъ найгрубљимъ осећанѣмъ независности напуне; зато и никаквогъ запта недрже, него ихъ напусте шта ко оће чинити. Тога ради одма съ малена децу боду и секу, пеку и жегу, или ихъ по двое за гола рамена повежу, пакъ живо удлевлѣ на њи метну, и ко болѣ бола издржи а неяукне, тога за болѣгъ юнака држе и већма хвале и

узносе. Тога ради стараю се и чувства имъ што е већма могућно изоштрити, особито видъ и слухъ, и извештбати ихъ у брзомъ трчаню, сигурномъ скаканю и пужаню, гађаню и пливаню. О свему су томъ дивляци они при откровеню Америке и они силни океански острова чудо примера показали, а тако ихъ и данасъ іошъ пуно има.

Одраньиванѣ деце,

да снажни и дуговечни люди буду.

(Једно питанѣ за родителѣ и учителѣ.)

Здрави и снажни родитељи, особито сиажна и радљива мати роди увекъ здравлю и снажнию децу, него слабомоћна, леня и трула; и средовна мати увекъ ячу, негъ врло млада или стара.

Удесно чуванѣ матере у трудноћи главно е условлѣ за здравлѣ и снагу детета; а нечуванѣ закржави га и осакати одма ту у зачећу већъ. Найвећма шкоди: чаманѣ у затвореним собама; тесне, топле и тешке аљине: врела и распаљива ела и пића; затворъ; нерадъ и узъ нѣга много, особито згрчено седенѣ, али исто тако и нагао ходъ, трчанѣ, скаканѣ, и свако напињанѣ; исто тако и треса на трућкавомъ путу; пакъ онда неспаванѣ исто као и превише особито у врелой соби спаванѣ, и сваки душевни немиръ, особито: туровность, срдња и стра. Одъ свега овогъ мора се чувати, коя е рада да здраво и снажно дете роди.

Вештомъ негомъ изаће и одъ слаблѣгъ детета снажно, а невештомъ пропадне найснажније. Та вештина састои се више у нераду, него у сувишемъ раду. Много шепртљанѣ и извиванѣ далеко више деце упропасти, него просто држанѣ.

Први дана по роѣеню детета чувай га само од назеба. Ко е деветъ месеци у оной врелой материной утроби лежао, ние кадаръ први дана ни онога одтварианя врата и прозора найтанѣгъ ветрића безъ вреда поднети. Силна деца са тогъ нечуваня пропадну. А кадъ си дете за неколико дана са оне топлоте материне утробе полагано на обичну топлоту свео, онда, ако е и зима, собе, у коіой дете лежи превише негрей, да неби ону већъ по себи яку у детету ватру іошъ већма разпаљивао и њомъ дете упропастио.

Држи собу, у коіой дете лежи чистие негъ икою другу; не трпи ни цвећа, ни живади, ни када, пушења, праня и сушења, ни икаква мириса, задая или смрада ту; него е ветри, што већма можешъ, само дете при томе склании.

Свака здрава мати треба колико детета толико и себе ради, да га сама дои; довнѣ іой е дужность Богомъ наређена, и ни една е неможе безъ већегъ или манѣгъ зла своегъ и детиегъ обићи; само болесна мати несме детета доити, ако неће да себе и дете убие. Ако е можно одъ болестне матере рођено дете іошъ спасти, то е само съ добромъ дойкињомъ могућно.

Дойкиня мора бити млада, не изподъ 20 не преко 30 година, мора бити здрава, истогъ са детиомъ матеромъ пороћая доба; мора имати довољно и доброгъ млека, а томъ е изглед нѣзиногъ детета, ако га има найбољи сведокъ, и валя га увек видети; дойкиня треба да е и створомъ тела и висиномъ исто као и наравлю детиой матери што више подобна; мора бити око детета вешта, зато неваля прворођкиня; треба да е благе ћуди, съ дететомъ милостива, а при томъ разумна и пре свега теломъ чиста жена. Шта га ту сила треба, докъ се све наће, што е у замену матере нуждно. И опет е неузимљи, док е ние вештъ лекаръ савестно испитао и прегледао. Пакъ опетъ има случаева, да и кодъ таке дете опада, и ако ние узрока у детету морашъ и ту променути.

Довћа мати или дойкиня мора окромъ оногъ код трудноће поменутогъ чуваня іошъ и сисе топло држати; и дойкиня несме одъ своега уобичаеногъ начина живота ни еломъ и пићемъ, ни радомъ и сномъ нагло променути, ако ћешъ, да іой млеко добро остане.

Прво оно иза пораћая у сисе наилазеће млеко врло е важно за очишћенѣ детета одъ онога блата, што се іошъ у утроби материной у нѣму накупило, зато е нуждно и болесна мати оно прво дана да сама дете одои.

Дете валя задаяти кадъ е гладно, а то се осети, чимъ га на сису метнешъ, по вољи, како е вуче. Прво 14 дана треба га обданъ свако 2, обноћь свако 4, а доцние свако 3 и 6 сати едаредъ задоити; и валя га одма съ почетка на те одређене часе довня научити; онда се не само зна, кадъ за тим вике, него и млеко по неки часъ у сисама на миру постои, кое е нуждно, да сазре. Сваки часъ потрзано млеко никад ваљано ние, и силно дете само съ тога опадне. Зато е невалъно

обичай чимъ дете викне одма и безъ икоегъ разгледаня, шта е томъ узрокъ, сису му турати. Детин е плачъ молитва немоћнога за помоћь; на сваку нужду и потребу плаче; плачъ е гласъ являюћи немило осећанѣ кое му драго било; зато валя узрока наћи: да га што нетиште или неколѣ, да ние мокро, да му ние зима или врућина итд. те по томъ помагати, а не одма сису потрзати. Исто е тако неваляо обичай иза сна дете будити и сису давати; кадъ огладни, пробудиће се и само. Исто тако неваля на сиси оставляти га, да заспи; научи се на то, и после тешко одучи, а при полаганю успано у постелю увек се опетъ пробуди и санъ уквари. И гаданъ и врло шкодљивъ е онай обичай, за утишанѣ детета цуцлу (у крпу умотано млеко и кашицу) у уста му турати, одъ чега му се часком уста оспу и оеду, и гомила деце одъ тогъ пропадне.

Има и при доењу неки вештиница, кое се пазити имаю, као: омиваиѣ брадавица испредъ свакогъ задаяня; згодно држанѣ детета на сиси, да нележи главомъ завалѣно, да се немучи за сисомъ извияюћи врата, докъ е устма дограби, да му сиса носа невагушуе итд. Тако е и менянѣ сисе, и ѳдне и друге, доенѣ више оном, што више млека дае; обуставлянѣ млека, кадъ нагло наилазећи дете загрцава, или гнѣчећи сисе, да више млека пушта, кадъ слабо дете неможе довољно да га навлачи итд. Ладна съ поля долазећи немећи детета одма на сису, нити пуштай икоме са зиме улазећемъ детету приступати и у ладне руке узимати га; ту обично дете озебе и разболе се. Ни уморена и задувана сису недаи, него се найпре одмори, и нипошто недой детета иза срднѣ или стра, ако нећешъ да га управо отруешъ, него млеко то изцеди и баци, и после дой, докъ друго мирни наиће.

У случаю, да ни дойкинѣ ненаћешъ, и приморанъ будешъ дете прираньивати, онда е кравлѣ млеко іошъ найболя рана, само нека е увекъ одъ ѳдне исте и то млаће, здраве и на паши не у штали и затвору ранѣне краве, и нека е тазе мужено, не устаяно, нека е вавекъ онолико као и материно топло, не ладние, треба да е увекъ помало ослаћено, и прво два месеца са $\frac{3}{4}$ воде, после съ $\frac{2}{3}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ воде разблажено, и текъ у седмомъ месецу чисто, безъ воде. То млеко неваля кашикомъ давати него на сисакъ, найболѣ на рожанъ и изъ стакленогъ сасуда. ѳръ се тай найлакше чисто држати даде, кое е преко нуждно

Кодъ здраве матере или дойкинѣ нетреба дете до 5 месеци никое друге ране, а онда сме помало и другогъ млека само чисто, или съ намрвлѣно мало добро пржена леба добити, и текъ кадъ зуби поћу помало и другогъ ела: чорбе одъ добро укуване телетине само чисто или съ млекомъ помешано; помало лака, млада, меко кувана, ситно насецана меса, лакога и у млеку кувана теста, а доцние и сладкога зеля; само нипошто маснога ела, здепаногa теста, тврдогъ маторогъ и сувопарногъ меса, и никоега слаткиша, кое онай слаб детии желудацъ никадъ безъ вреда неоднесе. Неваля ни тесто с квасцемъ, ни зачинѣна ела, а найгоре су кашице, кое часомъ детету проливъ или затворъ, и она оштроћу крви и свакояке осне, а кашице сигурно шкрофулу навуку, и неброено деце сваке године утамани или на савъ идући векъ осакати.

Приучавай дете низъ млеко што пре и воду пити, и то већ одъ трећегъ месеца започето; то є за разлаћаванѣ оне вреле детие крви и за чишћенѣ детета сила пробитачно. Нипошто недаи кафе, ни пива ни вина, кое онамо онай врели детии мозакъ іошъ већма разпалюю, амо затворъ праве, те часкомъ детету у главу воду натераю и фрасовима га убию.

Пази и на чишћенѣ, столицу детию. Мало дете треба да є по 2 и 3 редъ сваки данъ лако и меко отворено. Чимъ є мањ или више реда, то є столица или сувише тврда или водена и балава, а то є знакъ нереда и зла, кое нипошто напуштати неваля, него што пре трбу у редъ довести.

(Продужиће се.)

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

---

49. Данилъ пророкъ, у ями лавовской.

(Дан. 6.)

Дарiи Мидянинъ постави у царству 120 кнезова, и надъ њима три чиновника, одъ коихъ єданъ бѣше Данилъ. Овима мораху кнезови рачунъ о свему давати, да недосаћую цару. Данилъ се отликоваше одъ њихъ свiю, єръ бѣше у нѣму преизобиланъ духъ. Чиновници и кнезови тражаху кривице на Да-

нилу, и немогоше наћи, єръ онъ бѣше вѣранъ цару. Тада дођу они предъ цара и рекну: „Царе, издай наредбу и утврди, да свакій, кои се годъ усуди за 30 дана Богу или човѣку каквом молити се осимъ теби, буде баченъ у лавовску яму!“ И царъ заповѣди такову заповѣдь написати.

Кадъ дозна Данилъ да є заповѣдь издата, а онъ уђе у свой домъ, а у горници (соби) нѣговой бѣху отворена вратаоца према Іерусалиму, и ту онъ по трипута на данъ прекланяше колѣна молећи се и славећи Бога. И нађу Данила гдѣ се моли Богу своме, па рекну цару: „Данилъ се непокорава твоимъ законима, и моли се по трипутъ на данъ своме Богу!“ Цару бѣше жао Данила, и шћаше га избавити. Али они люди (тужительи) рекну: „Ты знашъ да се несмѣ измѣнити оно, што царъ єданпутъ заповѣди!“ И баце Данила у лавовску яму. А царъ рекне: „Даниле, Богъ, коме ты служишъ свагда, нека те избави!“ И донесу каменъ и метну га надъ ушће яме, а царъ запечатити даде каменъ прстеномъ своимъ, и прстеновима своихъ велможа. — Сутра уютру дође царъ къ ями и повикне: „Даниле, слуго Бога живога, є ли те могао Богъ избавити одъ уста лавовыхъ!“ А Данилъ рекне: „Царе задуго живъ био! Богъ мой посладе ангела свога, и затвори уста лавовска, и неповредише ме; єръ предъ њима скривіо нисамъ!“ И царъ се обрадуе, па рекне, те Данила изъ яме изведу. И доведу люде, кои Данила обтужише, па ихъ баце у яму. И іоштъ нису они ни до дна яме дошли были, а лавови их спопадну и смлаве кости њихове. Тада Дарій царъ напише свима народима: „Миръ да вамъ се умножи. Одъ лица мога заповѣда се по свой земльи царства могъ, да се сви люди боє Бога Данилова, єръ тай є Богъ живый, кои свагда пребыва, и коега царство неће се разорити, и власть нѣгова остае навѣкъ. Онъ избавля и твори чудеса на небу и на земльи.“

И Данилъ управляше у царству Дарієвомъ, и у царству Кира Персіянца.

---

50. Повратакъ изъ робства.

(Єздра 1—10; Неемія 1—13.)

Киръ царъ персійскій заповѣди да се разгласи по свомъ нѣговомъ царству, ово: „Сва царства земальска дао ми є Го-

сподъ Богъ небесный, и заповѣдіо ми є, да сазидамъ храмъ нѣговъ у Іерусалиму. Ко є годъ дакле међу вама одъ нѣговогъ народа, тај нека иде у Іерусалимъ, па нека зида храмъ Богу Израилѣвомъ, и нека му људи изъ нѣговогъ места помогну златомъ и сребромъ, сасудовима, скотовима, и съ добровольнымъ обѣћаняма на цркву Божію!“

И устану поглавари племена Іудиногъ и Веніяминовогъ, и свештеници и левити, да иду зидати цркву Господню у Іерусалиму. И сви кои унаоколо бѣху, помогоше имъ добровольнымъ прилозима, и царъ Киръ изнесе сасудове цркве Господнѣ, ков отео бѣше Навуходоносоръ. И врате се у Іерусалим и у Іудею, са Зоровавелѣмъ 42,360 людій, осим слугу и слушкиня, коихъ бѣше 7337.

И кадъ вешъ сынови Израилѣви у своимъ градовима бѣху, састану се они у Іерусалиму, направе олтаръ и принесу жртву Господу, и светкую праздникъ сѣница (колеба), и даду те се донесу кедрова дрва са Ливана, па друге године положе темель дому Господнѣмъ.

Непріятельи (населѣници, кои се у Самаріи после паденія царства Израилѣвогъ населише) пишу цару Артаксерксу: „Нека се разгледа у споменописной кньизи, па ћешъ дознати царе да є градъ тай (Іерусалимъ) чиніо млоге досаде царевима, и ако се сазида, ты нећешъ мира имати!“ — И престане зиданѣ дома Божіегъ до друге године владања Дарія цара персійскогъ. Тада пророци Агей и Захарія проповѣдаху Іудеима по Іудеи и по Іерусалиму у име Бога Израилѣва, и Зоровавель и Іисусъ сынъ Іоседоковъ почеше зидати домъ Божіи и пророци Божіи помагаху имъ. И шесте године царства Дарієвогъ сазида се црква и осветише ю и држаше Пасху 7 дана.

Єздра сынъ (потомакъ, прапраунукъ) Арона првога свештеника, кньижевникъ вештъ у закону Мойсеовомъ, дође изъ Вавилона у Іерусалимъ, и съ ньиме нѣки одъ синова Израилѣвыхъ, и свештеници, левити и пѣвци. И царъ даде имъ сребра и злата за домъ Божіи.

Неемія, єданъ одъ зароблѣныхъ Іудеи, бѣше винаръ цара Артаксеркса. И рекне му єдаредъ царъ: „Зашто ты тако невесео изгледашъ, а ниси болестанъ?“ А Неемія одговори: „Како да я неизгледамъ невесео, кадъ є градъ моихъ отаца пуст!“ Царъ му рекне: „Шта дакле ты иштешъ?“ А онъ одговори: „Ако ти є по вольи, царе, а ты ме пошљи у Іудею, у градъ

гдѣ су гробови моихъ отаца, да га сазидамъ!“ И царъ га пошлѣ, и даде му посланицу, и онъ дође у Іерусалимъ.

Кнезъ Самарійскій и други противници смѣяху се и ратоваху противъ Іудея. А Іудеи молише се Богу даню и ноћу. и половина људій зидаше, а друга половина бѣше наоружана копљима, штитовима, стрѣлама и оклопима, а и они кои зидаху бѣху мачемъ опасани.

И кадъ се зидови сазидаю, сакупе се људи, и Єздра донесе законъ и читаше у нѣму на простору предъ храмомъ од ютра до подне, предъ мушкима и предъ женскима. И стане на дрвеный амвонъ, и благослови Бога, а сви људи одговоре: „Аминъ,“ и поклоне се Господу. И поучаваше ихъ у науци Господньой, и разумѣваху људи, што имъ онъ читаше. А Неемія и Єздра рекну: „Данъ є овай посвећенъ Господу Богу нашемъ, неплачите, но идите па ѣдите и піите, и пошљите дѣлове и онима, кои немаю; и нетужите, єръ веселѣ Господнѣ естъ слава наша!“

Створъ землѣ.

(Єдна лекция изъ геологие.)

(Свршетакъ.)

И у води и на суву има неброено животиня и растиня, кое ту живе и умру, пакъ одъ ньи преостаю неки останци и у онимъ таванима у води и у онима на суву. Све у води умрле животинѣ вода собомъ носи и многе у море однесе, али и многе на суву умрле она мало по мало спиркаюћи собомъ онамо односи. Тако се налазе кости, коре и љуске и комаће дрва итд. у тимъ таванима, у кое кадъ песакъ дође оне ствердну и окамене се, тако изаћу каменяци.

На више места на земльи опазили су људи, да се земля лагано у висъ подиже или спушта. Нека места, коя су близу мора стаяла стое садъ далеко, као да є море опало; а друга места, коя су далеко била стое садъ украй мора, єръ є море до ньи допрло. Люди су правили на стенама морскимъ знакове и видили су на неки мести знакове те све дублѣ подъ воду подилазити, а на неки све више изнадъ воде остаяти. То су све очевидни знаци спуштаня или подизаня землѣ одоздо. То спуштанѣ или дизанѣ иде на неки мести спорие, на неки бр-

же, и завата по више стотина миля земљ уедаредъ. Има на више места стари люди, кои увераваю, да се съ едногъ опредељногъ места могло оближнѣ место, село, торњи итд. видити, а данасъ неможе, ербо се спустило; а на другима се мести опетъ све веѣма и више види, ербо се подиже.

Где се морско дно подигне, ту се нађу и останци одъ животиня, кое су у води живиле. Тако се налазе високо на брди останци само одъ морски животиня, дегде пуна брда. Ти нису могли другимъ начиномъ тамо доспети, него е морало онде кадгодъ море бити, и доцние се морала земля онде издигнути, а морска вода далѣ у дубьи долъ одтеѣи.

Тако дегодъ землю погледамо налазимо, да се изъ више едно на друго наслагани тавана састои, у коима има више или манѣ останака одъ растиня и животиня, и налазимо ихъ у едномъ тавану све сувоземске, а у другомъ све водене и то водене морске или речне, из слане или сладке воде. То е знак, да е туда, где се тако налази и суво и море било, и колико е различни тавана, толико различити времена. Има места где е више реда море и суво бавало.

Сви тавани землѣ постали су из воде, сталоженѣмъ, другчие се ни замислити неда. Тавани изъ воде постали мораю бити равни; али ми налазимо таване те на много места различито извиене, издигнуте у висове, спуштене у дно, или почупане, и редко где стое равно.

Где много тавана едно на друго наслагано има, ту познамо морске таване по останцима морски растиняи животиня; а таване из сладке воде по останцима расти и животиня из сладке воде.

Што е кои таванъ више озго, то е изъ позднигъ времена, млађи, а што дублѣ, то изъ стариегъ доба. Колико е кои старъ, и колико се дуго правио незна се, али судеѣи по данашнѣмъ правлѣню марало е ьрло много времена и векова проѣи, докъ се сваки таванъ начинио, еръ видимо данасъ где у найзгоднимъ приликама по више стотина година треба, док се само са стопе дебео таванъ тресета начини; а да шта е морало времена проѣи, докъ су се они силни гдекои по 100 и више стопа дебели тавани начинили.

Тавани землѣ што дублѣ стое, то су тврђи, и има ихъ тако тврди, да се човекъ устручава рећи, да су изъ воде постали: али останци одъ животиня и растиня у њима недаю другчие ни помислити. Узрокъ, зашто су онако тврди само е теретъ, тиска и стега одъ горьи на њима лежеѣи и њи гнѣ-

чећи тавана, кои су своимъ големимъ теретомъ оне дойне кроз толико силно векова непрестано гнѣчећи ньи онако стегли и стврдли. И сама вода своимъ големимъ теретомъ како су и. п. мора по толико иляда хвати дубока гнѣче, сабияю и стврдну оне подъ ньима лежеће таване. Горня крта кречна земля буде у дубљини тврдъ мермеръ и алавастеръ; меко иловачно блато, доле е тврдъ иловачни каменъ; крть песакъ доле е све тврћи пескаръ каменъ и стена. Крть тресетъ оздо е мркъ а сасвимъ доле тврдъ камени угаљ.

Вода своимъ теретомъ и своіомъ разтапаћом снагом продире и пада на неки мести све дубљ подъ землю и доће дегде кроз пукотине стеньске подъ кору землѣ на ону ватру.

А какву голему снагу водена пара има и мало где е, видимо то у парнимъ машинама, где е ёданъ казанъ паре кадар иляде центи терета вући; па да шта е кадра пара урадити где е се много више направи и где у већу стегу доће; она се ту са такомъ снагомъ распиньѣ, да кору землѣ издиже док нерасчупа и неослободи се, а ту излећући на полѣ читаве стене што іой у путу стоѣ разруши и избаци и гомилу онога ватреногъ блата изподъ земльине коре собомъ наполѣ изнесе. Тако постаю землѣтруси и ватрена брда. Где дакле вода подубљ у землю допре у оне топлие таване, она се тамо угрее, и ако може отуда наполѣ, а она долази топла и врела, то су топли извори, банѣ. Ако неможе наполѣ, она око себе разтапа, размекшава и дубљ продире, докъ до голе ватре недоће, и ту се у пару претвори пакъ се онда силовито изподъ коре разпињати поће и тада землю у висъ диже; или е тресе, отуда землѣтруси, или е разчупа, изпремеће, поруши, преврне, разнесе читаве пределе, поруши и упропасти села и градове и силни люди, животинѣ и растинѣ оду у пропасть.

А где неможе на велике пукотине да изађе, него на манѣ мора, ту се начине ватрена брда изъ кои ватрено блато кадкадъ толико силно изтиче, да све пределе унаоколо потопи, села и градове зарони, а после се излади и стврдне и читава брда поправи.

Ватрени брда има и данасъ на земльи много, а у стария времена било ихъ е іошъ више. Има ихъ, што непрестано то ватрено блато изливаю; а има што су се озго већъ затворила, пакъ само пепо, димъ, водену пару или врелу воду у вис бацаю.

Ето тако е постала тврда кора землѣ, тако су постала брда и долови и сва ова горня крта земля; и текъ онда су

могле растинѣ и животинѣ на светъ настати. У различитим таванима налазе се останци одъ различни растиня и животиня. И овде є то знаменито, да су у почетку само найнесавршениє растинѣ и животинѣ биле, коє су се доцниє са света губиле, нестаяле, а место њи све савршениє долазиле; найпре су били само папрати и њима подобне, доцниє су настала єлова дрва, іошъ доцниє савршениє растинѣ найпосле воћке.

У прва времена било су од животиня само пужеви, шкољке, полипи. У доцниє време налазе се већъ риби подобне, а после праве рибе. У іошъ поздниимъ таванима има остатака одъ гуштерова, змия и њима подобнихъ. У іошъ доцниимъ таванима има и одъ тица и сисатица и по овимъ останцима може се одма знати изъ коєгъ є века кои таванъ землѣ, а онда се може лако напредъ погодити, шта све у њой може а шта неможе бити.

Човекъ найсавршениє онъ є и наймлађе створенѣ божиє на земљи, мезимацъ; све растинѣ и животинѣ пре нѣга су на светъ изашле, нѣга є Богъ као господара напоследку извео и у ову велику и богату кућу онда увео, кадъ є све за нѣга зготовлѣно било.

Мува.

(Єдно описаниє.)

Ко непознає муву и коме ниє мува досађивала, било наполю или у соби, у колеби или у палати? Нѣзинъ є безобразлукъ неописанъ. Съ тога и єсте єдна одъ найпрезрении животињица, зато є и редко ко наближе разгледао и наближе познає. Али ко є пажљиво узгледа наћи ће и на њой ствари, коима се дивити мора.

Мува има на глави окромъ три малецна голимъ оком єдва видима окца, паочице, са сваке стране іошъ по єдно велико око. Те велике мркоцрвене очи, што готово целу главу заузимлю овако голимъ окомъ гледане чине се, да су сасвимъ єдноставне; али ко ихъ на увеличаюће стакло погледа мора се задивити, кадъ види, дя є то читавъ сатъ єдно низъ друго стиснути ситни шестероуги очица, башъ као оно у медномъ сату станица, има ихъ преко 4000 у свакомъ оку, и свако є окце право и савршено око. Кадъ би ко на то око погледао, би се удивио, кадъ би одъ 1 човека преко 4000, дакле читаву войску люди

видео, одъ 1 дрвета читаву шуму, па тако и све остале ствари по свету. Зашто є муви тако око дато, да л' само зато, што те очи неможе мицати, пакъ само са тимъ мноштвомъ окаца на ове стране видети.

Ниже очию има 2 мала брчића, сваки са 3 чланка, на крајнѣмъ по єдна длака. То су муви главни алати, съ њима пипа, те ствари, на кое наилази разпознава.

Између бркова стои рила. Та є само за сисанѣ удешена, никадъ неможе мува њомъ убости. Има єдна мува, што оно напредъ кише и олуя погдекогъ човека люто жегне; али то није ова наша обична, већъ є сасвимъ друга, ако и сила на ову наликъ, ветруша мува, коя се около коня и марве бави, и њи предъ што ће олуя да буде люто пеца, да се узбурче, бацаю, боду, и по томе люди зло време предказую. Одъ те муве погдекоя напредъ такогъ времена залети и у собу, те своіомъ оштромъ рилом и люде пеца. А у ове наше обичне муве рила є мекана, тегљива, на среди на колено савиена, и у томъ углу стоє іой уста и єзикъ; а на край риле има као две усница, и то є прави алатъ за сисанѣ. Очешъ ли рилу да видишъ, пружи само грумичакъ шећера, и видићешъ како є пружа и трза, и како упия. Кадъ мува на кою єстивну а тврду ствар наиће, она на те усница мало плювачке пусти, тимъ ствар разкваси, пакъ онда сиса.

Мувинъ є трупъ доста здепастъ и савъ длакавъ; но трбуву є белѣ, по леђи угаситие боє пуно ситни црни пружица. Озго на груди стоє два танка провидна свакояке боє преливаюћа крилца пуно танки ваздушни жилица. Иза њи стоє два мала тресљикава чворића, са њима ону зуку прави, што се при летеню чує. Оздо на грудма стоє 6 танки подужи ножица. Свака нога има бутъ голенъ и стопу. Стопа є найчудније удешена. Ко є пазно, видео є, да мува и узъ дуваръ и по найглаткимъ стварма, по стаклу, огледалу горе и доле, и по слемену стрмоглавце трчи и опетъ нигде неклиза, нити пада. Ту є нѣзинъ табанъ найзнаменитии: на свакомъ има по две шупаљ и тегљиве лоптице. Кадъ мува на кою гладку ствар стане, она те лоптице разшири; тимъ савъ ваздухъ изподъ табана истера и тим се за те глатке ствари уше, башъ као оно што се купица за кожу или шупаљ ключъ за устну увати, кад из њега ваздух извучеш. Тако се и мува по тим стварма на сваки корак вата тако сигурно, да нигде неклиза, а тако брзо, да є човек єдва кадар очима ноге нѣзине ватати. На предњим ногама има іош као неке четкице,

конма сваки часъ рилу и бркове умива, да су іой чистии и осетльивии.

Мува се рани само одъ влага, кое сиса, найвише одъ сладки. Шећеръ, медъ, млеко, то найволие, али и остала єла, зато є туда, где єла стое найвише и има, по куйнама, коморама, месарницама, око помия и особито на ћубрама и другима трунућимъ ствармa.

Мува преко ноћь мируе, а чимъ сунце гране, одма их се гомиле дигну, и стане ихъ зука као роя, пакъ по васъ данъ непрестано тамо амо лети тражећи, шта ће ждерати. Под єсен ихъ се стра божи накуши, и да имъ наскоро погибия недоће, неби могао човекъ обстати одъ њи.

Да ихъ се толико силно накуши, ние чудо. Свака мува снесе по 80 до 100 и 120 сићушни яица, и то по 5 и 6 пута преко лета. Изъ свакогъ яйца изаће за 12—24 сата мали жућкастъ црвакъ, уплювакъ, кои се по ћубрету рани, после 8 до 12 дана учаури, а после іошъ 8 до 12 дана изаће изъ тога уплювка преображенћмъ лепа крилата животиньица, савршена мува, коя се одма ногама одъ люсака чауре очисти и у светъ прне и одлети. Кадъ дакле свака поединце мува по 5 и 6 пута преко лета све по 80 до 100 и више окоти, то ихъ већъ одъ єдне єдине велика гомила изаће, а да шта кадъ іошъ свака из првогъ легла по 4 и 5, свака, из другог легла по 3 и 4, свака изъ трећегъ по 2 и 3 и остале по 1 и 2 редъ и увек онолику гомилу накоти. Ние чудо да одъ єдне єдине за єдно лето до два милиона народа свое собствене породице изаће.

Кодъ толикога силногъ котеня іошъ ихъ се врло мало намножи. А томе є узрокъ, што ихъ врло мало до савршеногъ узраста доће, єръ ихъ већъ као црве силу божию тице и остале животинѣ поведу. Њи кокоши по васданъ по ћубрима чепркаюћи траже и ждеру: њи силне друге тице сваки данъ њлъ саме ждерући или своимъ тичићима за рану односећи небройно утамане; њи жабе, змие и рибе силно утамане; њи многе ситние животиньице или на летеню ватаю или изъ заседа вребаю; њима небройни науци на све стране мреже, замке замећу; у њи неке врсте зољића своя яйца до 60 и више сместе, изъ кои се црвићи излегу, кои живу муву снсаю, пакъ ихъ и тако гомила пропадне; на њи подъ єсень изпредъ згибие некакавъ плесанъ као шуга навали, особито на оне, што се по влажнимъ местима задржаваю, кои ихъ сасвимъ обрасте и утамани. Алъ найвећи имъ є непријатель зима. Чимъ ладния єсенъ настуши одма све

што се преко лета по полю баве у топлие одае утекну, отуда ихъ се онолико силно у куће, у куйне и собе слегну, читави роеви; али имъ ни ту нема спасеня: и ту се наскоро гомиломъ разболу, пакъ тада све ствари по собама: иконе, огледала, прозоре, ормане, кньиге итд. грдно изкаляю, и гомалама манькава, докъ ихъ мало по мало сасвимъ нестане, врло мало ихъ се по топлиимъ буцацима завуче, пакъ зиму у полумртвилу провуку, али и одъ тихъ гомила угине, чимъ неки топлии данъ сине, пакъ ихъ наполе измами, да се на пригревици сунчаю. Врло мало ихъ остане летеки преко целе зиме по куйнама и собама. Све муве подъ всенъ яйца своя на сигурния места снесу, изъ кои се одма съ почетка пролеча црвиви излегу, а после савршене муве изаћу, кое после легло свое далѣ тераю.

(продужиће се.)

Неколико загонетни питаня.

(За децу.)

(Продуженѣ.)

17. Коегъ се месеца найманѣ ране поеде?

18. Трчи по крову ка' и мачка, дере се и вата мише ка' и мачка, и опетъ ние мачка, шта е то?

19. На едномъ дрвету било 7 врабаца, дошо ловацъ съ пушкомъ и убио 4, колико ихъ е ошъ на дрвету остало?

20. Како се може еданъ цакъ брашна у два друга исто толико велика ссручити, да сва три пуна остану?

21. Где иду гуске по води?

22. Ко се родио а ние умро?

23. Ко е умро, а ние се родио?

24. Ко улази ютромъ први у цркву?

25. Шта има лишће, а ние рашће?

26. Шта нема тела и опетъ се види?

27. Нико неможе казати ко самъ я ванъ я самъ, погоди ко самъ?

28. Шта е при ручку найнужние?

29. Кадъ се коси сено?

30. На коioй глави нема косе негъ лишћа?

31. Ко има гвоздену браду?

32. Ко згради мостъ безъ дрва?

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 27. У Новоме Саду, 30. Сентембра 1862. **Год. V.**

О начину ученя питаюћемъ.

(Једно питанѣ за учителѣ.)

Кодъ начина ученя показуюћегъ, исто тако и кодъ онога напредъ говорећегъ а тако и кодъ приповедаюћегъ учитель е кои даѳ, а деца само примаю: али кодъ начина ученя питаюћегъ мора се из деце саме извући оно, шта ће да науче; мораю деца сама подъ руководетвомъ учителя науку тражећи наћи, и зато е овай начин ученя найважнии, онъ изображава децу више, него икои други.

При овомъ ученя начину има три врсте случаѳва, на кое учитель пазити мора и по томе питаня устроити.

Єданъ е случай, где е предметъ науке ствар коя, ил изречение кое, и питаня имаю децу навести, да сама изъ тогъ предложеногъ предмета науку наћу у извуку. Овде е задаћа питаньма пажљивоетъ дечию на предметъ самъ обратити. Наука, коя се има извући, та се у предмету садржи, само што детие око и умъ неуму да е виде и да наћу, пакъ учитель мора питаньма припомоћи, и тимъ као очи и умъ деци отворити, да виде и наћу.

Други е случай, где се има изъ деце наука извући она, кою су одире већ усвоила. Овде се питаня управляю на детию паметь и сећанѣ, и само дете сећаю, буде и освешћую о његовомъ већъ усвоѳномъ знаню, да та се сети и у овом специялном случаю пазити на споляшнѣ видиму ствар, него на нешто унутрашнѣ и невидимо, то ова питаня траже нешто, што е много теже одъ оногъ.

Трећи е случай, где питаня наводе децу, да упорећуюћи познате ствари и науке из њи нову кою іош непознату истину наћу. Ово е найтежи посао. Овде се ште и споляшнѣ и унутрашнѣ пажнѣ и премишляня найвише.

За учителя ѳврло нуждно, да случаѳвеове добро разликуѳ, да зна са конмъ кадъ посла има; онда ће умети питаня болѣ

устроити, и полагано са лакши на тежа ступати, а ако є случайно што тешко запитао опетъ полагано на лакше сиђи.

Кодъ овога питаоћегъ ученя начина найважние є то, да су питаня правилна а на та ће се учитељ научити само прилежнимъ упражняванѣмъ, и пажьомъ на добре образце. Овде су найглавния правила слѣдећа:

1. Свако питанѣ мора бити определѣно. Неопределѣно є питанѣ, кадъ є на њега вишестручанъ одговоръ могућанъ. Питанѣ бива неопределѣно, кад є предикат неопределѣн или врло пространъ. Тако су сви помоћни глаголи. Одъ отихъ се мора учитељ у питаньма чувати и њи што више може избегавати. На питанѣ н. п. Каква є кућа? нл: шта има дрво? или; шта можешъ ти? даде се сила различито одговорити: а с' таким питаньма не само да науци ништа поможено ние, него се іошъ неизвестниомъ начини.

2. Питанѣ мора што краће бити. Свака сувишна реч децу забунюе и часком пажню на мимогредне ствари окрене. Таковс излишне додатке има многи учитељ обичай нл на почетку илъ на край питаня пришити, као н. п. „я ћу садъ да васъ питам“ или „кои ми одъ васъ уме то казати“ или „де да видимъ, ко ће ми на то питанѣ найболѣ одговорити умети“ и т. д. Ови додатци само разговоръ и питаня гняве, и само су знакъ, да учитељ свогъ посла неразуме.

3. Питаћа реч мора оштриим гласоударенѣм изказана бити. У свакомъ питаню има по єдна реч, што єзгру питаня сачинява, и око кое све остале речи само као припомажући поређане стое. Ту реч валя са ячимъ гласоударенѣм означити, а где є нуждно ню іошъ и на сасвимъ друго место у слогу речи ставити. Коя є та реч, на кою гласомъ яче ударити валя, то се дозна изъ тока и реда, у комъ питанѣ єдно за другимъ иде. Н. п. реч є о састанку Іосифовомъ са своіом браћомъ у Египту, и пита се, шта є тада Іосифъ браћи реко. Кадъ се удари гласом на реч: шта є, ту се пита за садржай говора; кадъ є међутимъ дошо говоръ на заповести, кое є Іосифъ слугама издао и после се опетъ окрене говоръ на оно, шта є браћи реко, онда се удара гласомъ на реч: браћи, а кадъ є међутимъ и речъ прошла, како є Іосиф браћу обдарио, и пита се, шта є реко, онда удара гласомъ на реч реко.

4. Питанѣ мора само єданъ видъ имати. Невешти учитељи имаю обичай одма иза задатог питаня нечекаюћи одговора одма то исто питанѣ другчие обрнути. Запитаю н. п. како изгледа

овай лист? пакъ одма за тимъ: на што є наликъ? имал' іошъ кои листъ такавъ? Овако нестална питаня єдно друго забуни, пакъ мора и одговоръ забуњенъ да изађе, кои се или за прво, за друго ил за треће питанѣ увати, а понайчешће ни за єдно. Такова нестална питаня шкоде іошъ и тим, што укваре у деци веру на учителѣво знанѣ и вештину, и науче се неопределѣно одговарати.

5. Питаня, на коя є одговоръ само „єст“ ил „ние“ валя избегавати колко є више могућно. Такова питаня зову се потврђујућа, и имаю само онде места, где є учитељ радъ, да и деца изреченѣ кое, што имъ є казао потврде. У томе є случаю то децомъ речено „єст“ илъ „ние“ не само потврђујући израз, него кадкадъ заветъ, да ће га се држати, илъ одреченѣ, да ће га се чувати. У свима осталимъ случаима валя се одъ такови питаня чувати, зато, што деца на такова питаня обично ништа немисле, него готово безсвестно одговараю. Али има случаєва, где се башъ мора тако запитати, ту валя цео одговоръ искати. Ако є н. п. запитано: „Є.ъ' добро враћати зло за зло? нека цео одговоръ изкаже: ние добро враћати зло за зло.

6. Тако мораю деца и на свако друго питанѣ у подпуним изразима одговарати. Одъ тога несме ова школа ништашто одпуштати. Што неки противу тог цеканя вичу, да се тим наука трговлачи, на то се нетреба ни обазрети. Ова школа нема посла са гомиломъ наука, пакъ да нема кадъ то чинити, и да є приморана вияти, већ има ту задаћу, то мало одабране науке тврдо у децу удубити, а окромъ тогъ има у свима учебнимъ предметима на то пазити, да се говоръ дечии изображава, да се онай неодрешенъ єзикъ и онай мртви и неопределѣнъ говоръ њиовъ одреши, и яснии и снажнии начини. Школа ова несме се дакле при одговорима, што их одъ деце ште задоволявати само са повединомъ речи или само с' допунѣнѣмъ коимъ, него мора настояти, да свака мисао, коя у одговоръ спада буде и подпуно и са правилнимъ слогом речи и правилнимъ гласоударенѣмъ изречена. Деца се науче на ово лакше негъ што човек мисли, и чисто се радую, да могу желю учителю испунити, окромъ што се сама у себи радую, да што извршити умѣу.

7. Свако питанѣ, кое учитель у школи дає, задає се увек целой класи. Учичељ учи у школи сву децу. Кадъ дакле што пита, то пита увек сву, исто онако, као што и свой деци приповеда, а не єдномъ ил другомъ.

8. Кое ће одъ деце на питанѣ да одговори, нека се яви дигнуѣемъ десне руке у висъ. Али то являнѣ мора нѣи мирно, нека нетрза нити њом трепти нека є непружа изнад сви остали нит тегли што веѣма може; нека неустає с' места; нека невиче ни шапће „я ћу“ нека єдан другог негура. Сваку непристойност и неред, кои би се при томъ дешао, има учитель без икоегъ говора ил укореваня само уговореним знакомъ стишати.

9. Како више ил манѣ деце руку дигне, позна учитель єсу л' и колко ихъ є пазило и позна одма, кое су му пажљивия и бистрия деца. Где є много дигнути руку, ту ихъ є и много пазило. Што њи више пазе, то є и по учителя веће задовольство; то му є известанъ знакъ, да неговори у ветаръ, и дає му волю, да іошъ радіе ради, а онда и реч нѣгова болѣ у детиѣ срце улази. Што учитель ту найболю прилику има разпознати пажљиву децу одъ непажљиве, и бистрию одъ тупльѣ и то є знатанъ добитак; само є тимъ могућно децу поединце право оценити, и по томе се далѣ равнати, навальивати ил попуштати.

10. Ако се ни єдно дете неявля, то є знакъ, или да ни єдно пазило ніе, или болѣ рећи, да их є уморио, и онда их мора с' нова задражити, и то найболѣ знакомъ, нипошто укораванѣмъ; или є знакъ, да є питанѣ врло тешко, и онда га мора са лакшимъ заменути. Кои є одъ ова оба случая, то ће вешт учитель одма познати, и само млађи іошъ невешт учитель може се преварати; зато є за овогъ найболѣ да сам у себи прво одговоръ потражи.

11. Иза сваког питаня валя деци помало времена на размишлянѣ дати. При овомъ ученя начину иде се найглавніе на то, да се изъ деце мисли извуку, да се деца на размишлянѣ наведу и науче; а онда є сасвимъ неупутно, одма оногъ часа, чимъ є питанѣ изречено одговора тражити. Деца требаю времена мало, не само да одговор смисле, него да га и у правилан изразъ сложе. Кои учитель непушта деци ни мало времена да размисле, тай нерадн са своимъ децомъ, него само са оно неколико, коя су мислима найитлення; а сва остала заостаю, и заостаюћи уленѣсе мислити, пакъ се после и неотимлю, и неявляю; а та не само да су за школу и науку изгубльна, него се тимъ одма и слога и єдинство у школи уквари, окром што су та деца немиромъ іошъ и на досаду и на штету свой осталой. На ово има дакле учитель веѣма него на што друго пазити.

12. Испитиваюћи навалывати и жестити се, то само на часакъ помогне; ко ће, да му деца непрекидно пазе, мора миранъ бити; а у школи, где се више година сваки данъ по више сати непрестано радити има, ту є ово важния стварь, него оно начасно напрезанѣ. Жешћенѣ извуче окромъ тогъ и учителя и децу изъ оне преко нуждне пажнѣ и сабраня сви мисли, пакъ се тимъ іошъ већма стварь и посо уквари. Силомъ изъ деце изтеривати шта, што є баръ за онай махъ немогућно, то є и крайна лудость.

13. Увекъ валя найпре питанѣ задати, пакъ онда позвати, ко ће одговорити, а нипошто и никадъ пре непрозивати. Онда сва деца пазе, кадъ ни єдно незна, ков ће одговарати. Кад се пре питаня дете прозове, онда само то єдно пази, а друга држе, да ихъ се то нетиче, пакъ немаре ни да пазе, него мисле на ковшта друго. То небуде, кадъ се найпре питанѣ задає, ер свако мисли, да ће башъ њега погодити. Испитиванѣ деце по реду како у скамияма седе, то є само у онимъ приликама дозволѣно, где се што обично повторава. Прозиваюћи децу чинити се удесние, њи именомъ него презименомъ иззивати. То є искренне некуда окромъ што ихъ и кодъ куће отацъ и мати именом зову, пакъ имъ є то и обичние, а у школи заступа учитель ца и матеръ. Ово є истина у школама, где є много деце пак њи више исто име имаю потешко, али се томе са некимъ придатимъ знакомъ лако помогне.

14. Главние науке, што ихъ сва деца добро утубити мораю, нека и сва у хору повторе. Већъ то, кадъ учитель знакъ даде, да сва хоромъ шта рекну упадне деци у очи, те већма на то пазе и болѣ упамте, окромъ што тимъ єдно другомъ као довикує, и окромъ што онай яки многоструки гласъ учини, те се деци та наука већма важна види, и тврће запамти.

15. Кадъ се такимъ разговоромъ до некогъ известногъ одсека дошло, онда валя мало застати, и све главние изнађене изразе и правила повторити. Ко є радъ овимъ питаюћимъ начиномъ науку кою са известнимъ успехомъ да ради, тай мора и ово чинити. Когодъ има дужи кои путъ да чини, тай мора и на неки известни мести застати, и да види колико є прешао, и да се мало одмори, да съ одморномъ снагомъ далѣ наставити и довршити може. Што су деца слабля, то мораю и ови одсеци краћи, маньи бити. Они су на то, да деца оно што су дотле сватила већма увате и скончаю. Тимъ се не само све до-

тле свршено већма упамти, него и прегледомъ тога, шта су деца свршила обрадую се и већу волю добию, да и остало доврше.

16. Кадъ є тимъ начиномъ стварь доконцана, онда се има іошъ єдаредъ цела у свези али само у найглавнимъ точкама повторити. То є увекъ найглавния штација зато є и найважния, и штогодъ є о важности они мањи напоменуто, то важи и о овой іошъ много више. А колико съ тимъ радомъ и воля и снага у деци и учителю нарасте, єдва се веровати може.

17. Неки учитељи имаю обичай на задато питанѣ сами половину одговорити, да деца остало допуне. То є найбудаластии посао кои се замислити може; то само невештаци чине, кои и незнаю да є у овомъ поступку главно то децу на размишлянѣ наводити, већъ држе да є довољно, да што то говоре. У оваким школама науче се деца, све на учитаља изчекивати и осланяти се, и место да сама мисле, они погађаю, па на што изађе. У тима ѣешъ школама найлуђи одговора чути. Одъ ученя деце нема ту ни трага. Кадъ у такову школу странъ ко уђе и децу шта запита, а незна како нхъ є учитељ одговарати научио, сва деца запну, и ни єдно ни мањи. Ту ѣешъ одъ єдаредъ видити, да ништа незнаю. И ту є то найгоре, што се у деци она снага деланя собомъ сасвимъ забатали.

Исто є тако и онай обичай невалио прве гласове од речи деци казати, да остало сама допуне. Са тимъ будаластимъ начиномъ ништа се друго неучини него само то, да деца без икаквогъ размишляня као блесаста на учителѣва уста гледаю и за њимъ зяю. Само крайнѣ невежество учителя, кои о задаћи овога ученя начина башъ ни мрве понятия немаю, кадро є било тай нагађаюћи поступакъ изумети, и само га то у животу и одржава.

Библичне приповѢдке

у библичнимъ рѣчма.

---

51 Елеазаръ, и седамъ макавейскихъ мученика.

(I. Макав; 1, и II. Макав: 6, 7, и 9.)

Великій Александаръ македонскій сынъ Филиповъ побіе Дарія цара персійскогъ и мидскогъ, и узвисе се и владаше надъ многимъ земляма и народима, и владаюци даваху му данакъ. И

на смрти сазове свое прве служитеље (министре) и раздѣли имъ царство. И царова Александаръ 12 година, па умре. И служитељи његови владаху свакій на своме мѣсту, и после смрти његове, метну они круне на свое главе, и сынови њихови после њи. (У Египту владаше Птоломей, подъ коега врховномъ властію стаяху Іудеи. Сынъ његовъ Птоломей Филаделфъ позове изъ Іерусалима у Александрію 72 толковника, преведу свето писмо на грчкій єзыкъ).

И у те дане њеки безакони сынови изъ Израиля отиду Антіоху Епифану цару сирійскомъ, и овай имъ даде власть да чине уредбе поганичке. И они сазидаю себи у Іерусалиму училиште по законима странимъ, и одступе одъ светогъ Божієгъ завѣта. Антіохъ побіе Египтяне, и враћаюћи се доће съ многимъ народомъ у Іерусалимъ, и однесе са собомъ изъ цркве Божіе злато и драгоцѣне ствари, и учини велико убиство, и после две године даде запалити Іерусалимъ. Тада баше великій плачъ у Израилю, празници се претворише у дане жалости, и туђинци се настанише у Іерусалиму. — Антіохъ напише свему своме царству, да сви народи оставе свое законе, па да буду єдно. И млоги изъ Израиля оставе тада законъ Божій, и чинише зло на земьи. И кодъ кога се годъ нашла књига завѣта господня, и кои се држаше закона господня, тога су по царевой заповѣсти заклали. И млоги одъ людій Израилѣви нехтѣдоше преступити закона господњегъ, и изабраше пре смрть, него да се оскрнаве недозволѣнымъ єлима.

У то време Елеазаръ єданъ одъ првихъ књижевника', бѣше мужъ старъ и лѣпъ. Њему отворе уста, да га натераю єсти свињско месо, ал' онъ нехтѣде одступити одъ закона. И они, што бѣху наређени да люде натерую єсти свињско месо, стари познаници Єлеазарови изъ другарске љубави узму га на само и рекну да ће му они донети меса, кое є њему слободно єсти, па нека се претвара, каода еде по заповѣсти царевой од његових жртвій. Єлеазар помисли на важност старости, на добро воспитаніе, кое є њему у дѣтињству дано, а особито на законъ Божій, па одговори: Ніе возрасту нашемъ прилично лицемѣрство, да се многи одъ младыхъ людій, мислећи да є деведесетолѣтный Елеазаръ къ иноплеменицима прешао, преваре, и да тако я у старости учинимъ грѣхъ. Ако би се я овыхъ мука' садашњихъ и избавіо, ал' одъ руке свемогућега ни живъ ни мртавъ избѣћи немогу. Зато мужествено сада разстаћу се са животомъ, и показаћу се достоянъ старости, а младима оставићу

добаръ примѣръ, да усрдно и юначки умиру за частне и свете законе!“ И ово изговоривши пође на муку. А кадъ се већъ скончати хтѣде одъ удараца', а онъ рекне: „Господу Богу є познато, да самъ се я могао од смрти избавити, на инак тешке муке тршимъ на тѣлу, али страха ради Божіега душомъ сладко све то подносимъ!“ И тако се овай старацъ скончa, не само младићима, него и свакоме одъ народа свога оставивши свою смрть за образацъ валяности и за спомен добродѣтели.

А догоди се у то време да седамъ браћа' и мати њихова (име јой є было Соломонія), буду ухваћени, и нуђени да еду свињско месо противу правила закона. И мучише их и бише волуйским жилама. И првый између њи рекне цару: „Мы смо готови пре умрети, него преступити законе Отца'!“ На то се царъ разерди и заповѣди угріяти котлове и казане, на оном првомъ, найпре да одсѣку езыкъ, руке иноге, и кожу му огуле. А браћа и мати морадоше то гледати. И тако осакаћенъ, на заповѣсть цареву, преданъ буде првый братъ огню. Кад првый умре, поведу другога на муку, и мучаху га као и првога. И кадъ бы у последњемъ издисаше, а онъ рекне цару: „Ты бездѣлниче губишъ насъ изъ свога живота, али ће цар цѣлога свѣта, насъ, кои умиремо за његове законе ускрснути у ускрснуће вѣчнога живота!“ И трећій кадъ заишту одъ њега езыкъ, а онъ смѣло пружи и руке па рекне: одъ неба самъ езыкъ и руке дебіо, и ради Божіихъ закона' презирем ове удове моє, и ухвамъ се да ћу их опетъ одъ Бога добити!“ И кадъ се овай скончa, тада и четвртога мучаху мучитељи исто тако, а онъ рекне: „Оними, кои људи убиваю добро є ухвати се у Бога, кои ће их опет ускрснути; алъ теби мучителю ускрснуће неће бити на животъ!“ — После тога мучише и петога, а онъ погледавъ на мучитеља рекне: Ты имашъ власть међу људма, и чинишъ што хоћешъ; алъ немисли да є родъ нашъ одъ Бога остављенъ. Само чекай, видићешъ ты велику снагу његову, како ће онъ тебе и твоє потомство казнити!“ — И шести кадъ стаде умирати рекне: Не варай се узалуд, мучитељу! ер мы ово страдамо себе ради, што смо грѣшили Богу нашемъ; алъ ты немисли да си праведанъ, ер си почео противъ Бога борити се.

Дивна и спомена достойна мати гледаше у єданъ данъ муку своихъ седамъ сынова' и трпљаше благодушно ухваћени се на Господа. И свакога одъ њи отчинскимъ гласомъ световаше говорећи: Я самъ васъ сынови мои родила, алъ вамъ духъ и

животъ писамъ дала. Но творацъ свѣта, кои є створіо родъ човѣчій, вама ће духъ и животъ опетъ є' милошћу дати; єръ вы сада сами себе презирете, зарадъ нѣговыхъ закона'!"

Антіохъ узме преда се наймлађега сына и стане му обећавати богатство и срећу, само да остави законъ. Кадъ онъ нехтѣде, а царъ дозове матерь, и опомене є, да светує сына свога да сачува свой животъ. А Мати подсмѣваюћи се мучитељу, рекне сыну своме: Сыне, смилуй се на мене, коя самъ те у утроби носила, коя самъ те три године млѣкомъ доила, и є' тешкомъ мукомъ одранила, и небой се убице овога, но буди достоянъ твое браће, и прими смртъ, да те я заєдно съ твоіомъ браћомъ, одъ Бога опетъ добіемъ!" А младићъ рекне мучитељима: „На кога вы чекате. Я неслушамъ цареве заповѣсти, но слушамъ заповѣсти закона, а ты безаконичe и найскрнавіи човѣче (Антіоше), негорди се дижући руку на слугe Божіе; єръ нећешъ избѣћи суда сведжителя и свомогућега Бога!" Тада се царъ разерди, и даде га іошћъ већимъ мукама мучити! И после свію сынова' сконча се и Мати.*

А безаконый Антіохъ после нѣкогъ времена врати се съ безчестіемъ назъ Персіе, и Богъ га казни болешћу, коју нитко немогаше налѣчити. Црви му кишше изъ тѣла, и одъ смрада и гноя нѣговогъ, іошћъ докъ є живъ было, гнушаху се войници нѣгови.

И тако, онога, кои є мало пре мыслію, да допире до звѣзда' небесныхъ, нитко немогаше сносити, због смрада, и он се сконча у планини бѣдномъ смрћу.

---

52. Іуда Макавеи.

(I Макав. 2. и 8)

У време цара Антіоха живіо є у граду Модину у Іудеи свештеникъ Мататія, кои имађаше 5 сынова. И дођу люди послани одъ цара на реку Мататія: Ты си старѣшина у овомъ граду, и имашъ сынове и браћу. Сада дакле приступи ты првый, и учини што Царъ заповѣда, па ћешъ быти другъ царевъ, и

* Споменъ овыхъ светыхъ мученика и матере ньихове Соломоніе и учителя ньиховогъ Елеазара, држи Св. православна Црква 1-ог Августа, и назива ихъ Макавейскимъ мученицима, зато што се ньихово житіе у макавейскимъ књигама описано налази.

ты и сынови твои прославићете се у сребру и злату и у многимъ даровима!“ Мататія одговори: „Ако и сви народи у царству слушаю цара, я и мои сынови повинуемо се закону нашихъ отаца. Ние нама нуждно да оставлямо законъ и заповѣсти, а Боже ты намъ буди милостивъ!“ И побѣгне Мататія и сынови нѣгови у планину, и многи, кои тражаху суда и правде отиду за ньима у пустиню. И сви кои любляху законъ доћу к ньима. И побію люде безаконе, и уздрже законъ.

Кадъ се приближе дани Мататіи да умре, рекне он своимъ сыновима: „Чеда моя ревнуйте закону, и подайте животъ вашъ за завѣтъ отаца нашихъ. Сетите се дѣла отаца нашихъ, коя они учинише у своме добу, па ћете задобити велику славу и вѣчно име. Авраамъ се у искушенію показао вѣранъ, и то му се урачуна у правду: Іосифъ у своіой нужди сахраніо е заповѣдъ Божію, па постаде Господинъ надъ Египтомъ; Финеесъ праотацъ нашъ (сынъ Ароновъ) када ревноваше ревношћу, задобы завѣтъ вѣчитога свештенства; Илія ревноваше за законъ, и узетъ бы на небо; Ананія, Асарія и Мисаилъ вѣруюћи спасоше се одъ пламена; Данілъ вбогъ невиности свое избави се изъ уста лавовскихъ: И тако помишляйте одъ колѣна на колѣно, и видићете да они кои се у Бога ухваю, никада неће изнемоћи. И зато сынови мои небойте се и крѣпко стойте у закону, еръ у нѣму ћете се прославити. Доведите себи све кои се држе закона, и осветите муке народа вашегъ!“ И благослови ихъ и умре, и плакаше за ньимъ савъ Израиль.

Іуда прозваный Макавей устане у мѣсто нѣга, и помагаху му сва браћа, и сви, кои се придружише отцу нѣговомъ, и онъ гоняше безаконике, и распространи славу народа свога. — Војвода Сирскій нападне на Израиля с' великомъ силомъ. И изиће му Іуда на сусретъ с' маленомъ четомъ. И кадъ виде Израильтяни войску непріятельску, а они се уплаше и рекну Іуди: „Насъ е мало а малаксали смо одъ поста, како ћемо се моћи борити са овомъ силномъ множиномъ!“ Іуда одговори: „Лакше е побѣдити многе снагомъ малом. Ніе у множини войника побѣда у рату, само кадъ е снага одъ неба. Ови долазе противъ насъ съ невалялномъ намѣромъ да намъ поотимаю жене и дѣцу и да насъ плячкаю. А мы се боримо за животъ нашъ и за наше законе. И зато ће ихъ самъ Господъ сакрушити предъ лицемъ нашимъ, а вы ихъ се небойте!“ И кадъ престане ово говорити, а онъ изненада нападне на Сиряне, и они се разбѣгну.

И кадъ чуе то Антіохъ, а онъ се разсрди, и сакупи сву снагу царства свога, па пређе преко ријеке Ефрата. — Израильтяни тада говораху еданъ другоме: „Устанимо да се сачувамо одъ истребленя, и боримо се за народъ и за светиню!“ — И оставе Іерусалимъ па оду у Масифу. И постише тай данъ, и распростреше књиге закона Божіега, и донесоше ризе свештенске (првосвештеничке) и подигоше Назирее,* и помолише се Богу и рекоше: „Ето поганици устадоше противъ насъ, да насъ раскидаю: ты знашъ, Господе ш а они противъ насъ смишляю. Како ћемо мы противетати предъ лицемъ њиховымъ, ако намъ ты непомогнешъ!“

И после тога Іуда постави войводе, тисућнике, сатнике, педесетнике и десетчаре И рекоше нека сви иду кући кои зидаю куће, кои се скоро ожените, кои засадише виноградъ и кои су боязльви. И Іуда рекне: „Опашите се и будите юнаци, и будите готови сутра ударити на ове поганике, кои се сакупише противъ насъ да разтрзаю насъ и светиню нашу; ер болѣ намъ е умрети у рату, него да гледамо очима зло нашихъ люди, и наше светинѣ!“ И побише непріятелѣ и узеше у плѣнъ сребро, злато и богатство. — И Іуда после тога рекне: „Ево су сатрвени наши непріятельи, хайдемо дакле садъ да очистимо светиню и да ю обновимо!“ И изабере свештенике непорочне любителѣ закона Божіега, кои очисте светиню (храмъ Іерусалимскій) и осветe ю. И у то време сазидаю Израильтани около Сіона велике стѣне и куле.

И царъ Антіохъ сакупи свое другове и велику войску, и изъ другихъ царства и са острова' морскихъ доћу к' њему наймлѣне войске, и пође на Іудею, са 120,000 пѣшака', 20,000 коњаника, и имаћаше 32 слона обучена за ратованѣ, узъ свакога слона бѣше по 1000 людій у оклопи и шлемови, и по 500 коњаника', а на слоновима бѣху дрвене куле и у њима на свакоме слону по 32 юнака, и по еданъ Индіянацъ (црнацъ, Арапинъ), кои ихъ управляше. — Кадъ виде юдеи, да царъ има тако велику силу, а они уступе натрагъ, и пусте непріятеля у землю.

И Іуда чуе за име Римляна' да су велики юнаци, и да радо имаю све оне, кои се њима придруже. Како су они сва царства, коя имъ се противише, истребили и покорили, а с' друговима своима и с' онима кои се примире, чуваю дружбу. Коме хоће ономе помажу, когъ хоће мећу са цара надъ дру-

* Назиреи или Назореи были су Богу посвећени младићи.

гимъ народима, а кога хоће онога мѣняю, и яко су се осилили, па при свемъ томъ ни еданъ одъ ньихъ не меће на главу круну царску, нити се облачи у багреницу (царскій црвеный огртачь). И имаю великій савѣтъ гдѣ 320 савѣтника свакій данъ вѣћаю о благу народа, и управу повѣраваю едномъ човѣку на годину дана, па га сви слушаю, и нема кодъ ньихъ зависти ни распре И изабере Іуда два посланика, па ихъ пошлѣ у Римъ, да саставе дружбу, и да уреку помоћъ. И посланици отиду у Римъ, а то е врло великій путъ быо, и уђу у савѣтну палату (у вѣћницу) и рекну: „Іуда Макавеј и браћа нѣгова, и обштина Іудейска послаше насъ къ вама, да саставимо съ вама дружбу и миръ, и да насъ упишете за своје сурагнике и другове!“ И то бѣше повольно предъ римскимъ савѣтомъ, и савезъ овай запишу Римляни за споменъ на плочама одъ туча.

И кадъ у едной битки погибе Іуда, плакаше за ньимъ савъ Израиль, и сѣтоваху сви и говораху: „О како паде юнакъ, кои е избавіо Израиля!“

После Іуде управляша надъ Іудеима найпре братъ му Іонатанъ, па онда другій братъ Симонъ, кои бѣше и Архиереј, и войникъ и войсковоћа Іудейскій, и онъ држаше се правде, помагаше сиромахе, а гоняше безаконике.

На четрдестъ година пре роћеня Христовога престане влада Макавејскога племена, и Римляни освое Палестину, и продаду владу надъ Іудеомъ едноме Идомейцу.* Овога сынъ Иродъ великій зваше се царъ Іудейскій, али управо бѣше вазалъ римскій. После Иродове смрти бы поделѣна юдейска земля међу нѣгова три сына. Архелај добые Юдею и Самарію, али после 6 година буде сбаченъ, и држава му подпадне подъ римскогъ наместника. Иродъ Антипа (кои е дао главу Іоана крсти теля усѣкнути) добые Галилею и Пирею, а Филипъ постане егар товластникъ на сѣверной страни землѣ Іорданске.

Коровъ и баштованъ.

(Ѣдна басна.)

О да славна ми цвећа — рекне коров — ружа нема плода, лала нема мириса, босилякъ никаква изгледа, а кринъ готово никакве бое.

А вси л' ти гледао, шта имаю? упита баштованъ.

Свак; лала има — струк, крин има лишћа, а ружа има бодлѣ.

* Идумейци или Едомски сынови су потомци Исавови, кои становаху южно одъ Іерусалима у Идумеи.

Опадалицо! — викне лютитъ баштованъ, пакъ га згрѣби изчупа и наполѣ изъ баште избаци.

Мува.

(Свршетакъ.)

Мува є єдна од найбезобразнии животиньица, неможе є се човекъ доста набранити; налеће на свако єло особито на сладкише и неможе човекъ єла одъ ньи довольно насакривати, свудъ нађу и увуку се, пакъ укаляю. Незнашъ кадъ є несносния; ако седнешъ єсти, одма се све ту стеку, пакъ она одудъ она одунудъ налеће, и у єла и пиħа пада и дави се; ако узмешъ читати илъ писати, а она по кньизи и писму брля; кадъ би у зору найслађе спавао, оне надигну зукомъ вику, да морашъ найслађи санъ прекинути; ако легнешъ обданъ да се одморишъ, а оне милеħи по руку и иогу, по лицу носу и устма голицаю, да неможешъ подносити, особито іошъ кадъ си зноянъ; кадкадъ по коя подъ кошулю заће, пакъ милеħи туда презне човека, ако се одма несети шта є; има гдекоя тако безобразна и іогуница, да што є више терашъ, то све више налеће башъ као у пркосъ неки, и доведе човека башъ до срдиħ. Найнесносния є болеснику.

Са тога силногъ досаħивања люди су свакоякa средства смислили, да є теraю, туку, трую и тамане. Неки отвараю прозоре и врата, пакъ ихъ марамомъ наполѣ извияю, особито кадъ є ветаръ, а онда одма собе затворе и мракъ начине, у комъ се мува нерадо бави; али докъ се врата отворе, и оне су одма опетъ ту, особито ако єстивни ствари по соби има. Єдни ихъ туку тучкомъ илъ пацучомъ, и тако ихъ се даде гомила утаманити, само што се тимъ сви дуварови укаляю, и многа стваръ разбие илъ подере. Неки праве леħакъ и намажу на пруће, на коє се муве залепе и лепршаюħи гадно муче докъ неманькаю; само є опетъ то врло грдно гледати. Найболѣ є ватати ихъ у чаше с' ракиом добро поклопљено дашчицомъ илъ коромъ леба на среди пробушено толико колико може мува уħи, ал из нутра медом помазано, кои ихъ унутра умами а дува одъ ракие опие и свали. На више такови по соби намештени чаша гомила ихъ се сваки дан удави. Єдни их трую различитимъ стварма: млекомъ помешанимъ с' биберомъ, или мувоморскимъ папиромъ у апотекама купованимъ, коєгъ у таньириħе водомъ ошкропљено и мало ошећерисано понамештаю; іошъ больи є отров одъ квасие (изъ апотеке) кувано иверѣ у таньириħе изложено, а има іошъ и други силовити отрова, само што то ние саветно, єр отров

лако и на друге пређе, а што е найважние, од отрова умируће муве тако грдно све ствари по соби окаляю, да е болѣ и трпити их, ил ма коим другим начином таманити, него тровати.

Изумлѣнѣ кньигопечатнѣ.

(Црта изъ Историе.)

Кньигопечатня е зацело една одъ найважнии вештина, што су е људи изумети могли. Њомъ се отворила капия, на кою се све науке а с њима све изображенѣ брзо по целом свету разпростpло. Одъ тада почеше све найлепше и найсветие мисли, што ихъ найумнии људи имаше у савъ народъ улазити.

Пре овогъ изумлѣня ние ни една едине штампане кньиге на свету било, него ко е кньигу кою имати хтео, морао е сам себи преписати, или преписати дати, кое су калуђери чинили. Такови рукомъ преписивани кньига може се iошъ и данасъ по манастирскимъ библиотекама по коя видети, и има гдекоя тако лепа, да се човек дивити мора и оной лепоти и чистоћи писма и оной великой стрпельивости; велика початна писма умели су за чудо лепо навезти и пзшарати; гдекои су их златом вевли, а гдекои у њи лепе мале иконице уписали. На таково преписиванѣ требало е силно времена и великогъ труда, пакъ зато су и биле кньиге страота скупе. Една лепше преписана библия без шара коштовала е по 3 до 4 стотине форинти сребра; еданъ обично не Богъ зна како лепо преписанъ псалтиръ по 80 до 100 фор. ср. При томе морамо знати, да е то у оно доба страота велики новацъ био; онда е една обична надница само неколико крайцара износила, кое едну библию имати хтео, морао е по 12 до 15 год. дана непрестано радити, и све новце заштедити, да е купити може; а данасъ се може едном обичномъ надницомъ по 1 до 1 $\frac{1}{2}$ фор. ср. заслужити, а библия за 2 ил 3 фр. купити, данасъ е дакле може и найпростии радинъ за два дана заслужити. Велики Цар Константинъ (год. 325 после Хр:) дао е едаредъ 20 библия о свом трошку преписати и християнскимъ ихъ обштинама поклонити, и то е у она доба прави царски поклонъ био, не само вредношћу те свете кньиге, него и скупоћомъ преписа. У пређашня времена а то е све до пре 400 год. траяло могли су дакле само цареви и найбогатии люди кньига имати и читати, а сиромаси люди нису ихъ никако добити могли, да се изъ њи чему уче. Онда нису ни учитељи ни ђаци ни едне едине кньижице, тога

својъ найглавниег алата имати могли, нити е ико на ту скупоћу књига на њи и помишляти смео, зато су и стаяле науке онако удо и жалостно.

Пре књигопечатнѣ изумеу люди резати на дрвету калупе за штампанѣ иконица, и изумеу црнило, да калупе те намажу, па на њи папиръ ил пергамент пригнѣче, где онай изрезанъ ликъ на папиру остане. С' почетка су били и калупи и скинуте иконе врло грубе, едва се разазнавало, какавъ е ликъ, пакъ су приморани били подъ ликове и име изрезати, да се зна, шта икона представля. Мало по мало ишло е све лепше, ясние и чистие, и онда су почели у те подписе не само по едине речи, него читаве стихове из св. Писма резати и тако год. 1420 доћу на ту мисао, да место иконе читаву плочу дрвета стиховима св. Писма изрежу, и то на папиръ скину, и поће врло добро. Тако се започела књигопечатня: само, ко е хтео читаву књигу печатати, морао е толико плоча дрвени имати, колико књига страна има, и морао е на свакой плочи писмо по писмо онако редом како у књизи стое, и то на леву руку изревано имати, пакъ онда ихъ са црниломъ намазати, и папир на њи притиснути. Тай е посо ишао страота споро. Резаиѣ е коштало силногъ труда и силногъ новца, а посо сила груб излазио, окром што се мекано дрво сваки час кварило. Али са тако изрезаним даскама могло се брзо више стотина књига наштампати, те тим постану књиге ефтиние. Тако е наштампао неки Лоренц Костер у Харлему у Холяндии више различити књига, пак отуд доказую Холандезци, да е књигопечатня кодъ њи измишлѣна.

Онда доће Іованъ Гутенбергъ (роћенъ 1397 у Майнцу у Немачкой) на ту мисао, небили се могло штампанѣ књига и другчие удесити, и пронаће, да нереже писмена сва уедно на едну плочу, него свако башка; и узме буквове штапиће, (отуда име буквице, и букваръ, немачки бухштабен) све едне величине, нареже на сваком томъ комадићу озго на глави по едно писмо, пакъ дрвца та писмо по писмо почне у целе речи слагати, као што се и данас слаже, и њи уедно везивати, и црнилом намазати пакъ тако штампати. Отуда се види, да е ово прави изумелац те толико по науку и изображенѣ света важне вештине. Овимъ књигопечатнѣ начином то е Гутенберг добио, да е после одпечатане сваке стране у књизи мого одма сва та дрвца развезати и разложити, пакъ одма ихъ опетъ у нове речи слагати и с' њима сасвим други слогъ штампати, и тим књиге іошъ далеко већма поефтиниште.

Гутенбергъ човекъ сирома намеривши ту лепу и преполезну радню свою у већемъ радити започети, а неимавши довољно капитала, врати се год. 1445 изъ Штрасбурга, где е ту свою радню започео у свое рођено место у Мајнц, и с дружи се са некимъ богатимъ кујунциомъ Іованомъ Фустомъ, или Фаустомъ, и предузеће то пође са свимъ лепо за рукомъ. Али наскоро за тимъ себични Фаустъ посваћа се и разиђе с Гутенбергомъ и узме некогъ вештог ливца Петра Шефера, кои е већ пре тог кодъ њега радио у посо. Тай Шефер предложи на место оногъ мучногъ резања писмена на дрвету, да их од метала лие, и узуме смесу одъ олова и калая за слоболивню: исти тай узуме одъ чађа и зейтина болѣ и постояние црнило, и тимъ Гутенбергово измишлѣнѣ іошъ болѣ изъеде и дотера.

Прво веће дело, кое е изъ Гутенбергове књигопечатнѣ изашло било е латинска библия у три књиге издана и године 1456 довршена. Єдан псалтир, кои се и данасъ у библиотеци у Штутгарду чува изашао е 1457. и тай е врло лепо штампанъ. После е Фауст са своимъ библиями по свету путовао и њи по 90 до 100 фр. продавао, и савъ се светъ дивио той ефтиноћи; ал Фратри кои преписиванѣмъ библия силне новце заслуживаше, врло яко на то огорчени незнаюћи шта ће одъ такости радити заћу по народу и стану казивати, да е Фауст са нечастивим у договору и свези, и да су она црвена писмена што ихъ у његовимъ књигама има људскомъ крвлю штампана. Али узалудъ говораше. Штампарија се поче брзо разпростирати и люди Богу благодарише, да могоше књиге, кое ихъ слову божиемъ учаше и у своимъ сиромашнимъ колебама єдну по єдну набављати и читати.

Вештина ова штампарска, коя е тако важна по изображенѣ људско постала, дотерована е после све лепше и лепше, и данасъ има штоампарски машина, кое водена пара тера исто као и оно параплаве и паровозе, кое за єданъ сат 4000 табака, у Енглеской има ихъ, што 12,000 табака за єданъ сат наштампаю, и отуда су изашле књиге данасъ тако ефтине, да се н. пр. цео нов завет на лепом просто српском преводу, трошком енглескогъ библискогъ друштва у Лайпцигу врло лепо штампанъ и врло лепо везан за 36 крайцара добити може, кое пре 400 год. на 200 ф. ср. коштовало, и за кое се морало онда по 6, и. 7 год. дана надницомъ радити, и све чувати, да се толико новца скуца, а данасъ нетреба ни толико сати рада, пакъ да га сваки купити може.

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Новом Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 28. У Новоме Саду, 10. Октобра 1862. **Год. V.**

Наредба.

кр. угар. мѣстозаступногъ савѣта одъ 18. септ. по ст. брой 56,129. коіомъ се испитъ за приманѣ у србско учителиште прописуе.

Увевши у призрѣніе ту околность, што поједини слушатељи србскога учителиштa, при свемъ томъ што су за приманѣ прописане гимназіялне или реалне разреде свршили, ипак изъ појединихъ учебнихъ предмета, наиме: изъ науке вѣре, из србскогъ и славенскогъ читаня, изъ црквеногъ поія итд. нису могли успѣвати съ тога, што нису изъ њихъ довољно приправљени били, — закључио е овай кр. угар. мѣстозаступни савѣтъ, да сваки кандидатъ звања учителъскогъ пре ступаня своегъ у србско учителиште, осимъ што ће изъ прописанихъ разреда свѣдочбе показати, іоштъ и предиспитъ изъ науке христіянске, изъ србскогъ и стзрославенскогъ читаня, изъ правописа, изъ црквеногъ поія, и изъ рачуна са 4 прва вида пословања у цѣлимъ и разбиенимъ броевима, предъ наставничким сасловѣмъ положити има, и само ће онай, кои овай испит съ добримъ успѣхомъ положио буде, у учителиште примљен бити моћи. —

Црква као воспиталиште.

(Едно питанѣ за учителѣ.)

Христіянска црквe „назидана на темелю апостола и пророка, где е каменъ од угла самъ Христосъ Спаситељ“ (посл. Ефесц. 2. 30) она е Богомъ самимъ наређено воспиталиште за све оне, кои њойзи спадаю. Она е задруга људи, кои ту више нису туђини, ни дошљаци, него кои живе са светима, и кои су домаћи Богу, сви везани као едно тело и една душа, у едной вери, и едномъ крштеню, подъ еднимъ Господомъ Спа-

сителѣмъ; на коемъ темелю сва грађевина саставлѣна расте за цркву свету у Господу.“

Овимъ речма каже апостолъ изрично, да ова црква расте, не само ширећи се съ поля, него и снажећи се унутри, воспитаванѣмъ свию свои. Средства, коима то чини, слѣдећа су:

Прво средство, коимъ е црква воспиталиште за све свое, то е слово Божие. У нѣму казуе она вечиту истину, казуе е у наукама и опоменима, у претняма и обећањма, казуе у любавнимъ речма и строгомъ озбилю. У онима пуно науке примерима, онима светимъ песмама и онимъ мудримъ изреченяма казуе о милости божиой и о нѣговимъ светимъ наредбама. То слово, што е „као ватра, и као маљ стене рушећи“ (Єрем. 23, 29.) казуе црква свакомъ приликомъ свима, кои годъ е слушаю и слова примаю; казуе сваке неделѣ, кадъ насъ одъ посла одмараюће се самъ онай миръ већъ позива да се умом мирни и сабрани къ њойзи приберемо; казуе свакогъ праздника, кадъ успомену велики Спасителѣви дела или успомену нѣгови угодника славимо; казуе кадгод се на наше грехе обазремо, и молитвомъ и каянѣмъ опроштеня тражимо; казуе кадгодъ се наши мртви сетимо, кое е Богъ у вечити обитељ одазвао; и ко би све оне небройне случаеве брояо, у коима нам она то свето слово казуе. Тимъ словом прима црква све млађе християне у свою задругу, тимъ словомъ благосиля она женидбу, њимъ теши болне и умируће, и њимъ благосиля мртве и њиову успомену.

А да намъ га што дублѣ у срце удуби узима различита средства у помоћь. Здания, у коима намъ то слово казуе назида найвелелепние и украси ихъ пуно са иконама представляюћи найважния дела изъ живота Христа Спасителя, и ликове нѣгови угодника, и стара се, да месту томъ све знаке онога светогъ определеня даде. Свечанимъ гласомъ звона сазива све свое на Богомолю и слушанѣ те свете речи. Онима светимъ песмама подиже њиова срца и душе Богу. Са молитвама и песмама и говоромъ стара се, да оно свето слово Божие већма обясни, да га наша душа болѣ прими и болѣ запамти.

Изъ свега се тога види нѣзина тежня и едина намера све свое воспитати, њи къ Спасителю привести.

Друго средство, коимъ християнска црква све свое воспитава, то су свете тайне, дате іой одъ онога, кои е ню основао. А међу тима тайнама найглавние су: свето крштенѣ и света причестъ, о коима Господъ говори: „идите дакле, и на-

учите све народе крстећи их: ва име оца, и сина, и светога духа“ Мат. 28, 29, „и кои узверује и покрти се, спашће се; а ко неузверује, осудиће се“ Марк. 16, 16. А о тайни свете причести говори Господъ хлебъ благословлѣн ломлѣћи и ученицима га даваюћи: „узмите и едите, ово е тело мое“ и чашу даваюћи: „пите изъ нѣ сви, еръ е ово крвь моя новога завета, коя ће се пролити за многе, ради одпуштеня греха.“ Мат. 26, 26 итд. „Я самъ хлебъ живи, кои сиће съ неба; и кои еде одъ овогъ хлеба живиће навекъ; и хлебъ кои ћу я дати тело е мое, кое ћу дати за животъ света. Кои еде мое тело, и пие мою крвь има животъ вечни и я ћу га васкреснути у последњи данъ“ Іоанъ 6, 51, 54 итд. Колико ове тайне воспитаваю види се изъ обећаня, да ће они кои узверую и ьи приме, бити спашени, опроштени одъ греха, искуплѣни од смрти, имати животъ вечни у царству божиемъ, у кое ће га самъ Христосъ Спаситељ увести, да онде навеки живи.

Треће средство, коимъ християнска црква све свое воспитава, то е она **любавь** на кою она све свое учи, по речима Спасителя: „Да любите еданъ другогъ, као што вас я любим. По томе ће сви познати, да сте мои ученици, ако узимате любавь међу собомъ. Іов. 13, 34 и 36. и по делу Спасителѣвом кои оправ ноге своим ученицима рече: Знате ли, шта я учини вама? Кадъ я опра вама ноге, я Господъ и учитель, то сте и ви дужни еданъ другоме прати ноге; еръ я вамъ дадо угледъ, да и ви тако чините, као што я вама. Іоан. 13, 12, 14 и 15. А прилику на ова дела любави имамо свудъ кудгодъ се обазремо: пакъ когодъ е радъ на той воспитаюћой снази нѣной саучесникъ бити, валя и та дела да чини и ове науке да распростире. Шта га ихъ силно люди има, кои светогъ писма никадъ у своимъ рукама имали нису, шта га силно, кои га нису ни видли, ни чули. Валя настояти да га сви науче, да га сви имаю, и они, што нису за нѣга ни знали, да га заволеу. Има небройно нехристияна, коима валя св. Еванђелие читати и давати. Има наши, кои међу нехристиянима живећи нитъ свои цркви и школа, ни учителя и свештеника немаю, пакъ никоегъ средства за свое душевно сазиданѣ и укрепљенѣ: њима валя они, што та средства имаю, да помогну, да се они и њихова деца тима светимъ дарима користе. Али и међу нами, кои сва ова средства у изобилю имамо, има многи, кои слова Божиегъ врло слабо познаю, кои су своіомъ у Бога веромъ врло ладни, кои непазе недељ ни праздника, ни цркве ни Богослуженя, ни

тайни ни дарова, кои непазе болника ни сиротинѣ итд. колико дакле силно прилике у сред обштине свое браћи сйоіой „ноге прати“ и њима служећи Господу самомъ љубавно служити.

Ко годъ у овомъ смислу шта чини, тай е саученик оне воспитаюће снаге, што е црква на ту свету цель има. У овой служби даванѣ неосиромашава већъ обогаћава, понижаванѣ не направи никога малена, већъ велика, одрицанѣ себе никога слаба већъ яка. Ко овако чини, тай се све тврђа осећа у свези и задруги са своимъ Спасителѣмъ, ѳръ чини оно, што е онъ ученицима своимъ чинити заповедно, и на коима ће се извршити оно велико обећанѣ Спасителѣво: „што учинисте едноме одъ ове мое найманѣ браће мени учинисте.“ Мат. 25, 40.

Одрањиванѣ деце,

да снажни и дуговечни люди буду.

(Ѳдно питанѣ за родителѣ и учителѣ.)

(Продуженѣ.)

Кадъ детету зуби избияти поћу знакъ е, да е за снажнию рану дорастло, него што е материно млеко, и онда га ваља одъ сисе одбити, а не више ономъ водњикомъ слабити.

При избияню зуба многа деца пате найвише одъ ватре; тада ихъ ваља мало ладовние држати, на чистъ ваздух више негъ обично износити, ничимъ другимъ ванъ млека неранити, на столицу пазити, зубе му илъ десни често прстомъ полако трти; тада се мора и доя еломъ и пићемъ чувати, да неби дете своимъ млекомъ успаљивала.

Одбияюћи дете одъ сисе непресеци на ѳдаредъ; нагломъ променомъ ране сила деце пропадне; него ради изъ тия и из даљегъ, свако 4 илъ 5 дана по ѳдаредъ мање на данъ сису, а место тогъ друге ране даваюћи; то е и по тебе и по дете пробитачние. Іошъ пази, неодбияй у онай махъ, кадъ кои зуб излази, ѳръ онда већъ тимъ довољно промене трпи; исто тако ни у време реднѣ кое; неваля ни подъ зиму у онай мах, кад морашъ у топле и затворене собе бегати.

Силно испараванѣ, зноенѣ и прлянѣ детие изискуе често купанѣ, другчие часомъ ѳдине, оспе, чиреви и свакояка зла наићу, окромъ што се и крвь на кожу чисти, те неца-

жњомъ на чистоћу коже друга іошъ и већа зла доћу. Са тога е купанѣ сила важна ствар за одржанѣ здравља детиегъ. Купай дете прве године сваки данъ, друге сваки други, треће сваки трећи и сваке идуће баръ у толико дана єдаредъ, колико е година старо; найзгодние ютромъ и пре надоења. Найболя е вода кишница или речна текућа. Соба у коіой дете купашъ нека е довољно топла и нека нико врата нетвариже ни онуда шеће и ветра прави. Купаюћи ние довољно само обрляти дете, него цело добро измити, найвећма главу, врат, уши, пазуа, препоне и сва она места, где се найвише масти вата и где се найвише оеда. То све валя убрзо да се сврши, да нетрае дуже одъ по четврти сата. Сапунъ е шкодљивъ; найблажи за ону нежну кожу лютъ е и уеда, а ние нужданъ, єръ сваки данъ купанѣмъ опере се зной и масть и безъ нѣга. Крмель са очию некидай, већъ мало са зейтиномъ или масти намажи пакъ ће сићи и самъ. Уста детия изнутра увекъ танком на мали прстъ намотаномъ и у ладну воду умоченомъ крпомъ утри, исто тако очи споля разлади. Тако прана деца не само да никадъ оне гадне теменяче коре, црвени на очи, оспи по усти и по телу недобиваю, него се тимъ и случайно добивене изгубе. Да теменяча кора за здравлѣ служи, само будале верую; натапай е добро чистимъ зейтиномъ и покривай масном крпомъ пакъ за неки данъ сићла е, и неће се више уватити. — Изъ воде изваћено дете недери утирући, већъ само чаршавъ свудъ добро на нѣга натапши и тако воду покупи, особито са они места, где се оеда; али неоставляй у томъ мокромъ, као што многи чине, него брзо у други сувъ и не ладанъ лако замотай и на спаванѣ метни.

Што се топлоте купаће воде тиче, нека е само прво дана оной близу, на кою е дете у материной утроби научено, а после све помало ладния. Ние купанѣ да се дете разпарава, него само да се одъ нечистоће опере, а на то е и млака и полаћа вода добра. Врела е вода сувише шкодљива и убитачна, баш она околѣ, и као што у часу крвь на очи и на сву кожу исто тако и на онай детин већъ по себи сувише врео мозакъ натера; отуда се вода у мозакъ навата и фрасови дете убию. Са те непажнѣ гомила деце сваке године пропадне. Неразпаравай детета, него одъ 5. неделѣ главу и лице, одъ 5. месеца и прса, а одъ друге године цело тело иза опраня у млакой сунѣеромъ изъ ладне воде брзо прећи, разлади, и дете на то уобичаи, тим

ћешъ га одъ киявица, кашлѣва, назеба итд. стврднути и одъ многи зала сачувати.

Санъ є маломъ детету трећи елеменатъ живота. Држи детию колевку или постелю чисто, да га буве итд. неколю. Умокрено одма у суво преви, да га онай смрадь недави, и она лютина неколѣ и оспе му ненатерує. Спаваће аљине детиє ако є можно сваки данъ на сунце износи и ветри. Колевку подалѣ одъ врата и прозора стави, особито одъ вреле пећи уклони, и ладовниє аљине намести, да се дете ни промаіомъ ни врућином неубия. Полажући отави му главу мало повише, заклони одъ мува итд. као и одъ яке светлости, и имай около спаваћег детета мира, нелупай да се непреза и одъ страве фрасове недобива. Неваля дете на сиси, ни на руку успављивати, неваля уз стариє легати, а найгоре є много и нагло особито у дрмулявой колевци люляти и трзати, где му се онай питиясти мозакъ сав разтрести мора, те водомъ у мозгу и фрасовима удавити; зато су оне висеће, у ваздуху не на патосу люляюће се колевке, кадъ само яко ветра неправе, много болѣ. —

Кадгодъ є лепо износи дете наполѣ на онай чистъ слободанъ ваздухъ, и само му очи одъ яке светлости и главу одъ сунца добро заклони. Дете одъ 14 дана валя већъ износити, ако є наполю лепо; а зими текъ после 5 неделя. Зими изнеси само на часакъ, око подне, у топалъ заклонъ, а лети што више можешъ наполю съ њимъ буди, нека се што већма може онога здравогъ ваздуха нагута. Іошъ га лети на згодномъ месту сасвимъ голо остави, нека га онай благъ чистъ ваздухъ свега облиє. Што га више износио и тако оставляо будешъ, све ће здравиє и снажниє бивати, а што га више у затвору држао и узантивао будешъ, то ће све кржавиє бивати, и сваки час поболевати.

За израштай и оснаженѣ детета наредила є сама наравъ радъ. Радомъ руку и ногу дете ихъ оснажи и у свою власть задобиє, окромъ што се тимъ и груди и цело тело развия. Зато є онай обичай руке и ноге детиє фашляма утезати, и од жива детета мртву лутку начинити найлуђи и по паметну матер найсрамотнии. Умотай га дакле само овлаш; невезуй као зликовца; одпусти руке и ноге сасвимъ слободно, нека ихъ на све стране слободно мицати и разбацати може, и съ њима радећи развияти се расти и ячати.

Ненашай дете на руци ти седеће пре негъ што само собомъ седити и главу узправо држати може, нити га силомъ на

ноге дижи, ни у сталацъ и друге томъ подобне справе турай и заглавлюй, да му вртенячу кукове и ноге необогаљишъ; него причекай, докъ се само узправити и на ноге дигнути може. Болѣ пусти, нека изпузе, и мами га на то. Пузенѣ є єданъ одъ найважнии гимнастични радова за ту децу, сила за развиенѣ и оснаженѣ сви удова полезно. По соби пузећу децу чувай одъ ниски прозора, врели пећи, мали клупица и одъ невакяла патоса, где би се осакатити могло.

Дадиля око те деце треба да є млада, весела, итра, да се и сама радо съ дететомъ игра, али да є и вешта и разборита. Стара жена узъ то дете ништа неваля, дете се узъ ню неизигра пакъ и неразвиє и неоснажи него умртви и закржави.

Кадъ є дете на ногама оячало и отело се, онда му валя само довољно игри смишляти. У игри, ономъ найразновидниємъ савияню найвећма се развия, иза те игре найслађе єде и спава, и нову снагу добива, да се іошъ више и веселиє игра и іошъ већма развия и яча. Само га терай, нека се на полю игра; игра у затвору ни полакъ оне вредности по здравлѣ нема, што има игра на полю на слободномъ ваздуху.

Одъ тада непуштай ни часа дете лењо и мртво чамати, ван ако є болестно, него га гурай и дражи на игру и веселѣ, и што више можешъ тай духъ живости и веселя у нѣму одржи, нека му то наравь буде, єръ то іошъ већма оснажи тело нег душу. Никадъ детиєгъ веселя ни игре неуквари, то є рай дечии, никадъ у нѣму зла неучине, вадъ незнанѣмъ и неотице.

Нипошто ни самъ нечини, ни другомъ напуштай, да ти дете чимъ му драго било дражи, ацка или вара и тимъ детету веселя квари. Кою стварь ниси радъ детету дати, уклони да є и невиди и да се недере за њомъ; деранѣ и вриска силно дете душомъ и теломъ уквари.

Страшенѣ малогъ детета, то є убиянѣ оне урођене слободе и срчаности у нѣму, пакъ и по женеко особито по мушко дете не само по нѣгову душу него и тело сила опака и будаласта игра.

Међу дечиимъ играма и сиграчкама има ихъ много незгодни, съ коима се дете осакатити или штету начинити може. Неваляю сиграчке стаклене, земляне, порцуланске, єръ се часомъ разбию и црепићима дете осакате; неваляю ситне ствари, што ихъ дете у уста, уво носъ итд. заглавити може; неваляю дрвене боядисане, єръ су те найєфтиннимъ а то обично отровнимъ бояма намазане. Неваляю игре, где се дете сила напи-

няти мора. Чувай одъ деце све опасне ствари: палидрвца, игле, ножеве, вилюшке, пушке, стакла итд. съ кои сваки данъ сила несрећа бива. Постарай се да детету невину кою игру дадешъ, ако нећешъ да оно злу и неваляду нађе. —

(Свршиће се.)

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

I. Захарія и Елисавета.

(Евангеліє одъ Луке гл. 1, ст. 5—24.)

У време Ирода цара юдейскогъ бѣше нѣкій свештеникъ по имену Захарія, и жена нѣгова Єлисавета. Обоє быяху праведни предъ Богомъ, и неимађаху дѣце. И кадъ онъ служаше предъ Богомъ, яви му се ангелъ Господньій стоећи съ десне стране олтара кадіонога. И кадъ га види Захарія, смути се и страва нападне на нѣга. Ангелъ му рекне: „Небой се Захаріє, єръ є услишана твоя молитва, и жена твоя Єлисавета родиће ти сына, и надѣни му име Іоанъ. И теби ће быти радость и веселѣ, и многи ће се обрадовати нѣговомъ рођеню. Онъ ће быти великій предъ Господемъ, вина и яка пића неће пити, и напуниће се Духа светога, и многе одъ сынова Израилѣвыхъ обратиће Господу Богу ньиховомъ, и ићи ће предъ ньимъ духомъ и снагомъ Иліиномъ, да приправи Господу готовъ народъ!“

И Захарія рекне къ ангелу: „По чему ћу я то познати!“ А ангелъ одговори: „Я самь Гавріилъ, што стоимъ предъ Богомъ, и посланъ самь да ти кажемъ, и да ти благовѣстим ово. И ето ты ћешъ онемити и нећешъ моћи проговорити, докъ се то незбуде, єръ ниси вѣровао моимъ рѣчма, коє ће се збыти у своє врѣме!“

И люди чекаху Захарію, и чуђаху се што се онъ тако дуго у цркви бави. А кадъ онъ изиђе, немогаше говорити, и они опазише, да му се нешто привидило. А онъ имъ само махаше и пребываше нѣмъ.

И кадъ се наврше дани службе нѣгове, отиде онъ своіой кући.

---

2. Благовѣсти.

(Лук. 1, 26—56.)

У шести мѣсецъ (после тога) посланъ бѣше ангелъ Гавріилъ одъ Бога у градъ Галилейскій Назаретъ, къ дѣви обученой човѣку изъ дома Давидовогъ, комъ є име Іосифъ. И име є Дѣви Марія. И дошавши къ њойзи ангелъ, рекне іой: „Радуй се благодатна, Господъ є съ тобомъ, благословена си ты међу женама!“ Она видѣвши га смути се, и помисли, какавъ ће то поздравъ быти?“ Ангелъ іой рекне: „Небой се Марія, єръ ты си нашла милость кодъ Бога. Ты ћешъ родити сына, и надѣни му име Іисусъ. Тай ће великій быти, и сынъ Вышнѣга назваће се, и даће му Господъ Богъ престолъ Давида отца нѣговога, и онъ ће царовати у дому Яковлѣвомъ на вѣки, и царству нѣговомъ неће быти края!“ Тада рекне Марія къ ангелу: „Како ће то быти?“ А ангелъ іой одговори: „Духъ светый нанѣи ће нада те, и сила Вышнѣга осѣниће те, с тога и оно што се роди свето, назваће се сынъ Божій!“ А Марія рекне: „Ево я самъ службеница Господня; нека буде мени по твоіой рѣчи!“ — И отиде одъ нѣ ангелъ.

У те дане устане Марія и отиде журно у горню землю у градъ Юдин, и уђе у дом Захаріинъ, па поздрави Єлисавету. И када Єлисавета чуе гласъ поздрава Марійногъ, а она се испуни Духа светогъ, и рекне: „Благословена си ты међу женама, и благословенъ є плодъ утробе твое. И одкуда мени ово, да дође мати Господа мога къ мени. — Блажена си ты коя си вѣровала, єръ ће се испунити оно, што ти є одъ Господа казано!“

И Марія рекне: „Велича душа моя Господа, и обрадова се духъ мой Богу спасу моме, єръ онъ погледа на понизность службенице свое, єръ, гле, одъ сада ће ме прославляти сви нараштаи; єръ ми учини величину Силный и свето є име Нѣгово!“

Марія остане са Єлисаветомъ три мѣсеца, па се онда врати своіой кући.

---

3. Рођенѣ Іоана крстителя.

(Ев. Лук. гл. I· ст. 57—80.)

Єлисавета роди сына. И сусѣди и сродници чую да є Господъ велику милость съ њоме учиніо, па се радоваху с њо-

ме. И осмый данъ дођу да обрежу дѣте, и нарицаху га, именомъ отца нѣговогъ, Захаріомъ. А Мати рекне: „Не, но нека се зове Іоанъ.“ И рекоше іой: „Та нема никога у твоме сродству, кои се зове тымъ именомъ!“ И помаваху отцу нѣговомъ како бы онъ хтео да га нареку. А онъ изиште штицу и напише говорећи: „Іоанъ, нека му буде име!“ и чуђаху се сви. И одма му се отворе уста и єзыкъ, и стане говорити славећи Бога. И страхъ нападне на све сусѣде, и догађай се овай приповѣдаше по свой околини. И сви кои чуше за нѣга, приме то къ срдцу, и говораху: „Шта ће быти одъ овогъ дѣтета!“ И рука Господня бѣше съ ньиме.

И Захарія отацъ нѣговъ почне пророковати говорећи: „Благословенъ нека буде Господъ Богъ Израилѣвъ, єръ онъ посѣти и учини избављенѣ людма своима! — И ты, дѣте, пророк Вышнѣга назваћешъ се, єръ ћешъ нћи напредъ предъ лицемъ Господньимъ, да му приправишъ путъ, да дашъ познаванѣ спасенія людма нѣговима на опроштенѣ грѣхова ньиховыхъ!“

А дѣте растяше и ячаше духомъ, и бѣше у пустиньи, дотле, докъ се непоказа Израилю.

---

4. Рођенѣ Інсуса Христа.

(Єв. Лук. 2, 1—20.)

У оно време: Изиђе заповесть одъ ћесара Августа, да се попише савъ светъ. И пођу сви да се упишу, свакій у свой градъ. Тада пође и Іосифъ изъ Галилеє изъ града Назарета, у Юдею у градъ Давидовъ, да се упише съ Маріомъ. И кадъ бяху тамо, дође време, да она роди. И роди сына свога првенца и повіе га и метне га у ясле, єръ имъ небѣше мѣста у гостіоници.

И пастири на той страни чуваху ноћну стражу кодъ стада свога. И гле, ангелъ Господньій стане међу ньима, и слава Господня обаса ихъ, и поплашише се врло. И ангелъ имъ рекне: „Небойте се, єръ ево вамъ являмъ велику радость, коя ће быти свима людма. Данасъ вамъ се родіо Спасъ, кои є Христосъ Господъ у граду Давидовомъ. И ево вамъ знака: наћи ћете дѣте повито, гдѣ лежи у яслама!“ И уеданшутъ бы съ ангеломъ множина воінника небескихъ (анђела), кои говораху: „Слава Богу на висини, и на земльи мыръ, међу людма добра воля!“

И кадъ отиду одъ њихъ ангели на небо, а пастири рекну једанъ другомъ: „Хајдемо до Витлеема, да видимо то, што се тамо догодило, као што намъ Господъ каза. И брзо дођу и нађу Марію и Іосифа, и дете, гдѣ лежи у јаслима. И кадъ га виде, а они кажу, шта имъ е речено за то дете. И сви, кои чуше, дивише се томе што имъ пастири говорише. А Марія чуваше све ове рѣчи, и слагаше их у срдцу своме. —

И пастири се врате славећи и хвалећи Бога, за све што чуше и видише, као што имъ бѣше казано.

И кадъ се навршн осамъ дана да га обрежу, тада му надѣну име Іисусъ.

---

5. Срѣтеніе Господње.

(Еванг. Лук. 2, 22—38.)

Іосифъ и Марія донесу Іисуса у Іерусалимъ да га ставе предъ Господемъ, и да даду жртву, као што е речено у закону Господњемъ, две грлице или два голубчета.

И гле, быяше човѣкъ у Іерусалиму по имену Симеонъ. И тай човѣкъ бѣше праведанъ и побожанъ, и чекаше утѣху Израилѣве, и Духъ светый быяше у њему. И бѣше му обећано одъ Духа светога, да неће видѣти смрти докъ невиди Христа Господњега. — И човѣкъ тай духомъ светымъ упућенъ дође у цркву. И кадъ родитељи донесоше дете Іисуса, да сврше за њега по закону и по обичаю, — а онъ узме га на руке свое, и благослови Бога, па рекне: „Садъ одпусти с миромъ слугу твога Господе, по рѣчи твоіой; ер видише очи мое спасеніе твое, кое си приправіо предъ лицемъ свію народа, свѣтлость, да обасја незнабожце, и славу людій твоихъ Израиля!“

И Іосифъ и мати његова чуђаху се што се то о њему говори. И благослови их Симеонъ, и рекне Маріи матери његовой: „Гле овай ће быти на падъ и на устанакъ многихъ у Израилю, и бытће знаменъ противъ кога ће се говорити. А и теби самой ће крозъ душу проћи мачъ, да се открію мисли многихъ срдаца!“

И бѣше Ана пророчица; она е была врло стара и временита; съ мужемъ е живила седамъ година, а удова была е око 84 године. Она неодлазаше одъ цркве, но постомъ и молитвама служаше Богу даню и ноћу. И она у тай часъ дође,

и хваляше Господа, и казиваше за њега свима, кои чекаху спасенія у Іерусалиму.

---

6. Источни мудраци.

(Евanг. Лат. 2, 1—12.)

Када се Іисусъ родіо у Витлеему Іудејскомъ у време цара Ирода, дођу мудраци одъ истока у Іерусалимъ, говорећи: „Гдѣ е царъ Іудејскій, кои се родіо? Єръ видили смо нѣгову звѣзду на истоку, па смо дошли да му се поклонимо!“

Кадъ то чуе царъ Иродъ, уплаши се, и савъ Іерусалимъ съ њиме. И сабравши све првосвештенике и књижевнике народне, пыташе ихъ, гдѣ ће се Христосъ родити! А они му рекну: „У Витлеему Іудејскомъ: єръ е тако писано преко пророка (Михеа 5, 1): И ты Витлеѣме, земльо Іудина! ни почемъ ниси найманыій међу кнезовима Іудинымъ: єръ ће изъ тебе изићи вођа, кои ће спасти люде мое Израиля!“ —

Тада Иродъ тайно дозове мудраце и испытиваше их, кадъ се появила звѣзда. И послављ ихъ у Витлеемъ рекне: Идите распытайте извѣстно за дѣте, па кадъ га нађете, явите ми, да и я идемъ и да му се поклонимъ!“

А кадъ они цара саслушаю, отиду, а гле, и звѣзда, кою су видили на истоку, пђаше предъ њимъ, докъ не дође и стаде одозго гдѣ бѣше дѣте. А кадъ виде звѣзду, а они се обрадую врло великомъ радошћу, и ушавши у кућу виде дѣте съ Маріомъ матеромъ нѣговомъ, и падну и поклоне му се, и отворе благо свое, и принесу му даре: злато, тамянъ и смирну (миро, мирисаво улѣ).

И примивши у сну гласъ, да се невраћаю къ Ироду, другимъ путемъ отиду у свою землю.

Теодатъ.

(Єдна прича.)

Неки смирени старацъ именомъ Теодатъ, кадъ му досади овай пусти светски животъ гледати повуче се у самоћу, у єдну шуму, да онде у тишини Богомољомъ и Богосматранѣмъ свой животъ незнано води и оконча. Али гласъ нѣговог смиреногъ живота разчу се по свой околини, те многи люди изъ далеки краева долазаше нѣму, да се нѣговимъ речма укрепе

и нѣговъ животъ за примеръ узму. Тако му дођу єдаред два младића и рекну: „Оче, како би учинили, да ове неваљале тежнѣ, што ихъ у своимъ прсима осећамо угушимо, ми видимо и признаємо, да су зле, и радо би ихъ се отресли, али є тело слабо.“ Старацъ єдноме рекне: „Оди покушай ово младо дрвце изъ землѣ изчупати.“ Младићъ учини, текъ што руком живлѣ повуче, еръ дрвце беше текъ неколико педљи израстло. Онда рече старацъ опетъ: „Оди покушай ово извући.“ Младић учини и то, али съ великомъ мукомъ, еръ то беше много яче у землю укоренѣно. Онда рече старацъ по трећи редъ: „Оди покушай ово изчупати.“ Младићъ обгрли дрво, и стане и тамо и амо савијати, али немога ни покренути; онда му приступи и онай други у помоћь и обоица се своимъ снагомъ упеше, али узалудъ, дрво беше тврдо укоренѣно.

Кадъ се обоица измучише онда рекне старацъ: „Томе дрвлю подобне су те зле тежнѣ, што ихъ у вашимъ прсима осећате. Докъ се неукорене кадра ихъ є снажна воля угушити, али кадъ се укорене, онда є съ найвећомъ мукомъ немогућно свладати ихъ. Зато недајте, докъ іошъ маха имате да се укорене и да снагу вашу превазиђу, пакъ ће те ихъ Божиомъ помоћи свладати моћи.“

Єзикъ.

(Єдна басна.)

Створителю благи — рече єзикъ — ти си ме зубу придружио, а онъ є тако крутъ и оштаръ, оће ме свегъ смождити.

Єсте он крутъ и оштаръ — рече Господ — ал буди ти мекъ и благъ, пакъ ће те у миру и любави живети.

Коровъ

Знамъ, како ћу баштовану омилити, рече коровъ, я ћу се на цвеће угледати, и одсадъ онако бити.“ То рече и оде пак найлепши међу цвећем ружу изабере и прими одъ нѣ — бодлѣ. Тако постане одъ невредногъ корова бодљивъ чкаљ.

Кадгодъ будала одъ паметногъ и прими шта, то су зацело онога зла.

Рчакъ.

(Једно описаніе.)

Рчакъ е једанъ одъ најсаможивији, пакостанъ и најкрадљивији, пакъ по људе у коихъ се поля настани и намножи једанъ одъ најшкодљивији зверића.

Спада у род мишева и пацова, само е кусъ, и мало већи одъ пацова, озго е лисастомъ, оздо црьомъ, мекомъ, густомъ и повећомъ длакомъ покривенъ, и на врату са три белѣ пеге обележенъ; глава му е дебела, предњи зуби као у пацова повећи, а образи отоболѣни, у коима као у торбицама краѣено зрно односи; преднѣ су му ноге мало краће, пояче и за копанѣ згодне.

Има га само у равнимъ, плоднимъ, житнимъ поляма по Европи и Азии, највише по Пољской, Русии и Сиберии, у некимъ пределима стра божи и люди никако да га изтребе, а некима никадъ ни једногъ вићено нье.

Ждере све што наѣе: билѣ, коренѣ, зелѣ, свако зрно, али најрадие жита и варива, когъ велике гомиле у своѣ рупе накраде; а вата и манѣ животиньице, не само скакавце, кокице и остале инсекте, него и гуштереве, жабе, змие, мишеве и тице, где кою дограби; тици прво крила одгризе, кое чини, ако му и мртву тицу бацишъ.

Живи у рупама по 3 до 6 стопа дубоко подъ земльомъ. До ньи се долази кровъ 2 подуже цеви, една е стрма, на ту улази, друга е коса, на ту излази, да му е лакше. Рупе се састое изъ 5 до 7 једно низъ друго стоећи близу са стопе велики округли одаица. Највећа одъ ньи сеномъ е и сламом постављена, то му е лежа, а остало су амбарови, житнице, у ньи зимницу спрема.

Цело лето данъ и ноћь непрестано краде и по пуна уста све чисто бирано најздравие зрно жита и варива односи, и свако башка слаже, іошъ многомъ зрну заметке поодгрива, да у рупама непроклия и неуквари се. Тако накраде по 40 до 60 ока најлепшегъ зрна.

Подъ есенъ све рупе одушке позапушава, пакъ доникле буданъ живи и рани се, доцние засни, и целу зиму као полаобамртъ у клупче савиенъ спава, ладанъ и едва се осеѣа да дише. Тако наѣенъ ако га човекъ и силомъ развие опетъ се незналице смота а непробуди. Сеченъ и чупанъ тада никаквог знака бола неодае. Унешенъ у найтоплию одаю опетъ највише

спава све крикући и завлачећи се, да га зима неувати. У пролеће се пробуди сав мршав и скоцан, и док наполю ране неналази, онъ се одъ свое готовине рани, али ни десети део не потроши, а кадъ топлији дани настану, онъ све остави, те у земљи пропадне, а онъ нову рупу копа и съ нова крађу започне.

Рчакъ е чудо пакостанъ скотићъ. На крађи уваћенъ кад утећи неможе одма зрно изъ уста изтресе, пакъ савъ наежен давћући режећъ и одъ пакости зубима шкрипећи на стражње ноге чучне, пакъ се на одноръ спреми, и ко му ближе приступи на тога съ разглављенимъ устма ускочи и тако се зубма загризе, да га е врло мучно отрестя се. Нестраши се ни одъ найвећи животиня; на коня, вола, краву, кои му никоегъ зла непомишлаю набае; скочи на кера и на самог човека. Коње и марву по њушки люто изсакати и изкрвави, каже се, да е тако іогуница, да ћешъ му пре ногу по ногу живо изчупати, негъ съ њушке коню или волу отрћи; човеву за аљине угрижена пре ћешъ тай комадъ аљине одчупати негъ њега: зубма за штапъ уваћена можешъ одъ землѣ подићи и неодпушта се.

Рчкови се ни међу собомъ нетрпе, него као и кртине, где годъ се сукобе найкрвније се и дотле колю, докъ єданъ мртавъ неостане, когъ онай други свега разчупа и појдере. Ни мужаци и женке нетрпе се заедно, нитъ заедно живе, већъ свака башка собствене рупе има. Исто тако мораю и младићи чимъ мало оячаю свакъ свою рупу иматя, еръ ихъ ни роћена мати нетрпи, него одма после 3 недељ дана све развия, и гдегодъ се после сукобе, они се као найкрвнији душмани поколю, и мати са своимъ роћенимъ штенцима. Права погания. Женка окоти сваке године по 2 и 3 редъ по 4 до 12 мали слепи штенаца; то е сила божия, отуда се онолико силанъ на неки мести намножи.

Рчакъ има и многе непријателъ, тако су: лисице, куряци, дивлѣ мачке, савуляге, ястребови, и мала ласица многога манѣгъ рчка утамани, али найвећи му е душманинъ творъ; твор тай по рупама заће, пакъ га онде на лежи удави и самъ се настани. Одъ паса и питоми мачака врло е редакъ, кои се на рчка усуђуе.

Ономъ крађомъ и онимъ силнимъ котенѣмъ рчакъ е по люде сила шкодљивъ скотићъ; тако силну рану однесе, да лю-

ди на некимъ местима ни семена са свои њива неувате и кадкадъ због њега башъ гладъ трпити мораю.

Зато га люди онуда вребаю и туку; има предела по Немачкой, где га на простору одъ по милъ по 100,000 комада на годину натуку. Има люди, кои се само тимъ баве рчка ватаюћи: пружаю му гвоздене удице, за кою се уватити и извући даде, пакъ га штапомъ убию; замећу му пацоловке, и свакояке друге замке, а найвише га копаюћи наватаю, и то подъ есенъ, пре негъ што е рупе позапушавао, ер га е онда много теже наћи. Уваћене утуку, кожу одеру и ћурчиима продаю, коя е врло мека, топла, лака и дуготраюћа пакъ врло згодна постава за зимнъ аљине; месо неки еду, или га псима или свињама даю, мастъ у кандилама изгору, а све зрно у свое житнице однесу; многи вештии копач по 20 и више мерова на данъ кући донесе.

Неколико загонетни питаня.

(За децу.)

33. Кою траву и слепци познаю?
34. Коя зверъ ине найскоцение што е?
35. Ко е ячи, сирома или богатъ?
36. Ко свою кућу никадъ изнутра невиди?
37. На што се лоповъ кадъ га вешаю найвећма срди?
38. Ко копа другомъ яму, пакъ найпосле и самъ у ню падне?
39. Ко има гвозденъ езикъ?
40. Ко иде ютромъ на 4, у подне на 2, а у вече на 3 ноге?
41. Шта нема мира докгодъ е живо?
42. Шта уеда безъ зуба, и натерує сузе безъ бола?
43. Коя лояна свећа не горе?
44. Шта уће у воду црвено, а изаће црно?
45. Шта уће у воду црно, а изаће црвено?
46. Кадъ се може по найдубљой води ићи?
47. Кое главе немаю мозга?
48. Како се може са црнимъ мастиломъ црвено написати?
49. Шта ради пето, кадъ на едной нози стои?
50. Кои занатъ иде више натрашке негъ напредъ?
51. Ко има очи а невиди?
52. Шта неми найболе разуме?
53. Како се може учинити, да еви свећу виде, само еданъ не?

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Н. Саду.

требама сасвимъ заборавили; а има ихъ много, кои немаю ни дарованя, што су нуждна ономе, ко е радъ децу воспитавати и учити.

Трећи узрокъ, што се у многимъ породицама деца невоспитаваю као што би валяло то е, што многи родитељи немаю волѣ ни наклоности, колико е у томъ раду нуждно. Волию ма што друго радити, иду радие на веселя и забаве, него да на воспитанѣ свое деце помишляю; седећи толико реда сред деце свое волию ма о чемъ другомъ мислити, него о деци и овихъ благу и напредку.

Четврти узрокъ, што многи родитељи свою децу неуче и невоспитаваю колико би требало то е, што недоколеваю на то онолико, колико би требало. Многи отацъ мора одъ рана ютра па до мркла мрака за своимъ посломъ да иде, да само ону кору леба заслужи, што му е за израненѣ свое породице нуждна. На много места мора и мати за тимъ прионути, да само то стачи, што е за животъ телесни найнуждние; али и где ние башъ толико неволѣ, опетъ има пуно посла, да само кућу у реду одржи, и да оно, што отацъ привреди тако разположи, да сваки свое добие и да се край съ краемъ увати. Где ће се ту, кодъ ти найглавнии потреба доколети и онолико времена улучити, да се с децом онолико заузимлю, колико би требало, да ихъ свему ономе добромъ и полезномъ науче, што им е за овай и онай животъ нуждно!

Найпосле има много деце, коя пре времена сироте безъ оца и майке остану; а има и такове, кое родитељи сасвимъ напусте и оставе, пакъ ти никое ни телесне помоћи немаю, некмо л' воспитания.

Да се те све недоскудице домаћегъ воспитаня надокнаде наређене су школе и у њима люди, кои су се искључиво томе светомъ послу посветили, да поверену имъ децу у свему оном науче, чему би ихъ имали родитељи научити, да и овог и оног живота сретни будну.

По той нужди и у томе смислу наређене су школе, у кое сви родитељи коигодъ нису свою децу кодъ куће онако воспитати и научити кадри, како то овай и онай животъ, како црква и држава и людско друштво изискуе, децу свою слати имаю, да овде то науче.

Одрањиванѣ деце,

да снажни и дуговечни људи буду.

(Једно питанѣ за родитеље и учитеље.)

(Свршетакъ.)

Све детиње аљине нека су простране, пояке, најпростије начињене и ладовније. Тесне аљине особито свезе и појасеви никога већма неосакате и ни покогъ тако опасне нису, као по децу и младежъ, у томъ добу, кадъ се најболѣ телесно развијаю. Са маломъ децомъ параду терати и у тесне ихъ аљине заглављивати, то је прека лудост. Не учи дете на топле аљине. Највише утоплявана деца највише страдаю, никадъ се кијавица, кашља итд. не курталишу; а најманѣ утоплявана најтврђа су и најздравија. Детиња глава нека је увекъ гола. Она је одъ себе сувише врела и ваља је одъ врућине чувати, не одъ зиме. Топле шубаре ц жестоко сунце више је деце с' главе убило, нег зима. Тако би ваљало, да је и вратъ го, и прса, и руке и ноге увекъ, изузевъ само најлюћу зиму. Деца озебу само, кад после дужегъ седења у врелой запареной соби наполѣ на мразъ особито на кишу и ветаръ изађу, или кадъ после игре угреяна и озноена на ладну землю, каменъ, или на ветрометъ седну да се одморе, или се тада ладне воде напию. Одъ тога ихъ ваља највећма чувати. —

Детету ни после треће и четврте године недай много теста, никои тврди и никои люти и разпаљиви ела, нитъ икоегъ другогъ пића кромъ воде и млека. Пази далѣ, да ти дете лагано еде и да залогае добро жваће а не гута живо, еръ тай обичай многомъ детету текъ садъ шкрофуле навуче. Исто га тако чувай одъ врло врела и врло ладна ела и пића, и пази да је отворено, научи га у одређено време сваки данъ како ести, тако и нужду свршивати.

Тако чувана деца редко ће се разболети и лакше болесть поднети, али га опетъ зато башъ тада највећма чувати треба. Кадъ ни здраво сувише яко није, болесно іошъ пре пропадне. Најгоре су болести грознице, велики кашаљ, све врелe оспе; зато непропусти пре зуба дете одъ велике богинѣ каламити, и у свакой редьи дечиой вешта лекара за владанѣ упитати.

Кое је дете сретно до 6-е илъ 7-е године дошло, то се обично тада у школу шаље, и башъ тада ваља највећма на телесно изображенѣ детета настојати, еръ овде деца телесно

тимъ већма пропадаю, што се више само на умно изображенѣ пази. Зато е болѣ слаблю децу іошъ и у 7-ой години кодъ куће задржати, нека се іошъ изиграю и оснаже, ако тога у школи ние.

И неудесним каштигама много е дете упропашћено. Многи немарни родитељи и учитељи, место да пазе, да дете прилике недобре видити и учинити зло, они напусте, пакъ после каштигомъ дотеруюћи, едни зинараю, грде псую, срамоте, и тимъ савъ поносъ убію — врло важну снагу за сачуванѣ здравља и века уздржавенѣмъ одъ свака зла и невалялства; а други туку, па ћушаюћи и удараюћи дете по глави, лећи итд. осакате снагомъ ударца, и много дете не само поремећенѣмъ мозга глуво илъ слѣпо и тупоглаво остане, и пре времена пропадне; него онимъ стресомъ мозга воду у нѣга и различите манѣ и веће грчеве пре илъ после добие и одъ ньи пропадне.

Школа е место где треба да се деца не само телесно изобразе, него и сва правила да науче, како ће се владати, да здрави и дуговечни люди буду; само е жалость, да многи од учителя о овомъ несвева.

Тело е домъ душе, тело нѣзинъ храмъ и оклопъ, валя га дакле свега у челикъ стврднути, ко ће да му се дете кроз све те непрекидне боеве са споляшньимъ непријатељма здравља сретно и непозлѣђено протуче. Притом е тело и алат нѣзинъ, и слуга; а добаръ слуга треба да е здрав и яки. Што е тело слаблѣ, млитавне, трулиће, то више заповеда а неслужи. Найглавние средство за извештбанѣ као и за оснаженѣ и очличенѣ тела пакъ утврђене здравља и снаге то е систематична гимнастика и то на слободномъ ваздуху. Ову би требало бар сви варошки учитељи и родитељи за врло важну ствар да сматраю, другчие су подобни онимъ лудимъ цинцарима, што скупоцено благо науку у некаквъ сандукъ слажу, а негледе, ел' сандукъ яки и неће л' се до кои часъ срушити, пакъ собомъ и све благо упропастити.

Іошъ валя младежъ стврднути противу зиме и врућине, ветра и непогоде, и научити ихъ доникле и гладъ и жеђъ отрпити моћи, а не оделомъ и еломъ и свимъ трулимъ бабама ихъ начинити. Оно ће ихъ учинити слабие, да ни у бедама и незгодама непропадну, већъ и изъ ньи юначки ездру. Зато навикавай дете одма съ младости само на оне башъ найнуждние телесне потребе ела и одела, и тимъ ћешъ га далеко сретнија задовољнија и дуговечнија човека начинити. Навика на многе

излишне потребе и луксусе упропасти силног човека, и оногъ ко ихъ може настачити, бесниломъ, издоволѣнѣмъ живота и пресићенѣмъ; а оногъ, ко ихъ неможе настачити незадовољствомъ и иза тогъ свакоякимъ злама.

Научи дете за младости господаромъ своя желя бити, да се неби ове отеле, а нѣга доцние своимъ робомъ начиниле и упропастиле. Найвећа е людска несрећа, што више желе, него што могу. Умали желѣ, и оснажи моћъ, и би ће моћнии негъ икое створенѣ на свету; особито умаля те обичне желѣ за телеснимъ удоволяванѣмъ, еръ су то найнесретнии люди и ни еданъ дуговечанъ. Научи га презрети оно, онда ће поносанъ, задоволянъ и дуговечанъ човекъ бити.

Ненапусти ни едне слабости ни страсти на дете, еръ свака га убия, колико душевно, толико и телесно; душевно срамоти и убия поносъ, а телесно многа напречацъ упропашћава. Страсти су найвећи душмани здравля и дугогъ века. Готово сви люди, што пре времена умиру, съ овогъ мру, врло мало съ друге кое болести илъ кривице.

Не пусти ни едног невалялства, да се у детие срце увуче убиће тебе и нѣга. А знай, да дете ни коеъ ни зла ни добра собомъ на светъ недонесе, већъ само животну, сувише любопитљиву и свашто примљиву душу, те свако зло као и добро ту научи, найвише примеромъ старии и друштвомъ; то су два найглавния фактора, што дете добримъ учине ил злим. Пази дакле, шта ћешъ да ти дете у кући и ванъ куће види и научи. Дете нема разума, да премисли, шта е добро, а шта ние, него чини, што види да се око нѣга чини, особито што старии чине. А исто га тако и одъ распуштене и неваляле деце чувай; и то су прави отрови за свако съ њима дружеће се. Една шугава овца све стадо ошуга. Едно неваляло дете гомилу ихъ добре уквари Есте истина, да нико у часу зао и неваляо небуде; али свако е зло и невалялство съ почетка мала искрица и жишка, и кадъ се неугаси, пожаромъ изађе. Што се деци найвише крозъ прсте гледи, то ихъ найвећма убия, зато пази и недай съ малена, да се зло и невалялсто кое отме. Кои отацъ у свое дете зло кое напусти, оставля му крвника и душмана, кои ће га не само довека срамотити, мучити, убияти, него и на найвеће зло натентати, и на найсрамотнии начинъ главе доћи.

Найпосле знай и за свету истину држи, да е снажно морално и религиозно осећанѣ и свест найтврђи стубъ и основа,

што човека душевно пакъ и телесно необорима држи. Поносан и тврдъ поштенѣмъ и веромъ, то е тврда стена, кою никоя бура необара. Оснажи ту свесть и то осећанѣ у детету што већма можешъ. Когод у вери и поштеню попусти, тай е сломлѣнъ у свакой снази душевной и телесной. И история е сведокъ, да е са бољимъ станѣмъ вере и морала увекъ и физична снага упоредъ ишла, како кодъ поединн люди тако и код целогъ народа; а са пропасти онихъ и ова пропала, и найсилние државе и народе упропастила.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

---

7. Бѣжанѣ у Египетъ.

(Еванг. Мат. 2, 13–23.)

Кадъ отиду мудраци, а ангелъ Господньій яви се Іосифу у сну говорећи: „Устани, узми дѣте и матеръ нѣгову, па бѣжи у Египетъ и буди тамо, докъ ти нерекнемъ; еръ ће Ирод тражити дѣте, да га погуби.“ И онъ устане, па узме дѣте и матеръ нѣгову ноћу, и отиде у Египетъ. И бѣше тамо до смрти Иродове, да се збуде, што е Господъ рекао преко пророка, кои говори: „Изъ Египта дозвахъ сына мога (Осія, гл. „1, ст. 1).

Кадъ види Иродъ, да е поруганъ био одъ мудраца, разсрди се врло, и пошлѣ те побію сву дѣцу у Витлеему и у свой околини нѣговой одъ двѣ године, и ниже, по времену, кое е добро испитао одъ мудраца, (т. е. одъ како се звѣзда мудрацима показала).

А кадъ Иродъ умре, гле, ангелъ Господньій у сну се яви Іосифу у Египту, говорећи: „Устани, па узми дѣте и матеръ нѣгову, и иди у землю Израилѣву. еръ изумрли су они, кои тражише душу детиню (животъ дѣтињи).“ А онъ устане, узме дѣте и матеръ нѣгову, и дође у землю Израилѣву, и дошавши онамо настани се у граду названомъ Назаретъ, да се збуде, оно што су казали пророци, да ће се Назорей назвати.

---

8. Іисусъ одъ дванайстъ година.

(Ев. Лук. 2, 12—52.)

Родитељи Іисусови ишли су сваке године у Іерусалимъ о празднику пасхе. И кадъ му бѣше 12 година, доћу они у Іерусалимъ по обичаю празника, и кадъ дане проведу, и врате се, остане дѣте Іисусъ у Іерусалиму, и незнаде Іосифъ и мати нѣгова, него мислећи да е у дружини, пређу дан хода, и стану га тражити међу сродницима и знанцима, и ненашавши га врате се у Іерусалимъ да га траже. И после три дана нађу га у цркви, гдѣ сѣди међу учитељима, и слуша ихъ и пыта ихъ. И сви, кои га слушаху дивляху се нѣговомъ разуму и нѣговымъ одговорима. И кадъ га виде, зачуде се, и мати нѣгова рекне му: „Сыне, шта учини нама тако. Ево отацъ твой и я са страхомъ смо те тражили.“ И Іисусъ имъ рекне: „Зашто сте ме тражили? Заръ незнате да мени валя быти у ономе, што е отца мога?“

И они нису разумѣли то, што имъ онъ каза.

И Іисусъ сиђе съ њима и доће у Назаретъ, и бѣше имъ послушанъ. И мати нѣгова чуваше све ове рѣчи у срдцу своме.

И Іисусъ напредоваше у премудрости, узрасту, и у милости кодъ Бога и кодъ людій.

---

9. Проповеданѣ Іоаново.

(Ев. Лук. гл. 3, ст. 1—20; Мат. гл. 3, ст. 1—12.)

У петнайстой години владања ћесара Тиверія, кадъ управляше Юдеомъ Понтійскій Пилатъ, и кадъ бѣше Иродъ четверовласникъ у Іудеи; при првосвештеницима Ани и Каяфи, бѣше рѣчь Божія къ Іоану сыну Закаріиномъ у пустыньи. И доће у сву околину Іорданску проповѣдаюћи крштенѣ покаяня на опроштенѣ грѣхова. И говораше: „Покайте се; ѣръ се приближи царство небесно!“

А Іоанъ имаћаше хальину одъ длаке камилине, и поясъ кожанъ око себе, а храна му быяше: скакавци и медъ дивји.

Тада извлазаше къ нѣму Іерусалимъ и Юдея, и сва страна Іорданска. И онъ ихъ кршћаваше у Іордану, и исповѣдаху грѣхе свое. А кадъ види Іоанъ многе Фарисее и Садукее, гдѣ иду да ихъ крсти, рекне имъ: „Породи аспидини! Ко вамъ

каза, да бѣжите одъ гнѣва, што долази? Учините плодъ достојоъ каања. И немислите у себи: „Мы имамо отца Авраама.“ Єръ кажемъ вамъ, да може Богъ и одъ камења овога подигнути чеда Аврааму. Већъ и сѣкира стои при корену дрвета; свако дрво кое не носи добра плода сѣче се и у огань баца.“

И пытаху га люди: Шта дакле да чинимо? А онъ имъ одговори: Кои има двѣ хальине, нека даде єдну ономе, кои нема, и ко има хране нека чини исто тако. — Дођу и мытари (цариници, сабирателји царевога данка) да их крсти и рекну му: Учителю, шта да чинимо? А онъ имъ рекне: „Ништа више неистражуйте одъ онога што вамъ є заповѣђено!“ Пытаху га и войници говорећи: „А мы шта ћемо да чинимо? А онъ имъ рекне: „Никоме нечините силе, нити кога оклеветајте, и довољни будите своіомъ платомъ.

А кадъ люди помишљаху за Іоана: Да л' є онъ Христос? одговараше онъ свима: „Я васъ крстимъ водомъ, али иде заминомъ ячій одъ мене, коме я нисамъ достојанъ одрѣшити ременъ на обући његовой, тай ће васъ крстити духомъ светымъ и огнѣмъ. Онъ има лопату у своіой руци, и очистиће гумно свое, и скупиће пшеницу у житницу свою, а плеву ће сажећи огнѣмъ, кои се негаси!“ — И друго много коешта проповѣдаше Іоанъ людма.

---

10. Крштенѣ Іисусово, и први ученици.

(Ев. Мат. гл 3, 13—17; Марка гл. 1, 13; Іоан. гл. 1. 29—51.)

Дође Іисусъ изъ Галилее на Іорданъ къ Іоану, да се крсти одъ њега. Іоанъ браняше му говорећи: „Я треба да се од тебе крстимъ, а ты долазишъ къ мени!“ А Іисусъ му одговори и рекне: „Остави то садъ, єръ тако намъ ваља испунити сваку правду!“ — И када се крстіо Іисусъ, изиђе одма из воде, и гле, отвораше му се небеса, и онъ види Духа Божіега, гдѣ силази као голубъ, и долази на њега. И гле, бы глас съ неба говорећи: „Овай є сынъ мой милый, кои ми є по вольи!“

И одма Духъ изведе Іисуса у пустињу, и поставши се 40 дана и 40 ноћи напослѣдку огладни, и кушаше га сатана, и ангели служаху му.

Іоанъ види Іисуса, гдѣ иде къ њему и рекне: „Гле, агнѣ Божіе, кое узима на се грѣхе свѣта! Ово є овай, за кога я

рекохъ: За мномъ иде човѣкъ, кои е пре мене био, и я свѣдочимъ да е онъ Христосъ." А сутраданъ опетъ стаяше Іоанъ и двоица одъ нѣговыхъ ученика. И кадъ види Іисуса гдѣ иде, рекне: „Гле, агнѣ Божіе!"

И чую га оба ученика, гдѣ говори, и отиду за Іисусомъ. А Іисусъ обазрѣвши се види ихъ гдѣ за њим иду, па рекне: „Шта тражите!" А они му рекну: „Учителю, гдѣ живишъ?" А онъ имъ рекне: „Ходите и видите!" И отиду и виде, гдѣ Іисусъ живљаше, и остану кодъ нѣга тай данъ. А еданъ одъ те двоице бѣше Андрей, братъ Симона Петра. Опъ наѣе свога брата Симона, па му рекне: „Ми наѣосмо Месію!" И доведе га къ Іисусу. А Іисусъ погледавши нань, рекне: „Ты си Симонъ сынъ Іонинъ, ты ћешъ се звати Кифа (Петаръ, стѣна)."—

Сутра данъ наѣе Іисусъ Филипа и рекне му: „Ходи за мномъ!" А Филипъ бѣше изъ Витсаиде, изъ града Андреовог и Петровогъ. Филипъ наѣе Натанаила, и рекне му: „Мы наѣосмо онога за когъ е писао Мойсей и пророци, Іисуса сына Іосифова изъ Назарета!" Натанаилъ му рекне: „Изъ Назарета може ли што добро быти?" А Филипъ му рекне: „Дођи и види!" А кадъ види Іисусъ Натанаила; гдѣ иде къ њему, рекне за нѣга: „Ево правога Израильтянина, у коме нема преваре!" Натанаилъ му рекне: „Како ме познаешъ?" А Іисусъ му одговори: „Пре него што те е ословіо Филипъ, видіо самъ те, кадъ си подъ смоквомъ быо!" Натанаилъ рекне: „Равн! ты си сынъ Божій, ты си царъ Израилевъ!" Іисусъ одговори и рекне: „Што ти казахъ, да самъ те видіо подъ смоквомъ, за то вѣруешъ: види ћешъ више одъ тога! Заиста вамъ кажемъ, одъ садъ ћете видити небо отворено, и анђеле Божіе, гдѣ узлазе и слазе надъ сына човѣческога."

11. Прво чудо Іисусово.

(Ев. Іоан. гл. 2, 1—17.)

Бѣше свадба у Кани Галилейской, и онде бѣше мати Іисусова. А позванъ бы и Іисусъ и ученици нѣгови на свадбу. И кадъ нестаде вина, рекне мати Іисусова нѣму: „Немаю вина!" А Іисусъ рекне: „Шта е мени и теби до тога; іошъ ніе дошао часъ мой!" А мати нѣгова рекне слугама: „Што вамъ годъ рекне, а вы учините!"

И онде бияше шестъ каменихъ водоноса (ћупа). И рекне имъ Іисусъ: „Напуните водоносе воде, и напунише их до врха.“ И рекне имъ Іисусъ: „Загребите садъ и носите куму!“ И они однесу. А кадъ кумъ окуси вина, кое е постало одъ воде, — а ніе знао одъ куда е, — зовне онъ женика, и рекне му: „Свакій човѣкъ найпре добро вино износи, а кадъ се поднапію, онда рђавіе, а ты си чувао добро вино до сада!“

Ово учини Іисусъ почетакъ чудесима у Кани Галилейской, и покаже славу свою, и вѣроваше у нѣга ученици нѣгови.

По томъ сиђе у Капернаумъ онъ и мати нѣгова и браћа нѣгова и ученици нѣгови, и онде стаяше немного дана.

И бѣше близо пасха юдейска, и Іисусь отиде у Іерусалим, и нађе у цркви гдѣ сѣде они, што продаю волове и овце и голубове, и што мѣняю новце. И направивъ бичъ одъ врпце, изтера их све изъ цркве, и овце и волове, и мѣнячима просне новце, и даске (столове гдѣ се продавало) поизврће. И онима што продаваху голубове рекне: „Носите их одатле, и нечините одъ дома отца мога, домъ трговачкій!“

---

12. Разговоръ Іисусовъ съ Никодимомъ, и са Самарянкомъ.

(Ев. Іоан. гл. 3, 1—16; и глава 4, 1—43.)

Бѣше єданъ човѣкъ међу фарисеима по имену Никодимъ, кнезъ жидовскій. Овай дође къ Іисусу ноћу и рекне му: „Равви! знамо да си ты учитель одъ Бога дошао; єръ нитко неможе чинити чуда, што ты чинишъ, ако ніе Богъ съ њимъ!“ Іисусъ му рекне: „Заиста ти кажемъ, ако се ко нероди одъ горе, неможе видити царства Божіега!“ Никодимъ му рекне: „Како се може човѣкъ родити кадъ е старъ?“ А Іисусъ одговори: „Заиста ти кажемъ, ако се ко нероди водомъ и духомъ, неможе ући у царство Божіе! — И као што Мойсей подиже змію у пустињи, тако се има сынъ човѣчій подићи, да свакій кои вѣруе у нѣга непропадне, но да има животъ вѣчный! Єръ тако Богъ милуе свѣтъ, да е и сына своегъ єдинороднога дао, да свакій кои вѣруе у нѣга непропадне, но да има животъ вѣчный! Свакій, кои зло чини, мрзи на свѣтлость, и неиде къ свѣтлости, да му се неизобличе дѣла нѣгова, єръ су у Богу учинѣна!“

После тога остави Іисусъ Юдею, и отиде опетъ у Галилею. А валяло му е проћи крозъ Самарію.— Тако дође у град Самарійскій, кои се зове Сихаръ. А тамо бѣше студенацъ Яковљевъ. И Іисусъ уморанъ одъ пута сѣђаше на студенцу, а было е око шестогъ часа.

Жена изъ Самаріе дође, да заити воде. Іисусъ іой рекне: „Дай ми да піемъ!“ Єръ ученици нѣгови отишли бѣху у град, да купе ела. Жена Самарянка рекне му: „Како ты Жидовинъ будући, можешъ искати одъ мене, жене Самарянке, да піешъ?!“ Іисусъ іой одговори: „Да ты знашъ даръ Бтжіи, и да знашъ ко е тай, што ти каже: Дай ми да піемъ; ты бы молила нѣга, па бы ти онъ дао воду живу!“ Жена му рекне: „Господе, та ты немашъ ни счимъ да заитишъ, а студенацъ е дубокъ, одъ куда дакле имашъ воду живу? Еда л' си ты већій одъ отца нашега Якова, кои намъ даде овай студенацъ, и изъ кога е піо онъ и сынови нѣгови, и стока нѣгова!“ Іисусъ одговори: „Свакій, кои піе одъ ове воде, опетъ ће ожеднити, а кои піе одъ воде, кою ћу му я дати, неће ожеднити никада; и вода кою ћу му я дати, быће у нѣму изворъ воде, што тече у животъ вѣчный!“ Жена рекне: „Господе, дай ми ту воду, да нежеднимъ, ни да долазимъ овамо вадити воду!“ Іисусъ іой рекне: „Иди зовни мужа твога, па дођи овамо!“ А жена одговори: „Немашъ мужа.“ Іисусъ іой рекне: „Добро си казала: Немашъ мужа; та ты си имала петъ мужева, и онай ког садъ имашъ ніе ти мужъ; то си доиста право казала.“ Жена му одговори: „Господе, видимъ да си ты пророкъ. Отци наши молише се Богу на овой гори, а вы кажете да е у Іерусалиму мѣсто, гдѣ се ваља молити.“ А Іисусъ рекне; „Вѣруй ми жено! доћиће време кадъ се нећете молити отцу, ни на овой гори, ни у Іерусалиму. Но доћиће време, и већъ е настало, кадъ ће се прави богомольци молити отцу духомъ и истиномъ. Богъ е духъ, и кои му се моле, духомъ и истиномъ треба да му се моле!“ Жена рекне му: „Знамъ да ће доћи Месія, кои се зове Христосъ; кадъ онъ дође, казаће намъ све.“ А Іисусъ іой рекне: „Я самъ тай, кои съ тобомъ говоримъ!“

И жена остави свой водоносъ, и отиде у градъ, и рекне людма: „Ходите, да видите човѣка, кои ми каза све што самъ учинила, да ніе онъ Христосъ?“ И изиђу люди изъ града, и дођу къ нѣму и замоле га, да бы остао кодъ њи, и остане ту два дана. И много ихъ е више вѣровало за нѣгову бесѣду, а жени говораху: Садъ невѣруемо више твою бесѣду, мы смо

већъ и сами чули, и знамо да є овай заиста спасъ свѣту Христосъ. И после два дана изиђе Іисусъ одтуда, и отиде у Галилею.

Мразова сестрица.

(Єдно описанѣ.)

Кадъ све цвеће повене, остане ва гдекоимъ ливадама сама єдина мразова сестрица последњи одъ лепши пољски цветова, кои поздние — у саме мразове цвета, отуда име мразове сестрице.

Мразова сестрица има подублѣ подъ земљомъ дугулясто округао мркомъ люскомъ умотанъ лукъ пуно ситни длака као жилица на дну. Изъ тогъ лука изтера поздно у єсенъ по єдан тако лепъ и лепе лиласте боє цветъ, да га є милина гледати. Цветъ є као левчићъ съ подужимъ ускимъ грломъ; има као и остали тога луковогъ рода цветова 6 листића, унутри 6 дугачки прашни кончића, на њима лепе жуте прашнице, а међу њима 3 дугачке танке сисице. Са тога лепогъ цвета држе многи мразову сестрицу у лонцима, има є питомо више врсти и є дуплованимъ пунимъ цветомъ. Цветъ є овай съ тога необичанъ и знаменитъ, што пре лишћа изађе, уцвета у єсенъ, а листъ изтера текъ на идуће пролеће. Листъ є узакъ, дугачакъ, угасито зеленъ паликъ на лалинъ. Између лишћа изађе зеленкаста главица пуна семена, коя є читаву зиму подъ земљомъ скривена стаяло. Семе є ситно, найпре бело, после пожути, а када узре будне мрко.

Цвета овогъ има на гдекоимъ ливадама пуно, и то є увек знакъ рђаве ливаде, єръ є цветъ тай по траву врло шкодљивъ, загуши є, сву рану преотме, и подалѣ око себе ню утамани.

Мразова сестрица є ако се и за лекъ противу костоболѣ узимлѣ сва крозъ отровна и одъ найстарии времена као лютъ отровъ позната. Найотровнии є лукъ и семе, и има врло много примера, да су и деца играюћи се съ тима пуно семена главицама отровала се и умрла. Противу тога отрова найпречи є лек одма што више сладког млека што више пити и пресна масла (путера) силомъ и што више наести се.

Исто є тако и за марву цветъ и листъ сила шкодљивъ; алапљива теладъ многа помру чимъ га се наєду; матория марва нипошто га ни окусити неће. Листъ тай у сено покошенъ

кадъ се осуши изгуби свой отровъ мало, али опетъ марви шкоди, те нипошто тогъ сена неће да еде.

Цветъ е тай врло тешко утаманити. Лукъ му стои подубле подъ земљомъ и мора човекъ подубоко ашовомъ заграбити, докъ га добие. Ко ће да га утамани мора пролећемъ, кадъ е листъ сасвимъ изашао тай што дубље посећи, тимъ прво лукъ изтруне и пропадне. Ко много одъ њега пати и незна како ће га се курталисати нека у мало воде натопљене галице или плаветна камена (убилице сви растиня) сриъ умаче, пак лишће посече и утаманиће га.

Срби.

(Продуженъ изъ броя 18.)

Краљ Драгутинъ чимъ владу прими одма и войску на Бугаре дигне за оно, што год. 1268 на Србію навалище, и освои неке краеве одъ Бугарске. После тога освои и неке краеве одъ Босне и тимъ државу свою разшири; али кое грижомъ савести, што наслѣмъ владу одъ свог оца узе, кое онимъ случаемъ, кадъ оно путуюћи по своіой земљи съ коня паде и ногу преби, држећи ту персећу за казань божию, а нешто и наговором свое матере и стрица Савве II. архиепископа приклони се, те брату своме Милутину владу преда, а себи гамо Сремъ задржи, куда се повуче 1275 и ту по смрти свое жене као калуђеръ подъ именомъ Теоктиса у каяню поживе, и год. 1316 12-ог Марта умре.

Краљ Милутинъ при свой жељи миромъ државу свою оснажити немога дуго мира имати. Прво се са Грцима зарати зато, што отацъ његовъ Урошъ съ грчкимъ царемъ уговорио беше, да њега царевомъ ћери ожени, и грчка княгиня беше у Србію доведена, и опетъ одъ свадбе ништа неби, еръ ни Урош недопусти ону сяйностъ и разкошъ, коју Гркиня амо донесе, нити се ова кћеде приклонити на простоту, коя у српскомъ двору беше. Кадъ се Гркиня натрагъ поврати, отацъ њенъ подигне войску на Србе; али е Милутинъ дочека и разбие 1280. Царъ у осветy подигне іошъ већу войску, у коју свакояке народе крене и Татаре 1283, и войска ова оплячка српске краеве до Призрена, али е Милутинъ на реки Дриму сломие, и томъ приликомъ неке грчке краеве отме и своима присаюзи. После

тога задобие Босну 1286 као мираз узъ жену Елисавету сестру угарскогъ краля Владислава. После тога имао є дуже времена рата с Бугарима и Татарима, кад є кое сретно свршио он опетъ на Грке нападати стане, докъ найпосле грчки цар желећи се овога силовита непријателя отрести, ћерь свою Симониду њему за жену даде 1298. Онда се Милутинъ стане спремати, да цело грчко царство мирнимъ путемъ задобие, пакъ стане и по Грчкой на све стране цркве и манастире дизати.

За владе Милутинове бияше у Срби и домаћи немира, највише съ Гркинћ, съ коіомъ грчки упливъ по Србии овлађивати ноће. Милутинъ є имао два сина, одъ прве жене Стевана, а одъ Гркинћ Константина. Ова хотећи своимъ сину круну и престо освоити стане оцрњивати Стевана кодъ оца, и овай га доиста замрзи. То будне србской властељи противно, што се жена у то меша и што своє роћаке Грке све више амо довлачи, пакъ почну наговарати Стевана, да устане на оца, и почну претити му, да га неће за свога краля узети, ако то неучини. Стеванъ после дугогъ бранења найпосле склонисе, и войску дигне, али пре сукоба покаесе, и оцу покори, и за опроштенћ помоли, и Милутинъ му найпре опрости; али после наговоромъ Гркинћ заповеди, да га увате и окую, и у Скоплћ одведу, да онде ослепе и одундъ као заточинника тасту у цариградъ однесу. Люди, кои ту заповестъ извршити имаше сажале се и неослепе га, већъ само очи завежу и у цариградъ одведу, заедно са оба санчића Душаномъ и Душицомъ, где Душица на скоро умре, а Душанъ у царскомъ двору воспитанъ будне. После 7 год. допусти Милутинъ на саветъ свештенства и властељ, те се Стеванъ изъ цариграда врати 1314 и у Будимлю поживе, докъ и Милутинъ 29-ог Октоб. 1321 неумре.

Милутинъ є био єданъ одъ найглавнии србски владаоца: онъ се непрестано о напредку свогъ народа и државе стараше: онъ многе задужбине сагради не само по Србии него и по Грчзой и у Єрусалиму, отуда га црква као божићгъ угодника слави кО-ог Октобра; онъ многе мудре наредбе начини, и државу свою разшири и тимъ основу положи оной слави, до кое подъ унукомъ његовимъ царъ Душаномъ доће.

Одма по смрти Милутиновой позову Срби Стевана за краля, коегъ на Богоявленћ 1322 Архиепископъ Никодим у Неродимлю за краля венча. Одма се породе у земљи немири са отиманя о престо. Найпре се дигне Владислав Драгутинов син, али га Стеван надбие и Владислав наскоро затим 1324 умре. После се дигне

Стевановъ братъ Константинъ, когъ Стеванъ позиваше, да миран будне, и да га метне првогъ до себе, али овай нехтев' побиесе и у бою погине. Исто тико беше и у Грчкой немири са отиманя о престо, найвише се отимаше Антроникъ старни и млађи. Стеванъ беше више наклоньнъ старіемъ. Млађи да му се за то освети завади га са бугарскимъ кралѣмъ Михаиломъ, и овай зато отера свою жену Стевановy сестру Неду одъ себе. Са тога се заметне ратъ између Срба и Бугара. Бугари и Грци дигну велику войску на Србе 1330, и кадъ на Стевановъ позивъ, да се помире и да се непролива крвъ узалудъ нехтеше пристати, побію се войске 18-ог Юла 1330 где Стевановъ синъ Душанъ самъ србску войску предводише, те Срби после жестоке битке Бугаре разбію, и у битки бугарски краљ Михаило падне. После Стеванъ у Бугарску уђе и Неду са нѣнимъ синомъ Александром на престо врати, а томъ приликомъ и неке грчке градове задобие.

Стеванъ беше сила миранъ и побожанъ човекъ; онъ многе цркве и манастире подиже, међу кима и високе Дечане, одкуда му име Дечански остаде. Али при свему томъ опетъ жалосно свой животъ доконча. Оженивъ се по други редъ Гркињомъ Маріомъ Палеологовомъ, кадъ по србскимъ земляма поче грчки уплив овлађивати, стане єданъ део србске властеле, коіой то ла противно беше наговарати Душана, да владу одъ оца отме; си други део наговараше Стевана, да узме одъ Душана Зету, а ю му одма у почетку владе предао беше. Тако се изметне ко ть, и Дечански уђе са своіомъ войскомъ у Зету те Душанове ра оре попали. На то Душанъ дигне свое люде и Дечански мора двъ Неродимля свога престолногъ града утећи у градъ Петрићъ, изде га Душанови люди увате, у Звечанъ одвуку и тамо безъ гДушановогъ знаня удаве 3-ег Новем. 1334.

Због многи страданя коя Стеванъ Дачански и одъ оца и сина поднесе и због нѣгови многи добри дела а найвише съ нѣгове побожности слави га црква као божиегъ угодника 11-ог Новембра.

(Продужиће се.)

Єданъ примеръ практичногъ рачуна.

(О израњивиню живине.)

Дал' е пробитачние израњивати живину сувимъ илъ натоплѣнимъ зрномъ правлѣна су многостручна покушења и осведочилс се: 1, о ечму: да 8 фунт. сувог ечма даде натоплѣно 20 ф., и да 8 кокоши, кое требую 2 ф. на данъ сувогъ, требую 3 ф. натоплѣногъ за рану. Колико се ту ране заштеди?

Кадъ потроше на данъ 2 ф. сувогъ зрна, колико ће потрошити на год. = 365 дана? (Умноженъ.)

Кадъ 8 ф. сувогъ зрна даде 20 ф. натоплѣногъ колико ће све суво дати натоплѣногъ? (Правило тройно.)

Кадъ треба 3 ф. натоплѣног (и то толико рани као 2 сувогъ) колико ће се дана са натоплѣнимъ измоћи? (Деленъ.)

Са колико се дакле дана изађе више натоплѣнимъ негъ сувимъ зрномъ? (Одузиманъ.)

2, о кокурузу: 8 фунт. сувог зрна дае 26 ф. натоплѣногъ, али натоплѣногъ дае текъ 7 ф. оволико ране, колико сувогъ зрна 4 ф. колико се ту уштеди?

Кад би баш толико живине имао, да требаю на дан 4 ф. сувог зрна, колико би требао за целу год. = 365 дана? (Множењ)

Кадъ би то све натапао, колико би онда фунти изнело? (Правило тройно.)

Кадъ би ихъ са натапанимъ зрномъ ранио, и тогъ 7 ф. на данъ давао, колико би дана съ тимъ измого? (Деленъ)

Колико се дакле дана дуже измогне съ натоплѣнимъ негъ сувим зрномъ? (Одузиманъ.)

3, О зоби. 8 ф. суве зоби даде 14 ф. натоплѣне, али коя живина треба на данъ 8 ф. суве, та треба готово іошъ єдаредъ толико натоплѣне; били се ту шта уштедило, кадъ би се натапаномъ зоби ранило?

4, О ражи. 8 ф. суве ражи даде 30 ф. натоплѣне; али кокоши потроше за исто време то 30 ф. натоплѣне као и оно 8 ф суве. Уштедили се ту шта?

Кое е дакле зрно вредно натапати?

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му є на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 29. У Новоме Саду, 20. Октобра 1862. **Год. V.**

Како є постала народна школа.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

Народна є школа постала нуждомъ, єръ родитељи, коихъ є дужность децу воспитати то неизвршую. Узрока, зашто неизвршую има више.

Први є узрокъ она општа људска грешность. Та смета, те се породица онимъ воспитаюћимъ средствима, што су іой у то име дата некористи. Има породица, где є брачна любавь, то главно воспитаня средство тако изладнила, да мужъ и жена сасвимъ немарно єдно мимо другогъ пролазе, и само ихъ стидъ одъ света држи, те іошъ заедно живе и сасвимъ се неразиђу. Има, где ћешъ на место любави и међусобногъ поштованя не само немарню, већъ сасвимъ противно одъ любави наћи. Є л' ту могућно, да родитељи свою децу волу, да деца у родитељской любави и милости одрасту и оячаю, є л' могућно, да ту деца на своє родитељ са онимъ страопочитанѣмъ гледе, и њи пазе онако, као што пазе онде, где се родитељи међу собомъ пазе и любе. Има породица, где деца на родитељма само примеръ безбоштва, лажи, краће, лакоумља, пиянства и свакояки други неваљалства гледе. Могу л' деца узъ такове примере старни свои побожна истинита и валяна изаћи! Има породица, где ћеш узъ срећу високоумље, а уз беду и неволю крайнѣ очаянѣ наћи; где ће ти у такимъ кућама и на така гледаня деца научити, блага овогъ света право оценити и само на Бога надежду имати! Има найпосле родитеља, кои неће ни да знаю, да су они дужни своју децу воспитати, кои се никадъ съ њима Богу непомоле, никадъ ихъ у цркву недоведу; па може л' се ту добра когъ изчекивати!

Други є узрок, што родитељи свою децу невоспитаю како треба то, што сами ни знања ни вештине довољно на то немаю; одрастли су у околностима, где нису ни прилике имали, нити ихъ є ко терао, да што валяногъ науче; или, што су мало и научили, то су доцнше забаляюћи се са другим по-

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му є на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 30. У Новоме Саду, 30. Октобра 1862. **Год. V.**

О одношеню школе према породици.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

Народна школа има исте оне душе воспитати, коє и породица. Она сваки данъ отуда децу прима, и опетъ ихъ тамо враћа. Исту дакле ону задаћу, што є породица у томъ погледу има, има и школа. Отуда као и изъ положеня школе према породици као породичне помоћнице слѣдуе то, да иста она условля, што их у воспитаню деце породица испунити има, и школа испунити мора.

По томе є и у школи пре свега нуждно, да у њой духъ любави и милости влада. Дете, съ коимъ се кодъ куће любавно и милостно поступа, то ће се само онда и у школи радо бавити, ако се и ту съ њимъ любавно и милостно поступа. А съ коимъ се дететомъ кодъ куће непоступа любавно, томе є тимъ више у школи любавногъ поступка нуждно, ако смо ради, да оне у њему урођене склоности и снаге извиемо и дете свом определеню приведемо.

Изъ оногъ одношеня школе према породици као породичне помоћнице слѣдуе даље, да учитель своимъ животомъ и владаћемъ деци примеръ и образацъ бити мора, као што имъ кодъ куће родитељи образци бити имаю. Оной деци, коя на своимъ родитељма примеръ християнскогъ живота непрестано гледе, мора и учитель таки примеръ непрестано давати, другчиє га немогу та деца довољно поштовати ни уважавати. А оной деци, коя кодъ своє куће само примере зла и неваляства гледе, двапутъ є нуждние, да баръ на учителю примеръ часногъ и осветеногъ живота виде, низъ кои ће се баръ у школи душевно окрепити и подићи моћи.

Найпосле, кадъ є родителя задаћа и дужность, свою децу Спасителю приводити, то є и школа то исто у толико више дужна, у колико родитељи ту свою дужность слаблѣ сватаю, и манѣ извршити умеу. Штогодъ у томъ погледу породица незналище занебрегне или незналище чини, то мора учитель са свещћу и ясним увиђенѣмъ те на се примлѣне обвезаности и ду-

жности чинити. Нѣгова служба као помоћника родитељма у воспитаню деце само є онда вредна, ако є у томъ погледу извршує.

У тима изложенимъ односнима стои школа као помоћница низъ породицу, и учитељ као помоћникъ низъ дечие родитељ: и колико породица и родитељи исто толико има и школа и учитељ чинити. Међу тима има неки родова, где школа много више извршити мора негъ што породица може; а има опет такови, у коима опетъ учитељи немогу онолико урадити, колико родитељи могу.

Много више има школа извршити у погледу науке. Истина є, да се деца и кодъ куће уче, єръ кадъ у своіой 7. години у школу дођу, они поприлично знања донесу; деца су дотле већъ сила видла и познала, и ма да су та гледања само из оне мале детие околине, опетъ су и многа и различита; деца су различита упечатленя примила и различита осећаня оживила, коя ако су и изъ незнатни повода произашла, опетъ читав мали светъ сачињаваю; деца су и говорити научила, и разумеу све, што имъ се простимъ речма каже. Томе долази и то, да она та сва своя знања, искуства и вештине съ дана на данъ све већма умножаваю. Само што су све то случаіомъ научила а не съ намеромъ. А школа є дужна сва прописана знања и вештине децу учити съ намеромъ и по вешто удешеномъ плану у редовномъ предаваню. Тога ради є школа тако удешена, и са свимъ нуждимъ опремама и средствама снабдевена, и само є као таку сви кои децу у ню шаљу пазе, и за ню се стараю и ню надзираваю.

Али што се запта тиче и навикаваня деце на добро, ту опет школа сила иза породице заостае. Њезина є дужность и на ово пазити, и за овимъ стати, и све могућно употребити. Али за ово ни онако многа ни онако снажна средства нема, као што ихъ породица има. Животъ у школи тим једностручнији є, што строжи запта и редъ у њой влада, те ту ни прилике није, децу у онима различимъ појавима душевнимъ и онимъ различитимъ приликама живота видети, као кодъ куће. Зато није школа ни у стању свако поједино дете по његовимъ особитимъ склоностима и својственостима точно познати, где напротивъ отацъ и мати, кои непрестано децу слободну предъ очима гледе пуно прилике имаю, да то познаю. Најпосле, у школи є немогућно на свако пособце дете толико пазити и толико се око његови особности заузимати, колико се иште, да ихъ човекъ на најболѣ научи,

и колико то очина кућа, ако духъ християнски у той влада, учинити може.

Изъ тога просто изложеногъ одношеня школе према породици слѣдуе:

1. да е школе дужность старати се за дечию науку, и то непрестано породицу на уму имаюћи. Школа би се одцепила одъ породице, кадъ би на то пшла, да децу напуни са гледаньма, коя у кругу дечиегъ живота никое основе немаю, и кад би децу оне науке и вештине учила, ков за тай кругъ живота ни одъ ков користи нису. А што се више на то станѣ деце обазире тимъ више породици на руку и на помоћь иде.

2. дужность е школе старати се и за дечие воспитанѣ и да децу на добро навикне; али будући да на то ни времена ни прилике нема као породица, то мора са сугубимъ позоромъ и ревносћу на то пазити, да недоскудице оне тимъ накрми. Дужна е са свима средствима приюнути, да у деци почитанѣ свои родитеља оснажи и њи упути родитељма увекъ покорно бити. Тимъ оснаженѣмъ почитаня родителя накнадиће доникле оно, што іой у воспитаню деце недоскудева. При томе мора гледати, колико е већма могућно, да и породицу за то задобие, да се у воспитаню деце што већма међусобно подпомажу.

Како научи школа децу на истинитость.

(Једно питанѣ за учителѣ.)

Истинитость е една одъ први и найглавнии добродетели на деци, и зато, што той деци одма крозъ у срце видити можеш, пакъ одма знати, где шта помагати ваља. Лажљивость е једно одъ найвећи зала душевни, коренъ изъ коегъ сва неваљялства изтичу.

Кои учитель дѣцу на истинитость научи, научи ихъ на велико добро, ков ће имъ целогъ живота остати. Истинитомъ и искреномъ сваки се поверава: одъ лажљивогъ сваки се клони, еръ му нико неверуе. Истинитъ се радо и другоме повери, незазире као лажљиви, кои како што самъ чини, тако и о другомъ држи, да га свакъ вара. Где е истинитость, ту е и склоность за учињену погрешку одъ срца покаяти се, а онда е одма ту и изправлѣнѣ; а лажљивъ вараюћи све найпосле и самъ себе вара, и ту е онда срце и душа крозъ и крозъ пропала.

Како ће навести учитељ децу на истинитость?

Прво е нужено, да е самъ истинитъ човекъ. Никадъ ни у шали, ни на она брзоплета и продрљива питаня дечия несме учитељ деци шта слагати. Много е болѣ на та продрљива питаня одговорити: „то нетребашъ знати“ него му штогодъ рећи, што ће до кои часъ дете дознати, да е лажь. Исто тако има учитељ пазити, да све, штогодъ е деци или обећао или запретио, ако ничега другога оно истине ради, да изврши и да свою задату речь одржи. Зато валя пазити, пакъ съ обећаньма и претняма врло предосторожанъ бити и чувати се, да што у срцу нерекне, за кое ће се до кои часъ каяти.

Друго е средство децу на истинитость привикнути уважаваюћи истинитость надъ свему и поштуюћи е ма где и ма на коме се показала. Тога ради валя и предпоставляти да деца истину говоре, и само у найсумнимъ случаима посумняти се и свою сумню явно показати. Онай обичай уза сваку ситницу лакоумно запиткивати: „Є л то истина? Да ти нелажешъ?“ итд. башъ зато су, еръ сумню явно изричу, не само неупутна, него сасвимъ шкодљива. Тога ради нетреба дете, кад е истину признало, ако е башъ и зло кое учинило каштиговати, него му опростити. Признанѣ истине по себе е већъ и лекъ и каштига коя ће га сигурние одъ зла изцелити, него ма коя друга казань. Али исто тако нетреба ни учитељ да се устручава, ако е у чему погрешио, и ако су и деца погрешку уватила, явно пред њима признати, да е погрешио.

Треће е средство, да учитељ свакадъ предъ децомъ о лажи и лажљивости са найвећимъ гнушаванѣмъ и гаденѣмъ на ню говори, и да е свудъ што већма осрамоти, пуно уверенъ, да е сваки онай, кои се на лажь даде, найсрамотнии и найгадниi човекъ, ковгъ е сатана у свое замке уватио. Тога ради да се ни-пошто неусуђуе, као што оно многи несмислени родитељи обичай имаю, кадъ о лажи свое деце говоре, крстити то досетљивосћу, итроумлѣмъ или мудросћу, него е имаю свудъ, ма на коме опажано биле срамотити, еръ е доиста лажь невалялство и гадь: каквом никовгъ на свету више равна нема. Исто е тако неупутно децу са лажљивимъ и варавимъ обећаньма наводити, да лажь кою припознаю.

При леченю деце одъ лажљивости нуждно е и све узроке и изворе знати, одкуд лажь произлази. О овоме е (у брою 24 овогъ листа) обширне речь била; онде ћешъ видити, да се са различитимъ лажима различито и поступати има, кое радъ, да

децу одъ њи излечи, при коемъ е послу найглавние на то њи, да се изворъ угуши.

Библичне припѣдке

у библичнимъ рѣчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

13. Прва проповѣдь Іисусова у Назарету, богатый риболовъ, и и изборъ ученика.

(Лук. гл. 4, 16—31; гл. 5, 1—11; Мат. гл. 10, 1—8.)

Іисусъ дође у Назаретъ, гдѣ бѣше воспитанъ, и уђе, по обичаю своме, у данъ суботни у зборницу, и устане да чита. И даше му књигу Исаіе пророка, и отворивъ књигу, нађе мѣсто, гдѣ бѣше написано: „Духъ е Господньій на мени; с тога ме помаза да обявимъ благу вѣсть (евангеліе) сиромасима; и посла ме да исцѣлимъ скрушене срдцемъ, да проповѣдам заробљенима, да ће одпуштени быти; и слѣпима да ће проглѣдати, да невољне одпустимъ на слободу, и да проповѣдамъ пріятну годину Господню?“ И затворивъ књигу даде слуги; па сѣде и сви у зборници гледаху нань. И Іисусъ почне говорити: „Данасъ се сбыло ово што е овдѣ написано предъ ушима вашима.“ И сви му свѣдочаху, и дивляху се рѣчма благодати, кое излазаху изъ његовыхъ уста, и говораху: „Ніе ли ово сынъ Іосифовъ?“ Онъ имъ рекне: „Ямачно ћете ми казати пословицу ову: Врачу! исцѣли се самъ. Што смо чули да е было у Капернауму, учини и овдѣ у своме отачаству!“ И іоштъ имъ рекне: „Заиста вамъ кажемъ: Ниеданъ пророкъ ніе примљенъ у своме отачаству! А истину вамъ кажемъ: Многе удовице бѣху у Израилю у време Илиино, кадъ се небо затворило три године и шестъ мѣсецій, па ни єдной одъ њих ніе быо посланъ Илія, но само у Сарепту сидонску жени удовици. И многи прокажени бѣху у Израилю за време пророка Єлисея, па се ни єданъ одъ њихъ ніе очистіо, само Нееманъ Сирянинъ!“ И сви у зборници испуне се ярости кадъ ово чую, и уставши изтераю га изванъ града, и одведу га, до врха горе, на коіой градъ њиховъ сазиданъ бѣше, да бы га бацили одозго. А онъ проће између њи, и отиде, и дође у Капернаумъ, и ту учаше суботомъ.

Єданпутъ кадъ е народъ нагрнуо быо да слуша слово Божіе, стаяше Іисусъ кодъ езера Генизаретскогъ. И види двѣ лађе гдѣ стое украй езера, а рибари бѣху изишли изъ ньихъ, и испираху мреже. Іисусъ уђе у едну лађу, коя е была Симонова, и замоли га да мало одступи одъ землѣ, и сѣднувши учаше народъ изъ лађе. А кадъ престане говорити, рекне Симону: „Навези гдѣ е дублѣ, и баците мреже свое, те ловите." Симонъ му рекне: „Учителю сву ноћь смо се трудили, из ништа нисмо ухватили, али на твою рѣчь, бацићу мрежу!" И учинивши то ухвате велику множину риба, и мрежа се почне дерати. И махну друговима, кои бѣху у другой лађи да дођу и да имъ помогну, и ови дођу и напуне обе лађе тако да већ почеше тонути. А кадъ то види Симонъ Петаръ, а онъ припадне ка колѣнима Іисусовима говорећи: „Изиђи одъ мене Господе, я самь грѣшанъ човѣкъ!" Єръ е быо страхъ напао на нѣга и на све, што бѣху съ ньиме са множине риба, кое ухватише. А тако исто и Якова и Іоана кои су были спомоћници Симонови. Іисусъ рекне Симону: „Небой се, одсадъ ћешъ люде ловити!" И они извуку обе лађе на землю, па оставе све, и за ньимъ отиду.

Іисусъ дозове своихъ 12 ученика, и даде имъ власть да изцѣлюю сваку немоћь, и сваку болесть. А имена дванайсторице апостола есу ова: Првый Симонъ, кои се зове Петаръ, и Андрей братъ нѣговъ, Яковъ сынъ Зеведеовъ и Іоанъ братъ нѣговъ; Филипъ, и Вартоломей (Натанаилъ); Тома, и Матей (Левіи); Яковъ сынъ Алфеовъ, и Левей (Юда) прозваный Тадей; Симонъ изъ Кане, и Іуда Искаріотскій, кои га и предаде. Ову дванайсторицу пошлѣ Іисусъ и заповѣди имъ говорећи: „Идите къ изгублѣнымъ овцима дома Израилѣвогъ, и казуйте да се приближило царство Божіе, болестне исцѣлюйте, прокажене (губаве, краставе) чистите, мртве ускришите, бѣсове изганяйте. За бадава сте добили, за бадава и даите! —

---

14. Проповѣдь на гори.

(Мат. гл. 5, 6, и 7.)

Кадъ види Іисусъ народъ, попне се на гору, и приступе му ученици нѣгови. И отворивши уста своя учаше ихъ говорећи: „Блажени су они, кои су сиромашни духомъ, єръ е ньи-

хово царство небесно. Блажени су кои плачу, еръ ће се ти утѣшити. Блажени су кротки, ер ће тіи наслѣдити землю. Блажени су, кои гладне и жедне за правдомъ, еръ ће тіи наслѣдити землю. Блажени су милостиви, еръ ће тіи помиловани быти. Блажени су они, кои су чисти срдцемъ, еръ ће тіи Бога видити. Блажени су, кои миръ праве, еръ ће се тіи сынови Божіи назвати. Блажени су они, кои бываю гонѣни зарад правде, еръ е ньихово царство небесно. Блажени сте, кадъ васъ узгрде, и прогоне, и рекну сваку злу рѣчь противу васъ лажући, мене ради. Радуйте се и веселите се, еръ е плата ваша велика на небесима." —

„Тако нека се свѣтли свѣтлость ваша предъ людма, да виде добра дѣла ваша, и да славе отца вашега, кои е на небесима.

„Ако принесешъ даръ твой, къ олтару, и ту се опоменешъ да братъ твой има нешто на те; остави ту даръ твой предъ олтаромъ, па иди те се найпре помири съ братомъ твоимъ, па онда дођи и принеси даръ твой.

„Мири се са супарникомъ твоимъ брзо, докле си с њиме на путу, да те супарник непреда судіи, а судія да те непреда слуги, и у тавницу да те невргну, заиста ти кажемъ, нећешъ изићи одтуда, докъ недашъ последнѣгъ динара.

„Не куните се никако: ни небомъ, еръ е престолъ Божіи; ни земльомъ, еръ е подножіе ногама нѣговыма; ни Іерусалимомъ еръ е градъ великога цара; ни главомъ своіомъ некуни се, еръ неможешъ еднога власка бѣла или црна учинити. Дакле нека буде рѣчь ваша: естъ, естъ, и ніе, ніе! А што е више, то е ода зла."

„Любите непріятелѣ свое, благосиляйте оне, кои вас куну, чините добро онима, кои на васъ мрзе, и молите се за оне, кои вамъ чине напасть, и кои васъ проганяю. Да будете сынови отца вашега, кои е на небесима, еръ онъ сунце свое сія на добре и на зле, и дае дажду (кишу) праведнима и неправеднима." —

„Будите дакле савршени као што е отацъ ваш небесный савршенъ!

„Кадъ чинишъ милостиню, нека незна лѣвака твоя, што чини десница твоя. Тако да буде милостиня твоя у тайности; и отацъ твой, кои види у тайности, вратиће теби явно.

„А кадъ се молишъ, уђи у клѣт (коморицу, собицу) твою

и затворивъ врата твоя, помоли се отцу твоме, кои е у тайности; и отацъ твой, кои види у тайности, платиће теби явно.

„А кадъ се молите, неговорите много, као незнабожци; еръ они мисле да ће за многе свое рѣчи быти услышани. Вы дакле небудите као они; еръ зна отацъ вашъ, шта потребуете, пре него што вы просите!“

„Овако се дакле вы молите:

„Отче нашъ, кои си на небесима, да се свети име твое; да дође царство твое; да буде воля твоя, како е на небу, тако и на земльи. Хлѣбъ нашъ найпотребніи дай намъ данасъ. И опрости намъ дугове наше, као што и мы опраштамо дужницима нашима, и неуведи насъ у напасть, но избави насъ ода зла. Єръ е твое царство и сила и слава ва вѣки. Аминъ!

„Ако опраштате людма грѣхе ньихове, опростиће и вама отацъ вашъ небескій, ако ли неопраштате людма грѣхе ньихове, ни отацъ вашъ небескій неће опростити вама грѣхова вашихъ.

„Не сабирайте себи блага на земльи, гдѣ моляцъ и рђа квари, и гдѣ крадљивци (лопови) подкопаваю и краду; него сабирайте себи благо на небу, гдѣ ни моляцъ ни рђа неквари, и гдѣ крадљивци неподкопаваю и некраду. Єръ гдѣ е благо ваше, ту ће быти и срдце ваше!“

„Не брините се животомъ вашимъ, штаћете ести, или шта ћете пити, ни тѣломъ вашимъ, у што ћете се обући; ніе ли животъ више одъ ране, и тѣло више одъ одѣће? Погледайте на птице небеске, како нитъ сею, нитъ жаню нити сабираю у житнице, па отацъ вашъ небесный рани их. Нисте ли вы много претежніи одъ ньихъ? А тко одъ васъ бринући се може придодати узрасту своме лакатъ еданъ. И за одећу што се бринете? Погледайте на кринове польске, како расту; нетруде се нити преду. Али к вамъ кажемъ, да ни Соломон у свой слави своіой ніе се обукао, као еданъ одъ ньихъ. А кад сѣно польско, кое данасъ есте, а сутра се у пећь баца, Богъ тако одѣва, а камо ли васъ, маловѣрни?

„Небрините се дакле говорећи: шта ћемо ести, или шта ћемо пити, или чимъ ћемо се одѣнути? Єръ све ово незнабожци траже; а и отацъ небесный зна да вы све ово потребуете. Него тражите найпре царства Божіега, и правде нѣгове, и ово ће вамъ се све придодати.

„Несудите, да вамъ се несуди. Каквомъ мѣромъ мѣрите, онакомъ ће вамъ се мѣрити. А зашто видишъ трунъ у оку

брата твога, а брвна (балвана) у оку твоме неосећашъ? Лицемѣре! извади најпре брвно изъ ока твога, па ћешъ онда видити извадити трунъ изъ ока брата твога!

Иштите и даће вамъ се, тражите и наћићете, куцајте и отвориће вамъ се. Єръ свакій, кои ште, прима, и кои тражи налази, и кои куца отвориће му се.

„Све што хоћете да чине вама люди, чините и вы њима такође; єръ є то законъ и то су пророци.

„Уђите на узка врата; єръ су широка врата, и широкъ путъ, што воде у пропасть, и много ихъ има, кои њимъ иду. Као што су узка врата и тѣсанъ путъ што води у животъ, и мало ихъ є, кои га налазе.“

„Чувайте се одъ лажљивыхъ пророка, кои долазе вама у кожама овчіима, а унутра су вуци грабљивци. По родовима њиховымъ познаћете ихъ. Еда ли се бере са трња грожђе, или са чичка смокве? Тако свако добро дрво плодове добре рађа, а зло дрво плодове зле рађа. Неможе дрво добро плодова злыхъ рађати, ни дрво зло плодова добрыхъ рађати. Свако дакле дрво, кое не рађа плода добра сѣче се и у огань се баца.“

„Неће свакій, кои ми говори: Господе, Господе! ући у царство небесно, но кои чини волю отца мога, кои є на небесима.

„Свакій, кои слуша ове мое рѣчи и извршује ихъ, подобанъ є човѣку мудру, кои сазида кућу свою на камену, и ударі даждь, и дођоше воде, и дунуше вѣтрови и нападоше на кућу ону, и непаде; єръ бѣше основана на камену. А свакій, кои слуша ове мое рѣчи, и неизвршује ихъ, подобанъ є човѣку лудомъ, кои сазида кућу свою на пѣску, и ударі даждь, и дођоше воде, и дунуше вѣтрови, и ударише у кућу ону, и паде и распаде се страшно.“ —

И кадъ сврши Іисусъ све ове рѣчи, дивљаше се народъ науци његовој; єръ онъ учаше, као онай, кои власть има, а не као књижевници.

---

15. Капетановъ слуга у Капернауму; узстый и бура на мору.

(Ев. Мат. гл. 8, 5—13; Лук. гл. 7, 1—10 и Мат. гл. 9, 1—8; Марка гл. 2, ст. 1—12; Лук. гл. 5, 17—26.

Кадъ сврши Іисусъ рѣчи свое предъ народомъ, дође у Капернаумъ. У капетана пакъ нѣкога бѣше слуга болестанъ на

умору, кои му бѣше міо. И кадъ чуе капетанъ тай за Іисуса, пошлѣ къ нѣму старѣшине юдейске молеѣи га да дође и да му спасе слугу. И они дошавши къ Іисусу моляху га говорећи: „Достоянъ е, да му то учинишъ, връ люби нашъ народъ, онъ намъ е и зборницу сазидао. Іисусъ отиде съ њима, и кад су већъ близу куће были, пошлѣ капетанъ къ нѣму свое пріятелѣ говорећи: „Господе! нисамь достоянъ да подъ кровъ мой уђешъ, него само реци рѣчь, па ће оздравити слуга мой!“ — Кадъ то чуе Іисусъ а онъ рекне: „Заиста вамъ кажемъ: Ни у Исраилю толико вѣре нисамь нашао!“

И кад се врате они, кои бѣху послани, нађу болнога слугу, гдѣ е оздравіо. —

И кадъ еданпутъ учаше Іисусъ у Капернауму, дођу къ нѣму съ узетымъ човѣкомъ (разслабљѣнимъ) кога четворица ношаху. И немогући приближити се къ нѣму одъ народа, открію кућу, гдѣ онъ быяше, и прокопавши, спусте одаръ на коме узети лежаше. А кадъ види Іисусъ вѣру њихову, рекне узетоме: „Сынко, опраштаю ти се грѣси твои!“ И нѣки одъ књижевника рекну у себи: „Овай хули на Бога!“ — Разумѣвши Іисусъ помишленя њихова, рекне: „Зашто зло мислите у срдцима своима. Шта е лакше рећи: опраштаю ти се грѣси твои, — или рећи: устани и ходи? Али да знате, да сынъ човѣчій има власть на земљи опраштати грѣхе, — тада рекне узетоме: „Устани узми свой одаръ и иди!“ И онъ устане одма и узевши одаръ, изиђе предъ свима, тако да се сви дивляху и хваляху Бога и говораху: „Никада тога нисмо видили!

У еданъ данъ улѣзе Іисусъ съ своимъ ученицима у лађу, и рекне имъ: „Да пређемо на ону страну езера.“ И пођу. А кадъ иђаху, онъ заспи, и подигне се олуя на езеру, и бяху у великой невољи. И приступивши пробуде га. А онъ устане и запрети вѣтру и валовима, и престане вѣтаръ, а постане тихо. А Іисусъ рекне къ њима: „Гдѣ е вѣра ваша?“ А они се поплаше, и зачуде се говорећи еданъ другоме: „Ко е овай, што и вѣтровима и води заповѣда, и слушаю га!“

---

16. Іаирова кћи. и младићъ наинскій.

(Ев. Мат. 9, 18—26; Марк. 5, 22—43; Луке 7, 11—23.)

Дође къ Іисусу еданъ одъ старѣшина зборнице по имену Іаиръ, и моляше га врло говорећи: „Кћи е моя на последнѣмъ

концу; да дођешъ и да мегнешъ руку на ню, да оздрави и живи. И пође Исусъ съ њимъ, и за њимъ иђаше много народа, и гураху га. И жена нѣка, коя е 12 година боловала, дође састрагъ и дотакне се хаљине његове; ѣръ она говораше: Ако се само дотакнемъ хаљине његове, оздравићу. А Исусъ обаврѣвши се, види ю, и рекне: „Кћери, вѣра те е твоя помогла, иди съ миромъ, и буди здрава одъ твое болести!“ И оздрави жена одъ тога часа.

Још докъ онъ ово говораше, дођу нѣки одъ старѣшине зборничкога говорећи: „Кћи е твоя умрла, шта већъ више трудишъ учителя?“ А Исусъ чуе то и рекне старѣшини: „Небой се но само вѣруй.“ И недаде са собомъ ићи никоме, осимъ Петра, Іакова и Іоана, и дође у кућу старѣшине зборничкога, и види вреву (жагоръ), и плачъ и јук великій. И ушавши рекне имъ: „Шта плачете? Дѣвойка ніе умрла него спава!“ И подсмѣваху му се. А онъ истера све, па узме отца дѣвойчина и матеръ, и оне што съ њиме бѣху, и уђе гдѣ лежаше дѣвойка. И узевши ю за руку рекне: „Дѣвице, теби говоримъ, устани!“ И одма устане дѣвойка и ићаше. А она бѣше од 12 година. И ужасну се сви ужасомъ великимъ. И запрети имъ да нитко недозна за то, и рекне: „Подайте іой ести!“ А овай гласъ изађе по свой земљи той. —

И по томъ ићаше Исусъ у градъ названый Наинъ, и съ њимъ ићаху многи ученици његови, и народъ многъ. Кадъ се приближе къ вратима града, и гле изношаху мртваца, єдинца сына матере свое, и та бѣше удовица, и народъ изъ града многъ ићаше съ њоме. И видѣвши ю Господъ смилуе се њойзи, и рекне іой: „Не плачи! И приступивъ додирне одаръ (сандукъ), а носіоци стану. И Исусъ рекне: „Младићу! теби говорамъ, устани!“ И сѣде мртвацъ, и стаде говорити. И Исусъ даде га матери његовой. И страхъ обузме све, и хваляху Бога говорећи: „Великій се пророкъ међу нама појавіо, и Господъ е люде свое посѣтіо!“

---

17. Раслабљѣный на овчіои купѣли.

(Ев. Іоаново гл. 5.)

Бѣше праздникъ Іудейски, и дође Исусъ у Іерусалимъ, а у Іерусалиму има кодъ овчіихъ врата купка „коя се зове еврей-

ски Витезда (езеро милосрдія), и око нѣ има петъ преддворя, у тыма лежаше множина болестныхъ, слѣпихъ, хромихъ, сувихъ, кои чекаху да се вода покрене. И кои найпре улазаше, пошто се вода замути, онай оздравляше, макаръ каква болѣсть на нѣму да е была.

А ту бѣше еданъ човѣкъ кои е 38 година быо болестан. Кадъ Іисусъ овога види и разумѣ, да е већъ много година болестанъ, рекне му: „Хоћешъ ли да будешъ здравъ?“ А болестный одговори: „Да Господе! Али немамъ човѣка, да ме спусти у купку, кадъ се замути вода, а докъ я дођемъ, другій силази пре мене!“ Іисусъ му рекне: „Устани, узми одар твой и ходи!“ И одма се исцѣли човыкъ тай, и узевши одаръ свой иђаше.

А тай данъ бѣше субота. Сада говораху Жидови, къ ономе што се исцѣли: „Данасъ е субота и неваля ти одра носити!“ А онъ имъ одговори: „Кои ме исцѣли, тай ми рече: Узми одар твой и ходи.“ А они га запытаю: „Ко е тай човѣкъ, што ти рече: узми одаръ твой и ходи?“ А исцѣлѣный незнадяше ко е: еръ се Іисусъ уклоніо, будући да е много народа было на мѣсту. А потомъ га нађе Іисусъ у цркви и рекне му: „Ето си здравъ, више негрѣши, да ти што горе не буде!“

Човѣкъ тай отиде и каже Іудеима: да е оно Іисусъ, што га е изцѣліо. И зато гоняху Іудеи Іисуса, и гледаху да га убію, што то у суботу чиняше.

Саибъ.

(Една прича.)

У Персии беше еданъ славанъ учитељ по имену Саибъ. Он беше врло сирома, али спосаше свою судбину мирно, како мудру приличи. Само му едаредъ жао паде, што босъ ходити мораде, еръ у сиротињи неимаде зашто обуће купити. У томе незадовољству пође у цркву Куфу. Кадъ унутра уђе, опази едног богаля, кои безъ ногу беше и мора се по земљи вући. Одма Саибъ руке небу подиже и узданувъ рече: „Хвалати милостиви Боже, кон ми ноге даде, те ходити могу; овай би ихъ богаљ и босе съ найвећомъ радости примио и више него царево благо ценио, кадъ би ихъ само добити мого!“

Стрелячъ.

(Єдна прича.)

Єдномъ стрелячу изметну нишанъ, да га гађа. Али онъ непогоди. Сви люди стану му се смеяти. На то он рекне: Ви мудри што се смеете! смеяти се лако є, али погодити тешко; ево покушайте, да васъ видимъ. Сви редом узму гађати и нађоше, да є то далеко теже, негъ што они мишляше.

Мачии поносъ.

(Єдна прича.)

Кадъ мачки рекоше, да є лавъ и тигаръ одъ нѣзина рода, надигне репъ у висъ и рекне: „То и я мислимъ.“

Магарацъ и ярацъ.

(Єдна басна.)

Єдаред се манарацъ понесе, пакъ вратъ савие, нос у вис дигне и стане мимо свои гордо пролазити ни на кога и негледећи. Сви се стану изъ свегъ грла смеяти и викати: „Одите: да видите сулуда магарца!“

Магарцу та почасть небеше мила и стане се правдати: „На шта чинимъ друго, него што коњ сваки данъ чини?“ На то му ярацъ на уво пришапће: „Али, што приличи коню неприличи магарцу.“

Кукавица и лисица.

(Єдна басна.)

У збору животиня стане кукавица своє вредности брояти: „И я самъ се међу певаћимъ тицама излегла, и слушала самъ шеву и славуя найславние певце толико година, а имамъ исти онаки таленатъ за певанѣ.“

„Само неуме да изведе славни саборе,“ придода лисица.

Слепацъ и воћа.

(Єдна басна.)

Єдаредъ рекне воћа слепоме: Я самъ окатъ, а ти си на оба слепъ, прави поданички ликъ; я сам дакле господаръ, а ти се морашъ покоравати: мени припада и найвише комаћа из торбе.

Поданикъ се овай узбурчи на тай говоръ и отера воћу. „Умемъ се я и самъ водити“ и пође, алъ се одма оног часа у рупу сломие.

Кадъ се тешкомъ мукомъ изкобеля зовне опетъ воћу натраг говорећи: остани ми воћа, али молим те, само тако горд не буди.

Срце и разумъ.

(Єдна басна.)

Срце и разумъ пођу єдаредъ путовати. Путујући нанђу на неку локву и заглибе тако, да имъ коњи ни съ места маћи немогоше, а ни одъ кудъ никое помоћи. Онда стане разумъ коњ тако шибати, да оба єзике исплазише. Є ли то упутно било?

Сажаљиво срце стане га за руку ватати и коњ бранећи рекне: „Стани немилостиви! Како можешъ ту кукавну живадъ толико бити!“ Є л' ово упутние било?

Али се разумъ недаде смести него говорећи, да ту ние места сажаленю удвостручи шибанѣ, и коњи скоче, те се сви из блата спасу.

Кадъ се сува дохватише, сиђе разумъ доле и стане коњ миловати. Коњи га доброћудно погледе и стану лизати руку и зоб изъ нѣ. Онда и срце сиђе и разумъ загрливъ любити стане, а Господъ съ неба викне говорећи: „Срце и разумъ нека се довекъ слажу, али срце нека се разуму повинуе.

Безпосленость.

(Єдно осматранѣ).

Безпосленъ є човекъ тромина и празан теретъ земљѣ. Он є неплодно дрво, ялова пањина, невредно ни оногъ места, што

га на земљи заузимљ. Онъ е коровъ и шкодљиво раше, што осталомъ полезномъ рашћу сокъ и рану изъ земљ краде и отима. Онъ е труо удъ на телу людскога друштва, што и здраве уде окужи, и само зло и пропастъ разстире, ер све сокове животне и сва блага своимъ неситимъ удовољства бесиломъ прождире. Безпосленъ човекъ неде лебъ што га е завредно, ер се безпосленошћу нигде ништа незавреди.

Штедня.

(Једно сматрање.)

Многи неће да верује и опетъ е истина да е Штедиша Имуша, Нештедиша неимуша. Пословица вели: у радише свега више, у штедише іоште више. Шта га би ихъ се силно обогатити могли, кадъ би само штедити умели. Кадъ е Христосъ Спаситељ оно 5000 наранио, дао е оно што е преостало скупити и оставити. Неодбацай преостатака, макаръ само мрвице биле. Кадъ ни једне мрвице неможешъ створити, немой е ни презирати. Где се божји дари презиру ту ихъ и нестане. Штедећи намножи се свашто, и изаће гомила. Расипанћ найбогатиег осиромаши и упропасти, а штедня и чуванћ мало помало и сиромака обогати. У свакой е мрвици божи благословъ, само е пазити ваља. Нами се истина каже: „небрини се за сутра ер сутра бринуће се за се“ кад дође потреба доћиће и помоћь; коме Бог живота даде, даће и леба; али зато опетъ нетреба мислити, да мора све што имашъ данасъ пући. Треба и сутра ести. Богъ недае тако маломъ меромъ, да башъ тако одмера колико ти за данъ потрошити можешъ. Онъ е богатъ Богъ и свою милостну руку нестеже башъ на дане, него дае много реда у једномъ дану готовину на многе месеце, дае о есени за читаву годину, и неки реда за многе године. Онда сачувай накъ ћешъ имати. Али чуй іошъ нешто: Штедня ние тврдоћа. Неодбиай сиромака у намери да више своіой деци оставишъ. Што се сиромаку невољну даде, то деце неосиромаши. Ко сиромаку дае, Болу дае, и Богъ ће му стоструко вратити. Ко одъ Бога штеди, ђаволу чува. Невољни су божие штедионице; ту ти неће ништа пропасти. Они су оне корпе у кое Спаситељ преостаюће мрве скупља, ту ће твое не само сачувано него и умножено бити.

Рачунске загонетке.

Како може 7 полакъ одъ 12 бити?

Кои броеви неизгубе вредность ако ихъ и извернешъ?

Како би написао 89 са четирь еднаке цифре?

Како би мого 666 умножити, а да ништа недомећешъ?

Први е брой пола одъ другогъ, а цео у 100 већи од оба прва?

Миланъ е 12 год. старъ а његовъ отацъ 40 год. колико ће година требати да Миланъ управо половину старъ будне као отацъ?

Како се даде брой 45 на четирь броя разложити тако, да свудъ еднаке суме изађу, ако првомъ два додашъ, од другогъ 2 одузмешъ, трећи са 2 умножишъ, а четврти са 2 поделишъ?

Неколико загонетни питања.

(За децу.)

(Продуженъ.)

54. Зашто неможе киша два дана узастопце да пада?

55. У кое животинѣ стое кости наполю, а месо унутри?

56. На комъ путу (друму) нема прашине?

57. На комъ зеленомъ дрвлю нема лишћа?

58. Кои кралѣви немаю земаля?

59. Чие су куће безъ дрвета и гвожђа начињене?

60. Кои данъ нема ноћи?

61. Когъ дана нема у календару?

62. Кога доведе вода у ватру?

68. Кои мишеви лете?

64. Пролећемъ те блажи, а лети лади, есени рани, а зими огрева?

65. Има крила а нелети и непрестано се миче, а никад с места неоде?

66. Где е мрачно кадъ е свудъ светло, и ладно кадъ е свудъ топло, а топло кадъ е свудъ ладно?

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 31. У Новоме Саду, 10. Новембра 1862. **Год. V.**

Како научи школа децу на послушность.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

Послушность є єдна одъ найглавнии доброта не само на деци, него уопште: она є доброта сваке старости, свакогъ стања, свакогъ рода. Зато є самимъ Богомъ наређено, да одгованѣ те доброте ономе припадне, комъ є дете теломъ и душом поверено, а то є породици. Али отуда слѣдує, да и школа, као помоћница породице ту исту задаћу има децу научити на послушность, воспитати у послушности.

Послушность долази одъ слушати, послушати, то є: своє владанѣ управити по туђой вољи, заповести. Овде є обоє важно: и то споляшнѣ упечатленѣ, воља, заповесть, и та унутрашня готовость, њима повиновати се, послушати их̑ъ.

Послушности има више врсти или болѣ рѣки степени. На найнижемъ є степену она, што бива изъ стра. Тако су послушна живадъ и зверови онима, кои их̑ъ укроте. Тако су и деца, на кою се боємъ и претьомъ навалоє. Ови се повинују само одъ стра. Овде є обоє: послушность као и сила, што є изтерує, врло грубо. Пакъ опетъ, и та груба послушность са своимъ зантомъ и приморованѣмъ, да се оно чини, што снажнија воля и зрелији разумъ налаже изводи послушаоце на више, укроћаваюћи воспитава, облагороћава.

Лепша є и далеко савршенија она послушность, што изъ любави бива. Овде є одношенѣ и свеза између заповедника и послушаоца далеко срдачнија, душевнија. Зато смо сви ради, да децу овако послушну начинимо, одъ любави. Съ тога их̑ъ толико реда о нашой любави уверавамо, съ тога сваки часъ уштуємо, да л' насъ любе; радимо, да у њима то лепше осећанѣ пробудимо любавь према нами, да их̑ъ та за насъ веже нами приклони, приволе и послушне начини.

Извили се послушность на іошъ виши степенъ савршенства, онда бива изъ страпочитања. Ова се разликує одъ те одъ любави изтичуће тимъ, што къ осећаню любави доће

іошъ и свесть и признаванѣ оне више снаге, коіой се повинуемо, и коя ние само онако голо споляшня, као она, што стра задае, веѣ кою по унутрашнѣмъ гледаню дознамо и уважавамо. Са овомъ послушности повинуе се млађи и разумнии свомъ стариемъ, признаваюћи у свомъ оцу зрелие искуство, а у матери любавь, што се сака себе за любавь деце одрече, пакъ имъ е послушанъ не само изъ лхбави него и изъ увиђеня и признаня те више и зрелие мудрости и снаге.

Ова три степена послушности сасвим се подудараю са оним закономъ, што намъ налаже, да се пре свега Бога боимо, нѣга любимо, и нѣму се поверавамо."

На найвиши степенъ савршенства дође послушность, кадъ буде „послушность у Господу." Овде се стеку та сва три подвига, што смо ихъ у та три горепоменута вида послушности видли. Ова е послушность найвиша, еръ се у Богу боимо найвеће снаге, творца неба и землѣ и свега видимогъ и невидимогъ, — любимо найвећу любавь, коя себе за насъ жртвова, да насъ изкупи и за добра дела освети, — поштуемо найвећу мудрость, коя све што чини, на найсветие цели смера. Ово е послушностъ новогъ завета, што е само онай има, кои е у милости божиой, кои е „водомъ и духомъ" рођенъ.

Изъ свега горепоменутогъ види се, како учитељ поступати има, да дете къ послушности воспита. Да ихъ на онай први степенъ послушности доведе, имао би само споляшњомъ силом наваљивати. Али се вара ко мисли, да ће тимъ средством децу до те послушности довести. Ако нема учитељ оне унутрашнѣ снаге, са тимъ споляшњимъ средствима само ће ону найгрублю послушность и само на часакъ изтерати. Неможе са успехомъ заповедати, ко ние научио слушати. Само е у овогъ воля снажна, држанѣ тврдо, речь и цео изразъ одсуданъ, и овомъ изразу покорава се дете вољно и радо, као да у себи осећа, да ће се и нѣгова слаба снага низъ ту ячу окрепити и подигнути.

Ко ће да дете на онай други степенъ послушности изведе, на ону, што изъ любави бива, тай мора окромъ ти горепоменути свойства іошъ и она свойства имати, коима се любавь деце добива, а то су: стрпељивость, любавность, благость, правдолюблѣ, и любавно саучешће, све разположеня душевна, што се само онде налазе, где е любави.

Имали учитељ и воспитатељ низъ ово іошъ и особити дарованя, науке и вештине, кое су кадре дозреваюћой деци улити поштованѣ и изпунити и страопочитанѣмъ према учителю, онда

ће се у њима извити она вина и лепша послушность, што из страпочитаня излази.

Къ послушности у Господа само ће онай моћи другога довести, кои самъ у той послушности теломъ и душомъ живи, кои запъ св. Духа непрестано у свомъ срцу осећа, и коме е дано, да оно, што у себи осећа, речи и примеромъ на другогъ превести уме. Благо школи, коя такогъ учителя има, и благо учителю, кои на душевно благо поверене му деце непрестано у служби св. Духа живи.

Садъ е питанѣ, какве мораю бити заповести, што ће децу на послушность да изведу? Те заповести мораю бити разумне, кратке и осталима саответне.

Разумна е заповесть, ако е могућно извршити е. Многи држи, да учитель неможе ни помислити, онако што одъ деце искати, што ова нису кадра извршити. И опетъ има, и има много случаева, где учитель деци зада посао, кои дечие снаге далеко премашуе; иште, да деца предузму, што самъ предузети ни започети немари. Зато мора заповесть разумна бити, ако ће мо да послушана буде.

Заповесть мора кратка бити. Очине заповести само ге зато послушаю и болѣ извршe, негъ материне, еръ су кратке, не са онакомъ гомилом речи задавлѣне, као што матере обичай имаю. У много речи развучена заповесть или запрека даде детету времена досећати се, како ће е одма у речи и речма обићи, избећи; а накратко изказана заповесть пресече и чисто га заплаши, те и непомишля, како ће е обићи; окромъ што е краткоћа едини снази и одсудности приличећи изразъ.

Подъ саосветности, што смо е као треће свойство ваљане заповести означили разумева се, да мора у свези са осталимъ деци даванимъ заповестма стаяти. Та саответность укварн се и изгуби се, ако се у школи другчие заповеда, а другчие код куће. У той неприлици доће дете у забуну и незна, шта и кога управо слушати има.

Кад су заповести учителѣве таке, као што е ту речено, онда е одъ стране детие двое могућно, послушати е или не. Послушанѣ није само извршенѣ заповести, него и окрепљенѣ волѣ и морално вештбанѣ. Слушаюћи ту туђу и вишу волю начини е своіомъ собственомъ, ако не одма унутрашнѣ оно сполшнѣ, и већъ тимъ се яко морално дигне и оснажи.

А где се ово непрестано понавля, и съ едногъ послушаня на друго прелази, и ако учитель на вишемъ степену моралногъ

изображеня стои, то ће свою децу на све тежа дела наводити и све благородние и дублѣ подвиге послушности у њима будити, и тимъ мора мораланъ животъ деце све савршении бивати и зрети. И онда неће значити послушанъ бити понизити се, него подигнути се.

А шта валя чинити, ако се заповести непослушаю? Валяли непослушногъ са усугубљеномъ любави предусретати у надежди, да ће се тимъ на послушность склонити? Нипошто, ер непослушность и любавь ни у каквомъ сродству нестое. Опазили дете, да га у слѣдъ непослушности усугубљеномъ любави и милости предусреташъ, онда невидимъ, шта би га задржавало, да буде све непослушние, да све већомъ любави предусретано будне.

Или мислишъ ли непослушномъ његово зло и невалялство разлагати у надежди, да ће увидити и застидити се, па после чувати се? И ту се варашъ. Кое дете незна, неувиђа да греши, кодъ тога нема речи о непослушности. Непослушность е знано и увиђано зло, а знаномъ злу невидимъ, шта би и на што разлаганъ било.

Непослушномъ нема другогъ лека до каштиге. Али при каштигованю има се назити како на наравъ каштиге, тако и на наравь детета.

Што се тиче снаге каштиге, та мора съ почетка найблажия бити. Каштига е средство и лекъ само, а о сваком средству стои онай законъ; неупотреблюй већегъ средства, где съ маньимъ измажешъ. Нетреба много где е довољно мало. Где е довољно каштигуюћи погледъ, нетреба ни прста претећи дизати. Где е довољно претећи прстъ, нетреба укореваюће речи, а где е каштигуюћа речь довољна, нетроши друге каштиге улуд. Тим начиномъ ћешъ увекъ довољно оружя имати. Найвећма се има учитель чувати, да се са овимъ средствима нестроши увдаред. Нема горе, него кадъ учитель у себи признати мора: „сад више незнамъ, шта ћу съ тимъ дететомъ радити.“ Изъ уста учителѣви нема срамотние изповести одъ те.

Што се тиче врсте каштиге, та се има управляти едпице по степену изображеня, на комъ дете кое ће се каштиговати стои. У томе се и разликуе педагогичка каштига одъ судейске, што она само на лице, а ова само на преступлѣнѣ гледи. Зато е и сваки школски законъ, кои за неко преступлѣнѣ неку определену каштигу одаредъ за свагда наређуе сасвимъ неупутанъ. Ако е за судію прописъ, при одсуђиваню каштиге не-

обазирати се на лице преступника, него само на преступлѣнѣ, то учитељ и воспитатељ найвећма греши и законъ преступа надъ негледи, кога каштигује. У школи се управља каштига само по моралномъ изображеню детета, или съ другимъ речма, по степену послушности, или непослушности. Учителѣва е дакле дужность добро на то пазити.

Стоили дете на ономъ првомъ найгрублѣмъ степену послушности, где е само изъ стра поолушно, пакъ се ту противећи се той на послушность га приморваюћой снази непослушно покаже, онда му мора та увређена учителѣва снага на супротъ стати, и нѣга претећимъ погледомъ, претећим прстомъ, претећомъ речи или другимъ снажнимъ средствомъ пак у крайной нужди и телесно каштиговати, ако учитељ никоимъ другимъ средствомъ свой ауторитетъ према детету одржати неможе. Непослушносћу развкине се свеза између учителя и детета. Та свеза мора се поновити, онда е целъ каштиге постигнута.

Стои ли дете на ономъ степену воспитаня, где е од любави послушно, и у томе се непослужно показуе, онда му валя любавь ускратити. Тимъ ће осетити, да е оно своимъ преступлѣнѣмъ ону лепшу свезу међу собомъ и учителѣмъ позледило, и потрудиће се, да ту увреду усугубленомъ любави излечи, изравна.

Е ли учитељ уверенъ, да дете на ономъ степену воспитаня стои, где е научило изъ страпочитаня послушно бити, пакъ се ту непослушно показало, онда га валя ускраћенѣмъ поштованя и части каштиговати. И овде е целъ каштиге учинити, да осети, да е своимъ преступлѣнѣмъ ону свету свезу позледило, и да тимъ приморано буде, све могућно учинити, да ту повреду изравна.

Найпосле, ако е непослушни толико у изображеню дошо, да га као подъ заштомъ божиегъ духа стоећа сматрати смеш, онда му валя душевно у помоћь притећи. Непослушность у овомъ случаю повреди оно найсветие одношенѣ, у комъ душа съ Богомъ стои. Овде се мора учитељ постарати, да осећанѣ ове увреде у целой снази пробуди. То ће учинити, ако оногъ пажню обрати на нѣговъ повређенъ унутрашьи душевни миръ, ако га побуди, да самъ собомъ изнитъ одржи на основу божие речи и волѣ, и ако га побуди на покаянѣ, кое ако право и одъ срца будне, онъ ће поискати милости и опроштеня, даће обећанѣ побољшаня и учиниће заветъ о томъ.

Најпосле долази питанѣ, како се има каштига извршити. Изъ досадъ реченогъ види се, да се непослушносћу неоштети само дете, него и учитель Заръ, да га незаболе, кадъ оно, што е градио уедаредъ разорено, и оно, што е съ мукомъ и трудомъ спаио наедаредъ почупано види. Осећанѣ овогъ бола мора учитель башъ у онай махъ найвећма показати, кадъ каштигує. Ништъ већма каштигованогъ несмути ни одъ учителя и воспитателя тако одтуѣи и омрази, као прикоръ, поруга и освета при каштиги. И опетъ има многи учитель, кои при каштигованю деце, као у неку освету прети: „Єсамъ ли те уватио, садъ ћу ти судити, одавно я тебе вребамъ, али сад ћеш ме попамтити“ итд. Колико е у овакомъ поступку немилосрђа толико и несмотрености, и иза овака поступка ништъ дрго неслѣдує, него да каштиговани коначно омрзне такогъ учителя и воспитателя. И где год се тако учитель батином начини, ту веруем, да му мора служба тешка и мучна бити, али та е само зато тешка, еръ е престала бити учитељска и воспитатељска него се своевољно начинила капларска и пандурска.

Ствар е ова толико важна, да неможемо проћи, да ошъ и слѣдеће о каштиговању неспоменемо.

Християнски учитель ваља да се увекъ Богу помоли, да га онъ при каштиговању довољно умудри.

Учителю пристои право родитељскогъ запта и каштиговања деце, али ово ште и родитељско срце према деци, кое е далеко одъ свакогъ немилосрђа и грубоће, ал кое и снаге има съ родитељскомъ любави каштиговати свакадъ, кадгодъ и гдегодъ е каштига средство, да се преступникъ излечи.

Учитель има добро пазити и чувати се, да некаштигує децу са свое собствене кривице. Ово бива, ако своіомъ немарньомъ деци повода даде, да кое зло учине, или своимъ мртвим и небрежљивимъ предаванѣмъ децу на непажню и непослушность наведе.

Траюћу предаваню ние слободно никое дечие тужбе примати ни изтраживати.

Неваля ни узъ кою запреку определѣну каштигу изрицати, еръ едно и исто преступленѣ кодъ свакога е детета другчие, и по поводу, делу, склоности итд.

Дете због тупљегъ дара и тежегъ ученя каштиговати лудость е. Добаръ ће учитель сва средства употребити, да той слабости и тупости у помоћь притече, и биће башъ съ томъ

децомъ толико стрпељиви и љубавни сматраюћи ихъ, као Бо-
гомъ дане, да на њима свою љубавъ и стрпељивость покаже.

Телесна каштига, ако се кад мора употребити, несме се у часу предаваня науке давати, већъ у башка часу.

Најпосле што се награда тиче питанѣ е: ваљали бољой деци отличния места давати и ваља ли у овой школи надтицанѣ уводити. Наше е мнѣнѣ: не, еръ изведе часомъ суету и гордость, начини децу грабљиву за наградомъ а не отимаюћи се за деломъ награду имъ носећимъ, изроди завистъ и злобу, узнемирава предаванѣ, краде време, и прави немиръ и зло међ децомъ. Исто то чине и похвале оне, што се деци у протоколу уписую. О поклонима одъ учителя издаванимъ неможе ни речи бити. Учитель нема ништа друго покланяти до свое љубави и науке, а на ово имаю права сва деца, а најслабља највише. Само изразъ љубави милованѣмъ, признаванѣм, или већомъ веромъ изявљиванъ, тай већъ овде места има. То нека и највећа награда будне, и то најпослушниой, најприлѣжниой или најстариой деци, кою употреблюе, да своим знанѣм и снагомъ осталой слабиой на услугу буду, да ихъ тимъ зарана научи, да ономе највише части пристои, кои њима многима служити може, и да ихъ тимъ научи држати, да е сваки новъ прираштай снаге, што намъ е Богъ дав позивъ само, да другима на услугу и помоћь буднемо.

Библичне припѣдке

у библичнимъ ръчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

---

18. Притче Исусове.

1. О сіячу.

Кадъ се сакупи много народа къ Исусу, каже имъ онъ ову притчу: Изиђе сіячъ, да сіе сѣме, и кадъ сіяше, едно падне край пута, и погази се, и птице небеске позобаю га; а друго падне на каменъ, и кадъ изникне осуши се, еръ немаше влаге; и друго падне у трнѣ, и узрасте трнѣ па га по-

дави; а друго падне на земљу добру, и кадъ изникне, а оно донесе родъ сто пута онолико. Ово говорећи Исусъ повиче: „Ко има уши да чује, нека чује!“

А ученици његови пытаху га говорећи: „шта значи притча ова“ А онъ рекне: „Притча ова значи: Сѣме е рѣчь Божія (слово Божіе); а кое е крај пута, то су они кои слушаю, али потомъ долази ђаво, и узима рѣчь изъ срдца њиховогъ да невѣрую и да се неспасу; а кое е на камену, то су они, кои кадъ чую съ радошћу примаю рѣчь, али корена немаю, за неко време вѣрую, а у време напасти одпадну; а кое паде у трнѣ, то су они, кои слушаю, али кадъ отиду, а они се одъ бриге и богатства и сласти овога живота загуше, и плодъ не сазре. А кое е на доброй земљи, то су они, кои рѣчь слушаю, и у добромъ и чистомъ срдцу држе, и плодъ доносе у трпљењу! Ово говорећи повиче: „Ко има уши да чује, нека чује.“

---

2. О куколю у пшеници.

(Мат. 13, 24—30, и 36—43.)

Другу притчу каза Исусъ: Царство небеско е као човѣк, кои посіе добро сѣме на њиви своіой. А кадъ људи поспаваю, дође његовъ непріятељ и посіе куколь по пшеници па отиде. А кадъ усѣвъ никне, и плодъ донесе, онда се покаже и куколь. Тада дођу слуге домаћинове и рекну му: Господару, нисли л' ты добро сѣме сіяо на њиви своіой? Одкуда дакле куколь? А онъ имъ рекне: Непріятељ човѣкъ то е учиніе! А слуге му рекну: „Хоћешъ ли дакле да идемо, да га почупамо?“ А онъ рекне: „не, да небы какогодъ чупаюћи куколь, почупали заедно съ њиме и пшеницу. Оставите некъ расте заедно до жетве, па ћу у време жетве рећи: „саберите најпре куколь, и свежите га у сноплѣ, да га сажежемъ, а пшеницу свезите у мою житницу!“ —

И приступише къ Исусу ученици његови говорећи: „Кажи намъ притчу о куколю на њиви. А онъ одговараюћи рекне им: „Кои сіе добро сѣме, то е сынъ човѣчій (Исусъ Христосъ). А њива е свѣтъ, а добро сѣме ису сынови царства (т. е. добри људи, праведници), а куколь су сынови зла. А непріятељ, што е куколь посіяо, то е ђаво; а жетва е кончина свѣка, а жетеоци су анђели. Као што се куколь сабира и огнемъ сажи-

же, тако ће бити на свршетку овога вѣка; послаће сынъ човѣчій анђеле свое, и скупиће изъ царства нѣговогъ све саблазни, и оне кои чине безаконіе, и бациће ихъ у пећъ огнѣну; онде ће бити плачъ, и шкрипанѣ зубій. Тада ће се праведници засіяти, као сунце у царству отца свога. Ко има уши да чуе, нека чуе.

---

3. О зрну горушичномъ и о квасцу.

(Ма . 13, 31—33.)

Другу притчу предложи имъ Іисусъ говорећи: Царство е небеско као зрно горушично, кое узме човѣкъ и посіе на ньиви своіой. Оно е истина најманѣ одъ свію сѣмена, али кадъ узраете веће е одъ свакогъ зеля, и буде дрво, па птице небесне долазе, и стаю на нѣговымъ гранама.“ Другу притчу каза имъ: Царство е небеско као квасацъ, кои узме жена и метне у три сађуре брашна, докъ све неускисне.

---

4. О благу и о бисеру.

(Мат. 13, 44—46.)

Іошъ е царство небесно подобно благу сакривеномъ на ньиви, кое нашавши човѣкъ сакріе га, и одъ радости за ньимъ, иде, и све што има продае, па купуе ньиву ту.

Іошъ е царство небесно подобно човѣку трговцу, кои тражи доброга бисера, па кадъ нађе еданъ многоцѣнный биссеръ, а онъ отиде и прода све што имађаше, па га купи.

---

5. О великой вечери.

(Лук. 14, 16—24.)

Іисусъ рекне: Нѣкій човѣкъ зготови велику вечеру, и позове многе, и кадъ е было време вечери, пошлѣ слугу свога, да каже званима: Хајдете, еръ е већъ све готово. И сви се почну изговарати. Првый рекне: Я купихъ ньиву, и нуждно ми е изићи, да ю видимъ. И другій рекне: Я купихъ петъ ярмова волова, и идемъ да ихъ огледамъ, молимъ те изговори ме. И трећій рекне: Я се оженихъ, и съ тога ти немогу доћи. И

кадъ дође слуга тај, а онъ каже то своме господину. Тада се расрди домаћинъ, па рекне своме слуги: Изиђи брзо на раскршћа и на градске улице, па убоге и сиромахе, и слѣпе и хроме доведи овамо!“ И слуга рекне: „Господине, учињено е као што си заповѣдіо, и још има мѣста!“ А господинъ рекне слуги: „Изиђи на путове и међъ ограде, те принуди да дођу овамо, да се напуни мой домъ. Али кажемъ вамъ, да ни єданъ одъ оныхъ званыхъ людій, неће окусити мое вечере. Єр многи су звани, а мало е изабраныхъ.

---

6. О свадби царевога сына,

(Мат. 22, 1—14.)

Іисусъ опетъ одговори у причама говорећи: Царство е небеско, као човѣкъ царъ, кои учини свадбу сыну своме, и пошлѣ слуге свое да зове званице на свадбу, и нехтѣдоше доћи. Опетъ пошлѣ друге слуге говорећи: кажите званицама: ево самъ обѣдъ мой приправіо; јунци мои и хранѣници мои поклани су, и све е готово, дођите на свадбу!“ А они немарећи отиду, овай на свою њиву, а овай къ своіой трговини. А остали ухвате слуге нѣгове, изруже ихъ и поубіяю. И кад то чуе онай царъ, разсрди се, и пошлѣ войску свою, па погуби убице оне и градъ њиховъ зажеже. Па онда рекне своим слугама свадба е готова, а званице не бише достойне. Идите дакле на излазке путова, и когагод нађете, дозовите га на свадбу. И слуге изиђу на раскршћа, па скупе све кое нађоше, и зле и добре, и свадба се напуни гостію. А кадъ уђе царъ да види оне што су посѣдали, опази ту човѣка необучена у свадбено (свечано) рухо, па му рекне: Друже, како си дошао овамо, а немашъ свадбенога руха? А онъ оћути. Тада рекне царъ слугама: свежите му руке и ноге, па га узмите, те баците у таму найкрайню; онде ће быти плачъ и шкрипанъ зубій. Єръ многи су звани, а мало е изабраныхъ.

---

7. О изгубљеной овци.

(Лук. 15. 1—10.)

Ириближаваху се ка Іисусу мытари (цариници, званичници што царске данке скупляху) и грѣшници. И викаху на нѣга

фарисеи и књижевници говорећи: Овај прима грешнике, и сь њима еде. А онъ имъ каза ову притчу: Кои е тай човѣкъ између васъ, кои има сто оваца, па кадъ изгуби едну одъ њих, неостави деведесетъ и деветъ у пустињи, и неиде за изгубленомъ докъ е ненаће, а кадъ е наће, а онъ е дигне на свое раме радујући се, и дошавши куѣи сазове пріятелѣ и сусѣде, и рекне имъ: радуйте се са мномъ, єръ я наћохъ мою изгублѣну овцу.

Кажемъ вамъ, да ће тако быти већа радость на небу, за едногъ грѣшника, кои се кае него за деведесетъ и девет праведника, коима нетреба покаянѣ.

Или жена имаюћи 10 динара (новацъ), ако изгуби еданъ динаръ незапали л' свѣћу, и помете куѣу, и тражи прилѣжно, докъ ю ненаће. А кадъ наће, а она сазове другарице и сусѣде говорећи: радуйте се самномъ, єръ наћохъ изгублѣный динаръ. Тако, кажемъ вамъ, быва радость предъ анѣелима Божіима за едногъ грѣшника, кои се кае.

---

8. О блудноме сыну.

(Лук. 15, 11—32.)

Іисусъ рекне: Нѣкій човѣкъ имао два сына. И млађій одъ њихъ рекне отцу: Отче, дай ми део имања мога, што ми припада. И подѣли имъ отацъ иманѣ. И после нѣколико дана покупи млађій сынъ све свое, и отиде у даљну землю, и разаспе свое иманѣ живећи блудно. А кадъ потроши све, а оно буде гладь велика у оной земльи, и онъ почне оскудицу трпити. И отиде те се прибіе кодъ едногa жителя у оной земљи, и онъ га пошлѣ у свое полѣ да чува свинѣ. И желяше наситити трбухъ свой одъ рожчића, кое свињи еѣаху, и нико му ихъ недаваше. А кадъ онъ къ себи дође, рекне: колико наямника у моега отца имаю хлѣба и сувише, а я одъ глади умиремъ. Устаћу, и идемъ отцу момъ, па ћу му рећи: Отче! згрѣшіо самъ на небо и предъ тобомъ, и већъ нисамъ достоянъ назвати се сыномъ твоимъ. Прими ме као едногa од твоихъ наямника. И устане па отиде своме отцу. А кадъ е іошт подалеко быо, угледа га отацъ нѣговъ, и смилуе му се, и потрчи па га загрли и полюби. А сынъ му рекне: Отче! згрѣшіо самъ на небо и предъ тобомъ, и већъ нисамъ достоянъ назвати се сыномъ твоимъ. А отацъ рекне слугама: Изнесите

прву хаљину, и обуците га, и подајте му прстенъ на руку, и обућу на ноге. И доведите теле угојено, те закољите, да једемо и да се веселимо; јеръ овај сынъ мой бѣше мртавъ па оживе, и изгубљенъ бѣше, па се нађе!“ И почну се веселити.

А сынъ његовъ старіи бѣше у полю, и долазећи одтуда, кадъ се приближи кући, чуе пѣванѣ и игру, па дозове једногъ слугу и запита: шта је то? А онъ му рекне: братъ је твой дошао, па је отацъ заклао теле угојено, што га је здрава опет видіо. А онъ се разсрди, и нехтѣде ући. Тада изиђе отацъ и моляше га. А онъ одговори и рекне: Ето те служимъ толико година, и никадъ нисамъ преступіо твое заповести, па мени никада ниси дао јарета, да се провеселимъ са своимъ друговима. А када дође овај твой сынъ, што ти изеде твое имање, а ты си му заклао теле угојено!“ А отацъ му рекне: Сыне! ты си свагда самномъ, и све што је мое, то је и твое; а требало се развеселити и обрадовати; јеръ братъ твой бѣше мртавъ па оживе, и изгубљенъ бѣше, па се нађе.

---

9. О добромъ пастиру.

(Іоан. 10, 12—16.)

Іисусъ рече: Ја самъ добрый пастиръ; пастиръ добрый душу свою полаже за овце, а наямникъ (наймљникъ) кои ніе пастиръ, коме овце нису своје, види вука гдѣ иде, па оставља овце и бѣжи, и вукъ разграби и распуди (растера) овце. А наямникъ бѣжи, јеръ је наямникъ па немари за овце. Ја самъ пастиръ добрый и познаемъ моје, и моји ме познаю. Као што познае мене отацъ, и ја познаемъ отца, и душу мою (живот мой) полажемъ за овце. И друге овце имамъ, кое нису изъ овога обора, и те ми валя довести, па ће и оне гласъ мой чути, и бытће једно стадо и једанъ пастиръ.

Примеръ наши дедова.

(Црта изъ обичая.)

Колико су наши стари побожни люди били види се изъ речи и обичая, кои су и нами преостали и у коима су при свакой прилици име Божие споминяли и вазда Бога на уму имали.

Кадъ су одъ сна устаяли, или легали, и кадгодъ су шта започињали прва имъ є помисао на Бога била, и имали су обичай прекрстити се и на Бога помишлећи рећи: Помози Боже, и Боже помилуй или у име Божие! а кадъ су дочињали шта, била є речь: съ Божиомъ вољомъ и помоћи довршисмо. При єлу и пићу: Боже благослови, и спаси Боже и на спасенѣ! У добру су говорили: хвала милостивомъ Богу! а у беди и невољи: тако є Божия воля, и тако є Богъ милостивн хтео! исто тако и при различитимъ догађанма: тако є Божия наредба! При чућеню чему била є речь: о благи Боже! или: Слава буди Богу! кадъ су се састаяли, било є поздравлѣ: Помози Богъ! а одповздравлѣ: Богъ и тебе брате помогао! Кадъ су се растаяли, било є поздравлѣ: съ Богомъ! а одпоздравъ: съ Богомъ пошо и дай Боже, да се опетъ у добромъ здравлю видимо! Ако су кою злу речь изказати морали, била є речь: Боже опрости! При говору о злу каквомъ биле су речи: Боже сахрани! и недай Боже! и сачувай нас Боже! и буди Богъ съ нама! а при разговору добромъ и жељи: Боже дай, и Боже неукрати! и Боже наспори! Кадъ є ко шта зла реко или урадио, била є речь: Богъ те нечуо! и Богъ те невидео! а кадъ є добро што рекао: Богъ те чуо! и изъ твои уста у Божие уши! Кадъ су се коме чудили, била є речь: Богъ съ тобомъ! и Бог те видео! При благосиљаню: Богъ те благословио! Ако су за будуће наређивали шта, била є речь: ако Богъ да! и ако буде и Божия воля тако! и при поминяню мртви, била є речь: Бог да га прости! и Вог да му у раю населѣ даде!

Тако има небројено прилика, где и данасъ наши старии име Божие помињу. Све є то одъ наши побожни дедова остало, кои су вавекъ на Бога мислили и коихъ є савъ животъ Богомисао и Богомоля био, дай Боже само, да овай лепи обичай и у нас и наше деце за навекъ сачуванъ остане.

Забава светогъ апостола Іована.

(Црта изъ живота.)

Ловацъ неки наће ап. Іована, где питому яребицу у рукама држаше и миловаше, пакъ се чисто зачуди, да се тако све-

ти човекъ са такимъ чимъ забаля. „А шта имашъ ти у руци?“ упита Іованъ. „Одъ стреле лукъ“ рече ловацъ. „Па зашто ние запетъ?“ упита опетъ апостолъ. „Єръ би тетива сасвим ослабила, — рече ловацъ — кадъ би непрестано запета стаяла. „Тако се немой ни мени чудити, рече Іованъ, што кадкад свою одмарам душу, и ова одмора треба, да се за радъ тимъ болѣ окрепи.“

Магаре и нѣгова паметъ.

(Єдна прича.)

У оно време, кад є и живадь говорити умела имала є и памети толико, да є много лепи наука од њи остало. Шта су згрешили, да имъ се мора паметь одузети то незнамъ, довољно нѣ нестаде. Одъ то доба иде сва живадъ по свету безъ памети, само магаре мисли, да є нѣму остала.

Посредственикъ.

(Єдна прича.)

Два се човека посвађаю. Єданъ хтео, да є нешто бело, а други црно. Ту се уплете трећи и начини жуто.

О жуто, жуто! Изъ просте свађе узашла трострука.

Ружа и чкаљ.

(Єдна басна.)

Єдаредъ упиташе ружу, зашто се тако са бодляма оружала. „То ми є оружѣ съ коимъ мой лепъ цветъ бранимъ.“

„Ето вамъ — придода брже болѣ чкаљ — ружа мисли исто што и я.“

Кукавица.

(Єдна басна.)

Кадъ нектеше кукавицу за певца признати, што у нѣзинимъ песмама башъ ничега нема, до само слога, викне она главомъ вртећи: „Заръ треба !ошъ и више шта.“

Курякъ у овчиioй кожи.

(Єдна басна.)

Курякъ увати єдаредъ овцу, одере и пождере є, а кожу на се обуче, накъ одма опетъ у стадо пође. „Ко си ти?“ — „Овца.“ — И пође му лукавство за руком толико, да га тай исти данъ нѣговъ рођени отацъ матори курякъ за овцу држећи увати и угнави.

Ни одъ свога найрођениега ние ула сигуранъ.

О любави отачаства.

(Єдно осматранѣ).

Свако осећанѣ, што люде зближує и њи на добра дела подстиче благородно є. Међу тима є и любавь своґъ отачаства, и то є єдно одъ найблагороднии и найсветии. Оно има люди, кои се са ствоимъ обштежитнимъ осећанѣмъ хвале и говоре: „Мое є отачаство савъ светъ; овай буцакъ у комъ самь рођенъ нема права, да га већма волимъ, нити се он сме уздизати над остале землѣ, у коима се исто овако и болѣ живети даде. Любавь отачаства само є нека врста самолюбля, што многе люде обузме, да тимъ неко право увате, на савъ остали светъ мрзити;“ али ти буди при себи, и недай се овакимъ надримудрованьма залудити, што само на то смераю, да ону любавь, што люде на найкрасния дела подстиче понизе и окаляю и да то найсветие осећанѣ лажи и варанѣмъ назову. Имамо и ми право светъ овай своимъ отачаствомъ назвати, и законъ намъ налаже, да све люде безъ разлике заѣичая и станя као свою браћу любимо, єръ смо сви деца єднога истоґъ оца: али, ако ова истина и стои на врху сви людски дружина, опетъ зато неруши и неукида остале тешнѣ задруге, нити има закона, кои би любавь своґъ отачаства, као ни любавь свои родителя и старешина, ни любавь свои сродника и приятеля осуђивао и укинути хтео. Люди су Божиомъ наредбомъ на разне народе поделѣни. Сваки є народъ задруга люди, кои су истимъ законима и обичайма, истимъ єзикомъ и поколенѣмъ, истомъ славомъ или патняма скопчани, и тимъ наближе међу собомъ сродни и здружени. Ту задругу и єднакость интереса између чланова єдноґъ истоґъ народа силом

хтети самолюблѣмъ назвати, било би исто тако подло, као и любавь између родителя и деце хтети жигосати заверомъ противу целогъ людства. Како то, тако є и отачастволюблѣ увекъ свето осећанѣ, односило се то на наймањи или на найвећи народъ. Нема народа, кои неби свои собствени милии спомена имао: свои собствени удеснии наредби, милии седишта, и ови или они главнии характеристични црти, свои собствени мужева, кои су га своіомъ храбросћу, мудросћу, наукама и вештинама сретна, чувена и славна начинили. Има дакле довољно узрока, да ону землю и завичай у комъ смо рођени већма любимо него остале краєве света. Само се чувати валя да се рођенѣмъ у овой или оной земљи непогордимо пакъ на остале землѣ и народе омразимо, єръ таково грубо отачастволюблѣ ниє добро већ зло и знакъ малешна срца и душе; єръ ако и єсте любавь свог отачаства мила, опетъ несме любавь човештва угушити и несме ону свету свезу разчупати, коя све народе у єданъ народ у Богу везує.

Решенѣ рачунски задаћа.

На стр. 255. Први учитељ имао є $11+7+20+17=55$ деце и іошъ $^1/_6$ одсуствуюће, свега дакле 66. а онай други имао 4 више, дакле 70.

На стр. 272. Купио є отацъ 180 орая и толико лешњика а имао є 11 деце, зато: єръ му є преостало 48 орая, а лешњика само 15, дакле є 33 лешњика више издато, а то се само на 11 деце поделити даде, морало є дакле бити $11\times12+48$ орая $=180$. и 11×15 лешњика $=180$.

Решенѣ загонетака.

На стр. 400. 1. Свећа. — 2. Ракъ. — 3. сатъ.— 4. Последњи узме чинию, а остали яє на њой. — 5. Као снегъ или ледъ. — 6. Кадъ промоли главу крозъ воденични прозоръ наполѣ. — 7. Кадъ нема крупнии. — 8. Старъ. — 9. У пуну.— 10. Єръ зна на изустъ. — 11. Као одъ землѣ до неба. — 12. Точкови на коли. — 13. Слепъ. — 14. На землѣписнимъ картама. — 15. Деда отацъ и синъ само су троица. — 16. У крчми, кадъ є крчмаръ у вино успе.

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 32. У Новоме Саду, 20. Новембра 1862. **Год. V.**

О одношеню школе према држави.

(Едно питанѣ за учителѣ.)

Школа е истина обштинско заведенѣ, нарѣђена, да онимъ породицама, што обштину чине помогне децу научити и воспитати. Али низъ обштину долази школа у тешнѣ одношенѣ и са државомъ. И државе се тиче исто као и обштине и породице, да изъ деце и младежи валяни люди изађу, зато и настаява око тога; зато подиже заведеня на изображанѣ валяни учителя; зато прописуе, коя све знаня и вештине онай имати мора, кое радъ ту службу да добие; зато иште строге испите одъ тихъ, и нарѣђуе одъ свое стране комисие и контролу тихъ испита, и задржава себи право коначнога потврђиваня или одпуштаня учителя, осигурава обстанакъ школа, и решава сва важния правна питаня школе и науке тицаюћи се.

Изъ свега тога види се, да држава школу одъ свуда у свою заштиту узима, али и право врховногъ надзираня себи задржава право издаваня закона наредби у овомъ погледу, као и право, то или оно одъ школе и учителя искати и истражывати.

Шта потражуе држава одъ школе? Потражуе, да школа децу све оне прописане науке и вештине научи, кое ће имъ за њиовъ идући зрелии векъ као людма уобште нуждно бити. Съ тога налаже родительма у дужность, да свою децу после прописаногъ узраста у школу шалю, а одъ учителя иште, да све на се примлѣне дужности учительскогъ званя точно и савесно извршую, и има власть невеште или небрежливе на одговоръ позивати, и оне, кои се никако поправити недаю са званя збацити.

Али она неможе само са тим задовољна бити, да деца само оно науче, што ће имъ као приватнимъ людма нуждно и потребно бити, него оће, да и добри, за благо обштине и државе одушевлѣни граѣани и поданици будну, да будну законима и наредбама државнимъ покорни люди, и люди, кои любе мир

редъ и правду, основе сваке сретне државе, — накъ ште, да се школа при ученю деце и на ово обзире и у томе децу научи и воспита. Съ тога и пази колико на учителѣву науку и вештину, толико и на нѣгово морално и политично поведенѣ, почемъ само онай може и децу научити о благу обштине и државе мислити и радити, законе и наредбе поштовати и извршивати, кои е самъ за та блага одушевлѣнъ и самъ законе и наредбе поштуе и извршуе; съ тога дае учителю родитељску власть надъ децомъ, и ште одъ нѣга, да са свимъ озбилѣмъ за тимъ стане и децу на послушность научи тимъ више, што е то и една основа користне учитељске у школи раднѣ; с тога и награђуе оне, кои се у томе погледу найврстнии покажу, а осуђуе и каштигуе за преступленя учителѣ строжие негъ остале поданике, као кои су наређени и подузели се у томе деци не само образацъ бити, него и учитељи. А по себи се разуме, да се она при тимъ осуђиваню чува, да ни учителя неизложи интригама поединихъ злобних опадача, као да ни праведне тужбе онихъ, кои свое найскуплѣ благо — децу учителю повераваю безобзирне неодбаци, него како ове исто тако и учителѣ у заштиту и одбрану узима, да часть учитељскогъ чина, што е овай у найвећой мери заслужуе у очима народа што већма непозлеђену сачува.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

---

10. Посленици у винограду.

(Мат. гл. 20, 1—16.)

Царство небесно подобно е човѣку домаћину, кои у ютро рано изиће, да наима посленике у виноградъ свой. И погодивши се съ посленицима по новацъ (грошъ) на данъ, пошлѣ их у виноградъ свой. И изиће у трећій часъ, па види друге, гдѣ стое на тржишту (на пазару, на піяци) безпослени, и рекне имъ: „Идите и вы у виноградъ мой, и што буде право датћу вамъ!“ И они отиду. — И опетъ изиће у шестый и у девети часъ, па учини исто тако. А кадъ у еданайстый час изи-

ће, наће друге, гдѣ стое безпослени, па им рекне: „Шта стоите овдѣ вас'данъ безпослени?“ А они му рекну: „Нитко нас нѣ наймio!“ А онъ имъ рекне: „Идите и вы у виноград мой, па што буде право, то ћете добыти.“ А кадъ буде вече, господаръ одъ винограда рекне своме приставу (настойнику): „Дозови посленике и подай имъ плату почевши одъ последньихъ до првыхъ. И доћу они, кои су у єданайстый часъ наймлѣни, па добыю по новацъ. А доћу први, и мишляху да ће више добыти, али добыю и они по новацъ. И кадъ приме, а они стану роптати противъ господина говорећи: „Ови последньи єданъ часъ радише, па ихъ є онъ изєдначio съ нама, кои поднесмо теретъ дана и врућину!“ А онъ одговори и рекне єдноме одъ ньи: „Друже, я теби нечинимъ криво, нисi л' се ты самномъ погодio по новацъ? Узми своє па иди; а я хоћу и овомъ последнѣмъ да дадемъ као и теби! Или, заръ я нисамь властанъ у своме добру чинити што хоћу. Заръ є око твое лукаво за то, што самь я добаръ.“

Тако ће быти последньи, први; и први, последньи; еръ многи су звани а мало ихъ є изабраныхъ.

---

11. Неплодна смоква.

(Лук. 13, 6—9.)

Іисусъ каза ову притчу: Нѣкій човѣкъ имаћаше у винограду свомъ усаћену смокву, и доће да тражи плода на ньой, и не наће. И рекне виноградару: „Ево трећа година како долазимъ и тражимъ плода на овой смокви, и неналазимъ; посѣци є дакле, зашто да землю заузима.“ А онъ одговори и рекне: „Господине! остави є и ове године, докъ окопамъ около нѣ, и обаспемъ гноемъ, па ако роди! Ако ли не, а ты ћешъ є на годину посѣћи!“

---

12. Два сына.

(Мат. гл. 21, 28—32.)

Човѣкъ нѣкій имао два сына, и доће к првоме па му рекне: „Сыне! иди данасъ ради у моме виноградu!“ А онъ одговори и рекне: „нећу;“ а после се раскає па отиде. — И

приступи къ другоме, па му рекне исто тако. А онъ одговори и рекне: „Я идемъ господине!“ а не отиде. Кои е одъ ове двоице испуніо волю отчину? Рекоше му: „Првый!“ А онъ им рекне: Заиста вамъ кажемъ, да ће мытари и грѣшници пре васъ ући у царство Божіе.

13. О невалялымъ виноградима.

(Мат. 21, 33—41.)

Другу притчу чуйте: „Човѣкъ нѣкій быо е газда, кои посади виноградъ и плотомъ га заградi, и ископа у нѣму пивницу (подрумъ), и сазида кулу, и даде га радинима, па отиде. А кадъ се приближи време плодова, пошлѣ свое слуге къ радинима, да приме одъ ньи плодове. — А радини похватаю слуге нѣгове, єдногa избію, єдногa убію, а єдногa каменѣмъ потуку. — Опетъ пошлѣ друге слуге, више ньи него пре, и учине имъ исто тако. После тога пошлѣ имъ свога сына говорећи: „Вальда ће се постидити одъ мога сына!“ А кадъ виноградари виде сына, а они рекну међу собомъ: „Ово е наслѣдникъ; ходите да га убіемо, па ћемо себи задржати нѣгово наслѣдство!“ И ухвате га, па га изведу изванъ винограда, и убію га. Кадъ дакле дође господинъ одъ винограда, шта ће учинити радинима тыма?“ А они*) му рекну: „Онъ ће злочинце зло погубити, а виноградъ ће даги другимъ радинима, кои ће му давати плодове у свое време.“ А Іисусъ имъ рекне: „Заръ нисте никада читали у писму: „Каменъ, кога су пренебрегли зидари, тай постаде глава одъ угла; то е было одъ Господа, и дивно е у вашимъ очима!“ Зато вамъ кажемъ, да ће се одузети одъ васъ царство Божіе, па ће се дати народу, кои твори нѣгове плодове.“

14. О мытару и фарисею.

(Лук. 18, 9—14.)

Нѣкима кои се ухваху у себе да су праведници, а уништаваху друге, каза Іисусъ ову притчу: „Два човѣка ућу у цркву, да се помоле Богу, єданъ фарисей, а другій мытаръ

*) Првосвештеници и старешине юдейске, коима е Іисусъ ово говорiо.

(мытничаръ, званичникъ у царини, што примаше дације). Фарисей стане и моляше се у себи овако: Боже! хвалимъ то, што я нисамъ као остали люди: отимаоци, неправедници, прелюбочинци, или као овай мытаръ. Я постимъ двапутъ преко недељѣ; и даемъ десетакъ одъ свега што имамъ."

А мытаръ издалека стаяше, и нешћаше ни очію подигнути на небо; него удараше прси свое говорећи: „Боже! милостивъ буди мени грѣшноме!"

Кажемъ вамъ да е овай отишао оправданъ кући своіой већма него онай! Єръ свакій, кои се самъ подиже, понизиће се, а кои се самъ понижава подигнуће се.

---

15. О неваляломъ слуги.

(Мат. 18, 21—35.)

Петаръ приступи къ Іисусу и рекне: „Господе! колико пута, да опростимъ брату момъ, кадъ ми згрѣши, да л' до седамъ пута?" Іисусъ му рекне: Не велимъ ти до седамъ пута, него до седамдесетъ пута по седамъ пута. —

Царство е небеско, као човѣкъ царъ, кои хтѣде да се прорачуни са своимъ слугама. И кадъ се почне рачунати, доведу му єдногa дужника од 10,000 таланта (фунтій сребра). А будући да онъ ніе имао съ чимъ платити, заповѣди господинъ нѣговъ, да продаду нѣга и жену нѣгову, и дѣцу, и све што има, и да му се плати. А слуга тай падне и кланяше се говорећи: „Господине! причекай ме, и све ћу ти вратити!" А господинъ се смилуе на нѣга, пусти га, и дугъ му опрости.

А кадъ изиће слуга тай, а онъ наће єдногa одъ своихъ другара, кои му е дужанъ было 100 новаца (гроша) и ухвати га па га стане давити, говорећи: „Дай ми, што си ми дужан!" Другаръ нѣговъ падне му предъ ноге, и моляше га говорећи: „Причекай ме, па ћу ти све платити!" А онъ нехтѣде, него га одведе па га метне у тавницу, докъ дугъ неплати.

А кадъ виде другари нѣгови, што се догодило, буде имъ жао, па отиду, и кажу своме господину, све што се догодило. Тада га дозове господинъ, па му рекне: „Неваляли слуго! сав дугъ онай опростіо самъ я теби, єръ си ме молію. Ніе ли требало да се и ты смилуешъ на другара твога, као што самъ се я на те смиловао!" И разгнѣви се господинъ нѣговъ, па га преда мучитељима, докъ неплати савъ дугъ свой."

„Тако ће и отацъ мой небесный учинити вама, ако неопростите свакій своме брату од свога срдца нѣгове погрѣшке.“

---

16. О милостивомъ Самарянину.

(Лук. 10, 25—37.)

Законикъ нѣкій приступи къ Іисусу, кушаюћи га и говорећи: „Учителю! шта ћу чинити, да добыемъ животъ вѣчный? А онъ му рекне: „У закону шта е написано? Како читашъ? А онъ му одговори, и рекне: „Люби Господа Бога твога свим срдцемъ твоимъ, и свомъ душомъ твоіомъ, и свомъ снагомъ твоіомъ, и свомъ мислію своіомъ; и ближнѣга твога као самога себе!“ А Іисусъ му рекне: Право си одговорио; то чини, па ћешъ живъ быти!“ А онъ хтѣде да се оправда, па рекне Іисусу: „Тко е мой ближньій?“ А Іисусъ одговори: „Човѣкъ нѣкій ишао изъ Іерусалима у Іерихонъ, па га ухвате разбойници, кои га свуку и изране, па отиду и оставе га едва жива. По случаю и свештеникъ нѣкій наиће тымъ путемъ, и види га, па проће мимо нѣга. А исто тако и Левитъ, кадъ е быо на томъ мѣсту приступи, и види га па проће. А Самарянинъ нѣкакавъ кои пролазаше туда, доће надъ нѣга и кадъ га види, а онъ се смилуе на нѣга. И приступи, па му завіе ране и заліе улѣмъ и виномъ; и посади га на свога скота, па га доведе у гостіоницу и побрине се за нѣга. И сутраданъ извади два сребрняка па даде угостителю, и рекне му: „Надгледай га; и ако што више потрошишъ, я ћу ти платити, кадъ се вратимъ!“ —

„Шта ти се дакле чини, кои е одъ оне троице быо ближньій ономе, што е међу разбойнике пао?“ А онъ (законикъ) одговори: „Онай, кои е милость съ ньиме учиніо!“ А Іисусъ му рекне: „Иди и ты па чини тако исто!“

---

17. О немилостивомъ богатирцу и о убогомъ Лазару.

(Лук. 16. 19—31.)

Човѣкъ нѣкій быо богатъ, па се облачіо у скерлетъ и у скупоцено платно, и веселіо се свакій дан. А быо єдан сиромах по имену Лазаръ, кои е лежао пред нѣговымъ вратма гноявъ, па е

желіо да се насити мрва, што падаху са трпезе оногъ богатога. Іошъ и пси долазаху и лизаху гной нѣговъ.

И догоди се да умре сиромах, и анђели однесу га у крило Авраамово. А умре и богатый и сараниште га. И кадъ в быо у мукама у паклу, а онъ подигне очи свое, и угледа изъ далека Авраама. и Лазара у нѣговомъ крилу, па повикне: „Отче Аврааме! смилуй се на мене, и пошльи ми Лазара, да умочи у воду врхъ свога прста, и да ми разхлади єзыкъ, єръ страдамъ у пламену овомъ!“ А Авраамъ му рекне: „Сынко! опомени се да си ты приміо своя добра у животу своомъ, и Лазаръ опетъ зла; а сада се онъ тѣши, а ты страдашъ; и преко свега тога, између насъ и између васъ велика се пропасть утврдила, те они кои бы хтѣли одавдѣ къ вама прећи, немогу; нити они што су отуда, къ нама прелазе!“

Тада опетъ рекне онай: „Молим те дакле отче, да га пошлѣшъ у домъ отца мога; єръ я имамъ петъ браће; нека им засвѣдочи, да и они недођу на ово мѣсто мученя!“ А Авраам му рекне: „Они имаю Мойсея и пророке, па нека ньи слушаю!“ А онъ рекне: „Не отче Аврааме, него ако имъ тко из мртвих отиде, и онда ће се покаяти!“ А Авраамъ му рекне: Ако неслушаю Мойсея и пророке, ни да тко изъ мртвыхъ устане, неће они вѣровати.

---

18. О лудомъ богатошу.

(Лук. 12, 13—21.)

Нѣкій изъ народа рекне Іисусу: „Учителю! реци момъ брату да подѣли самномъ наслѣдство!“ А Іисусъ му рекне: „Човѣче! ко в мене поставіо за судію или дѣлителю међу вама?“ А ньима (людма) рекне: „Чувайте се одъ лакомства; єр нитко не живи одъ онога што има сувише!“ И каза имъ ову притчу:

„Нѣкомъ богатомъ човѣку ороди се ньива, и помисли у себи говорећи: „Шта ћу чинити? Немамъ у што сабрати мою летину!“ И рекне: „Ево ово ћу учинити. Поквариђу мое житнице, па ћу веће направити, и ту ћу сабрати сва жита моя, и моя блага, па ћу рећи души моіой: Душо! имамъ многа блага на много година; одмарай се єди, піи и весели се!“ А Богъ

нѣму рекне: безумниче! ову ноћь узеће душу твою одъ тебе, а што си приправіо, коме ће быти?

Тако пролази онай, кои себи благо сабира, а небогатя се у Богу.

---

19. Притча о десетъ дѣвояка.

(Мат. 25, 1—13.)

Царство ће небеско быти, као оно десетъ дѣвояка, кое узеше свѣтилнике свое и изиђоше на сусретъ женику. Петъ одъ ньи бѣху мудре, а петъ сулуде. Сулуде узеше свое свѣтилнике, али не узеше са собомъ улѣ у сасудовима са своимъ свѣтилницима. А будући да се женикъ закасни, задремаше све, и заспаше. У поноћи стаде вика: Ето женика, гдѣ иде; излазите му на сусретъ. Тада усташе све дѣвойке те, и украсише свое свѣтилнике. А сулуде рекоше мудрима: „дайте намъ одъ вашега уля, єръ се наши свѣтилници хоће да угасе!“ А мудре одговорише говорећи: „Да небы какогодъ недостало и нама и вама, болѣ є идите къ трговцима, па купите себи!“ И кадъ оне отидоше, дође женикъ, и оне кое готове беху уђу съ ньиме на свадбу и врата се затворе. А после дођоше и оне друге дѣвойке и рекоше: „Господине! Господине! отвори намъ!“ А онъ одговори и рекне имъ: „Заиста вамъ кажемъ я васъ непознаемъ.“

Будите дакле на опрезу, єръ незнате дана ни чаеа, у кои ће сынъ човѣчій доћи.

---

20. О талантима.

(Мат. 25, 14—30.)

Нѣкій човѣкъ полазећи на страну дозове свое слуге и преда имъ свое иманѣ. И єдномъ даде петъ таланта, а другоме два, а трећему єданъ, свакоме према могућности нѣговой; па онда одма отиде.

А онай, што прими петъ таланта отиде, па стане радити съ ньима, и добые іошть петъ таланта. Тако и онай, што прими два таланта, добые и онъ іошть друга два. А онай, кои прими єданъ талантъ отиде, па га закопа у землю и сакріе сребро господина свога.

По дугомъ времену дође господинъ тыхъ слугу, и стане се съ њима рачунити. И приступи онай, што є приміо петъ таланта па донесе іошъ другихъ петъ таланта и рекне: „Господине! предао си ми петъ таланта, ево іошъ другихъ петъ таланта добыо самъ на њима!“ А господинъ његовъ рекне му: „Добро, слуго добрый и вѣрный! у маломъ было си ми вѣранъ, надъ многимъ ћу те поставити: уђи у радость Господа твога!“

А приступи и онай, што є приміо два таланта, и рекне: „Господине, два таланта си ми предао: ево іошъ друга два таланта добыо самъ съ њима. А господинъ његов рекне му: „Добро, слуго добрый и вѣрный! у маломъ было си ми вѣран, надъ многимъ ћу тебе поставити: уђи у радость господина твога.“

А приступи и онай, што є приміо єданъ талантъ, па рекне: „Господине, знао самъ те, да си тврдъ човѣкъ; жнѣшъ, гдѣ ниси сіяо, и скупляшъ гдѣ ниси разсипао, па самъ се побояо, и отишао, те сакріо талантъ твой у землю, и ето садъ имашъ што є твое!“

А Господинъ његовъ одговори и рекне му: „лукавый слуго и леньивый! знао си да я жнѣмъ гдѣ нисамъ сіяо, и да скуплямъ гдѣ нисамъ разсипао: требало є дакле да си дао мое сребро (новце мое) трговцима, па бы я, кадъ самъ дошао, узео што є мое съ добыткомъ. Узмите дакле одъ њега талант, и подайте ономе, што има десетъ таланта; єръ свакоме, кои има датће се, и претећиће му, а одъ онога кои нема, и што му се чини да има, узеће се одъ њега. И невалялога слугу баците у таму найекрайню; ту ће быти плачъ, и шкрипанѣ зубій. —

---

21. Бесѣда Іисусова о страшноме суду.

(Мат. 25, 31—46.)

Кадъ дође сын човѣчій у слави своіой, и свети ангели съ њиме, онда ће сѣсти на престолу славе свое, и скупиће се предъ њимъ сви народи, и разлучи ће ихъ између себе, као што пастиръ разлучує овце одъ ярића. И поставиће овце съ десне стране себи, а ярице съ леве. Тада ће рећи царъ оныма, што му стое съ десне стране: „Ходите благословени отца мога, наслѣдуйте царство, кое вамъ є приправлѣно одъ постања свѣта. Я самъ гладанъ было, и дали сте ми вести; жеданъ самъ было, и напоили сте ме: странъ самъ было, и примили сте ме: нагъ самъ

био, и заодѣли сте ме; болестанъ самъ био, и походили сте ме; у тавници самъ био, и дошли сте къ мени!“ Тада ће му одговорити праведници говорећи: „Господе! кад смо те видили гладна, па нахранили; или жедна, па напоили? Кад смо ли те видили страна, па те примили? или нага, па заодѣли? Кад смо ли те видили болестна или у тавници, па ти дошли? И одговараюћи цар рећиће имъ: „Заиста вамъ кажемъ: Што сте учинили єдноме одъ ове мое најманѣ браће, то сте мени учинили!“

Тада ће рећи и онима, што му стоє съ леве стране: „Идите одъ мене проклети у огань вѣчный, што є приправлѣнъ ђаволу и анђелима његовымъ (његовымъ слѣдбеницима). Я самъ гладанъ био, и нисте ми дали єсти; жеданъ самъ био, и нисте ме напоили; странъ самъ био, и нисте ме примили; боланъ самъ био и у тавници, и нисте ме походили!“ Тада ће му одговорити и ови: „Господе! кадъ смо те видили гладна или жедна, или страна, или нага, или болна и у тавници, па те нисмо послужили?“ А онъ ће имъ одговорити и рећи: „Заиста вамъ кажемъ, што нисте учинили єдноме одъ ове мое најманѣ браће, то нисте ни мени учинили!“

И ови ће ићи у муку вѣчну, а праведници у животъ вѣчный.“

Душмани.

(Єдна прича.)

Био єданъ царъ и имао у своимъ силнимъ земљама сваке врсте поданика: кнезева и господара, министара, ђенерала, саветника, судия и писара, трговаца, занатлия и остали грађана и простака, а понайвише сиротинѣ и надничара, коихъ цело иманѣ беше изъ прстию у зубе, и о коима се оно вели, кадъ се кои на дрво попне, ништа му на земљи неостане.

Тай царъ єдаредъ самъ собомъ овако говори: у момъ є царству све доста добро наређено, поданици су мои прилично збринути; ако богаташи и господа и имаю пуние чиние и богатие одело и господске станове, али имаю и више брига и еда, и више одговорности, и више немирни ноћи, а притоме слабъи желудацъ, кои неможе свашта поднети, и пате одъ силни болести, о коима сиротиня ништа и незна. А сирома є здравъ и весео, може болѣ и зиму и врућину поднети, и што

еде, то му прија, деца су му здрава и кочоперна и поредъ црнѣгъ леба и оно мало сира опетъ су румени образа нег деца господска.

Све што говора бешe истина цео народ нѣговъ бешe срећанъ и задоволянъ, сваки е имао свое весељ и радованѣ; кад кои сиромакъ види господара когъ полѣмъ мутити, а онъ утирући зной са чела своегъ у себи помишля: овай се данас маснии залогая нагутао негъ ти, па зато садъ мора по полю да тумара, да би ихъ савладати мого; а кадъ кои богаташъ сиромака когъ опази свою ужину ужинати помишля у себи: овай има тежакъ животъ, али би опетъ Богъ зна шта дао, кад би се са такомъ сласти само едаредъ накусати мого.

Єдаредъ пође царъ, да свою землю обиђе. На граници нѣговой живляше неки чаровникъ, то е био цару велики душманинъ, онъ е свакояко смишляо како ће цару штете и зла начинити, а найвећма е смерао на простоту и сиротиню, ер ово прави народъ бешe, ово люди, кои найсретние и найзадоволъние живеше, а чаровникъ онай само то нетрпляше, да ко на свету сретанъ и задоволянъ живи. Кадъ цар свою землю обиђе и пође, да и крозъ туђе пропутуе, чаровникъ то єдва дочека, те найми некаква зла и нечиста духа у свою службу и пошлѣ, да крозъ сву цареву землю проће, у све колебе да завири, па гдегодъ може, да уквари людма миръ, задовольство, слогу, веселѣ и здравлѣ. Нечисти пође, и поче редомъ людма румениlo здравля и снаге съ лица скидати, а на место тога оно пряво мрко бледило болештине и трулине метати, и место онога одъ 9 сати у вече до 4 у зору тврдогъ и сладког сна, даваше средъ дана неко буновно дреманѣ пуно наказни и нечисти санова. Он свуда извара людма оно мало масла и сланине и меса и кобасица што имаше, за коекакве колачиће, што ослађени беше, и само грло гагликаше, али никое снаге недаваше. На место здравога тела, даде имъ тврдъ и крвавъ желудацъ, кои немога више ништъ сварити, те и сиротиня изађе у овомъ равна господи. Где мужъ и жена у любави и миру живеше, те се онъ умеша, и начини свађу и раздоръ, и уведе ихъ у грднѣ, псовке и свађу, и неостави ихъ на миру, док крвь и ножъ єдно на друго недигоше. Тако ти начини тай нечастиви међъ людма свакояко зло, а све умиляваюћи се, да нико и непосумня, да е све то нѣгово масло. Онъ се увуче у све куће и колебе, и свако га омили, еръ е свуда терао шалу и смеh, а где болѣ упознао и пусте и безобразне игре, на

ков се мало помало сви људи научише, те тако се увуче зло и покоръ у све буџаке царства.

Кадъ се царъ дома поврати и опази, шта се у нѣговой земљи и съ нѣговимъ мирнимъ и добримъ народомъ учини заплака се тешко. Онда ступе предъ нѣга ђенерали и министри и рекну: пусти насъ, да заћемо по земљи и да тога душманина прогонимо; а царъ имъ рече: неће боимъ се народъ ни васъ ни мене познати, еръ му е душманинъ очи заслепио, пак кадъ пођете, прећиће на страну оногъ, а одустати одъ васъ и одъ мене." Онда изаће войска и рече: „пусти насъ царе, па нека ихъ е као песка на мору, ми ћемо ихъ све потаманити;" а царъ имъ одговори: „ние ме то бриге, што ихъ неби покорити мого, већъ ми е жао, да противу мога рођеногъ народа устаемъ и нѣга съ мачемъ у руци покоравати пођемъ."

Ко има уши да слуша, некъ чуе: Тай царъ е Богъ, нѣгове землѣ светъ, народъ смо ми, чаровникъ е сатана, а нѣговъ помагачъ вино и ракия. Где бокалъ овлада ту се сатани служи а не Богу, ту изаћу псовке наместо Богомолѣ и грднѣ наместо благосиљања. Али ће доћи господаръ на изтрагу, и већ носе сви пресуду на челу написану овимъ речма: „ни пијанице неће царства божиегъ наслѣдити." Корин. I. 6. 10.

Смрть св. апостола Петра.

(Црта изъ живота.)

У последнѣ дане свога живота проповедаше слово божие св. апост. Петаръ у Риму, и то баш у оно доба, кадъ подъ царомъ Нерономъ прва гоненя християна започеше. На многе молбе вернихъ склони се Петаръ и пође изъ града, да неби ту уваженъ и мученъ био. Али га на излазку сукоби Спаситељ и кадъ га Петаръ запита: „Учителю, одкуда ти?" одговори Спаситељ: „Дошао самъ, да ме іошъ едаредъ разапну." Петаръ осети, да га тимъ речма Господ са нѣгове слабе вере укорети хтеде, пакъ се врати у градъ, будне уваженъ и наскоро затимъ у мукама разапетъ. На молбу нѣгову неразапеше га усправце већъ стрмоглавце, еръ онъ недржаше себе вредна Господу своме ни смрћу раванъ бити. Ово се збило 68 године по рођеню Христовомъ.

Крмача.

(Єдна прича.)

У свой атар говорити, то є найлакше, сваки уме то. Єдаредъ є и крмача рекла: „Я самъ четкаръ, да мене ние сви би люди као и прасци прляви ишли.“ Живила чистоћа. — Дакле у свою часть говорити уме и крмача.

Лисичи светъ.

(Єдна басна.)

„Найглавния створеня, што ихъ на свету има — рекну у своме збору лисице — то су безъ сумнѣ кокоши. Коњи и марва ни су ни на користъ; а човекъ є найшкодљивие живинче овде, и при стваранѣ света само є зато амо пропуштенъ, да намъ има ко кокоши одраньивати.“

Тако испадне судъ о вредности ствари увекъ, кадъ ихъ станемо само по нашой користи оцењивати.

Страсти и разумъ.

(Єдна басна.)

„Пусти насъ о нашой глави чинити шта оћемо — рекну єдаредъ страсти разуму — и ми смо одъ Бога као и ти.“

„Само сте заборавили, — придода разумъ — да под моіомъ управомъ сгаяти имате, и то є одъ Бога.“

Курякъ и лисица.

(Єдна басна.)

Дође курякъ лисици у пооде, и ова га лепо дочека и угости. При одлазку опази курякъ лисичиће и обрадује се, како ће то лепа играчка нѣговой деци бити, те украде єдно. Тако благодари ула на угошћеню.

Шта ће садъ лисица? Да моли? Да прети? Да отима? Не. Ућути, па чимъ курякъ одмаче, прекимъ путемъ пре у курячку рупу уће негъ курякъ. „Остави мое дете — викне лисица — другчие ћу твою подавити.“ Тако изменяю децу и свак свою примивъ разиђу се.

Међу улама никадъ вере нема него или насилѣ или лукавство.

Зима.

(Єдно описанѣ.)

Што є у дану ноћь, то є у години зима. Мракъ и ладноћа то су господари зимьи. Пара у ваздуху смрзава се и пада не као киша, него као снегъ, и вата се не као роса, него као инѣ и слана по земьи. У ледене окове оковани стое потоци и реке, у тврдъ оклопъ и белу снежну кошулю стегнута земля, све образи смрзнућа и стеге.

Празна и пуста стое поля и њиве, а дрва гола; по ваздуху ни єдне мрвице нема, коихъ се пре читави роеви туда вияше, — све образи празнине и пустинѣ.

Сасушенъ влатъ и савело лишће негдашњи украсъ поля и дрва садъ є играчка ветру; шуме и поля и ливаде све голе и увеле, или ихъ покрива снегъ, што на дрглю гранѣ савия и теретомъ ломи, — све образи старачкогъ изнемогнућа.

Токъ сокова у дрвима престао, ништа нерасте; сва дрва као у дубокомъ сну почиваю. Али и силни животиня билла застаю, и силне животинѣ као растинѣ леже и спаваю зимьи полумртви санъ.

Али гледни малко поболѣ и видићеш, да є зима време иляда иляда у сну као у колевци живлѣћи клица, кое у своимъ љускама подъ земљомъ леже, тако є небройно семе, пупци и яйца одъ инсекта итд. што свудъ разасуто леже. Низъ гробове стое колевке, низъ венуће и тренуће младъ снагу прибираюћи животъ.

Али зима є цветъ дружевногa и душевногъ живота людскогъ. Повученима с поля у топле собе отвараю се срца и душе као мирисно цвеће; зима ихъ єдно низъ друго сабия, а сан є вавекъ одморъ и подмлађиванѣ и окрепљиванѣ. Неваля дакле помести санъ са смрти, ни миръ са мртвиломъ, ни подмлађиванѣ са старачкимъ изнемогаванѣмъ. Подъ ладнимъ корама и

људскама леже топла срца: тако биє и подъ ладном кором леда и снега топло срце майке нарави.

Велика створеня.

(Єдна басна.)

Кадъ се єдаредъ дивише величини слона примете, да магарацъ међу мале животинѣ спада. То буде овомъ врло неправо, пакъ преднѣ ноге у висъ дигне и іошъ се на стражнѣ пропне, да свою величину покаже, и рекне: „мала є животиня мачка, тако реците.

Мияу — викне мачка, пакъ се накостреши м згрчи леђа да већа изађе па рекне: „я молимъ за решпект; гледните миша колишанъ є.“

Ци — ци, цвркне мишъ „како да ние; я самъ Голиатъ према мраву, погледните, колицанъ є.“

На то покипте сви мрави, и стану на величину свог мравиняка показивати. —

Ето тако се одъ слона па до мрава свако животно за велико држе, и знаде само за друго, да є малено.

Єданъ примеръ практичногъ рачуна.

(О израђиваню свиня.)

Є ли пробитачние на развитакъ или на брзо свинѣ гоити, види се изъ слѣдећегъ рачуна:

Свака глава треба нешто одъ ране за издржанѣ живота, а што преко тогъ добива, то иде на гоенѣ. Метнимо да є за животъ нуждно на данъ 10 фунти ране, то потроши сваки комадъ на годину 365 пута по 10 фунти ране, а што є више, то иде на гоенѣ, и то:

1. Ако си таман толико ране на гоенѣ одредио, да сваки данъ 1 фунту више додашъ на оно, што за одржанѣ живота треба, колико онда морашъ за целу годину имати? (Умножи 365 са 10 и додай іошъ 365 фунти више.

2. Али ти си наумио ту гомилу за гоенѣ одређене ране за по године потрошити, по године гоити, дававши сваки дан

по 2 фунте више, колико ћешъ онда потрошити? (Узми по год. дана, и на њи по 10 фунти ране за животъ, пакъ додай и ово по 2 фунте ране за гоенѣ, да видишъ колико ћеш требати ране, а да свинѣ исто онако нагоене изађу за по године, као онамо за целу годину.

3. Ти оћешъ да даешъ на данъ по 4 фунте ране више, и да за четврть године онолико нагоишъ, као онамо за целу годину, колико ћешъ онда свега ране потрошити? (Узми најпре животне ране за четврть године и додай по 4 фунте на данъ ове гоеће, да видишъ, колика е разлика у трошку.

4. Гоенѣ се дае іошъ и веѣма убрзати. Пазећи и чуваћи свинѣ добро може имъ се на данъ по 8 фунти оне ране за гоенѣ давати, и за 45 дана гоенѣ онолико изтерати, као онамо у првоме случаю за целу годину, колико ћешъ ту ране уштедити? (Узми најпре на 45 дана животну рану, и додай сваки данъ 8 фунти гоеће.)

Колика е разлика између потрошене ране у 1., а колика у овомъ 4. случаю?

Кад би само 5 комада ранио, колико би ране уштедио, да нерачунамъ труда и времена.

Озбиља е дакле пробитачније на брзо негъ на развлакъ гоити.

Решенѣ загонетака.

На страни 416.

17, Фебруара, еръ е найманѣ дана. — 18, Мачакъ. — 19, ние остао ни еданъ, еръ су одлетили. — 20, Стрпай напунѣнъ у празанъ, и іошъ у еданъ. — 21, Где е плитко те немогу пливати. — 22, Св. Илија, и сви іошъ живећи люди. — 23, Адамъ и Ева. — 24, Ключъ. — 25, Књига. — 26, Сен. — 27, Езикъ. — 28, уста. — 29, Никадъ, већъ трава. — 30, на купусной. — 31, Ключъ. — 32 Мразъ. — На страни 448. 32. Копривъ.— 34. Бува.— 35. Сирома, еръ онъ има вавекъ нужду, а нужда и законъ меня, тако е яка.— 36. Пуж.— 37. На то, што е уваћенъ.— 38. Гробаръ.— 39. Теразие и кантаръ.— 40 Човекъ, као дете пузи, а у старости са штапомъ. 41. Срце и крвь.— 42. Ренъ, лукъ, паприка.— 43. Коя ние запалѣна.— 44. Живъ угљенъ.— 45. Ракъ, кадъ се скува.— 46. Кадъ смрзне.— 47. Купусне.— 48. Напиши „црвено“— 49. Држи другу у висъ.— 50. Штраћгарски.— 51 Дрва.— 52. Бутати.— 53. Метни му е на главу. —

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 33. У Новоме Саду, 30. Новембра 1862. **Год. V.**

Како научи школа децу на отачаствољубље?

(Једно питање за учитеље.)

Љубав оне земље и завичаја, где е ко рођенъ, где е свое детинство провео, где су отац и мати, браћа и сестре прва осећаня љубави у њему будили, свакоме е човеку прирођена.

Из те љубави свога места рођеня извире се доцније љубав отачаства, коя преко тога малог круга прешав обухвати све оне земље, у коима станую едноплемена браћа наша, што исти език говоре и исте обичае имаю, па ма и небили едне вере с' нама ни у едной државной свези, а где е и ово іош, ту љубав та тим тврђа, снажния изађе.

Зашто ваља у деци ту љубав будити?

Прво зато, еръ е та љубав една од найлепши и найплеменитии осећаня, што их е людско срце од Бога примило. Ништа већма човека неподигне, него кадъ зна, да е онъ членъ едне велике целости. То га задане поносом, кои неда ни у злу и беди очаявати, ни у срећи и добру онако безобзиран бити као онай, што се сам осећа без игде икога свога око себе.

Други е узрокъ зашто у деци љубав отачаства будити ваља, да доцније готови буду одрекав се сам себе отачаству свом на помоћ и услугу бити. Те помоћи и службе потребуе отачаство од свакога свог; а велика е разлика, кад се помоћ та натерано и само од нужде дае, и кад се дае од срца, из оне топле привржености, онога светог осећаня љубави и оне вреле желђ отачаству свом помоћи. Онамо се та служба и помоћ чини врло тешка, чини без волђ и с' противљењем и наводи човека у искушење неверан бити; а у овом другом случаю е служба та врло лака, као што е уопште љубави све лако, и чини се радо, еръ иде из едног осећаня, кое е с' детинства с' човеком растло и оснажило се.

Да се та љубав у школи поднегуе нуждно е пре свега да е учитељ има. Љубав е осећанъ, и то се као и свако друго осећанъ пре примером и духом у другом бробудити и извити

дае негъ ма коіомъ речи. Та любавь е на учителю као света ватра, што своіомъ топлотомъ креплѣћи и оживлюћи и дечия срца загрее. Кои учитељ те любави има, тай се радуе свему, што годъ се отачаства свог тиче; кои е те любави пун, тай све могућно смишля и ради, како би све свое начинио велике и славне, найсретние и найчеститие. Ко те любави у себи осећа, тай неће ни да слуша она никаква замераня и куденя свог рођенога, а узнашаня и обожаваня само туђинскога, што оно многогъ сметеног човека слепа начини према свомъ рођеноме; већ све оно, што е од дедова преостало, и што су они у любави неговали, то е и нѣму светиня, и увек му е свое, па ако е и полоше прече и милие, и волие то нег само туђе уздизати.

Кои учитељ ове любави има, он ће при предаваню наука сваку згодну прилику употребити, да се у овом смислу предъ децом изрази, да и у деци ту любав пробуди, и онъ ће тимъ већма око тог прианяти, што више опажао буде, да люди у овомъ светомъ осећаню заладньваю на уштрбъ отачаства и државе.

Прво, шта има учитељ у овом погледу чинити то е, да свакомъ даном приликомъ своя осећаня и желѣ за благо отачаства у молитви Богу пред децом изяви. Дужност е свакога Християнина, да у своіой молитви, с' коіомъ предъ престолъ небесногъ оца ступа, спомене све люде, тимъ пре свою браћу и свое старие и оне, у коихъ е руке промисао небесни владу народа поверио. Учитељ кои ову дужност испунява научиће и децу томе, и народъ, кои се за свою браћу и старие мирске и духовне Богу моли, мора и сретанъ бити.

Далю прилику има учитељ у библичнимъ приповедкама, да то свето осећанѣ у деци пробуди. История Израилћана пуна е найсяйнии примера отачастволюбля, само их валя на свое пренети и употребити. Мойсие, царъ Давидъ, Пророци, вавилонско и асириско робство са ономъ чезњомъ за повраткомъ у свое отачаство, Юдита, Макавеи и т. д. све су найсяйнии образци найодушевлѣние привржености свомъ отачаскомъ завичаю и светиняма од отаца и праотаца заоставшима. То исто одушевлѣнѣ видимо и у новом Завету свуда, особито у делима Апостола. Сваку одъ ти прилика валя употребити, те децу свогъ отачаства сетити и у тима имъ примерима образацъ дати, на кои се угледати валя. Како своимъ животомъ, тако и речма уче насъ Апостоли страопочитаню старии, као коима е самъ

Богъ власть поверно. „Браћу любите, Бога се бойте, цара поштуйте.“ I Петаръ 2, 17. и т. д. и „Свака душа нека се покорава итд. итд. Римљ. 13, 1. итд. Тако светуе апостолъ Християне у Риму у оно доба, кадъ одъ власти не само да нису никое заштите ни одбране имали, него найвећа гоненя трпили. Исто тако види примеръ Спасителя Мат. 22, 21, и Іованъ 18, 11.

Све ове примере изъ старог и новогъ Завета употребиће християнски учитељ при предаваню тих предмета на оснаженѣ любави своегъ отачаства у деци, и ако буде одъ срца говорио, неможе бити, да неће речи нѣгове на оно у деци већъ само собом пробуђено осећанѣ велико и найблагословеніе упечатленѣ начинити.

Окромъ ови са религиознога поля, има учитељ іошъ и другу прилика децу на отачаствољубље побуђивати, тако е при науци читаня и језикословля. Истина, неможе у овой школи и овой деци много о лепоти свога матернѣгъ језика, нѣговой виткости, сладкогласю и богатству, сравнююћи га са осталимъ језицима казивати; али ако га онъ воли, то ће наћи прилику ово найскупоцените благо народа у целой своіой лепоти и љубкости деци предъ очи стављати. Тихъ прилика има сваки дан при читаню читанака, диктираню и израђиваню диктанда: изреченя изъ св. писма, народни и остали пословица и песама; и истихъ препитиваню: особито су народне наше песме у овоме погледу найскупоцените благо по насъ. У читанкама има іошъ и више прилика и примера о мудрости и юнаштву кнезова и војвода, о оданости и верности народа говорити, и кои учитељ волѣ само има, те прилике на побуђенѣ отачаствољубля у деци употребити, онъ ће на тимъ и песмама и приповедкама и сам свою љубав окрепити, и тимъ одушевленіе о њой говорити.

Овамо спада и отачаственица, наука, кое е задаћа срце и душу деце као и учителя испунити љубави према оной земљи у коіой смо роѣени.

Овамо спадаю и светковине народне, као и светковине школске и домаће о коима види на стр. 196 овогъ листа, кое су такође главно средство љубав отачаства побудити. За децу е већ то сила побуђујуће, кадъ на такавъ праздник школску собу, коя е обично радионици подобна, у свечано место претворену и окићену виде, кадъ сама у свечаномъ оделу дођу и на учителю већъ по споляшњости виде, да то није обичанъ

данъ, већъ далеко свечанији. У дечие душе, тима свечанимъ припремама већъ довољно надражене, пада свака одушевленија учителѣва речъ као добро семе у добро спремлѣну землю. По оном пуниемъ и радостниемъ гласу, коимъ деца оне за те дане спремлѣне мирске и духовне песме одпое, види се, да осећаю, и да текъ онда те песме свој прави значај добију. Да низъ то деца и више любави к' учителю добију, кои имъ е у те дане воља весеља, о томе ни сумнѣ ние; пакъ кадъ неби никоега другогъ отуда добитка било, већъ само с' тога би валяло свечаности те одржати, непропустити; али е далеко важние то, да та у младимъ срцима пробуѣена осећања одечу іошъ у позднимъ годинама и у старости, и кадгодъ ти дани доѣу и те се песме повторе, увекъ се и онай младостни животъ понови, окромъ што те прилике свакога и морално оснаже, те се тим приликама найлепша дела и задижбине начине.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

---

19. Усѣкованѣ главе Іоана Крстителя.

(Марка 6, 14—29; Мат. 14. 1—12.)

У то време доѣе гласъ о Іисусу до Ирода четверовласника, и онъ рече своима слугама: То е Іоанъ кога самъ я посѣкао, онъ е устао изъ мртвихъ.

А овай Иродъ био е послао, и ухватити дао Іоана, и баціо га у тавницу због Иродіаде жене Филипа брата свога. Єръ Іоанъ говораше Ироду: Недостои се теби узети жену брата твога. А Иродіада се разсрдила на Іоана, и хтѣла да га убіе, али ніе могла; єръ се Иродъ бояо Іоана, знаюћи га да е човѣкъ праведанъ и светъ, па га е чувао.

И догоди се данъ згоданъ, кадъ Иродъ на данъ свога роѣеня даваше вечеру кнезовима своимъ, и тисућницима, и старѣшинама Галилейскимъ. И уѣе кћи Иродіадина, и игравши угоди Ироду и нѣговимъ гостима. И рекне царъ дѣвойци: Ишти у мене што хоћеш па ћу ти дати. И закуне іой се

говорећи: Што годъ заиштешъ у мене даћу ти, макаръ было и до полакъ царства мога. А она изиђе и рекне матери своіой: „Шта ћу искати?“ А она рекне: „Ишти главу Іоана крстителя.“ И дѣвойка одма уђе цару журно, и заиште говорећи: Хоћу да ми садъ одма дашъ на кругу (на таньиру) главу Іоана крстителя“.

Царъ се снужди, али због заклетве и због своихъ гостію нехтѣде іой одрећи. И одма пошлѣ џелата и заповѣди, да донесе главу нѣгову. А он отиде, па посѣче Іоана у тавници, и донесе главу нѣгову на кругу, и даде дѣвойци, а дѣвойка матери своіой. И кадъ чую ученици нѣгови, а они доћу па узму тѣло нѣгово, и метну га у гробъ.

---

20. Іисусъ нарани петъ тисућа людій.

(Мат. 14, 23—34.)

Іисусъ отиде у лађи у пусто мѣсто на само. А кад то чую люди, доћу за ньимъ пѣшице изъ градова'. И изишавши Іисусъ види многій народъ, и смилуѳ имъ се и исцѣли болестнике ньихове. А предъ вече приступе къ нѣму ученици нѣгови и рекну: „Пусто е овдѣ мѣсто, а доцканъ е већъ; одпусти народъ, нека иде у села да купи себи ела.“ Іисусъ им рекне: „Нетреба да иду, подайте им вы ести.“ Они му рекну: „Нема овдѣ више, но само петъ лебова и двѣ рибе;“ Іисусъ рекне: „Донесите ихъ овамо!“ И заповѣди народу, да посѣдаю по трави; па узме оныхъ петъ лебова' и двѣ рибе, и погледавъ' на небо, благослови и преломи, па даде ученицима своима, а ученици народу. И ѣдоше сви и наситише се, и накупише комада, што заостаде, 12 пуныхъ котарица'. А оныхъ што су ѣли, было е около петъ тисућа' осимъ жена' и дѣце. —

---

21. Слѣпый одъ роѣеня.

(Іоан. гл. 9.)

Пролазећи Іисусъ види човѣка слѣпа одъ роѣеня. И запыташе га ученици нѣгови говорећи: „Учителю, ко е сгрѣшіо, да л' овай или нѣгови родитељи, што се онъ слѣпъ родіо?“ Іисусъ одговори: „Нит' е онъ сгрѣшіо, нитъ нѣгови родитељи, него да се покажу на нѣму дѣла Божія. Мени валя дѣлати

дѣла онога кои ме є послао, докле є данъ: доћи ће ноћъ, кадъ нитко неможе дѣлати. Докъ самъ на свѣту, я самъ свѣтлость овоме свѣту!“ Ово рекше па плюне на землю, и направи блато одъ плювачке, па помаже блатомъ очи слѣпоме. И рекше му: „Иди умій се у купки Силоамской;“ (а то значи посланъ). А онъ отиде па се умів и дође гледаюћи. Сусѣди нѣгови и они кои су га пре видили да є слѣпъ говорише: „Ниє ли ово онай што є сѣдіо и просіо?“ Єдни говораху: „Онъ є;“ а други: „наликъ є на нѣга“ А онъ говораше: „Та я самъ!“ Тада му рекоше! „Како ти се очи отворише?“ А онъ одговори и рекне: „Човѣкъ, Іисусъ названы начини блато и помаза ми очи, и рече ми: Иди у купку Силоамску па се умій; а кадъ я отидохъ и умихсе, а оно прогледахъ!“

Тада му рекну: „Ко є тай?“ А онъ рекне: „незнамъ“. Они га одведу къ фарисеима. А била є субота, кадъ є Іисусъ начиніо блато и отворіо му очи. Тада га опетъ запитаю фарисеи: како є прогледао; а онъ одговори: „Блато ми метну на очи, и я се умихъ па видимъ.“ Тада рекоше нѣки између фарисея: „Човѣкъ тай ніе одъ Бога, єръ недржи суботу.“ А други говорише: „Како може грѣшанъ човѣкъ такова чудеса чинити?“ И постаде распра међу њима. па рекоше опетъ слѣпцу: „Шта ты велиш о ономъ, што ти є очи отворіо?“ А онъ рекне: „Я велимъ да є он пророкъ.“

Жидови невѣроваху за нѣга, да є было слѣпъ па да є прогледао, докъ недозваше родителѣ онога што є прогледао, и запыташе ихъ говорећи: „Єли ово вашъ сынъ, за кога вы велите да се слѣпъ родіо? Како дакле садъ види?“ Родительи нѣгови одговоре имъ и рекну: „Знамо да є ово сынъ нашъ и да се слѣпъ родіо, а како садъ види, то незнамо; или ко му є отворіо очи, и то незнамо; онъ є доста великій, питайте нѣга, нека самъ за себе каже!“ Ово су рекли родительи нѣгови, што су се бояли Жидова; єръ се већъ сложили бѣху Жидови, да, ако тко Іисуса припозна за Христа, одма од зборнице одлученъ буде.

Тада по другій путъ дозову човѣка, кои є было слѣпъ, па му рекну: „Подай славу Богу; мы знамо, да є тай човѣкъ грѣшанъ!“ А онъ рекне: „Єли грѣшанъ, незнамъ; само знамъ, да самъ было слѣпъ, а садъ видим.“

Тада му рекну: „Шта ти є учиніо? како ти є очи отворіо?“ А онъ имъ одговори: „Я самъ вамъ већъ казао, па висте слушали; шта садъ опетъ хоћете да чуете; вальда ће те

и вы нѣгови ученици да будете?“ А они га укорише и рекоше му: „Ты си нѣговъ ученикъ, а мы смо ученици Мойсеови; мы знамо да є Богъ Мойсею говоріо, а овога незнамо одкуда є!“ Онай човѣкъ одговори имъ и рекне: „То и есть башъ за чудо, да вы незнате одкуда є, па є ипакъ онъ очи мое отворіо; а знамо да грѣшнике Богъ неслуша, него ако ко поштуе Бога, и волю нѣгову твори, тога слуша; одъ како є свѣта и вѣка ніе никадъ чувено, да є когодъ отворіо очи рођеномъ слѣпцу. Да онъ ніе одъ Бога, не бы могао ништа чинити!“ Они му одговоре, и рекну: „Ты си се родіо савъ у грѣсима, па заръ да ты насъ учишъ?“ И истераю га наполѣ.

Іисусъ чуе да га истераше наполѣ, и нашавши га рекне му: „Вѣруєшъ ли ты сына Божіега?“ А онъ рекне: „А тко є тай Господе, да га вѣруемъ?“ А Іисусъ му рекне: „И видіо си га, и то є онай кои говори с' тобомъ!“ А онъ рекне: „Вѣруемъ Господе!“ и поклони му се.

И Іисусъ рекне: „Я дођохъ на судъ на овай свѣтъ, да виде они кои невиде, и да постану слѣпи они кои виде!“ И чую то нѣки одъ Фарисея, па му рекну: „Єда ли смо и мы слѣпи?“ Іисусъ имъ рекне: „Кадъ бисте были слѣпи, не бисте имали грѣха; а садъ велите да видите, и тако дакле вашъ грѣхъ остае“.

---

23. Іисусъ кодъ Кесаріе.

Дође Іисусъ у околину Кесаріе Филипове, и запита ученике своє: „Шта говоре люди за мене сына човѣчіега, ко самъ?“ А они рекну: „Єдни говоре да си Іоанъ Крестителъ, други да си Илія, а други опетъ, да си Іеремія, или єданъ одъ пророка!“ Іисусъ имъ рекне: „А вы шта велите, ко самъ Я?“ Симонъ Петаръ одговори и рекне: „Ты си Христосъ сынъ Бога живаго!“ И одговори Іисусъ па му рекне: „Блаженъ си Симоне сыне Іонинъ, еръ тело и крвъ нису теби то явили, него Отацъ мой, кои є на небесима. А и Я теби кажемъ: да си ты Петаръ, и на овомъ камену савидаћу цркву мою, па врата паклена неће є надвладати, и дат'ћу ти ключеве царства небеснога, па штогодъ свежешъ на земльи, быт' ће свезано на небесима, и што рездрешишъ на земльи, быт' ће раздрешено на небесима!“

Тада запрети Іисусъ ученицима своима да никоме неказую, да є онъ Христосъ.

Одъ тада поче Іисусъ казивати ученицима своима, да нѣму валя ићи у Іерусалимъ, и много пострадати одъ Првосвештеника' и Књижника', и да ће убієнъ быти, и у трећій данъ устати.

---

24. Преображенѣ Христово.

(Мат. 17, 1—9.)

После шестъ дана' узме Іисусъ Петра, Іакова и Іоана брата нѣгова, и изведе ихъ на гору високу саме, и преобрази се предъ њима, и засія се лице нѣгово као сунце, а хальине нѣгове быше бѣле као свѣтлость. И гле, указаше имъ се Мойсей и Илія, кои съ њиме говораху. А Петаръ одговараюћи рекне Іисусу: „Господе, добро намъ є овдѣ бити, ако хоћешъ да направимо овдѣ три сѣнице, Теби єдну, и Мойсею єдну, и єдну Илію!“ Док онъ ово говораше, гле облакъ сіянъ заклони ихъ, и гле, гласъ изъ облака говорећи: „Ово є сынъ мой премилый, кои є по моіой вольи; тога пуслушайте!“

И кадъ чую ученици падну ничице, и уплашесе врло. И приступи Іисусъ, дирне ихъ и рекне: „Устаните и небойтесе!“ А кадъ они подигну очи горе, а оно никога невидише, но Іисуса самогъ. И кадъ се с' горе силажаху, заповѣди имъ Іисусъ говорећи: „Никоме неказуйте, што сте видили, докъ сынъ човѣчій изъ мртвыхъ не ускрсне!“

---

25. Іисусъ изцѣлює десеторицу прокаженыхъ, и благосиля дѣцу. Богатый млалићъ.

(Лук. 17, 11—19; и гл: 18, 15—17; Марка, гл: 10, 13—17; Матея, гл: 19, 13—24.)

Кадъ є ишао Іисусъ у Іерусалимъ, пролазіо є онъ између Самаріе и Галилее, и кадь уђе у єдно село, сретну га десеторица прокаженыхъ людій, и тіи стану издалека и подигну гласъ свой говорећи: „Іисусе, наставниче! помилуй насъ.“ И кадъ ихъ види Іисусъ, рекне имъ: „Идите и покажите се свештеницима!“ И они идући очистише се. А єдан од ньих кадъ види да се исцѣліо, врати се славећи Бога велегласно; и па-

дне ничице предъ ноге Исусове, и захвали му. И овай е био Самарянинъ. — А Исусъ одговори и рекне: „Нису ли се њихъ десеторица очистили? А да гдѣ су она деветорица? Како се међу њима ненађе кои, да се врати и да захвали Богу, него само овай иноплеменикъ?“ И рекне овоме: „Устани па иди, вѣра твоя спасла те е (помогла ти е).“

А кадъ упиташе Исуса: Када ће доћи царство Божіе? Онъ имъ одговори: „Царство Божіе неће доћи да се види; нити ће се казати: ево га овдѣ или ондѣ; еръ, гле, царство е Божіе у нутра у вама.“

И донесоше родитељи къ Исусу дѣцу, да руке на њи метне, и да се помоли за њи. А кадъ видише ученици његови то, запретише имъ. А Исусъ ихъ дозове, па имъ рекне: „Пустите децу къ мени и небраните имъ што къ мени долазе; еръ таковыхъ е царство Божие. И кажемъ вамъ заиста: Кои неприми царства Божіега као ово дѣте, неће ући у њега.“ И загрливши дѣцу метне руке на њихъ и благосиляше ихъ.

И гле, нетко приступи к' Исусу и рекну му: „Учителю благій! шта добро да учинимъ, да бы имао животъ вѣчный?“ А онъ му рекне: “Што ме зовешъ благимъ? нитко ние благъ, само еданъ Богъ. А ако желишъ ући у животъ, а ты држи заповѣсти!“ Онай му рекне; „Кое?“ А Исусъ рекне; „Неубій; нечини прелюбе; не укради; не свѣдочи лажљиво; поштуй отца матеръ, и люби ближнѣга твога, као самъ себе!“ А младићъ му рекне: „Све самъ я ово сачувао одъ мое младости, шта ми іошъ треба?“ Исусъ му рекне: „Ако хоћешъ да савршенъ будешъ, а ты иди, продай све што имашъ, и подай сиромасима, и имаћешъ благо на небу; па хайде за мномъ!“ А кадъ чуе онай младићъ ту рѣчъ, отиде жалостанъ; еръ е био врло богатъ. А Исусъ рекне своимъ ученицима:“ Заиста вамъ кажемъ:Ние лако богатоме ући у царство небесно!“

---

26. Закхей.

(Лук: гл: 18, 31—34; и гл: 19, 1—10.)

Исусъ узме дванайстерицу и рекне имъ: „Ево одлазимо горе у Іерусалимъ, и свршиће се све што су пророци писали за сына човѣчіега; еръ ће га предати незнабожцима, и наругаће му се, и грди ће га, и плюваће га, и бити ће га, и убиће га, и у трећи данъ ће ускрснути!“ И они ништа одъ тога нера-

умѣше, и бесѣда ова бѣше одъ њихъ сакривена, и неразумѣше што имъ каже.

И надъ уђе у Іерихонъ, и гле човѣкъ по имену Закхей, тай бѣше старешина мытарима (цариницима), и бѣше богатъ. И искаше да види Іисуса, тко е; и немогаше одъ народа, вр̀ъ бѣше маленъ возрастомъ. И потрчи напредъ па се попне на дудъ, да га види; вр̀ъ иу е онуда ваљало проћи. И кадъ доће Іисусъ на то мѣсто, погледа горе, и види га, па му рекне: „Закхеѳ! пожурисе да се сиђешь; вр̀ъ данасъ ми ваља у твоме дому бити.“ И Закхей се пожури па се сиђе. И сви кадъ видише, роптаху на њега говорећи: како е грѣшномъ човѣку ушао да се сврати! —

А Закхей стане и рекне ка Господу: „Господе, ево половину имања мога дат'ћу сиромасима, и ако самъ кога преварио, врати ћу му четиръ пута!“ А Іисусъ му рекне: „Данас бы спасеніе овоме дому; вр̀ъ е ово сынъ Авраамовъ. Єр̀ъ е сынъ човечій дошао, да наће и да спасе оно, што е изгубљено.“

---

27. Васкресенѣ Лазарево.

(Ев. Іоан: гл: 11.)

Быо єдан болестник Лазар кой е у Витанїи са сестрама своима Мартом и Маріом обытавао. Ове сестре пошлю к' Іисусу говорећи: „Господе! гле онай когъ ты радо имашъ болестанъ е!“ Кадъ то чуе Іисусъ, а онъ рекне: „Ова болесть ніе на смртъ, него на славу Божію, да се прослави сынъ Божій!“ Тада остане два дана на ономъ мѣсту, гдѣ е было, па онда рекне ученицима своима: „Лазаръ, другъ нашъ заспа, него идемъ да га пробрудимъ!“ Онда му рекну ученици нѣгови: „Господе, ако е заспао, то ће му быти болѣ (оздравиће).“ Іисусъ имъ е было рекао за смртъ нѣгову, а они мышляху, да имъ говори за спаванѣ. Тада имъ рекне Іисусъ управо; „Лазаръ е умро! И мило ми е зарадъ васъ, што нисамъ было тамо, да вы вѣруете; него хайдемо къ нѣму!“ А кадъ доће Іисусъ, наће га, а онъ већъ четири дана у гробу.

Витанїя была е близу Іерусалима, около 15 станица' *) И многи одъ Іудеа' бяху дошли къ Марти и Маріи да их тѣше за братомъ њиховымъ.

*) Єдна станица есть од прилике као дужъ њива' —

Кадъ чуе Марта да Исусъ долази, изиђе му на сусретъ, а Марія е кодъ куће сѣдила. И рекне Марта Исусеу: „Господе! да си ты био овдѣ, небы умро братъ мой; па и садъ знамъ, да што заштетишъ од Бога дат' ће ти Богъ!“ Исусъ іой рекне: „Ускрснуће братъ твой!“ Марта му одговори: „Знам да ће ускрснути о васкресенію у последньій данъ!“ А Исусъ іой рекне: „Я самъ васкресеніе и животъ: кои мене вѣруе, тай ће живити, ако и умре. И ниеданъ кои живи и вѣруе у мене неће умрети никада, вѣруешъ ли ово?“ Она рекне: „Да Господе, я вѣруемъ да си Ты Христосъ сынъ Божій, што доће на свѣтъ!“ И кад ово рекне а она отиде те потайно зовне Марію сестру свою говорећи: „Учитель е дошао, и зове те“. А она, како чуе, брзо устане и отиде къ њему. Іудеи, кои бяху с' њомъ у кући и тѣшаху е, кадъ виде Марію, гдѣ брзо устаде и изиђе, пођу за њомъ говорећи: она иде на гробъ да плаче тамо!

А кадъ дође Марія тамо гдѣ е био Исусъ, и кадъ га види, а она паде на ноге његове говорећи му: „Господе, да си ты био овдѣ, небы умро братъ мой!“ Кадъ е Исусъ види гдѣ плаче, и гдѣ плачу Іудеи, што с њоме дођоше, а' онъ се ожалости, и рекне: „Гдѣ сте га метнули?“ Они му рекоше: „Господе, оди и види!“ И ударе сузе Исусу. —

Тада говораху Жидови: „Гледай, како га е радо имао!“ А нѣки између њихъ рекну:“ „Заръ ние могао тай, кои е отворіо очи слѣпому учинити, да овай неумре?“

Исусъ дође на гробъ; а быяше пећина, и каменъ лежаше на њой. Исусъ рекне: „Подигните каменъ!“ Марта сестра онога што е умро рекне му: „Господе! Већъ смрди, ерь е четири дана како е умро!“ Исусъ іой рекне: „Нисамъ ли ти казао, да ако вѣруешъ, видићешъ славу Божію!“

Тада узму каменъ гдѣ лежаше мртвацъ; а Исусъ подигне очи горе и рекне: „Отче хвала ти, што си ме услишао; та Я самъ знао, да ћешъ ты мене свагда послушати; него говоримъ ради народа, што унаоколо стои, да вѣрую, да симе Ты послао!“ кадъ ово рекне, а онъ повиче велегласно: „Лазаре, изиђи на полѣ!“ Изиђе мртвацъ увезанъ у покровъ по рукама и по ногама. Исусъ имъ рекне: „Раздрешите га, па га пустите нека иде!“

Те многи између Іудея', кои видише шта учини Исусъ, вѣроваше у њега. А неки одъ њихъ отиду къ Фарисеима и

кажу шта учини Исусъ. Тада скупише првосвештеници и књижевници скупштину и одъ тога дана договорише се, да Исусa убію.

О љубави отачества.

(Једно осматрање.)

Оно су ядни и никакви люди, кои у ништавости своєъ срца ходе и говоре: „Отачество и слобода — празне речи безъ смисла, ласкави? звукови, с' коима се само будале залуђую. Где є комъ добро, онде и отачество, и где когъ найманѣ кинѣ, онде му и цвета слобода.“

Ко тако говори рованъ є лудомъ живинчету, кое само за свой трбу и свое удовольство зна, а неосећа бола небесне душе. Тай еде онай свой свакидашњи хлѣб као и друго живинче, и само му є оно благо, што насладу носи. Зато и есте све нѣгово мудрованѣ лажъ, и каштига лажи леже се у нѣговой науци.

И живинче свой завичай люби, а таки човек нелюби, него носи ликъ и подоблѣ божие само споля на себи и на поругу.

Човекъ є да люби до смрти, и да од свое любави никад неодпушта. То неможе ни єдно живинче? заборавити; и неможе никои неваляо човекъ, єръ є нѣму само до нѣговогъ удовольства стало.

Само поносанъ чевекъ има отачество, само онъ има милу и свету землю и завичай, за коим му душа непрестано чезне.

Где те є сунце први редъ обасяло, где су ти са неба звезде први редъ затрептале, где су ти мунѣ из облака први редъ божию свемоћъ явиле, и буре и олуи први редъ у светомъ страу душу потресле, ту є и твоя любавь, ту отачество.

Где є очино и материно око љубавно надъ тобомъ у колевци бдило, где те радосна майка на своме миломъ крилу одлюляла и сладкимъ млекомъ одоила, а отац науке мудрост и християнства у млађано срце уливао, ту є твоя љубавъ ту отачество.

Па ако су голе стене и пуста острова то, ако є сиротиня и неволя ту, ти морашъ ту землю довека любити, єрбо си човекъ, и несмешъ є никадъ заборавити.

Исто ти є тако и слобода светиня, а не празанъ санъ

нитъ пуста мисао; еръ у њой живи твой поносъ и известност, да си одъ небескогъ порекла.

Где онако живити смешъ, како поносномъ човеку приличи; где у вери езику и завичаю свои дедова, и прадедова бити можешъ; где и тебе оно усрећава, што е усрећавало њи; где ти незаповедаю туђини душмани, нити гоне туђини гонитељи, ту е твоя слобода и твой завичай.

То отачаство и слобода, то су найвеће светинѣ людске на овомъ свету, светинѣ, што бесконачну любавь и одушевленѣ у себи имаю, найвећа блага, што ихъ поносан човек на овомъ свету имати и зажелити може.

Освести се дакле сваки кои поноса имашъ, и моли се сваки данъ Богу, да ти срце и душу снагомъ и пламеномъ изпуни, да ти никоя любавъ не буде светия одъ любави отачаства, и никоя радостъ слађа одъ радости у томе, да с' тима повратишъ оно, што си крозъ издаице изгубио, да с' њима ако немашъ задобиеш отачаство и да се искупишъ одъ робства; еръ е робъ найнесретние створенѣ на овомъ свету, а човекъ безъ отачаства свогъ, гори е одъ живинчета.

Уле.

(Една басна.)

Творъ и ласица гледећи едаред страшанъ поколь, што га лисица у кокошиняку починила беше, уздану и рекну: „О Боже Боже! гди ће мо едаредъ добра у свету наћи?“ — „У васъ“ — викне имъ лисица.

Магарацъ.

(Една прича.)

„Садъ знамъ — рече едаредъ магаре у себи — зашто ме сви презиру; то е само зато, ербо самъ магарацъ; али ће то одсадъ другачие бити.“ —

За тимъ оде и даде си уши одрезати. Ал опетъ оста магарацъ: еръ магарећу паметъ, где се у кою кожу залеже, нико на свету неизтера.

Слепи и нѣгова вера.

(Една прича.)

Єдаредъ увате слепца и стану силомъ обрлаѣавати, да на они седамъ лепи боя дуге веруе. „Али я ваше науке неразумемъ — рече слепи — она е преко могъ разума.“ — „То нешкоди, што е преко, кадъ само ние противу твогъ разума“ одговорише му, и слепацъ прими веру, али шта е верова о?

Ратаръ и лисица.

(Една басна.)

Єдаредъ курякъ оба вола ратару удави. Люто стане ратаръ на куряка викати. На то изаѣе и лисица изъ штале са удавлѣномъ кокоши у вуби, и чуюћи ту грдню рече: „Садъ ѣешъ вељда веровати, да самъ я далеко боля одъ куряка, я ти іошъ никадъ нисамъ вола заклала.“

Вепаръ и лисица.

(Една басна.)

Вепаръ опази куряка и утекне; а кадъ свое браће вриску зачу, разгнѣвлѣнъ продре крозъ шипрагъ, где сакривенъ беше и полети у помоћь. „Будало — викне му лисица — остани где си, и чувай свое коже.“ — „Уло“ викне іой срдитъ вепръ, и прискочивъ куряка по трбуу зубомъ тако дограби, да му одма дробъ просу.

Кодъ известне опасности свое роћене браће, немой одъ неизвестне завирати.

Осматранѣ света.

(Една басна.)

Єдаредъ се стану водени цветови (о коима е познато, да само неколико часака векъ имаю) препирати, колико е векова, како светъ стои, и єданъ ће рећи: „Зацело 100 дана већъ.“

На то сви скоче и рекну: „То є немогућно, толики дуг векъ нико ни понати неможе.“

Исто се тако међу онима ситнимъ на сиру црвићима породи препирка о величини и просторю свега, и сви се у томъ сагласе, да незнаю мере, коимъ би то означити умели, него да є одъ прилике толико големъ, као растоянє одъ єдногъ сира до другогъ.

Кадъ би тебе запитали, шта би и колико другчие одговорио?

Калянъ своегъ имена.

(Єдна хинеска прича.)

Царъ Кинцонъ имаде єдногъ врло доброгъ коня, коегъ є већма негъ Богъ зна кое благо волео. Нешажньомъ слуге оболе и угине конь. Господаръ люто разгнѣвлѣнъ зграби ножъ, да убие слугу, али се ту и мудри Янче деси, кои га задржа говорећи: Стани господару, нашће несретникъ, а неће ни знати, колико є зло учинио. А ти му кажи, рече господаръ. Мудри Янче примивъ ножъ одъ господара рече: Несретниче єданъ, чуй твоя зла. Прво є, што си коня, коегъ ти є господаръ предао, да га већма негъ свое очи чувашъ, тако занемарио, да є угинуо; са тога си смрть заслужио. Друго є веће зло, што си тимъ господара толико разлютио, да те є ето своіомъ светомъ руком убити хтео; а треће є найвеће зло, што ће садъ по целомъ граду и по свима краевима царства гласъ пући, да є господаръ у гнѣву, зарадъ коня човека єдногъ свога убити дао. На неби ни то све зло било, али ће съ тебе несретниче господар свое име окаляти и изгубити, и то ће силна зла за собом повући; свему си томе само ти кривъ. — Пусти га, рече царъ, ние онъ вреданъ, да съ њимъ имена своегъ окалямъ, пусти, некъ му є просто.

Вредность времена.

(Єдно осматранє.)

Сваки онай посао, кога ко свршивати може, а да му нешкоди, ако га прекидати мора, посао, коегъ ко у свако доба

дана и године у шаке узети може и опетъ изъ шака оставити, врло е корисганъ, еръ се са такимъ пословима тако рећи свака мрвица времена, што у свакой кући између они главни и велики послова празна остае и пропада скупи и укористи. Такови ситни, а врло полезни послова има много, и сваки одъ детета пакъ до старца валяло би, да их пази и научи, пакъ да оне мрвице времена съ њима уасни. Те мрвице времена износе већъ у једной кући преко године много, а да шта у целой обштини и целой земљи. Зато валя ону спасителѣву речь непрестано на уму имати: „Скупляйте преостале мрвице, да ништа непропадне. Изгубљено е време изгубљена рана, а то е изгубљено благо. Многа породица, коя се у овомъ скупляню мрвице разуме, прибави себи сваке године много, на велику корист свою; а многа, коя на ово непази поарчи много, на велику штету свою. Волешъ ли животъ свой, а ти непуштай времена узалудъ. Штага силно времена изгубимо само што дуже спавамо него што треба, а нећемо да се сетимо, да спаваћа мачка миша неулови. Време е найскупля ствар међу стварма, а арчење времена найгрће арченѣ. Изгубљено време никадъ више неувати, и колко годъ држимо, да га доволяна имамо, изаће напоследку мало. Макни дакле рукама док іош снаге имашъ. Леностн е све тешко, а прианяню све лако. Ко доцне устае никадъ посла недовршн, еръ текъ што се у њему разгрее, а оно већъ и ноћь ту. Леност се тако споро вуче, да е у часу сиротиня сустигне. Терай свогъ посла докъ те нис он вияти и яшити почео.

Решенѣ загонетака.

На страни 480.

54. Сръ е ноћь међу њима. — **55.** У корняче, рака, пужа итд. — **56.** На воденомъ. — **57.** На чамовима, елама, боровима итд. — **58.** У картама. — **59.** У пужева. — **60.** Судьи. — **61.** Куковогъ, судњегъ, самртног. — **62.** Негашенъ кречъ. — **63.** Слепи мишеви. — **64.** Дрво. — **65.** Ветреняча. — **66.** У подруму. —

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 34. У Новоме Саду, 10. Децембра 1862. **Год. V.**

О одношеню школе према цркви.

(Једно питанѣ за учителѣ.)

Христианска школа стои с' црквом већъ тимъ у врло тесной свези, што су иста деца, коју школа учити и воспитати има, у той цркви св. крштенѣ примила, те тимъ у ту цркву уписана, и по томе пре чланови цркве постали негъ школе, и остаю чланови цркве, докъ годъ су живи, дошли у школу ил не, а у школи су и кадъ дођу само за кратко време.

Іошъ тешнѣ е школа за цркву везана тимъ, што све найглавние науке, коима децу научити има одъ цркве има, тако су: молитве, вера и закони, тако св. евангелия и апостоли, тако библичне приповедке старогъ и новогъ завета и жития светихъ, овамо спада и часловацъ и псалтиръ, овамо и црковно пояню. Све ове науке, подъ именомъ науке христианске идуће има школа одъ цркве; а то су іой све найважние науке нѣзине, са коима има децу како у вери тако и моралном животу научити и утврдити, и тимъ найглавнии задатакъ свой извршити. Све ове пребогате, найкрасние и найсветие научне предмете само е зато црква той своіой помоћници школи поверила, да се на њима деца вери науче, и из њи найглавнию за живот науку приме, да с' њоме расту и сазреваю, пак честити и врсни чланови цркве изађу.

Кадъ дакле школа само ону децу има, коя су већъ за чланове те цркве уписана, кадъ найважние науке, што их деци предае одъ цркве има, кадъ е нѣзинъ задатакъ, децу у вери и животу оне цркве, у коіой су св. крштенѣ примила научити и утврдити, да врсни чланови те цркве буду; то се ясно види, да она с' црквомъ томъ у найтешнѣмъ одношеню и свези стои, и то іой на славу служи, ер само тако бива средствомъ оног, родъ људски спасаваюћегъ заведеня, кое е самъ Христосъ основао.

Изъ тогъ одношеня христианске школе према цркви, особито православне школе према православной цркви слѣдуе, да

учитель са тима, њему одъ цркве повереним благама науке вере и морала несме по своіой вољи поступати и поверену децу не шта и како он оће учити, него се мора прописа држати, по коемъ се мора све, што децу учи са наукомъ те цркве слагати и ни у чемъ одъ нѣ ни мрве одступати. Зато, што е наука христианска найглавнија наука у овой школи, и што школа ова с' црквомъ у найтешньой свези стои, неможе други за учителя овде ни намештенъ бити, до само онай, кои е сам собомъ членъ те цркве, коіой деца принадлеже. Шта више, и методъ школски башъ зато, што е наука христианска основа целе науке у народной школи учителю налаже, да се не само у оним за ову науку изключиво наређенимъ, него и у свима осталимъ часима и предметима, гдегодъ се прилика пода на ову найглавнију науку обазире, непрестано ню на уму имаюћи, као коя средоточие свију наука у овой школи сачинява, око кое се све остале као око своегъ срца и душе вити имаю, тако, да св. духъ ове науке, све остале задише и да се кроз ньи провиди. А усуди л' се учитель одъ ти правила и прописа цркве одступити, он и членъ те цркве и учитель деце; то одъ часа престае и обвезанѣ општине, што га са ньиме има, и нико неможе родитељ присилявати, да свою децу томъ учителю шаље, ни приморавати ихъ, да таковог учителя у своіой општини трпе, а власть школска има дужность дисциплинарну найстрожију изтрагу и по томъ пресуду о неспособству таквогъ учителя донети и њега са учитељства сметнути и одма одъ деце, кою учити кадаръ ние, уклонити.

Напротивъ прави учитель, кои е своіой цркви свим срцем и душомъ одданъ и у себи све оне радости и благослове осећа, што ихъ црква свима своимъ вернима дае, тай ће учитель своимъ снагомъ и оданошћу настояти, да и у деци љубавь и страпочитанѣ према своіой цркви пробуди и оснажи; он ће ихъ са црквомъ са значаемъ и определенѣмъ сви нѣзини и обреда и утвари упознати; онъ ће при предаваню христианске науке непрестано на црковну годину призрења имати; онъ ће ихъ са значаемъ наступаюћи праздника упознати; онъ ће изборомъ библични приповедака, црковни песама, евангелия и апостола, жития светихъ итд. децу за наступаюћи праздникъ спремити и у ньима радованѣ пробудити, да га и свестние и побожние прославе; онъ ће све згодне прилике, као при предаваню 4-е божие и 1-е црковне заповѣди итд. употребити, да деци важност светкованя неделѣ и праздника и тог благо-

детне слѣди на срце метне; он ће са особитом љубави црковно пѣние у школи неговати и што већма могао буде радити и учинити, да и деца своим поянѣм свечаност неделѣ и празника умноже и увеличаю; а што е найважние, он ће своим примером страпочитања и љубави свое цркве и нѣзини наредби, и своим скромним и побожним саучешћем деци огледало и образац бити, по оной пророка и цара Давида речи: Кол возљубленa селенія твоя Господи силъ. Желает и скончавается душа моя во ‡двори Господни. — Яко лучше ден єдинъ во дворѣхъ твоихъ паче тисящъ: изволихъ приметатися въ дому Бога моего паче, неже жити ми въ селеніихъ грѣшничихъ, Пс. 83. 2, 3, 11. —

О практичномъ рачуну у школи.

(Єдно питанѣ за учителѣ.)

Рачунъ у школи неиде ко што би валяло, непрактичанъ е, пакъ одъ врло слабе користи по животъ. Доведемо децу близу цели, и башъ онда ихъ напустимо, кадъ валя плодъ сабирати; измучимо ихъ са онимъ тежимъ посломъ, са цифрама, а кадъ има найполезнии и найинтересантнии наступити, вредност ствари и потреба са цифрама у сношенѣ сводити, оставимо их, те савъ трудъ безплодно пропадне. Съ тога и гледе деца рачунъ као нешто невредно, когъ изъ школе излазеѣи на школскомъ прагу са се стресу, па никадъ више на нѣга и непомисле, као да овай никое вредности по животъ нема. Али како се у своимъ доцниемъ животу на рачунъ необазиру онако и пролазе; ко рачуна собомъ недржи, мора пропасти. Шта га их силно люди има, кои се муче око радьи, што имъ ништа неоносе, или тако мало, да е гриота оне муке; а напуштаю радньѣ, кое би имъ найкористние биле и трудъ имъ Богъ зна како наплатиле, кадъ би само рачунати хтели. Шта га ихъ много има, кои се стеже онде, где му мало или нимало невреди, а разсиплѣ, где би штедня найвише валяла; а само зато, еръ неѣе рачуна да увати. Штага би люди свое материяльно станѣ кудъ камо побољшали, и штага би домазлука кудъ камо сретние стаяло, кад би само газде рачуна свойски ватати хтели, да виде, шта ихъ ара и убия. Потражи колико ѣеш и занатлия наѣи, кои при своимъ послу рачуна држе; а прости лю-

ди неуму ни толико, да све, што у домоводству овде и онде асне или штете имаю на рачунъ увате; него пропадаю и іош нерачунаю. Іошъ незгодние иде рачуноводство у обштинской економии, отуда се онолике штете и неупутности туда дешаю.

Свему е томе школа крива, са онимъ своим непрактичним поступкомъ при извештбачю деце у овой по домаћи и обштински животъ особито на данашњи данъ едной одъ найкористнии и найпрактичнии наука. Она научи децу рачунати, али не рачуна водити. Научи ихъ са цифрама и сигурно и брзо радити, али ненаучи са стварма и о стварма рачуна водити, већ само са голимъ цифрама, а голе су цифре празанъ ветаръ, кад нећемо и вредность ствари и потреба низъ цифре да ставлямо и са цифрама у сношенѣ сведемо; ненаучимо ихъ практично рачунати; необавестимо ихъ, да рачуна о тима домаћимъ и по животъ найважнимъ стварма воде, већъ изтеруемо само голу теорию, а та е безъ оногъ гола и празна, и безъ икоегъ интереса, те часомъ занемарена и заборавлѣна. А я незнам, има ли шта непрактичние, него децу са тима абстрактнимъ видоима рачуна мучити, особито на данашњи данъ, где е практичность у свима наукама овладала, а онай абстрактни метод од свуда избаченъ. Наука християнска, читанѣ и читанке, писанѣ и задаће за писанѣ, све е практично удешено, и учитељи раде, само се рачунъ и башъ рачунъ тера іошъ готово свуда по ономъ старомъ шлендриянскомъ начину, кои би валяло да е съ практичности први, еръ е по материялни животъ найнуждни, пакъ да се деца съ малена обавесте, и да будну люди, кои ће свудъ рачуна о себи и свомъ водити, а не онако безсвестно у овомъ погледу свои послова терати.

Што се примера за те практичне рачуне тиче, у овоме их е листу сила већъ давано, неки тако удешени, да се одма деци за школску и домаћу радню задавати могу; а неки су само означени, да ихъ учитељ по своіой потреби за овай или онай видъ рачуна безъ по муке устрои, било за напаметни или писмени рачунъ, и гриота е, да се тако мало учитељи на њи обазиру, већъ децу са онима лудимъ празнимъ цифрама муче. У књизи упражненя у рачуну за сеоске школе има такође много оваки примера, али се ни на њи непази. Многи учитељ помаже у писарскимъ и рачунскимъ пословима обштинским и црквеним, где такође прилике има гомилу практични примера сабрати и на користь школе употребити. Сваки учитељ има непрестано прилике изъ свога собственогъ домоводства као и из

онога около њега живота, обртаја, трговине и различити радњи гомилу практични примера за рачунъ сабрати; и многи би сам свое материяло станѣ кудъ камо побољшати могао, кадъ би све оне случаеве о потребама нуждним и излишнима, што их данъ на данъ подмиривати има, све оне трошкове, што га свакидан деру и упропашћую, а кои би га обогатити могли, кад би их све на рачунъ узимао, и чешће съ децом решетао. Пак чудо е, да немаре, већъ волию са голимъ цифрама радити.

У народној школи домоводство учити, као што многи да, насъ то жеље и за тимъ вичу немогућно е, не само што би тимъ права цель ове школе сасвимъ изъ вида испасти могла него што би то безъ користи било, ер за те науке треба зрелиегъ разума и много приуготовне науке, окромъ волѣ и интереса, коегъ свега кодъ мале деце ние; али е могућно и деци сила приуготовити, кадъ би се само мало пазило и на ово обазирало, кое е у нашимъ школама тимъ лакше могућно, што су сва деца једногъ стања, све земљедълска, пакъ би се тимъ више на њиовъ идући животъ обазирати валяло. У практичним рачунскимъ примерима изъ домоводства и земљедълства даде се за чудо много у овомъ научити. То е данасъ и едини и найбољи начинъ и средство, кое су сви паметни учитељи примили, и са найвећимъ успехомъ, како по те науке, тако и по вештину рачуна самогъ истерую. Практични рачунски примери изъ земљедълства и домоводства ваљени и само на истинитом одношеню вредности ствари съ броевима основани и деци за вештбанѣ задавани кадри су и децу за чудо у овомъ обавестити. Съ тима примерима добие рачунъ свою практичну вредность, постане и за саму децу интересантанъ, и толико ихъ освести, да се после у свакой пригоди рачуна лаћаю. Ти практични рачуни и реалне науке те сила унапређую, и одъ велике су користи по исте науке. Ти практични примери мораю и учителя сила милие забаляти, и кадри су њему самоме од много веће користи бити, него голе цифре. Съ тима примерима ступи онъ у ближи саобраћай са светомъ и животомъ од коегъ е осталимъ наукама сила одлученъ, уће изъ школе у животъ, изъ књига у стварь. Небройно случаева у животу има, небройно потреба и луксуса, кои кадъ се на рачун увате, тай намъ болѣ очи отвори, него ма коя посебна о томе наука: на много места изведе тай рачунъ на сила паметние и практичние мисли, желѣ и дела, кои изаће тимъ не само на материялну него и на моралну користь.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

28. Свечаный улазакъ Іисусовъ у Іерусалимъ, или Цвѣти.

(Іоан. гл. 12, 1—18. Мат. гл. 21, 8—18.)

На шестъ дана пре пасхе дође Іисусъ у Витанію, гдѣ бѣше Лазаръ, што умре, кога онъ изъ мртвыхъ подиже. И ту му заготовише вечеру, и Марта служаше, а и Лазаръ бѣше єданъ одъ оныхъ, што сѣђаху съ њиме, а Марія узме литру (одприлике 18 лотова) правога нардова скупоцѣнога мира, па помаже ноге Іисусове, и отре косомъ своіомъ ноге његове, а кућа се напуни мириса одъ мирисаве масти. Тада рекне єданъ одъ ученика Іисусовыхъ, Юда Симоновъ Искаріотскій, кои га после и издаде: „Зашто се ово миро ніе продало, за 300 новаца, па да се дало сиромасима?“ А ово нерече, што се старао за сиромахе, него што є бio крадљивацъ, и имао ковчежићъ, па што се у њега метало, то є онъ носіо.

А Іисусъ рекне: „Недирајте є, нека она у данъ погреба мога то сачува; та сиромахе свагда имате са собомъ, а мене немате свагда!“

Разумѣ пакъ многъ народъ одъ Юдеи, да є Іисусъ ту, и дођу не само ради Іисуса, него и да виде Лазара, кога Іисусъ изъ мртвихъ подиже. А првосвештенци се договоре, да и Лазара убію, єръ због њега многи одъ Юдеи иђаху и вѣроваху у Іисуса.

А сутра данъ многи од народа, што дошао бѣше на празникъ, чувши да Іисусъ иде у Іерусалимъ узму гране одъ финика (улма), и изиђу му на сусретъ, и викаху говорећи: „Осана! благословенъ кои долази у име Господнѣ, царъ Израилевъ!“

Іисусъ нашавши магаре усѣдне на њега. А многи люди простру хаљине своє по путу, а други рѣзаху гранѣ с дрвећа и простираху по путу. А народъ кои иђаше предъ њимъ и за њимъ викаше: „Осана сыну Давидовомъ! благословен кои долази у име Господнѣ! Осана у висини!“

И кадъ онъ уђе у Іерусалимъ, узруя се савъ градъ говорећи: „Ко є тай?“ А народъ говораше: „То є Іисусъ пророкъ изъ Назарета Галилейскога!“

А Іисусъ уђе у цркву Божію и изтера све, кои продаваху и куповаху у цркви, и непремета трпезе оныхъ што мѣняху новце, и клупе оныхъ што продаваху голубове, па имъ рече: „У писму (светомъ) стои: Домъ мой, дом молитве нека се зове, а вы начинисте одъ њега разбойничку пећину.“

И приступе къ њему хроми и слѣпи у цркви, и онъ ихъ исцѣли. А кадъ видише првосвештеници и књижевници чудеса што Іисусъ учини, и дѣцу гдѣ вичу у цркви и говоре: „Осана сыну Давидовомъ!“ они то негодоваше, и рекоше му: „Чуешъ ли шта ови говоре?“ А Іисусъ имъ рекне: „Да, заръ нисте никадъ читали: Изъ уста мале дѣце, и одойчади, савршіо си хвалу!“ И остави ихъ па изъ града у Витанію, и ту се настани.

---

29. Іисусови одговори фарисеима и предсказиваня о Іерусалиму.

(Мат. гл. 22, 15—22, и 35—40; Марк. гл. 12, 41—44, и Мат. 26, 3—5, и 14—16.)

Фарисеи посавѣтую се како бы Іисуса у рѣчи ухватили, и пошлю къ њему ученике свои съ Иродовымъ служитељима, те рекну: „Учителю, знамо да си истинитъ, и да заиста учишъ путу Божіемъ, и нехаришъ ни за кога; еръ ты не гледашъ людма на лице! Кажи намъ дакле: треба ли дати данак ћесару или не?“ А Іисусъ опазивши њихово лукавство рекне имъ: „Покажите ми новацъ одъ данка?“ А они му донесу новацъ. И онъ имъ рекне: „Чіи е ово образъ и надписъ?“ И рекоше му: „Кесаревъ.“ Тада имъ Іисусъ рекне: „Подайте дакле ћесарево ћесару, и Божіе Богу!“ —

И кадъ чую то, а они се зачуде, и оставивши га отиду.

И еданъ одъ њихъ законикъ кушаюћи Іисуса запыта га: „Учителю! коя е заповесть найвећа у закону?“ А Іисусъ му рекне: „Люби Господа Бога свога свимъ срдцемъ своимъ, и своимъ душомъ своіомъ, и своимъ мислію своіомъ; ово е прва и найвећа заповесть. А друга е као и ова: Люби ближњега свога као самога себе! О ове две заповѣсти виси савъ законъ и пророци.“

И сѣдне Іисусъ наспрамъ црквене благайнице, па гледаше како народъ меће новце у благайницу; и многи богати метаху много. И дође една убога удовица, па метну две лепте, што чине еданъ новчићъ.

Іисусъ довове свое ученике па имъ рекне: „Заиста вамъ кажемъ: ова сиромашна удовица метнула е више одъ свію, кои мећу у благайницу; ѳръ сви метнуше одъ сувишка свога, а она е одъ сиротинѣ свое метнула све што е имала, сав ужитакъ свой!“

И кадъ излазаше изъ цркве, рекне му еданъ одъ ученика нѣговыхъ: „Учителю гле, какво е каменѣ и каква су зданія!“ Іисусъ одговараюћи рекне му: „Видишъ ли ова зданія; ни каменъ на камену неће овдѣ остати, кои се неће разорити.“

И кадъ сврши Іисусъ све ове речи, рекне ученицима своима: „знате да ће до два дана быти пасха, и сынъ човѣчии быће преданъ, да се разапне.“

Тада се сакупе првосвештеници и књижевници и старешине народне у дворъ првосвештеника по имену Каяфе, и саветоваше се, како да Іисуса преваромъ ухвате и убію, и говораху: „Али не о празднику, да не буде буне међу людма.“ Тада еданъ одъ двапаисторице по имену Юда искаріотскій отиде къ првосвештеницима и рекне: „Шта ћете ми дати, па ћу вамъ га и издати.“ А они му понуде 30 сребрника, и одтада е Юда тражіо згодно време, да га изда.

---

30. Тайна вечера.

(Ев. Мат. гл. 26; Марка гл. 14; Лук. гл. 22; Іоан. гл. 13—15.)

У првый данъ безквасныхъ лебова приступе ученици къ Іисусу и рекну: „Гдѣ ћешъ да ти зготовимо, да едешъ пасху?“ И пошлѣ Петра и Іоана па имъ рекне: „Идите приправите намъ пасху да едемо!“ А они му рекну: „Гдѣ хоћешъ да ти приправимо?“ А онъ имъ рекне: „Ето кадъ уђете у градъ срешће васъ човѣкъ кои носи воду у земляномъ сасуду; идите за ньимъ у кою кућу онъ уђе, па реците домаћину: Учитель вели: гдѣ е гостіоница, гдѣ ћу ести пасху са ученицима моима. И онъ ће вамъ показати велику собу простру; ту приправите!“ А они отиду, и нађу, као што имъ онъ каза, и приправе пасху. И кадъ доће вече, сѣдне Іисусъ за трпезу и дванаестъ апостола съ ньиме, па имъ рекне: „Врло самъ желіо да ову пасху едемъ с вама, пре него што примим муке!“

Знаюћи Іисусъ, да му све отацъ даде у руке, и да онъ одъ Бога изнће, и къ Богу иде, устане одъ вечере, и скине

своє хаљине па узме убрусъ те се опаше. Потомъ успе воду у умиваоницу и почне прати ноге ученицима и отирати убрусомъ, коимъ бѣше припасанъ. Кадъ дође къ Симону Петру, рекне му овай: „Заръ да ты оперешъ моє ноге?“ Іисусъ одговори и рекне му: „Што я чинимъ, ты сада незнашъ али ћешъ после дознати.“ Петаръ му рекне: „Никада ты нећешъ опрати ногу моихъ!“ Іисусъ му одговори: „Ако те неоперемъ, нећешъ имати заеднице самномъ!“ Симонъ Петаръ му рекне: „Господе! не само ноге моє, него и руке и главу!“ Іисусъ му рекне: „Измивенъ нетреба до само ноге да опере, еръ е савъ чистъ, и вы сте чисти, али не сви!“ Знао е онъ свога издайника, па е зато рекао: „Нисте сви чисти!“

Кадъ имъ опере ноге, узме хаљине своє, и сѣдне опетъ за трпезу, па имъ рекне: „Знате ли шта вамъ учинихъ? Вы зовете мене учителѣмъ и господомъ, и добро велите; еръ есамъ тай. Кадъ дакле я опрахъ вама ноге, господъ и учитель, то сте и вы дужни еданъ другоме прати ноге. Примѣръ самъ вамъ дао, да као што я вама учинихъ, тако и вы чините. Заиста вамъ кажемъ: Ніе слуга већій одъ господина свога; нити е посланикъ већій, од онога, кои га е послао. Ако ово знате, блаженисте, ако то творите!“

И кадъ ећаху, рекне имъ: „Заиста вамъ кажемъ, еданъ између васъ издаће ме!“ И они се ожалосте па почне свакій говорити: „Есамъ ли я Господе?“ А онъ одговараюћи рекне: „Кои умочи самномъ руку у чанію, тай ће ме издати! Сынъ дакле човѣчій иде, као што е писано за нѣга, али тешко човѣку томе, кои изда сына човѣчіега; болѣ бы му было, да се ніе родіо човѣкъ тай!“

И Юда издайникъ нѣговъ одговараюћи рекне: „Еда ли самъ я учителю?“ Рекне му Іисусъ: „Ты каза!“ — И Юда одма изиће, а бѣше ноћь. — —

И кадъ ећаху, узме Іисусъ хлѣбъ, и благословивши преломи, и даде ученицима своима и рече:

„Узмите, едите, ово е тѣло моє, кое се за вас дае; ово чините у мою успомену.“

И узме чашу, и хвалу давши, даде имъ и рече:

„Пійте изъ нѣ сви; еръ ово е крвь моя Новога Завѣта, коя ће се пролити за многе за опроштенѣ грѣхова.“

И Іисусъ рекне своимъ ученицима: „Садъ се прослави сынъ човѣчій, и Богъ се прослави у нѣму. Кадъ се Богъ про-

слави у нѣму, то ће и нѣга Богъ прославити у себи, и одма ће га прославити! — Дѣчице! іоштъ самъ мало съ вама: тражићете ме, и као што рекохъ Іудеима: Куда я идемъ вы неможете доћи; то и вама сада говоримъ.

Нову вамъ заповѣсть даемъ, да любите єданъ другога; као што я васъ любимъ, да и вы любите єданъ другога. По томе ће васъ познати, да сте мои ученици, ако любавь имате међу собомъ. —

Нека се неплаши срдце ваше; вѣруйте у Бога, и у мене вѣруйте! У дому отца мога су многи станови; я идемъ да вамъ приправимъ мѣсто. И кадъ вамъ приправимъ мѣсто, опет ћу доћи, и узећу васъ къ себи, да и вы будете, гдѣ самъ я. И куда я идемъ знате, и путъ знате!"

Рече му Тома: „Господе, невнамо куда идешъ, па како можемо путъ знати? „Іисусъ му рече: „Я самъ путъ и истина и животъ; нитко неће доћи къ отцу, до само чрез мене!"

„Заиста, заиста вамъ кажемъ, кои вѣруе у мене, дѣла коя я творимъ. и онъ ће творити, и већа ће одъ овыхъ творити; єръ я идемъ къ отцу моме, и штогодъ узиштете одъ отца у име мое, то ћу учинити, да се прослави отацъ у сыну. И ако што узиштете у име мое; я ћу учинити. Ако ме любите, а вы држите заповѣсти мое. И я ћу умолити отца, па ће вамъ онъ дати другога утѣшителя, да буде съ вама навѣкъ. Духа истине, кога свѣтъ неможе примити; єръ га невиди, нити га познае; а вы га познаете, єръ у вама пребыва. и у вама ће быти."

„Нећу васъ оставити сиротне; доћи ћу къ вама. Іоштъ мало, па свѣтъ ме више неће видити, а вы ћете ме видити; єръ я живимъ, и вы ћете живити. У онай данъ ћете дознати (увидити), да самъ я у отцу моме, и вы у мени, и я у вама!"

„Ко мене люби, тай ће мою рѣчь (науку) држати: и отац мой имаће любавь къ нѣму, и къ нѣму ћемо доћи, и кодъ нѣга ћемо станъ начинити. Ко мене не люби, тай рѣчь мою не држи; а рѣчь, кою слушасте, ніе моя, но отца, кои ме є послао! Ово вамъ казахъ докъ самъ съ вама, а утѣшитєль Духъ светый, кога ће отацъ послати у име мое, онъ ће васъ научити свему, и напоменуће вамъ све што вамъ рекохъ!"

„Миръ оставлямъ вамъ, миръ мой даемъ вамъ. Не даемъ вамъ га, као што свѣтъ дае. Нека се неплаши срдце ваше, и некъ се не страши!"

„Я самъ правый чокотъ, а отацъ мой е радинъ (виноградаръ). Сваку лозу на мени, коя неноси плода, онъ ће од-

сѣчи, а сваку, коя носи плодъ очистиће, да више плода принесе. Вы сте већъ чисти, због речи, кою вамъ я рекохъ. Будите у мени и я ћу у вама. Као што лоза неможе плода донети сама о себи, ако небуде на чокоту: тако и вы, ако у мени неостанете. Я самъ чокотъ, а вы сте лозе; па кои буде у мени, и я у њему: тай ће многій плодъ донети; еръ безъ мене неможете чинити ништа! — Ко у мени неостане, бытће избачен наполѣ, као лоза, и осушитће се, пакъ ће ю скупити и у огањ бацити и изгореће!"

„Ако останете у мени, и речи мое у вами остану: то штогодъ усхтѣте просити, бытће вамъ. У томе се слави отацъ мой, да плодъ многъ донесете, и да постанете мои ученици. Као што мене люби отацъ, и я любимъ васъ; останите у любави моіой. Ако заповѣсти мое уздржите, у любави ћете моіой остати; као што я заповѣсти отца мога одржахъ, и останемъ у любави његовой Ово вамъ казахъ, да радость моя остане у вама, и да радость ваша подпуна буде."

„Ово е заповѣсть моя, да любите другъ друга. Веће любави одъ те нема нитко, до тко душу свою положи за пріятелѣ свое. Вы сте пріятељи мои, ако творите што вамъ я заповѣдамъ. Ово вамъ заповѣдамъ да любите єданъ другога."

---

31. Іисусъ у Гетсиманіи.

(Мат. 26. 30—46; Лук. 22, 39—47.)

И одпоявши хвалу изиђу у гору масличну. Тада имъ рекне Іисусъ. „Сви вы саблазниће се о мени ову ноћь; еръ е писано: Ударићу пастира па ће се разиђи овци стада. А по васкресенію момъ, я идемъ предъ вама у Галилею." Петаръ му рече: „Ако се и сви саблазне о теби, али я се никадь саблазнити нећу!" Іисусъ му рекне: „Заиста ти кажемъ: да ћешъ ноћасъ, пре него што пѣтао запѣва, тринутъ се мене одрећи." Петаръ му рекне: „Да морамъ и умрети съ тобомъ, нећу те се одрећи!" А тако и сви ученици рекоше.

Тада доће Іисусъ съ њима у селиште, кое се зове Гетсиманія, и рекне ученицима своима: „Сѣдите ту, докъ я идемъ тамо, да се Богу помолимъ!"

И узме Петра и оба сына Зеведеева, па почне скорбити и тужити. Тада имъ рекне Іисусъ: „Жалостна е душа моя до

смрти; почекајте овдѣ и будите будни самномъ!“ И уклони се мало па падне на лице свое молећи се и говорећи: „Отче мой! ако є могуће, да ме мимоће чаша ова; али опетъ не како я хоћу, него како ты хоћешъ!“

И яви му се ангелъ съ неба крѣпећи га. И Іисусъ у борењу будући моляше се силніе; а зной нѣговъ бияше као капля крви, те капляше на землю.

И устане Іисусъ одъ молитве, дође ученицима своима, и нађе ихъ гдѣ спаваю, па рекне Петру: „Тако ли немогосте єднога часа будни быти самномъ? будите будни и молите се Богу; єръ є духъ бодаръ, а тѣло є немоћно!“ Опетъ другій путъ отиде и помоли се говорећи: „Отче мой! ако неможе ова чаша мимоћи ме, да я непіемъ, нека буде воля твоя!“ И дошавши нађе ихъ опетъ гдѣ спаваю; єръ имъ бѣху очи отежчале. И остави ихъ, па се и трећій путъ помоли рекавши те исте рѣчи. Тада дође къ ученицима своима и рекне: „Вы спавате и почивате, а ето се приближи часъ, и сынъ човѣчій предае се у руке грѣшника. Устајте, да идемо; гле, приближіо се онай, кои ме издае.“

Лаж и истина.

(Єдна персиска прича)

Царъ неки на роба єднога своєгъ люто разгнѣвлѣнъ викне да га погубе. Беднику овомъ излети у онай очаяни часъ грдня, да одлакша срцу. — Шта рече тай? упита царъ. — Рай — одговори єданъ приятель царевъ — рай вели оногъ є, ко свой гнѣвъ свлада и бедномъ опрости. — Нека му є просто рече господаръ. — Ние тако, упадне єдна удворица, неваля лагати; онъ те нагрди, грдне на тебе рѣчи просу. — На некъ є, одговори царъ, она ми є лажь милия, него твоя истина, она ми утиша срце, а ти га разпалюешъ само. Лепша є у нуждн поштеногъ човека лажь, него истина будале и циткова.

Бриге.

(Єдна прича).

У некомъ манастиру био єданъ калуђеръ, на комъ се свако вече велики уморъ и слабость вићала. Єдаредъ га запита игу-

манъ, шта му е? А онъ уздануши одговори: „Имамъ тако тешке послове, да ми едва снаге измажу, и да ме Богъ милостиви некрепи, неби ихъ одржати могао. Имамъ два ястреба чувати, и два зеца, и два кобца, и једну аждају, и једногъ лава, и низъ то іошъ болника једног неговати.“ — Иди небудали, рече му игуманъ, такови зверова овде у моіой кући нема, нити самъ ишто одъ тога я овде видео. — Я истину говоримъ, рече калуђеръ. Два ястреба, то су моя оба ока, кое морамъ врло брижљиво чувати, да имъ се што недопадне, што би моіой души на штету бити могло. Два зеца, то су обе ноге мое, њи морамъ непрестано задржавати. да незаћу путемъ грешника на пагубна увеселења коя. Два кобца, то су мое руке, њи морамъ непрестано полезнимъ посломъ забављати, да могу мене и мою браћу ранити и подпомагати. Аждая е мой єзикъ, њега морамъ непрестано у занту држати. да неби зло шта рекао. Лавъ е срце, съ њимъ се морамъ непрестано бочити, да га суета и самољубље неувати, те духъ божии изъ њега изаће. Болесникъ е тело, кое часъ ово часъ оно ште, непитаюћи, да ли му е то по здравље пробитачно и пробитачно по овай и онай животъ. Ето шта ме сваки данъ онолико умара. — Игуманъ се задиви томе говору и рече: Мой брате, ти радишъ у винограду господњемъ, онъ ће ти трудъ наградити, и тебе снагомъ вечног блаженства окрепити.

Највеће зло у држави.

(Једна хинеска прича.)

Царъ Оанконгъ упита једаредъ свога министра Коанчоанга, кое е највеће зло у држави, а овай одговори: я држимъ оно, што се каже: „пацовъ у идолу.“ Оанконгъ ние ту причу знао, и Коанчоангъ му овако приповеди:

Ти знашъ господару, да нашъ народъ свое идоле има, кое као хранителъ свое држи и као светиню поштуе. Ти идоли су од дрвета начињени, изнутра су шупльи, а с поля лепо намоловани. Једаредъ се у један таковъ идолъ увуче пацовъ. Люди, незнаюћи како да га истераю отуд, яко се смету и забрину. Ватру подметати нису се усуђивали, плашећи се, да идол неизгоре; у воду топити га нису се усуђивали, плашећи се, да се боя несперу; него из почитања према идолу мораше и пацова у њему трпити.

А кое су ти пацови у држави? упита цар.

То су они људи, одговори министаръ, — што никое заслуге ни вредности немаю, али се уму до господара додворити, пак онда жаре и пале. Ти људи упропасте земљу и господара, а народъ их гледа и трпи, плаче на њи и проклиње њихъ, ал поштуюћи и милуюћи своегъ господара нит сме нит зна, како да се усуди на њи, — то су пацови у идолу.

Локман.

(Една источна прича.)

Једаред упиташе Локмана (ово е био један персиски мудрац) где е учіо, да е тако и мио и мудар човек изашо; а он одговори: „само код груби и код будала. Свагда сам пазио, да никад оно неучиним, што ми се није на њима допадало.“

Ветаръ по соби.

(Една лекција изъ Физике).

По соби има ветрова као и на полю, кои часъ одудъ час одундъ задуну; има ихъ ладни и топли, по патосу или по елемену пирећи, доле падаюћи или у висъ летећи, има виора и прави бура, и ко на њи непази, може и у соби, као и на полю одъ њи страдати, може часкомъ кинвицу, зубоболю и друга већа зла на се навући.

Да се увериш, да ихъ има, узми мало папеља, павуља, или мало ситно разчешљана свилена конца, то е довољно алата за ове опите, и ако е соба невагреяна стани мирно на средъ собе и пусти паперце, павуљицу или ту разчешљану свилу с висине, они ће лагано и мирно доле падати, знакъ, да никаквог ветра у соби нема, тишина е.

Садъ подай у пећи ватру заложити, да се весело разгоре. Чимъ се пећь загревати поће, одма ће се и ветаръ у соби почети дизати. Ватромъ у пећи савъ ваздухъ около пећи загрее се, пакъ поедине мрвице ваздуха стану се размицати, баш као оно люди, што на зими једанъ низъ другогъ стиснути на врућини се размичу, да више места и одуха добаю. Тай загреяни ваздухъ постане ређи и лакши, и диже се низъ пећь у вис

башъ као што оно иверъ, кадъ га подъ воду загнуришъ у вис надъ воду искочи.

Пусти садъ паперъ, или навуљ, или свилу низъ пећь, и неће више доле падати, него ће се у висъ къ слемену дизати и низъ слеме се ваљати све даљ одъ пећи, докъ изнадъ врата или прозора недоће, а одатле доле падати. Ону тишину собнећъ ваздуха топлота пећи укварила е.

Метни твою свилу или паперце на дно собе близу пећи, одма ће къ пећи поћи, знакъ, да тай дойни ладнии ваздухъ к пећи тече, као што онай горњи топлии одъ нѣ бежи. Тай ладнии дойни ветаръ начини се прво близу пећи, а после све изъ далећъ иде, као што се и онай горњи топлии найпре око пећи начини, а после се све на даљ разводи. Покушай то ма съ кое стране пећи, свуда ћешъ то исто наћи, еръ пећь на све стране топлоту издае, те свудъ унаоколо ваздухъ око себе згрева и у висъ отискуе, а на место тога са сви страна оздо ладнии ваздухъ њойзи дотиче.

То ти е у маломъ найистинятия слика, како они велики ветрови постаю, што наполю душу. На полю е сунце место топле пећи, и у онимъ пределима, где найвећма грее диже се савъ загреянъ ваздухъ у висъ, пакъ тече исто као и тай горњи и топлии собњи къ ладниимъ пределима, да ихъ загрее, и штогодъ ладнии бива, све се ниже доле спушта; и као што дойни ладнии собњи ваздухъ къ пећи, исто тако и наполю дойни ладнии ваздухъ къ оному топлиемъ пределу одтиче, и тако се изравнаю.

Изнадъ вреле пећи душе непрестано топалъ ветаръ, и тай е тимъ ячи, што е пећь врелия, а чимъ се пећь излаћивати поће, одма и ветаръ тай све тиши бива, докъ излаћенѣмъ пећи и ветаръ сасвимъ непрестане.

Оћешъ ли томъ ветру да дадешъ, да ти шта ради, а ти изрежи карту на пужъ или на змию, задени у едну дашчицу иглу, и намести вршакъ репа те змие на врх игле, пакъ стави на топлу пећь, и видићешъ, одма ће се поћи кретати, и то тимъ брже, што е пећь врелия, а тише, чимъ се пећь излаћивати поће. Кадъ змия стане, онда е знакъ, да се и пећь сасвимъ изладила.

На место змие можешъ ветренячу начинити: Задени три или четиръ паперца, или одъ папира начинѣна крилца у парченце плутова дрвета, али малко косо, и стави на ову иглу. Оћешъ ли іошъ лепше шта да начинишъ, изрежи одъ папира мале тице,

лептирове, анђеле или аждаице итд. и употреби њи место крилаца ветреняче.

Кадъ би соба одъ свуда добро заптивена била, онда неби окромъ ти поменути ветрова никоегъ другогъ у њой било, као што неби ни наполю никои други ветрова, до та два било, кад би земля сасвимъ глатко округла била и увекъ едно исто време. Али и око прозора и око врата има увекъ мали рупа, кое ваздухъ нађе, ако ихъ ми очима и невидимо, пакъ туда пропирує. Кадъ є у соби исто онако топло, као и наполю, онда нећешъ на тимъ рупама никаквогъ ветра осетити. Али то є редко, већъ є у соби обично или топлиє или ладниє него наполю, те ваздухъ одма те рупе тражи и туда найвећма ради, душе, пропирує наполѣ или унутра, тимъ яче и наглиє, што є већа разлика топлоте оногъ ваздуха наполю и оногъ унутри.

Узми горећу свећу и малко врата одшкрини, пакъ подржи свећу оздо на одшкринута врата, и што є соба врелия, тимъ ће пламенъ жесточиє у собу се повияти; папере или свила она ту ставлѣна, летиће нагло у собу, и ако врела пећь згодно узстои лети ће управо къ пећи; а осетићешъ и безъ тогъ на ногама тай ладнии ваздухъ, како съ поля унутра у собу преко прага улази и по дну собе се разлива. А дигни свећу у висъ на одшкринута врата, пламенъ ће на полѣ лизати, єръ га горњи топлии собњи ваздухъ наполѣ изъ собе износи. Исто ће тако и паперѣ итд. ту наполѣ излетати. Ако л' є у соби ладниє негъ наполю, као у лето, онда ће оздо наполѣ, а озго унутра улетати. На среди одшкринути врата ту свећу држећи наћићешъ, да пламенъ свеће мирно горе, неповия се ни наполѣ, ни унутра, знакъ, да є ту тишина. Исто тако има и наполю на земљи предела тишине, где други ветрова нема, до само кадкадъ и то найсиловитии виора, чимъ се она оба ветра горњи и дойни тарући побию.

Кадъ є у соби врло топло, а на полю врло ладно, онда ветаръ чимъ врата или прозоръ отворишъ, врло яко дуне: а отворишъ ли и врата и противуположенъ прозоръ уєдаредъ, оно ветаръ найвећи махъ узме тако, да отргне врата или прозоръ изъ шака и разбиє. На такомъ месту стоећи можешъ гору болесть на се навући, него наполю; єръ наполѣ излазећи сваки се огрне и заклони, а у соби и немисли на огртанѣ, већъ у мисли, да є довољно склонѣнъ седне или легне у лакомъ оделу или у кошуљи на ту промаю, и многи є одъ тога страдао и пропао, зато се валя ту већма негъ наполю чувати.

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 35. У Новоме Саду, 20. Децембра 1862. **Год. V.**

О важности учитељског званя.

(Једно питанѣ за учителѣ).

Важност учитељског званя врло е велика, ма да има многи и учитељ, кои важност свог званя врло мало познае. Ко е рад то да позна, валя да гледне дужности кое се. и да гледне душе, с' коима се те свршивати имаю, іош и завештаня учитељма обећана, пак ће се довољно о той важности уверити.

Учитељ има децу учити, има недозреле к' зрелости, незнале к' знању и невеште и недотупавне к' свести и увиђеню привести и упутити, да срећни и честити люду изађу. То ће само тако учинити моћи, ако све свое знанѣ и вештину, то свое найдрагоцение иманѣ на науку деце употреби. Ту лепу прилику, своя найлепша знања на изображенѣ и усрећенѣ других употребити, нема више никои други човек. Найвише остали люди мораю ил само са грубим телесним пословима да се занимаю, или с' таковим, где им оно њиово найкрасније умно и душевно благо без плода стои, ил врло слабо укорисћено остане и пропадне.

Учитељ има воспитати. То ће само онда чинити моћи, кад сва своя найблагородния осећаня, све моралне снаге непрестано на уму имао буде, а непрестано о том мислећи и непрестано ће их крепити и снажити. У томе има дакле не само найскупоценим добит, него и найвеће душевно задовољство. Ни ту лепу прилику нема више нико тако, као што е учитељ има. Колико е силу люду, што сваки дан у ту неприлику долазе, противу свог лепшег уверења радити морати. Колишно их е мало, што прилаку имаю, о своіим моралним искуствама речма непрестано сведочбу давати. Имамо л' дакле неправо, што толико ценимо ово званѣ, кое оног, што га одправля овевуе, непрестано на своя найлепша осећаня и уверења, што их е божном милости и своим трудом задобио мислити.

Іош важније е учитељско званѣ гледећи с'ким се найвише занимати има. Децу приражтуюћу, жељну науке и изображеня

има учитељ по дужности гледати, како се развияю, и има на том радити, то свом снагом подпомагати. У том има прилике радованя, какве редко ко више има, и радованя, коем никоег више равног нема. Деца, од светски страсти іош недирнута, од светски беда и неволя іош несломѣна, та су деца учителю материялъ, коег он израђивати, чинити има Има л' икоег на свету лепшег материяла. Деца — позвана на царство небесно, од Спасителя самог благословена, коих анђели непрестано лице небесног оца гледаю, та деца су нѣму поверена, найвеће народно и найвеће овог света благо, кое своіом вредносћу и своіом красотом и нѣга подиже и осиява.

Између остали учитељства званѣ народног учителя тим е прече и претежние, што овай са многом и што баш с' децом простог и сиромашког света посла има. Ову децу, ако обични свет много и нецени, ал цени и уважава онай, кои свуд праву вредност гледа. И он е сам свое св. евангелие простима и сиромасима проповедао, невољне и патнике себи призивао, тешио и изцелявао, и сва она света обећаня, што ихъ е он изрекао, вреде само за оне, кои су радо мали и незнатни, као што е и он сам низкост и простоту на се узео. Учителю! Ти идеш нѣговим стопама, и ти си се подузео сиротне и оставлѣне на пут среће изводити, ти си нѣгов послѣдователь, ер се своим знанѣм и любави онима обраћаш, кое е он благословио.

Найпосле, да наведем и речи, што ихъ уста вечне истине кроз пророка говоре: Учитељи ће сяти као сунце на небу, и кои друге на пут праведника изводе блистаће се као звезде увек и навеке. Дан. 12. 3.

Што овде о важности учитељског званя изговориемо неће сваки ни хтети ни умети увидити. Обични люди само у злату сяйност траже и у споляшнѣм богатству сву живота срећу. Ал ова су лажљиве и врло кратко траюће вредности, коихъ обсену и невредност смрт сваки дан мноштвом примера открива. Ко ту срећу и сяйност тражи, нека у учителѣ неиде, ер овде ихъ ненађе.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

32. Іуда издає Іисуса.

(Іоан. 18, 2—12; Мат. 26, 47—56; Лук. 22, 47—54.)

Юда, издајникъ Христовъ, знао е то мѣсто: ер се Исусъ много пута састао ту са своимъ ученицима, па узме Юда чету, и слуге одъ првосвештеника и одъ фарисеја, и дође онамо са свѣтилницима и свѣћама и съ оружіемъ. Іисусъ знаюћи све што ће се съ њиме сбыти, изиђе па имъ рекне: „Кога тражите?“ А они му рекну: „Іисуса Назорея.“ Іисусъ имъ рекне: „Я самъ!“ А съ њима е стаао и Юда, што е Христа издавао. А кадъ имъ Іисусъ рече: „Я самъ,“ они се измакоше натраг и попадаше на землю. Опетъ ихъ запыта Іисусъ: „Кога тражите?“ А они му одговоре: „Іисуса Назорея!“ Іисусъ имъ одговори: „Казао самъ вамъ да самъ я; ако дакле мене тражите, а вы оставите ове нека иду.

А издајникъ Юда дао имъ е знакъ говорећи: „Кога я полюбимъ, онай е; ухватите га!“ И одма приступи Іисусу и рекне: „Здраво да си учителю!“ па га полюби. А Іисусъ му рекне: „Друже, чини на што си дошао! Юдо, варъ полюбцемъ издаешъ сына човѣчіега!“

А кадъ то виде они, што быяху са Іисусомъ, рекну: „Господе да ударимо ножемъ!“ И Симонъ Петаръ, кои имаћаше ножъ, извади га, па удари слугу првосвештениковогъ, и одсѣче му десно уво, а слуги бѣше име Малхъ.

Тада рекне Іисусъ Петру: „Метни ножъ у ножнице; ер сви кои се маше за ножъ одъ ножа ће изгинути! Чашу, кою ми даде отацъ, варъ да непіемъ? Или мыслишъ ли ты, да я немогу сада умолити отца, да ми пошлѣ двапаестъ легеона ангела!“ —

И дотакне се Іисусъ увета, и исцѣли га.

У тай часъ рекне Іисусъ людма: „Као на разбойника изишли сте съ оружіемъ и съ колѣмъ да ме ухватите, а свакій данъ самъ сѣдіо кодъ васъ у цркви учећи, па не ухватисте мене!“

Тада га сви ученици оставе и разбѣгну се.

А чета и воћа и слуге юдейске ухвате Іисуса па га свежу.

33. Ісусъ предъ Аномъ и Каіафомъ.

(Мат. гл. 26. 58; гл. 27. 8; Марк. гл. 14. 53—72; Лук. гл. 22. 54—71; Іоан. гл. 18. 12—27.)

И одведу Ісуса везана најпре къ Анни, еръ онъ бѣше тастъ Каіафе, кои е было првосвештеникъ ове године.

И првосвештеникъ запыта Ісуса за ученике нѣгове и за науку нѣгову. Ісусъ му одговори: „Я самъ слободно говоріо свѣту; я самъ свагда учіо у зборницама и у цркви, гдѣ се Юдеи свагда скупляю, а тайно нисамъ ништа говоріо! Што мене пыташъ? Пытай оне, кои су слушали, што самъ имъ говоріо; ето тіи знаю, шта я казивахъ!“ А кадъ онъ то рече еданъ одъ слугу, кои ту стаяху, удари Ісуса по образу и рекне: „Заръ тако одговарашъ првосвештенику?“ Ісусъ му одговори: „Ако зло говоримъ, а ты посведочи да е зло: ако ли добро, што ме біешъ?“

Али првосвештеници и старѣшине и савъ саборъ тражише лажна свѣдочанства на Ісуса да бы га убили, и не нађоше. Напослѣдку доћу два лажна свѣдока и рекну: „Овай е казао: Я могу разорити цркву Божію, и за три дана сазидати ю!“

И првосвештеникъ устане па рекне: „Заръ ништа неодговарашъ на то, што овы противъ табе свѣдоче? — Ісусъ ћуташе.

И првосвештеникъ му опетъ одговараюћи рекне: „Заклинѣмъ те Богомъ живимъ, да намъ кажешъ ести л' ты Христос сынъ Божіи?“ Ісусъ му рекне: „Ты рече! (т. е. тако е, као што ты рече.) Али я вамъ кажемъ, одъ садъ ћете видити сына човѣчіега, гдѣ седи с десне стране силе, и долази на облацима небеснима!“

Тада првосвештеникъ раздере хаљине свое говорећи: „Он хули на Бога; шта намъ више треба свѣдока! Ево садъ чусте хулу нѣгову! Шта мислите?“ А они одговоре: Заслужіо е смрть.

Тада му плюваху на лице, и чиняху му пакости, а нѣки га по образу удараше говорећи; „Пророци намъ Христе, ко е тай што те е ударіо!“ —

А за Ісусомъ ишао е Симонъ Петаръ и другій ученикъ (Іоанъ). А ученикъ тай было е познатъ кодъ првосвештеника. А Петаръ стаяше на полю кодъ врата. И изиђе онай ученикъ, што е было познатъ кодъ првосвештеника, па рекне вратарици те уведе Петра.

Тада рекне слушкиня вратарица Петру: „Єси л' и ты ученикъ тога човѣка?“ А онъ рекне: „Нисамъ!“

А слуге и момци быяху наложили огањ, и стаяху те се гріяху, еръ в была зима, а и Петаръ стаяше ту и грѣяше се. Онда му рекоше: „Єси ли и ты одъ ученика нѣговыхъ?“ А онъ се одрече и рекне: „Нисамъ.“ И рекне єданъ одъ слугу првосвештениковыхъ, кои бѣше рођакъ ономе, комъ Петар одсѣче уво: „Та нисамъ ли те съ њиме у врту видіо?“ Онда се Петаръ опетъ одрече. И одма пѣтао запѣва. И Петаръ се опомене рѣчій Іисусовихъ, што му каза: „Докъ пѣтао незапѣва, трипута ћешъ ме се одрећи!“ И изиђе на полѣ, па горко плакаше.

А кадъ бы у ютру савѣтъ учине сви првосвештеници и старѣшине народне за Іисуса, да га убію, и свезавши га одведу га и предаду Понтійскоме Пилату начелнику.

Кадъ види Юда издайникъ нѣговъ, да га осудише, разкае се и врати 30 сребриика првосвештеницима и старѣшинама, говорећи: „Сгрѣшіо самъ што самъ издао невину крвъ!“ А они му рекну: „Шта е нама до тога? Ты ћешъ видити!“ — И бацивши сребриаке у цркви отиде па се обѣси.

А првосвештеници узму сребриаке, па рекну: „Не валя ихъ метнути у цркveну благайницу, еръ е то цѣна крви,“ па се договоре и купе за њи лончареву њиву за гроблѣ странима. Одъ тога се и прозва њива та, њива крви, до данасъ.

---

34. Іисусъ предъ Пилатомъ и предъ Иродомъ.

(Іоан. 18. 28—38; Лук. 23. 1—12.)

Іудеи одведу Іисуса одъ Каяфе у судницу, а было е ютро, и они не уђоше у судницу, да се неоскрнаве, но да еду пасху. Пилатъ изиђе предъ њи на полѣ и рекне: „Какву рѣчь (тужбу) доносите противъ овогъ човѣка?“ Они одговоре и рекну му: „Кадъ не бы овай злочинацъ быо, не бы га ми теби предали!“ А Пилатъ рекне: „Узмите га вы, па по закону вашемъ судите му.“ Юдеи му рекну: „Мы несмѣмо убити никога!“ И почеше га тужити говорећи: „Овога нађосмо, да одпађуе наш народъ и забранюе давати ћесару данакъ, и говори, да е онъ Христосъ царъ!“

Онда уђе Пилатъ у судницу, и зовне Іисуса, па му рекне: „Єси ли ты царъ Юдейскій?“ Іисусъ му одговори: „Го-

воришъ ли ты то самъ одъ себе, или ти други казаше ѣа мене?“ Пилатъ одговори: „Заръ самь я Жидовинъ? родъ твой и првосвештеници твои предадоше те мени; шта си учиніо?“ Іисусъ одговори: „Мое царство ніе одъ овога свѣта. Кадъ бы царство мое было одъ овога свѣта, слуге бы мое подигле се быле, па небы быо я Юдеима преданъ; али садъ царство мое ніе овдѣ!“ А Пилатъ му рекне: „Еси ли ты дакле царъ?“ Іисусъ одговори: „Ты велишъ да самь я царъ: я се на то родихъ, и на то дођохъ у свѣтъ да свѣдочимъ истину, и свакій, кои е одъ истине, слуша гласъ мой.“ — Пилатъ му рече: „Шта е истина?“ И ово рекавши изиђе къ Юдеима, па имъ рекне: „Я никакве кривице неналазимъ на овомъ човѣку!“ А они наваљиваху говорећи: „Онъ развраћа народъ учећи по свой Юдеи, одъ Галилее па довдѣ.

И кадъ разумѣ Пилатъ да е Іисусъ изъ области Иродове, (то е быо Иродъ Антипа), пошлѣ га ка Ироду, кои такође бѣше у Іерусалиму у те дане. Кадъ Иродъ види Іисуса, мило му то буде, єръ е одавна желіо нѣга видити, што е много за нѣга слушао, и надао се да ће видити одъ нѣга какво чудо. И запыткиваше га многимъ рѣчма, али Іисусъ му ништа неодговори. А стаяху ту првосвеште ници и књижевници, и жестоко га тужаху. Иродъ са своимъ войницима укори Іисуса и наруга му се па га обуче у бѣлу хаљину, и пошлѣ га опетъ къ Пилату. —

---

35. Осуђенѣ Іисусово.

(Мат. 27, 15—30; Марк. 15, 6—19. Лук. 23, 13—25; Іоан. гл. 18, и 19.)

Пилатъ сазове првосвештенике, и кнезове и народъ, па имъ рекне: „Доведосте ми овога човѣка, као да одпађуе народъ, и ето га я предъ вама испытахъ и неналазимъ на нѣму никакве кривице, што вы на нѣга потварате, а ни Иродъ, єръ самъ га послао къ нѣму, и ето се неналази на нѣму ништа што бы смрть заслуживало. Зато ћу га казнити, па одпустити.“

А о празнику быяше обичай у начелника да одпусти народу по єдногъ сужня, кога они хоће. Тада имађаху знатнога сужня по имену Вараву, кои е у нѣкой побуни убиство учиніо. Пилатъ имъ рекне: „Кога хоћете одъ ове двоице да вам одпустимъ? Вараву, или Іисуса прозванога Христа?“ Єръ е знао, да су га изъ зависти предали. —

И кадъ сѣђаше у судници, пошлѣ къ њему жена његова и поручи му говорећи: „Немай ништа съ тымъ праведникомъ; еръ самъ много препатила данасъ у сну због њега.“

А првосвештеници и старѣшине наговоре народъ да изиште Вараву, а Исуса да погубе. И начелникъ одговараюћи рекне имъ: „Кога хоћете одъ обадвоице да вамъ одпустимъ?“ Сви му говорише: „Вараву.“ Пилатъ имъ рекне: „А да шта ћу учинити Исусу прозваноме Христу.“ Сви му рекоше: „Да разапетъ буде.“ А начелникъ рекне: „Та какво е онъ зло учиніо?“ А они ioштъ већма викаху: „Разапетъ нека буде;“

Кадъ види Пилатъ да ништа непомаже, но да све већа буна быва, узме воду, и уміе руке предъ народомъ говорећи: „Я самъ невинъ у крви овога праведника; вы ћете видити!“ И сви люди одговоре: „Крвь његова на насъ и на нашу дѣцу!“

Тада имъ Пилатъ одпусти Вараву. А войници његови одведу Исуса у судницу, и свуку га, па га обуку у црвену кабаницу, и оплету вѣнацъ одъ трня, па му метну на главу, и трску у десницу, па клекну на колѣна предъ њимъ, и ругаху му се говорећи: „Здраво да си царе Юдейскій!“ И плюну на њега, па узму трску и біяху га по образима.

Онда Пилатъ изиђе опетъ на полѣ и рекне Юдеима: „Ево га изводимъ къ вама на полѣ, да видите да на њему никакве кривице не налазимъ!“ А Исусъ изиђе на полѣ подъ вѣнцемъ одъ трня и у скерлетной хаљини. И рекне имъ Пилатъ: „Ево човѣка!“

А кадъ га видише првосвештеници, и слуге, повикаше говорећи: „Распни га, распни!“

Пилатъ имъ рекне: „Узмите га вы и разапните еръ я неналазимъ на њему никакве кризице!“ Іудеи одговоре: „По закону нашемъ мора онъ умрети; еръ начини себе сыномъ Божіимъ! Ако овога пустишъ нисi пріятель ћесару! Свакій кои себе царемъ учини, противи се ћесару!“

Кадъ чуе Пилатъ ову рѣчь, ioштъ се већма уплаши, и сѣдне на судилиште на мѣсту кое се зове калдрма, а еврейски гавата, и рекне Юдеима: „Ево ово е царь вашъ!“ А они викаху: „Узми, узми разпни га!“ Пилатъ имъ рекне: „Зарь цара вашегъ да разапнемъ.“ А првосвештенци викаху: „Мы немамо другогъ цара, осимъ ћесара!“

Тада имъ га дакле предаде, да се разапне.

36. Разпетіе и смрть искупителя нашегъ.

(Мат. 27, 31—56; Марк. 15, 20—41; Лук. 23, 26—49; Іоан. 19, 17—30.)

И када се войници наругаше Ісусу, свуку съ њега скерлетну кабаницу, и обуку га у његове хаљине, па га одведу да га разапну. И онъ носаше крстъ свой. И изнлазећи нађу једногъ човѣка Киринејца по имену Симона, кои иђаше съ поля, и овоме задѣнуше крстъ, да га носи за Ісусомъ.

А за њимъ иђаше много людій и жена, кое плакаху и нарицаху за њимъ. А Ісусъ окренувши се рекне: „Кћери Іерусалимске! неплачите за мномъ, него оплакуйте себе и свою дѣцу!“ —

Са Ісусомъ су водили и два злочинца, да ихъ погубе. И дошавши на мѣсто, кое се зове Голгота, то естъ лобно мѣсто (мѣсто костію), даду Ісусу пити оцатъ (сирће) съ жучію помѣшанъ, и окусивши нехтѣде пити. Ту разапеше њега и злочинце, једнога съ десне стране, а другога съ лѣве, а у среди Ісуса. А Ісусъ говораше: „Отче опрости имъ; ѣръ незнаю шта чине!“

А бѣше часъ трећій (прошао) када га разапеше.

Пилатъ пакъ напише и надписъ и метне на крстъ, и бѣше написано: „Ісусъ Назарянинъ царъ Іудейскій.“ И овай надписъ читаше многи одъ Юдеја, ѣръ е было близу града мѣсто гдѣ разапеше Ісуса, и было е написано еврейскій, грчкій и римскій. А юдейски првосвештеници говорише Пилату: „Нешиши царъ юдейскій; него да е онъ самъ рекао: Я самъ царъ юдейскій!“ Пилатъ одговори: „Што писахъ, писахъ.“

А войници, кадъ разапеше Ісуса, узму његове хаљине, и начине четири дела свакоме войнику по део, и диплому (хитонъ); а долама не бѣше шивена, него изаткана сва одозго. Онда рекну међу собомъ: Да е недеремо, него да бацимо коцке на ню, па чія буде. Да се збуде писмо, кое говори: „Раздѣлише хаљине мое међу собомъ и за доламу мою меташе коцке.“

И пролазећи туда хуљаху га машући главама своима и говорећи: „Аха! ты што цркву разоришъ, па за три дана сазидашъ, помози самъ себи и сиђи съ крста!“ Тако исто и првосвештинци са књижевницима ругаху се, и говораху једанъ другоме: „Другима поможе, а себи неможе помоћи; Христосъ царъ Израилевъ нека сиђе сада съ крста, да видимо, па ћемо му вѣровати.“

А и војници му се ругаху и даваху му оцатъ, па му говораху: „Ако си царъ Іудејскій, а ты помози самъ себи!“

Єданъ одъ обѣшеныхъ злочинаца хуљаше га говорећи: „Ако си ты Христосъ, помози себи и нама!“ А другій одговараюћи укори га и рекне: „Заръ се ты небоишъ Бога, кадъ си и самъ тако осуђенъ. И мы смо іошть по правди; еръ примамо по своимъ дѣлима, као што смо заслужили; али овај никаква зла није учиніо.“ Пакъ рекне Іисусу: „Опомени ме се Господе, кадъ дођешъ у ц рство свое!“ И Іисусъ му рекне: „Заиста ти кажемъ данасъ ћешъ са мномъ быти у раю!“

А стаяху кодъ крста Іисусова, мати његова, и сестра матере његове Марія Клеопова, и Марія Магдалина. А кадъ Іисус види матеръ, и ученика, кога онъ љубляше, рекне матери своіой: „Жено, ето ти сына!“ Па онда рекне ученику: „Ето ти Матере!“ И одъ тога часа прими ю ученикъ къ себи.

А одъ шестога часа до деветога бѣше тама по свой земльи, и сунце помрче. А о деветомъ часу повиче Іисусъ велегласно: „Или, Или, лима савахтани“ кое значи: „Боже мой, Боже мой, зашто си ме оставіо!“ А нѣки одъ оныхъ, што стаяху ту говораху: „Овај зове Илію!“ Потомъ, знаюћи Іисус да се све већъ свршило, рекне: „Жеданъ самъ!“ Ондѣ стаяше сасудъ пунъ отца. И одма отрчи єданъ између ньихъ, те узме сунђеръ, и напуни оцта, па натакне на треску, и напаяше га. А остали говораху: „Оставн, да видимо, хоће ли Илія доћи да му помогне!“ А кадъ Іисусъ прими оцат, рече: „Свршише се!“ И опетъ повиче велегласно: „Отче! у твое руке предаемъ духъ мой!“ И кадъ то рекне, приклони главу и издане.

И гле завѣса црквена раздера се съ горнѣга краја, до долнѣга; и земля се затресе, и каменѣ се распаде. А капетанъ и кои съ ньимъ стражарише кодъ Іисуса, кадъ виде трусъ, и што се догодило, устраши се врло, па рекну: „Заиста в овай човѣкъ быо праведанъ; заиста в сынъ Божіи быо онъ!“

И сви люди, дошавши на позоръ тай, видећи што быва, біюћи прси свое враћаху се. А сви знанци његови стаяху издалека, и жене, кое слѣдоваху за ньимъ іошть кадъ бѣше у Галилеи, и служаше му, међу коима бѣше Марія Магдалина, и Марія Іакова Малога и Іосіе Мати, и Саломія, и друге многе, кое дошле бѣху съ ньимъ у Іерусалимъ.

Идоли и страшни суд.

(Стара источна прича.)

Неки иноверац упита старца Јевреина говорећи: У вашем св. писму Бог се ваш великим господаром прави: не да никог над собом, него ни уза се неће никог да трпи, и прети вам вечитом муком, ко се усуди кицу ком кланяти се; пакъ је најчудније то да већма мрзи идолопоклонике нег идоле, идолопоклоницима прети, а идоле на миру оставља?

Старац му одговори: Цар неки имаде одвећ неваљала сина једног. Неваљалац тај између остали свои безделица и то учини, те здноме свом псу очино име надеде. На кога се требо цар тај срдити, зар на онога невиног скота!

Онда рече иноверац: Ал кад би Бог све идоле уништити хтео, не би их људи имали, па им се неби ни кланяти могли?

Јесте — одговори старац, кад би се они само онаким стварма кланяли, што ни од кое користи нису; ал они се кланяю сунцу и месецу и звездама, ватри, води и ваздуху и осталима све најважнима стварма, зар за њиову љубав, да Бог све те ствари упропасти! Зар украдено па посејано шенично зрно да неникне, зато, што је украдено? пл отет комад леба, да оног отруе, што га поједе? Не. Мудар и благ отац небески оставља законе, што их је свету дао на миру, а сваки ко се усуди њи газити доћи ће на одговор и каштигу.

Опет рече иноверац: Али кад се раставі душа од тела, на кога ће пасти кривица? На тело неможе. Ето га видимо, кад се душа од њега одвои остане као и други безчуствен камен, и неби само собом никад згрешило, да није душе са њим било; тело неможе дакле ни каштиговано бити. А душа? Она ни толико. Она је најчистији дух, и да није тела, неби никад на грех ни помислила, па на кога ће пасти кривица?

Старац одговори: Истина је, ни тело без душе негреши, ни душа без тела, ал обоје заедно греше, пак за то каштиге има. А како ће тај суд бити, то Бог зна, људски је ум и маленьи слаб, да његове тајне дозна. Ал опет их није сасвим ни сакрити хтео. Ево ти једна прича:

Цар један имаде врло леп врт, пун најкрасниег воћа и плодова, и имаде две слуге, једнога јакога и снажног, ал слепог, а другог окатог, ал маленог и ромог. Обоицу их наредно био, да му чувају башту. Кад воће у најлепши мах дође, полакоме се ови, и немогав ни један сам красти договоре се, и онај

окати рекне слепом: „Узми ти мене на леђа, а ја ћу ти казивати, куда ћеш ме носити, пак ћемо доћи до њега.“ Тако учине, те покраду воће и господара, кои их само из милости узео беше, а не, да му они богаљи на помоћ кою будну. Кад дође господар, те почупано и поизламано воће нађе и обоицу их на одговор узе, стану се обоица одирати, онај да невиди, а онај, да га допити неможе. Шта мислиш, како им е цар судио? Он их е обоицу и чуо, кад су се договарала, и видио, како су крали па слушаюћи, како лажу, узме онога ромог а окатог па слепом на леђа тури, и тако обоицу избие и изплюе, па од себе отера. Тако може и цар небесни са нашим телом и душом.

Заслуга.

(Єдна прича.)

Єдаредъ сећаше заслуга ожалосћена на неблагодарностъ света уздишући.

Њой приступи разум и упита: Што си ти тако тужна?

Заслуга уздане и одговори: Како неби тужна била, кадъ ме свуда гдегодъ се укажемъ злоба и завистъ гоне.

Томе си сама своимъ поносомъ крива, рекне іой разумъ. Оћешъ ли, да ти незлобе и незавиде, а ти буду смерна и онда уверена, да ће те драговољно приповнавати.

Сећай се, да си човек.

(Єдна прича.)

Кад е Филип македонски Атинце и Тиванце у оной гласовитой битки код Хиронее до ноге потуко, мого се доиста тим поносити. Ал он се тако смерно владао, да нико ние ни приметити мого, да е он победитељ. Атинцима, своим највећим непријатељима повратн одма све заробљенике, без крајцаре одкупа, а све мртве лепо сарани. На његовом лицу ниси мого ни најманђ гордости ни надутости видити; шта више, он е еднога свог слугу наредио био, кои га е сваки дан опоминяо, да е човек, и никад ние Филип из двора свог корачио, нити му е ко пре приступити могао, док му ние тай наређени слуга ушо и рекао: „Филипе, сећай се, да си човек.“

Цар Дукљанин.

(Једна лекција из историје.)

Докъ римско царство у своіой пуной снази и слави беше, припадаше нѣму и све землѣ данашнѣ турске и аустриске царевине, што на дойномъ Дунаву леже, дакле и све землѣ, у коима данас станую Срби. Землѣ ове освоише Римляни текъ после дуго траюћи жестоки боева, што ихъ са тадашньим становницима ови земаля имаше. А кад ихъ освоише, одма и уредбе, што ихъ по осталимъ краявима свога горостасногъ царства имаше и овуда уводити почеше. Тада процветаше на часакъ и ове землѣ као оно богатъ и лепъ вртъ, кад вештомъ вртару у шаке доће. Тада се подигоше многе красне вароши, међу коима найпоноснія и свог доба једна од први беше славна варошъ Сремъ (Сирмиумъ, где данасъ Митровица стои). Тада се отвори по лепимъ друмовима ови земаля богата трговина на све стране и землѣ се ове напунише свакогъ блага и благослова. Тада се изродише и овуда многи юнаци и славне војводе, од коихъ неки своимъ юнаштвомъ и вештиномъ чакъ на царски престо доспеше, те као цареви рушећем се тада римскомъ царству іошъ неко време живот одржаше.

Дуго време опираше се Римляни истини вере христове. Али, како звезде потамне кад сунце изађе, тако потамни сяйност язичка, кад Христос на свет доће. После цара Аугуста, коегъ е име свакоме из св. Евангелія што се први данъ Божића чита довољно познато, неседе више на римски престо ни једанъ царъ нѣму ни срећомъ ни снагомъ равanъ. Лагано, алъ неодољиво започе св. Евангеліе царства божијегъ победоносни свой путъ по овомъ свету.

Проће на 300 година после Христа, силни се римски цареви изменуше, велико язичко царство стаде све већма и већма слабити и падати; алъ онда, као оно гасећа се ватра іош једаред све снаге своје прибра, и у црнимъ страотнымъ облацима гоненя христіяна под царом Дукљанином хтеде сасвим светност све више и више дижућегъ се сунца христіанскогъ помрачити.

Царъ Дукљанин родио се г. 245 п. Х. у Дукљи маломъ далматинскомъ граду и то одъ врло сиромашки родителя. Одма с малена посвети се онъ войничкомъ станю, пакъ своимъ разумомъ, одважношћу и храброшћу дотера на скоро толико, да га тадашњи римски царъ Пробъ, родомъ Сремацъ начини

врховнимъ заповедникомъ римске војске, коя га затимъ за свога цара изабра.

Кадъ Дукљанинъ на царски престо дође увиди, да му пре свега ваља важностъ царскогъ достојанства, коя тада готово сасвимъ пропала бијаше обновити, ако ће да римску државу одъ коначне пропасти сачува. Да своју намеру постигне лати се једногъ средства, коега се само јавичникъ латити уме. Већ еданъ одъ нѣгови предшественика царъ Аурелiан беше турио на своју главу златну діадему у знакъ неограничне силе и власти, и даде се звати Господомъ и Богомъ. Истога се тогъ средства лати и Дукљанинъ и заповеди, да га савъ народъ за Божество припозна, у коме по томъ божественомъ достојанству и неограничена снага и властъ стои, коіой се све живо кланяти мора.

До тога доба беше престолница римскогъ царства град Рим. Али сад осети Дукљанинъ, да Римљани никошто неће хтети робови таквогъ господара бити, кои се за божество издаю. Зато нехтеде више ни Римъ за престолницу имати, него свакояко смишљаше, како ће га пред светомъ понизити, те нареди градъ Никомедкју за престолницу источни, а градъ Миланъ за престолницу западњи земаля римскога царства, и узе іошъ једногъ сувладателя уза се некаква Максимиана, војника од проста порекла, кои своимъ грубимъ нравма и своіомъ нечовечношћу свое удо порекло наинсніе предъ светомъ откри, те овсме градъ Миланъ и владу надъ западњимъ римскимъ земљаня повери.

Тако поче Дукљанинъ из Никомедіе а Максиміанъ из Милана владати, и оба ова престолна града буду за кратко време найвелелѣпнимъ зданіама толико силно украшена, да ихъ тадашњи найславнији градови само величиномъ а никако лепотомъ ни богатствомъ непретицаше. К' томе узе Дукљанинъ у помоћь іошъ два сапомоћника у влади, себи некаква Галеріа, човека дивља и бесна, кои и суровошћу и снагомъ и срчаношћу самогъ Максиміана превазилазаше; а Максиміану даде нека мирна и блага човека по имену Констанціа Хлора.

Сада беше Дукљанин у пуној слави своіой. Са злата діадемомъ на глави, царскомъ порфиромъ заодевен блистаюћи се сав у драгомъ намену сеђаше усамлѣн у своме царскомъ двору у Никомедији нигде никадъ свету неуказуюћи се; а оно мало люди, што пред нѣга изалазити смеше, мораше увекъ ничице предъ њимъ као предъ божествомъ на земљу падати,

кое Дукљанинъ само зато наредио беше, да би га поданици за неко вишимъ бићемъ одарено суштество сматрали, те тимъ већма покорни и подложни били.

Али макаръ да онъ све могућно смишљаше, да га поданици за божество сматраю, поданици његови особито у овимъ крајевима беше тада већъ већомъ страномъ Христіани; а као таковима закраћиваше имъ света христова вера човека за божество сматрати и као божеству кланяти се.

Већи део ови земаля беше тада већ христову науку попримао. У томъ погледу беше одъ найвеће важности градъ Оглай (Аквилеа) у Далмацији, кои своимъ згодьнимъ положенъмъ на ядранскомъ мору силне стране трговце овамо привлачаше и кровъ њи науку христову разпростираше. У Оглаю установи самъ евангелистъ Марко христіанску обштину, коя врло лепо процвета. Одатле осія светлостъ евангелска на све северне стране, по Крањской, Корушкой, Штаерской и далѣ; а што се источни и южни краева тиче, казуе преданіе, да су у ове пределе долазили не само апостолски ученици, него и сами апостоли, да народе овуда стануюће христовой вери приведу. Тако се у овимъ крајима већъ на концу првогъ и почетку другога века Христіанство већ доста яко утврдило беше. Међу епископскимъ стольцама заузимаше едно од први места одудъ Сремъ, одундъ Солинъ. Епископску столицу у Срему установи Св. Іаков брат Св. Евангелиста Іована, кои Андроника за епископа намести, о коемъ христіанско преданіе држи, да е онъ еданъ одъ они 72 ученика господьи. Окромъ Срема беше тада епископати и у Мурзи (данашньемъ Осеку) и у Цибали (данашньимъ Винковцима) и на више други места.

Да Дукљанинъ свою намеру изведе морао е све христіане изъ римскогъ царства истребити. Са тимъ некте дуго ни оклевати; године 303 п. Х. 24. Фебр. изда у Никомедии наредбу, да се Христіани прогнаю, почемъ е данъ пре ондашню христіанску цркву до основа разорити дао. С' томъ наредбомъ одузеше се христіанима сва достоянства, што ихъ у државнимъ званіяма и войсци имаше; ни найвиша достоянства немогаше христіанина одъ гоненя и мука спасти. Томъ истомъ наредбомъ буде наређено, да се све христіанске цркве поруше, сва св. писма и књиге христіанске явно спале, све иманѣ одъ христіана отме и у државну благайницу однесе, и да имъ се нигде више недопусти црковни састанака и зборова држати.

Одма затимъ и друга наредба изађе и заповеди, да се одма све црковне старешине христіанске у ланце окују и у тамницу вргну: а трећа наредба нареди, да се сви они, кои се киповима поклоне и овима жртве принесу из тамница пусте; а кои то учинити неузхту, да се на муке мећу, докъ се имена христова неодреку и киповима непоклоне. После изађе и четврта наредба, коя заповеди, да се сви сирћу казне, кои се неузху христіанства одрећи и кипове припознати.

Како ове нечовечне заповести изађоше, одма и гоненѣ и мученѣ христіана започе и то с' найнечовечніомъ пакости. У свакомъ язичкомъ храму заседе по неколико судия, кои Христіане одъ свуда насилице довлачене приспиљаваше, да киповима жртве приносе, и одма ихъ на смртъ осуђиваше и свакояко мучити и губити даваше. Кодъ свакогъ суда беше по єданъ язички жртвеникъ подигнутъ, где є морао сваки, кои хтеде на суду правде добити, найпре киповима жртву принети: а то само зато наредише, што знаше, да се ови неће Христа одрећи, ни за живот главе киповима се поклонити, пакъ да имаю очита доказа и повода ове мучити и убияти. Све се тамнице на єдаредъ препунише христіанима, откуда ихъ бездушни непријатељи стотинама извлачише, па илъ у море бацаше илъ живе на ватри спаљиваше. То крвно мученѣ Христіана разпростре се на брзо по свима краєвима царства, а особито по онима, кое грозни Максиміанъ и грозни Галеріе подъ своіомъ непосредномъ управомъ имаше. У та по Христіане страотна доба паде и по овима земляма многа невина жртва.

То мученѣ христіана недонесе Дукљанину благослова. Подъ єсен г. 303 п. Х. доће онъ у Римъ, да ту свечано прослави наступаюћу двадесету годину свога царованя. Кадъ то сврши поће изъ Рима, ковгъ нипошто гледати немогаше; али текъ што изъ нѣга изађе оболе тако, да на носилама ношенъ єдва свой путъ крозъ Таліанску и Илирикъ наставити, и текъ под єсенъ г. 304 у Никомедію доћи могаше.

Кадъ иduће године о пролећу, дакле после две године започета гоненя христіана међ люде изађе, беше тако промењенъ и увео и опао, да га нико ни познати немогаше. Онда осети, како є безумно, кадъ ће човекъ Богу раванъ да се начини.

Тада науми царскогъ престола одрећи се. Шта га є на то приклонило, никадъ се дознало ніе, и то є єданъ єдини

примеръ кодъ стари римски царева. Држи се, да га е на то склонило грозна помисо на оне небройне узалудъ поморене невине Христіане, особито кад е видео, да свимъ тимъ мученѣмъ опетъ немога свое намере постићи Христіанство и Христіане истребити. Године 305 п. Х. 1. Мая изађе онъ на едно брдашце близу Никомедіе, ту и сву свою войску сабра, пакъ имъ плачнимъ очима изговори о своіой тешкой болести, и како му садъ мира и одмора треба, пакъ е принуђенъ владу у крепчіе шаке предати. Томъ приликомъ найменова за нове цесаре Севера и Максимина, а присудствуюћегъ Максиміана у знакъ цара огрну царскомъ порфиромъ, и тако одрекавши се царскогъ престола, с' коегъ е много година светомъ дрмао поврати се у свое отечество у Далмацию у градъ Солин, да се ту премири. Єдаредъ му дођоше посланици Максиміанови, и у име цара га поздравише, да опетъ кормило владе прими, а онъ имъ рече: „Да види Максиміанъ вртове и гаеве, што самъ ихъ я своіомъ рукомъ насадіо, неби му ни на умъ падало, звати ме, да овай миръ са онимъ тешкимъ бригама и немирима цареваня променем."

Дуклянинъ е многе римске градове сяйнимъ зданяма украсіо, а понайвише тай главни градъ отечества свогъ Солинъ. Величествени дворъ што га ту подиже, беше едно одъ найзнатни зданя оногъ доба. Дворъ тай біо е као какавъ градъ велики, дебелимъ мраморнимъ зидинама опасанъ и ступовима одъ шарена гранита украшенъ. Данасъ стои градъ Сплѣтъ на томе месту, где се іошъ и сад виде порушене зидине одъ тога некадъ найкрасниега царскогъ двора.

Али ни овай Дукляновъ миръ небияше за дуго. Одма, чимъ онъ престол остави подигоше се немири у римской држави, кои цело царство изъ темеля потресоше и Дуклянову славу помрачише. Узруяна светина поруши нѣгове и нѣгови цесара кипове. Оба нѣгова наслѣдника Максиміанъ и Ликиние стану нѣгову жену Приску и кћер Валерию проганяти, кое найпре у сириску пустиню протераше, и узалудъ моляше Дуклянин, да их пусте нѣму вратити се. Ове обе преобучене блудише пуно 15 месеци вукући се са найпростиимъ женама, докъ ихъ после у Солуну неуватише и ту погубише. Кадъ онай силни царъ Дуклянинъ и ту срамоту дочека онда и онъ умре г. 313 п. Х. а ни данасъ се незна, дал' природномъ смрћу, и одъ те тешке грамоте самъ себи смрт зададе.

Под уредништвом Ђ. Натошевића. Епископска печатня у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 36. У Новоме Саду, 31. Децембра 1862. **Год. V.**

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

37. Погребъ Исусовъ.

(Мат. 27, 57—66; Марк. 15, 42—47; Лук. 23, 50—56; Іоан. 19, 31—42.)

А Іудеи, будући да е было Петакъ, да не остану тѣлеса на крсту у суботу, еръ бияше великій данъ та субота, молише Пилата, да имъ пребію голѣни, пакъ да ихъ скину. И дођу војници па пребію првоме голѣни, и другоме, што съ њимъ бѣше разапетъ. А кадъ дођу на Исуса, и виде га да е већъ умрло, не пребію му голѣни; него еданъ одъ војника, коплемъ ребра му прободе, и одма изиђе крвь и вода.

И кадъ бы већъ касно у вече дође Іосифъ изъ Ариматеа, благообразанъ (поштенъ) савѣтникъ, човѣкъ добаръ и праведанъ, кои и самъ чекаше царства Божіега; па се усуди уѣи къ Пилату и замоли тѣло Исусово. А Пилатъ се зачуди, да е већъ умрло, и дозове капетана па га упыта: „Е ли већ умро?“ И кадъ дозна одъ капетана, даде тѣло Іосифу. И купи Іосифъ па га скине съ крста. А дође и Никодимъ, кои е пре долазіо къ Исусу ноћу, и донесе до сто литрій смѣсе смирнене и алойне: И узму тѣло Исусово, па га обавію покровомъ съ мирисима, као што е обичаи у Іудеи сараньивати. А бѣше на мѣсту, гдѣ е Исусъ распетъ было, вртъ, и у врту гробъ новъ, когъ е Іосифъ было у камену изсѣкао, и у комъ никадъ нитко положенъ ніе было. Тако дакле ту, због петка юдейскогъ положише Исуса, еръ гробъ бѣше близу. И Іосифъ навали каменъ надъ врата гроба. А Марія Магдалина и Марія Іосіева гледаше, гдѣ Исуса полагаху.

У сутрашньій данъ, што е после петка, сакупе се првосвештеници и фарисеи кодъ Пилата говорећи: „Господине! сѣ-

тисмо се да е онай лажа, докъ е іоштъ живъ быо, рекао: После три дана ћу устати. — — — — Зато заповѣди да се утврди гробъ до трећега дана; да какогодъ недођу ученици нѣгови ноћу, и да га не украду, а народу нерекну: устао е изъ мртвыхъ; те ће последня превара быти гора одъ прве!" Пилатъ имъ рекне: „Имате стражу, па идите и утврдите, како знате!"

А они отиду, па утврде гробъ съ стражомъ и запечате каменъ.

---

38. Васкресеніе Христово.

(Мат. 28, 1—8; Марк. 16, 1—8; Лук. 24, 1—12; 1—12; Іоан. 20, 1—10.)

На освитакъ првога дана одъ суботе (у неделю) земля се затресе врло; еръ анђео Господньій сиђе съ неба, и приступив одвали каменъ одъ врата и сѣђаше на нѣму, а лице нѣгово быяше као муня, а одѣло као снѣгъ бѣло. И одъ страха нѣговогъ уздркташе стражари, и посташе као мртви. А Марія Магдалина, и Марія Яковлѣва и Саломія купе мирисе да дођу и да помажу Іисуса. И врло рано дођу на гробъ кадъ сунце излазаше, и говораху међу собомъ: „Ко ће намъ одвалити каменъ одъ врата гробныхъ. И кадъ погледаю, виде да каменъ бѣше одвалѣнъ; а быо е врло великій. И кадъ уђу у гробъ, виде младића обучена у бѣлу хальину и седећа съ десне стране, па се уплаше. А онъ имъ рекне: „Неплашите се Вы тражите Іисуса Назарянина распетога; онъ е устао, ніе овдѣ, ево мѣсто гдѣ га положише. Него идите, реците ученицима нѣговыма и Петру, да ће Онъ пре васъ отићи у Галилею, тамо ћете га видити, као што вамъ е казао." И оне изиђу, па побѣгну одъ гроба, а ухватило ихъ бѣше дрктанѣ и страхъ, и никоме ништа нерекоше, еръ се бояху.

А Марія Магдалина отрчи и дође къ Симону Петру и къ другоме ученику, кога Іисусъ любляше, па имъ рекне: „Узеше Господа изъ гроба, и незнамъ гдѣ га положише!" И изиђе Петаръ и другій ученикъ, и пођу къ гробу. А трчаху оба заедно, и другій ученикъ трчаше брже одъ Петра, и дође пре ка гробу. И надвиривши се, види гдѣ хальине саме леже, али неуђе. А дође и Симонъ Петаръ за ньимъ, па уђе у гробъ, и

нагнувши се, видіо гди лежи само платно и врати се чудећи се у себи шта се догодило, уђе у гробъ и видиште, да леже само пелене, и да убрусъ кои бијше на глави његовой не лежи с пеленама, но особыто савіенъ на другомь мѣсту. Онда уђе и другій ученикъ, кой е првый дошао к' гробу, и видиште и вѣроваше. Они іошъ из писама нису разумѣти могли, да ће онъ воскреснути изъ мртвыхъ. Садъ се врате опет ученици заедно.

---

39. Іисусъ се явля женама Мироносицама.

(Мат. 28, 8—15; Іоан 20, 11—17.)

Марія стоиште наполю кодъ гроба плачући. И кадъ плакаше надвири се на гробъ, и види два анђела у бѣлымъ хальинама, гдѣ сѣде, еданъ чело главе, а другій чело ногу, гдѣ е было лежало тѣло Іисусово. И рекоше іой они: „Жено, што плачешъ? „Што су узели Господа моега, па незнамъ гдѣ су га положили. И кадъ ово рекне окрене се натрагъ, и види Іисуса гдѣ стои, а ніе знала да е Іисусъ. Іисусъ іой рекне: „Жено, што плачешъ? кога тражишъ?“ А она мислећи да е вртаръ, рекне му: „Господине, ако си га ти узео, кажи ми гдѣ си га метуо, па ћу га я узети!“ Іисусъ іой рекне; „Маріо!“ А она обазревши се рекне: „Равини! кое значи, учителю!“ Іисусъ іой рекне: „Не дохватай се до мене еръ іоштъ нисамъ отишао къ отцу моме, него иди къ браћи моіой, и кажи имъ: да се враћамъ къ Отцу моме, и Отцу вашемъ, и Богу моме и Богу вашемъ.“

И кадъ оне (Марія Магдалина, Марія Іаковлѣва, Іоанна и Саломіа) њаху да яве ученицима, гле, срете нхъ Іисусе говорећи: „Радуйте се!“ А оне приступе, ухвате се за ноге нѣгове и поклоне Му се. Іисусъ имъ рекне: „Небойте се! идите те явите браћи моіой, нека иду у Галилею, тамо ће ме видити!“

А кадъ њаху, гле, нѣки одъ стражара дођу у градъ и яве првосвештеницима све што се догодило, а они саставши се са старѣшинама савѣтъ учине, па даду војницима довољно сребрняка, говорећи: „Кажите, да су ученици нѣгови дошли ноћу, па украли Га, докъ смо ми спавали. И ако то чуе на-

челникъ, мы ћемо нѣга умирити, и начинити да вама ништа небуде. А они узму новце, па учине, као што су научени били. И разгласи се ова рѣчъ међу Іуденма, до овога дана.

---

40. Іисусъ се явля ученицима на путу у Емаусъ.

(Лук. 24, 13—35.)

Двоица одъ њихъ (одъ ученика Іисусовыхъ) њаху тай данъ у село, кое е одстояло одъ Іерусалима 60 станица, и звало се Емаусъ, и они бесѣдоваху међу собом о свима овымъ догађаима. И кадъ бесѣдоваху и запиткиваху єданъ другога, и самъ Іисусъ приближи се и њаше с' њима. А очи имъ се држаху, да га непознаху. А онъ имъ рекне: „Какве су то рѣчи, о коима се разговарате међу собомъ, и што сте невесели.“ А єданъ по имену Клеопа одговараюћи рекне му: „Заръ си ты єданъ странацъ у Іерусалиму, па нисн сазнао, што е было у њему овихъ дана?“ Іисусъ им рекне: „Шта?“ А они му рекоше: „За Іисуса Назарянина, кои е био човѣкъ пророкъ силанъ дѣломъ и рѣчма предъ Богомъ и предъ свима людма; како га предадоше првосвештеници, те бы осуђенъ на смртъ, и разапеше га! А мы се надасмо, да е то онай, кои ће избавити Израиля; али сврхъ свега тога, ово е данасъ трећій данъ одкако е све то было.“

„Па уплашише насъ и жене нѣке између насъ, кое су быле рано кодъ гроба, и ненашавши тѣла нѣговога, дођоше говорећи, да су имъ се и анђели явили, кои веле да е онъ живъ. И нѣки између насъ ндоше ка гробу, и нађоше тако, као што и жене казаше, али нѣга самог невидише!“

Іисусъ им рекне: „О ви неразумни, и спори срдцемъ за вѣроване свега што говорише пророци; ніе ли то требало да Христосъ претрпи, па да уђе у славу свою!“ И почевши одъ Мойсея и одъ свію пророка, казиваше имъ изъ свію писанія, што е за Нѣга предсказано.

И приближе се къ селу, у кое вѣаху, а онъ се чињаше као да хоће далѣ да иде. И они га нуђаху говорећи: Сврати се с' нама еръ ће и тако вече да буде, и данъ се већъ преклоніо. И уђе с' њима да се ту сврати. А кадъ се намѣсти съ њима за трпезу, узме хлѣбъ, па га благослови, и прело-

мивши га, даде њима. А њима се отворише очи, и познаше Га. И онъ постаде њима невидимъ. (Нису га више видили; нестало га е одатле.)

И они међу собомъ рекоше: „Ніе ли у нама горѣло срдце наше, кадъ намъ онъ говораше на путу, и како намъ казивзше (токоваше) писанія!“

И устану тай часъ, па се врате у Іерусалимъ; и нађу сакупљену єданайсторицу, и бывше с' њима, кои говораху: „Заиста е устао Господъ и явіо се Симону.

И они приповѣде, шта се сбыло на путу, и како га упознаше, кадъ е хлѣбъ преламао.

---

41. Іисусъ се явля другима ученицима. Томино невѣріе.

(Лук. 24, 36—49; Іоан 20, 19—29.)

А кадъ бы касно у вече у онай истый данъ (у неделю), и врата, гдѣ субыли ученици нѣгови сакупљени, быяху затворена због страха од Іудея; дође Іисусъ и стане на среду, и рекне имъ: „Миръ вамъ!“

А они се уплашише, и застрашени будуѣи, мышляху да виде духа. И рекне имъ Іисусъ: „Шта сте смућени, и зашто такове мысли улазе у срдца ваша? Видите руке мое и ноге мое; я самъ башъ самъ; опипајте ме и видите; єръ духъ тѣла и костію нема, као што видите да я имамъ!“ И кадъ ово рекне, а онъ имъ покаже руке и ноге и ребра своя. Онда се ученици обрадоваше, што видише Господа А докъ они іоштъ невѣроваху од радости и чуђаху се, рекне имъ Іисусъ: Имате ли овдѣ што за ело? А они му даду комадъ печене рибе, и пчелиногъ саћа. И онъ узме, па е предъ њима ео. Тада имъ опетъ рекне Іисусъ: „Миръ вамъ! Као што е отацъ мене послао, тако и я шаљемъ васъ.“ И кадъ ово рекне, а онъ дуне, и каже имъ: „Примите Духъ Светый! Коима опростите грѣхе, опростиће имъ се, а коима задржите, задржаће имъ се.“

А Тома, названый Близанацъ, єданъ од дванайсторице, небѣше онда ту съ њима кадъ дође Іисусъ. И говорише му други ученици: „Видили смо Господа!“ А онъ имъ рече: „Докъ невидимъ на рукама Нѣговымъ ране од клина, и не-

метнемъ прста мога у ране одъ клина, и неметнемъ руку мою у ребра нѣгова, нећу вѣровати."

И после осамъ дана, опетъ быяху ученици нѣгови унутри и Тома съ ньима. Дочимъ врата бяху затворена, дође Ісусъ, и стане посредъ ньихъ, и рекне имъ: „Миръ вамъ!" По томъ рекне Томи: „Пружи прстъ твой овамо, па види руке мое; и пружи руку твою, те метни у ребра моя, па небуди невѣранъ, но вѣранъ!" И одговори Тома и рекне: „Господъ мой и Богъ мой!" Ісусъ му рекне: „Кадъ си ме видіо, вѣровао си; блажени, кои невидише па вѣроваше."

---

42. Ісусъ на мору Тиверіадскомъ.

(Іоан. 21, 1—19.)

После тога явіо се опетъ Ісусъ Ученицима своима на мору Тиверіадскомъ, а явіо се овако: Быяху заедно Симонъ Петаръ и Тома прозванын Близанацъ, и Натанаилъ изъ Кане Галилейске, и сынови Зеведеови, и друга двоица одъ ученика нѣговыхъ. Симонъ Петаръ рече имъ: Идемъ да ловимъ рибу. А они му рекну: Идемо и мы съ тобомъ. Тада изиђу, и одма сѣдну у лађу, и ту ноћъ неухвате ништа. А кадъ бы у ютру Ісусъ стане на брѣгу, а ученици непознаше да е Ісусъ. А Ісусъ имъ рекне: „Дѣцо! имате ли што за ело?" Одговоре му: „Немамо." И Онъ имъ рекне: „Баците мрежу с' десне стране лађе, па ћете наћи!" А они баце, и већъ е немогаху извући због многе рибе. Ученик пак онай, коега Ісусъ љубляше рекне Петру: „То е Господъ!" А Симонъ Петаръ надъ чуе да е Господъ, опаше се прегачицомъ, еръ е быо нагъ, и баци се у море, а други ученици на лађици дођу, еръ нису были далеко одъ землѣ, но као на двѣ стотине лаката, вукући мрежу риба. Кадъ излѣзу на землю, а они виде огань наложенъ, и на нѣму рибу и хлѣбъ. Ісусъ имъ рекне: „Принесите од риба, што сте садъ ухватили." А Симонъ Петаръ уђе, и извуче мрежу на землю, пуну великихъ риба сто и петдесетъ и три; и премда ихъ толико бѣше, ипакъ се нераздере мрежа. Ісусъ имъ рекне: „Ходите, обѣдуйте." А ни еданъ одъ ученика несмѣде да га запыта: „Ко си ты?" знаюћи да е Господъ. А дође и Ісусъ и узме хлѣбъ и даде

имъ, и рибу такође. Ово се већъ трећій путъ явіо Іисусъ ученицима своима, пошто е устао изъ мртвыхъ.

А кадъ обѣдоваше, рекне Іисусъ Симону Петру: „Симоне Іонинъ! любишъ ли ме већма него ови?“ А онъ му рекне: „Да, Господе, Ты знашъ да те любимъ.“ Іисусъ му рекне: „Паси ягањце мое!“

И рекне по другій путъ: „Симоне Іонинъ! любишъ ли ме?“ А онъ му рекне: „Да Господе, Ты знашъ да те любимъ!“ Іисусъ му рекне: „Паси овце мое!

И рекне му по трећій путъ: „Симоне Іонинъ! любишъ ли ме?“ А Петаръ се ожалости, што му рече по трећій путъ: Любишъ ли ме; па му рекне: „Господе, Ты све знашъ, ты знадешъ, да те я любимъ.“ Іисусъ му рекне: „Паси овце мое! Заиста, заиста ти кажемъ, кадъ си био младъ, опасивао си се самъ, и ходіо си кудъ си хтео; а кадъ остаришъ, подићи ћешъ руке твое, па ће те други опасати, и водити кудъ нећешъ!“ А ово рече показующи коіом ће смрћу Петаръ прославити Бога. И кадъ ово рече, каза му: „Хајде за мномъ.“

---

43. Вазнесеніе Спасово.

(Мат. 28, 18—20; Марка. 15, Лук. 24, 50—53; Дѣанія Апостолска, гл. 1.)

Єданайсторица ученика идоше у Галилею у гору, куда имъ заповѣди Іисусъ. И када га видише, поклонише му се, а нѣки одъ ныхъ посумняше се. И приступивши Іисусъ рече имъ говорећи: „Даде ми се свака властъ, на небу и на земљи. Идите дакле, научите све народе, и крстите ихъ у име Отца и Сына, и Светога Духа, научите ихъ да држе све што самъ вамъ заповѣдао, и ево я самъ съ вама у све дане, до свршетка вѣка Аминъ.“

И када ихъ сакупи, заповѣди имъ да немду изъ Іерусалима, него да чекаю обећанѣ Отчино, кое чусте — рече — одъ мене. Єръ е Іоанъ крстіо водомъ, а вы ћете се крстити Духомъ Светымъ не дуго после овыхъ дана А они онда кои заедно быяху, пытаху га: Господе, хоћешъ ли ове године подићи царство Израилѣво? А онъ имъ рече: „Ніе ваше знати времена и лѣта, што Отацъ задржа у своіой власти; него ћете примити силу кадъ Светый Духъ сиђе на васъ, и быт-

ћете ми свѣдоци у Іерусалиму, и у свој Јудеи и Самарїи, и чакъ до последныхъ предѣла землѣ."

И изведе ихъ наполѣ до Витаніе, и подигнувъ руке благослови ихъ, и кадъ ихъ благосиљаше одступи одъ њихъ и узношаше се на небо, и однесе га облакъ изъ очію њиховихъ; и узнесе се на небо и сѣде Богу съ десне стране.

И кадъ гледаху за њимъ, гдѣ иде на небо, гле, два човѣка стану предъ њи у бѣлымъ хальинама, па имъ рекну: „Люди Галилейци! што стоите и гледате на небо? Овај Іисусъ, кои се одъ васъ узнесе на небо, такођисто ће опетъ доћи, као што га видисте да иде на небо!"

Тада се врате апостоли у Іерусалимъ са горе, коя се зове Маслична. И кадъ уђу попну се у горницу, гдѣ пребываху: Петаръ и Яковъ, и Іоанъ и Андрей, Филипъ и Тома, Вартоломей и Матей, Яковъ Алфеовъ и Симонъ Зилотъ, и Юда Яковлѣвъ. Ови сви бияху единодушно еднако на молитви, и у моленю са женама (мироносицама) и съ Маріомъ Матеромъ Іисусовомъ, и съ браћомъ његовомъ.

И у те дане устане Петаръ и рекне: (а было е ту народа заедно око сто и двадесетъ имена): „Люди и браћо, валяло е да се изврши оно писаніе, што е предсказао Духъ Светый на Давидова уста за Юду, кои е био воћа оныхъ што ухватише Іисуса.

„Валя дакле, одъ овыхъ людій, кои су были с' нама за све време, како међу насъ дође и отиде Господъ, почевши одъ крштеня Іохановогъ, па до дана кадъ се узнесао одъ насъ, да буде свѣдокъ васкресенія његова еданъ одъ овыхъ."

И поставише двоицу Іосифа прозванога Варсаву, кои званъ бѣше Іустъ, и Матію. И помоливши се Богу рекоше: „Ты Господе, кои познаешъ срдца свію! Покажи еднога одъ ове двоице, кога си изабрао, да прими део ове службе и апостолства изъ кога испаде Юда!" И дадоше имъ коцке, и паде коцка на Матію, и онъ бы прибројанъ къ еданаистороици апостола.

---

44. Силазакъ Св. Духа.

(Дѣян. гл. 2.)

Кадъ се свршиваху дани Педесетнице, бияху сви Апостоли единодушно заедно. И уеданпутъ бы шуштанѣ съ неба

као дуванѣ бурнога вѣтра, и напуни сву кућу, гдѣ сѣђаху, и показаше имъ се раздѣлѣни езици као огнѣни, и сѣде по єданъ на свакоме одъ њихъ. И напунише се сви Духа Светогъ, и стадоше говорити другимъ езицима, као што имъ Духъ даваше да говоре. А у Іерусалиму живљаху Іудеи људи побожни изъ свакојакихъ народа подъ небомъ. А кадъ се ово разгласи, скупи се народъ и смете се; єръ свакій одъ њихъ слушаше гдѣ они говоре нѣговымъ езыкомъ. И дивљаху се и чуђаху се говорећи єданъ другомъ: „Нису ли сви ови Галилејци па како мы чуемо свакій свой єзикъ у коме смо се родили. Сви чуемо гдѣ они казую нашимъ езицыма велика дѣла Божја!“

И дивљаху се сви, и немогаху докучити шта є то и говораху єданъ другоме: Шта ће то быти? А други се ругаху говорећи: они су „пуни вина!“

А Петаръ стане са єданајсторицомъ, и подигне гласъ свой па имъ рекне: „Люди Юдејци и вы сви кои живите у Іерусалиму! Нису ови пијани, као што вы мыслите. Єръ є текъ трећій часъ дана; него є то оно, што є казао Пророкъ Іоиль: „И быће у последнѣ дане, говори Господъ, излићу одъ Духа моега на свако тѣло, — и свакій ће се спасти кои призове име Господње.“ Люди Израиљци! послушајте рѣчи ове: Іисуса Назарянина, Мужа одъ Бога засвѣдочена међу вами силама и чудесима и знацима кое учини Богъ преко нѣга међу вама, као што и сами знате; вы ухватисте, приковасте и убисте; овога Іисуса Богъ васкрсе изъ мртвыхъ, чему смо мы сви свѣдоци. Тврдо дакле нека знаде цѣо домъ Израилѣвъ, да є Богъ Іисуса овога, когъ вы разапесте, учиніо и Господомъ, и своимъ Христомъ!“

А кадъ они то чую, разжале се срдцемъ, па рекну Петру и осталимъ Апостолима: „Шта ћемо дакле чинити?“ А Петаръ имъ рекне: „Покајте се и нека се свакій одъ васъ крсти у име Іисуса Христа на опроштенѣ грѣхова, па ћете примити Даръ Духа Светога; єръ є обећанѣ за васъ и за дѣцу вашу и за све дальне, кое ће годъ дозвати Господъ Богъ нашъ!“

Кои дакле радо примише рѣчъ нѣгову, крстише се, и приступаде у тај данъ (к' науци Христовой) около три хиљаде душа.

И осташе єднако у науци Апостолской, и у заедници и у ломленю хлѣба и у молитвама. А сви кои вѣроваше, быяху заедно, и имаху све заедничко; и течевину и имање продаваху, и даваху свима, што ко потребоваше. И свакій данъ

бияху заедно единодушно у цркви, и ломљаху хлѣбъ по домовима, и примаху рану у радости и у простоти срдца, хвалећи Бога, и имаюћи милостъ у свію людій. А господъ придодаваше свакій данъ Обштини овој оне кои се спасаваху.

Постанак насиља

(Ѣдна персиска прича).

Цар Нушрван, кад се ѣаред у лову у пустињи затече, пак му соли недоста, да осоли ела, заповеди слуги, из најближе колебе, да донесе соли, ал и налог даде, за со ту да плати.

Шта? — упита слуга, светли Господару! и за ту маленкост за грумичак соли бринеш се да платиш!

Баш за ту маленкост за грумичак соли — одговори цар. Из такови маленкости изашле су све глобе, што горко сиротињу, што люто свет тиште.

Сва су светска зла са малог почела; малена су била сва прва насиља. Узбра л' себи цар само ѣдну ябуку с' воћке сиромашка, ал нѣгове слуге сво с' кореном дрво сиротном отеше; узе л' себи цар само ѣдно ие, илядама кокоши слуге му отеше; пак злочинац угину, ал обичај нехте, већ на зло и срамоту навек остаде.

Ніе све злато, што се сія.

(Тумачење пословице.)

Ко се на ову пословицу несећа, тай сила реда преварен буде. Алъ има многи, што се іошъ већма преваре држећи да оно, што се несія ништа вредно ніе. У добро уређеној њиви и добро удешеномъ занату има много злата, и радина рука уме га ту наћи, па притомъ и срце весело и савестъ мирна остане. Ни то се ни ѣдно несеје, а више вреди негъ иное злато. Често се догоди, да е башъ онде најманѣ злата, где е највише сяйности. Ко највећу вику прави, најпразнин е, и што се ко више са своимъ богат-

ствомъ хвали, тимъ манѣ га има. Єданъ є човекъ имао обичай говорити, да пуну мерицу дуката има, а кадъ є требало показати, онъ изнесе єдну кутиицу, мого си є длаиомъ покрити; него се вешто изговоріо, да є дукатна мерица много маня, єръ су дукати и ситни редки.

ОГЛАС И ПОЗИВ

НА

ПРЕДПЛАТУ.

Уредништво школског листа прелази из Новог Сада у Будим, єр є уредник листа к' висок. слав. краль. угар. местозаступном Савету у Будим на службу одазват. Лист ће дакле одсад у Будиму излазити и позиваю се сва гг. предбройници и скупитељи, да своя писма одсад на уредника листа у Будим шалю, под адресом: H. Georg Natoschevics k. k. Schulrath in Disponibilität. Ofen.

Лист ће излазити триред на месец као и прошле године. Цена є 4 ф. на целу, 2 ф. на по године. Само онай ком плати, моћи ће лист добияти. Ко 7 предбройника пошлѣ, добия 1 егз. на дар.

Умоляваю се сва г.г. учитељи и школски надзирателъи, да се око скупляня предбройника на овай, како по ньи нуждан, тако и по родителѣ и децу користан лист бар толико заузму, да се може лист без штете издавателя обджати. Прошле године спустисмо цену са 4 на 3 фр. и обећасмо сваком, ко 7 предбройника пошлѣ 1 на дар, надаюћи се, да ћа се тим начином толико предбройника наћи, да се бар трошак штампе измогне; али при свему том рачун незгодан изиће. Трошкови штампе с поштом изнеше преко 700 ф. а имасмо другог полгодия само 117 пребройника са 1 и по ф., па и то сви неплатише; и само троица од гг. учителя имаше любави по 7 предбройника скупити, г. Бакић у Вршцу, г. Глибонски у Срб. Бечаю, и г. Видаковић у Руми. Уредништво се усилявало лист одджати, а неће ни одсад ни трошка ни труда зажалити надаюћи се, да ће болѣ бити, и да ће бар коих се најближе тиче, гледати да га одбрже, особито кад погледе на нашу велику оскудицу како на педагогичким и дидактичким, тако и по децу научним и забавним делцем.

Ко є ове листове од предпрошли и све од прошле године имат и рад, нека се ил овамо ил г. професору Вукичевићу у Сомбору яви.

Уредништво Школског листа.

Садржаѣ.

I. Наредбе.

1. Наредба, коіомъ се управа школа црковноі власти предае, стр. 305. 2, Наредба, о устройству те управе 321. 3, Наредба, о приманю у препарандію 433.

II. Школа, учитељи, управитељи.

а) Школа. Збирке за Школу 60. Разреди и брой деце 81. Народна школа и њено дѣлање 225. Како є постала народна школа 449. О одношеню школе према породици 465. О одношеню школе према држави 497. О одношеню школе према цркви 529.

б) Учитељи. Какавъ мора бити, ко ће учитељ да буде 5. Како се постане валяним учитељем 33 и 97. Колико има учитељ говорити 162. Какво дружтво валя за учителя 165. О наглости учителя 184. О одношеню учителя према дечиимъ родитељима 193. О одношеню учителя према обштини 209. О одношеню учителя према властма 257. Учитељ Леня 325. О важности учитељскогъ звања 545.

в) Управитељи. Какви мораю бити школски управитељи 289.

К' исторіи школе. Пописъ, колико є које године приуготовниаа изъ препарандіе изашло 109.

III. Педагогия и Методъ.

Педагогія. Дечие забаве 6. О воспитаню 17. Чимъ се у народноі школи негуе чувство красоте 35. Како се науче деца на смерност 113. О негованю чувства наравногъ 129. Како се науче деца на миролюбивост 171; на побожност 177. Домаће и школске свечаности 196. Како се науче деца на ред 241. Како се науче деца на мир 258. Како се науче деца на чистоћу 273. Како се науче деца на пристойностъ 292. Предметъ и задаћа воспитаня 352. О лажливости дечіой и средствима противу тогъ 369. Породица као воспиталиште 385. О дечіем своевољству 388. Држава као воспиталиште 401. Одраьиваньє деце, да снажни и дуговечни люди буду 404. Црква као воспиталиште 433. Како научи школа децу на послушност 481. Како научи школа децу на отачаствољубље 513. Педагогичке искрице: 304, 319, 368, 384.

К' истории педагогіе: Како воспитаваю дивлю народи свою децу 403.

Методика. О ученю напаметъ 179. Како се има поступати при читаню приповедки прве езикословне читанке 242. Методични поступакъ са букварскомъ приповедкомъ „Говори истину“ 260. О концентраціи науке 310. Шта има учитељ пре и после школе чинити 312. О начину ученя предговорећемъ 339. О начину ученя приповедаюћемъ 355. О начину ученя питаюћемъ 417.

IV. Библичне приповедке, жития светихъ, црковне песме и псалми.

Библичне приповедке старогъ завета. Жертва Авраамова 7. Исаакова женидба 8. Іаковъ и Исаав 19. Іаковъ кодъ Лавана 22. Іосиф и браћа 42; у Тамници 43. Састанак Іосифов са браћом 50. Іосифъ се дае познати 68. Іаковъ у Египту 83. Мойсино рођенѣ 99. Мойсино призванѣ 117. Мойсей пред Фараоном 159. Излазакъ изъ Египта 166. Ропстанѣ Израиля 185. Законъ божи 198. Прегледачи 212. Мойсина смртъ 234. Улазакъ у Канаанъ 235. Гедеонъ 245. Рута 247. Илій и Самуило 263. Царъ Саулъ 266. Самуило помазуе Давида 275. Давидъ и Голіатъ 276. Давидъ постае царемъ 294. Давидовъ грехъ 297. Авесаломова непослушностъ 313. Царъ Соломонъ и нѣговъ судъ 314. Зиданѣ храма и смртъ Соломонова 329. Пророкъ Илія 340. Виноградъ Навутсовъ и Єзавеля 343. Илия иде на небо 357. Пророкъ Єлисей 358. Пророкъ Іона 359. Робство асирско и Товитъ 375. Пропастъ царства юдиногъ 380. Пророкъ Данилъ и три младића 393. Данилъ у ями 407. Повратакъ изъ Робства 408. Елеазаръ и седамъ Макавея 422. Юда Макавей 425.

Нови завет: Захарія и Елисавета 440. Благовести 441. Рођенѣ Нована крстителя 441. Рођенѣ Іисусово 442. Сретеніе господнѣ 443. Источни мудраци 444. Бежанѣ у Египатъ 454. Іисусъ одъ 12 година 455. Проповеданѣ Іоаново 455. Крштенѣ Іисусово 456. Прво чудо Іисусово 457. Разговоръ с' Никодимомъ и Самарянкомъ 458. Прва проповедъ у Назарету 469. Проповедъ на гори 470. Капетановъ слуга и бура на мору 473. Іаирова кћи и младић наински 474. Разслаблени на купѣли 475. Приче Іисусове: о сіячу 487. О куколю и шеници 488. О зрну горушичномъ 489. О благу и бисеру 489. О великой вечери 489. О свадби царевога сина 490. О изгублѣной овци 490. О блудноме сину 491. О добромъ пастиру 492. Посленици у винограду 498. Неплодна смоква 499. Два сина 499. Неваляли виноградари 500. О Митару и Фарисею 500. О неваляломъ слуги 501. О милостивомъ Самарянину 502. О немилостивомъ богатирцу 502. О лудомъ богаташу 503. О десетъ девояка 504. О талантима 504. О страшномъ суду 505. Усекованѣ Іоана крстителя 516. Іисусъ нарани 5000 люди 517. Слепи одъ рођеня 517. Іисусъ кодъ Кесаріе 519. Преображенѣ Христово 520. Іисусъ благосиля децу 520. Закхей 521. Васкресеніе Лазарево 522. Свечани улазакъ у Єрусалимъ 534. Іисусови одговори Фарисеима 535 Тайна вечера 536. Іисусъ у Гетсимании 539. Юда изда Іисуса 547. Іисусъ предъ Аномъ и Каяфомъ 548

Іисусъ предъ Пилатомъ и предъ Иродомъ 549. Осуђенѣ Іисусово 550. Распетіе и смртъ 552. Погребъ Іисусовъ 561. Васкресеніе Христово 562. Іисусъ се явля женама Мироносицама 563. Іисусъ се явля ученицима на путу у Емаус 564. Іисус се явля другим ученицима 565. Исус на мору Тивериядском 566. Вознесеніе Христово 567. Силазак св. Духа 568.

Жития Светихъ. Повѣстъ о рођеню и ваведеню преблагословене Дѣве Маріе 344.

Изясненіе црковни песама: Песме на благовести 131. Песме на цветню неделю 133. Песме на велики четвртак 134. Песме на велики петакъ 136. Песме на велику суботу 140. Песме на вознесеніе 156. Песме на сошествіе св. духа 157. Песме на Томину неделю 204. Песме на св. Константина и Єлену 215. Несме на Иванъ данъ 249. Песме на Петровъ данъ 250.

Псалми. Псалам деветнайсти 10. Псалам двадесети 24. Псалам тридесетъ трећи 37. Псалам двадесетъ други 52. Псалам двадесетъ трећи 71. Псалам четрдесетъ шести 85. Псалам четрдесетъ девети 100. Псалам сто єданайсти 118. Псалам сто тринайсти 168. Псалам сто четрдесет први 187. Псалам сто четрдесет други 202. Псалам сто двадесетъ девети 203. Псалам сто шеснайсти 204.

V. Парамитіе, Басне, Приче и Приповедке, осматраня.

Парамитіе. Верностъ 15. Африкански судъ 26. Вински судови 46. Змия 53. Све, што Богъ дає, добро є 54. Трои приятељи 72. Круна старости 86. Победитељ света 103. Данъ пре смрти 120. Рана смрт 120. Награда будућегъ живота 141. Ружа међу трнѣмъ 141. Анђео смрти 142.

Басне: Курякъ и ягнѣ 15. Добротвори 29. Лисица и прожђе 29. Плугъ 47. Чела и мрав 54. Коњ и курякъ 73. Чобанинъ и пасъ 87. Лавъ и магарацъ 87. Жаба и мишъ 88. Чела и лептир 104. Єла и маовина 105. Мува 121. Ябланъ и липа 121. Курякъ и лисица 142. Лакоми мишъ 143. Чекићъ и чавлићъ 163. Курякъ и чобанинъ 171. Млада мува 171. Деца и жабе 172. Коњ и во 207. Младъ коњ и магаре 207. Паун и кокошъ 216. Овца и ласта 217. Путник и извор 255. Рак и лисица 278. Рода и кобац 279. Овце и вуци 279. Пужеви 299. Уди човечієгъ тела 316. Крава коњ и овца 336. Златна рибица 361. Мува и чела 3[illegible]1. Єжъ и кртина 380. Медведъ свинче и лисица 399. Коровъ и баштованъ 428. Єзикъ 445. Коровъ 445. Стрелячъ 477. Мачии поносъ 477. Магарацъ и ярацъ 477. Кукавица и Лисица 477. Слепацъ и вођа 478. Срце и разумъ 478. Магаре и нѣгова паметъ 494. Посредственикъ 494. Ружа и чкаљ 494. Курякъ у овчіой кожи 494. Кукавица 495. Крмача 509. Лисичи свет 509. Страсти и разумъ 509. Курякъ и лисица 509. Велика створеня 511. Уле 525. Магарацъ 525. Ратаръ и лисица 526. Вепаръ и Лисица 527. Осматранѣ света 527.

Приче и приповедке: Соломоновъ духъ 28. Вечити теретъ 86. Очарана яя 104. Ко високо полеће низко пада 162. Вестници смрти 169. Отацъ и три сина 170. Говоръ цвећа 173. Нау-

ка природе 205. Спаситељ и житно влаће 206. Говоръ златова 217. Мравъ 253. Дивска играчка 254. Крчагъ суза 269. Талиръ 278. Мак 279. Найгреотнія неблагодарностъ 298. Поштуй старіе люде 299. Дечія пресуда 316. Пастирче 348. Непорушива палата 362. О човеку у месецу 380. Црвенкапа 381. Теодатъ 444. Саибъ 476. Забава св. апостола Іоана 493. Душмани 506. Смрт св. апостола Петра 508. Калянѣ свогъ имена 526. Слепи и нѣгова вера 526. Лаж и истина 540. Сећай се да си човекъ 555. Постанак насиля 570. Идоли и страшни судъ 554. Найвеће зло у држави 541. Заслуга 555. Локманъ 542. Неколико прича о Лаконцима: 76, 105. 167. Бриге 540.

Осматраня: Тумаченѣ пословица: Ко се са злимъ здружи, све се на зло тужи 121. Познае се тица по перю 122. Неодлажи на сутра, што се данасъ свршити да 122. Безпосленостъ 478. Штедня 479. О любави отачаства 495 и 524. Вредностъ времена 527. Ніе све злато, што се сія 570.

Неколико загонетни питаня, 400, 416, 448, 480, и решеня: 496, 512, 528.

VI. Географія и Штатистика. Исторія србска и обшта.

Географія: Угарска 54. Обштина 318. Найближа околина 332. Прва лекція на географичной карти 348.

Штатистика аустрискогъ царства 191.

Исторія србска: Айдукъ Вељко 11. Срби найстаріегъ доба 218. Преселенѣ Срба 218. Велики жупани 221. Кралѣви пре Неманя 251. Кралѣви из породице Неманя 283 и 461. Примери наши дедова 492.

Исторія обшта: Описаніе први Христіана 282. Велизар 334 Дрвени коњ 351. Сократъ 394. Изумлѣнѣ кньигопечатнѣ 430. Цар Дуклянинъ 556.

VII. Природословлѣ.

Психологіа: Примери особите снаге памтеня 29. Човечия душа 300.

Диететика. Помоћъ у опасности живота 14. Помоћъ премрзломе 27. Правола за чуванѣ здравля 269.

Зоологія: Штука 56. О ватаню и сабираню лептирова 73. О ватаню и сабираню буба 91. Тице и землѣделство 88. Тичіе яе 163. Рода 164. Преображанѣ лептирова 172. Гусеница белогъ лептира 280. Стрвокопъ 280. Пролетнѣ тице 331. Нешто о золю 363. Мува 413. Рчакъ 446.

Ботаника: Дебло дрвета 46. Зрно семена 58. Цвеће 166. Цвеће и светлостъ 167. Сунцокретъ 317. Ора 363. Мразова сестрица 460.

Геологія: Створъ землѣ 383.

Фисика и Метеорологія: Знаци погоде 174. Изъ Метеорологіе 189. Дуга 208. Бура 287. Зима 510.

VIII. Математика.

Вештинице при рачуну: 30, 48, 61, 78, 94, 108, 123.
Рачунске задаће: 30, 47, 79, 93, 122, 143, 170, 175. 224, 240. 255, 272.
Рачунске игре: 61, 107, 143, 175, 208, 240, 255.
Геометричне игре: 29, 62, 93, 240.
Рачунске загонетке 480, и решенъ рачунски задаћа и загонетака 256, 320, 496.
Примери практичногъ рачуна 464, 511.

Дописи: Изъ Сомбора 366.
Приложници на Фондъ школскогъ листа: 64, 128.
Различити огласи: 79, 80, 95, 144, 170.
